

1125.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O SREDSTVIMA ZA ZAŠTITU BILJA

Proglašavam **Zakon o sredstvima za zaštitu bilja**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-787/2
Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

ZAKON
O SREDSTVIMA ZA ZAŠTITU BILJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuje se autorizacija, stavljanje u promet i upotreba sredstava za zaštitu bilja i aktivnih supstanci, protektanata i sinergista koje sadrže ili od kojih se sastoje, kao i adjuvanata i koformulanata, maksimalni nivo rezidua sredstava za zaštitu bilja, održiva upotreba sredstava za zaštitu bilja, edukacije profesionalnih korisnika, rukovanje, skladištenje i postupanje sa ambalažom i ostacima sredstava za zaštitu bilja, periodični pregledi uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja, integralno upravljanje štetnim organizmima, način vođenja registara i evidencija, razmjena podataka, službene kontrole i druge aktivnosti, finansiranje službenih kontrola, administrativnu pomoć i saradnja, sprovođenje službenih kontrola, kao i druga pitanja od značaja za oblast sredstava za zaštitu bilja u cilju obezbjeđenja visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi, zdravlja životinja i životne sredine i unaprjeđivanja poljoprivredne proizvodnje.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **ADI** (*acceptably daily intake*) je prihvatljiv dnevni unos, procijenjena količina supstanci u hrani, izražena u odnosu na tjelesnu masu, koja se može unositi svakodnevno tokom cijelog života bez značajnog rizika za potrošača, na osnovu svih poznatih činjenica u trenutku procjene, uzimajući u obzir osjetljive grupe u populaciji (djecu i nerođenu djecu);
- 2) **adjuvanti** (*adjuvant*) su supstance ili preparati koji se sastoje od koformulanata ili preparati koji sadrže jedan ili više koformulanata i to u obliku u kome se dostavljaju

- korisniku u konačnom obliku i stavljaju u promet radi miješanja sa sredstvima za zaštitu bilja od strane korisnika i tako poboljšavaju efikasnost ili druge pesticidne osobine;
- 3) **aktivne supstance** (*active substances*) su supstance ili mikro-organizmi, koje imaju opšte ili posebno djelovanje:
    - protiv štetnih organizama; ili
    - na bilje, biljne djelove ili biljne proizvode;
  - 4) **bilje** (*plant*) je živo bilje i živi djelovi bilja, uključujući svježe voće i povrće i sjeme;
  - 5) **biljni proizvodi** (*plant products*) su proizvodi biljnog porijekla, neprerađeni ili jednostavno prerađeni (mljevenjem, sušenjem ili presovanjem), osim bilja iz tačke 4 ovog člana;
  - 6) **biljni biostimulatori** (*plant biostimulant*) su proizvodi koji stimulišu procese ishrane bilja nezavisno od sadržaja hranljivih materija u samom proizvodu, sa isključivim ciljem poboljšanja jedne ili više od sljedećih karakteristika bilja ili rizosfere biljke:
    - efikasnost iskorišćavanja hranljivih materija;
    - tolerancija na abiotički stres;
    - osobine kvaliteta;
    - raspoloživost ograničenih hranljivih materija u zemljištu ili rizosferi;
  - 7) **biodiverzitet** (*biodiversity*) je varijabilnost među živim organizmima različitog porijekla, uključujući kopnene, morske i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse kojima pripadaju, a varijabilnost može da obuhvata i raznovrsnost u okviru vrste, između vrsta i između ekosistema;
  - 8) **distributer** (*distributor*) je pravno lice, odnosno preduzetnik, koje stavlja sredstva za zaštitu bilja u promet, uključujući promet na veliko i malo (poljoprivredne apoteke) odnosno (prodavce i dobavljače), uvoznike;
  - 9) **dobra eksperimentalna praksa** (*good experimental practice/GEP*) je praksa za sprovođenje testova efikasnosti sredstava za zaštitu bilja u polju u skladu sa smjernicama Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (European and Mediterranean Plant protection Organisation – EPPO) br. PP 181 i 152;
  - 10) **dobra laboratorijska praksa** (*good laboratory practice/GLP*) je sistem kvaliteta koji se odnosi na organizaciju i uslove pod kojima se planiraju, izvode, prate, snimaju, arhiviraju i saopštavaju nekliničke studije i studije u oblasti bezbjednosti po životnu sredinu;
  - 11) **dobra poljoprivredna praksa zaštite bilja** (*good plant protection practice/GPPP*) je praksa pri kojoj je izbor i upotreba sredstva za zaštitu bilja na bilju ili biljnim proizvodima u skladu sa uslovima za upotrebu iz autorizacije sredstva za zaštitu bilja, u dozama i vremenu upotrebe koje obezbjeđuje prihvatljivu efikasnost uz minimalne potrebne količine, uzimajući u obzir lokalne uslove i mogućnosti primjene agrotehničkih i bioloških mjera kontrole štetnih organizama;
  - 12) **druge službene aktivnosti u oblasti sredstava za zaštitu bilja** (*other official activities*) su aktivnosti, osim službenih kontrola, koje sprovode nadležni organi ili delegirana tijela kojima su delegirane određene druge službene aktivnosti, uključujući one kojima je cilj verifikacija davanje ovlaštenja ili odobrenja, kao i izdavanje službenih sertifikata ili službenih potvrda;
  - 13) **EPPO** (*European and Mediterranean Plant Protection Organization*) je evropska i mediteranska organizacija za zaštitu bilja;
  - 14) **genetički modifikovan organizam** (*genetically modified organism*) je organizam čiji je genetički materijal izmijenjen u skladu sa propisom koji uređuje namjerno ispuštanje genetski modifikovanih organizama u životnu sredinu;
  - 15) **indikator rizika** (*risk indicators*) su rezultati dobijeni primjenom metode izračunavanja, a koji se koriste za evaulaciju rizika od upotrebe sredstava za zaštitu bilja na zdravlje ljudi i/ili životnu sredinu;

- 16) **integralno upravljanje štetnim organizmima** (*integrated pest management*) je pažljivo razmatranje svih raspoloživih metoda za zaštitu bilja i naknadna integracija odgovarajućih mjera kojima se sprečava razvoj populacije štetnih organizama, a upotreba sredstava za zaštitu bilja i drugih oblika intervencija drži na nivoima koji su ekonomski i ekološki opravdani i smanjuju na najmanji mogući nivo rizike po zdravlje ljudi i životnu sredinu, pri čemu integralno upravljanje štetnim organizmima naglašava rast zdravog usjeva uz najmanje moguće narušavanje agro-ekosistema i podstiče prirodne mehanizme kontrole štetnih organizama;
- 17) **IUPAC** (*International Union of Pure and Applied Chemistry*) je Međunarodna unija za čistu i primjenjenu hemiju;
- 18) **karenca** je posljednji rok upotrebe sredstva za zaštitu bilja prije berbe odnosno žetve;
- 19) **koformulanti** (*co-formulants*) su supstance ili preparati koji se koriste ili namjeravaju da se koriste u sredstvima za zaštitu bilja ili aduvantu, ali ne kao aktivna supstanca ni protektant ili sinergist;
- 20) **lista neprihvatljivih koformulanata** (*List of unacceptable co-formulants*) je popis koformulanata koji su procijenjeni kao neprihvatljivi da budu sastojak sredstava za zaštitu bilja koja se usklađuje sa listom Evropske unije;
- 21) **lista odobrenih aktivnih supstanci** (*List of approved active substances*) je popis procijenjenih i odobrenih aktivnih supstanci, osnovnih supstanci i supstanci niskog rizika koja se usklađuje sa listom Evropske unije;
- 22) **lista odobrenih protektanata i sinergista** (*List of approved safeners and synergists*) je popis procijenjenih i odobrenih protektanata i sinergista koja se usklađuje sa listom Evropske unije;
- 23) **maksimalni nivo rezidua** (*Maximum Residue Level/MRL*) je najveća dozvoljena količina rezidua sredstava za zaštitu bilja odnosno aktivne supstance, izražena u mg/kg ispitivanog proizvoda;
- 24) **mala namjena** (*minor use*) je upotreba sredstava za zaštitu bilja na bilju ili biljnim proizvodima koje se ne gaji u većem obimu ili koje se gaji u većem obimu, ali je potrebno zadovoljiti posebne potrebe za zaštitom bilja;
- 25) **metabolit** (*metabolite*) je bilo koji metabolit ili proizvod razlaganja aktivne supstance, protektanta ili sinergista, koji nastaje bilo u organizmima ili životnoj sredini, pri čemu se metabolit smatra relevantnim ako postoji razlog za pretpostavku da su njegova suštinska svojstva uporediva sa roditeljskom supstancom u smislu biološke ciljane aktivnosti ili ako predstavlja veći ili uporediv rizik za organizame nego roditeljska supstanca ili da posjeduje određene toksikološke osobine koje se smatraju neprihvatljivim, a takav metabolit je relevantan za odluku o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja ili za određivanje mjera za smanjenje rizika od sredstava za zaštitu bilja;
- 26) **mikroorganizmi** (*micro-organisms*) su ćelijske ili nećelijske mikrobiološke jedinice, uključujući niže gljive i viruse, koji su sposobni da se razmnožavaju ili da prenose genetski materijal;
- 27) **nečistoća** (*impurity*) je bilo koji sastojak, osim čiste aktivne supstance, i/ili drugi oblik prisutan u tehničkom materijalu, uključujući komponente koje nastaju u procesu proizvodnje ili procesa razgradnje tokom skladištenja;
- 28) **nehemijske metode** (*non-chemical methods*) su alternativne metode hemijskim metodama za zaštitu bilja i suzbijanje štetnih organizama, zasnivane na mjerama kontrole štetnih organizama koje mogu biti: mehaničke ili biološke, fizičke ili agrotehničke mjere, pri čemu agrotehničke mjere obuhvataju: plodored, upotreba odgovarajućih tehnika uzgoja (npr. tehnika pripreme sjetvene površine, datumi i gustina sjetve, podsjetva, konzervacijska obrada tla, orezivanje i direktna sjetva), upotreba otpornih/tolerantnih sorti, standardnog i sertifikovanog/sjemena i sadnog materijala, balansirano đubrenje,

kalcifikaciju i praksu navodnjavanja/odvodnjavanja, sprečavanje širenja štetnih organizama održavanjem higijene: redovno čišćenje mašina i opreme, zaštitu i povećanje važnih korisnih organizama: primjenu odgovarajućih mjera zaštite bilja ili korišćenje ekološke infrastrukture unutar i izvan mjesta proizvodnje;

- 29) **nosilac autorizacije** (*authorisation holder*) je bilo koje pravno ili fizičko lice koje nosi rješenje o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja;
- 30) **opasnost** (*hazard*) je bilo koji agens ili uslovi sa potencijalom da imaju negativni uticaj na zdravlje ljudi, životinja, bilja ili životne sredine;
- 31) **osetljivije grupe** (*vulnerable groups*) su lica kojima se poklanja posebna pažnja prilikom procjene akutnih i hroničnih efekata sredstava za zaštitu bilja na zdravlje, a uključuje trudnice, dojilje, nerođenu djecu, odojčad i malu djecu, stara lica, kao i radnici i nastanjeno stanovništvo koje je visoko izloženo sredstvima za zaštitu bilja u dužem vremenskom periodu;
- 32) **pesticidi** (*pesticide*) su:
  - a) sredstva za zaštitu bilja u skladu sa ovim zakonom; i
  - b) biocidni proizvodu u skladu sa zakonom koji uređuje biocidne proizvode;
- 33) **pismo pristupa** (*letter of access*) je originalni dokument kojim je vlasnik zaštićenih podataka u skladu sa ovim zakonom saglasan o upotrebi takvih podataka u skladu sa posebnim uslovima i odredbama koje utvrđuje nadležni organ za sredstva za zaštitu bilja u postupku autorizacije sredstva za zaštitu bilja ili odobravanja aktivne supstance, sinergista ili protektanta u korist drugog podnosioca zahtjeva za autorizaciju;
- 34) **podzemne vode** (*groundwater*) su sve vode ispod površine zemlje u zoni zasićenja i u direktnom kontaktu sa zemljom ili podzemljem;
- 35) **površinske vode** (*surface water*) su unutrašnje vode, osim podzemnih voda, prelazne vode i priobalne vode, osim u pogledu hemijskog statusa za koje obuhvata i teritorijalne vode;
- 36) **preparati** (*preparations*) su smješe ili rastvor sastavljen od dvije ili više supstanci namijenjenih za upotrebu kao sredstvo za zaštitu bilja ili ađuvant;
- 37) **primjena iz vazduha** (*aerial spraying*) je upotreba sredstava za zaštitu bilja iz vazduhoplova (aviona, helikoptera i slično);
- 38) **protektanti** (*safeners*) su supstance ili preparati koje se dodaju sredstvima za zaštitu bilja da bi se uklonili ili smanjili fitotoksični efekti samog sredstva za zaštitu bilja;
- 39) **profesionalni korisnik** (*professional user*) je svako lice koje koristi sredstva za zaštitu bilja u okviru svojih profesionalnih aktivnosti, uključujući operatere, tehničare, poslodavce i samozaposlena lica, kako u poljoprivredi, tako i u drugim sektorima;
- 40) **proizvođač** (*producer*) je lice koji proizvodi sredstva za zaštitu bilja, aktivne supstance, protektante, sinergiste, koformulante ili ađuvante ili lice koje proizvodnju ugovori sa drugom starnom ili licem koje proizvođač odredi kao svog jedinog zastupnika u svrhu usklađivanja sa ovim zakonom;
- 41) **reklamiranje** (*advertisement*) je promovisanje prodaje ili upotrebe sredstava za zaštitu bilja (bilo kome, osim nosioca autorizacije, od strane lica koja sredstva za zaštitu bilja stavljaju u promet i njihovi zastupnici) putem štampanih i elektronskih medija;
- 42) **autorizacija sredstva za zaštitu bilja** (*authorisation of a plant protection product*) je administrativni akt kojim organ uprave nadležan za sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava), autorizuje sredstvo za zaštitu bilja za teritoriju Crne Gore;
- 43) **rezidue** (*residues*) su ostaci jedne ili više supstanci, uključujući i njihove metabolite i/ili proizvode nastale njihovom razgradnjom ili reakcijom, koje su prisutne na bilju i/ili u bilju ili proizvodima biljnog porijekla ili u jestivim proizvodima životinjskog porijekla, void za piće ili bilo gdje u životnoj sredini (vazduh, voda, zemljište), a posljedica su upotrebe sredstava za zaštitu bilja;

- 44) **rizik** (*risk*) je mogućnost nastajanja štetnog uticaja na zdravlje ljudi, životinja, bilja ili životne sredine i težina tog uticaja, koji je posljedica opasnosti;
- 45) **savjetodavac** (*advisor*) je svako lice koje je steklo odgovarajuća znanja u oblasti zaštite zdravlja bilja i/ili biljne proizvodnje koje pruža savjete za kontrolu štetnih organizama i bezbjednu upotrebu sredstava za zaštitu bilja, u okviru svojih profesionalnih aktivnosti ili komercijalnih savjetodavnih usluga, uključujući, privatne i javne savjetodavne službe, distributere odnosno trgovce na veliko i malo (poljoprivredne apoteke) i proizvođače hrane gdje je to primjenjivo;
- 46) **serija** (*batch*) je količina sirovine ili gotovog sredstva za zaštitu bilja u toku jednog proizvodnog procesa (turnusa) istog kvaliteta;
- 47) **sinergisti** (*synergists*) su supstance ili preparati koji, iako ne ispoljavaju ili ispoljavaju slabo djelovanje kao sredstva za zaštitu bilja, mogu pojačati djelovanje aktivnih supstanci u sredstvima za zaštitu bilja;
- 48) **službene kontrole u oblasti sredstava za zaštitu bilja** (*official controls*) su aktivnosti koje sprovode nadležni organi ili delegirana tijela kojima su delegirani određeni poslovi službenih kontrola u cilju provjere usklađenosti sa zahtjevima propisanim ovim zakonom i zakonom o službenim kontrolama, uključujući zahtjeve u vezi sa izdavanjem službenog sertifikata ili službene potvrde;
- 49) **sredstva za zaštitu bilja** (*plant protection products*) su proizvodi, u obliku u kojem se isporučuje korisniku, a koja se sastoje ili sadrže jednu ili više aktivnih supstanci, protektante ili sinergiste, a koja se koriste:
- za zaštitu bilja ili biljnih proizvoda od svih štetnih organizama ili za sprečavanje djelovanja tih organizama, osim u slučaju kada su ovi proizvodi namijenjeni za druge svrhe (higijenske), a ne za zaštitu bilja i biljnih proizvoda;
  - i utiču na životne procese bilja, kao što su supstance koje djeluju na rast, osim sredstava za ishranu bilja i biostimulatora;
  - za čuvanje biljnih proizvoda, osim ukoliko nije drugačije uređeno propisima kojima se uređuju konzervansi;
  - za uništavanje neželjenog bilja ili djelova bilja, izuzimajući alge, osim ukoliko se ti proizvodi koriste na zemljištu ili vodi radi zaštite bilja;
  - za kontrolu ili spriječavanje neželjenog rasta bilja, izuzimajući alge, osim ukoliko se ti proizvodi koriste na zemljištu ili vodi radi zaštite bilja;
- 50) **stavljanje u promet** (*placing on the market*) je držanje radi prodaje na teritoriji Crne Gore, uključujući ponudu za prodaju ili bilo koji drugi oblik prenosa, besplatno ili ne, kao i prodaja, distribucija i drugi oblici prenosa osim povrata prethodnom prodavcu, stavljanje u slobodan promet na teritoriji Crne Gore se smatra stavljanjem u promet u skladu sa ovim zakonom;
- 51) **subjekat** (*operator*) je pravno ili fizičko lice koje podliježe jednoj ili više obaveza utvrđenih ovim zakonom;
- 52) **supstance** (*substances*) su hemijski elementi i njihova jedinjenja, koji se javljaju prirodno ili kao rezultat proizvodnog procesa, uključujući i sve nečistoće koje nastaju kao neizbježni rezultat procesa proizvodnje;
- 53) **supstanca koja izaziva zabrinutost** (*substance of concern*) je bilo koja supstanca koji ima inherentni kapacitet da izazove štetan efekat na ljude, životinje ili životnu sredinu i koji je prisutan ili se proizvodi u sredstvu za zaštitu bilja u dovoljnoj koncentraciji da predstavlja rizik od takvog efekta, a takve supstance uključuju, ali ne ograničeno, supstance koje ispunjavaju kriterijume da budu klasifikovane kao opasne u skladu sa propisom koji uređuje klasifikaciju, obilježavanje i pakovanje hemikalija i prisutne su u sredstvima za zaštitu bilja u koncentraciji dovodeći da se takvo sredstvo smatra opasnim;

- 54) **štetni organizam** (*harmful organism*) je bilo koja vrsta, soj ili biotip koji pripada biljnom i životinjskom carstvu ili drugi patogeni organizam koji je štetan za bilje ili biljne proizvode;
- 55) **testovi i studije** (*tests and studies*) su istraživanja ili eksperimenti čija je svrha da se istraže svojstva i ponašanja neke aktivne supstance ili sredstava za zaštitu bilja i/ili predvidi izlaganje aktivnoj supstanci, i/ili njihovim odgovarajućim metabolitima i odrede bezbjedni nivoi izlaganja i utvrde uslovi za bezbjednu upotrebu sredstava za zaštitu bilja;
- 56) **tretiranje posle žetve ili berbe** (*post-harvest treatment*) je tretiranje bilja ili biljnih proizvoda poslije žetve ili berbe u izolovanom prostoru u kome nije moguće ispuštanje sredstava za zaštitu bilja u spoljašnju sredinu, primjera radi u skladištu;
- 57) **uređaji za upotrebu sredstava za zaštitu bilja** (*pesticide application equipment*) su aparatura namijenjena za upotrebu sredstava za zaštitu bilja, uključujući sve pripadajuće djelove potrebne za efikasno funkcionisanje opreme kao što su: dizne (mlaznice), manometri, filteri, sita, uređaji za čišćenje rezervoara i drugi djelovi;
- 58) **uvoz** (*import*) je svako unošenje pošiljke sredstava za zaštitu bilja na teritoriju Crne Gore, osim tranzita;
- 59) **zaštita podataka** (*data protection*) je vremenski ograničeno pravo vlasnika testova ili studija na sprečavanje njihove upotrebe u korist drugog podnosioca zahtjeva;
- 60) **zaštićeni prostor** (*greenhouse*) je zatvoreni stacionarni prostor za proizvodnju bilja, obično sa providnim spoljnim zidovima, koji omogućavaju kontrolisanu razmjenu materija i energije sa okolinom i sprečava ispuštanje sredstava za zaštitu bilja u životnu sredinu, a zaštićenim prostorom se takođe smatraju i zatvoreni prostori za proizvodnju pečurki i proizvodnju bilja sa neprovidnim spoljnim zidovima;
- 61) **životna sredina** (*environment*) je voda (uključujući podzemne, površinske, zaslanjene, priobalne i morske vode), sediment, zemljište, vazduh, kopno, divlje vrste faune i flore i bilo kakva njihova međusobna povezanost i odnos sa drugim živim organizmima.

II. STAVLJANJE U PROMET I UPOTREBA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja i sjemenskog materijala tretiranog sredstvom za zaštitu bilja

Član 3

- (1) Zabranjeno je sredstva za zaštitu bilja stavljati u promet i upotrebljavati na teritoriji Crne Gore ako nijesu autorizovana u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Autorizacija sredstva za zaštitu bilja nije potrebna:
- 1) za upotrebu sredstava koja sadrže isključivo jednu ili više osnovnih supstanci;
  - 2) za stavljanje u promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja za istraživanja ili u razvojne svrhe; i
  - 3) ako se sredstva proizvode, skladište i otpremaju i ako su namijenjena za upotrebu u drugoj državi, pod uslovom da su autorizovana u toj državi i ako je ta država proizvodnje, skladištenja ili otpreme uspostavila inspeksijske zahtjeve radi obezbjeđivanja da se sredstvo za zaštitu bilja ne koristi na njenoj teritoriji.
- (3) Zabranjeno je, na teritoriji Crne Gore, staviti u promet i upotrebljavati sjemenski materijal koji je tretiran sredstvima za zaštitu bilja koja nijesu autorizovana za tretiranje sjemenskog materijala u državama članicama Evropske unije, osim sjemenskog materijala za naučno istraživačke svrhe.
- (4) Sjemenski materijal tretiran sredstvom za zaštitu bilja, pored podataka u skladu sa propisima kojima se uređuje sjemenski materijal, na pratećoj etiketi i dokumentima mora da sadrži i podatke: o nazivu sredstva za zaštitu, nazivu aktivnih supstanci, klasifikaciji i obilježavanju u

skladu sa propisima o hemikalijama i, kada je to primjenjivo, mjere za smanjenje rizika iz autorizacije sredstva za zaštitu bilja.

(5) Za sjemenski materijal koji je tretiran sredstvima za zaštitu bilja koja su autorizovana za tretiranje sjemenskog materijala u državama članicama Evropske unije, u slučaju ozbiljnog rizika za zdravlje ljudi ili životinja ili životnu sredinu, organ uprave nadležan za sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava) donosi rješenje sa utvrđenim mjerama ograničenja ili zabrane upotrebe i prometa tako tretiranog sjemena uz navođenje dokaza i naučnih i tehničkih mišljenja za primjenu mjera.

(6) Prije donošenja mjera iz stava 5 ovog člana, Uprava po potrebi ispituje dokaze i može da zahtijeva i mišljenje drugih organa nadležnih za oblast zdravlja, životne sredine, hemikalija i slično, kao i od savjetodavnih, nastavnih, naučnih i stručnih organizacija u oblasti sredstva za zaštitu bilja, zdravlja, životne sredine, hemikalija i slično.

Razvrstavanje sredstava za zaštitu bilja prema namjeni i rok upotrebe

Član 4

(1) Sredstva za zaštitu bilja mogu se stavljati u promet na teritoriji Crne Gore samo ako su autorizovana, klasifikovana, razvrstana, pakovana, označena i ako ih prati etiketa i uputstvo za upotrebu, u skladu sa propisima kojima se uređuju opasne supstance, hemikalije i u skladu sa ovim zakonom.

(2) Sredstva za zaštitu bilja razvrstavaju se prema namjeni.

(3) Način razvrstavanja sredstava za zaštitu bilja iz stava 2 ovog člana utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo).

(4) Zabranjeno je stavljati u promet sredstva za zaštitu bilja isteklog roka upotrebe.

(5) Sredstva za zaštitu bilja kojima je istekao rok upotrebe mogu primjenjivati krajnji korisnici pod uslovom da je na osnovu odgovarajućih laboratorijskih ispitivanja uzorka utvrđeno da su hemijske i fizičke karakteristike uzorka identične onim utvrđenim u rješenju o autorizaciji.

(6) Sredstva za zaštitu bilja koja se nalaze u prometu a kojima je istekao rok upotrebe distributer i/ili uvoznik povlači iz prometa do dobijanja odgovarajućih laboratorijskih ispitivanja uzorka kojima je utvrđeno da su hemijske i fizičke karakteristike identične onim utvrđenim u rješenju o autorizaciji, a distributer i/ili uvoznik u tom slučaju može produžiti rok upotrebe uz saglasnost nosioca autorizacije.

(7) U slučaju iz stava 6 ovog člana, na ambalaži (pojedinačnom pakovanju) i zbirnom pakovanju sredstva za zaštitu bilja navodi se novi rok upotrebe naljepnicom koji može da bude najviše dvije godine od dana isteka roka, pod uslovima skladištenja iz autorizacije, a taj rok važi za sve serije tog sredstva za zaštitu bilja proizvedene u toj godini.

(8) Laboratorijski izvještaji o izvršenim ispitivanjima aktivne supstance iz stava 6 ovog člana moraju da budu dostupni Upravi i fitosanitarnoj inspekciji prilikom vršenja službene kontrole sredstava za zaštitu bilja na mjestu prodaje, kao i na internet stranici naručioca analize.

Pakovanje i označavanje

Član 5

(1) Označavanje sredstva za zaštitu bilja uključuje klasifikaciju, etiketiranje i ispunjavanje zahtjeva za pakovanje u skladu sa propisom koji uređuje hemikalije u dijelu klasifikacije, označavanja i pakovanje supstanci i smješa, a naročito standardne izraze za specijalne rizike i principe predostrožnosti koje dopunjuju ove fraze.

(2) Pakovanje sredstava za zaštitu bilja mora da bude označeno (etiketa i uputstvo za upotrebu) sa podacima koji su sadržani u rješenju o autorizaciji, na crnogorskom jeziku.

(3) U slučaju nedostatka prostora na etiketi iz stava 2 ovog člana sredstva za zaštitu bilja, odnosno ambalaži (pakovanju) određeni podaci navode se na listu (u obliku knjižice i slično), koji je prikačen uz ambalažu sredstva za zaštitu bilja i sastavni je dio etikete.

(4) Pakovanje sredstava za zaštitu bilja i ađuvanata mora da sadrži najmanje sljedeće podatke:

- 1) trgovački naziv ili oznaku sredstva za zaštitu bilja;
- 2) naziv i sjedište, odnosno ime, prezime i adresu lica na koje glasi rješenje o autorizaciji (u daljem tekstu: nosilac autorizacije) i jedinstveni autorizacioni broj sredstva za zaštitu bilja, ime i adresu odgovornog lica za završno pakovanje i označavanje ako je različito;
- 3) naziv svake aktivne supstance;
- 4) izražene vrijednosti koncentracije svake aktivne supstance;
- 5) neto količinu sredstva za zaštitu bilja izraženu u mjernim jedinicama;
- 6) broj serije (*batch*) i datum proizvodnje;
- 7) o prvoj pomoći (simptomi trovanja i mjere prve pomoći i liječenje);
- 8) upozorenja o riziku za ljude, životinje i životnu sredinu, u skladu sa propisanim oznakama;
- 9) preventivne mjere za zaštitu ljudi, životinja i životne sredine u skladu sa propisanim oznakama;
- 10) sredstva za zaštitu bilja prema načinu djelovanja (insekticid, regulator rasta, sredstvo za uništavanje korova itd) i prema kodnoj oznaci formulacije;
- 11) formulacije preparata (kvašljivi prašak, emulzirajući koncentrat itd);
- 12) namjenu za koje je sredstvo za zaštitu bilja autorizovano i specifične poljoprivredne uslove, uslove zdravstvene zaštite bilja i ekološke uslove pod kojima se sredstvo za zaštitu bilja može ili ne može upotrebljavati;
- 13) uputstvo za upotrebu sa navedenim količinama primjene izraženim u mjernim jedinicama, za svaku upotrebu u skladu sa rješenjem o autorizaciji i drugim propisanim podacima;
- 14) određeni vremenski razmak između svake upotrebe, ukoliko je potreban, i:
  - sisanja ili sadnje poljoprivrednih kultura koje se štite;
  - sisanja ili sadnje kasnijih poljoprivrednih kultura;
  - pristupa ljudi ili životinja;
  - žetve ili berbe;
  - upotrebe ili konzumacije;
- 15) informacije o mogućoj fitotoksičnosti, o osjetljivosti određenih sorti i o direktnoj ili indirektnoj negativnoj pojavi na bilju ili biljnim proizvodima i vremenskim razmacima između upotrebe sredstava za zaštitu bilja i sisanja ili sadnje:
  - dotične poljoprivredne kulture ili
  - sljedeće poljoprivredne kulture;
- 16) odvojeno uputstvo iz stava 5 ovog člana, ako je priloženo, i tekst: "Pročitaj priloženo uputstvo prije upotrebe.";
- 17) uputstva za čuvanje sredstava za zaštitu bilja i pakovanja, navode se i podaci o rukovanju pakovanjima, podaci o odlaganju pakovanja (ambalaže) sa napomenom: "Nije namijenjeno za ponovnu upotrebu.";
- 18) datum isteka roka upotrebe koji važi u normalnim uslovima čuvanja za sredstva za zaštitu bilja čiji je rok trajanja manji od dvije godine i druge propisane podatke;
- 19) mjere za smanjenje rizika;
- 20) kategoriju korisnika (profesionalni i/ili neprofesionalni).

(5) Podaci iz stava 4 tač. 13, 14, 15, 17, 18 i 19 ovog člana, mogu se navesti na odvojenom uputstvu koje prati pakovanje, ako je raspoloživi prostor na pakovanju nedovoljan za navođenje podataka.

(6) Uputstvo iz stava 5 ovog člana smatra se označavanjem u smislu ovog zakona.

(7) Etiketa pakovanja sredstva za zaštitu bilja ne smije sadržavati oznake „netoksično”, „bezopasno” ili slične oznake; međutim, informacije da se sredstvo za zaštitu bilja može koristiti

kada su pčele ili druge neciljne vrste aktivne, ili kada su usjevi ili korovi u cvatu, kao i druge slične fraze, radi zaštite pčela, ili fraze sa sličnim informacijama koje se odnose na zaštitu pčela ili drugih neciljnih vrsta, mogu se uključiti na etiketu, ako odobrenje izričito dopušta upotrebu pod takvim uslovima.

(8) Osim obilježavanja iz stava 4 tač. 7 i 8 ovog člana, na pakovanju se mogu unijeti i dodatne oznake i informacije, radi zaštite ljudi, životinja i životne sredine.

(9) Izuzetno od stava 4 ovog člana za potrebe istraživanja ili razvoja, etiketa treba da sadrži podatke koje zahtjeva dozvola za ispitivanje, i to: podatke iz stava 4 tač. 2, 3, 4, 10 i 11 ovog člana, kao i sljedeće riječi: „Proizvod namijenjen za eksperimentalnu upotrebu, nije potpuno okarakterisan, rukovati sa posebnom pažnjom“.

(10) Sredstva za zaštitu bilja i ađuvanti koji se mogu greškom pomiješati sa hranom, pićem ili hranom za životinje moraju da budu upakovana na način da se smanji vjerovatnoća da do takve greške dođe.

(11) Sredstva za zaštitu bilja i ađuvanti koji su dostupna široj javnosti, a koji se mogu greškom pomiješati sa hranom, pićem ili hranom za životinje, treba da sadrže sastojke koji odvrćaju ili sprećavaju njihovu konzumaciju.

(12) Naćin pakovanja, bliži sadržaj podataka i oznaka na pakovanju, uputstva za upotrebu, sadržaj etikete, standardne i dodatne izraze kojima se upozorava na posebne opasnosti, specifićne zahtjeve i oznake rizika za ljude i životnu sredinu, mjere bezbjednosti za sredstva za zaštitu bilja i naćin rukovanja ispražnjenom ambalažom sredstava za zaštitu bilja, kao i uslove za kategorije korisnika iz stava 7 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Promet na veliko i malo (poljoprivredne apoteke)

Ćlan 6

(1) Privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik koji se bavi distribucijom sredstava za zaštitu bilja na veliko i malo mora da bude upisan u Registar objekata za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko (u daljem tekstu: Registar za promet na veliko) i/ili u Registar objekata za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (u daljem tekstu: Registar poljoprivrednih apoteka).

(2) Prometom sredstava za zaštitu bilja na veliko, kao i prometom na malo u poljoprivrednim apotekama moće da se bavi privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako:

- je registrovan za obavljanje te djelatnosti u Centralnom registru privrednih subjekata (u daljem tekstu: CRPS) i ako raspolaće odgovarajućim objektom sa odgovarajućom opremom i prostorom za skladištenje, odnosno prodaju sredstava za zaštitu bilja;
- ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, ćuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja sa završenim specijalistićkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštita bilja), odnosno specijalistićkim studijama ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljna proizvodnje) i koje ima završen program edukacije za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja iz stava 11 ovog ćlana.

(3) Lica iz stava 2 alineja 2 ovog ćlana, a koja prodaju sredstva za zaštitu bilja na malo u poljoprivrednim apotekama, dućna su da, osim prodaje, daju savjete i generalne informacije o riziku na ljudsko zdravlje i životnu sredinu pri upotrebi sredstava za zaštitu bilja, o opasnostima, izlaganju, pravilnom skladištenju, rukovanju, lićnoj zaštitnoj opremi, upotrebi, rukovanju ispražnjenom ambalažom i sigurnom odlaganju u skladu sa propisima kojim se urećuje upravljanje otpadom, kao i o alternativama niskog rizika.

(4) Promet sredstava za zaštitu bilja za profesionalne i neprofesionalne korisnike, u skladu sa propisanim kriterijumima u pogledu prodaje sredstava za zaštitu bilja, vrši se u poljoprivrednim apotekama.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana, promet sredstava za zaštitu bilja koje su osnovne supstance, kao i sredstva za zaštitu bilja koja su označena za neprofesionalnu upotrebu u skladu sa propisanim kriterijumima, može da vrši privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik u prodajnim objektima, odnosno cvjećarama i drugim objektima koji su upisani u evidenciju Uprave i koje ima zaposleno odgovorno lice sa završenim IV nivo, (podnivo IV1) nacionalnog okvira kvalifikacije iz sektora poljoprivrede ili drugog sektora, za nabavku, smještaj, izdavanje, davanja savjeta i generalnih informacija o riziku na ljudsko zdravlje i životnu sredinu pri upotrebi sredstava za zaštitu bilja, o opasnostima, izlaganju, pravilnom skladištenju, rukovanju, upotrebi, rukovanju ispražnjenom ambalažom i sigurnom odlaganju u skladu sa propisima o otpadu.

(6) Ispunjenost uslova iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuje se rješenjem Uprave.

(7) Po žalbi na rješenje iz stava 6 ovog člana, kao i na druge pojedinačne akte koje donosi Uprava odlučuje Ministarstvo.

(8) Upis u Registre iz stava 1 ovog člana, vrši se na osnovu zahtjeva.

(9) Registre iz stava 1 ovog člana vodi Uprava.

(10) Podaci iz Registra su javni.

(11) Osnovni i dodatni program edukacije za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja iz stava 2 ovog člana i lica iz člana 7 ovog zakona utvrđuje Uprava, u saradnji sa ustanovom visokog obrazovanja i/ili naučno istraživačkim ustanovom iz oblasti poljoprivrede zaštita bilja.

(12) Ustanova iz stava 11 ovog člana organizuje edukacije za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja, vrši provjeru znanja na osnovu koje izdaje sertifikat o završenoj edukaciji.

(13) Na osnovu sertifikata iz stava 12 ovog člana Uprava izdaje legitimaciju.

(14) Legitimacija iz stava 13 ovog člana izdaje se sa periodom važenja na pet godina.

(15) Nakon isteka perioda iz stava 14 ovog člana, lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja podnose zahtjev za dodatnu edukaciju.

(16) Edukacija iz stava 15 ovog člana sprovodi se bez provjere znanja iz stava 12 ovog člana, koja vlasniku legitimacije omogućava obnovu znanja potrebnog za njegov rad.

(17) Nakon sprovedene dodatne edukacije, ustanova iz stava 11 ovog člana izdaje sertifikat o dodatnoj edukaciji na osnovu kojeg Uprava produžava legitimaciju iz stava 14 ovog člana na novih pet godina.

(18) Lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja obavezna su da edukacije iz stava 15 ovog člana obnavljaju sve dok se bave poslom prometa sredstava za zaštitu bilja.

(19) Osnovni i dodatni program edukacije za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja obavezna su i za lica koja vrše savjetodavne poslove (savjetodavac), korisnike sredstava za zaštitu bilja namijenjenih za posebne upotrebe iz člana 15 ovog zakona, uvoznike iz člana 45 ovog zakona i davaoce usluga odnosno davaoce operativnih usluga prilikom kojih se upotrebljavaju sredstva za zaštitu bilja iz člana 41 ovog zakona.

(20) Uprava vodi evidenciju o izdatim legitimacijama za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja.

(21) Bliže uslove u pogledu opreme, prostora i objekata iz stava 2 ovog člana za sredstava za zaštitu bilja koja se mogu stavljati u promet, obrazac, sadržaj i način vođenja Registra, sadržaj zahtjeva za upis u Registar iz stava 8 ovog člana i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev, kao i bliže uslove i kriterijume u pogledu prodaje sredstava za zaštitu bilja neprofesionalnim korisnicima iz st. 4 i 5 ovog člana, kao i način izdavanja i izgled legitimacije iz stava 13 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Evidencije i statistika

Član 7

(1) Subjekti upisani u Registar uvoznika iz člana 45 stav 1 i člana 6 stav 1 ovog zakona dužni su da vode evidenciju o količini, nazivu sredstva za zaštitu bilja i aktivne supstance, proizvođaču,

distributerima, kao i o nazivu uvoznika i/ili distributera na veliko i malo (poljoprivredne apoteke) za:

- 1) nabavljena sredstava za zaštitu bilja;
- 2) prodana sredstava za zaštitu bilja;
- 3) uskladištena sredstava za zaštitu bilja;
- 4) sredstava za zaštitu bilja isteklog roka upotrebe; i
- 5) sredstava za zaštitu bilja koja su povučena iz prometa.

(2) Subjekti iz stava 1 ovog člana, vode evidenciju i prilikom prometa na malo (poljoprivredne apoteke) sredstava za zaštitu bilja koje kupuju profesionalni korisnici iz člana 8 stav 1 ovog zakona.

(3) Evidencijom iz stava 2 ovog člana se naročito unose podaci o serijskom broju legitimacije, nazivu sredstva za zaštitu bilja i aktivne supstance, kao i datumu prodaje.

(4) Podaci iz evidencije iz stava 1 ovog člana dostavljaju se Upravi u elektronskom obliku ili preko informacionog sistema najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, a na zahtjev Uprave i u kraćim periodima.

(5) Podaci iz evidencije iz stava 2 ovog člana dostavljaju se Upravi samo preko informacionog sistema najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, a na zahtjev Uprave i u kraćim periodima.

(6) Subjekti iz stava 1 ovog člana podatke iz stava 1 ovog člana čuvaju najmanje pet godina.

(7) Uprava dobijene podatke od subjekta iz stava 1 ovog člana dostavlja jednom godišnje organu uprave nadležnom za poslove statistike radi dalje obrade i dostavljanja podataka Eurostatu.

(8) Uprava i organ uprave nadležan za poslove statistike memorandumom o saradnji uređuju način i oblik razmjene podataka o prometu i upotrebi sredstava za zaštitu bilja iz člana 8 stav 7 ovog zakona, u skladu sa propisom koji uređuje statistiku sredstava za zaštitu bilja.

(9) Bliži sadržaj evidencije i podataka, način vođenja evidencija i dostavljanja podataka propisuje Ministarstvo.

Profesionalni korisnik

Član 8

(1) Sredstva za zaštitu bilja koja su autorizovana i označena oznakom: „za profesionalnog korisnika” mogu se u maloprodaji (poljoprivrednim apotekama) prodavati samo licima koja posjeduju legitimaciju za profesionalnu upotrebu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: profesionalni korisnik).

(2) Legitimaciju iz stava 1 ovog člana izdaje Uprava na period od pet godina profesionalnom korisniku koje je na osnovu podnešenog zahtjeva pohađao osnovni i/ili dodatni program edukacije i koji je prošao provjeru znanja i ima sertifikat o završenoj edukaciji za lica odgovorna za upotrebu sredstava za zaštitu bilja, a nakon isteka tog perioda profesionalni korisnik podnosi zahtjev za dodatnu edukaciju.

(3) Osnovni i dodatni program edukacije za profesionalne korisnike iz stava 2 ovog člana utvrđuje Uprava, u saradnji sa ustanovom visokog obrazovanja i/ili naučno istraživačkom ustanovom iz oblasti poljoprivrede zaštita bilja.

(4) Uprava organizuje edukacije iz stava 3 ovog člana za lica odgovorna za upotrebu sredstava za zaštitu bilja i izdaje sertifikat.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana za organizovanje edukacija iz stava 3 ovog člana Uprava može da ovlasti institucije kao što su inovaciono preduzetnički centri odnosno ustanove visokog i srednjeg obrazovanja i/ili naučno istraživačke ustanove iz oblasti poljoprivrede zaštita bilja.

(6) Izuzetno od stava 2 ovog člana, legitimacija se može izdati bez završene edukacije za lica odgovorna za upotrebu sredstava za zaštitu bilja, ukoliko to lice ima dokaz o završenim bečelor i/ili specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednom fakultetu (smjer zaštita bilja ili smjer biljna proizvodnje).

(7) Uprava vodi evidenciju o izdatim legitimacijama za profesionalnu upotrebu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Registar profesionalnih korisnika).

(8) Nakon isteka perioda iz stava 2 ovog člana profesionalni korisnik podnosi zahtjev za dodatnu edukaciju.

(9) Edukacija iz stava 8 ovog člana sprovodi se bez provjere znanja iz stava 2 ovog člana, čime je vlasniku legitimacije omogućeno da obnovi znanje koje je potrebno za njegov rad.

(10) Nakon sprovedene dodatne edukacije Uprava izdaje sertifikat o dodatnoj edukaciji i produžava legitimaciju iz stava 2 ovog člana na novih pet godina.

(11) Profesionalni korisnici obavezni su da edukacije iz stava 8 ovog člana obnavljaju sve dok se bave upotrebom sredstava za zaštitu bilja.

(12) Profesionalni korisnici koji posjeduju legitimaciju iz stava 2 ovog člana, a koji imaju upisano gazdinstvo u registar gazdinstava u skladu sa propisom kojim se uređuje poljoprivreda i koji su korisnici subvencija u skladu sa propisom koji uređuje mjere agrarne politike, dužni su da vode evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja, da pravilno koriste, čuvaju i skladište sredstva za zaštitu bilja i postupaju sa otpadom od sredstava za zaštitu bilja u skladu sa zakonom kojim je uređeno upravljanje otpadom.

(13) U evidenciji iz stava 12 ovog člana naročito se unose podaci o imenu i prezimenu profesionalnog korisnika, broju gazdinstva, serijskom broju legitimacije, dozi i nazivu i jedinstvenom autorizacionom broju sredstva za zaštitu bilja i aktivne supstance, o lokaciji i veličini površina, jedinica ili objekata gdje se sredstva za zaštitu bilja upotrebljavaju i gdje je moguća geoprostorna lokacija površina, datum upotrebe, nazivi usjeva/zasada, situacije ili načini korišćenja zemljišta koji odgovaraju EPPO kodovima, kao i faze razvoja usjeva/zasada, u skladu sa BBCH monografijom.

(14) Podaci iz evidencije iz stava 13 ovog člana dostavljaju se Upravi u elektronskom obliku (excel tabelama) ili preko informacionog sistema, a čija forma je mašinski čitljiva odnosno strukturirana na način da softverska aplikacija može lako da je identifikuje, prepozna i ekstrahuje specifične podatke u skladu sa propisom koji uređuje otvorene podatke i ponovno korišćenje informacija javnog sektora.

(15) Ako podaci iz stava 13 ovog člana nijesu prvobitno izrađeni u propisanom elektronskom formatu, moraju da budu prenijeti u taj format najkasnije u roku od 30 dana od datuma upotrebe sredstva za zaštitu bilja.

(16) Na poseban zahtjev Uprave podatke iz stava 13 ovog člana profesionalni korisnici dužni su dostaviti u elektronskom formatu, bez odlaganja, a prije isteka roka iz stava 9 ovog člana ili u roku od 10 radnih dana, u zavisnosti od toga koji rok nastupi ranije.

(17) Profesionalni korisnici koji postupaju na osnovu ugovornih aranžmana u ime drugog fizičkog ili pravnog lica, dužni su da toj ugovornoj strani bez nepotrebnog odlaganja i ograničenja omoguće pristup evidencijama ili im dostave kopiju tih evidencija.

(18) Podaci iz stava 13 ovog člana čuvaju se najmanje tri godine.

(19) Uprava podatke o upotrebi sredstava za zaštitu bilja dobijene od profesionalnih korisnika dostavlja jednom godišnje organu uprave nadležnom za poslove statistike radi dalje obrade i dostavljanje Eurostatu.

(20) Podaci iz Registra profesionalnih korisnika su javni i objavljuju se na internet stranici Uprave.

(21) Edukaciju iz stava 3 ovog člana mogu pohađati i neprofesionalni korisnici na dobrovoljnoj bazi.

(22) Način izdavanja i izgled legitimacije iz stava 1 ovog člana i člana 6 stav 13, sadržaj i obrazac zahtjeva iz stava 2 ovog člana, način vođenja evidencije iz st. 12, 13 i 14 ovog člana, kao i obrazac i sadržaj evidencije propisuje Ministarstvo.

Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja

Član 9

(1) Nacionalnim planom za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Nacionalni plan) utvrđuju se ciljevi, mjere i/ili aktivnosti, indikatori (pokazatelji) rizika, vremenski rokovi za postizanje održive upotrebe sredstava za zaštitu bilja, radi smanjenja rizika i uticaja upotrebe sredstava za zaštitu bilja na zdravlje ljudi, životnu sredinu i biodiverzitet, uz podsticanje, uvođenje i razvoj integralnog upravljanja štetnim organizmima i primjenu drugih tehnika radi smanjenja upotrebe sredstava za zaštitu bilja uz podizanje svijesti i informisanje javnosti, uključujući i lica koja mogu da budu izložena zanošenju prilikom upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

(2) U svrhu procjene napretka koji se ogleda kroz smanjenje rizika po zdravlje ljudi i životnu sredinu, a koji mogu nastati usljed upotrebe sredstava za zaštitu bilja, određuju se indikatori rizika iz stava 1 ovog člana koje propisuje Ministarstvo.

(3) Nacionalni plan donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) na period od pet godina.

(4) Nacionalni plan se priprema u saradnji sa organima državne uprave, organima uprave, naučnim, nastavnim ustanovama, stručnim službama, udruženjima i nevladinim organizacijama, a prilikom izrade i revizije Nacionalnog plana uzimaju se u obzir zdravstveni, socijalni, ekonomski i ekološki efekti planiranih mjera, uvažavajući specifične nacionalne, regionalne i lokalne uslove, kao i sve interesne grupe.

(5) Nacionalni plan se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore”.

(6) Izvještaj o petogodišnjem sprovođenju Nacionalnog plana Uprava dostavlja Ministarstvu do 31. marta tekuće godine za prethodnih pet godina.

(7) Izvještaj iz stava 5 ovog člana Ministarstvo dostavlja Vladi.

(8) Godišnji izveštaj o sprovođenju Nacionalnog plana sačinjava Uprava i objavljuje ga na svojoj internet stranici do 30. juna tekuće za prethodnu godina i dostavlja Evropskoj komisiji.

Održiva upotreba sredstva za zaštitu bilja, princip predostrožnosti, pravila dobre poljoprivredne prakse i generalni principi integralnog upravljanje štetnim organizmima

Član 10

(1) Održiva upotreba pesticida podrazumjeva preduzimanje svih neophodnih mjera upravljanja štetnim organizmima radi promovisanja smanjene upotrebe pesticida, dajući, gdje god je to moguće prednost nehemijskim metodama, kako bi profesionalni korisnici usvojili prakse i proizvode koji predstavljaju najmanji rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, pri čemu upravljanje štetnim organizmima uz smanjenu upotrebu pesticida obuhvata integralno upravljanje štetnim organizmima, kao i organsku poljoprivredu u skladu sa propisom koji uređuje organsku proizvodnju.

(2) Održiva upotreba sredstava za zaštitu bilja je skup mjera za smanjenje rizika i negativnog uticaja sredstava za zaštitu bilja na zdravlje ljudi i životnu sredinu.

(3) Mjere iz stava 2 ovog člana zasnivaju se na primjeni principa integralnog upravljanja štetnim organizmima radi njihovog suzbijanja i primjeni drugih tehnika, kao što su nehemijske mjere radi postizanja održive i konkurentne poljoprivrede.

(4) Sredstva za zaštitu bilja moraju se upotrebljavati pravilno u skladu sa rješenjem o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja, uputstvom za upotrebu, etiketom, principima predostrožnosti za održivu upotrebu sredstva za zaštitu bilja, uz poštovanje pravila dobre poljoprivredne prakse za zaštitu bilja, principa integralnog upravljanja štetnim organizmima i zaštite životne sredine radi obezbjeđivanja da aktivne supstance ili proizvodi stavljeni na tržište ne utiču štetno na zdravlje ljudi ili životinja, niti na životnu sredinu.

(5) Prije upotrebe sredstava za zaštitu bilja lica koje ga upotrebljava obavezno obavještava lica koja imaju interes i mogu biti izložena sredstvima za zaštitu bilja (držaoci pčela i sl), a u slučaju

tretiranja na javnim površinama, javnost obavještavaju subjekti koji vrše tretiranja u skladu sa propisima koji uređuje zdravstvenu zaštitu bilja.

(6) Profesionalni korisnici koji imaju upisano gazdinstvo u registar gazdinstava u skladu sa propisom kojim se uređuje poljoprivreda i koji su korisnici subvencija u skladu sa propisom koji uređuje mjere agrarne politike, dužni su da primjenjuju principe integralnog upravljanja štetnim organizmima, da pravilno koriste, čuvaju i skladište sredstva za zaštitu bilja i postupaju sa otpadom od sredstava za zaštitu bilja u skladu sa zakonom kojim je uređen otpad.

(7) Primjena principa predostrožnosti kada postoji naučna neizvjesnost u pogledu rizika za zdravlje ljudi ili životinja, ili za životnu sredinu, koje sredstva za zaštitu bilja mogu predstavljati održivu upotrebu sredstva za zaštitu bilja, pravila dobre poljoprivredne prakse i generalne principe integralnog upravljanja štetnim organizmima iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(8) Vodiče i procedure za sprovođenje principa predostrožnosti za održivu upotrebu sredstva za zaštitu bilja, za pravila dobre poljoprivredne prakse za zaštitu bilja i integralno upravljanje štetnim organizmima za određene biljne vrste iz stava 1 ovog člana donosi Uprava.

Upotreba sredstava za zaštitu bilja iz vazduha

Član 11

(1) Upotreba sredstava za zaštitu bilja iz vazduha je zabranjena.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, upotreba sredstava za zaštitu bilja iz vazduha dozvoljena je (u šumama i na velikim površinama u monokulturama) uz rješenje Uprave na zahtjev davaoca usluga ili po službenoj dužnosti na osnovu krizne situacije u zdravlju bilja.

(3) Davalac usluga odnosno davalac operativnih usluga iz člana 41 ovog zakona, koji upotrebljava sredstva za zaštitu bilja iz vazduha dužan je da Upravi podnese zahtjev za izdavanje rješenja iz stava 2 ovog člana kojim se dozvoljava upotreba, uz koji prilaže dokaze:

1) pisana izjava, koja je predmet ocjene od strane Uprave, da ne postoji održiva alternativa ili postoji jasna prednost u smislu smanjenja štetnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu u poređenju sa upotrebom sredstva za zaštitu bilja sa zemlje;

2) sertifikat/legitimaciju za lice koje izvodi tretiranje iz vazduha koji je potvrda o završenoj obuci za davaoca usluga iz člana 6 stav 19 ovog zakona;

3) dozvolu organa državne uprave nadležnog za vazdušni saobraćaj ili drugog nadležnog organa za pravno lice koje je odgovorno za izvođenje tretiranja iz vazduha, kao i za opremu odnosno uređaj za upotrebu sredstava za zaštitu bilja iz vazduha;

4) pisani predlog mjera za područje koje se tretira iz vazduha, a koje se nalazi u blizini javnih mjesta, davaoc usluga dužan je da predloži posebne mjere za kontrolu rizika, radi sprečavanja eventualnih štetnih efekata na zdravlje prisutnih lica, pri čemu područje koje se tretira ne smije biti u neposrednoj blizini stambenih naselja uz pisani predlog obaveznih informacija koje će se pružati javnosti o usjevima, oblastima i posebnim zahtjevima za primjenu, uključujući i vremenske uslove pri kojima tretiranje iz vazduha može biti dozvoljeno;

5) dokument kojim se potvrđuje da je vazduhoplov za tretiranje opremljen tehnologijom za sprečavanje zanošenja.

(4) Uprava zahtjev sa pratećom dokumentacijom iz stava 3 ovog člana dostavlja Komisiji iz člana 24 ovog zakona koja izdaje mišljenje i saglasnost i dostavlja ga Upravi radi izdavanja rješenja.

(5) Davalac usluga koji posjeduje rješenje iz stava 2 ovog člana dužan je da, najkasnije 48 sati prije početka tretiranja, pisano ili elektronski obavijesti Upravu i organ jedinice lokalne samouprave na čijoj se površini vrši tretiranja: o predviđenom vremenu tretiranja, površini koja se tretira, biljnoj vrsti koja se tretira, sredstvu za zaštitu bilja i količini koja se primjenjuje.

(6) Organ jedinice lokalne samouprave dužan je da nakon prijema obavještenja iz stava 5 ovog člana o upotrebi sredstava za zaštitu bilja iz vazduha obavijesti držaoce pčela ili njihova udruženja, korisnike lovišta, upravljače odnosno vlasnike, korisnike i zakupce zemljišta u

zaštićenim prirodnim područjima kad je to primjenjivo i lica koja su registrovana za proizvodnju i uzgoj ribe, oplođene ikre i riblje mlađi, kao i cjelokupno stanovništvo koje živi na teritoriji na kojoj će se vršiti upotreba sredstava za zaštitu bilja iz vazduha.

(7) Obavještenje iz stava 6 ovog člana mora da sadrži tačnu lokaciju, vrijeme tretiranja, kao i uputstvo kako se ponašati za vrijeme tretiranja.

(8) Sadržaj obavještenja iz stava 5 ovog člana davalac usluga objavljuje javno i u lokalnim medijima koji pokrivaju područje koje se tretira, kao i na svojoj internet stranici radi upoznavanja javnosti o tretiranju iz vazduha (dan i vrijeme, površina, lokacija i tip sredstva za zaštitu bilja) u skladu sa pravilima dobre poljoprivredne prakse za zaštitu bilja i na internet stranici Uprave.

(9) Praćenje sprovođenja dozvoljenih upotreba sredstava za zaštitu bilja iz vazduha i kontrolu uslova iz rješenja vrši fitosanitarna inspekcija.

(10) Sadržaj rješenja iz stava 2 ovog člana, bliže uslove za upotrebu sredstava za zaštitu bilja iz vazduha i obrazac zahtjeva iz stava 3 ovog člana i način vršenja praćenja iz stava 9 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Reklamiranje i oglašavanje

Član 12

(1) Zabranjeno je reklamiranje, oglašavanje, davanje preporuka i savjeta za neautorizovana sredstva za zaštitu bilja.

(2) Zabranjeno je reklamiranje, oglašavanje, davanje preporuka i savjeta za autorizovana sredstva za zaštitu bilja za namjene koje nijesu određene u rješenju o autorizaciji i nijesu u skladu sa uputstvom za upotrebu i etiketom.

(3) Radnje iz st. 1 i 2 ovog člana dozvoljene su samo za autorizovana sredstva za zaštitu bilja za namjene određene u rješenju o autorizaciji u skladu sa etiketom i uputstvom za upotrebu.

(4) Zabranjeno je reklamirati sredstva za zaštitu bilja putem štampanih ili drugih medija koji su namijenjeni maloljetnoj djeci (časopisi i emisije za djecu, omladinu).

(5) Prilikom reklamiranja i/ili oglašavanja sredstava za zaštitu bilja obavezno se navode sljedeće rečenice: „Sredstvo za zaštitu bilja mora se upotrebljavati na bezbjedan način. Pročitati etiketu i uputstvo prije upotrebe.”

(6) Rečenice iz stava 5 ovog člana moraju da budu lako uočljive i različite u odnosu na cijelu reklamu i/ili oglas.

(7) Riječi „sredstvo za zaštitu bilja” iz stava 4 ovog člana mogu da budu zamijenjene preciznijim opisom tipa proizvoda kao što su nazivi po razvrstavanju prema namjeni fungicid, insekticid ili herbicid.

(8) Reklama i/ili oglas za sredstva za zaštitu bilja ne smije da sadrži informacije u obliku teksta ili grafičkog prikaza koje mogu da dovedu u zabludu u pogledu mogućih rizika za zdravlje ljudi ili životinja ili životnu sredinu („niskog rizika”, „nije otrovno” ili „nije štetno”).

(9) U slučaju sredstava za zaštitu bilja niskog rizika izraz: „autorizovano kao sredstvo za zaštitu bilja niskog rizika” može se koristiti u reklamama i/ili oglasima, ali se ne smije koristiti kao tvrdnja na etiketi sredstva za zaštitu bilja.

(10) Reklama i/ili oglas sredstva za zaštitu bilja ne smije da sadrži vizuelno predstavljanje potencijalno opasnih slučajeva, kao što je miješanje ili upotreba sredstava za zaštitu bilja: bez lične zaštitne opreme, u blizini hrane ili hrane za životinje ili od strane ili u neposrednoj blizini djece.

(11) Izjave koje se koriste prilikom reklamiranja i/ili oglašavanja moraju da budu tehnički opravdane odnosno izvodljive.

(12) Reklamni ili drugi promotivni materijali treba da usmjere pažnju na izraze i simbole ili oznake upozorenja navedene na etiketi.

Maksimalni nivoi i monitoring rezidua pesticida

Član 13

(1) Ostaci sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: rezidue pesticida) ne smiju da budu većeg nivoa od propisanog.

(2) Radi kontrole upotrebe sredstava za zaštitu bilja vrši se praćenje rezidua pesticida u bilju, odnosno na bilju, biljnim proizvodima, propisanim objektima, hrani, hrani za životinje i životnoj sredini, u podzemnim i površinskim vodama, vodi za navodnjavanje i zemljištu, uzorkovanjem radi sprovođenja višegodišnjih i godišnjih programa monitoringa rezidua pesticida, a po potrebi i posebnih monitoringa.

(3) Uprava koordinira i sprovodi programe iz stava 2 ovog člana i rezultate koristi za određivanje učestalosti službenih kontrola zasnovanih na analizi rizika.

(4) Kada se laboratorijskim ispitivanjem uzoraka iz stava 2 ovog člana utvrdi da:

- su rezidue pesticida veće od maksimalnog nivoa ili se utvrdi prisustvo nedozvoljenih aktivnih supstanci, takvo bilje, biljne proizvode, hranu ili hranu za životinje se uništava ili se na drugi način sprečava njihova upotreba za ishranu ljudi ili životinja i preduzimaju se mjere i postupci u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane;

- su rezidue pesticida ispod i/ili u skladu sa maksimalnim nivoom, ali je utvrđeno prisustvo nedozvoljenih aktivnih supstanci u Crnoj Gori, tada se kod korisnika vrši kontrola upotrebe sredstava za zaštitu bilja, u smislu provjera evidencija i uslova propisanih čl. 10 i 16 ovog zakona i po potrebi preduzimaju se mjere i postupci u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane.

(5) Za bilje ili biljne proizvode ili hranu ili hranu za životinje utvrđuje se maksimalni nivo rezidua pesticida u skladu sa maksimalnim nivoom rezidua propisanim u Evropskoj uniji.

(6) Program iz stava 2 ovog člana naročito sadrži: plan uzimanja uzoraka, vrstu i broj uzoraka, aktivne supstance, inspekcije koje vrše uzorkovanje, način uzimanja i ispitivanja uzoraka, objekte iz kojih se uzima uzorak, dinamiku uzimanja uzoraka, kontrolnu listu, mjere koje se preduzimaju kada se utvrdi neusaglašenost sa propisanim maksimalnim količinama rezidua pesticida ili se utvrdi prisustvo nedozvoljenih aktivnih supstanci, kriterijume rizika i druge parametre.

(7) Višegodišnji i godišnji Program monitoringa rezidua pesticida i druge posebne monitoringe iz stava 2 ovog člana, mjere i postupke iz stava 4 ovog člana, maksimalni nivo rezidua iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(8) Sredstva za sprovođenje programa monitoringa iz stava 2 ovog člana obezbjeđuju se budžetom Crne Gore.

(9) Metode ispitivanja i način uzimanja uzoraka za utvrđivanje rezidua pesticida propisuje Ministarstvo.

Post autorizacijska kontrola

Član 14

(1) Autorizovana sredstva za zaštitu bilja podliježu praćenju, koje obuhvata ispitivanje hemijskih i fizičkih osobina uzoraka autorizovanih sredstava za zaštitu bilja uzetih od proizvođača, distributera i uvoznika.

(2) Radi praćenja iz stava 1 ovog člana sprovode se godišnji programi post autorizacijske kontrole, a po potrebi i posebni monitorinzi koji mogu obuhvatiti relevantne nečistoće u aktivnim supstancama, neprihvatljive koformulante i drugo.

(3) Uprava koordinira i sprovodi programe iz stava 2 ovog člana i rezultate koristi za određivanje učestalosti službenih kontrola zasnovanih na analizi rizika.

(4) Godišnji program iz stava 2 ovog člana sadrži: plan uzimanja uzoraka, vrstu i broj uzoraka, aktivne supstance, kontrolnu listu, metode ispitivanja i način uzimanja uzoraka, objekte iz kojih se uzima uzorak, dinamiku uzimanja uzoraka, kriterijume rizika, mjere koje se preduzimaju

kada se utvrdi da hemijske i fizičke osobine sredstava za zaštitu bilja nijesu u saglasnosti sa izdatim rješenjem o autorizaciji.

(5) Kada se laboratorijskim ispitivanjem uzoraka iz stava 4 ovog člana utvrdi da nijesu u saglasnosti sa izdatim rješenjem o autorizaciji takva sredstva se povlače iz prometa ili se na drugi način sprečava njihova upotreba i preduzimaju se mjere i postupci u skladu sa ovim zakonom.

(6) Programi iz stava 2 ovog člana, mjere i postupke iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(7) Sredstva za sprovođenje programa monitoringa iz stava 2 ovog člana obezbjeđuju se budžetom Crne Gore.

(8) Uputstvo o načinu uzimanja uzoraka za utvrđivanje hemijskih i fizičkih osobina uzoraka autorizovanih sredstava za zaštitu bilja donosi Uprava.

Sredstava za zaštitu bilja namijenjena za posebne upotrebe

Član 15

(1) Uvoz, promet na veliko i upotrebu sredstava za zaštitu bilja koja su autorizovana i označena kao sredstva koja nijesu namijenjena za opštu upotrebu, i koja se ne smiju stavljati u slobodan promet na malo u poljoprivrednim apotekama, može da vrši privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik koji je na osnovu zahtjeva upisan u Registar subjekata koji za obavljanje djelatnosti koje koriste sredstava za zaštitu bilja za posebne upotrebe radi vršenja poslova dezinfekcije i dezinfekcije bilja i biljnih proizvoda i deratizacije prostorija za smeštaj bilja i biljnih proizvoda radi sprečavanja pojave i suzbijanja štetnih organizama ako ima:

- 1) zaposleno lice odgovorno za rad sa hemikalijama veoma opasnim po život i zdravlje ljudi i životnu sredinu u skladu sa zakonom kojim se uređuju hemikalije, sa visokom stručnom spremom, smjer zaštita bilja i koje je dužno da pohađa program edukacije za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja iz člana 6 ovog zakona; i
- 2) zaposleno najmanje jedno ili više lica koja učestvuju u izvođenju poslova sa najmanje srednjom školskom spremom poljoprivrednog, šumarskog ili tehnološkog smjera i i koje je dužno da pohađa program edukacije za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja iz člana 8 ovog zakona;
- 3) ili na drugi način raspolaže sa:
  - odgovarajućom opremom i uređajima za upotrebu veoma opasnih hemikalija;
  - prostorijama za čuvanje i održavanje opreme za izvođenje poslova;
  - posebnim prostorom za smeštaj i čuvanje pod ključem veoma opasnih hemikalija;
  - prostorijom ili prostorom za higijensko-tehničke potrebe radnika za izvođenje poslova;
  - prostorijom ili prostorom za bezbjedno održavanje i čuvanje zaštitne odjeće i opreme.

(2) Sredstvo za zaštitu bilja iz stava 1 ovog člana se identifikuje kao naročito opasno sredstvo za zaštitu bilja ako ispunjava kriterijume za klasifikaciju u klasu i kategoriju opasnosti u skladu sa propisima kojim se uređuju hemikalije: akutno toksično, kategorija 1 ili 2.

(3) Subjekti koji su upisani u Registar iz stava 1 ovog člana dužni su da vode evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja i podatke dostavljaju Upravi najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, a na zahtjev Uprave i u kraćim periodima.

(4) Evidencija iz stava 3 ovog člana vodi se o količini, nazivu sredstava za zaštitu bilja i aktivne supstance, proizvođaču, evidenciji o upotrebi i to nazivu i lokaciji lica kod kojih su upotrebljena, kao i za:

- 1) nabavljena sredstava za zaštitu bilja;
- 2) upotrebljena sredstava za zaštitu bilja;
- 3) uskladištena sredstava za zaštitu bilja; i

4) sredstava za zaštitu bilja isteklog roka trajanja.

(5) Korisnici sredstava za zaštitu bilja namijenjenih za posebne upotrebe, podatke iz stava 4 ovog člana čuvaju najmanje pet godina.

(6) Registar iz stava 1 ovog člana vodi Uprava.

(7) Bliže uslove za upis u Registar, uslove za odgovorno lice i lice koje učestvuje u izvođenju poslova, uslove za objekat, prostor i opremu, obrazac i sadržaj zahtjeva za upis u Registar iz stava 1 ovog člana, kao i bliži sadržaj evidencije i podataka, način vođenja evidencija i dostavljanja podataka iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Ograničenja i/ili zabrane

Član 16

(1) Održiva upotreba sredstava za zaštitu bilja iz člana 10 ovog zakona, uključuje i primjenu principa predostrožnosti radi ograničavanja ili zabrane upotrebe sredstava za zaštitu bilja u posebnim okolnostima ili područjima i/ili minimalnu upotrebu sredstava za zaštitu bilja, uzimajući u obzir zdravlje ljudi, životinja, biološku raznovrsnost ili rezultate procjene rizika.

(2) U skladu sa principom predostrožnosti iz stava 1 ovog člana, zabranjena je upotreba sredstava za zaštitu bilja, i to:

1) na način koji bi prouzrokovao zagađenje objekata i prostorija koje koriste ljudi ili služe za gajenje i držanje životinja;

2) na način koji bi prouzrokovao zagađenje voda;

3) na način koji bi prouzrokovao zagađenje površina koje se graniče sa tretiranim površinama;

4) na način da negativno djeluje na neciljane organizme i narušava njihova staništa;

5) u vodozaštitnim zonama za izvorišta voda i vodosnabdijevanje stanovništva;

6) iz vazduha;

7) u vrijeme cvjetanja bilja, a naročito onih sredstava za zaštitu bilja koja su toksična za pčele;

8) u zaštićenim područjima;

9) koja sadrže aktivnu supstancu koja nije upisana u listu odobrenih aktivnih supstanci, kao i protektante, odnosno sinergiste koji nijesu upisani u listu odobrenih protektanata i sinergista, kao i koformulante koji su upisani u Listu neprihvatljivih koformulanata, osim u slučajevima iz čl. 35 i 36 ovog zakona;

10) na javnim površinama koje koristi šira javnost ili osjetljive grupe (javni parkovi, vrtovi, sportski i rekreativni tereni, školski tereni i dječija igrališta i oblasti u neposrednoj blizini zdravstvenih ustanova);

11) na način koji ugrožava zaštitu divljih ptica, prirodno okruženje i divlju floru i faunu.

(3) Zabranjena je prodaja, skladištenje ili transport sredstava za zaštitu bilja u istom prostoru sa hranom ili hranom za životinje.

(4) Izuzetno od stava 2 tač. 4, 7, 8 i 10 ovog člana, sredstva za zaštitu bilja mogu se upotrebljavati jedino u slučaju suzbijanja karantinskih ili regulisanih nekarantinskih štetnih organizama ili drugih štetnih organizama, a na osnovu rješenja Uprave.

(5) U slučaju upotrebe sredstava za zaštitu bilja u zaštićenim područjima, lica koja vrše upotrebu sredstava za zaštitu bilja dužna su da, radi dobijanja rješenja iz stava 4 ovog člana, pribave saglasnost organa uprave nadležnog za životnu sredinu.

(6) Lica iz stava 5 ovog člana moraju obavijestiti upravljače zaštićenih prirodnih područja o predstojećoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja, a nakon upotrebe sredstava za zaštitu bilja na područjima koja su pristupačna poljoprivrednicima i široj javnosti, ograničava se pristup ako je ovo ograničenje propisano rješenjem o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja.

(7) Upotrebu i promet sredstva za zaštitu bilja na cijeloj teritoriji Crne Gore ili njenom dijelu zabranice ili ograničiti Uprava, kada u sprovođenju propisanih mjera i postupaka iz oblasti zaštite

životne sredine i novih naučnih i tehničkih saznanja postoje dokazi da je autorizovano sredstvo za zaštitu bilja opasno za ljude, životinje ili životnu sredinu.

(8) Uprava će ograničiti ili zabraniti promet, odnosno upotrebu sredstava za zaštitu bilja koja sadrže aktivne supstance kojima je promet ograničen ili zabranjen.

(9) Rješenjem iz stava 4 ovog člana na osnovu dokumentacije i dokaza koji su priloženi uz zahtjev da je aktivna supstanca neophodna za suzbijanje ozbiljne opasnosti za zdravlje bilja koja se ne može suzbiti bilo kojim drugim od sredstava na raspolaganju uključujući i nehemijske metode, tu aktivnu supstancu Uprava odobrava na ograničeni vremenski period potreban za suzbijanje te ozbiljne opasnosti, a najviše na pet godina, pod uslovom da upotreba aktivne supstance podliježe mjerama smanjenja rizika kojima se izlaganje ljudi i životne sredine svodi na najmanju moguću mjeru, uz uslov utvrđivanja maksimalnih nivoa rezidua.

(10) Izuzetno od stava 4 ovog člana aktivne supstance koje su klasifikovane kao kancerogene kategorije 1A, kancerogene kategorije 1B bez granične vrijednosti, ili reprodukcione toksične kategorije 1A, mogu se upotrebljavati, osim u slučaju ozbiljne opasnosti za zdravlje bilja na odgovarajućem području pod uslovom da je izrađen i Upravi dostavljen plan za postupno zabranjivanje i suzbijanje ozbiljne opasnosti drugim sredstvima uključujući nehemijska sredstva.

Postupanja distributera, profesionalnih ili neprofesionalnih korisnika

Član 17

(1) Distributeri, profesionalni ili neprofesionalni korisnici dužni su da sa sredstvima za zaštitu bilja postupaju na način da ta sredstva ne ugrožavaju zdravlje ljudi, životinja ili životnu sredinu prilikom prometa i upotrebe, kao i prpratnih aktivnosti kao što su:

- skladištenje, rukovanje (transport, razvrstavanje i druga postupanja sredstvima za zaštitu bilja), pravljenje rastvora i miješanje sredstava za zaštitu bilja prije primjene;
- rukovanje ambalažom ili ostacima u ambalaži, kao i odlaganje sredstava za zaštitu bilja isteklog roka u skladu sa zakonom kojim je uređen otpad;
- odlaganje rastvora koji je preostao nakon primjene sredstva za zaštitu bilja, čišćenje opreme odnosno uređaja za primjenu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: uređaji za upotrebu), kao i prostora u kom se skladište sredstva za zaštitu bilja;
- saniranje ili odlaganje preostalih sredstva za zaštitu bilja, kao i njihovih pakovanja ili oštećenih pakovanja u skladu sa zakonom kojim je uređen otpad.

(2) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da postupaju sa sredstvima za zaštitu bilja na način koji obezbjeđuje izbjegavanje opasnih aktivnosti.

(3) Skladišta za sredstva za zaštitu bilja koja koriste lica iz stava 1 ovog člana, treba da ispunjavaju uslove u pogledu gradnje kako bi se spriječila neželjena oslobađanja i/ili oticanja, a naročito uslove vezane za lokaciju, veličinu i građevinski materijal i uslove čuvanja.

(4) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da transport i skladištenje sredstava za zaštitu bilja, vrše na način kojim se ne ugrožava život i zdravlje ljudi i životinja i životna sredina, u uslovima kojima se obezbjeđuje održavanje nepromijenjenih fizičkih i hemijskih osobina sredstava za zaštitu bilja.

(5) Profesionalni korisnici dužni su da sredstva za zaštitu bilja pravilno upotrebljavaju.

(6) Pravilna upotreba sredstava za zaštitu bilja iz stava 5 ovog člana podrazumijeva:

- upotrebu u skladu sa etiketom i uputstvom za upotrebu;
- rukovanje, koje osim tretiranja uključuje i pripremu prskalice prije tretiranja, rukovanje ostacima u prskalici odnosno u rezervoarima uređaja nakon tretiranja, kao i čišćenje uređaja korišćenih pri tretiranju, u skladu sa uputstvima za upotrebu, na način koji ne ugrožava zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- skladištenje na način kojim se sprečava ugrožavanje zdravlja ljudi i životne sredine;
- poštovanje posebnih mjera za zaštitu pčela;
- sprečavanje zanošenja;

- vremensko ograničenje pristupa licima na tretiranim površinama (radna karenca);
- poštovanje dobre prakse zaštite bilja i dobre poljoprivredne prakse prilikom upotrebe tretiranog sjemena.

(7) Profesionalni korisnik skladišti samo autorizovana sredstva za zaštitu bilja, kao i ona za koje je dozvoljen prelazni period za prodaju i upotrebu zaliha ili ona za koja je izdata vanredna dozvola.

(8) Profesionalni korisnik dužan je da prilikom upotrebe sredstava za zaštitu bilja poštuje i odredbe propisa koji uređuju zaštitu voda, zaštitu životne sredine, bezbjednost i zdravlje na radu, otpad, javni red i mir, kao i posebne mjere iz člana 44 ovog zakona.

(9) Smatra se da je profesionalni korisnik na bilju ili djelovima bilja upotrijebio sredstvo za zaštitu bilja ako je laboratorijskim ispitivanjem utvrđeno prisustvo sredstva za zaštitu bilja iznad propisane granice analitičkog određivanja.

(10) U slučaju pronalaska uginulih pčela, dokaz o nepravilnoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja smatra se laboratorijskim nalazom koji potvrđuje prisustvo sredstava za zaštitu bilja u uzorcima uginulih pčela, uzimajući u obzir toksičnost aktivne supstance za pčele.

(11) Profesionalni korisnik dužan je da odmah obavijesti Upravu ili fitosanitarnog inspektora o neželjenim efektima koje je primijetio prilikom upotrebe sredstava za zaštitu bilja (zapažanja u vezi sa mogućim opasnim ili neželjenim uticajem ili rezidua pesticida na zdravlje ljudi, životinja, životnu sredinu, tretirano bilje ili bilje koje se uzgaja u plodoredu).

(12) Bliže uslove za skladišta i čuvanje sredstava za zaštitu bilja za profesionalne i neprofesionalne korisnike iz stava 3 ovog člana, uputstvo za transport iz stava 4 ovog člana, kao i detaljan način i bliže uslove za pravilnu upotrebu iz st. 5 i 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.

III. AUTORIZACIJA SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA

Postupak autorizacije

Član 18

(1) Sredstva za zaštitu bilja autorizuje Uprava rješenjem na osnovu zahtjeva za autorizaciju sredstava za zaštitu bilja.

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi proizvođač, pravno ili fizičko lice koje ima ugovor da zastupa u ime i za račun proizvođača, i kojim se naročito utvrđuje i osigurava odgovornost za eventualne štete koje mogu nastati upotrebom sredstva za zaštitu bilja na teritoriji Crne Gore (u daljem tekstu: podnosilac zahtjeva).

(3) Zahtjev iz stava 2 ovog člana podnosi se Upravi koja, radi donošenja rješenja, sprovodi postupak autorizacije sredstva za zaštitu bilja sa procjenom sredstva za zaštitu bilja i aktivnih supstanci.

(4) Procjenu iz stava 3 ovog člana na osnovu dokumentacije sprovodi Uprava, a po potrebi Uprava za izradu predloga procjene može zatražiti procjenu odnosno mišljenje Komisiji za sredstva za zaštitu bilja iz člana 24 ovog zakona ili angažovati druga pravna ili fizička lica (u daljem tekstu: ocjenjivač).

(5) Jedinствена načela za ocjenjivanje sredstva za zaštitu bilja u postupku autorizacije sredstva za zaštitu bilja propisuje Ministarstvo.

(6) Obrazac i sadržaj zahtjeva iz stava 1 ovog člana, način rada ocjenjivača, postupak procjene sredstva za zaštitu bilja i aktivnih supstanci, stručni profil angažovanih ocjenjivača iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo

IV. AKTIVNE SUPSTANCE, PROTEKTANTI, SINERGISTI I KOFORMULANTI

Aktivne supstance

Član 19

(1) Ocijenjene i odobrene aktivne supstance uključujući mikroorganizme, aktivne supstance niskog rizika, protektante i sinergiste, su supstance koje su ocijenjene i odobrene u Evropskoj uniji i usklađene sa Listama iz člana 34 ovog zakona.

(2) Aktivna supstanca iz stava 1 ovog člana, odobrava se na osnovu zahtjeva sa sažetkom i dosijeom u skladu sa procedurama i kriterijumima za odobravanje, na osnovu savremenih naučnih i tehničkih saznanja uključujući određene uslove i ograničenja, a sredstva za zaštitu bilja koja sadrže tu aktivnu supstancu ispunjavaju uslove iz st. 3, 4 i 5 ovog člana.

(3) Rezidue sredstava za zaštitu bilja, koje nastaju upotrebom sredstava za zaštitu bilja pri čemu se poštuje i primjenjuje dobra poljoprivredna praksa i realni uslovi upotrebe ne smiju imati:

- 1) štetne efekte na zdravlje ljudi, uključujući osjetljive grupe, niti na zdravlje životinja, uzimajući u obzir poznate kumulativne i sinergijske efekte, ako su dostupne naučne metode za procjenu takvih efekata, ili na podzemne vode;
- 2) neprihvatljiv uticaj na životnu sredinu.

(4) Za rezidue iz stava 3 ovog člana, a koje su od toksikološkog, ekotoksikološkog, ekološkog značaja ili značaja za kvalitet vode za piće, moraju postojati opšteprihvaćene metode za njihovo mjerenje, a analitički standardi moraju biti opšte dostupni.

(5) Sredstvo za zaštitu bilja primijenjeno u skladu sa dobrom poljoprivrednom praksom uzimajući u obzir realne uslove upotrebe:

- 1) treba biti dovoljno efikasno;
- 2) ne smije imati neposredne ili odložene štetne efekte na zdravlje ljudi, uključujući osjetljive grupe, niti na zdravlje životinja, direktno ili putem vode za piće (uključujući supstance nastale tretmanom vode), hranu, hranu za životinje ili vazduha, niti kroz posljedice na radnom mjestu ili drugim indirektnim putem, uzimajući u obzir poznate kumulativne i sinergijske efekte, ako su dostupne naučne metode za procjenu takvih efekata, niti smiju imati štetne efekte na podzemne vode;
- 3) ne smije imati neprihvatljive efekte na bilje ili biljne proizvode;
- 4) ne smije izazivati nepotrebnu patnju i bol kičmenjaka koji se kontrolišu;
- 5) ne smije imati neprihvatljive efekte na životnu sredinu, pri čemu se naročito uzimaju u obzir:
  - sudbina i raspodjela u životnoj sredini, naročito kontaminacija površinskih voda, uključujući estuarijske i obalne vode, podzemnih voda, vazduha i zemljišta, uzimajući u obzir lokacije udaljene od mjesta upotrebe usljed dugotrajnog transporta u životnoj sredini;
  - uticaj na ne ciljane vrste, uključujući uticaj na ponašanje tih vrsta;
  - uticaj na biodiverzitet i ekosistem.

(6) Uslovi iz st. 3, 4 i 5 ovog člana ocijenjuju se u skladu sa jedinstvenim načelima za ocjenjivanje iz člana 18 stav 6 ovog zakona.

(7) Uslovi iz st. 2, 3 i 4 smatraju se ispunjenim za odobravanje aktivne supstance ako je to utvrđeno u odnosu na jednu ili više reprezentativnih upotreba najmanje jednog sredstva za zaštitu bilja koje sadrži tu aktivnu supstancu, pri čemu se podaci prikupljeni na ljudima ne smiju se koristiti za smanjenje bezbjednosnih granica utvrđenih na osnovu testova ili studija na životinjama, poštujući procedure i rokove za prihvatljivost zahtjeva uz izrađen izvještaj o ocjeni.

(8) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kada se na osnovu dokumentovanih dokaza priloženih uz zahtjev utvrdi da je aktivna supstanca neophodna za suzbijanje ozbiljne opasnosti po zdravlje bilja, a koja se ne može kontrolisati drugim dostupnim sredstvima, uključujući nehemijske metode, takva aktivna supstanca može biti odobrena na ograničen vremenski period koji je potreban za suzbijanje

te opasnosti, ali ne duže od pet godina, čak i ako ne ispunjava utvrđene kriterijume, pod uslovom da je upotreba aktivne supstance podložna mjerama za smanjenje rizika kako bi se obezbjedila minimalna izloženost ljudi i životne sredine, pri čemu se za takve supstance utvrđuju maksimalni nivoi rezidua.

(9) Izuzetak iz stava 8 ovog člana ne primjenjuje se na aktivne supstance koje su, u skladu sa propisom koji uređuje hemikalije klasifikovane, kao karcinogene kategorije 1A, kancerogene kategorije 1B bez praga, ili toksične za reprodukciju kategorije 1A.

(10) Sredstvo za zaštitu bilja koje sadrže aktivne supstance odobrene u skladu sa stavom 8 ovog člana, autorizuje se samo kada je neophodno kontrolisati ozbiljnu opasnost po zdravlje bilja na teritoriji Crne Gore, pri čemu Uprava izrađuje plan postepenog ukidanja kojim se predviđa kontrola te opasnosti drugim sredstvima, uključujući nehemijske metode.

(11) Plan iz stava 10 ovog člana Uprava bez odlaganja dostavlja Evropskoj komisiji.

(12) Prvo odobravanje iz stava 2 ovog člana izdaje se na period ne duži od 10 godina, a aktivne supstance niskog rizika odobravaju se na period ne duži od 15 godina pod uslovom da sredstvo za zaštitu bilja koje sadrži tu supstancu predstavlja minimalan rizik za zdravlje ljudi i životinja i za životnu sredinu.

(13) Postupke i kriterijume za odobravanje, kao i uslove i ograničenja, sadržaj i obrazac zahtjeva i sadržaj dosijea iz stava 2 ovog člana, postupak i sadržaj izvještaja o ocjeni iz stava 7 ovog člana popisuje Ministarstvo.

Dokumentacija za procjenu sredstava za zaštitu bilja

Član 20

(1) Uz zahtjev za autorizaciju sredstva za zaštitu bilja iz člana 18 stav 1 ovog zakona, podnosilac zahtjeva prilaže:

- 1) potpunu dokumentaciju i rezime (*summary*) za potrebne podatke za sredstvo za zaštitu bilja;
- 2) za svaku aktivnu supstancu, protektant i sinergist koje sadrži sredstvo za zaštitu bilja, potpunu dokumentaciju i rezime za svaku tačku potrebnih podataka za aktivnu supstancu, protektant i sinergist;
- 3) ako je potrebno za svaki ogleđ ili studiju koji se odnose na kičmenjake, obrazloženje preduzetih mjera kako bi se izbjeglo testiranje na životinjama i ponavljanje ogleđ i studija na kičmenjacima;
- 4) razlog zašto su predložene studije ili testovi potrebni za autorizaciju ili dopunu autorizacije;
- 5) gdje je to odgovarajuće, kopiju zahtjeva za maksimalne nivo rezidua u skladu sa propisanim maksimalnim nivo rezidua ili objašnjenje zašto ove informacije nema;
- 6) gdje je to odgovarajuće, procjenu svih predloženih studija i testova za dopunu autorizacije;
- 7) uzorak odnosno model ambalaže, kao i nacrt etikete i uputstva za upotrebu.

(2) Sredstvo za zaštitu bilja treba da sadrži aktivnu supstancu koja se nalazi na listi aktivnih supstanci iz člana 34 ovog zakona.

(3) Uz zahtjev za autorizaciju sredstva za zaštitu bilja potrebno je priložiti i dokaz o identičnosti aktivne supstance sa rezimeom, odnosno izvodom podataka iz dokumentacije.

(4) Kod podnošenja zahtjeva iz stava 1 ovog člana, podnosilac može u skladu sa članom 23 ovog zakona zatražiti da se određene informacije, uključujući i neke djelove dokumentacije, drže povjerljivim i podnosi ih odvojeno, a istovremeno dostavlja i potpuni popis podnesenih studija, kao i popis izvještaja o ogleđima i studijama za koje se traži zaštita podataka u skladu sa članom 22 ovog zakona.

(5) Podnosilac zahtjeva može biti oslobođen obaveze da dostavi izvještaje o testovima i studijama ako Uprava već raspolaže izvještajima o dotičnim testovima i studijama, a podnosilac

zahtjeva dokaže da je njima dozvoljen pristup ili da je istekao rok za zaštitu podataka, osim informacija:

- 1) za identifikaciju sredstva za zaštitu bilja uključujući njegov cjelokupan sastav, kao i izjavu da nijesu korišteni nikakvi neprihvatljivi koformulanti;
- 2) za identifikaciju aktivne supstance, protektanta ili sinergista, kad su oni odobreni, kao i za utvrđivanje da li su ispunjeni uslovi za odobrenje;
- 3) potrebnih za dokazivanje da sredstvo za zaštitu bilja ima uporedivo djelovanje kao sredstvo za zaštitu bilja za koje dokazuju pristup zaštićenim podacima.

(6) Bližu dokumentaciju i sadržaj dokumentacije iz stava 1 ovog člana i način postupanja sa dokumentacijom propisuje Ministarstvo.

Zajedničko korišćenje testova i studija na kičmenjacima

Član 21

(1) U cilju sprečavanja ponavljanja testova i studija na kičmenjacima Uprava u postupku autorizacije ne prihvata ponavljanje testova u cilju pripreme dokumentacije za izdavanje rješenja o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja, već priznaje dokumentaciju o već sprovedenim testovima i studijama na životinjama, a isti se izvode, na osnovu odobrenja organa uprave nadležnog za poslove veterinarstva, samo kada druge metode nijesu raspoložive, pri čemu se moraju preduzeti sve potrebne mjere i provjeriti da ti testovi i studije već nijesu sprovedeni ili započeti.

(2) Radi sprečavanja ponavljanja testova i studija na kičmenjacima podnosilac zahtjeva, prije njihovog izvođenja, Upravi:

- podnosi zahtjev za dostavljanje imena i adrese ili naziva i sjedišta nosioca rješenja, radi utvrđivanja činjenice da li je već autorizovano identično sredstvo za zaštitu bilja sa sprovedenim testovima i studijama ili
- dostavi dokumentaciju o već sprovedenim testovima i studijama na kičmenjacima iz drugog relevantnog izvora.

(3) Podnosilac zahtjeva dužan je da u slučaju iz stava 2 alineja 2 ovog člana:

- preduzme odgovarajuće mjere radi provjere da li su testovi i studije već izvedeni ili su započeti;
- preduzme odgovarajuće mjere radi zajedničke upotrebe testova i studija koji se izvode na kičmenjacima;

(4) Kada Uprava utvrdi da podnosilac zahtjeva traži autorizaciju sredstva za zaštitu bilja koje je identično već autorizovanom sredstvu za zaštitu bilja za teritoriju Crne Gore, Uprava dostavlja podnosiocu zahtjeva naziv i adresu nosioca rješenja i o tome obavještava nosioca rješenja.

(5) Podnosilac zahtjeva i nosilac rješenja treba da postignu dogovor o zajedničkoj upotrebi podataka radi sprečavanja ponavljanja testova i studija na kičmenjacima, a podjela troškova nastalih pri izradi izvještaja izvedenih testova i studija utvrđuje se na pravičan, transparentan i nediskriminatorni način, pri čemu je podnosilac zahtjeva dužan da učestvuje u podjeli troškova za dobijanje podataka koje treba da dostavi radi izadavanja rješenja o autorizaciji.

(6) O načinu zajedničke upotrebe izvještaja, testova i studija koji uključuju kičmenjake, potencijalni podnosilac zahtjeva i nosilac autorizacije sredstva za zaštitu bilja obavještavaju Upravu u pisanoj formi.

(7) U slučajevima u kojima potencijalni podnosilac zahtjeva i nosilac rješenja sredstva za zaštitu bilja koja sadrže istu aktivnu supstancu, protektant ili sinergist ili adjuvant, nijesu postigli sporazum o zajedničkoj upotrebi izvještaja, testova i studija koji uključuju kičmenjake, potencijalni podnosilac zahtjeva o tome obavještava Upravu u pisanoj formi, a nepostizanje sporazuma ne sprečava Upravu da izvještaje izvedenih testova i studija na kičmenjacima iskoristi za potrebe procjene sredstva za zaštitu bilja.

V. ZAŠTITA PODATAKA I DIJELJENJE PODATAKA

Zaštita podataka

Član 22

(1) U postupku autorizacije sredstava za zaštitu bilja Uprava i ocjenjivači ne smiju zaštićene podatke iz dokumentacije iz čl. 19 i 20 ovog zakona iskoristiti u korist drugih podnosilaca zahtjeva za izdavanje autorizacije za sredstvo za zaštitu bilja, protektante ili sinergiste, adjuvante osim ako je:

- 1) podnositelj zahtjeva dostavio pismo pristupa ili pod uslovima iz člana 21 ovog zakona; ili
- 2) je istekao period zaštite podataka dodijeljen testovima ili studijama koji se razmatraju u odnosu na drugo sredstvo za zaštitu bilja.

(2) Kada se zaštita podataka primjenjuje na testove i studije koji se odnose na aktivne supstance, protektante ili sinergiste i sredstva za zaštitu bilja, koji se dostavljaju uz zahtjev za autorizaciju, ti testovi i studije treba da su:

- 1) neophodni za izadavanje autorizacije ili izmjenu i dopunu autorizacije radi upotrebe na drugom gajenom bilju; i
- 2) izrađeni u skladu sa principima dobre eksperimentalne prakse ili dobre laboratorijske prakse, odnosno da se ispitivanja fizičko- hemijskih i tehničkih osobina sredstava za zaštitu bilja sprovode u skladu sa članom 19 ovog zakona;

(3) Podaci iz stava 2 ovog člana se štite jedino ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) da se radi o prvom zahtjevu za autorizaciju sredstava za zaštitu bilja;
- 2) da je podnositelj zahtjeva pisanom izjavom tražio zaštitu podataka za testove i studije iz dosijea za aktivnu supstancu u vrijeme njihovog podnošenja, a izjava treba da sadrži podatak od kada teče period zaštite podataka radi određivanja perioda zaštite u Crnoj Gori pod uslovom da isti ne može biti duži od perioda prve zaštite u bilo kojoj članici Evropske unije;
- 3) da je podnositelj zahtjeva pisanom izjavom tražio zaštitu podataka za testove i studije iz dosijea za sredstvo za zaštitu bilja u vrijeme njihovog podnošenja;
- 4) ukoliko je zatražena zaštita testova i studija podnositelj zahtjeva dužan je da dostavi testove i studije za koje se traži zaštita;
- 5) da je podnositelj zahtjeva dostavio izjavu kojom izjavljuje da test ili studija nije ranije bila zaštićena, odnosno da period zaštite podataka nikada nije bio dodijeljen za testove ili studije ili da bilo koji dodijeljeni period nije istekao.

(4) Period zaštite podataka je deset godina od izdavanja rješenja o autorizaciji, osim za sredstva za zaštitu bilja niskog rizika, zaštita podataka je 13 godina.

(5) Zaštita podataka se ne primjenjuje u slučaju da je proširenje autorizacije sredstva za zaštitu bilja za upotrebu u malim usjevima i/ili zasadima i za manje i/ili velike namjene izdato na osnovu ekstrapolacije.

(6) Zaštita podataka se odnosi i na testove i studije koji su neophodni za produženje roka važenja rješenja autorizacije u skladu sa članom 30 ovog zakona, a period zaštite podataka iznosi 30 mjeseci.

VI. JAVNI PRISTUP INFORMACIJAMA

Povjerljivi podaci

Član 23

(1) Uprava je dužna da kao povjerljive čuva podatke koje podnositelj zahtjeva za autorizaciju odredi kao takve.

(2) Podaci iz stava 1 ovog člana koji se ne smatraju povjerljivim su:

- 1) naziv i sadržaj aktivnih supstanci, odnosno osnovnih supstanci u sredstvima za zaštitu bilja;
- 2) naziv sredstava za zaštitu bilja;
- 3) minimalni sadržaj aktivne supstance, odnosno osnovne supstance u tehničkom proizvodu;
- 4) maksimalni sadržaj nečistoća od toksikološkog i ekotoksikološkog značaja;
- 5) naziv ostalih supstanci koje su klasifikovane kao opasne;
- 6) fizičke i hemijske osobine aktivne supstance, odnosno osnovne supstance i sredstava za zaštitu bilja;
- 7) načini sprečavanja štetnog djelovanja aktivne supstance, odnosno osnovne supstance i sredstava za zaštitu bilja;
- 8) rezime rezultata ispitivanja aktivne supstance, odnosno osnovne supstance i sredstava za zaštitu bilja;
- 9) preporučeni postupci i sigurnosne mjere za smanjenje rizika pri rukovanju, skladištenju, transportu, požaru i drugim opasnostima;
- 10) metode za određivanje sadržaja aktivne supstance, odnosno osnovne supstance, nečistoća i drugih sastojaka u aktivnoj supstanci, odnosno osnovnoj supstanci i sredstvima za zaštitu bilja, kao i metode za određivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja;
- 11) metode bezbjednog odlaganja aktivne supstance, odnosno osnovne supstance, sredstava za zaštitu bilja i ambalaže;
- 12) postupci dekontaminacije u slučaju rasipanja ili isticanja sredstava za zaštitu bilja;
- 13) podaci o prvoj pomoći i liječenju.

(3) Podnosilac zahtjeva za autorizaciju može podnijeti zahtjev Upravi kojim traži da se pojedini djelovi dostavljenih informacija u skladu sa ovim zakonom tretiraju kao povjerljivi, pri čemu se uz zahtjev prilaže i objašnjenje.

(4) Kada podnosilac zahtjeva dokaže da bi njihovo objavljivanje moglo značajno ugroziti njegove interese, povjerljivo postupanje može se odobriti samo u odnosu na sljedeće informacije:

- 1) koje su odobrene kao povjerljive u skladu sa propisom o bezbjednosti hrane;
- 2) specifikaciju nečistoća aktivne supstance i metode određivanja nečistoća u proizvedenim aktivnim supstancama osim onih nečistoća koje se smatraju relevantnim sa toksikološkog i ekotoksikološkog aspekta ili relevantnim za životnu sredinu i metode određivanja nečistoća;
- 3) rezultate ispitivanja proizvodnih šarži aktivne supstance, uključujući i nečistoće;
- 4) koje su o kompletnom sastavu sredstva za zaštitu bilja.

(5) U postupku odobravanja i procjene zahtjeva povjerljivosti Uprava:

- 1) odobrava povjerljivost podataka u vezi sa podacima iz stava 3 ovog člana u skladu sa procedurama za povjerljivost iz propisa kojim uređuje bezbjednost hrane;
- 2) obavještava podnosioca zahtjeva o podacima za koje je odobrena povjerljivost;
- 3) preduzima mjere kako podaci za koje je odobren zahtjev za povjerljivost budu tajni;
- 4) tajnom određuje sljedeće podatke: povjerljivost podataka u postupku koji je u toku, lični podaci, izveštaji o procjeni dokumentacije u postupku autorizacije, dokumenta i podaci koji su zaštićeni kao službena tajna;
- 5) izuzetno od stava 3 i tač. 2 i 3 ovoga člana, u hitnim situacijama radi zaštite zdravlja ljudi, zdravlja životinja ili životne sredine, u kriznim situacijama, informacije iz stava 3 ovog člana može da objavi;
- 6) u slučaju da podnosilac zahtjeva o povjerljivosti povuče ili je povukao zahtjev, povjerljivost se može poštovati u skladu sa ovim članom, a u slučaju da je do povlačenja zahtjeva došlo prije nego što je donesena odluka o zahtjevu za povjerljivost, Uprava neće objaviti informacije za koje je zatražena povjerljivost;

- 7) shodno primjenjuje propise o bezbjednosti hrane koji se odnose na zaštitu ličnih podataka;
- 8) informacije koje čine dio zaključaka naučnih izvještaja dostavljenih od strane nadležnog organa, a koje se odnose na predvidljive efekte na zdravlje ljudi, zdravlje životinja ili životnu sredinu, ipak objavljuje, kao i odredbe propisa o bezbjednosti hrane koje se odnose na preispitivanje povjerljivosti se shodno primjenjuju.

(6) Dokumentacija koja se podnosi uz zahtjev za autorizaciju, a koja sadrži propisane podatke, čuva se u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka.

(7) Zaposleni u Upravi, Komisija iz člana 24 ovog zakona, članovi savjetodavnih tijela i ocjenjivači dužni su da kao poslovnu tajnu čuvaju sve podatke iz dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za autorizaciju, a koja sadrži povjerljive podatke, kao i podatke o drugim postupcima koje podnosioci zahtjeva vode kod Uprave, osim uz saglasnost podnosioca zahtjeva, u toku i poslije napuštanja dužnosti.

(8) U slučaju povrede obaveze iz st. 6 i 7 ovog člana, primjenjuju se propisi kojima se uređuje zaštita tajnosti podataka.

(9) Podaci koji nijesu povjerljivi u skladu sa ovim članom, dostupni su na uvid uz podnesen pisani zahtjev i plaćenu naknadu.

(10) Lica iz stava 7 ovog člana potpisuju izjavu o čuvanju poslovne tajne

(11) Visinu naknade iz stava 9 ovog člana propisuje Vlada.

(12) Obrazac izjave o čuvanju poslovne tajne propisuje Ministarstvo.

Komisija za sredstva za zaštitu bilja

Član 24

(1) Radi davanja mišljenja i pružanja stručne pomoći u postupku autorizacije ili priznavanja autorizacije sredstava za zaštitu bilja: utvrđivanje roka važenja autorizacije i produženja autorizacije, uporedivosti prilika poljoprivredne proizvodnje, zaštite bilja, životne sredine ili klimatskih uslova, izdavanje dozvole za istraživanje i razvoj, ispitivanje sredstava za zaštitu bilja, izdavanje vanredne dozvole, dozvole za proširenje upotrebe sredstava za zaštitu bilja (male kulture i male namjene), mišljenje i odobravanje plana tretiranja iz vazduha, edukacija, planova, posebnih programa i monitoringa sredstva za zaštitu bilja i rezidua pesticida, upotrebe sredstava za zaštitu bilja, unaprjeđivanje dobre poljoprivredne prakse za sredstva za zaštitu bilja i integralno upravljanje štetnim organizmima, davanje preporuka za izradu propisa u oblasti sredstava za zaštitu bilja i obavljanje drugih neophodnih zadataka u vezi sa sredstvima za zaštitu bilja, obrazuje se Komisija za sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Komisija).

(2) Komisiju iz stava 1 ovog člana obrazuje Ministarstvo iz reda istaknutih javnih naučnih i stručnih radnika za sredstva za zaštitu bilja, zdravstvene zaštite bilja, zaštite životne sredine, hemije, biohemije, toksikologije i drugih stručnih radnika od značaja za oblast sredstava za zaštitu bilja.

(3) Komisija ima sedam članova i obrazuje se u skladu sa namjenom sredstava za zaštitu bilja u postupku autorizacije ili priznavanja autorizacije sredstava za zaštitu bilja.

(4) Članovi Komisije moraju potpisati obrazac izjave o čuvanju tajnosti podataka i obrazac izjave o nepostojanju sukoba interesa.

(5) Komisija donosi poslovnik o svom radu.

(6) Članovima Komisije u postupku autorizacije ili priznavanja autorizacije sredstava za zaštitu bilja za rad pripada naknada u visini koju utvrđuje Ministarstvo.

Informacije o potencijalno štetnim ili neprihvatljivim učincima

Član 25

(1) Lice iz člana 37 ovog zakona, koje ima odobrenje za proširenje upotrebe autorizovanog sredstva za zaštitu bilja dužno je da nakon saznanja o mogućem opasnom uticaju sredstva za zaštitu bilja, aktivnih supstanci, njihovih metabolita, protektanata, sinergista ili koformulanta koje sredstvo

za zaštitu bilja sadrži ili rezidua pesticida na zdravlje ljudi, životinja, površinske i podzemne vode i životnu sredinu, uključujući i nova saznanja o mogućim ograničenjima plodoreda, neočekivano slaboj efikasnosti, razvoju rezistentnosti i neočekivanim efektima na bilje, biljne proizvode i životnu sredinu, bez odlaganja obavijesti Upravu.

(2) Obaveza obavještavanja iz stava 1 ovog člana odnosi se na informacije nosioca autorizacije, koji evidentira i izvještava o svim sumnjivim neželjenim reakcijama kod ljudi, životinja i u životnoj sredini povezanim sa upotrebom sredstva za zaštitu bilja, uključuju se i relevantne informacije o odlukama ili procjenama međunarodnih organizacija ili javnih tijela koja odobravaju sredstva za zaštitu bilja ili aktivne supstance u trećim zemljama.

(3) Lice iz člana 37 ovog zakona, vodi evidenciju i izvještava o sumnjivim nepovoljnim reakcijama kod ljudi, životinja i u životnoj sredini koje su povezane sa upotrebom sredstva za zaštitu bilja.

(4) Obaveza obavještavanja iz stava 1 ovog člana, obuhvata i bitne informacije o odlukama ili procjenama međunarodnih organizacija ili drugih organa koji autorizuju sredstva za zaštitu bilja ili aktivne supstance u drugim državama, kao i procjenu da li sredstvo za zaštitu bilja ili aktivna supstanca, njeni metaboliti, protektant, sinergist ili koformulanat ispunjavaju propisane zahtjeve.

Rješenje o autorizaciji

Član 26

(1) Uprava izdaje rješenje o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja ako:

- 1) su aktivne supstance, protektanti i sinergisti upisane u listu iz člana 34 ovog zakona;
- 2) je izvor aktivne supstance identičan ili ekvivalentan izvoru na osnovu koga je izvršen upis aktivne supstance u listu iz člana 34 ovog zakona, ako su aktivne supstance, protektanti i sinergisti iz drugog izvora ili iz istog izvora uz promjenu postupka proizvodnje i/ili mjesta proizvodnje treba da:
  - a) imaju specifikaciju o procjeni ekvivalentnost koja ne smije znatno odstupati od specifikacije za odobrene aktivne supstance, protektante i sinergiste; i
  - b) aktivne supstance, protektanti i sinergisti ne smiju imati više štetnih efekata u smislu nečistoća, već treba da su proizvedeni u skladu sa specifikacijom proizvodnog postupka u dokumentaciji podnešenoj za dobijanje rješenja;
- 3) sredstvo za zaštitu bilja ne sadrži koformulant upisan u Listu neprihvatljivih koformulanata;
- 4) tehnička formulacija sredstva za zaštitu bilja obezbjeđuje da su izlaganje korisnika i drugi rizici ograničeni na najmanju moguću mjeru;
- 5) sredstvo za zaštitu bilja, uzimajući u obzir realne uslove upotrebe i dobre poljoprivredne prakse u zaštiti bilja:
  - a) je efikasano za predloženu upotrebu;
  - b) nema direktan ili indirektan štetan uticaj na zdravlje ljudi (naročito najosjetljivijih grupa) ili na zdravlje životinja, i to neposredno ili preko vode za piće (uzimajući u obzir i supstance koje nastaju kao rezultat tretiranja vode), hrane, hrane za životinje ili vazduha, ili kao posljedica kontakta na radnom mjestu ili preko drugih indirektnih uticaja, a uzimajući u obzir poznate kumulativne i sinergističke efekte ako su naučne metode za procjenu tih uticaja dostupne i usvojene;
  - c) nema direktan ili indirektan štetan uticaj na podzemne vode;
  - d) nema nepoželjan uticaj na bilje ili biljne proizvode;
  - e) ne izaziva nepotrebne patnje i bol kičmenjacima za čije se suzbijanje koristi;
  - f) nema neprihvatljiv uticaj na životnu sredinu (kada su naučne metode za procjenu tih uticaja dostupne i usvojene), naročito imajući u vidu:
    - njegovu sudbinu i ponašanje u životnoj sredini, a naročito kontaminaciju površinskih voda (uključujući slivove i priobalne vode), podzemnih voda,

vazduha i zemljišta, uzimajući u obzir mjesta koja su udaljena od mjesta upotrebe sredstava za zaštitu bilja i prateći njegovo prenošenje na velike udaljenosti u životnoj sredini;

- uticaj na neciljane organizme, uključujući ponašanje tih organizama;
  - biološku raznovrsnost i ekosistem;
- 6) količina i priroda aktivnih supstanci, protektanata, sinergista i, kada je to potrebno, nečistoće od toksikološkog ili ekotoksikološkog značaja ili nečistoće relevantne za životnu sredinu, kao i koformulanti, mogu se odrediti odgovarajućim metodama;
  - 7) ostaci od toksikološkog i ekotoksikološkog značaja, koji nastaju kao rezultat odobrenih primjena, mogu se odrediti odgovarajućim metodama koje su opšteprihvaćene, sa odgovarajućim granicama detekcije u relevantnim uzorcima;
  - 8) fizička i hemijska svojstva sredstva za zaštitu bilja su ispitana i prihvatljiva sa aspekta odgovarajuće primjene i skladištenja sredstva za zaštitu bilja;
  - 9) za bilje ili biljne proizvode koji se koriste kao hrana ili hrana za životinje, gdje je to primjenjivo maksimalno dozvoljene količine rezidua za poljoprivredne proizvode na koje se odnosi upotreba iz autorizacije treba da budu uspostavljeni ili modifikovani u skladu sa propisom koji uređuje maksimalno dozvoljene količine rezidua;
  - 10) je dostavljena dokumentacija iz člana 19 stav 2 i člana 20 stav 3 ovog zakona;
  - 11) je sredstvo za zaštitu bilja procjenjeno u skladu sa propisom kojim se uređuju jedinstvena načela za ocjenjivanje sredstva za zaštitu bilja iz člana 18 stav 6 ovog zakona.

(2) Podnosilac zahtjeva za autorizaciju sredstva za zaštitu bilja dostavlja dokaze da su ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana.

(3) Procjena ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana vrši se na osnovu podnesenih službeno priznatih testova i studija koje su relevantne i reprezentativne za upotrebu sredstva za zaštitu bilja.

(4) Ako se u postupku procjene iz člana 20 ovog zakona, utvrdi da sredstvo za zaštitu bilja ispunjava propisane uslove Uprava donosi rješenje o autorizaciji.

(5) Rješenje o autorizaciji je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

(6) Kada se u postupku procjene iz stava 1 ovog člana, utvrdi da se iz priložene dokumentacije ne može procijeniti u potpunosti ekotoksikološko svojstvo, u tom slučaju je podnosilac zahtjeva dužan da dostavi podatke potrebne za dokazivanje da za to sredstvo za zaštitu bilja postoje uporedivi ekvivalentni podaci za drugo autorizovano sredstvo za zaštitu bilja.

(7) Metode iz stava 7 ovog člana izvode se u odgovarajućim uslovima poljoprivredne proizvodnje, zaštite bilja i životne sredine koje odgovaraju okolnostima u kojima će se sredstva za zaštitu bilja upotrebljavati na teritoriji Crne Gore (EPPO metode).

(8) Uz dokumentaciju iz člana 19 stav 2 i člana 20 stav 3 ovog zakona prilažu se, na zahtjev Uprave i rezultati o biološkim ispitivanjima na teritoriji Crne Gore na osnovu metoda koje propisuje Ministarstvo.

Priznavanje autorizacije

Član 27

(1) Podnosilac zahtjeva može zahtijevati da se, za sredstvo za zaštitu bilja koje sadrži aktivnu supstancu ili aktivne supstance upisane na Listu iz člana 34 ovog zakona, na osnovu autorizacije u državi članici Evropske unije, prizna autorizacija, ako je to sredstvo bilo autorizovano u skladu sa jedinstvenim načelima za ocjenjivanje sredstva za zaštitu bilja iz člana 18 stav 5 ovog zakona i ako su za predloženu upotrebu sredstva za zaštitu bilja na teritoriji Crne Gore uslovi u poljoprivrednoj proizvodnji (prema uporedivim poljoprivrednim uslovima), zaštitu bilja i životnoj sredini, uključujući klimatske uslove.

(2) U slučajevima iz stava 1 ovog člana na teritoriji Crne Gore nije potrebno ponovno provjeravanje uslova iz člana 26 ovog zakona.

(3) Uz zahtjev za priznavanje autorizacije prilažu se dokazi: o identitetu aktivne supstance, sastavu sredstva za zaštitu bilja, kopija izvještaja o ocjeni koju je pripremila referentna država članica i odluci za autorizaciju sredstva za zaštitu bilja, kopija autorizacije sredstva za zaštitu bilja u drugoj državi (rješenje i slično), izjava da je sredstvo za zaštitu bilja identično onom iz države iz koje se priznaje autorizacija, koji su prevedeni na crnogorski jezik.

(4) Uprava može odbiti zahtjev iz stava 1 ovog člana zbog neuporedivosti prilika poljoprivredne proizvodnje, zdravstvene zaštite bilja, životne sredine ili klimatskih uslova na osnovu mišljenja Komisije.

(5) Uprava može zahtijevati da se ispitivanja biološke efikasnosti obave i u Crnoj Gori i odrediti dodatne uslove za upotrebu sredstva za zaštitu bilja, zbog:

- posebne ekološke osjetljivosti na određenim područjima (kraška područja);
- razlika u prehrambenim navikama stanovništva;
- pojave rezistentnosti.

(6) Uprava može, uz saglasnost nosioca autorizacije u postupku priznavanja autorizacije, u skladu sa uslovima iz člana 26 stav 2 ovog zakona i na osnovu mišljenja Komisije iz člana 18 st. 2 i 3 ovog zakona, i/ili ocjenjivača, izuzeti predloženu upotrebu sredstva za zaštitu bilja, kako bi se izuzele sve neuporedive prilike u poljoprivrednoj proizvodnji, zaštiti bilja ili životnoj sredini, uključujući i klimatske uslove.

(7) U postupku rješavanja zahtjeva za priznavanje autorizacije sredstva za zaštitu bilja dodjeljuje se jedinstveni autorizacioni broj koji se sastoji od dvoznačnog ISO koda (ME), slova P i četiri broja.

(8) Uprava može u postupku priznavanja autorizacije ograničiti upotrebu sredstva za zaštitu bilja zbog razlika u prehrambenim navikama stanovništva u Crnoj Gori u cilju sprečavanja izloženosti potrošača reziduama pesticida većim od prihvatljivog dnevnog unosa ADI (*acceptable daily intake*).

(9) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako sredstvo za zaštitu bilja nije autorizovano u Crnoj Gori zbog nepodnošenja zahtjeva za autorizaciju, naučna ustanova iz oblasti poljoprivrede ili profesionalne poljoprivredne organizacije može, uz saglasnost nosioca autorizacije u državi članici Evropske unije, da podnese zahtjev za autorizaciju tog sredstva za zaštitu bilja, za istu upotrebu i u skladu sa istim poljoprivrednim praksama, pri čemu podnosilac zahtjeva mora da dokaže da je upotreba takvog sredstva za zaštitu bilja od opšteg interesa za Crnu Goru.

(10) Ako nosilac autorizacije iz stava 9 ovog člana odbije da da saglasnost, Uprava može prihvatiti zahtjev iz razloga javnog interesa.

(11) Bliže uslove i način za priznavanje autorizacije, dodjelu jedinstvenog broja i procjenu uporedivosti prilika i klimatskih uslova iz st. 4 i 5 ovog člana, dostavljanje dokumentacije, kao i sadržaj dokumentacije za priznavanje autorizacije propisuje Ministarstvo.

Autorizacija, obnavljanje autorizacije i povlačenje ili izmjena odobrenja

Član 28

(1) Uprava sredstvo za zaštitu bilja autorizuje na period koji ne može da bude duži od jedne godine od datuma isteka odobrenja aktivnih supstanci, protektanata i sinergista sadržanih u sredstvu za zaštitu bilja, a nakon toga sve dok su aktivne supstance, protektanti i sinergisti sadržani u sredstvu za zaštitu bilja odobreni.

(2) Rok iz stava 1 ovog člana može se više puta produžavati, a kad zbog razloga koji su van kontrole nosioca autorizacije, prije isteka roka nije donešena odluka o produženjenju autorizacije, produžava se rok važenja autorizacije za period potreban za završetak razmatranja i donošenje odluke o produženju.

(3) Autorizacija može biti obnovljena ako nosilac autorizacije podnese Upravi zahtjev kojim dokazuje da su ispunjeni uslovi iz člana 26 ovog Zakona.

(4) U roku od tri mjeseca od obnove odobrenja aktivne supstance, protektanta ili sinergista sadržanih u sredstvu za zaštitu bilja, podnosilac zahtjeva dužan je da dostavi sljedeće informacije:

- 1) kopiju autorizacije sredstva za zaštitu bilja;
- 2) sve nove zahtijevane informacije koje su rezultat izmjena u obaveznim podacima ili kriterijumima;
- 3) dokaz da su novi podaci dostavljeni kao rezultat zahtjeva za podatke ili kriterijuma koji nijesu bili na snazi kada je odobrenje sredstva za zaštitu bilja dodijeljeno, ili da su potrebni radi izmjene uslova odobrenja;
- 4) sve informacije potrebne da se pokaže da sredstvo za zaštitu bilja ispunjava zahtjeve utvrđene propisima za obnavljanje odobrenja aktivne supstance, protektanta ili sinergista sadržanih u njemu;
- 5) izvještaj o informacijama iz monitoringa, kada je odobrenje bilo podložno monitoringu.

(5) Uprava provjerava usklađenost svih sredstava za zaštitu bilja koja sadrže predmetnu aktivnu supstancu, protektant ili sinergist sa svim uslovima i ograničenjima predviđenim u postupku obnove odobrenja.

(6) Uprava može uspostaviti smjernice o organizaciji provjera usklađenosti.

(7) Uprava donosi odluku o obnovi odobrenja sredstva za zaštitu bilja najkasnije u roku od 12 mjeseci od dana obnove odobrenja aktivne supstance, protektanta ili sinergista sadržanih u njemu.

(8) Kada, iz razloga koji nijesu pod kontrolom nosioca odobrenja, odluka o obnovi odobrenja nije donesena prije isteka odobrenja, Uprava produžava odobrenje za period potreban da se završi ispitivanje i donese odluka o obnovi.

(9) Uprava:

- može u svakom trenutku preispitati odobrenje kada postoje indikacije da zahtjev iz člana 26 ovog zakona više nije ispunjen;
- je dužna preispitati odobrenje kada zaključi da ciljevi okvira za djelovanje u oblasti politike voda možda neće biti ostvareni.

(10) U slučaju da Uprava namjerava povući ili izmijeniti odobrenje, dužna je obavijestiti nosioca odobrenja, omogućavajući mu podnošenje komentara i/ili potrebnih informacija.

(11) Uprava povlači ili mjenja autorizaciju, prema potrebi, ako:

- 1) zahtjevi iz člana 26 ovog zakona nijesu ispunjeni ili više nijesu ispunjeni;
- 2) podnesena je lažna ili obmanjujuća informacija o činjenicama na osnovu kojih je izdata autorizacija;
- 3) jedan od uslova iz autorizacije nije ispunjen;
- 4) na osnovu razvoja naučnih i tehničkih saznanja, način upotrebe i količine koje se primjenjuju mogu se izmijeniti; ili
- 5) nosilac autorizacije nije ispunio obaveze u skladu sa ovim zakonom.

Osnovne supstance

Član 29

(1) Osnovna supstanca jeste aktivna supstanca koja:

- 1) ne izaziva zabrinutost;
- 2) nema osobine endokrinog disruptora ili osobine koja dovode do neurotoksičnih ili imunotoksičnih efekata;
- 3) nije primarno proizvedena kao sredstvo za zaštitu bilja, a ispoljava određenu biološku aktivnost i korisna je u oblasti zaštite bilja, bilo direktno ili u sredstvima u čiji sastav ulazi ta supstanca i jednostavni rastvarač;

4) se ne stavlja u promet kao sredstvo za zaštitu bilja.

(2) Osnovnom supstancom se smatra i supstanca koja ispunjava kriterijume da se može koristiti kao hrana.

(3) Osnovna supstanca je supstanca koja je odobrena na neograničeni period vremena i koja nema nepoželjan uticaj na bilje ili biljne proizvode i neprihvatljiv uticaj na životnu sredinu, kada se upotrebljava u skladu sa dobrom poljoprivrednom praksom u zaštiti bilja u postojećim uslovima upotrebe i koja je upisana u Listu odobrenih aktivnih supstanci.

(4) Osnovna supstanca se ne koristi pretežno u svrhu zaštite bilja, ali je korisna u zaštiti bilja bilo direktno ili u proizvodu koji se sastoji od supstance i jednostavnog razblaženja.

(5) Osnovna supstanca se ne stavlja se u promet kao sredstvo za zaštitu bilja i ne podliježe postupku autorizacije u skladu sa ovim zakonom.

(6) Uprava na internet stranici objavljuje uputstva za upotrebu osnovnih supstanci u zaštiti bilja.

(7) Proizvođač proizvoda na bazi osnovne supstance, čija je namjena zaštita bilja, ima obavezu da na proizvodu navede i uputstvo za upotrebu usaglašeno sa Listom odobrenih aktivnih supstanci (DIO C: osnovne supstance) i uputstvom za upotrebu iz stava 6 ovog člana.

(8) Uputstvo za upotrebu u zaštiti bilja može biti naznačeno na ambalaži proizvoda.

(9) Izuzetno od člana 19 ovog zakona, osnovna supstanca je ona koja je odobrena u Evropskoj uniji i za koju su sprovedene relevantne evaulacije koje reguliše upotrebu te supstance u svrhe različite od upotrebe kao sredstva za zaštitu bilja i koje pokazuju da ta supstanca nema neposredne niti odložene štetne efekte na zdravlje ljudi ili životinja, niti neprihvatljiv uticaj na životnu sredinu.

Rješenje o autorizaciji i priznavanju autorizacije

Član 30

(1) Rješenje o autorizaciji i priznavanju autorizacije sredstva za zaštitu bilja iz čl. 26 do 32 ovog zakona, izdaje Uprava najkasnije u roku od 12 mjeseci od dana prijema potpune dokumentacije podnosioca zahtjeva, pri čemu se definiše bilje ili biljni proizvodi, nepoljoprivredne površine na kojima i u koje svrhe sredstvo za zaštitu bilja može da bude upotrijebljeno, klasifikacija sredstva za zaštitu bilja.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, po zahtjevu za izmjenu ili dopunu rješenja o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja zbog manjih promjena, koje nemaju uticaj na zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu, Uprava izdaje rješenje o izmjeni, bez procjenjivanja sredstva za zaštitu bilja.

(3) Rješenje o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja glasi na sredstvo za zaštitu bilja i na podnosioca zahtjeva iz člana 17 stav 1 ovog zakona.

(4) Rješenje o autorizaciji ili priznavanju autorizacije naročito sadrži:

1) trgovački naziv sredstva za zaštitu bilja;

2) namjenu i način djelovanja;

3) oblik i oznaku formulacije;

4) naziv i adresu proizvođača;

5) naziv i adresu nosioca autorizacije i/ili podnosioca zahtjeva;

6) naziv i adresu uvoznika/distributera;

7) naziv i sadržaj i druge podatke o aktivnoj supstanci, sinergisti i protektantu i drugim supstancama;

8) podatke o fizičko-hemijskim i tehničkim osobinama sredstva za zaštitu bilja za dati tip formulacije;

9) podatke o upotrebi sredstva za zaštitu bilja, i to o:

– usjevima i zasadima u kojima se koristi ili drugim namjenama;

– vrstama štetnih organizama za čije se suzbijanje autorizuje;

- količinama ili koncentraciji za svaku namjenu odnosno maksimalne doze po hektaru kod svake upotrebe;
- vremenu upotrebe u odnosu na štetni organizam i fenofazi bilja koje se tretira;
- načinu upotrebe i količini vode i sl;
- maksimalnom broju tretiranja na istoj površini u toku godine;
- interval između tretiranja;
- podacima o karenici odnosno periodu između posljednje primjene i žetve;
- periodu između posljednje primjene i konzumacije biljnog proizvoda, kada je primjenjivo;

10) maksimalni nivo rezidua;

11) ograničenja koja mogu biti: ograničenja u vezi sa distribucijom i upotrebom sredstva za zaštitu bilja kako bi se zaštitilo zdravlje distributera, korisnika, prolaznika, u blizini nastanjenog stanovništva, potrošača ili dotičnih radnika ili životne sredine, uzimajući u obzir zahtjeve propisane zakonom, a takva se ograničenja moraju naznačiti na etiketi;

12) klasifikaciju, obavještenja o opasnosti, dodatne oznake, ograničenja, upozorenja, specifične oznake rizika, simptome i znake trovanja, mjere prve pomoći i liječenja, kategorija korisnika

13) veličinu pakovanja i materijal od koga je pakovanje izrađeno;

14) mjesto prodaje;

15) kategorije korisnika: profesionalni i/ili neprofesionalni;

16) rok važenja rješenja;

17) rješenje koje se priznaje;

18) dodijeljeni jedinstveni broj.

(5) Pored podataka iz stava 3 ovog člana, rješenje o autorizaciji ili priznavanju autorizacije može da sadrži i:

1) dodatne napomene – ograničenja ili upozorenja;

2) informacije o intervalu ponovnog ulaska (radna karenca);

3) ograničenje vezano za stavljanje u promet i upotrebu sredstva za zaštitu bilja u cilju zaštite zdravlja ljudi i životinja i životne sredine, kao i obavještanje prije upotrebe lica koja bi mogla biti izložena zanošenju, ukoliko su zatražili da budu obaviješteni;

4) podatke o miješanju sa drugim sredstvima za zaštitu bilja;

5) naznake za pravilnu upotrebu prema načelima integralnog upravljanja štetnim organizmima.

(6) Sastavni dio rješenja iz stava 1 ovog člana je odobreno uputstvo za upotrebu i odobrena etiketa.

(7) Bliži sadržaj rješenja o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Povlačenje ili izmjena odobrenja na zahtjev nosioca odobrenja

Član 31

(1) Odobrenje se može povući ili izmijeniti na zahtjev nosioca odobrenja uz navođenje razloga za svoj zahtjev.

(2) Izmjene iz stava 1 ovog zakona mogu da se odobre samo ako je utvrđeno da su zahtjevi iz člana 26 ovog zakona i dalje ispunjeni.

(3) Nakon izmjene iz stava 4 ovog člana, Uprava će rješenjem odobriti nosiocu odobrenja period do šest mjeseci od isteka odobrenja za prodaju postojećih zaliha sredstva za zaštitu bilja.

(4) U odluci iz stava 3 ovog člana, Uprava, kada razlozi za povlačenje, izmjenu ili neobnavljanje odobrenja nijesu povezani sa zaštitom zdravlja ljudi i životinja ili zaštitom životne sredine, ograničava period odlaganja, koji ne smije biti duži od šest mjeseci za prodaju i

distribuciju, te dodatnih najviše godinu dana za odlaganje, skladištenje i upotrebu postojećih zaliha predmetnih sredstava za zaštitu bilja.

Stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja niskog rizika

Član 32

(1) Sredstvo za zaštitu bilja koje sadrži samo aktivne supstance niskog rizika se autorizuje kao sredstvo za zaštitu bilja niskog rizika ukoliko na osnovu procjene rizika nijesu potrebne posebne mjere smanjenja rizika i pod uslovom da ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) aktivne supstance niskog rizika, protektanti i sinergisti koje ono sadrži su odobrene u skladu sa članom 34 ovog zakona;
- 2) ne sadrži supstance koje izazivaju zabrinutost;
- 3) je dovoljno efikasno;
- 4) ne uzrokuje nepotrebnu bol i patnje kičmenjacima koji se suzbijaju;
- 5) u skladu je sa članom 20 stav 1 ovog zakona.

(2) Sredstva iz stava 1 ovog člana označavaju se kao „sredstva za zaštitu bilja niskog rizika”.

(3) Podnosilac zahtjeva za sredstvo za zaštitu bilja niskog rizika mora dokazati da su zahtjevi utvrđeni u stavu 1 ovog člana ispunjeni i mora uz zahtjev podnijeti cjelokupnu dokumentaciju i rezime za svaku tačku potrebnih podataka za aktivne supstance i sredstva za zaštitu bilja.

(4) Uprava donosi rješenje o odobrenju zahtjeva za sredstvo za zaštitu bilja niskog rizika u roku od 120 dana, a ako su potrebne dodatne informacije, određuje se novi rok u kojem ih podnosilac zahtjeva mora podnijeti, koji nije duži od šest mjeseci, a ističe u trenutku primanja informacije.

(5) Ako do kraja perioda iz roka iz stava 4 ovog člana podnosilac nije dostavio informacije koje nedostaju, Uprava obavještava podnosioca da zahtjev nije prihvatljiv.

Registar sredstava za zaštitu bilja

Član 33

(1) Upis u Registar sredstava za zaštitu bilja vrši se na osnovu izdatog rješenja o autorizaciji odnosno priznavanju autorizacije.

(2) Uprava vodi Registar sredstava za zaštitu bilja za stavljanje u promet na teritoriji Crne Gore.

(3) Uprava utvrđuje listu autorizovanih sredstava za zaštitu bilja.

(4) Lista iz stava 3 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore", najmanje jednom godišnje i internet stranici Uprave.

(5) Način vođenja i sadržaj Registra iz stava 1 ovog člana i sadržaj liste iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

VII. AĐUVANATI, PROTEKTANATI I SINERGISTI

Lista

Član 34

(1) Listu dozvoljenih aktivnih supstanci koja sadrži osnovne supstance i supstance niskog rizika usklađenu sa odgovarajućom listom Evropske unije utvrđuje Uprava.

(2) Listu odobrenih ađuvanata, protektanata i sinergista odnosno procijenjenih i odobrenih usklađenu sa odgovarajućom listom Evropske unije utvrđuje Uprava.

(3) Listu neprihvatljivih koformulanata koji su procijenjeni kao neprihvatljiv sastojak sredstava za zaštitu bilja, a koja se usklađuje sa odgovarajućom listom Evropske unije utvrđuje Uprava.

(4) Liste iz st. 1, 2 i 3 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore", najmanje jednom godišnje.

(5) Ako u toku tekuće godine dođe do promjene statusa aktivnih supstanci, prema podacima objavljenim od strane Evropske komisije, njihov status objavljuje se na internet stranici Uprave i čini sastavni dio liste iz stava 1 ovog člana.

(6) Ađuvanti, protektanti i sinergisti iz stava 2 ovog člana, odobravaju se u skladu sa članom 19 ovog zakona.

Dozvola za istraživanje i razvoj sredstava za zaštitu bilja

Član 35

(1) Eksperimenti ili testovi koji uključuju ispuštanje u životnu sredinu sredstva za zaštitu bilja koje nije autorizovano, vrše se na osnovu dozvole za istraživanje i/ili razvoj koja se izdaje rješenjem Uprave, na osnovu podnijetog zahtjeva.

(2) Stav 1 ovog člana primjenjuje se i na autorizovana sredstva za zaštitu bilja za koja je potrebno izvršiti ispitivanja za istraživanje u naučne i/ili razvojne svrhe, koja se izvode u životnoj sredini za upotrebe koje nijesu navedene u rješenju o autorizaciji tog sredstva za zaštitu bilja.

(3) Zahtjev iz stava 1 ovog člana može da podnese naučnoistraživačka organizacija u oblasti sredstava za zaštitu bilja i/ili zdravstvene zaštite bilja, pravno lice odnosno preduzetnik koji posjeduje ovlaštenje iz člana 39 stav 1 tač. 1 do 4 ovog zakona, kao i lice iz člana 18 stav 2 ovog zakona.

(4) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, za izdavanje rješenja o dozvoli za istraživanje i/ili razvoj podnosi se dokumentacija.

(5) U slučaju da sredstvo za zaštitu bilja nije autorizovano, rješenjem o dozvoli za istraživanje i/ili razvoj dozvoljava se i uvoz uzorka sredstva za zaštitu bilja koje nije autorizovano i količina uzorka koji se može uvoziti.

(6) Rješenjem o dozvoli za istraživanje i/ili razvoj mogu se odrediti ograničenja količina upotrebe sredstva za zaštitu bilja i površine koje će se tretirati, količina uzorka koji se može uvoziti radi istraživanja i/ili razvoja, kao i mjere za sprečavanje štetnih uticaja na zdravlje ljudi i životinja i na životnu sredinu, uključujući i mjeru zabrane korišćenja i stavljanja u promet tretiranog bilja ili biljnih proizvoda u slučaju da maksimalne dozvoljene količine rezidua sredstava za zaštitu bilja nijesu utvrđene.

(7) Istraživanje u naučne i/ili razvojne svrhe neautorizovanog sredstva za zaštitu bilja u životnoj sredini vrši se u kontrolisanim uslovima i sa ograničenim količinama na ograničenom području istraživanja, na osnovu dozvole iz stava 1 ovog člana.

(8) Na osnovu zahtjeva iz stava 1 ovog člana i dokumentacije iz stava 4 ovog člana i pozitivnog mišljenja Komisije iz člana 24 ovog zakona, Uprava izdaje dozvolu iz stava 1 ovog člana, ako sredstvo za zaštitu bilja nije opasno za zdravlje ljudi i životinja i ako nema nepovoljnog uticaja na životnu sredinu.

(9) U slučaju da se utvrdi da istraživanja iz stava 1 ovog člana mogu imati štetan uticaj na zdravlje ljudi i životinja ili neprihvatljivo štetan uticaj na životnu sredinu, Uprava može, na predlog Komisije, zabraniti ili dozvoliti istraživanja uz ispunjavanje uslova za sprečavanje štetnog uticaja.

(10) Dozvola iz stava 1 ovog člana neće se izdati za eksperimente ili testove koji uključuju ispuštanje genetski modifikovanog organizma u životnu sredinu, osim ako je takvo ispuštanje dozvoljeno u skladu sa zakonom koji uređuje genetički modifikovane organizme.

(11) Rješenje iz stava 1 ovog člana je konačno u upravnom postupku i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

(12) Sadržaj i obrazac zahtjeva i dozvole, dokumentaciju iz stava 1 ovog člana i rok istraživanja propisuje Ministarstvo.

Vanredne dozvole

Član 36

(1) U slučaju vanrednih okolnosti prouzrokovanih štetnim organizmom, kojeg nije moguće suzbiti ili ograničiti autorizovanim sredstvima za zaštitu bilja ni drugim mjerama ili u slučaju nestašice sredstava za zaštitu bilja na tržištu, Uprava može da izda vanrednu dozvolu za stavljanje u promet i upotrebu neautorizovanog sredstva za zaštitu bilja.

(2) Postupak za izdavanje vanredne dozvole pokreće se po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresovanog lica.

(3) Uprava vanrednu dozvolu izdaje na osnovu mišljenja Komisije.

(4) Uprava može izdati vanrednu dozvolu za stavljanje u promet neautorizovanog sredstva za zaštitu bilja po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresovanog lica i kada na tržištu nema autorizovanih sredstava za određene namjene (tretiranje određenih vrsta sjemena, tretiranje sjemena određenim sredstvom za zaštitu bilja i slično), ako je to opravdano u skladu sa naučnim saznanjima i dobrom poljoprivrednom praksom.

(5) Uslove za izdavanje vanredne dozvole, potrebnu dokumentaciju koja se podnosi uz zahtjev, sadržaj i obrazac zahtjeva i vanredne dozvole propisuje Ministarstvo.

Proširenje upotrebe autorizovanog sredstva za zaštitu

Član 37

(1) Proizvođač, naučnoistraživačke organizacije u oblasti poljoprivrede i šumarstva, korisnici i/ili njihova udruženja, privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik koji se profesionalno bave poljoprivredom ili šumarstvom za proširenje upotrebe autorizovanog sredstva za zaštitu bilja za male namjene može podnijeti zahtjev Upravi.

(2) Podnosilac zahtjeva iz stava 1 ovog člana uz zahtjev prilaže dokumentaciju ili podatke kojima obrazlaže zahtjev za proširenje upotrebe autorizovanog sredstva za zaštitu bilja za male namjene (*minor use*).

(3) Uprava izdaje rješenje za proširenje upotrebe namjene autorizovanog sredstva za zaštitu bilja na osnovu predloga Komisije, ako su ispunjeni uslovi iz člana 26 stav 1 tač. 3, 4, i 5 ovog zakona, u obliku izmjene već postojeće autorizacije ili odvojenom autorizacijom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje upravni postupak.

(4) O rješenju iz stava 3 ovog člana, Uprava obavještava nosioca autorizacije sredstva za zaštitu bilja za male namjene i traži izmjenu etikete, a ako to nosilac autorizacije odbije, Uprava obezbjeđuje da su korisnici cjelovito i u detaljima obaviješteni o upustvima o upotrebi putem službenih publikacija ili službene internet stranice, a službena publikacija ili prema potrebi etiketa treba da sadrži uputstvo o odgovornosti lica koje upotrebljava sredstvo za zaštitu bilja u odnosu na nezadovoljavajuću efikasnost ili fitotoksičnost sredstva za koje je odobrena mala namjena.

(5) Proširenje na male namjene odvojeno se naznačava na etiketi uz posebno ukazivanje na ograničenu odgovornost.

(6) Uprava će olakšati ili podsticati podnošenje zahtjeva za produženje odobrenja već odobrenih sredstava za zaštitu bilja za male namjene iz stava 1 ovog člana.

(7) Podnosioci zahtjeva iz stava 1 ovog člana mogu da podnesu zahtjev za odobrenje sredstva za zaštitu bilja za male namjene u skladu sa članom 27 stav 1 ovog zakona, pod uslovom da je predmetno sredstvo za zaštitu bilja odobreno u državi članici koja će odobriti namjene u skladu sa ovim zakonom, pod uslovom da se te namjene takođe smatraju malim u državama članicama iz kojih se podnosi zahtjev.

(8) Bliže uslove za izdavanje dozvole i sadržaj rješenja iz stava 3 ovog člana, kao i Listu malih namjena propisuje Ministarstvo.

Ovlašćena lica za stručne poslove iz oblasti sredstava za zaštitu bilja

Član 38

(1) Stručne poslove iz oblasti sredstava za zaštitu bilja, poslove laboratorijskih analiza za praćenje rezidua pesticida u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane vrše naučno-istraživačke ustanove koje imaju licencu i/ili institucije kao što su inovaciono preduzetnički centri odnosno ustanove visokog i srednjeg obrazovanja i/ili naučno istraživačke ustanove iz oblasti poljoprivrede - zaštite bilja (u daljem tekstu: ovlašćeno lice) i koje ovlasti rješanjem Uprava, a koje ispunjavaju uslove u pogledu kadra, prostora i opreme.

(2) Uprava rješanjem iz stava 1 ovog člana utvrđuje ispunjenost uslova iz člana 39 stav 2 ovog zakona.

Stručni poslovi iz oblasti sredstava za zaštitu bilja

Član 39

(1) Stručni poslovi iz oblasti sredstava za zaštitu bilja, koje vrše ovlašćena lica odnose se na:

- 1) laboratorijska ispitivanja sredstava za zaštitu bilja;
- 2) laboratorijska ispitivanja rezidua sredstava za zaštitu bilja i utvrđivanja maksimalnog nivoa rezidua;
- 3) laboratorijska ispitivanja po programu monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja;
- 4) laboratorijska ispitivanja po programu monitoringa post autorizacijske kontrole sredstava za zaštitu bilja;
- 5) sprovođenje istraživačkih i razvojnih djelatnosti iz oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 6) razvijanje i uvođenje novih postupaka u dobroj poljoprivrednoj praksi i integralnom upravljanju štetnim organizmima;
- 7) sprovođenje programa monitoringa uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja;
- 8) provjeru tehničke ispravnosti uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja;
- 9) izradu stručnih osnova za upotrebu uređaja za sredstava za zaštitu bilja;
- 10) pružanje stručne pomoći u sprovođenju mjera iz oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 11) edukaciju lica odgovornih za uređaje za upotrebu sredstava za zaštitu bilja;
- 12) edukaciju lica odgovornih za promet sredstava za zaštitu bilja;
- 13) organizovanje i edukaciju profesionalnih korisnika;
- 14) izradu stručnih osnova i mišljenja iz oblasti sredstava i rezidua sredstava za zaštitu bilja;
- 15) ispitivanje biološke efikasnosti sredstava za zaštitu bilja;
- 16) druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

(2) Uslove u pogledu stručnog kadra, opreme, prostorija i uređaja koje treba da ispunjavaju ovlašćena lica iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(3) Poslovi iz stava 1 ovog člana finansiraju se iz budžeta Crne Gore, osim poslova koji se obavljaju na zahtjev pravnih i fizičkih lica.

VIII. HITNE SITUACIJE

Hitne mjere

Član 40

(1) Kada aktivna supstanca, protektant, sinergist ili koformulant, ili sredstvo za zaštitu bilja koje je odobreno u skladu sa ovim zakonom predstavlja ozbiljan rizik za zdravlje ljudi ili životinja ili za životnu sredinu, i da se takav rizik ne može zadovoljavajuće kontrolisati preduzetim mjerama, mjere za ograničavanje ili zabranu upotrebe i/ili prodaje te supstance ili proizvoda preduzimaju se odmah, bilo na sopstvenu inicijativu Uprave ili na zahtjev drugih organa.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, Uprava ispituje dokaze i može zatražiti mišljenja naučnih i drugih institucija.

(3) Uprava može odrediti rok u kojem se mišljenje iz stava 2 ovog člana mora dostaviti.

Pružanje usluga

Član 41

(1) Poslove suzbijanja i iskorjenjivanja štetnih organizama u poljoprivredi i šumarstvu sredstvima za zaštitu bilja odnosno poslove operativnih usluga prilikom kojih se upotrebljavaju sredstva za zaštitu bilja mogu obavljati privredna društva, odnosno druga pravna lica ili preduzetnici koji ispunjavaju propisane uslove (u daljem tekstu: davaoci usluga) koji su registrovani za obavljanje te djelatnosti u CRPS i ako ispunjavaju uslove iz člana 6 stav 2 ovog zakona.

(2) Davaoci usluga, upisuju se u Registar lica koja obavljaju poslove suzbijanja i iskorjenjivanja štetnih organizama u poljoprivredi i šumarstvu sredstvima za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Registar davaoca usluga).

(3) Registar davaoca usluga vodi Uprava.

(4) Uprava utvrđuje rješenjem ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana.

(5) Uslove u pogledu prostora i opreme koje treba da ispunjava davalac usluga iz stava 1 ovog člana i način vođenja Registara davaoca usluga propisuje Ministarstvo.

IX. UREĐAJI ZA UPOTREBU SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Uređaji za upotrebu

Član 42

(1) Uređaji za upotrebu mogu se koristiti i stavljati u promet ako, u skladu sa predviđenom namjenom, obezbjeđuju sigurnu i efikasnu upotrebu i sigurnost za rukovaoce, ljude, životinje, radnu i životnu sredinu i koje prati sertifikat proizvođača.

(2) Vlasnik uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja dužan je da uređaje drži u tehnički ispravnom stanju.

(3) Vlasnik uređaja za upotrebu dužan je da redovno vrši podešavanje i tehničku provjeru uređaja za upotrebu, kao i da koristi uređaje za upotrebu koji su periodično pregledani u skladu sa ovim zakonom.

Periodični pregled uređaja za upotrebu

Član 43

(1) Uređaji za upotrebu moraju da budu podvrgnuti periodičnim pregledima koji se obavljaju u propisanim vremenskim periodima.

(2) Periodični pregled uređaja, u smislu ovog zakona, jeste provjera tehničke ispravnosti i funkcionalnosti uređaja za upotrebu i provjera ispravnosti pojedinih radnih djelova tih uređaja, ocjena funkcionisanja pojedinih radnih djelova tih uređaja i uređaja za upotrebu u cjelini, zahtjeva za zdravlje i bezbjednost, kao i ekoloških zahtjeva koji se odnose na inspekciju uređaja za primjenu pesticida, kao i procjena rizika za rukovaoce, ljude, životinje, radnu i životnu sredinu.

(3) Periodični pregled uređaja za upotrebu vrši ovlašćeno pravno lice i/ili ovlašćena ustanova, koji ispunjavaju uslove u pogledu prostorija, opreme i kadra.

(4) Ovlašćeno pravno lice i/ili ovlašćena ustanova koji obavljaju poslove periodičnog pregleda dužna su da Upravi prijave svaku promjenu uslova za obavljanje poslova periodičnog pregleda, u roku od 30 dana od dana nastale promjene.

(5) Uprava donosi rješenje o ukidanju rješenja iz člana 38 stav 1 ovog zakona, na zahtjev lica iz stava 3 ovog člana kao i po službenoj dužnosti ukoliko se utvrdi da ova lica više ne ispunjavaju uslove predviđene ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu njega.

(6) Rješenje iz stava 5 ovog člana je konačno u upravnom postupku i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

(7) Ovlašćeno pravno lice i/ili ovlašćena ustanova koji obavljaju poslove iz člana 39 stav 1 tačka 8 i stav 2 ovog zakona po završenom periodičnom pregledu za uređaje koji ispunjavaju uslove

izdaje certifikat o funkcionalnosti uređaja za upotrebu i obilježava uređaj za upotrebu oznakom i vodi evidenciju o obavljenim periodičnim pregledima.

(8) Ovlašćeno pravno lice i/ili ovlašćena ustanova koje obavlja poslove iz člana 39 stav 1 tačka 8 i stav 2 ovog zakona jednom godišnje Upravi dostavlja podatke o periodičnim pregledima.

(9) Certifikat i oznaka izdaju se na rok od tri godine od datuma zadnjeg pregleda/izdavanja, osim u slučaju novih uređaja za upotrebu za koje se certifikat i oznaka izdaje na rok od pet godina bez izvršenog periodičnog pregleda na osnovu certifikata proizvođača.

(10) Ovlašćeno pravno lice i/ili ovlašćena ustanova zadužuju oznake koje po završetku provjera stavljaju na vidno mjesto na uređaju gdje je najmanja mogućnost oštećenja znaka ako isti ispunjava propisane uslove, a u slučaju gubitka ili oštećenja znaka o obavljenoj provjeri, vlasnik/korisnik uređaja je dužan da zatraži izdavanje novog znaka od ovlašćenog pravnog lica koje mu je izdalo posljednji znak.

(11) Bliže uslove i zahtjeve za način obavljanja periodičnog pregleda uređaja za upotrebu i vremenski period u kome se obavlja periodični pregled uređaja za upotrebu iz stava 2 ovog člana, kontrolne liste (lista standarda za uređaje, lista standarda za provjeru uređaja, lista opštih zahtjeva, lista tehničkih zahtjeva), način evidentiranja izvršenog periodičnog pregleda uređaja za upotrebu, obrazac certifikata o funkcionalnosti uređaja za upotrebu, način obilježavanja i obrazac oznake za obilježavanje uređaja za upotrebu, kao i uređaje za upotrebu koji koriste, za koje se periodični pregled ne obavlja, propisuje Ministarstvo.

(12) Vlasnik uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja dužan je da čuva tehničku dokumentaciju o uređaju (certifikat proizvođača, prospekt, dokaz o izvršenoj popravci, certifikat o funkcionalnosti uređaja i sl).

(13) Obrazac oznake iz stava 7 ovog člana kojim se uređaj za upotrebu vidno obilježava obezbjeđuje Uprava.

Zaštita pčela, vodenih organizama, drugih neciljanih organizama i voda

Član 44

(1) Sredstva za zaštitu bilja koja su toksična za pčele, mogu se upotrebljavati ako su lica koja koriste sredstava za zaštitu bilja 48 sati prije upotrebe obavijestila odgajivače pčela, njihova udruženja i organe jedinice lokalne samouprave o predstojećoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja, sa navođenjem načina upotrebe, radi preduzimanja odgovarajućih mjera zaštite u skladu sa dobrom poljoprivrednom praksom za sredstva za zaštitu bilja.

(2) Odgajivači pčela, njihova udruženja i organi jedinice lokalne samouprave dužni su da po prijemu obavještenja iz stava 1 ovog člana preduzmu odgovarajuće mjere zaštite, u skladu sa lokalnim uslovima, na lokacijama na kojima se nalaze pčelinja društva i paše koje pčele posjećuju i u kojima pčele masovno lete.

(3) Sredstva za zaštitu bilja koja su klasifikovana u klasu opasnosti „opasnost po vodenu životnu sredinu” i obilježena u skladu sa propisima kojima se uređuje klasifikacija, pakovanje i obilježavanje hemikalija, mogu se upotrebljavati na udaljenosti od vodenih površina koja je propisana zakonom kojim se uređuju vode, tako da se isključi mogućnost njihovog direktnog dospijevanja ili premještanja putem vjetrova ili kiše na vodene površine.

(4) U cilju zaštite vodene životne sredine i zaliha vode za piće od uticaja sredstava za zaštitu bilja Uprava donosi mjere u skladu sa propisima koji uređuju vode, a naročito:

- 1) mjere koje daju prednosti sredstvima za zaštitu bilja koja nijesu klasifikovana kao opasna za vodenu sredinu niti sadrže opasne supstance koje izazivaju zabrinutost u skladu sa propisima koji uređuju vode;
- 2) mjere koje daju prednosti tehnicima koja sprečava zanošenje, a naročito u usjevima vertikalnog porasta, kao što su voćnjaci, vinogradi ili hmelj;
- 3) mjere za ublažavanje rizika od zagađenja dalje od lokaliteta upotrebe usljed zanošenja i oticanja sredstava za zaštitu bilja, uključujući utvrđivanje odgovarajuće veličine tampon

zone za zaštitu vodenih organizmima koji nijesu predviđeni za tretiranje i zone bezbjedne zaštite za površinske i podzemne vode koje se služe za sakupljanje vode za piće u kojima sredstva za zaštitu bilja ne smiju da se koriste ili skladište;

4) smanjenje ili eliminisanje upotrebe, u najvećoj mogućoj mjeri, na ili duž puteva, željezničkih pruga, izuzetno poroznim površinama ili drugim infrastrukturama u neposrednoj blizini površinskih i podzemnih voda ili površinama koje predstavljaju visok rizik oticanja sredstava za zaštitu bilja u površinske vode ili kanalizaciju.

X. UVOZ

Registar uvoznika

Član 45

(1) Sredstva za zaštitu bilja koja su autorizovana u Crnoj Gori mogu uvoziti privredna društva, odnosno druga pravna lica ili preduzetnici upisani u Registar uvoznika sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Registar uvoznika).

(2) Lica iz stava 1 ovog člana, uvezena sredstva za zaštitu bilja koja su autorizovana u Crnoj Gori, dužna su da isključivo isporučuju licima upisanim u Registar na veliko iz člana 6 ovog zakona.

(3) Registar uvoznika iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

- 1) redni broj;
- 2) broj iz Registra privrednih subjekata;
- 3) naziv uvoznika, adresa sjedišta i šifru djelatnosti;
- 4) poreski identifikacioni broj;
- 5) adresu carinskog skladišta;
- 6) adresu drugog objekta za skladištenje ukoliko je primjenjivo.

(5) Registar uvoznika se vodi u elektronskoj formi i može se povezivati sa drugim registrima i bazama podataka koje vodi Uprava i/ili Ministarstvo.

(6) Podaci iz Registra uvoznika su javni.

(7) Uvoznik je dužan da svaku promjenu podataka koji su upisani u Registar uvoznika prijavi Upravi u roku od 30 dana od dana nastale promjene.

(8) Upis u Registar uvoznika vrši se na osnovu zahtjeva sa priloženom dokumentacijom odnosno dokazima iz stava 3 ovog člana.

(9) Registar uvoznika vodi Uprava.

(10) Sadržaj, oblik i način vođenja Registra uvoznika, kao i sadržaj zahtjeva za upis u Registar uvoznika i potrebnu dokumentaciju propisuje Ministarstvo.

(11) Registrovani uvoznici dužni su da sredstvima za zaštitu bilja postupaju na način da ne ugrožavaju zdravlje ljudi ili životnu sredinu prilikom:

- 1) skladištenja, rukovanja i razvrstavanja sredstvima za zaštitu bilja;
- 2) odlaganja sredstava za zaštitu bilja isteklog roka;
- 3) čišćenja prostora u kom se skladište sredstva za zaštitu bilja;
- 4) saniranja ili odlaganja sredstva za zaštitu bilja oštećenog pakovanja u skladu sa propisima o otpadu.

(12) Uvoznici su dužni da postupaju sa sredstvima za zaštitu bilja na način koji obezbjeđuje izbjegavanje opasnih aktivnosti.

(13) Skladišta za sredstva za zaštitu bilja koja koriste uvoznici treba da ispunjavaju iste uslove u pogledu gradnje radi sprečavanja neželjenog oslobađanja i/ili oticanja, a naročito uslove vezane za lokaciju, veličinu i građevinski materijal kao i skladišta za distributere u skladu sa članom 6 ovog zakona.

XI. NADLEŽNOST UPRAVE

Upravni i sa njima povezani stručni poslovi

Član 46

Uprava obavlja upravne i sa njima povezane stručne poslove koji se odnose na:

- 1) autorizaciju sredstava za zaštitu bilja;
- 2) procjenjivanje aktivnih supstanci i sredstava za zaštitu bilja i izdavanje dozvola i rješenja o autorizaciji i priznavanju autorizacije sredstava za zaštitu bilja;
- 3) informisanje i podizanje svijesti šire javnosti uz podsticanje i sprovođenje programa informisanja i podizanja svijesti, radi stavljanja na raspolaganje zainteresovanoj javnosti tačnih i objektivnih informacija o sredstvima za zaštitu bilja, a naročito o rizicima i mogućim akutnim i hroničnim efektima na zdravlje ljudi, neciljane organizme i životnu sredinu koji proizlaze iz njihove upotrebe, kao i o upotrebi nehemijskih alternativa;
- 4) učešće u uspostavljanju sistema prikupljanja informacija o slučajevima akutnog i hroničnog trovanja sredstvima za zaštitu bilja, ukoliko su ove informacije dostupne, a naročito za izložene grupe kao što su lica koja upotrebljavaju sredstva za zaštitu bilja, poljoprivredni radnici ili lica koja žive u blizini područja na kojima se upotrebljavaju sredstva za zaštitu bilja;
- 5) učešće u izradi strateških smjernica za nadzor i praćenje (*monitoring and surveying*) efekata upotrebe sredstava za zaštitu bilja na zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- 6) pripremu stručnih osnova i sprovođenje programa monitoringa post autorizacijske kontrole sredstava za zaštitu bilja;
- 7) izradu stručnih osnova, pripremu, koordinaciju i vršenje poslova vezanih za rezidue sredstava za zaštitu bilja;
- 8) izradu stručnih osnova, pripremu, koordinaciju i sprovođenje programa praćenja (monitoringa) rezidua sredstava za zaštitu bilja u hrani, na bilju ili biljnim proizvodima ili u bilju ili biljnim proizvodima;
- 9) pripremu stručnih osnova, koordinaciju za izradu i usvajanje propisa iz oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 10) izradu stručnih osnova, pripremu, koordinaciju i vršenje poslova vezanih za periodične preglede uređaja za upotrebu;
- 11) iniciranje primjenjenih i drugih istraživanja u oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 12) uvođenje načela dobre poljoprivredne prakse, dobre eksperimentalne prakse i integralnog upravljanja štetnim organizmima, razvijanje, uspostavljanje i primjenu novih postupaka u dobroj praksi za sredstva za zaštitu bilja i zdravstvenoj zaštiti bilja;
- 13) edukaciju lica odgovornih za procjenu, upotrebu, skladištenje, stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja, periodične preglede uređaja za njihovu upotrebu;
- 14) izradu stručnih osnova, koordinaciju za izradu i usvajanje propisa za metode uzorkovanja i laboratorijska ispitivanja sredstava za zaštitu bilja i rezidua sredstava za zaštitu bilja;
- 15) vođenje registara i evidencija;
- 16) utvrđivanje ispunjenosti uslova za upis u registre;
- 17) praćenje stanja u oblasti prometa sredstva za zaštitu bilja i učestvovanje u pripremi i sprovođenju mjera;
- 18) pripremu, koordinaciju i praćenje propisanih programa vezanih za mjere i pravilnu upotrebu sredstava za zaštitu bilja, kao i sprovođenje programa;
- 19) pripremu izvještaja, analiza, informacija i drugih dokumenata za organe i međunarodne organizacije na osnovu međunarodnih ugovora;

- 20) informisanje javnosti i zainteresovanih lica iz oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 21) izdavanje stručnih publikacija iz oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 22) uspostavljanje informacionog sistema iz oblasti sredstava za zaštitu bilja, prikupljanje, obradu i čuvanje podataka iz oblasti sredstava za zaštitu bilja;
- 23) saradnju sa drugim institucijama u Crnoj Gori i inostranstvu u oblasti sredstava za zaštitu bilja i sprovođenje projekata;
- 24) druge poslove u skladu sa zakonom.

XII. INFORMACIJE I VOĐENJE EVIDENCIJA

Prikupljanje podataka o sredstvima za zaštitu bilja

Član 47

(1) Radi analize i praćenja prometa i upotrebe sredstava za zaštitu bilja, kao i efikasnijeg nadzora nad prometom i upotrebom sredstava za zaštitu bilja Uprava prikuplja podatke o sredstvima za zaštitu bilja, reziduama sredstava za zaštitu bilja i uređajima za upotrebu i druge podatke potrebne za izradu i održavanje baza podataka i vođenje evidencija, uključujući liste, rješenja o autorizaciji i druge postupke u skladu sa ovim zakonom.

(2) Uprava prikuplja, koristi i razmjenjuje podatke i informacije iz propisanih baza podataka i evidencija koje vode drugi organi državne uprave, lokalne samouprave, ustanove, laboratorije, ocjenjivači, distributeri, proizvođači sredstava za zaštitu bilja i druge institucije, u skladu sa propisima koji uređuju pravo na pristup informacijama i zaštitu podataka, a naročito podatke koji se odnose na oblast opasnih supstanci i zagađivače životne sredine i ekološki značajne regione.

(3) Baza podataka iz stava 1 ovog člana mora biti povezana sa Registrom poljoprivrednih gazdinstava, a može se povezivati sa drugim registrima i bazama podataka koje vodi Uprava i/ili Ministarstvo.

(4) Radi sprovođenja postupaka iz st. 1, 2 i 3 ovog člana Uprava uspostavlja i održava informacioni sistem u oblasti sredstava za zaštitu bilja i obezbjeđuje usklađivanje i povezivanje informacionog sistema sa drugim domaćim i međunarodnim informacionim sistemima u oblasti sredstava za zaštitu bilja.

(5) Formiranje i održavanje informacionog sistema u oblasti sredstava za zaštitu bilja finansira se iz budžeta Crne Gore.

(6) Način prikupljanja podataka i informacija, vođenja baze podataka i evidencija iz stava 1 ovog člana i obavezu čuvanja tajnosti propisuje Ministarstvo.

Razmjena na međunarodnom nivou

Član 48

(1) Uprava može razmjenjivati na međunarodnom nivou informacije o autorizovanim sredstvima za zaštitu bilja, aktivne supstance, prestanku važenja autorizacije sredstava za zaštitu bilja, zabranama i ograničenjima prometa i upotrebe sredstava za zaštitu bilja, spisku graničnih prelaza preko kojih se može obavljati uvoz, sistematskom praćenju rezidua sredstava za zaštitu bilja, pošiljkama koje su zbog neusaglašenosti zabranjene za uvoz, ostalim podacima vezanim za sredstva za zaštitu bilja u skladu sa propisima i međunarodnim ugovorima.

(2) Uprava na svojoj internet stranici objavljuje u elektronskom obliku, radi stavljanja na uvid javnosti, informacije o sredstvima za zaštitu bilja koja su autorizovana ili povučena, a koje sadrže najmanje:

- 1) ime ili poslovni naziv nosioca rješenja i jedinstveni broj autorizacije;
- 2) trgovački naziv sredstva za zaštitu bilja;
- 3) vrstu sredstva za zaštitu bilja;
- 4) naziv i količinu svake aktivne supstance, safenera ili sinergista koju ono sadrži;

- 5) klasifikaciju, oznake upozorenja i obavještenja u skladu sa propisom kojim se uređuju hemikalije;
- 6) upotrebu ili upotrebe za koje je autorizovano;
- 7) razloge povlačenja autorizacije ako su važni za bezbjednost;
- 8) listu iz člana 37 ovog zakona.

(3) Informacije iz stava 1 ovog člana moraju da budu lako dostupne i ažuriraju se najmanje jednom u tri mjeseca.

XIII. NAKNADE I TROŠKOVI

Naknade za pokriće troškova

Član 49

(1) Naknade za pokriće troškova plaćaju se za:

- 1) postupak autorizacije sredstva za zaštitu bilja i troškova biološke analize u postupku autorizacije i priznavanja i produženja autorizacije sredstva za zaštitu bilja, podnosiocu zahtjeva;
- 2) sprovođenje osnovne i dodatne edukacije, podnosiocu zahtjeva;
- 3) izdavanje vanredne dozvole, podnosiocu zahtjeva;
- 4) utvrđivanje prisustva rezidua sredstava za zaštitu bilja u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje, kada rezidue sredstava za zaštitu bilja prelaze maksimalni nivo rezidua, vlasniku odnosno korisniku bilja, biljnih proizvoda, hrane i hrane za životinje;
- 5) analize zemljišta i drugih objekata pri upotrebi sredstava za zaštitu bilja ili aktivnih supstanci vlasniku, odnosno korisniku zemljišta;
- 6) laboratorijsko ispitivanje sredstava za zaštitu bilja nosiocu rješenja o autorizaciji ako to sredstvo za zaštitu bilja nije u skladu sa rješenjem o autorizaciji ili etiketom;
- 7) laboratorijsko ispitivanje uzoraka sredstava za zaštitu bilja pri uvozu, uvozniku od kojih su uzorci uzeti;
- 8) pregled uređaja, podnosiocu zahtjeva.

(2) Naknade iz stava 1 tač. 2, 4, 5, 6, 7 i 8 ovog člana prihod su lica koja obavljaju poslove ili pružaju usluge za koje se plaća naknada.

(3) Naknade iz stava 1 tač. 1 i 3 ovog člana prihod su budžeta Crne Gore.

(4) Visine naknada iz stava 1 tač. 1 i 3 ovog člana utvrđuje Vlada na osnovu realno ostvarenih troškova.

XIV. SLUŽBENE KONTROLE I INSPEKCIJSKI NADZOR

Organ odgovoran za organizaciju i sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti

Član 50

(1) Uprava je nadležni organ (*competent authorities*) odnosno centralni organ odgovoran za organizaciju i sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti sredstava za zaštitu bilja i rezidua sredstava za zaštitu bilja u skladu sa ovim zakonom.

(2) Uprava uspostavlja sistem kontrole (*control system*) koji po potrebi uključuje i druge nadležne organe, njihove strukture i/ili resurse i procedure za vršenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom i donosi plan službenih kontrola (*control plan*) koji sadrži informacije o strukturi, organizaciji i funkcionisanju sistema službenih kontrola sa detaljnim planom sprovođenja za određeni vremenski period.

(3) Sprovođenje službenih kontrola vrši se nad robom (*goods*) koja je u smislu ovog zakona sredstvo za zaštitu bilja, kao i sprovođenje službenih kontrola nad reziduama sredstava za zaštitu bilja na/u hrani, hrani za životinje, bilju, biljnim proizvodima i objektima pod nadzorom.

(4) Uprava izrađuje i dostavlja Vladi Crne Gore i Evropskoj komisiji izvještaj o obimu i rezultatima službenih kontrola iz stava 1 ovog člana u roku od šest mjeseci tekuće za prethodnu godinu.

Obaveze Uprave u sprovođenju službenih kontrola

Član 51

(1) Uprava u sprovođenju službenih kontrola dužna je da radi obezbjeđivanja efikasnog i efektivnog vršenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona:

- 1) uspostavi procedure i/ili postupke;
- 2) uspostavi procedure i/ili postupke radi obezbjeđivanja nepristrasnosti, kvaliteta i dosljednosti službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;
- 3) uspostavi procedure i/ili postupke radi obezbjeđivanja da lica koje sprovode službene kontrole i druge službene aktivnosti nijesu u sukobu interesa;
- 4) obezbijedi adekvatne laboratorijske kapacitete za analize i ispitivanja ili pristup tim kapacitetima;
- 5) obezbijedi dovoljan broj zaposlenih lica sa odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom ili pristup dovoljnom broju takvih lica;
- 6) održava objekte i opremu zaposlenih lica;
- 7) ima jasna zakonska ovlašćenja za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, kao i zakonska ovlašćenja za preduzimanje aktivnosti propisanih ovim zakonom;
- 8) uspostavi procedure radi obezbjeđivanja zaposlenim licima pristupa prostorijama i dokumentaciji subjekta radi pravilnog obavljanja dužnosti; i
- 9) ima planove za vanredne situacije i da su spremni za sprovođenje istih.

(2) Lica koja vrše službene kontrole u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona ovlašćuju se u pisanoj formi sa navedenim službenim aktivnostima i zadacima za koja su ovlašćena, uz uslov da lica nijesu u sukobu interesa.

(3) Lica iz stava 2 ovog člana u skladu sa ovim zakonom moraju da:

- 1) iz oblasti nadležnosti imaju odgovarajuću obuku radi kompetentnog obavljanja dužnosti i dosljednog sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;
- 2) prate novosti u oblasti nadležnosti i prema potrebi se redovno usavršavaju; i
- 3) prema potrebi obučavaju se za:
  - različite metode i tehnike kontrola, kao što su inspekcija, verifikacija, skrining, ciljani skrining, uzorkovanje i laboratorijske analize i ispitivanje;
  - procedure kontrola;
  - procjene neusaglašenosti sa pravilima;
  - opasnosti ili kritične tačke;
  - poznavanje različitih faza prometa, skladištenja, distribucije i upotrebe robe, kao i mogućim rizicima za zdravlje ljudi, zdravlje životinja i bilja, kao i za životnu sredinu;
  - ocijenjivanje primijenjenih procedura, integralnog upravljanja štetnim organizmima i dobre poljoprivredne prakse;
  - upoznavanje sa sistemima upravljanja koje koriste subjekti i procjenu subjekata ukoliko je relevantno za zahtjeve utvrđene ovim zakonom;
  - upoznavanje sa sistemom izdavanja autorizacija i priznavanja autorizacije sredstava za zaštitu bilja;
  - postupanje u vanrednim situacijama;

- upoznavanje sa sudskim postupcima i posljedicama službenih kontrola;
- za provjeru pisanog, dokumentarnog materijala i drugih zapisa, uključujući i one koji se odnose na međulaboratorijska uporedna ispitivanja, akreditaciju, analizu i upravljanje rizikom, a što je od važnosti u procjeni usklađenosti;
- kontrolne postupke i zahtjeve za uvoz u Crnu Goru robe; i
- druge oblasti koje su neophodne radi obezbjeđivanja da se službene kontrole vrše u skladu sa ovim zakonom.

(4) Uprava donosi i sprovodi godišnje programe obuka u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, radi obezbjeđivanja da zaposlena lica koja sprovode službene kontrole i druge službene aktivnosti imaju odgovarajuću obuku iz stava 3 ovog člana.

(5) Kada službene kontrole i druge službene aktivnosti vrši više nadležnih organa, između njih Uprava mora obezbijediti efikasnu i efektivnu koordinaciju i saradnju.

(6) Bliža pravila i uslove o kordinaciji i saradnji iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Audit

Član 52

(1) Uprava sprovodi reviziju (audit) koja predstavlja sistemsko i nezavisno provjeravanje postupanja u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, kojim se utvrđuje da li su postupanja i rezultati tog postupanja u skladu sa planiranim mjerama i da li se mjere sprovode efikasno i da li su odgovarajuće za postizanje ciljeva, radi obezbjeđivanja efikasne i efektivne koordinacije i saradnje prilikom sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

(2) Efikasnost službenih kontrola potvrđuje revizijom Uprava, radi preduzimanja korektivnih mjera prema potrebi i ažuriranja procedura i vodiča iz člana 10 stav 8 ovog zakona.

(3) Radi kontrole sprovođenja plana službenih kontrola, planiranih mjera i provjere efikasnosti i efektivnosti preduzetih mjera u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, Uprava uspostavlja samostalnu organizacionu jedinicu za nezavisno sprovođenje revizije.

(4) Jedinica iz stava 3 ovog člana utvrđuje stanje, sačinjava izvještaj i predlaže preduzimanje mjera u skladu sa rezultatima revizije kako bi se obezbijedilo ispunjavanje zahtjeva ovog zakona.

(5) Revizija se vrši na osnovu godišnjeg plana za vršenje unutrašnje revizije jedinice iz stava 3 ovog člana.

(6) Reviziju iz stava 1 ovog člana Uprava sprovodi samostalno ili nalaže reviziju i predviđa mjere u skladu sa rezultatima revizije.

(7) Revizija iz stava 1 ovog člana podleže nezavisnoj ocjeni i sprovodi se na transparentan način.

(8) Bliži način vršenja revizije iz stava 1 ovog člana za sprovođenje revizije u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona utvrđuje se propisom Ministarstva.

Pravo na žalbu

Član 53

(1) Protiv rješenja Uprave može se izjaviti žalba, u roku propisanom u skladu sa zakonom koji uređuje upravni postupak.

(2) Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave pisanog rješenja.

(3) O žalbi iz stava 1 ovog člana odlučuje Ministarstvo.

(4) Žalba ne odlaže izvršenje rješenja i ne utiče na obavezu preduzimanja hitnih mjera za uklanjanje ili ograničavanje rizika po zdravlje ljudi, životinja ili životne sredine u skladu sa ovim zakonom.

Obaveza povjerljivosti

Član 54

(1) Uprava kao i službene laboratorije u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, dužne su da obezbijede da informacije i saznanja dobijena vršenjem službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti ne otkrivaju trećim licima, ako su ti podaci zaštićeni u skladu sa ovim zakonom i propisima koji uređuju tajni podaci i zaštita podataka ličnosti, ovo se naročito odnosi na informacije koje po svojoj prirodi predstavljaju poslovnu tajnu i podliježu obavezi čuvanja poslovne tajne.

(2) Zaposlena u Upravi, kao i lica koja su uključena tokom vršenja službenih kontrola i službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, dužna su da poštuju obavezu tajnosti u skladu sa ovim zakonom i zakonom koji uređuje rad državnih službenika i namještenika i da potpišu izjavu o zaštiti ličnih podataka i čuvanju poslovne tajne.

(3) Osim u slučaju da postoji preovladavajući javni interes za otkrivanje informacija obuhvaćenih obavezom čuvanja poslovne tajne iz stava 1 ovog člana, i ne dovodeći u pitanje situacije u kojima se otkrivanje zahtjeva po zakonu, takve informacije uključuju informacije čije bi objavljivanje ugrozilo:

- 1) svrhu inspekcija, provjera ili revizija;
- 2) zaštitu komercijalnih interesa subjekta ili bilo kog drugog pravnog ili fizičkog lica; ili
- 3) zaštitu sudskih postupaka i pravnih savjeta.

(4) Prilikom utvrđivanja da li postoji preovlađujući javni interes iz stava 3 ovog člana za objavljivanje informacija obuhvaćenih poslovnom tajnom iz stava 1 ovog člana Uprava uzima u obzir između ostalog i moguće rizike po zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili ozbiljnost i obim rizika po životnu sredinu i prirodu.

(5) Obaveze povjerljivosti ne sprečavaju Upravu da objavi ili na drugi način učini dostupnim javnosti informacije o ishodu službenih kontrola u vezi sa pojedinačnim subjektima pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) da je subjektu pružena mogućnost izjašnjenja na informacije i/ili podatke koje se namjeravaju objaviti ili na drugi način staviti na uvid javnosti, prije njihovog objavljivanja ili stavljanja na uvid javnosti, uzimajući u obzir hitnost situacije; i
- 2) da informacije i/ili podaci koji se objavljuju ili na drugi način stavljaju na uvid javnosti uzimaju u obzir izjašnjenje subjekta ili se objavljuju ili stavljaju na uvid javnosti zajedno sa izjašnjenjem.

(6) Obrazac izjave o zaštiti ličnih podataka i čuvanju poslovne tajne iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Opšta pravila o službenim kontrolama

Član 55

(1) Nad subjektima u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona vrše se redovne službene kontrole na osnovu rizika i sa odgovarajućom učestalošću, uzimajući u obzir:

- 1) utvrđene rizike povezane sa:
  - a) aktivnostima pod kontrolom subjekata;
  - b) mjestom obavljanja djelatnosti i aktivnosti subjekata; i
  - c) upotrebom proizvoda, procesa, materijala ili supstanci koje mogu negativno da utiču.
- 2) informacije koje ukazuju na vjerovatnoću dovođenja potrošača u zabludu, naročito u pogledu prirode, identiteta, svojstava, sastava, količine, roka trajanja, države porijekla ili mjesta porijekla, kao i načina proizvodnje;
- 3) prethodne evidencije subjekta u pogledu rezultatata prethodnih službenih kontrola i njihovu usaglašenost u skladu sa ovim zakonom;
- 4) pouzdanost i rezultate kontrola koje sprovode subjekti ili treća strana radi provjere usaglašenosti u skladu sa ovim zakonom i

5) informacije koje mogu ukazivati na neusaglašenost u skladu sa ovim zakonom.

(2) Službene kontrole u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona se vrše:

- sa odgovarajućom učestalošću utvrđenom na osnovu rizika, radi identifikacije mogućeg namjernog kršenja ovog zakona, učinjenog kroz prevare ili obmane, dodatno uzimajući u obzir i povezane informacije koje se razmjenjuju na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i druge informacije koje ukazuju na mogućnost takvih kršenja;

- prije stavljanja u promet ili premještanja robe u svrhu izdavanja službenih sertifikata ili službenih potvrda;

- bez prethodne najave, osim u slučajevima gdje je najava neophodna i opravdana za potrebe sprovođenja službene kontrole, a u slučaju službenih kontrola na zahtjev subjekta Uprava samostalno odlučuje da li će službene kontrole biti sprovedene sa prethodnom najavom ili bez nje, pri čemu službene kontrole uz prethodnu najavu ne isključuju službene kontrole bez prethodne najave;

- na način koji će obezbijediti da se administrativno opterećenje i ometanje poslovanja subjekta svede na najmanju moguću mjeru, ali da to ne utiče negativno na efikasnost tih kontrola;

- na isti način da se kontrole prilagođavaju specifičnim situacijama, bez obzira da li je roba dostupna u Crnoj Gore ili je namijenjena izvozu iz Crne Gore ili uvozu u Crnu Goru.

(3) Subjekti koji uvoze robu u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona dužni su da fitosanitarnom inspektoru na graničnom prelazu prijave pošiljku.

(4) Način vršenja kontrole, rok i obrazac prijave iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Subjekti, procesi i aktivnosti koji podliježu službenim kontrolama

Član 56

(1) Službene kontrole se vrše nad:

1) robom u fazama distribucije i upotrebe;

2) supstancama, materijalima ili drugim predmetima koji mogu uticati na svojstva roba i njihovu usaglašenost sa zahtjevima u fazama distribucije i upotrebe;

3) subjektima u pogledu njihovih aktivnosti, uključujući opremu, prevozna sredstva, prostorije i druga mjesta pod njihovom kontrolom, njihovog okruženja, kao i odgovarajućom dokumentacijom.

(2) Za potrebe vršenja službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona Uprava je dužna da uspostavi i redovno ažurira registar subjekata u skladu sa ovim zakonom, a ukoliko takvi registri ili liste već postoje za druge potrebe mogu se koristiti i za potrebe ovog zakona.

(3) Subjekti iz stava 2 ovog člana dužni su da Upravi dostavljaju ažurirane podatke o nazivu i pravnom statusu i aktivnostima koje sprovode, uključujući aktivnosti preduzete komunikacijom na daljinu, kao i mjesta koja su pod njihovim nadzorom.

Transparentnost službenih kontrola

Član 57

(1) Službene kontrole vrše se uz visok nivo transparentnosti, a relevantne informacije u vezi sa organizovanjem i sprovođenjem službenih kontrola stavljaju se javnosti na raspolaganje najmanje jednom godišnje, a koje se odnose na:

1) vrstu, broj i rezultate službenih kontrola;

2) vrstu i broju utvrđenih slučajeva neusaglašenosti;

3) vrstu i broj slučajeva u kojima su preduzete mjere; i

4) vrstu i broj slučajeva u kojima su izrečene kazne.

(2) Informacije iz stava 1 tač. a do d ovog člana prema potrebi mogu se staviti na raspolaganje objavom godišnjeg izvještaja.

(3) U slučaju objave netačnih informacija Uprava je dužna da netačne informacije ispravi.

(4) Uprava može objaviti ili na drugi način učiniti dostupnim javnosti informacije o rangiranju pojedinačnih subjekta na osnovu rezultata jedne ili većeg broja službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, ako:

- 1) su kriterijumi rangiranja objektivni, transparentni i javno dostupni; i
- 2) je uspostavljen sistem kojim se obezbjeđuje pošten, dosljedan i transparentan proces rangiranja.

(5) Bliža pravila i procedure kojima se obezbjeđuje ispravka netačnih informacija iz stava 3 ovog člana, kao i kriterijume i sisteme rangiranja iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Dokumentovane procedure kontrole

Član 58

(1) Službene kontrole u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona se vrše u skladu sa dokumentovanim procedurama.

(2) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana se verifikuju u skladu sa uspostavljenim procedurama.

(3) Kada se postupkom verifikacije iz stava 2 ovog člana indetifikuju nedostaci preduzimaju se korektivne mjere i prema potrebi ažuriraju dokumentovane procedure predviđene stavom 1 ovog člana.

(4) Bliža pravila i uslove kojim se regulišu procedure za vršenje i verifikaciju službenih kontrola propisuje Ministarstvo.

Zapisnici o službenim kontrolama

Član 59

(1) O svakoj izvršenoj službenoj kontroli u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, sačinjava se zapisnik koji može biti u pisanom ili elektronskom obliku i koji mora da sadrži:

- 1) opis svrhe službene kontrole;
- 2) primjenjene metode;
- 3) rezultat službene kontrole; i
- 4) prema potrebi i mjere koje subjekat mora preduzeti, a koje su rezultat službene kontrole.

(2) Subjektu u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, koji podliježe službenoj kontroli se na njegov zahtjev obezbjeđuje kopija zapisnika iz stava 1 ovog člana, osim u slučaju izdavanja službenog sertifikata ili službene potvrde, ili ako se za potrebe sudskih postupaka ne zahtijeva drugačije.

(3) Ako se službenom kontrolom iz stava 1 ovog člana utvrdi bilo kakav oblik neusaglašenosti o tome se u pisanoj formi subjekt obavještava bez odlaganja.

(4) U slučaju kada vršenje službene kontrole u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona zahtjeva stalno ili redovno prisustvo zaposlenih lica ili predstavnika Uprave u objektima subjekta, zapisnik iz stava 1 ovog člana sačinjava se sa učestalošću kojim se Upravi i subjektu omogućava:

- 1) redovna informisanost o stepenu usaglašenosti; i
- 2) informisanost o bilo kakvom slučaju neusaglašenosti utvrđenom tokom službene kontrole.

Metode i tehnike službenih kontrola

Član 60

(1) Metode i tehnike službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona uključuju sljedeće:

- 1) ispitivanje kontrola koje su uspostavili subjekti, kao i dobijenih rezultata;
- 2) pregled:

- a) opreme, prevoznih sredstava, objekata i drugih mjesta pod nadzorom subjekta i njihovog okruženja;
  - b) robe, uključujući provjeru ambalaže i pakovanje;
  - c) robe, uključujući provjeru uslova skladištenja;
  - d) sljedljivosti, označavanja, reklamiranja;
- 3) kontrolu uslova u objektima subjekta;
  - 4) postupanje sa ambalažom;
  - 5) procjenu postupaka dobre proizvođačke prakse, dobre poljoprivredne prakse, dobre eksperimentalne prakse, integralnog upravljanja štetnim organizmima;
  - 6) pregled dokumentacije, evidencije o sljedljivosti i drugih evidencija koje mogu biti relevantne za ocjenu usaglašenosti sa ovim zakonom, uključujući prema potrebi dokumenta koja prate robu koja ulazi u objekat ili izlazi iz njega;
  - 7) razgovore sa subjektima i njihovim zaposlenim;
  - 8) verifikaciju sprovedenih mjerenja i drugih rezultata ispitivanja preduzetih od strane opetareta;
  - 9) uzorkovanje, analizu i ispitivanje;
  - 10) reviziju subjekta; i
  - 11) druge aktivnosti za utvrđivanje neusaglašenosti.

Obaveze subjekta

Član 61

(1) Radi sprovođenja službene kontrole ili drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, subjekt, na zahtjev lica koja sprovodi službenu kontrolu, dužan je da omogući pristup:

- 1) opremi, prevoznom sredstvu, objektu i drugim mjestima pod kontrolom subjekta i njihovog okruženja;
- 2) računarskom sistemu za upravljanje informacijama;
- 3) robi koja je pod njegovom kontrolom;
- 4) dokumentima i drugim relevantnim informacijama.

(2) U toku službene kontrole i drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, subjekat je dužan da saraduje sa licem koje sprovodi službenu kontrolu.

(3) Pored obaveza iz st. 1 i 2 ovog člana, subjekt odgovoran za pošiljku koja se uvozi ili je u nekom drugom carinskom postupku stavlja bez odlaganja na raspolaganje, u papirnom ili elektronskom obliku, sve potrebne informacije.

(4) Subjektat je dužan da obezbijedi sljedeće ažurirane informacije, a naročito:

- 1) naziv, poslovno ime i pravni organizacioni oblik;
- 2) specifične aktivnosti koje sprovode u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, uključujući aktivnosti koje se sprovode pomoću komunikacije na daljinu, kao i mjesta koja su pod njegovom kontrolom.

Posebni zahtjevi u pogledu sredstava za zaštitu bilja

Član 62

(1) Službenim kontrolama provjerava se usaglašenost sa zahtjevima ovog zakona.

(2) Učestalost sprovođenja službenih kontrola iz stava 1 ovog člana zasniva se na riziku i određuje se za u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona na osnovu:

- 1) rezultata aktivnosti monitoringa i programa, uključujući monitoring statusa površinskih i podzemnih voda i zaštićenih oblasti u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita vode;
- 2) informacija o neautorizovanim sredstvima za zaštitu bilja, uključujući nezakonitu odnosno ilegalnu trgovinu sredstvima za zaštitu bilja;

3) informacija o trovanjima sredstvima za zaštitu bilja, uključujući i dostupne informacije o potencijalnim štetnim ili neprihvatljivim efektima sredstava za zaštitu bilja, kao i informacije o hitnim zdravstvenim intervencijama u nacionalnom centru za kontrolu trovanja.

(3) Posebne zahtjeve u vezi sa sprovođenjem službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona i reagovanja na poznate opasnosti i rizike koji bi mogli da predstavljaju sredstva za zaštitu bilja u vezi sa proizvodnjom, stavljanjem u promet, transportom, uvozom, pakovanjem, označavanjem, skladištenjem (u objektima i gazdinstvima) i upotrebom sredstava za zaštitu bilja radi osiguranja njihove bezbjednosti i održive upotrebe, kao i borbe protiv ilegalne trgovine.

(4) Bliži način sprovođenja službenih kontrola iz stava 1 ovog člana, i to:

1) minimalnu učestalost službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, kada je minimalni nivo službene kontrole potreban da bi se reagovalo na poznate opasnosti i rizike koje bi mogla da predstavlja sredstva za zaštitu bilja u vezi sa proizvodnjom, stavljanjem u promet, transportom, uvozom, pakovanjem, označavanjem, skladištenjem (u objektima i gazdinstvima) i upotrebom sredstava za zaštitu bilja radi osiguranja njihove bezbjednosti i održive upotrebe, kao i borbu protiv nezakonite odnosno ilegalne trgovine sredstvima za zaštitu bilja;

2) prikupljanje informacija, praćenje i izvještavanje u vezi sa sumnjom na trovanje sredstavima za zaštitu bilja;

3) prikupljanje informacija, praćenje ne autorizovanih sredstava za zaštitu bilja i izvještavanje o njima, uključujući informacije o nezakonitoj odnosno ilegalnoj trgovini sredstvima za zaštitu bilja; propisuje Ministarstvo.

Metode uzorkovanja, analize i ispitivanja

Član 63

(1) Metode za uzorkovanje, laboratorijske analize i ispitivanje za vršenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona moraju biti u skladu sa propisima Unije koja utvrđuju te metode ili kriterijume učinka za te metode.

(2) Ukoliko propisi iz stava 1 ovog člana, a tiču se službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, ne postoje, tada će, u zavisnosti od potrebe, službene laboratorije koristiti jednu od sljedećih metoda:

1) dostupne metode u skladu sa relevantnim međunarodno priznatim pravilima ili protokolima, uključujući i one koje je prihvatio Evropski komitet za standardizaciju (CEN); ili relevantne metode koje su razvile ili preporučile referentne laboratorije Evropske unije i koje su potvrđene u skladu sa međunarodno priznatim naučnim protokolima; i

2) ukoliko odgovarajuća pravila ili protokoli navedeni u stavu 2 tačka a ovog člana ne postoje, tada će službene laboratorije koristiti metode koje su u skladu sa:

- relevantnim pravilima utvrđenim na nacionalnom nivou ili ako takva pravila ne postoje, relevantne metode koje su razvile ili preporučile nacionalne referentne laboratorije i koje su potvrđene međunarodno priznatim naučnim protokolima; i

- relevantnim razvijenim metodama i potvrđenim međulaboratorijskim ili unutarlaboratorijskim studijama za potvrdu metodologije, a u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima.

(3) Kada su laboratorijske analize i ispitivanja hitno potrebne, a ne postoji nijedna od metoda iz st. 1 i 2 ovog člana, relevantna nacionalna referentna laboratorija, ili ako takva nacionalna referentna laboratorija ne postoji, bilo koja druga određena laboratorija, može koristiti druge metode, osim onih iz st. 1 i 2 ovog člana do potvrđivanja odgovarajuće metode u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima.

(4) Metode koje se koriste za laboratorijske analize moraju biti u skladu sa sljedećim kriterijumima:

- tačnost (istinitost i preciznost);
- primjenjivost (matriks i obim koncentracija);
- granice detekcije;
- granice kvantifikacije;
- preciznost;
- ponovljivost;
- reproduktivnost;
- iskorišćenost;
- selektivnost;
- senzitivnost;
- linearnost;
- mjerna nesigurnost; i
- drugi kriterijumi koji se mogu odabrati prema potrebi kao što su: kriterijumi učinka, parametre analize, ispitivanja ili dijagnoze, mjernu nesigurnost i procedure za validaciju tih metoda, kao i tumačenje analitičkih i rezultata ispitivanja.

(5) Uzimanje i označavanje uzoraka, kao i rukovanje obavlja se na način da se obezbijedi njihova pravna, naučna i tehnička validnost.

(6) Bliža pravila i uslove za metode uzorkovanja, laboratorijske analize i ispitivanje; kriterijume prihvatljivosti, parametre analize, mjernu nesigurnost i procedure za validaciju tih metoda i tumačenje analitičkih i laboratorijskih rezultata propisuje Ministarstvo.

Drugo stručno mišljenje

Član 64

(1) Uprava je dužna da subjektima u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona u okviru uzorkovanja, analiza i ispitivanja obezbijedi pravo na drugo stručno mišljenje o njihovom trošku, gdje je to primjenjivo.

(2) Pravo na drugo stručno mišljenje podrazumijeva pravo subjekta da zatraži pregled dokumentacije o uzorkovanju, analizi i ispitivanju od strane drugog priznatog stručnjaka koji ima odgovarajući nivo kvalifikacije.

(3) Kada je to relevantno, svrsishodno i tehnički izvodljivo, a imajući u vidu raširenost i učestalost rizika, kvarljivost uzoraka ili robe i količinu raspoložive robe/uzorka Uprava će:

- 1) prilikom uzimanja uzorka, i ako to zahtijeva subjekat, obezbijediti da se uzme dovoljna količina uzorka koja će omogućiti drugo stručno mišljenje i pregled iz stava 4 ovog člana, ako se pokaže kao neophodno; ili
- 2) kada nije moguće uzeti dovoljnu količinu uzorka iz tačke a ovog stava o tome obavijesti subjekta.

(4) Kada postoji spor između Uprave i subjekta koji se zasniva na drugom stručnom mišljenju iz stava 1 i 2 ovog člana subjekat može zahtijevati da o svom trošku pregleda dokumentaciju prvobitne analize i ispitivanja i prema potrebi i drugu analizu i ispitivanje kod druge službene laboratorije.

(5) Zahtjev subjekta za drugo stručno mišljenje u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana ne utiče na obavezu Uprave da hitno preduzimanje mjera za otklanjanje ili ograničavanje rizika.

Uzorkovanje robe koja se prodaje putem sredstava za komunikaciju na daljinu

Član 65

(1) U slučaju da se prodaja robe u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, obavlja putem sredstava za komunikaciju na daljinu, Uprava može za potrebe službenih kontrola koristiti uzorke koje su bez otkrivanja svog identiteta naručili od subjekta.

(2) Nakon što Uprava dobije uzorke, preduzima korake da bi obezbijedila da subjekti od kojih su uzorci naručeni, u skladu sa stavom 1 ovog člana:

- 1) budu obavješteni da su takvi uzorci uzeti u okviru službene kontrole, i prema potrebi analizirani ili ispitani; i
- 2) budu obavješteni da mogu da, nakon alalize i ispitivanja tih uzoraka, ostvare svoje pravo na drugo stručno mišljenje iz člana 64 st. 1 i 2 ovog zakona.

Ovlašćivanje službenih laboratorija

Član 66

(1) Uprava će ovlastiti službene laboratorije za obavljanje laboratorijskih analiza i ispitivanja uzoraka uzetih tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona.

(2) Uprava može kao službenu laboratoriju odrediti laboratoriju koja se nalazi u drugoj državi u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona ako su uspunjeni sljedeći uslovi:

1) postoje odgovarajući sistemi na osnovu kojih je Upravi omogućeno da vrši revizije i kontrole iz člana 68 stav 1 ovog zakona ili da sprovođenje revizija i kontrola delegira organu državne uprave druge države u kojoj se laboratorija nalazi; i

2) da ja ta laboratorija već određena kao službena laboratorija od strane nadležnih organa države na čijoj teritoriji se nalazi.

(3) Ovlašćivanje službene laboratorije obavlja se u pisanoj formi rješenjem koje sadrži detaljan opis:

- 1) poslova koje laboratorija obavlja kao službena laboratorija;
- 2) sistema pod kojima sprovodi poslove navedene u tački a ovog stava; i
- 3) sistema (ugovora i slično) neophodnih za obezbjeđivanje efikasne i djelotvorne koordinacije i saradnje između laboratorije i Uprave.

(4) Uprava kao službenu laboratoriju može odrediti laboratoriju koja:

- 1) posjeduje stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje analiza i ispitivanja uzoraka;
- 2) raspolaže dovoljnim brojem odgovarajućeg kvalifikovanog, obučenog i iskusnog osoblja;
- 3) obezbjeđuje da se poslovi dodijeljeni u skladu sa stavom 1 ovog člana obavljaju nepristrasno i bez sukoba interesa;
- 4) može blagovremeno dostaviti rezultate analiza i ispitivanja obavljene na uzorcima uzetim tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti; i
- 5) posluje u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 i akreditovana je od strane nacionalnog akreditacionog tijela koje posluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje akreditacija.

(5) Obim akreditacije službene laboratorije iz stava 4 tačka 5 ovog člana:

- 1) obuhvata one metode laboratorijske analize i ispitivanja koje laboratorija mora da koristi za analize i ispitivanje kada postupa kao službena laboratorija;
- 2) može da sadrži jednu ili više metoda laboratorijskih analiza i ispitivanja ili grupe metoda; i
- 3) može se definisati na fleksibilan način kako bi se omogućilo da obim akreditacije uključuje modifikovane verzije metoda koje je službena laboratorija koristila u trenutku

dodjele akreditacije, ili pored tih metoda i nove metode razvijene na osnovu sopstvene validacije laboratorije i bez posebnog ocjenjivanja od strane nacionalnog akreditacionog tijela prije upotrebe tih modifikovanih ili novih metoda.

(6) Kada nijedna službena laboratorija u Crnoj Gori ili drugoj državi ne posjeduje stručnost, opremu, infrastrukturu i osoblje u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona neophodno za obavljanje novih ili posebno rijetkih laboratorijskih analiza i ispitivanja, tada će Uprava od laboratorija koje ne ispunjavaju jedan ili više zahtjeva propisanih u st. 3 i 4 ovog člana zahtijevati izvršenje tih analiza i ispitivanja.

Obaveze službenih laboratorija

Član 67

(1) Kada rezultati analize ili ispitivanja uzoraka uzetih tokom službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona upućuju na rizik ili ukazuju na vjerovatnoću neusaglašenosti, službena laboratorija odmah obaviještava Upravu, a po potrebi i druge državne organe, a posebnim ugovorom može se odrediti da se takve informacije ne moraju odmah dostaviti.

(2) Na zahtjev referentne laboratorije Evropske unije ili druge države ili nacionalne referentne laboratorije, službene laboratorije Crne Gore učestvuju u međulaboratorijskim uporednim ispitivanjima ili ispitivanjima stručnosti koja se organizuju za analize i ispitivanja koju obavljaju u svojstvu službenih laboratorija.

(3) Na zahtjev Uprave, službene laboratorije stavljaju na uvid javnosti nazive metoda analize i ispitivanja za vršenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

(4) Na zahtjev Uprave, službene laboratorije, zajedno sa rezultatima navode metodu za svaku analizu i ispitivanje.

Revizije službenih laboratorija

Član 68

(1) Uprava je dužna da vrši redovne revizije službenih laboratorija u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, koje je ovlastila u skladu sa članom 66 stav 1 ovog zakona, ali i uvijek kada smatraju da je revizija neophodna, osim ako su te revizije suvišne u odnosu na akreditaciju iz člana 66 stav 4 tačka e ovog zakona.

(2) Uprava će u potpunosti ili za određene zadatke odmah povući ovlašćenje službene laboratorije u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, ako ista ne preduzme odgovarajuće i blagovremene korektivne mjere nakon što rezultati revizije iz stava 1 ovog člana otkriju da:

- 1) službena laboratorija više ne ispunjava uslove predviđene članom 66 stav 4 i 5 ovog zakona;
- 2) službena laboratorija ne ispunjava uslove predviđene članom 67 ovog zakona; i
- 3) službena laboratorija nije dovoljno uspješna u međulaboratorijskim uporednim ispitivanjima iz člana 67 stav 2 ovog zakona.

Odstupanja od uslova obavezne akreditacije određenih službenih laboratorija

Član 69

(1) Izuzetno od člana 66 stav 4 tačka 5 ovog zakona Uprava može odrediti kao službene laboratorije i laboratorije u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, koje ne ispunjavaju predviđene uslove, u kontekstu drugih službenih aktivnosti pod uslovom da:

- 1) koriste metode laboratorijskih analiza i ispitivanja iz člana 63 stav 1 i stav 2 tač. 1 ili 2 ovog zakona;
- 2) sprovode analize i ispitivanja pod nadzorom nadležnih organa ili nacionalnih referentnih laboratorija u vezi sa metodama koje koriste;

- 3) redovno učestvuju i imaju zadovoljavajuće rezultate u međulaboratorijskim uporednim testovima ili testovima stručnosti koje organizuju nacionalne referentne laboratorije u odnosu na metode koje koriste; i
  - 4) imaju uspostavljen sistem osiguranja kvaliteta kako bi se osigurali tačni i pouzdani rezultati metoda za laboratorijske analize i ispitivanja.
- (2) Kada metode koje koriste laboratorije iz stava 1 ovog člana zahtijevaju potvrdu rezultata laboratorijske analize i ispitivanja tada potvrdnu laboratorijsku analizu i ispitivanje vrši službena laboratorija iz člana 66 stav 4 tačka 5 ovog zakona.

Ovlašćenja za donošenje odstupanja od uslova za obaveznu akreditaciju metoda laboratorijskih analiza i ispitivanja koje koriste službene laboratorije

Član 70

Bliža pravila i uslove pod kojima propisuje Ministarstvo, u skladu sa članom 66 stav 1 ovog zakona, mogu kao službene laboratorije odrediti laboratorije koje ne ispunjavaju uslove iz člana 66 stav 4 tačka 5 ovog zakona u vezi sa metodama koje koriste za službene kontrole ili druge službene aktivnosti, pod uslovom da laboratorije ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) rade i akreditovane su u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za upotrebu jedne ili više metoda koje su slične i reprezentativne za druge metode koje koriste; i
- 2) redovno koriste metode za koje su dobili akreditaciju iz tačke 1 ovog člana.

Privremena odstupanja od uslova obavezne akreditacije službenih laboratorija

Član 71

(1) Izuzetno od člana 66 stav 5 tačka 1 ovog zakona, Uprava može privremeno ovlastiti postojeću službenu laboratoriju kao službenu laboratoriju u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, u skladu sa članom 66 stav 1 ovog zakona za upotrebu određene metode laboratorijske analize i ispitivanja za koju ista nije dobila akreditaciju iz člana 66 stav 4 tačka 5 ovog zakona ako je:

- 1) upotreba te metode novo zahtjevana;
  - 2) promjena metode koja je u upotrebi zahtjeva novu akreditaciju ili proširenje obima akreditacije koju je službena laboratorija već dobila; ili
  - 3) potreba za upotrebom metode proizilazi iz vanredne situacije ili novog rizika.
- (2) Privremeno ovlašćenje iz stava 1 ovog člana podliježe sljedećim uslovima:
- 1) službena laboratorija je već akreditovana u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za upotrebu metode koja je slična predmetnoj metodi koja nije obuhvaćena obimom njene akreditacije;
  - 2) da je u službenoj laboratoriji uspostavljen sistem obezbjeđenja kvaliteta koji osigurava dobijanje tačnih i pouzdanih rezultata upotrebom metode koja nije obuhvaćena obimom njene postojeće akreditacije; i
  - 3) da se analize i ispitivanja obavljaju pod nadzorom nadležnih organa ili nacionalne referentne laboratorije za tu metodu.

(3) Privremeno ovlašćenje iz stava 1 ovog člana ne može biti duže od jedne godine, a može se produžiti još jednom na dodatnih godinu dana ili na period od 5 godina za uspostavljanje započetog sistema akreditacije.

Službene kontrole robe prilikom uvoza

Član 72

- (1) Unos ili unošenje je uvoz pošiljke u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, na teritoriju Crne Gore iz drugih država.
- (2) Službene kontrole prilikom uvoza roba/pošiljaka u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, u Crnu Goru sprovode se na osnovu rizika i u skladu sa ovim zakonom, a pošiljka je, u

smislu ovog zakona, količina robe obuhvaćena istim službenim sertifikatom/dokumentom, službenom potvrdom ili bilo kojim drugim dokumentom, a koja se transportuje istim prevoznim sredstvom i dolazi iz istog područja ili iste države.

- (3) Uvoz u Crnu Goru iz stava 2 ovog člana može se vršiti preko određenih graničnih inspeksijskih mjesta na kojima je uspostavljen i organizovan rad graničnih fitosanitarnih inspektora i carinski nadzor u skladu sa zakonom, a uvoznici iz člana 45 ovog zakona dužni su da uvoz pošiljke robe najave fitosanitarnom inspektoru na graničnom inspeksijskom mjestu i podnesu zahtjev za vršenje pregleda.
- (4) Granično inspeksijsko mjesto iz stava 3 ovog člana je mjesto sa pripadajućim objektima, koje je određeno u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje državna granica, za sprovođenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom.
- (5) Fitosanitarni inspektori na graničnim inspeksijskim mjestima u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona vrše sljedeće postupke:
  - 1) pregled dokumentacije;
  - 2) identifikacioni pregled i
  - 3) fizički pregled pošiljke.
- (6) Pregled dokumentacije iz stava 5 tačka 1 ovog člana je provjera službenih setifikata, potvrda i drugih dokumenata, uključujući i dokumenta komercijalne prirode koja prate pošiljku.
- (7) Identifikacioni pregled iz stava 5 tačka 2 ovog člana je vizuelni pregled kojim se utvrđuje da li sadržaj i oznake na pošiljci, uključujući pečate i prevozna sredstva, odgovaraju podacima navedenim u dokumentaciji, odnosno službenim sertifikatima, potvrdama i drugoj pratećoj dokumentaciji.
- (8) Fizički pregled iz stava 5 tačka 3 ovog člana je provjera pošiljke, a po potrebi i ambalaže, prevoznog sredstva, oznaka i temperature, uzimanjem uzoraka za analizu, kao i bilo koja druga provjera radi utvrđivanja usaglašenosti sa ovim zakonom, kao i provjera u unutrašnjoj kontroli ili u prostorijama subjekta.
- (9) Do završetka postupka iz stava 5 ovog člana pošiljka ostaje pod carinskim nadzorom koji predstavlja postupak organa uprave nadležnog za poslove carine radi utvrđivanja usaglašenosti sa carinskim propisima odnosno carinskom kontrolom kao posebnim postupkom organa uprave nadležnog za poslove carine u skladu sa carinskim zakonom.
- (10) U toku postupka iz stava 5 ovog člana fitosanitarni inspektor na graničnom inspeksijskom mjestu može da odredi mjeru službenog zadržavanja odnosno primijeni postupak kojim se obezbjeđuje da se pošiljka koja podliježe službenim kontrolama ne premješta ili da se njom ne rukuje dok se ne donese odluka o njenom odredištu, odnosno skladištenju od strane subjekata u skladu sa uputstvima i pod kontrolom graničnog fitosanitarnog inspektora.
- (11) Tranzit je premeštanje pošiljke u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona iz jedne države u drugu državu, pri čemu ako pošiljka prolazi preko teritorije Crne Gore postupak se odvija pod nadzorom graničnog fitosanitarnog inspektora i carinskim nadzorom na mjestu izlaska koje je granično inspeksijsko mjesto ili bilo koje drugo mjesto preko kojeg pošiljka napušta carinsko područje Crne Gore u skladu sa carinskim propisima.
- (12) Za vršenje pregleda iz stava 3 ovog člana uvoznik plaća taksu iz člana 91 stav 2 ovog zakona.
- (13) Način vršenja službenih kontrola granično inspeksijsko mjesto, način najave i obrazac zahtjeva za vršenje pregleda pošiljke robe prilikom uvoza propisuje Ministarstvo.

Službene kontrole robe, osim one koja podliježe službenim kontrolama na graničnim inspekcijskim mjestima

Član 73

(1) Da bi se utvrdila usaglašenost sa pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona, Uprava, na osnovu rizika i sa odgovarajućom učestalošću, redovno sprovodi službene kontrole prilikom uvoza robe u Crnu Goru.

(2) Odgovarajuća učestalost službenih kontrola iz stava 1 ovog člana utvrđuje se uzimajući u obzir:

- 1) rizike;
- 2) informacije koje upućuju na vjerovatnoću dovođenja potrošača u zabludu;
- 3) istorijat usaglašenosti sa zahtjevima utvrđenim u pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona, a tiču se:
  - druge države i utvrđivanja porijekla ili mjesta proizvodnje, prema potrebi;
  - izvoznika; i
  - subjekta koji je odgovoran za pošiljku;
- 4) prethodno izvršene kontrole;
- 5) garancije nadležnih organa druge države.

(3) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana sprovode se na odgovarajućem mjestu unutar carinskog područja Crne Gore, uključujući:

- 1) mjesto ulaska u Crnu Goru;
- 2) granično inspekcijsko mjesto;
- 3) mjesto puštanja u slobodan promet u Crnu Goru;
- 4) skladišta i objekte subjekta odgovornog za pošiljku;
- 5) mjesto odredišta.

(4) Izuzetno od st. 1 i 3 ovog člana fitosanitarni inspektor na graničnom inspekcijskom mjestu i drugim mjestima ulaska u Crnu Goru, kad sumnja da uvoz robe u Crnu Goru predstavlja rizik, vrši službene kontrole:

- 1) prevozna sredstava, uključujući i prazna; i
- 2) ambalaže.

(5) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana vrše se u sklopu carinskih postupaka u skladu sa posebnim propisima:

- 1) stavljanje u slobodan promet;
- 2) posebni postupci;
- 3) izvoz; i
- 4) privremeno skladištenje.

Vrste službenih kontrola, osim onih koje podliježu službenim kontrolama na graničnim inspekcijskim mjestima

Član 74

(1) Službene kontrole u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona:

- 1) uvijek uključuju provjeru dokumentacije; i
- 2) uključuju provjere identiteta i fizičke provjere u zavisnosti od rizika.

(2) Fizičke provjere iz stava 1 tačka 2 ovog člana vrše se pod odgovarajućim uslovima koji omogućavaju pravilno sprovođenje provjere.

(3) Kada provjere dokumentacije, provjere identiteta ili fizičke provjere iz stava 1 ovog člana pokažu neusaglašenost, primjenjuju se odredbe u skladu sa ovim zakona.

(4) Bliža pravila i uslove za provjere iz stava 1 ovog člana, kao i pravila, uslove, rokove i obrasce na osnovu kojih mogu da se zatraže od subjekta informacije o dolasku određene robe u Crnu Goru propisuje Ministarstvo.

Uzorkovanje, osim onog za robe koje podliježu službenim kontrolama na graničnim inspekcijskim mjestima

Član 75

- (1) Prilikom uzimanja uzoraka u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, fitosanitarni inspektori će, ne dovodeći u pitanje pravila navedena u čl. 63 do 71 ovog zakona:
- 1) o uzimanju uzoraka obavijestiti subjekte i prema potrebi nadležne carinske organe;
  - 2) odlučiti da li pošiljku treba zadržati do dobijanja rezultata analiza i ispitivanja ili se stavlja u promet pod uslovom da se obezbijedi sljedljivost.
- (2) Bliža pravila i uslove koja se odnose na uspostavljanje procedura potrebnih za obezbjeđenje sljedljivosti iz stava 1 tačka 2 ovog člana i identifikaciju dokumenata koji moraju pratiti pošiljku iz stava 1 ovog člana kada su uzeti uzorci propisuje Ministarstvo.

Pošiljke koje podliježu službenim kontrolama na graničnim inspekcijskim mjestima

Član 76

- (1) Da bi se utvrdila usklađenost sa pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona, fitosanitarni inspektor na graničnim inspekcijskim mjestima sprovodi službene kontrole pošiljke robe koje ulazi u Crnu Goru.
- (2) Subjekti odgovorni za pošiljku iz stava 1 ovog člana dužni su da istu prijave radi službenih kontrola na graničnom inspekcijskom mjestu.
- (3) Bliža pravila i uslove za uvoz pošiljki iz stava 1 ovog člana; pravila o saradnji i razmjeni informacija između subjekta i fitosanitarnih inspektora u vezi sa dolaskom i istovarom pošiljki radi efikasnog sprovođenja službenih kontrola; kao i pravila, uslove, rokove i obrasce za prijavu iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Sertifikati i dokumentacija koji prati pošiljke i podijeljene pošiljke

Član 77

(1) Originalne službene sertifikate ili dokumentaciju, ili njihove elektronske ekvivalente koji se zahtijevaju pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona, a koji su pratili pošiljke robe predaju se fitosanitarnom inspektor na graničnom inspekcijskom mjestu, koji ih tu i čuvaju, osim ako je pravilima drugačije predviđeno.

(2) Subjektu odgovornom za pošiljku fitosanitarni inspektor na graničnom inspekcijskom mjestu izdaju ovjeren papirni ili elektronski primjerak službenog sertifikata ili dokument iz stava 1 ovog člana, ili ukoliko je pošiljka podijeljena, pojedinačno ovjerenu papirnu ili elektronsku kopiju sertifikata ili dokumenata.

(3) Pošiljke se ne razdvajaju dok se ne sprovede službena kontrola i dok se Zajednički zdravstveni ulazni dokument (u daljem tekstu: ZZUD) ne završi u skladu.

(4) Bliža pravila i uslove kojima se utvrđuju slučajevi i uslovi pod kojima ZZUD mora pratiti pošiljke do mjesta odredišta propisuje Ministarstvo.

Posebna pravila za službene kontrole na graničnim inspekcijskim mjestima

Član 78

Ministarstvo donosi bliža pravila i uslove:

- 1) pod kojima fitosanitarni inspektor na graničnim inspekcijskim mjestima može odobriti dalji transport pošiljki do krajnjeg odredišta dok se ne dobiju rezultati fizičkih provjera, ako su te provjere potrebne;

- 2) za vremenske rokove i procedure za obavljanje provjera dokumentacije i, gdje je to potrebno, provjeru identiteta i fizičkih provjera ulaze u Crnu Goru pomorskim ili vazдушnim putem iz drugih zemalja, kada se te pošiljke premještaju sa brodova ili aviona i pod carinskim nadzorom transportuju do drugog broda ili aviona u istoj luci ili na istom aerodromu radi pripreme za dalje putovanje („pretovarene pošiljke”);
- 3) pod kojima se provjera identiteta i fizičke provjere pretovarenih pošiljki koje u Crnu Goru ulaze vazдушnim ili pomorskim putem i koje nastavljaju putovanje istim prevoznim sredstvom može obavljati na graničnom inspekcijском mjestu koje nije granično inspekcijско mjesto prvog prispjeca u Crnu Goru;
- 4) pod kojima se može odobriti transport pošiljki do mjesta za skladištenje u posebno odobrenim carinskim skladištima ili u slobodnim zonama;
- 5) za odstupanja od pravila o provjeri identiteta i fizičkim provjerama u pogledu pretovarenih pošiljki i transporta pošiljki.

Učestalost provjera dokumentacije, identiteta i fizičkih provjera

Član 79

(1) Sve pošiljke u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, podliježu provjeri dokumentacije.

(2) Učestalost provjera identiteta i fizičkih provjera pošiljki iz stava 1 ovog člana zavisi od rizika.

(3) Ministarstvo utvrđuje pravila za ujednačenu primjenu odgovarajuće stope učestalosti iz stava 2 ovog člana koja obezbjeđuju da učestalost bude veća od nulte, a koja utvrđuju:

1) kriterijume i procedure za odedivanje i modifikaciju stope učestalosti provjere identiteta i fizičke provjere pošiljki, uzimajući u obzir:

- prikupljene informacije;
- ishod ranijih kontrola;
- prethodne rezultate u pogledu usaglašenosti sa pravilima;
- podatke i informacije prikupljene putem sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole;
- dostupne naučne procjene; i
- bilo koje druge informacije u vezi sa rizikom;

2) uslove pod kojima se može povećati stopa učestalosti provjere identiteta i fizičke provjere koje su utvrđene u skladu sa tačkom a ovog stava kako bi se u obzir uzeli lokalni faktori rizika;

3) procedure koje će obezbijediti da se stope učestalosti provjere identiteta i fizičkih provjera utvrđene u skladu sa tačkom a ovog stava primjenjuju blagovremeno i ujednačeno;

4) bliža pravila i uslove o učestalosti provjera identiteta i fizičkih provjera.

Odluke o pošiljkama

Član 80

(1) Nakon sprovedenih službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, uključujući provjere dokumentacije i prema potrebi, provjere identiteta i fizičke provjere, donose odluku u kojoj se navodi da li je pošiljka usklađena sa pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona i prema potrebi sa primjenjivim carinskim postupkom.

(2) Odluke iz stava 1 ovog člana donose fitosanitarni inspektori.

Lista graničnih inspekcijskih mjesta

Član 81

(1) Ministarstvo objavljuje ažurirane liste graničnih inspekcijskih mjesta za oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona na cjelokupnom državnom području navodeći o svakom graničnom inspekcijskom mjestu sljedeće informacije:

- 1) podatke za kontakt;
- 2) radno vrijeme;
- 3) tačnu lokaciju, uz navođenje da li se radi o luci, aerodromu, željeznici ili drumskom mjestu; i
- 4) o kategorijama robe za koje je to inspekcijsko mjesto određeno.

(2) Bliža pravila i uslove o obrascu, kategorijama, skraćenicama za označavanja i drugim informacijama koje će se koristiti na listama graničnih inspekcijskih mjesta propisuje Ministarstvo.

Uklanjanje sa liste graničnih inspekcijskih mjesta

Član 82

(1) Kada granična inspekcijska mjesta za oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona prestanu da ispunjavaju uslove ta granična inspekcijska mjesta uklanjaju se sa liste.

(2) Uprava će obavjestiti druge države o povlačenju imenovanja graničnih inspekcijskih mjesta iz stava 1 ovog člana, kao i o razlozima za povlačenja.

Minimalni zahtjevi za granična inspekcijska mjesta

Član 83

Granična inspekcijska mjesta se nalaze u neposrednoj blizini tačke ulaska u Crnu Goru i na mjestu koje su odredili carinski organi u skladu sa carinskim propisima ili u slobodnoj zoni u skladu sa propisima kojima se uređuju granična inspekcijska mjesta.

Sumnja na neusaglašenost i pojačane službene

Član 84

(1) U slučaju sumnje na neusaglašenost pošiljki u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona fitosanitarni inspektor sprovodi službene kontrole sa ciljem potvrđivanja ili otklanjanja te sumnje.

(2) Pošiljke u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, koje subjekti nijesu prijavili, podliježu službenim kontrolama od strane fitosanitarnog inspektora kada postoji razlog za sumnju da su takve pošiljke prisutne.

(3) Fitosanitarni inspektor stavlja pod službeni nadzor pošiljke iz st. 1 i 2 ovog člana, do ishoda službenih kontrola, a prema potrebi te se pošiljke skladište do ishoda službenih kontrola.

(4) Kada fitosanitarni inspektori ima razlog da sumnja u lažne ili obmanjujuće radnje subjekta odgovornog za pošiljku ili kada službene kontrole daju osnov za vjerovanje da su pravila iz člana 50 stav 3 ovog zakona, ozbiljno ili više puta prekršena, on će prema potrebi, i pored mjera propisanih ovim zakona, intenzivirati službene kontrole nad pošiljkama istog porijekla ili upotrebe.

(5) Uprava donosi odluku o sprovođenju pojačanih službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, kako je predviđeno u stavu 4 ovog člana, navodeći razloge.

(6) Bliža pravila i uslove za sprovođenje pojačanih službenih kontrola iz st. 4 i 5 ovog člana donosi Ministarstvo.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju kada pošiljke ne ispunjavaju uslove za ulazak u Crnu Goru

Član 85

(1) Fitosanitarni inspektori će staviti pod službeni nadzor svaku pošiljku u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona koja ulazi u Crnu Goru i koja nije usklađena sa pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona i zabraniti njen ulazak u Crnu Goru.

(2) Fitosanitarni inspektori će, u zavisnosti od slučaja, svaku takvu pošiljku iz stava 1 ovog člana zadržati sve do donošenja dalje odluke, imajući u vidu posebne zahtjeve za pojedine vrste roba.

(3) Fitosanitarni inspektori će u slučaju pošiljke iz stava 1 ovog člana bez odlaganja narediti subjektu odgovornom za pošiljku sljedeće mjere:

- 1) uništavanje pošiljke;
- 2) ponovna otprema pošiljku van Crne Gore; ili
- 3) podvrgavanje pošiljke posebnom tretmanu ili bilo kojoj drugoj mjeri kako bi se obezbjedila usaglašenost sa pravilima iz člana 50 stav 2 ovog zakona, ili da prema potrebi pošiljku prenamijeni u druge svrhe od onih kojima je prvobitno bila namijenjena.

(4) Mjere iz stava 3 ovog člana sprovode se u skladu sa pravilima iz člana 50 stav 3 ovog zakona.

(5) Fitosanitarni inspektor će saslušati subjekta prije nego što mu naredi da preduzme mjere u skladu sa stavom 3 ovog člana, osim ako je zbog rizika neophodno hitno djelovati.

(6) Mjere iz stava 3 ovog člana mogu biti naređene za dio te pošiljke, pod uslovom da mjera djelimičnog uništavanja, ponovnog otpremanja, posebne obrade ili druga mjera:

- 1) obezbjeđuje usaglašenost;
- 2) ne predstavlja rizik; i
- 3) ne ometa izvršenje službenih kontrola.

(7) Fitosanitarni inspektor će o svakoj odluci o zabrani ulaska pošiljke, kako je predviđeno stavom 1 ovog člana i bilo kojem nalogu izdatom u skladu sa st. 3 i 6 ovog člana i u skladu sa ovim zakonom:

- 1) Upravu;
- 2) carinske organe;
- 3) nadležni organ države porijekla; i
- 4) subjekta odgovornog za pošiljku.

(8) Ako pošiljka u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, nije prijavljena za službenu kontrolu na način kako je to navedeno u pratećoj dokumentaciji ili se ne prijavi u skladu sa zahtjevima ili sa pravilima koja su donesena u skladu sa ovim zakonom, fitosanitarni inspektori naređuju zadržavanje ili povraćaj pošiljke i bez odlaganja je stavlja pod službeni nadzor.

(9) Na pošiljke iz stava 8 ovog člana primjenjuju se i odredbe iz st. 1 i 3 ovog člana, a troškovi sprovođenja mjera idu na teret subjekta odgovornog za pošiljku.

(10) Ministarstvo propisuje bliža pravila o praktičnim procedurama za zadržavanje pošiljki iz stava 1 ovog člana.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju kada pošiljke ne ispunjavaju uslove za ulazak u Crnu Goru

Član 86

(1) U slučaju da se u toku službene kontrole ustanovi da pošiljka, odnosno robe u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, predstavlja rizik fitosanitarni inspektor zadržava pošiljku i bez odlaganja nalaže subjektu koji je odgovoran za pošiljku da:

- 1) uništiti pošiljku, predviđajući sve neophodne mjere radi zaštite zdravlja ljudi, životinja ili bilja i životne sredine;
- 2) podvrgne pošiljku posebnoj obradi.

(2) Mjere iz stava 1 ovog člana primjenjuju se o trošku subjekta koji je odgovoran za pošiljku.

Postupanje sa pošiljkama koje nijesu usklađene sa zahtjevima za ulaz u Crnu Goru

Član 87

(1) Fitosanitarni inspektor poništava službene potvrde i, prema potrebi, drugu dokumentaciju koja prati pošiljke u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, nad kojima se sprovodi mjere na osnovu člana 85 st. 3 i 8 i član 86 ovog zakona.

(2) Fitosanitarni inspektor u mjestu izvršenja mjera iz stava 1 ovog člana, u toku službene kontrole vrši nadzor nad primjenom mjera iz člana 85 st. 3 i 8 i član 86 kako bi se obezbijedilo da pošiljka ne dovede do štetnih efekata po zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili životnu sredinu, u toku primjene ili u toku postupka sprovođenja mjera.

Propust od strane subjekta da primijeni mjere koje su naložili fitosanitarni inspektori

Član 88

(1) Subjekt odgovoran za pošiljku u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, dužan je da bez odlaganja sprovodi mjere koju naložili fitosanitarni inspektori u skladu sa članom 85 st. 3 i 8 i članom 86 ovog zakona, a najkasnije u roku od 60 dana od dana kada fitosanitarni inspektor obavjesti subjekta o svojoj odluci u skladu sa članom 85 stav 7 ovog zakona, s tim da inspektori mogu odrediti i kraći rok.

(2) Ako po isteku roka iz stava 1 ovog člana subjekt nije preduzeo neophodne radnje fitosanitarni inspektor će narediti da se pošiljka uništi ili podvrgne bilo kojoj drugoj odgovarajućoj mjeri.

(3) Fitosanitarni inspektor može produžiti rok iz st. 1 i 2 ovog člana za vrijeme koje je potrebno za dobijanje rezultata drugog stručnog mišljenja iz člana 64 ovog zakona, gdje je to primjenjivo.

(4) Mjere iz ovog člana sprovode se o trošku subjekta koji je odgovoran za pošiljku.

Ponovno otpremanje pošiljki

Član 89

Fitosanitarni inspektor će dozvoliti ponovno otpremanje pošiljki u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona ako:

- 1) je određeno dogovoreno sa subjektom odgovornim za pošiljku;
- 2) je subjekat odgovoran za pošiljku u pisanoj formi obavjestio fitosanitarnog inspektora da su nadležni organi države porijekla ili države odredišta obaviješteni o razlozima i okolnostima zabrane ulaska pošiljke u Crnu Goru;
- 3) država odredišta nije država porijekla, a subjekat je dobio saglasnost nadležnih organa države odredišta i ti nadležni organi su obavjestili fitosanitarnog inspektora da su spremni da prihvate pošiljku.

Saradnja organa vezana za pošiljke koje ulaze u Crnu Goru

Član 90

(1) Fitosanitarni inspektori, carinski organi i drugi organi države zaduženi za pošiljke u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, koje ulaze u Crnu Goru, dužni su da blisko sarađuju kako bi se osiguralo da se službene kontrole sprovode u skladu sa ovim zakonom, na način što fitosanitarni inspektori, carinski organi i drugi organi obezbjeđuju:

- 1) recipročan pristup informacijama neophodnim za organizaciju i sprovođenje njihovih aktivnosti u vezi sa pošiljkama koje ulaze u Crnu Goru; i
- 2) blagovremenu razmjenu informacija, između ostalog i elektronskim putem.

(2) Ministarstvo propisuje bliža pravila i uslove o ujednačenim procedurama saradnje koje nadležni inspektori, carinski organi i drugi organi iz stava 1 ovog člana moraju uspostaviti kako bi se obezbijedio:

- 1) pristup informacijama potrebnim za neposrednu i potpunu identifikaciju pošiljki koje ulaze u Crnu Goru i koje podliježu službenim kontrolama na graničnom prelazu u skladu sa ovim zakonom;
- 2) uzajamno ažuriranje putem razmjene informacija ili sinhronizacije relevantnih baza podataka, a koje su prikupili fitosanitarni inspektori, carinski organi i drugi organi; i
- 3) brzo saopštavanje odluka koje su ti organi donijeli na osnovu informacija navedenih u tač. 1 i 2 ovog stava.

Finansiranje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti

Član 91

- (1) Finansijska sredstava neophodna za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore.
- (2) Za sprovođenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom, kao i naplata takse za vršenje službenih kontrola iz člana 3 stav 2 tačka 3 i člana 72 stav 11 ovog zakona za tranzit propisuje se zakonom kojim se uređuju administrativne takse.
- (3) Način finansiranja i način izračunavanja visine takse i takse iz stava 2 ovog člana utvrđuje Vlada Crne Gore.

Određivanje nacionalnih referentnih laboratorija

Član 92

Uprava ovlašćuje jednu ili više nacionalnih referentnih laboratorija u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona.

Odgovornosti i zadaci nacionalnih referentnih laboratorija

Član 93

- (1) Nacionalne referentne laboratorije u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona su dužne da:
  - 1) sarađuju sa referentnim laboratorijima Evropske unije i učestvuju na obukama koje organizuju ove laboratorije;
  - 2) koordiniraju aktivnosti službenih laboratorija određenih u skladu sa članom 66 stav 1 ovog zakona sa ciljem usklađivanja i unapređenja metoda laboratorijskih analiza, ispitivanja ili dijagnoze i njihove upotrebe;
  - 3) prema potrebi, organizuju međulaboratorijska uporedna ispitivanja ili provjere kvaliteta rada između službenih laboratorija, obezbjeđuju odgovarajuće praćenje provjera i obavještavaju upravu o rezultatima istih;
  - 4) u okviru svoje misije obezbjeđuju naučno-tehničku pomoć Upravi za sprovođenje višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola koordinisanih programa kontrole;
  - 5) prema potrebi, validiraju reagense i partije reagensa, uspostavljaju i održavaju ažurirane liste raspoloživih referentnih supstanci i reagensa i proizvođača i dobavljača supstanci i reagensa;
  - 6) prema potrebi, sprovode programe obuka za osoblje službenih laboratorija određenih na osnovu članom 66 stav 1 ovog zakona.
- (2) Bliža pravila i uslove za utvrđivanje odgovornosti i poslova nacionalnih referentnih laboratorija propisuje Ministarstvo.

Međusobna pomoć i saradnja

Član 94

- (1) Drugi organi državne uprave i organi uprave dužni su da sarađuju i pružaju pomoć Upravi u sprovođenju službenih kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona.

(2) Bliža pravila i način saradnje i pružanje pomoći iz stava 1 ovog člana utvrđuje Vlada Crne Gore.

Višegodišnji nacionalni planovi kontrola

Član 95

- (1) Službene kontrole u skladu sa ovim zakonom sprovodi Uprava na osnovu Višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona.
- (2) Uprava je zadužena za Višegodišnji nacionalni plan kontrola za:
  - 1) koordinaciju pripreme;
  - 2) obezbjeđivanje koherentnosti;
  - 3) prikupljanje informacija o sprovođenju u cilju podnošenja godišnjeg izveštaja i po potrebi ažuriranja.
- (3) Višegodišnji nacionalni plan kontrola iz stava 1 ovog člana donosi Ministarstvo.

Sadržaj Višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola

Član 96

- (1) Višegodišnji nacionalni plan kontrola u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona se priprema tako da obezbijedi da se službene kontrole planiraju u skladu sa kriterijumima datim u ovom zakonu.
- (2) Višegodišnji nacionalni plan kontrola iz stava 1 ovog člana mora da sadrži opšte informacije o strukturi i organizaciji sistema službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom, a naročito o:
  - 1) strateškim ciljevima i načinu na koji isti utiču na određivanje prioriteta službenih kontrola i raspodjelu sredstava;
  - 2) kategorizaciji rizika službenih kontrola;
  - 3) određivanju i utvrđivanju poslova, kao i o dostupnim sredstvima;
  - 4) opštoj organizaciji i upravljanju službenim kontrolama;
  - 5) predmetu kontrole koji se primjenjuju na različite djelove oblasti u skladu sa ovim zakonom i koordinaciji između različitih djelova Uprave odgovornih za službene kontrole;
  - 6) procedurama i sistemima koji su na snazi kako bi se osiguralo poštovanje obaveza u skladu sa ovim zakonom;
  - 7) obukama osoblja;
  - 8) dokumentovanim procedurama;
  - 9) organizaciji i sprovođenju mjera u vanrednim situacijama;
  - 10) opštoj organizaciji saradnje i uzajamnoj pomoći između nadležnih organa.

Priprema i ažuriranje višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola

Član 97

- (1) Uprava će obezbijediti da višegodišnji nacionalni plan kontrole u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona bude dostupan javnosti, sa izuzetkom onih djelova plana čije bi objavljivanje moglo da ugrozi efikasnost službenih kontrola.
- (2) Višegodišnji nacionalni plan kontrola iz stava 1 ovog člana se redovno ažurira sa ciljem prilagođavanja promjenama pravila i kako bi se uzelo u obzir:
  - 1) pojava novih rizika;
  - 2) značajne promjene strukture, upravljanja ili rada nadležnih organa;
  - 3) ishod službenih kontrola;
  - 4) ishod audita; i
  - 5) naučna otkrića.

Koordinisani kontrolni programi i prikupljanje informacija i podataka

Član 98

U cilju sprovođenja ciljane procjene stanja primjene pravila u skladu sa ovim zakonom Ministarstvo donosi propise koji se odnose na sprovođenje koordinisanih programa kontrole i organizovanje, na *ad hoc* osnovi, prikupljanja podataka i informacija.

Godišnji izvještaji

Član 99

(1) Na predlog Uprave Ministarstvo podnosi Vladi Crne Gore do 31. avgusta tekuće godine za prethodnu godinu izvještaj o višegodišnjem nacionalnom planu kontrole koji sadrži:

- 1) izmjene i dopune;
- 2) ishode službenih kontrola izvršenih u prethodnoj godini;
- 3) vrstu i broj slučajeva neusaglašenosti koje su otkrivene u prethodnoj godini;
- 4) mjere preduzete da bi se obezbijedio efikasan rad, uključujući mjere sprovođenja i rezultate takvih mjera; i
- 5) link sa internet stranicom Uprave koja sadrži javne informacije o naknadama ili taksama.

(2) Da bi se obezbijedio jednoobrazna forma godišnjih izvještaja iz stava 1 ovog člana Ministarstvo bliže propisuje model obrazaca za dostavljanje informacija i podataka o službenim kontrolama.

Sistem upravljanja informacijama za službene kontrole (IMSOC)

Član 100

(1) Uprava će sarađivati sa Evropskom unijom radi uporebe kompjuterizovanog sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole (IMSOC).

(2) Obrada ličnih podataka će se vršiti za svrhe službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom i propisom kojim se uređuje zaštita podataka.

Postupanje u slučaju utvrđene neusaglašenosti

Član 101

(1) Kada se utvrdi neusaglašenost u oblasti iz člana 50 stav 1 ovog zakona, fitosanitarni inspektor:

- 1) preduzima radnje neophodne za utvrđivanje porijekla i obima neusaglašenosti i utvrđuje odgovornosti subjekta;
- 2) preduzima odgovarajuće mjere kojima se obezbjeđuje da subjekat otkloni neusaglašenosti i spriječi dalje pojavljivanje istih;
- 3) prilikom odlučivanja o mjerama koje mjere treba preduzeti Uprava uzima u obzir prirodu neusaglašenosti i prethodne rezultate subjekta u pogledu usaglašenosti.

(2) Fitosanitarni inspektor radi poštovanja pravila propisanih ovim zakonom:

- 1) naređuje tretman robe, promjenu deklaracije ili pružanje korektivnih informacija potrošačima;
- 2) ograničava ili zabranjuje stavljanje u promet, premještanje, ulazak u Crnu Goru ili izvoz iz Crne Gore pošiljki;
- 3) naređuje subjektu da poveća učestalost sopstvenih kontrola;
- 4) naređuje da određene aktivnosti subjekta budu predmet pojačane ili sistematske službene kontrole;
- 5) naređuje povrat, povlačenje, uklanjanje i uništavanje pošiljki/robe i gdje je primjenjivo upotrebu u druge svrhe od one kojoj je prvobitno bila namijenjena;

- 6) naređuje izolaciju ili zatvaranje na odgovarajući vremenski period cijelog ili dijela poslovanja subjekta, ili njegovih objekata, poljoprivrednih gazdinstava ili drugih prostorija;
  - 7) na određeni vremenski period narediti prestank svih ili dijela aktivnosti subjekta i, prema potrebi, internet stranica kojima upravlja ili kojima se služi;
  - 8) naređuje suspenziju ili povlačenje autorizacije ili odobrenja za dotični objekt, pogon, poljoprivredno gazdinstvo ili prevozna sredstva, ovlašćenja prevoznika ili sertifikata o osposobljenosti vozača.
- (3) Fitosanitarni inspektor dostavlja subjektu ili njegovom predstavniku:
- 1) pisano obavještenje o svojoj odluci u vezi sa radnjom ili mjerom koju treba preduzeti u skladu sa st. 1, 2 i 3 ovog člana, zajedno sa razlozima za tu odluku; i
  - 2) informacije o svakom pravu na žalbu protiv takvih odluka i o primjenljivom postupku i rokovima u vezi sa takvim pravom na žalbu.
- (4) Sve troškove nastale na osnovu ovog člana snose odgovorni subjekti.
- (5) U slučaju izdavanja lažnih ili obmanjujućih službenih dokumenata ili zloupotrebe službenih dokumenata Uprava preduzima odgovarajuće mjere, uključujući:
- 1) privremenu suspenziju sa dužnosti službenika;
  - 2) povlačenje ovlašćenja za potpisivanje službenih dokumenata;
  - 3) bilo koju drugu mjeru za sprečavanje ponavljanja neusaglašenosti u skladu sa ovim zakonom.

Ovlašćenja fitosanitarnog inspektora

Član 102

Pored ovlašćenja inspektora utvrđenih zakonom kojim se uređuju službene kontrole primjenjuju se i odredbe zakona o inspekcijском nadzoru ukoliko nijesu u suprotnosti sa zakonom o službenim kontrolama, fitosanitarni inspektor ima i ovlašćenja da:

- 1) provjerava da li je sredstvo za zaštitu bilja koje se uvozi upisano u Registar sredstava za zaštitu bilja, odnosno da li je za to sredstvo izdato rješenje o autorizaciji;
- 2) provjerava dokumentaciju koja prati sredstvo za zaštitu bilja stavljeno u promet;
- 3) kontroliše vođenje registara i evidencija;
- 4) provjerava ispunjenost uslova za stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja, pakovanje, označavanje, obavljanje prometa i upotrebu sredstva za zaštitu bilja;
- 5) kontroliše obavljanje stručnih poslova i zadataka ovlašćenih pravnih lica i poslova koje obavljaju davaoci usluga u skladu sa ovim zakonom;
- 6) utvrđuje identitet prekršioca kad sumnja da se ne primjenjuje ovaj zakon, po potrebi fotografisanjem ili snimanjem;
- 7) uzima uzorke za program monitoringa i post autorizacijsku kontrolu sredstva za zaštitu bilja;
- 8) uzima uzorke bilja, biljnih proizvoda, supstrata za rast bilja, mješavine rastvora, sredstva za zaštitu bilja ili druge potrebne uzorke radi provjere propisane upotrebe sredstva za zaštitu bilja (npr. oštećenja usjeva, nepridržavanje karence i slično);
- 9) privremeno zabrani, do otklanjanja nepravilnosti, obavljanje djelatnosti prometa sredstava za zaštitu bilja ako privredno društvo odnosno drugo pravno lice i preduzetnik nije upisano u Registar iz člana 6 ovog zakona ili ako ne ispunjavaju propisane uslove i o tome obavještava Upravu.

Upravne mjere i radnje

Član 103

Pored upravnih mjera i radnji utvrđenih zakonom kojim se uređuju službene kontrole primjenjuju se i odredbe zakona o inspekcijском nadzoru ukoliko nijesu u suprotnosti sa zakonom

o službenim kontrolama, fitosanitarni inspektor obavezan je da preduzme i sljedeće upravne mjere i radnje:

- 1) zabrani promet sredstva za zaštitu bilja ako nije autorizovano;
- 2) zabrani promet sredstva za zaštitu bilja ako se proizvodi, skladišti i otprema samo za upotrebu u drugoj državi (član 3 stav 2 tačka 3);
- 3) zabrani promet sredstva za zaštitu ukoliko za isti nije dostupan laboratorijski izvještaji o izvršenim ispitivanjima aktivne supstance prilikom vršenja službene kontrole sredstava za zaštitu bilja na mjestu prodaje, kao i na internet stranici naručioca analize (član 4 stav 8);
- 4) kao profesionalni korisnik koji ima upisano gazdinstvo u registar gazdinstava u skladu sa propisom kojim se uređuje poljoprivreda i koji je korisnik subvencija u skladu sa propisom kojim se uređuje mjere agrarne politike ne primjenjuje principe integralnog upravljanja štetnim organizmima, pravilno ne koristi, ne čuva i ne skladišti sredstva za zaštitu bilja i ne postupa sa otpadom od sredstava za zaštitu bilja u skladu sa zakonom kojim je uređen otpad (član 10 stav 6);
- 5) prati sprovođenje dozvoljenih upotreba sredstava za zaštitu bilja primjenom iz vazduha i uslove iz rješenja (član 11);
- 6) privremeno zabrani, do otklanjanja nepravilnosti transport, skladištenje i rukovanje sredstvima za zaštitu bilja (član 17 stav 1 alineja 1);
- 7) naredi pravilno razvrstavanje sredstava za zaštitu bilja (član 17 stav 1 alineja 1);
- 8) naredi odlaganje sredstava za zaštitu bilja isteklog roka u skladu sa zakonom kojim je uređen otpad (član 17 stav 1 alineja 2);
- 9) naredi čišćenje prostora u kom se skladište sredstva za zaštitu bilja (član 17 stav 1 alineja 3);
- 10) naredi saniranje ili odlaganje sredstva za zaštitu bilja oštećenog pakovanja u skladu sa propisima o otpadu (član 17 stav 1 alineja 4);
- 11) zabrani uvoz sredstva za zaštitu bilja licu koje nije upisano u Registar iz člana 6 stav 1 ovog zakona i o tome obavještava Upravu;
- 12) zabrani uvoz sredstva za zaštitu bilja ako to sredstvo nije klasifikovano, pakovano i označeno ili nema uputstvo za upotrebu;
- 13) zabrani uvoz sredstva za zaštitu bilja ako je promet tog sredstva zabranjen;
- 14) privremeno zabrani uvoz sredstva za zaštitu bilja, kada je potrebno ispraviti nedostatke na pošiljci sredstva za zaštitu bilja ili na dokumentaciji koja je prati;
- 15) zabrani promet zabranjenih sredstava za zaštitu bilja;
- 16) zabrani promet sredstva za zaštitu bilja ako mu je istekao rok upotrebe;
- 17) zabrani promet sredstva za zaštitu bilja ako sredstvo za zaštitu bilja nije klasifikovano i u skladu sa rješenjem o autorizaciji (ambalaža, etikete, oznake, uputstvo za upotrebu, fizičko-hemijska svojstva i dr.);
- 18) zabrani promet sredstva za zaštitu bilja kad je u post autorizacijskoj kontroli utvrđeno da je sredstvo za zaštitu bilja neispravno;
- 19) zabrani korisniku nepravilnu upotrebu sredstva za zaštitu bilja;
- 20) zabrani promet i korišćenje uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja ako isti ne posjeduju sertifikat, odnosno nijesu u ispravnom stanju;
- 21) zabrani žetvu usjeva ili berbu plodova ili naređuje njihovo uništavanje zbog nepravilne upotrebe sredstva za zaštitu bilja, odnosno zabrani upotrebu sredstva za zaštitu bilja u količini i namjeni suprotno ovom zakonu;
- 22) uzima uzorke za utvrđivanje rezidua sredstva za zaštitu bilja;
- 23) određuje odgovarajuće mjere ako utvrdi prekoračenje maksimalnog nivoa rezidua sredstava za zaštitu bilja;
- 24) privremeno zabrani promet hrane, hrane za životinje, bilja ili biljnih proizvoda od kojih su uzeti uzorci za utvrđivanje rezidua sredstva za zaštitu bilja do dobijanja rezultata analize;

- 25) preduzima i druge radnje i postupke potrebne za sprovođenje ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, za koje je ovlašćen zakonom.

Ovlašćenja inspektora za hranu i veterinarskog inspektora

Član 104

Pored ovlašćenja inspektora utvrđenih zakonom kojim se uređuje službene kontrole primjenjuju se i odredbe zakona o inspekcijском nadzoru ukoliko nijesu u suprotnosti sa zakonom o službenim kontrolama, inspektor za hranu i veterinarski inspektor ima i ovlašćenja, da u skladu sa podjelom nadležnosti iz zakona o bezbjednosti hrane:

- 1) uzima uzorke za utvrđivanje rezidua sredstva za zaštitu bilja;
- 2) određuje odgovarajuće mjere ako utvrdi prekoračenje maksimalnih niva rezidua sredstava za zaštitu bilja;
- 3) privremeno zabrani promet proizvoda od kojih su uzeti uzorci za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja do dobijanja rezultata analize.

Član 105

(1) Nadležni inspektor iz čl. 102 i 104 ovog zakona može privremeno, do donošenja rješenja, oduzeti dokumentaciju, predmete i sredstva koji u prekršajnom ili sudskom postupku mogu poslužiti kao dokaz.

(2) O privremenom oduzimanju iz stava 1 ovog člana izdaje se potvrda.

Član 106

Nadležni inspektor iz čl. 102 i 104 ovog zakona, u okviru svoje nadležnosti, dostavlja na analizu uzorke uzete u inspekcijском nadzoru ovlašćenim licima iz člana 38 ovog zakona.

Član 107

Program stručnog osposobljavanja inspektora za oblast sredstava za zaštitu bilja donosi Uprava.

XV. KAZNENE ODREDBE

Član 108

- (1) Novčanom kaznom od 500 eura do 25.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) na teritoriji Crne Gore stavi u promet i ako upotrebljava sredstva za zaštitu bilja koja nijesu autorizovana u skladu sa ovim zakonom (član 3 stav 1);
  - 2) proizvodi, skladišti i otprema na teritoriji Crne Gore sredstva za zaštitu bilja koja su namijenjena za upotrebu u drugoj državi (član 3 stav 2 tačka 3);
  - 3) na teritoriji Crne Gore, stavi u promet i upotrebljava sjemenski materijal koji je tretiran sredstvima za zaštitu bilja koja nijesu autorizovana za tretiranje sjemenskog materijala u državama članicama Evropske unije, osim sjemenskog materijala za naučno istraživačke svrhe (član 3 stav 3);
  - 4) sredstva za zaštitu bilja stave u promet na teritoriji Crne Gore a nijesu autorizovana, klasifikovana, razvrstana, pakovana, označena i ako ih ne prati etiketa i uputstvo za upotrebu (član 4 stav 1);
  - 5) sredstva za zaštitu bilja kojima je istekao rok upotrebe ne povuče iz prometa do dobijanja odgovarajućih laboratorijskih ispitivanja uzorka kojima se utvrđuje da su hemijske i fizičke karakteristike identične onima iz rješenja o autorizaciji, ili ako produži rok upotrebe bez saglasnosti nosioca autorizacije (član 4 stav 6);
  - 6) se bavi distribucijom sredstava za zaštitu bilja na veliko i malo, a nije upisan u Registar za promet na veliko i/ili u Registar poljoprivrednih apoteka (član 6 stav 1);

- 7) promet sredstava za zaštitu bilja ne vrši u poljoprivrednim apotekama (član 6 stav 4);
  - 8) podatke iz evidencije ne dostavlja Upravi u elektronskom obliku ili preko informacionog sistema najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu (član 7 stav 4);
  - 9) sredstva za zaštitu bilja koja su autorizovana i označena oznakom: „za profesionalnog korisnika” prodaje u maloprodaji (poljoprivrednim apotekama) licima koja ne posjeduju legitimaciju za profesionalnu upotrebu sredstava za zaštitu bilja (član 8 stav 1);
  - 10) posjeduje legitimaciju, a ne vodi evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja, pravilno ne koriste, ne čuvaju i ne skladište sredstva za zaštitu bilja i ne postupaju sa otpadom od sredstava za zaštitu bilja u skladu sa zakonom kojim je uređeno upravljanje otpadom (član 8 stav 12);
  - 11) ne upotrebljava pravilno u skladu sa rješenjem o autorizaciji sredstva za zaštitu bilja, uputstvom za upotrebu, etiketom, principima predostrožnosti za održivu upotrebu sredstva za zaštitu bilja, uz poštovanje pravila dobre poljoprivredne prakse za zaštitu bilja, principa integralnog upravljanja štetnim organizmima i zaštite životne sredine radi obezbjeđivanja da aktivne supstance ili proizvodi stavljeni na tržište ne utiču štetno na zdravlje ljudi ili životinja, niti na životnu sredinu (član 10 stav 4);
  - 12) ima upisano gazdinstvo u registar gazdinstava u skladu sa propisom kojim se uređuje poljoprivreda i koji su korisnici subvencija u skladu sa propisom koji uređuje mjere agrarne politike a ne primjenjuju principe integralnog upravljanja štetnim organizmima, nepravilno koriste, ne čuvaju i ne skladište sredstva za zaštitu bilja (član 10 stav 6);
  - 13) upotrebljava sredstva za zaštitu bilja iz vazduha (član 11 stav 1);
  - 14) ne obavijesti Upravu i organ jedinice lokalne samouprave, najkasnije 48 sati prije početka tretiranja, pisano ili elektronski o predviđenom vremenu tretiranja, površini koja se tretira, biljnoj vrsti koja se tretira, sredstvu za zaštitu bilja i količini koja se primjenjuje (član 11 stav 5);
  - 15) reklamira, oglašava, daje preporuke i savjete suprotno članu 12 stav 1 ovog zakona;
  - 16) reklamira, oglašava, daje preporuke i savjete za autorizovana sredstva za zaštitu bilja za namjene koje nijesu određene u rješenju o autorizaciji i nijesu u skladu sa uputstvom za upotrebu i etiketom (član 12 stav 2);
  - 17) prilikom reklamiranja i/ili oglašavanja sredstava za zaštitu bilja ne navodi sljedeće rečenice: „Sredstvo za zaštitu bilja mora se upotrebljavati na bezbjedan način. Pročitati etiketu i uputstvo prije upotrebe.” (član 12 stav 5);
  - 18) uvozi, vrši promet na veliko i upotrebu sredstava za zaštitu bilja koja su autorizovana i označena kao sredstva koja nijesu namijenjena za opštu upotrebu, a nije upisan u Registar subjekata koji za obavljanje djelatnosti koje koriste sredstava za zaštitu bilja za posebne upotrebe (član 15 stav 1);
  - 19) ne vode evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja i podatke ne dostavljaju Upravi do 31. marta tekuće za prethodnu godinu, a na zahtjev Uprave i u kraćim periodima (član 15 stav 3);
  - 20) sredstvima za zaštitu bilja postupaju na način da ta sredstva ugrožavaju zdravlje ljudi, životinja ili životnu sredinu prilikom prometa i upotrebe, kao i prapratnih aktivnosti (član 17 stav 1);
  - 21) sprovodi eksperimente ili testove koji uključuju ispuštanje u životnu sredinu sredstva za zaštitu bilja koje nije autorizovano, bez dozvole za istraživanje i/ili razvoj koja se izdaje rješenjem Uprave, na osnovu podnijetog zahtjeva (član 35 stav 1);
  - 22) koristi uređaje za upotrebu moraju koji nisu podvrgnuti periodičnim pregledima u propisanim vremenskim periodima (član 43 stav 1);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura do 3.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 8.000 eura.

Član 109

- (1) Novčanom kaznom od 500 eura do 22.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) stavlja u promet sredstva za zaštitu bilja isteklog roka upotrebe (član 4 stav 4);
  - 2) se laboratorijskim ispitivanjem utvrdi da su rezidue pesticida veće od maksimalnog nivoa ili se utvrdi prisustvo nedozvoljenih aktivnih supstanci, takvo bilje, biljne proizvode, hranu ili hranu za životinje ne uništi ili na drugi način ne spriječi njihovu upotrebu za ishranu ljudi ili životinja i ne preduzima mjere i postupke u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane (član 13 stav 4 alineja 1);
  - 3) se laboratorijskim ispitivanjem utvrdi da su rezidue pesticida ispod i/ili u skladu sa maksimalnim nivoom, ali je utvrđeno prisustvo nedozvoljenih aktivnih supstanci (član 13 stav 4 alineja 2);
  - 4) vrši poslove suzbijanja i iskorjenjivanja štetnih organizama u poljoprivredi i šumarstvu sredstvima za zaštitu bilja odnosno poslove operativnih usluga prilikom kojih se upotrebljavaju sredstva za zaštitu bilja a ne ispunjavaju propisane uslove i nijesu upisani u Registar (član 41 st. 1 i 2);
  - 5) uvozi sredstva za zaštitu bilja koja su autorizovana u Crnoj Gori a nije upisan u Registar uvoznika (član 45 stav 1).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 50 eura do 2.500 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 200 eura do 7.000 eura.

XVI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 110

- (1) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, primjenjivaće se podzakonski akti donešeni na osnovu Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG” br. 51/08 i 18/14), ako nijesu suprotnosti sa ovim zakonom.
- (3) Nacionalni plan donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odložena primjena

Član 111

- (1) Odredba člana 8 stav 7 i člana 19 st. 2 do 13 ovog zakona, primjenjivaće od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.
- (2) Odredbe člana 19 st. 2 do 13 ovog zakona primjenjivaće se danom pristupanja Crne Gore EU.

Prestanak važenja

Član 112

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG” br. 51/08 i 18/14).

Stupanje na snagu

Član 113

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 12-3/26-2/9

EPA 900 XXVIII

Podgorica, 27. april 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.

1126.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O UPRAVLJANJU I POSTUPANJU SA
NUSPROIZVODIMA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Proglašavam **Zakon o upravljanju i postupanju sa nusproizvodima životinjskog porijekla**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-786/2
Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

ZAKON
O UPRAVLJANJU I POSTUPANJU SA NUSPROIZVODIMA ŽIVOTINJSKOG
PORIJEKLA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom propisuju se pravila za upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijene proizvode, u pogledu javnog zdravlja i zdravlja životinja, kako bi se spriječili i smanjili rizici za javno zdravlje i zdravlje životinja povezani sa tim proizvodima radi zaštite bezbjednosti lanca hrane i lanca hrane za životinje, postupanje sa nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijenim proizvodima, kategorizacija nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, obaveze subjekta po pitanju kategorizacije, obilježavanja, praćenja, sakupljanja, transporta, obrade, prerade, transformacije, skladištenja, stavljanja u promet, distribucije, plasiranja na tržište, odlaganja, upotrebe i neškodljivog odlaganja, uvoza i izvoza nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda i druga pitanja od značaja za upravljanje i postupanje sa nusproizvodima životinjskog porijekla.

Primjena

Član 2

(1) Ovaj zakon primenjuje se na:

- 1) nusproizvode životinjskog porijekla i dobijene proizvode koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi, u skladu sa posebnim propisima;
- 2) sljedeće proizvode koji su, prema odluci subjekta koja se ne smije izmjeniti, namijenjeni za različite svrhe, osim za ishranu ljudi i to:

a) proizvodi životinjskog porijekla, koji mogu biti namijenjeni za ishranu ljudi u skladu sa propisima kojim se uređuje područje bezbjednosti hrane;

b) sirovine za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla.

(2) Ovaj zakon se ne primenjuje na sljedeće nusproizvode životinjskog porijekla:

1) čitava tijela ili djelove tijela divljih životinja, osim divljači, kod kojih ne postoji sumnja ili koje nijesu zaražene bolešću koja se može prenijeti na ljude ili životinje, osim vodenih životinja ulovljenih u komercijalne svrhe;

2) čitava tijela ili djelove tijela divljači, koji nijesu sakupljeni, poslije odstrjela, u skladu sa dobrom lovačkom praksom, ne dovodeći u pitanje propise kojim je regulisana bezbjednost hrane;

3) nusproizvode životinjskog porijekla od divljači i mesa divljači, kojim korisnik lovišta u malim količinama, u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju male količine hrane životinjskog porijekla, snabdijeva krajnje kupce ili lokalni maloprodajni objekat, koji tim mesom, direktno snabdijeva krajnje potrošače;

4) jajne ćelije, embrione i sjeme, koji su namenjeni za priplod;

5) sirovo mlijeko, kolostrum i proizvodi od kolostruma, koji su dobijeni, čuvaju se, uklanjaju ili upotrebljavaju na gazdinstvu porijekla;

6) ljuštore od rakova sa kojih je uklonjeno meko tkivo i meso;

7) ugostiteljski otpad, osim ako:

a) je porijeklom iz prevoznih sredstava u međunarodnom prometu;

b) je namijenjen za ishranu životinja;

c) je namijenjen za preradu primjenom sterilizacije pod pritiskom ili za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, osim sterilizacije pod pritiskom, a naročito u pogledu parametara koji se primjenjuju za predmetne metode obrade, konkretno vrijeme, temperaturu, pritisak i veličinu čestica ili za pretvaranje u biogas ili za kompostiranje;

8) materijal iz ribolovnih plovnih objekata, koji su u skladu sa propisima o bezbjednosti hrane, koji nastaje tokom ribolova i odlaže se u more, osim materijala nastalog vađenjem utrobe riba koje pokazuju znake bolesti koje se mogu prenijeti na ljude, uključujući parazite;

9) sirovu hranu za kućne ljubimce koja potiče iz maloprodajnih objekata, gdje se rasijecanje i skladištenje mesa obavlja isključivo u svrhu snabdijevanja potrošača direktno, na licu mjesta;

10) sirovu hranu za kućne ljubimce, koja potiče od životinja, koje su zaklane na gazdinstvu porijekla za potrebe sopstvenog gazdinstva;

11) izmet i urin, osim stajnjaka i nemineralizovanog guana.

Značenje izraza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) **nusproizvodi životinjskog porijekla** su cijela tijela ili djelovi životinja, proizvodi životinjskog porijekla ili drugi proizvodi dobijeni od životinja koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi, uključujući jajne ćelije, embrione i sjeme;

2) **dobijeni proizvodi** su proizvodi dobijeni postupkom obrade, odnosno prerade nusproizvoda životinjskog porijekla;

3) **proizvodi životinjskog porijekla** su:

a) hrana životinjskog porijekla, uključujući med i krv;

b) žive školjke, živi bodljokošci, živi plaštaši i živi morski puževi namijenjeni za ishranu ljudi;

c) druge žive životinje namijenjene za ishranu ljudi, koje se dostavljaju krajnjem potrošaču;

4) **trup** je tijelo životinje nakon klanja i obrade;

5) **životinja** je životinja kičmenjak ili beskičmenjak;

6) **životinja za proizvodnju** je:

a) životinja koju čovjek drži, tovi ili uzgaja i koristi za proizvodnju hrane, vune, krzna, perja, kože ili drugih proizvoda koji se dobijaju od životinja;

b) kopitari (Equidae).

7) **divlja životinja** je bilo koja životinja, koju čovjek ne drži ili ne uzgaja;

8) **kućni ljubimci** su životinje koje ljudi drže i njeguju i nijesu namijenjeni za ishranu ili uzgoj;

9) **vodene životinje** su:

a) ribe koje pripadaju nadklasi Agnatha i klasi Chondrichthyes, Osteichthyes, Sarcopterygii i Actinopterygii;

b) glavonošci koji spadaju u rod Mollusca;

c) rakovi koji pripadaju u podrodu Crustacea;

10) **nadležni organ** u oblasti nusproizvoda životinjskog porijekla je Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;

11) **subjekat** je fizičko ili pravno lice koje rukuje nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima, uključujući prevoznike, trgovce i korisnike;

12) **korisnik** je fizičko ili pravno lice koje koristi nusproizvode životinjskog porijekla i dobijene proizvode za posebne namjene u ishrani životinja, istraživanje ili druge posebne namjene;

13) **objekat** je svako mesto gde se obavlja djelatnost koja obuhvata rukovanje nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima, osim ribolovnog plovnog objekta (brod);

14) **stavljanje u promet** je prodaja nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda trećem licu ili bilo koji oblik snabdevanja uz naknadu ili bez naknade takvom trećem licu ili skladištenje u svrhu snabdjevanja tog trećeg lica;

15) **provoz** je promet nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda između drugih zemalja koje se odvija preko teritorije Crne Gore i pod njenim carinskim nadzorom;

16) **izvoz** je promet nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda iz Crne Gore u drugu zemlju;

17) **transmisivne spongiformne encefalopatije** (u daljem tekstu: TSE) su sve prenosive spongiformne bolesti, osim onih koje se javljaju kod ljudi;

18) **specifični rizični materijal** (u daljem tekstu: SRM) su tkiva koja su određena posebnim propisom kojim se uređuju TSE, i koja predstavljaju rizik za zdravlje životinja i ljudi na koja se primjenjuju mjere osim proizvoda koji sadrže ili potiču od tih tkiva;

19) **sterilizacija pod pritiskom** je prerada nusproizvoda životinjskog porijekla nakon smanjenja čestica na veličinu od najviše 50 mm, pri temperaturi u središtu većoj od 133°C tokom najmanje 20 minuta bez prekida i pri apsolutnim pritiskom od najmanje 3 bara;

20) **stajnjak** je izmet i/ili mokraća životinja za proizvodnju, sa ili bez prostirke, osim ribe iz uzgoja;

21) **odobrena deponija** je deponija, za koju je izdata dozvola, u skladu sa propisima zaštite životne sredine;

22) **organska đubriva i oplemenjivači zemljišta** su materijali životinjskog porijekla koji se koriste pojedinačno ili zajedno i dodaju u cilju održavanja ili poboljšanja ishrane biljaka, i fizičkih, hemijskih i bioloških osobina zemljišta, a mogu da sadrže stajnjak, nemineralizovani guano, sadržaj digestivnog trakta, kompost i ostatke probave;

23) **udaljeno područje** je područje u kome je populacija životinja mala a objekti za preradu ili uništavanje su tako udaljeni da bi sakupljanje i prevoz nusproizvoda životinjskog porijekla bili neprihvatljivi u poređenju sa odlaganjem na licu mjesta;

24) **hrana** je svaka supstanca ili proizvod, prerađen, djelimično prerađen ili neprerađen koji je namijenjen za ishranu ljudi ili se može očekivati da će se koristiti za ishranu ljudi;

25) **hrana za životinje** je svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo da je prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za peroralnu ishranu životinja;

26) **mulj iz centrifuge ili separatora** je materijal sakupljen kao nusproizvod nakon prečišćavanja sirovog mlijeka i odvajanja obranog mlijeka i pavlake od sirovog mlijeka;

27) **otpad** je svaka materija ili predmet koji je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci.

II. NADLEŽNI ORGANI

Nadležni organi

Član 4

(1) Poslove u oblasti nusproizvoda životinjskog porijekla vrše:

- organ državne uprave nadležan za poljoprivredu (u daljem tekstu: Ministarstvo); i
- organ nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

(2) Ograničenja upotrebe iz člana 14 stav 1 tačka 3 ovog zakona sprovodi poljoprivredna inspekcija.

(3) Poslove izdavanja dozvola za objekte za spaljivanje i suspaljivanje vrši organ uprave nadležan za zaštitu životne sredine.

(4) Nacionalni plan za upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni za ljudsku ishranu propisuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

III. NUSPROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA NA CIJELOM PODRUČJU CRNE GORE I OBAVEZE VLASNIKA ŽIVOTINJA I JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Upravljanje i postupanje sa nusproizvodima životinjskog porijekla na području Crne Gore

Član 5

(1) Djelatnosti sakupljanja, prerade i odlaganja nusproizvoda životinjskog porijekla na području Crne Gore su od javnog interesa.

(2) Vlada za obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana za nusproizvode životinjskog porijekla Kategorije 1 i 2, osim sadržaja probavnog trakta, mlijeka, kolostruma i stajnjaka, osniva privredno društvo.

(3) Obavljanje djelatnosti iz st. 1 i 2 ovog člana Vlada može povjeriti pravnom i/ili fizičkom licu koje ispunjava uslove u skladu sa ovim zakonom.

(4) Bliže uslove za vršenje poslova sakupljanja, transporta i prerade nusproizvoda životinjskog porijekla iz st. 2 i 3 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Obaveze vlasnika životinja i jedinica lokalne samouprave

Član 6

(1) Držaoci životinja ili druga fizička i pravna lica dužni su da prijave uginuće životinje ili leš životinje privrednom društvu iz člana 5 stav 2 ovog zakona, odnosno pravnom i/ili fizičkom licu iz člana 5 stav 3 ovog zakona.

(2) Subjekti iz stava 1 ovog člana dužni su da obezbijede sakupljanje i transport leševa životinja u za to odobrene objekte (skladištenje, čuvanje i preradu nusproizvoda) u skladu sa zahtjevima utvrđenim ovim zakonom.

(3) Subjekti iz stava 1 ovog člana dužni su da, bez odlaganja, nakon prijave o uginuću životinje ili leša životinje, obezbijede transport, sakupljanje i preradu leševa životinja na propisan način, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita zdravlja životinja.

(4) Jedinica lokalne samouprave dužna je da obezbijedi sakupljanje životinjskih leševa sa javnih površina na način kojim se obezbjeđuju uslovi za preuzimanje od strane subjekata iz stava 1 ovog člana.

(5) Jedinica lokalne samouprave je dužna da obezbijedi odlaganje leševa životinja i nusproizvoda životinjskog porijekla zakopavanjem ili spaljivanjem u skladu sa članom 22 stav 1 ovog zakona (nedostupna područja i slučajevi zaraznih bolesti), na stočnom groblju ili jami grobnici koja ispunjava propisane uslove.

(6) Više jedinica lokalne samouprave može sporazumno obezbijediti vršenje poslova iz stava 5 ovog člana, u skladu sa svojim potrebama.

(7) Finansijska sredstva za sakupljanje, transport i preradu leševa uginulih životinja obezbjeđuju se budžetom Crne Gore.

(8) Način prijave uginulih životinja na gazdinstvu i na javnim površinama, postupanje sa leševima uginulih životinja na gazdinstvu, uslove za preuzimanje leševa životinja sa javnih površina i uslove za stočna groblja i jame, grobnice za zakopavanje i spaljivanje nusproizvoda životinjskog porijekla propisuje Ministarstvo.

(9) Odluku o visini naknada i načinu finansiranja iz stava 7 ovog člana, donosi Vlada.

IV. OPŠTA NAČELA

Početna tačka

Član 7

(1) Subjekti su dužni da odmah po nastanku nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda obilježe iste i sa njima postupaju u skladu sa ovim zakonom (početna tačka).

(2) Subjekti su dužni da obezbijede da nusproizvodi životinjskog porijekla prilikom sakupljanja, prevoza, rukovanja, obrade, transformacije, prerade, skladištenja, stavljanja u promet, distribucije, upotrebe i odlaganja treba da ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim zakonom.

(3) Organi iz člana 4 ovog zakona nadziru i provjeravaju da su relevantni zahtjevi ovog zakona ispunjeni od strane subjekata duž cijelog lanca nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, kako je navedeno u stavu 2 ovog člana, i u tu svrhu upravljaju sistemom službenih kontrola u skladu sa zakonom o službenim kontrolama i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

(4) Organi iz člana 4 ovog zakona osiguravaju da na teritoriji Crne Gore postoji odgovarajući sistem kojim se obezbjeđuje da nusproizvodi životinjskog porijekla budu:

- 1) sakupljeni, identifikovani i transportovani bez nepotrebnog odlaganja; i
- 2) obrađeni, korišteni ili zbrinuti u skladu sa ovim zakonom.

(5) Organi iz člana 4 ovog zakona mogu obaveze iz stava 4 ispunjavati u saradnji sa drugim državama članicama ili trećim zemljama.

Krajnja tačka

Član 8

(1) Na određene dobijene proizvode na koje se primenjuju drugi propisi koji su dostigli krajnju tačku proizvodnog lanca (krajnja tačka), i više ne predstavljaju rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja, ovaj se zakon ne primenjuje, odnosno mogu da budu stavljeni u promet bez ograničenja i nijesu više predmet službenih kontrola u pogledu ispunjenosti uslova iz ovog zakona.

(2) Dobijene proizvode koji su dostigli krajnju tačku proizvodnog lanca propisuje Ministarstvo.

Ograničenja u pogledu zdravlja životinja

Član 9

(1) Nusproizvodi životinjskog porijekla i dobijeni proizvodi prijemčivih vrsta životinja ne smiju da budu otpremljeni sa gazdinstva, iz objekata, ili područja na koja se primenjuju ograničenja u skladu sa veterinarskim propisima.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, nusproizvodi životinjskog porijekla i dobijeni proizvodi prijemčivih vrsta životinja mogu da budu otpremljeni sa gazdinstva, iz objekata, ili područja na koja se primjenjuju ograničenja u skladu sa veterinarskim propisima pod uslovima sa ciljem sprečavanja širenja bolesti koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje.

(3) Mjere kojima se sprečava širenje bolesti koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje, odnosno uslove pod kojima nusproizvodi životinjskog porijekla i dobijeni proizvodi prijemčivih vrsta životinja mogu da budu otpremljeni sa gazdinstva, iz objekata, ili područja na kojima se primjenjuju ograničenja, utvrđuju se propisom Ministarstva.

(4) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana ne primjenjuju se ako se nusproizvodi životinjskog porijekla i dobijeni proizvodi otpremaju u uslovima čiji je cilj sprečavanje širenja bolesti koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje.

V. KATEGORIZACIJA NUSPROIZVODA I DOBIJENIH PROIZVODA

Kategorizacija

Član 10

(1) Nusproizvodi životinjskog porijekla svrstavaju se u posebne kategorije, u zavisnosti od nivoa rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja povezanih sa tim nusproizvodima životinjskog porijekla.

(2) Posebne kategorije iz stava 1 ovog člana su Kategorija 1, Kategorija 2 i Kategorija 3.

(3) Na dobijene proizvode primenjuju se pravila koja se primenjuju na određenu kategoriju nusproizvoda životinjskog porijekla iz stava 2 ovog člana od kojih su ti proizvodi dobijeni, osim ako ovim zakonom to nije drugačije određeno.

Materijal Kategorije 1

Član 11

Materijal Kategorije 1 obuhvata sljedeće nusproizvode životinjskog porijekla:

1) čitava tijela ili sve djelove tijela, uključujući kožu:

a) životinja za koje postoji sumnja ili službena potvrda da su zaražene uzročnikom TSE u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju TSE;

b) životinja koje su usmrćene u okviru mjera iskorjenjivanja TSE;

c) životinja koje nijesu životinje iz uzgoja i nijesu divlje životinje, uključujući kućne ljubimce, životinje iz zoološkog vrta i cirkuske životinje;

d) životinja koje se koriste u proceduri ili procedurama kako je definisano posebnim propisom kojim se uređuje zaštita dobrobiti životinja koje se koriste za naučne svrhe, u slučaju kada Uprava odluči da takve životinje ili djelovi tijela tih životinja mogu predstavljati visok zdravstveni rizik za ljude ili druge životinje, kao rezultat te procedure ili tih procedura;

e) divljih životinja, kada postoji sumnja ili službena potvrda da su zaražene bolestima koje mogu da se prenose na ljude ili životinje;

2) sljedeći materijal:

a) specifični rizični materijal;

b) čitava tijela ili djelove uginulih životinja, koji u vrijeme uklanjanja, sadrže specifični rizični materijal;

3) nusproizvodi životinjskog porijekla dobijeni od životinja, koje su podvrgnute nedozvoljenom liječenju;

4) nusproizvodi životinjskog porijekla koji sadrže rezidue iz drugih supstanci i kontaminenata životne sredine u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje sistematsko praćenje rezidua, ako te rezidue prelaze dozvoljene granice;

5) nusproizvodi životinjskog porijekla, sakupljeni tokom prečišćavanja otpadnih voda, u skladu sa ovim zakonom:

a) iz objekata koji prerađuju materijal Kategorije 1;

- b) iz drugih objekata u kojima se specifični rizični materijal izdvaja radi uklanjanja;
- 6) ugostiteljski otpad iz prevoznih sredstava u međunarodnom prometu;
- 7) mješavine materijala Kategorije 1 sa materijalom Kategorije 2 ili Kategorije 3 ili sa obje kategorije.

Materijal Kategorije 2

Član 12

Materijal Kategorije 2 obuhvata sljedeće nusproizvode životinjskog porijekla:

- 1) stajnjak, nemineralizovani guano i sadržaj digestivnog trakta;
- 2) nusproizvode životinjskog porijekla, sakupljene tokom prečišćavanja otpadnih voda, u skladu sa ovim zakonom:
  - a) iz objekata koji prerađuju materijal Kategorije 2;
  - b) iz objekata za klanje, osim objekata za klanje iz člana 11 stav 1 tačka 5 podtačka b ovog zakona;
- 3) nusproizvode životinjskog porijekla, koji sadrže rezidue dozvoljenih supstanci ili kontaminanata, koji prelaze dozvoljene granice u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje sistematsko praćenje rezidua;
- 4) proizvode životinjskog porijekla koji su ocijenjeni kao neodgovarajući za ishranu ljudi zbog prisustva stranih tijela u tim proizvodima;
- 5) proizvode životinjskog porijekla, osim materijala Kategorije 1, koji su uvezeni ili uneseni iz druge zemlje i nijesu u skladu sa veterinarskim propisima za njihov uvoz ili unos, osim ako je na osnovu propisa dozvoljen njihov uvoz ili unos pod posebnim ograničenjima ili uz uslov njihovog povrata u zemlju izvoza;
- 6) životinje i djelove životinja, osim iz čl. 11 i 13 ovog zakona:
  - a) koje su uginule, osim klanjem ili ubijanjem za ishranu ljudi, uključujući životinje ubijene u cilju kontrole bolesti;
  - b) fetuse;
  - c) jajne ćelije, embrione i sjeme koji nijesu namjenjeni za priplod;
  - d) jedinke živine uginule u ljusci jaja.
- 7) mješavina materijala Kategorije 2 sa materijalom Kategorije 3;
- 8) nusproizvode životinjskog porijekla osim materijala Kategorije 1 ili materijala Kategorije 3.

Materijal Kategorije 3

Član 13

Materijal Kategorije 3 obuhvata sljedeće nusproizvode životinjskog porijekla:

- 1) trup i djelove zaklanih životinja ili, u slučaju divljači, tijela ili djelove odstrijeljenih životinja, koji su odgovarajući za ishranu ljudi u skladu sa veterinarskim propisima i propisima bezbjednosti hrane, ali nijesu namijenjeni za ishranu ljudi iz komercijalnih razloga;
- 2) trup i sljedeće djelove trupa koji potiču od životinja zaklanih u objektu za klanje za koje je na osnovu ante-mortem pregleda dozvoljeno klanje za ishranu ljudi, ili tijela i sljedeće djelove divljači odstreljena za ishranu ljudi, a koja je u skladu sa veterinarskim propisima i propisima bezbjednosti hrane:
  - a) trup ili tijelo i djelovi životinja koji nijesu odgovarajući za ishranu ljudi u skladu sa veterinarskim propisima i propisima bezbjednosti hrane, i koji nijesu pokazali znake zarazne bolesti koje se prenose na ljude i životinje;
  - b) glave živine;
  - c) kože, uključujući ostatke od završne obrade i slične otpatke, rogove, papke i kopita, uključujući falange i karpalne i metakarpalne kosti, tarzalne i metatarzalne kosti:
    - životinja, osim preživara za koje je u skladu sa posebnim propisom propisano ispitivanje na TSE; i

- preživara, koji su laboratorijski ispitani na prisustvo TSE sa negativnim rezultatom laboratorijskog ispitivanja, u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju TSE;

d) čekinje svinja;

e) perje.

3) nusproizvode životinjskog porijekla od živine i lagomorfa koji su zaklani na gazdinstvu, u skladu sa propisima o bezbjednosti hrane koje direktno snabdijeva malim količinama mesa živine i lagomorfa, krajnjeg potrošača ili lokalni maloprodajni objekat koji direktno snabdjeva takvim mesom, kao svježim mesom, krajnjeg korisnika ako životinje, od kojih potiče to meso, a koji nijesu pokazali znake zarazne bolesti koje se prenose na ljude i životinje;

4) krv životinja, koje nijesu pokazale znake bolesti koje se putem krvi mogu prenijeti na ljude i životinje, koja je dobijena od sljedećih životinja koje su zaklane u objektu za klanje i koje su u skladu sa veterinarskim propisima i propisima bezbjednosti hrane bile ocjenjene kao pogodne za klanje za ishranu ljudi posle ante-mortem pregleda:

a) životinja, osim preživara za koje je u skladu sa posebnim propisom propisano ispitivanje na TSE; i

b) preživara, koji su laboratorijski ispitani na prisustvo TSE sa negativnim rezultatom laboratorijskog ispitivanja, u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju TSE;

5) nusproizvode životinjskog porijekla koji nastaju u proizvodnji proizvoda namjenjenih za ishranu ljudi, uključujući odmašćene kosti, čvarke i mulj iz separatora i centrifuga u postupku prerade mlijeka;

6) proizvode životinjskog porijekla ili hranu koja sadrže proizvode životinjskog porijekla, koji više nijesu namijenjeni za ishranu ljudi iz komercijalnih razloga ili zbog problema u proizvodnji ili nedostataka u pakovanjima ili drugih nedostataka od kojih ne može da nastane rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja;

7) hranu za kućne ljubimce i hranu za životinje životinjskog porijekla ili hranu za životinje koja sadrži nusproizvode životinjskog porijekla ili dobijene proizvode, koji više nijesu namijenjeni za ishranu životinja iz komercijalnih razloga ili zbog problema u proizvodnji ili nedostataka u pakovanjima ili drugih nedostataka od kojih ne može da nastane rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja;

8) krv, placenta, vuna, perje, dlaka, rogovi, djelovi papaka i kopita i sirovo mleko i kolostrum porijeklom od živih životinja koje nijesu pokazale znake zarazne bolesti, koja se putem tog proizvoda može prenijeti na ljude i životinje;

9) vodene životinje i djelove tih životinja, osim morskih sisara, koje nijesu pokazale nikakva znake zarazne bolesti, koja se može prenijeti na ljude i životinje;

10) nusproizvode životinjskog porijekla od vodenih životinja koji potiču iz objekata za proizvodnju proizvoda za ishranu ljudi;

11) sljedeće materijale koji potiču od životinja koje nijesu pokazale znake zarazne bolesti, koja se putem tog materijala može prenijeti na ljude ili životinje:

a) oklope rakova sa mekim tkivom ili mesom;

b) sljedeće materijale porijeklom od kopnenih životinja:

- nusproizvodi životinjskog porijekla iz inkubatora;

- jaja;

- nusproizvodi životinjskog porijekla od jaja, uključujući ljusku jaja;

c) jednodnevne piliće ubijene iz komercijalnih razloga.

12) tijela i djelovi vodenih i kopnenih beskičmenjaka, osim vrsta koje su patogene za ljude ili životinje;

13) tijela i djelovi životinje koje pripadaju zoološkom redovima Rodentia i Lagomorpha, osim materijala Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tačka 1 podtač. c, d i e ovog zakona i materijala Kategorije 2 iz člana 12 st. 1 do 7 ovog zakona;

14) kože, kopita, papci, perje, vuna, rogovi, dlake i krzno koje potiču od uginulih životinja koje nijesu pokazivale znake zarazne bolesti, koja se putem tog materijala može prenijeti na ljude i životinje, osim onih iz tačke 2 ovog člana;

15) masno tkivo životinja, koje nijesu pokazale znake zarazne bolesti, koja se putem tog materijala može prenijeti na ljude i životinje, koje su zaklane u klanici i koje su posle ante-mortem pregleda bile ocjenjene kao pogodne za klanje za ishranu ljudi u skladu sa veterinarskim propisima i propisima bezbjednosti hrane;

16) ugostiteljski otpad, osim otpada iz člana 11 stav 1 tačka 6 ovog zakona.

VI. POSTUPANJE SA NUSPROIZVODIMA I DOBIJENIM PROIZVODIMA

Opšta ograničenja

Član 14

(1) Zabranjeno je stavljanje u promet i upotreba nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda:

1) za ishranu kopnenih životinja određene vrste, osim krznašica, prerađenim proteinima životinjskog porijekla dobijenim od tijela ili djelova tijela životinja iste vrste;

2) za ishranu životinja iz uzgoja, osim krznašica, ugostiteljskim otpadom ili hranivom koje sadrži ili je dobijeno od ugostiteljskog otpada;

3) za ishranu domaćih životinja travnatim biljkama, bilo direktno na ispaši ili nakon košenja trave, koja potiče sa zemlje pođubrene organskim đubrivima ili poboljšivačima zemljišta, osim stajnjaka, osim ako se kosidba ili ispaša odvija nakon isteka karence kojom se obezbjeđuje adekvatna kontrola rizika po javno zdravlje i zdravlje životinja, a najmanje 21 dan;

4) za ishranu ribe iz uzgoja prerađenim proteinima životinjskog porijekla dobijenim od tijela ili djelova tijela ribe iz uzgoja iste vrste;

5) Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tač. 1, 2, 4 i 5 ovog zakona za proizvodnju dobijenih proizvoda namijenjenih za unošenje u organizam ljudi ili životinje ili primjenu na ljudima ili životinjama, osim za dobijene proizvode na koje se primenjuju drugi propisi u skladu sa ovim zakonom.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana ishrana krznašica prerađenim proteinima životinjskog porijekla dobijenim od tijela ili djelova tijela životinja iste vrste, dozvoljena je pod uslovima kojim se obezbeđuje kontrola rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja.

(3) Uslove u cilju kontrole rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja u pogledu opštih ograničenja kod stavljanja u promet i upotrebe nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda propisuje Ministarstvo.

Postupanje sa materijalom Kategorije 1

Član 15

Materijal Kategorije 1:

1) odlaže se kao otpad spaljivanjem:

- direktno, bez prethodne prerade; ili

- poslije prerade, sterilizacijom pod pritiskom i trajnog obilježavanja dobijenog materijala;

2) ponovo se prerađuje ili odlaže suspaljivanjem ako je materijal Kategorije 1 otpad:

- direktno, bez prethodne prerade; ili

- posle prerade, sterilizacijom pod pritiskom i trajnog obilježavanja dobijenog materijala;

3) odlaže se preradom uz primjenu sterilizacije pod pritiskom, trajnog obilježavanja dobijenog materijala u skladu sa ovim zakonom i zakopava na odobroj deponiji osim materijala iz člana 11 stav 1 tačka 1 podtač. a i b ovog zakona;

4) odlaže se zakopavanjem na odobroj deponiji u slučaju materijala iz člana 11 stav 1 tačka 6 ovog zakona;

- 5) upotrebljava se kao gorivo za sagorijevanje uz prethodnu preradu ili bez prethodne prerade;
- 6) upotrebljava se za proizvodnju dobijenih proizvoda na koje se primjenjuju drugi propisi i ostalih dobijenih proizvoda u skladu sa ovim zakonom.

Postupanje sa materijalom Kategorije 2

Član 16

Materijal Kategorije 2:

- 1) odlaže se kao otpad spaljivanjem:
  - direktno, bez prethodne prerade; ili
  - poslije prerade sterilizacijom pod pritiskom i trajnog obilježavanja dobijenog materijala;
- 2) ponovo se prerađuje ili odlaže suspaljivanjem ako je materijal Kategorije 2 otpad:
  - direktno, bez prethodne prerade; ili
  - poslije prerade sterilizacijom pod pritiskom i trajnog obilježavanja dobijenog materijala;
- 3) odlaže se na odobrenoj deponiji, poslije prerade primjenom sterilizacije pod pritiskom i trajnog obilježavanja dobijenog materijala;
- 4) upotrebljava se za proizvodnju organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta, koji se stavljaju u promet u skladu sa ovim zakonom, posle primjene sterilizacije pod pritiskom, kada je to primjenjivo, i trajnog obilježavanja dobijenog materijala;
- 5) kompostira se ili transformiše u biogas:
  - poslije prerade primjenom sterilizacije pod pritiskom i trajnog obilježavanja dobijenog materijala; ili
  - u slučaju stajnjaka, digestivnog trakta i sadržaja digestivnog trakta, mlijeka, proizvoda od mlijeka, proizvoda na bazi mlijeka, kolostruma, proizvoda od kolostruma, jaja i proizvoda od jaja, pod uslovom da ne predstavljaju rizik za širenje opasnih prenosivih zaraznih bolesti, uz prethodnu preradu ili bez prethodne prerade;
- 6) nanosi se na zemlju bez prethodne prerade, u slučaju stajnjaka, sadržaja digestivnog trakta odvojenog od digestivnog trakta, mlijeka, proizvoda od mlijeka proizvoda na bazi mlijeka, kolostruma, proizvoda od kolostruma ako ne predstavljaju rizik za širenje opasnih prenosivih zaraznih bolesti;
- 7) u slučaju materijala koji potiče od vodenih životinja, silira se, kompostira ili transformiše u biogas;
- 8) upotrebljava se kao gorivo za sagorijevanje uz prethodnu preradu ili bez prethodne prerade;
- 9) upotrebljava se za proizvodnju dobijenih proizvoda na koje se primjenjuju drugi propisi i ostalih dobijenih proizvoda u skladu sa ovim zakonom.

Postupanje sa materijalom Kategorije 3

Član 17

Materijal Kategorije 3:

- 1) odlaže se kao otpad spaljivanjem, sa ili bez prethodne prerade;
- 2) ponovo se prerađuje ili odlaže suspaljivanjem, prethodno prerađen ili bez prethodne prerade, ako je materijal Kategorije 3 otpad;
- 3) odlaže se na odobrenoj deponiji, poslije prerade;
- 4) prerađuje se, osim materijala Kategorije 3 koji je usled razgradnje ili kvarenja promijenjen u tolikoj mjeri da predstavlja neprihvatljiv rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja putem tog proizvoda, i upotrebljava za proizvodnju:
  - hrane za životinje iz uzgoja, osim krznašica, osim materijala iz člana 13 st. 14, 15 i 16 ovog zakona;
  - hrane za krznašice;
  - hrane za kućne ljubimce i poboljšivače ukusa;
  - organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta;

- 5) upotrebljava se za proizvodnju sirove hrane za kućne ljubimce;
- 6) kompostira se ili transformiše u biogas;
- 7) materijal od vodenih životinja se silira pod uslovom kojim se obezbeđuje kontrola rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja;
- 8) u slučaju oklopa od rakova i ljski jaja upotrebljava se pod uslovom kojim se obezbeđuje kontrola rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja;
- 9) upotrebljava se kao gorivo za sagorijevanje uz prethodnu preradu ili bez prethodne prerade;
- 10) upotrebljava se za proizvodnju dobijenih proizvoda na koje se primenjuju drugi propisi i ostalih dobijenih proizvoda u skladu sa ovim zakonom;
- 11) u slučaju ugostiteljskog otpada iz člana 13 stav 16 ovog zakona prerađuje se primjenom standardnih metoda prerade u skladu sa ovim zakonom ili kompostira ili transformiše u biogas;
- 12) nanosi se na zemljište bez prethodne prerade, u slučaju sirovog mlijeka, kolostruma i proizvoda od sirovog mlijeka i kolostruma, pod uslovom da ne predstavljaju rizik za širenje zarazne bolesti, koja se putem tog materijala, može prenijeti na ljude i životinje.

Sprovođenje mjera

Član 18

Uprava može propisati mjere za sprovođenje ovog odjeljka radi definisanja:

- 1) posebnih uslova za rukovanje i raspolaganje materijalom na brodu dobijenim od vađenja utrobe ribe koja pokazuje znake oboljenja, uključujući i parazite, koji su zarazni i prenosivi na ljude;
- 2) metode prerade nusproizvoda životinjskog porijekla, osim sterilizacije pod pritiskom, a naročito u pogledu parametara koji se primjenjuju za predmetne metode obrade, konkretno vrijeme, temperaturu, pritisak i veličinu čestica;
- 3) parametara za transformaciju nusproizvoda životinjskog porijekla, uključujući i ugostiteljski otpad, u biogas ili kompost;
- 4) uslova za spaljivanje i suspaljivanje nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda;
- 5) uslova za sagorijevanje nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda;
- 6) uslova za proizvodnju i rukovanje nusproizvodima životinjskog porijekla navedenim u članu 13 stav 3 ovog zakona;
- 7) siliranja materijala koji potiče od vodenih životinja;
- 8) trajnog obilježavanja nusproizvoda životinjskog porijekla;
- 9) zahtjeva za upotrebu na zemlji nusproizvoda životinjskog porijekla, organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta;
- 10) upotrebe određenih nusproizvoda životinjskog porijekla za ishranu domaćih životinja; i
- 11) nivoa rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja po pitanju određenog materijala koji se smatra neprihvatljivim, kao što je navedeno u članu 17 stav 1 tačka 4 ovog zakona.

Odstupanja

Član 19

(1) Izuzetno od čl. 15, 16 i 17 nusproizvodi životinjskog porijekla i dobijeni proizvodi mogu pod uslovima za kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja u izuzetnim slučajevima da budu:

- 1) upotrijebljeni za istraživanje i u druge posebne namjene;
- 2) upotrijebljeni u posebnoj ishrani životinja;
- 3) na drugi način sakupljeni, prevoženi i uklonjeni;
- 4) upotrijebljeni za pripremu biodinamičkih preparata u organskoj proizvodnji i njihovu primjenu na zemljištu;
- 5) upotrijebljeni za ishranu kućnih ljubimaca;

6) odloženi na istom gazdinstvu, osim materijala Kategorije 1, u slučaju materijala koji nastane tokom hirurške intervencije na živim životinjama ili rađanja životinja na gazdinstvu;

7) odloženi na odobrenoj deponiji, stočnom groblju ili jami grobnici.

(2) Uslovi za kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja u pogledu postupanja sa nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijenim proizvodim u izuzetnim slučajevima utvrđuju se propisom Ministarstva.

Istraživanje i druge posebne namjene

Član 20

(1) Izuzetno od čl. 15, 16 i 17 Uprava može odobriti upotrebu nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda za izložbe, umjetničke aktivnosti ili u dijagnostičke, obrazovne ili istraživačke svrhe pod uslovima kojima se obezbjeđuje kontrola rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja.

(2) Uslovi iz stava 1 ovog člana odnose se na:

1) zabranu svake dalje upotrebe nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda u druge svrhe; i

2) obavezu odlaganja nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda ili, prema potrebi, obavezu njihovog otpremanja na mjesto porijekla.

(3) U slučaju pojave rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja Uprava može da utvrdi usklađene uslove uvoza i upotrebu nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, koji uključuju zahtjeve u pogledu skladištenja, pakovanja, obilježavanja, prevoza i odlaganja, u skladu sa veterinarskim propisima i propisima bezbjednosti hrane.

Posebna ishrana životinja

Član 21

(1) Izuzetno od čl. 16 i 17 ovog zakona Uprava može odobriti subjektu za sakupljanje i korištenje materijala Kategorije 2 u uslovima u kojima se obezbjeđuje kontrola rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja, pod uslovom da vodi porijeklo od životinja koje nijesu ubijene ili koje nijesu uginule kao posljedica prisutnosti ili sumnje na prisutnost bolesti koja se može prenijeti na ljude ili životinje, kao i materijala Kategorije 3 za ishranu sljedećih životinja:

- životinja u zoološkim vrtovima;
- cirkuskih životinja;
- gmizavaca i ptica grabljivica, osim životinja iz zooloških vrtova i cirkusa;
- krznašica;
- divljih životinja;
- pasa iz registrovanih odgajivačnica ili lovačkih pasa;
- pasa i mačaka u skloništima za napuštene životinje;
- larve i crvi za mamce za ribolov.

(2) Izuzetno od člana 15 ovog zakona i u skladu sa uslovima kojima se utvrđuju na temelju stava 3 ovog člana, Uprava može odobriti:

1) ishranu životinja u zoološkim vrtovima materijalom Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tačka 2 podtačka b ovog zakona i materijalom koji potiče od životinja iz zooloških vrtova; i

2) ishranu ugroženih ili zaštićenih vrsta ptica lešinara i drugih vrsta koje žive u svojem prirodnom staništu materijalom Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tačka 2 podtačka b ovog zakona radi promovisanja biološke raznovrsnosti.

(3) Mjere za sprovođenje ovog člana mogu se donijeti u vezi sa sljedećim:

1) uslovima u kojima se može dopustiti sakupljanje i upotreba iz stava 1 ovog člana u vezi sa prometom, skladištenjem i upotrebom materijala Kategorije 2 i materijala Kategorije 3 namijenjenim ishrani životinja, a takođe i u slučaju pojave novih rizika; i

2) uslovima u kojima se u određenim slučajevima, odstupajući od obaveze iz člana 23 stav 1 ovog zakona, može dopustiti ishrana životinja materijalom Kategorije 1 iz stava 2 ovog člana, uključujući:

- ugrožene ili zaštićene vrste ptica lešinara i druge vrste u državama koje se mogu hraniti takvim materijalom;
- mjere za sprečavanje rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja.

Sakupljanje, prevoz i odlaganje

Član 22

(1) Izuzetno od čl. 15, 16, 17 i 23 ovog zakona Uprava može odobriti odlaganje:

- 1) zakopavanjem uginulih kućnih ljubimaca i kopitara;
- 2) spaljivanjem ili zakopavanjem na licu mjesta, ili na druge načine pod službenim nadzorom kojima se sprečava prenos rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja od materijala Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tačka 1 podtačka e i tačka 2 podtačka b ovog zakona i materijala Kategorije 2 i Kategorije 3 u udaljenim područjima;
- 3) spaljivanjem ili zakopavanjem na licu mjesta, ili na druge načine pod službenim nadzorom kojim se spriječava prenošenje rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja od materijala Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tačka 2 podtačka b ovog zakona i materijala Kategorije 2 i Kategorije 3 u područjima gdje je pristup gotovo nemoguć ili gdje bi pristup bio moguć u okolnostima povezanim sa geografskim ili klimatskim razlozima ili s prirodnom nepogodom, koje bi predstavljale rizik za zdravlje i bezbjednost lica zaduženih za sakupljanje, ili gdje bi radi pristupa tim područjima bili potrebni neizmjenjeni načini sakupljanja;
- 4) na druge načine različite od spaljivanja ili zakopavanja na licu mjesta, pod službenim nadzorom, ako je riječ o materijalu Kategorije 2 i Kategorije 3 koji ne predstavlja rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja i ako količine tog materijala ne premašuju određene nedjeljne količine, s tim da se te količine utvrđuju u odnosu na prirodu obavljanih djelatnosti i životinjske vrste od koje potiču dotični nusproizvodi životinjskog porijekla;
- 5) spaljivanjem ili zakopavanjem na licu mjesta, u uslovima kojima se sprečava prenošenje rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja, nusproizvoda životinjskog porijekla koji nijesu materijal Kategorije 1 iz člana 11 stav 1 tačka 1 ovog člana u slučaju pojave bolesti koju je potrebno obavezno prijaviti, ako bi prevoz do najbližeg objekta odobrenog za preradu ili odlaganje nusproizvoda životinjskog porijekla mogao povećati rizik od širenja opasnosti za zdravlje ili ako bi se time u slučaju vrlo raširene pojave epizootske bolesti premašili kapaciteti tih objekata; i
- 6) spaljivanjem ili zakopavanjem na licu mjesta, u uslovima kojima se spriječava prenošenje rizika po javno zdravlje i zdravlje životinja, pčela i nusproizvoda pčelarstva.

(2) Populacija životinja određene vrste u udaljenim područjima iz stava 1 tačke 2 ne smije preći najveći postotak populacije životinja te vrste.

(3) Crna Gora je dužna da Evropskoj Komisiji stavi na raspolaganje podatke o:

- 1) područjima koja smatraju udaljenim područjima za potrebe primjene stava 1. tačke 2 i razloge takve kategorizacije, i ažurirane podatke o svakoj promjeni dotične kategorizacije; i
- 2) način korištenja odobrenja iz stava 1 tač. 3 i 4 ovog člana za materijal Kategorije 1 i Kategorije 2.

(4) Mjere za sprovođenje ovog člana utvrđuju se u vezi sa sljedećim:

- 1) uslovima čiji je cilj obezbjediti kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja u slučaju spaljivanja i zakopavanja na licu mjesta;
- 2) najvećim procentom populacije životinja iz stava 2 ovog člana;
- 3) količinama nusproizvoda životinjskog porijekla sa obzirom na prirodu djelatnosti i životinjsku vrstu porijekla, kako je navedeno u stavu 1 tačka 4 ovog člana; i
- 4) popisom bolesti iz stava 1 tačke 5 ovog člana.

VII. ALTERNATIVNE METODE

Član 23

Postupak odobravanja alternativne metode upotrebe ili odlaganja nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda, nakon podnošenja zahtjeva, jedne ili više zainteresiranih strana može pokrenuti Ministarstvo.

VIII. OBAVEZE SUBJEKTA

Sakupljanje, obilježavanje i prevoz

Član 24

(1) Subjekti su dužni da bez nepotrebnog odlaganja sakupe, obilježe i prevoze nusproizvode životinjskog porijekla i dobijene proizvode pod uslovima koji sprečavaju pojavu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja.

(2) Pošiljku nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda iz stava 1 ovog člana tokom prevoza mora da prati:

1) komercijalni dokument ili zdravstveni sertifikat koji najmanje sadrže podatke o porijeklu, mjestu isporuke, količini, opisu proizvoda i njihovom obilježavanju, osim

2) u slučaju kada Uprava može odobriti prevoz stajnjaka između dvije tačke koje se nalaze na istom gazdinstvu ili između gazdinstva i korisnika stajnjaka na teritoriji Crne Gore bez komercijalnog dokumenta ili zdravstvenog sertifikata.

(3) Komercijalni dokument i zdravstveni sertifikat koji prate nusproizvode životinjskog porijekla ili dobijene proizvode tokom prevoza moraju sadržati barem podatke o porijeklu, odredištu i količini tih proizvoda i opis nusproizvoda ili dobijenih proizvoda i njihovih oznaka ako se ovim zakonom zahtijevaju takve oznake, a ako se nusproizvodi i dobijeni proizvodi prevoze unutar teritorije države, Uprava može dopustiti prenos podataka na neki drugi način.

(4) Subjekti mogu skupljati, transportovati i odložiti ugostiteljski otpad Kategorije 3, u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje upravljanje otpadom.

(5) Uprava donosi mjere za sprovođenje ovog člana u vezi sa sljedećim:

1) slučajevima u kojima je potreban zdravstveni sertifikat, s obzirom na stepen rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja povezan sa određenim dobijenim proizvodima;

2) slučajevima u kojima s obzirom na niski stepen rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja povezan sa određenim nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda, prevoz dobijenih proizvoda može se obavljati bez isprava ili sertifikata iz tog stava;

3) zahtjevima za identifikaciju, uključujući obilježavanje, i odvajanje različitih kategorija nusproizvoda životinjskog porijekla tokom prevoza; i

4) uslovima za sprječavanje rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja koji nastaju sakupljanjem i prevozom nusproizvoda životinjskog porijekla, uključujući uslove za bezbjedan prevoz tih proizvoda u pogledu rezervoara, vozila i ambalaže.

(6) Komercijalni dokument i zdravstveni sertifikat iz stava 2 ovog člana dostupni su Upravi dvije godine.

(7) Uslove za sakupljanje, obilježavanje i prevoz nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, način i postupak za izdavanje komercijalnog dokumenta i zdravstvenog sertifikata i obrazac komercijalnog dokumenta i zdravstvenog sertifikata koji prate pošiljku, kao i izuzete slučajeve za prevoz nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda koji može da se obavlja bez komercijalnog dokumenta ili zdravstvenog sertifikata propisuje Ministarstvo.

Sljedljivost

Član 25

(1) Subjekti koji otpremaju, prevoze ili primaju nusproizvode životinjskog porijekla ili dobijene proizvode dužni su da vode evidenciju o pošiljkama, komercijalnim dokumentima ili zdravstvenim sertifikatima, osim ako je odobren prevoz nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda bez komercijalnih dokumenata ili zdravstvenog sertifikata u skladu sa članom 24 stav 2 tačka 2 ovog zakona.

(2) Subjekti, iz stava 1 ovog člana, dužni su da uspostave sisteme i procedure za identifikovanje drugih subjekata:

1) kojima su, njihovi nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi, isporučeni;

2) od kojih su oni bili snabdjeveni nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima.

(3) Podaci iz st. 1 i 2 ovog člana dostupni su Upravi dvije godine.

(4) Način vođenja evidencije u pogledu sledljivosti za subjekte koji otpremaju, prevoze ili primaju nusproizvode životinjskog porijekla ili dobijene proizvode propisuje Ministarstvo.

Registracija objekta

Član 26

(1) Subjekti koji obavljaju djelatnosti u poslovanju sa nusproizvodima dužni su da prije početka obavljanja djelatnosti, podnesu zahtjev za registraciju objekta ili djelatnosti za koje je ovim zakonom propisana registracija.

(2) Subjektat može da započne poslovanje ako je registrovan i upisan u Registar, odnosno ako je objekat pod njegovom kontrolom registrovan u skladu sa ovim zakonom.

(3) Pored registracije subjekat iz stava 1 ovog člana u svom poslovanju mora da ima i dozvolu odnosno subjekat, za koga je ovim zakonom propisano da ima dozvolu prije početka obavljanja poslovanja, dužan je da podnese zahtjev za dobijanje te dozvole.

(4) Subjektat iz stava 1 ovog člana je dužan da Upravi dostavi ažurirane podatke, uključujući i sve značajne promjene u poslovanju, kao što je zatvaranje bilo kog postojećeg objekta ili prestanak obavljanja poslovanja.

(5) Registracija ili odobravanje nije potrebna ako su objekti koji stvaraju nusproizvode životinjskog porijekla i dobijene proizvode, već registrovani ili odobreni u skladu sa propisima bezbjednosti hrane.

(6) Registracija nije potrebna za djelatnosti za koje su objekti koji stvaraju nusproizvode životinjskog porijekla već obezbjedili odobrenje u skladu sa članom 27 ovog zakona.

(7) Registracija ili odobravanje nije potrebna za djelatnosti u okviru kojih se nusproizvodi životinjskog porijekla stvaraju samo na licu mjesta, a koje se obavljaju na gazdinstvima ili drugim mjestima na kojima se životinje drže ili uzgajaju.

(8) Postupak registracije, vrste objekata za koje je obavezna registracija, uslovi za registrovane objekte i dozvole za poslovanje nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda propisuje Ministarstvo.

Odobrovanje objekta

Član 27

(1) Subjekti su dužni da objekti pod njihovom kontrolom budu odobreni od strane Uprave, gdje takvi objekti obavljaju jednu ili više sljedećih djelatnosti:

1) preradu nusproizvoda životinjskog porijekla putem sterilizacije pod pritiskom, putem metoda prerade iz člana 18 stav 1 tačka 2 ovog zakona ili alternativnim metodama odobrenim u skladu sa članom 23 ovog zakona;

2) odlaganja (disposal), u smislu otpada, spaljivanjem nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, isključujući objekte koji imaju dozvolu za rad u skladu sa propisima zaštite životne sredine;

3) odlaganja (disposal) ili prerade životinjskih nusproizvoda i dobijenih proizvoda, ukoliko predstavljaju otpad, suspaljivanjem, isključujući objekte koja imaju dozvolu za rad u skladu sa propisima zaštite životne sredine.

4) korišćenja nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda kao gorivo za sagorijevanje;

5) proizvodnje hrane za kućne ljubimce;

6) proizvodnje organskih đubriva i poboljšivača zemljišta;

7) transformacije nusproizvoda životinjskog porijekla i/ili dobijenih proizvoda u biogas i kompost;

8) rukovanja sa nusproizvodima životinjskog porijekla nakon njihovog sakupljanja, putem razvrstavanja, rezanja, hlađenja, zamrzavanja, soljenja, uklanjanja krupne i sitne kože ili specifičnog rizičnog materijala;

9) skladištenja nusproizvoda životinjskog porijekla;

10) skladištenja dobijenih proizvoda koji su namijenjeni za:

- odlaganje na deponiju ili spaljivanje ili namijenjenih za preradu ili odlaganje suspaljivanjem;

- upotrebu kao gorivo za sagorijevanje;

- upotreba kao hrana za životinje, isključujući objekte odobrene ili registrovane, a u skladu sa propisima o higijeni hrane za životinje;

- upotreba u smislu organskih đubriva i poboljšivača zemljišta, isključujući skladištenje na mjestu direktne primjene.

(2) Odobrenjem iz stava 1 ovog člana potrebno je naznačiti da li je objekat odobren za rukovanje nusproizvoda životinjskog porijekla i/ili dobijenim proizvodima:

1) određene kategorija iz čl. 11, 12 ili 13; ili

2) više od jedne kategorije iz čl. 11, 12 ili 13, ukazujući na to da li se takvo rukovanje sprovodi:

- trajno pod uslovima strogog razdvajanja koji sprječavaju pojavu bilo kakvog rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja; ili

- privremeno pod uslovima koji sprečavaju kontaminaciju, kao odgovor na manjak kapaciteta za takve proizvode uslijed:

- široko rasprostranjene pojave epizootične bolesti, ili

- drugih vanrednih ili nepredviđenih okolnosti.

Opšti higijenski zahtjevi

Član 28

(1) Subjekt je dužan da obezbijedi da objekti za poslovanje nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima pod njegovom kontrolom ispunjavaju uslove za objekte.

(2) Subjekti za objekte pod svojom kontrolom koji obavljaju aktivnosti iz člana 27 stav 1 tač. 1 i 8 ovog zakona moraju da obezbijedi:

1) da su izgrađeni na način kojim se omogućava njihovo efikasno čišćenje i dezinfekcija, i da, kada je to potrebno, podovi omogućavaju oticanje tečnosti;

2) da imaju uređen pristup odgovarajućim prostorijama za ličnu higijenu, kao što su toaleti, garderobe i umivaonici za zaposlene;

3) da imaju odgovarajuća sredstva zaštite od štetočina, kao što su insekti, glodari i ptice;

4) da se uređaji i oprema čuvaju u dobrom stanju i da se oprema za mjerenje redovno kalibriše; i

5) da postoje primjereni načini čišćenja i dezinfekcije kontejnera i vozila na licu mjesta kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije.

(3) Sva lica koja rade u objektu iz stava 1 ovog člana dužni su da nose primjerenu, čistu i, prema potrebi, zaštitnu odjeću.

(4) Prema potrebi u određenom objektu:

1) lica koja rade u nečistom dijelu ne smiju ulaziti u čisti dio, a da prethodno ne promijene radnu odjeću i obuću ili ih ne dezinfikuju;

2) oprema i mašine ne smiju se premještati iz nečistog u čisti dio a da se prethodno ne očiste i dezinfikuju;

3) subjekat je dužan uvesti proceduru u vezi sa kretanjem lica kako bi mogao nadzirati njihovo kretanje i opisati propisnu upotrebu opreme za čišćenje obuće i točkova vozila.

(5) U objektima koji obavljaju djelatnosti iz člana 27 stav 1 tačka 1 ovog zakona:

1) sa nusproizvodima životinjskog porijekla postupa se na način kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije;

2) nusproizvode životinjskog porijekla potrebno je što prije preraditi, a nakon prerade, dobijeni proizvodi se skladište na način kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije;

3) kada je to potrebno, tokom prerade nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, svaki dio nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda potrebno je obraditi na određenoj temperaturi u određenom trajanju uz sprečavanje rizika od ponovne kontaminacije;

4) subjekti su dužni da redovno provjeravaju primjenjive parametre, posebno temperaturu, pritisak, vrijeme, veličinu čestica, i to prema potrebi baždarenim uređajima;

5) potrebno je utvrditi i dokumentovati postupke čišćenja za sve djelove objekta ili pogona.

(6) Bliže uslove za objekte u kojima se posluje nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima propisuje Ministarstvo.

Postupanje sa nusproizvodima životinjskog porijekla u objektima za hranu

Član 29

(1) Subjektat u poslovanju hranom je obavezan da obradu, preradu ili skladištenje nusproizvoda životinjskog porijekla u objektima koji su odobreni ili registrovani u skladu sa propisima bezbjednosti hrane, obavlja pod uslovima koji sprečavaju unakrsnu kontaminaciju i ako je potrebno, u za to određenom dijelu objekta.

(2) Skladištenje, obrada ili prerada sirovina za proizvodnju želatina i kolagena koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi mogu se obavljati u objektima koji su posebno odobreni u skladu sa propisima o bezbjednosti hrane, pod uslovom da je spriječen rizik od prenosa bolesti odvajanjem tih sirovina od sirovina za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla.

(3) Objekti za štavljenje iz kojih potiče sirovina za proizvodnju želatina i kolagena koji su namenjeni za ishranu ljudi, a koji imaju posebnu dozvolu u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje hrana životinjskog porijekla, može sirovinu za proizvodnju želatina i kolagena koji nijesu namenjeni za ishranu ljudi, skladištiti, obrađivati ili prerađivati u istom objektu, uz uslov da je prenošenje rizika od zaraznih bolesti spriječen odvajanjem te sirovine od sirovine za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla.

Sprovođenje mjera

Član 30

Uprava može propisati mjere za sprovođenje ovog odjeljka u vezi sa sljedećim:

1) zahtjevima povezanim sa infrastrukturom i opremom koja se primjenjuje u sklopu objekata;

2) higijenskim zahtjevima koji se primjenjuju na sve vrste postupanja sa nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijenim proizvodima, uključujući mjere namijenjene izmjeni higijenskih zahtjeva za objekte iz člana 28 stav 1 ovog zakona;

3) uslovima i tehničkim zahtjevima u vezi sa postupanjem, obradom, transformacijom, preradom i skladištenjem nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima i uslovima za prečišćavanje otpadnih voda;

4) dokazima koje je subjekt dužan pružiti radi vrednovanja obrade, transformacije i prerade nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima, u vezi sa njegovom sposobnošću sprečavanja rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja;

5) uslovima za postupanje u istom objektu sa nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima iz više od jedne kategorije iz čl. 11, 12 i 13 ovog zakona:

- ako se te radnje obavljaju odvojeno;

- ako se te radnje obavljaju privremeno u određenim okolnostima;

6) uslovima za spriječavanje unakrsne kontaminacije ako se nusproizvodi životinjskog porijekla skladište, obrađuju ili prerađuju u za to namijenjenom dijelu objekta iz člana 29 ovog zakona;

7) standardnim parametrima prerade za pogone za proizvodnju biogasa i komposta;

8) zahtjevima koji se primjenjuju na spaljivanje ili suspaljivanje u objektima sa visokim i niskim kapacitetom iz člana 27 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona; i

9) zahtjevima koji se primjenjuju na sagorijevanje nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenim proizvodima iz člana 27 stav 1 tačka 4 ovog zakona.

Sopstvene provjere

Član 31

(1) Subjekti su dužni da uspostave, primenjuju i održavaju sopstvene provjere u objektima koji su pod njihovom kontrolom u cilju praćenja ispunjenosti odredbi ovog zakona.

(2) Subjekti su dužni da obezbjede da, nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi, za koje postoji sumnja ili je utvrđeno da nijesu u skladu sa ovim zakonom, budu uklonjeni u skladu sa ovim zakonom.

Analiza opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka

Član 32

(1) Subjekti su dužni da uspostave, primenjuju i održavaju stalnu pisanu proceduru ili procedure zasnovane na principima analize opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka (HACCP) ako obavljaju sljedeće poslovanje:

1) prerada nusproizvoda životinjskog porijekla;

2) transformacija nusproizvoda životinjskog porijekla u biogas i kompost;

3) rukovanje i skladištenje više od jedne kategorije nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda u istom objektu;

4) proizvodnja hrane za kućne ljubimce.

(2) Subjekti iz stava 1 ovog člana dužni su naročito da:

1) identifikuju bilo kakvu opasnost, koja mora da bude spriječena, eliminisana ili smanjena na prihvatljiv nivo;

2) identifikuju kritične kontrolne tačke u koraku ili koracima na kojima je kontrola od suštinskog značaja radi sprečavanja ili otklanjanja opasnosti ili njenog smanjenja na prihvatljiv nivo;

3) uspostave granične vrijednosti na kontrolnim tačkama, koje odvajaju prihvatljivo od neprihvatljivog, radi sprečavanja, ili smanjenja identifikovanih opasnosti;

4) uspostave i primjene efikasnu proceduru za praćenje kritičnih kontrolnih tačaka;

5) uspostave korektivne mjere kada praćenje pokazuje da kritična kontrolna tačka nije pod kontrolom;

6) uspostave procedure, koje se vrše redovno, za provjeru da li su mjere navedene u tačkama 1 do 5 ovog stava potpune i efikasne;

7) uspostave dokumentaciju i evidencije, srazmerne prirodi i veličini objekta, kojim se dokazuje efikasnost primjene mjera iz tač. od 1 do 6 ovog stava.

(3) Kada se izvrši bilo kakva promjena proizvoda, procesa ili faze proizvodnje, prerade, skladištenja ili distribucije, subjekti su dužni da preispitaju svoje procedure i izvrše potrebne promjene.

Vodiči za dobru praksu

Član 33

(1) Uprava podržava izradu vodiča za dobru praksu i primjenu principa HACCP, i daje saglasnost na njih.

(2) Vodiče izrađuju i distribuiraju odgovarajuća udruženja subjekata uz konsultacije sa predstavnicima zainteresovanih strana na čije interese mogu da imaju uticaj.

(3) Uprava daje saglasnost na vodiče ako:

1) su izrađeni u skladu sa stavom 2 ovog člana;

2) se njihov sadržaj može sprovesti u sektorima na koje se odnose;

3) su odgovarajući kao vodiči za primjenu odredbi ovog zakona.

(4) Subjekti vodiče iz stava 1 ovog člana koriste dobrovoljno.

IX. STAVLJANJE NA TRŽIŠTE

Dobijeni proizvodi za ishranu životinja iz uzgoja, osim

krznašica

Član 34

(1) Subjekti mogu da dobijene proizvode namijenjene za ishranu životinja iz uzgoja, osim krznašica, stave u promet i upotrebe ako:

1) su dobijeni od materijala Kategorije 3, osim materijala iz člana 13. stavovi 14, 15 i 16 ovog zakona;

2) su sakupljeni ili prerađeni primjenom sterilizacije pod pritiskom ili pod uslovima za kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja;

3) potiču iz odobrenih ili registrovanih objekata.

(2) Uslove za kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja prilikom stavljanja u promet i upotrebe dobijenih proizvoda za ishranu životinja iz uzgoja, osim krznašica, bliže propisuje Ministarstvo.

Organska đubriva i oplemenjivači zemljišta

Član 35

(1) Subjekti mogu da organska đubriva i oplemenjivače zemljišta stave u promet i upotrebe ako:

1) su dobijena od materijala Kategorije 2 ili Kategorije 3;

2) su sakupljeni ili prerađeni primenom sterilizacije pod pritiskom ili pod posebnim uslovima za stavljanje u promet i upotrebu kojima se kontroliše rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja;

3) potiču iz odobrenih ili registrovanih objekata;

4) su u slučaju mesno-koštanog brašna od materijala Kategorije 2 i prerađenog proteina životinjskog porijekla, koji su ili organska đubriva i oplemenjivači zemljišta ili su u sastavu organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta, pomiješani sa određenom supstancom u cilju isključenja kasnijeg korišćenja te mješavine za ishranu životinja i označeni u skladu sa ovim zakonom.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 4 ovog člana, miješanje sa određenim supstancom nije obavezno za materijale koji zbog njihovog sastava ili pakovanja nijesu namijenjeni za ishranu životinja.

(3) Ministarstvo može donijeti ili zadržati nacionalna pravila koja nameću dodatne uslove ili ograničavaju upotrebu organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta, pod uslovom da su takva pravila opravdana razlozima zaštite javnog zdravlja i zdravlja životinja.

(4) Posebna pravila i mjere za stavljanje u promet i upotrebu organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta utvrđuju se propisom koji donosi Ministarstvo.

(5) Pravila i mjere iz stava 4 ovog člana, za sprovođenje ovog člana, mogu se utvrditi u vezi sa:

1) uslovima javnog zdravlja i zdravlja životinja za proizvodnju i upotrebu organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta;

2) komponentama ili supstancama za označavanje organskih đubriva ili oplemenjivača zemljišta;

3) komponentama koje se miješaju sa organskim đubrivima ili oplemenjivača zemljišta;

4) dodatnim uslovima, kao što su metode koje se koriste za označavanje i minimalni sadržaj koji se moraju poštovati prilikom pripreme smješe, kako bi se isključila upotreba takvih đubriva ili oplemenjivača zemljišta u svrhe ishrane; i

5) slučajevima kada sastav ili pakovanje omogućava da se materijali izuzmu od zahtjeva za miješanje.

(6) Posebne uslove za stavljanje u promet i upotrebu organskih đubriva i oplemenjivače zemljišta kojima se kontroliše rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja i supstance koje se miješaju sa organskim đubrivima i oplemenjivačima zemljišta u cilju isključenja kasnijeg korišćenja te mješavine za ishranu životinja propisuje Ministarstvo.

Dobijeni proizvodi na koje se primenjuju drugi propisi

Član 36

(1) Subjekti mogu stavljati u promet sljedeće dobijene proizvode u skladu sa posebnim propisima kojima se bliže uređuju:

1) kozmetički proizvodi;

2) aktivna medicinska sredstva za ugradnju;

3) medicinska sredstva;

4) in vitro dijagnostička medicinska sredstva;

5) veterinarski medicinski proizvodi;

6) medicinski proizvodi.

(2) Da bi subjekti iz stava 1 ovog člana primili nusproizvode moraju da budu registrovani, a subjekti mogu da dobijene proizvode iz stava 1 ovog člana stave u promet i upotrijebe ako potiču iz registrovanih ili odobrenih objekata.

Proizvodnja

Član 37

(1) Uvoz, sakupljanje i kretanje nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda koji su namijenjeni za objekte za proizvodnju dobijenih proizvoda iz člana 36 ovog zakona i proizvodnja tih dobijenih proizvoda obavlja se u skladu sa posebnim propisima kojim se uređuju uslovi za taj dobijeni proizvod.

(2) Neiskorišćeni materijal iz objekata iz stava 1 ovog člana uklanja se u skladu sa posebnim propisima kojim se uređuje predmetni dobijeni proizvod.

(3) Ovaj zakon se primjenjuje na uvoz, sakupljanje i kretanje nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda kao i na uklanjanje neiskorišćenog materijala ako posebnim propisima iz člana 36 ovog zakona nijesu propisani uslovi kojima se pod kontrolu stavljaju mogući rizici za javno zdravlje i zdravlje životinja.

Stavljanje na tržište hrane za kućne ljubimce

Član 38

(1) Subjekti mogu da stave u promet hranu za kućne ljubimce:

1) ako su proizvodi dobijeni:

- od materijala Kategorije 3, osim materijala iz člana 13 stav 1 tač. 14, 15 i 16 ovog zakona,

- od materijala Kategorije 1 iz člana 11 ovog zakona samo ako je taj materijal uvezen ili je uvezena

hrana za kućne ljubimce proizvedena od tog materijala u skladu sa uslovima propisanim ovim zakonom;

- od materijala Kategorije 3 iz člana 13 stav 1 tačka 1 i tačka 2 podtač. a i b ovog zakona, u slučaju sirove hrane za kućne ljubimce;

- od dobijenih proizvoda proizvedenih od materijala Kategorije 3.

2) ako su obezbijedili kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja putem bezbjedne obrade u skladu sa članom 41 ovog zakona, ako odabirom bezbjednog porijekla u skladu sa članom 40 ovog zakona, nije moguće obezbijediti dovoljnu kontrolu.

(2) Potiče iz odobrenih objekata za proizvodnju hrane za kućne ljubimce.

(3) Uslove za proizvodnju hrane za kućne ljubimce, uslove za plasiranje na tržište uvezene hrane za kućne ljubimce ili hrane za kućne ljubimce proizvedene od uvoznih materijala, od materijala Kategorije 1 i testiranje uslova koji se odnose na krajnji proizvod propisuje Ministarstvo.

Stavljanje na tržište ostalih dobijenih proizvoda

Član 39

(1) Subjekti mogu da stave u promet i upotrebe ostale dobijene proizvode, osim dobijenih proizvoda iz čl. 34, 35, 36 i 38 ovog zakona:

1) ako ti proizvodi:

-nijesu namijenjeni za ishranu životinja iz uzgoja ili za primjenu na zemljištu sa koga se te životinje hrane odnosno koriste proizvodi za ishranu životinja; ili

-su namijenjeni za ishranu krznašica;

2) ako su obezbijedili kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja:

-bezbjednim porijeklom u skladu sa ovim zakonom;

-bezbjednom obradom, ako bezbjedno porijeklo u skladu sa ovim zakonom ne obezbjeđuje dovoljnu kontrolu; ili

-osiguranjem bezbjedne krajnje upotrebe, ako bezbjedna obrada u skladu sa ovim zakonom ne obezbjeđuje dovoljnu kontrolu;

3) potiču iz registrovanih ili odobrenih objekata.

(2) Posebne uslove za stavljanje u promet hrane za kućne ljubimce, odnosno za stavljanje u promet i upotrebu ostalih dobijenih proizvoda kojima se kontroliše rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja propisuje Ministarstvo.

Bezbjedno porijeklo

Član 40

(1) Bezbjedno porijeklo podrazumijeva upotrebu materijala:

1) od kojih ne postoji neprihvatljiv rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja;

2) koji su sakupljeni i prevezeni sa mjesta, na kome su sakupljeni, do proizvodnog objekta pod uslovima koji isključuju pojavu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja; ili

3) koji su uvezeni i prevezeni sa mjesta prvog ulaska do proizvodnog objekta pod uslovima koji isključuju pojavu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja.

(2) S ciljem odabira bezbjednog porijekla, subjekti su dužni da dostave dokumentaciju u vezi sa zahtjevima iz stava 1 ovog člana, uključujući, prema potrebi, dokaz o bezbjednosti biosigurnosnih mjera koje su preduzete kako bi se spriječili rizici za javno zdravlje i zdravlje životinja povezani sa sirovinama, a dokumentaciju je potrebno staviti na raspolaganje Upravi na zahtjev.

(3) U slučaju iz stava 1 tačka 3 ovog člana, pošiljke mora pratiti obrazac zdravstvenog sertifikata.

(4) Obrazac zdravstvenih sertifikata za uvoz nuzproizvoda i dobijenih proizvoda propisuje Ministarstva.

Bezbjedna obrada

Član 41

(1) Bezbjedna obrada podrazumijeva primjenu proizvodnog procesa na materijale koji se koriste, kojim se na prihvatljiv nivo smanjuje rizik za zdravlje ljudi i životinja, koji proizilazi iz materijala koji se koriste ili iz drugih supstanci koji su rezultat proizvodnog procesa.

(2) Potrebno je obezbijediti da dobijeni proizvod ne predstavlja neprihvatljiv rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja, a posebno ispitivanjem gotovog proizvoda.

Bezbjedna krajnja upotreba

Član 42

Bezbjedna krajnja upotreba podrazumijeva upotrebu dobijenih proizvoda:

- pod uslovima koji ne predstavljaju neprihvatljiv rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja; ili
- koji mogu predstavljati rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja, za posebne namjene, pod uslovom da je takva upotreba opravdana ciljevima definisanim u drugim propisima, naročito radi zaštite javnog zdravlja i zdravlja životinja.

Sprovođenje mjera

Član 43

Uprava može propisati mjere za sprovođenje ovog odjeljka, za članove 40, 41 i 42 i 43 u vezi sa sljedećim:

- 1) uslovima za stavljanje na tržište hrane za kućne ljubimce iz uvoza ili hrane za kućne ljubimce proizvedene od materijala iz uvoza, od materijala kategorije 1 iz člana 14 stav 1 tačka 3 ovog zakona;
- 2) uslovima odabira bezbjednog izvora i prevoza materijala koji se mora upotrebljavati u uslovima kojima se sprečavaju rizici za javno zdravlje i zdravlje životinja;
- 3) dokumentacijom iz člana 42 stav 1 alineja 2 ovog zakona;
- 4) parametrima proizvodnog postupka iz člana 43 stav 1 ovog zakona, a posebno u pogledu fizičke ili hemijske obrade upotrijebljenog materijala;
- 5) zahtjevima za ispitivanje koji se primjenjuju na gotov proizvod; i
- 6) uslovima za bezbjednu upotrebu dobijenih proizvoda koji predstavljaju rizik za javno zdravlje ili zdravlje životinja.

X. UVOZ, PROVOZ I IZVOZ

Uvoz i provoz

Član 44

(1) Uvoz ili tranzit kroz Crnu Goru nusproizvoda životinjskog porijekla i drugih dobijenih proizvoda je dozvoljen pod sljedećim uslovima:

- 1) odgovaraju zahtjevima za određene nusproizvode životinjskog porijekla ili dobijene proizvode, koji moraju biti najmanje podjednako strogi kao i oni koji važe za proizvodnju i promet takvih nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda u Crnoj Gori;
- 2) koji su evidentno ekvivalentni sa zahtevima koji važe za proizvodnju i promet takvih nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda shodno propisima Crne Gore ; ili
- 3) u slučaju nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda iz čl. 36, 38 i 39 ovog zakona zahtjevima definisanim u tim članovima.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, uvoz i tranzit:

1) navedenog specifičnog rizičnog materijala odvijace se isključivo u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje TSE;

2) nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda koji su pomiješani ili kontaminirani bilo kakvim otpadom identifikovanim kao opasnim u skladu sa posebnim propisima o opasnom otpadu odvijace se isključivo prema zahtjevima istih;

3) materijal Kategorije 1, materijal Kategorije 2 i proizvodi dobijeni od istih koji nijesu namenjeni za proizvodnju dobijenih proizvoda navedenih u čl. 36, 38 i 39, su zabranjeni;

4) nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi namijenjeni za izložbe, umjetničke aktivnosti, i za dijagnostičke, obrazovne ili istraživačke svrhe mogu se koristiti u te svrhe u skladu sa zakonodavstvom Crne Gore koje obezbjeđuju kontrolu rizika po javno zdravlje i zdravlje životinja.

(3) Za uvoz i provoz materijala Kategorije 3 i dobijenih proizvoda potrebno je utvrditi odgovarajuće zahtjeve kako je navedeno u stavu 1 tački 1 ovog člana, kojima se može odrediti da pošiljke:

- moraju poticati iz druge zemlje ili dijela druge zemlje navedenog u skladu sa stavom 4 ovog člana;

- moraju poticati iz objekata koje je nadležni organ druge zemlje porijekla odobrilo ili registriralo i uvrstilo na popis s tim ciljem; i

- mora ih na mjestu ulaska u Crnu Goru na kojem se obavljaju veterinarski pregledi pratiti dokumentacija kao što su komercijalna isprava ili zdravstveni certifikat i, prema potrebi, izjava.

(4) Liste drugih zemalja ili dijelova drugih zemalja iz kojih se mogu uvoziti nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi ili biti u tranzitu kroz Crnu Goru moraju biti pripremljene uzimajući u obzir naročito:

1) zakonske propise druge zemlje;

2) organizaciju nadležnog organa i njegove inspeksijske službe u drugoj zemlji, ovlašćenja tih službi, predmetni nadzor, i njihova ovlašćenja i mogućnosti da efikasno prate implementaciju svog zakonodavstva;

3) stvarne zdravstvene uslove koji se primjenjuju na proizvodnju, rukovanje, skladištenje i otpremu proizvoda životinjskog porijekla namenjenih Crnoj Gori;

4) garancije koje druga zemlja može dati u pogledu usklađenosti sa relevantnim zdravstvenim uslovima;

5) iskustvo u marketingu proizvoda iz druge zemlje i rezultate sprovedenih uvoznih provjera;

6) rezultat svih inspekcija Crne Gore u druge zemlje;

7) zdravstveno stanje stočnog fonda, drugih domaćih životinja i divljači u drugoj zemlji, obraćajući posebnu pažnju na egzotične bolesti životinja i sve aspekte opšte zdravstvene situacije u zemlji koja bi mogla predstavljati rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja u Crnoj Gori;

8) redovnost i brzinu kojom druga zemlja dostavlja informacije o postojanju zaraznih bolesti životinja na svojoj teritoriji, a naročito bolesti koje su navedene u Zdravstvenom Kodeksu kopnenih životinja i Zdravstvenom Kodeksu vodenih životinja Svjetske organizacije za zaštitu zdravlja životinja;

9) pravilnike o prevenciji i kontroli zaraznih bolesti životinja koji su na snazi u drugoj zemlji i njihovo sprovođenje, uključujući i pravila o uvozu iz ostalih drugih zemalja.

(5) Liste objekata iz stava 4 tačka 2 ovog člana se ažuraju i stavljaju na raspolaganje javnosti.

Sprovođenje mjera

Član 45

Uprava može propisati mjere za sprovođenje člana 44 ovog člana i definisati:

1) uslove za uvoz i tranzit materijala Kategorije 1 i Kategorije 2 i dobijene proizvode;

2) ograničenja u pogledu javnog zdravlja i zdravlja životinja koja se primenjuju na uvezene materijale Kategorije 3 ili dobijene proizvode, koja se mogu odrediti pozivanjem na listu drugih zemalja ili djelova drugih zemalja;

3) uslove proizvodnje životinjskih nusproizvoda ili dobijenih proizvoda u objektima u drugim zemljama; ti uslovi mogu obuhvatati angažovanja u svrhu kontrole takvih objekata ili postrojenja od strane Uprave i mogu izuzeti određene vrste objekata ili postrojenja koja vrše preradu životinjskih nusproizvoda ili dobijenih proizvoda od dobijanja odobrenja ili registracije;

4) modele za zdravstvena uverenja, komercijalna dokumenta i izjave koje su prateći dokument pošiljke, navodeći uslove pod kojima se može reći da su nusproizvodi životinjskog porekla ili predmetni dobijeni proizvodi prikupljeni ili proizvedeni u skladu sa ovim zakonom.

Izvoz

Član 46

(1) Zabranjuje se izvoz nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda koji su namenjeni za spaljivanje ili odlaganje na deponije.

(2) Zabranjuje se izvoz nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda u druge zemlje, koje nijesu članice OECD-a, koji se koriste u objektima za biogas i kompostiranje.

(3) Materijal Kategorije 1, Kategorije 2 i dobijeni proizvodi će se izvoziti samo za druge svrhe osim onih navedenih u stavovima 1 i 2 pod uslovom da su definisana pravila za njihov izvoz.

(4) Opšte obaveze pri izvozu hrane i hrane za životinje, u skladu sa propisima bezbjednosti hrane, koja se izvozi iz Crne Gore, primjenjuju se mutatis mutandis na izvoz materijala Kategorije 3 ili dobijenih proizvoda, u skladu sa ovim zakonom.

(5) Izuzetno od st. 3 i 4 ovog člana, izvoz:

1) navedenog specifičnog rizičnog materijala će se odvijati isključivo u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju TSE;

2) nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi pomiješani sa ili kontaminiranim otpadom bilo koje vrste, obavlja se isključivo u skladu sa posebnim propisima o opasnom otpadu.

(6) Uslove za izvoz materijala Kategorije 1, materijala Kategorije 2 i dobijenih proizvoda u druge svrhe osim onih navedenih u stavovima 1 i 2 utvrđuju se propisom Ministarstva.

XI. SLUŽBENE KONTROLE

Postupak odobravanja

Član 47

(1) Uprava odobrava objekte samo ako se pregledom na licu mjesta prije početka poslovanja dokaže da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve utvrđene u skladu sa članom 32 ovog zakona.

(2) Uprava može dodijeliti uslovno odobrenje ako je iz pregleda obavljenog na licu mjesta vidljivo da objekat ispunjava sve zahtjeve u pogledu infrastrukture i opreme za bezbjednu primjenu radnih postupaka u skladu sa ovim zakonom; dok se trajno odobrenje dodjeljuje samo ako je iz naknadnog pregleda obavljenog na licu mjesta u roku od tri mjeseca od dodjele uslovnog odobrenja vidljivo da objekat ispunjava i druge zahtjeve iz stava 1 ovog člana, ako je postignut jasan napredak, ali ako objekat i dalje ne ispunjava sve zahtjeve, Uprava može produžiti uslovno odobrenje koje ne smije važiti duže od šest mjeseci.

(3) Subjekti moraju obezbjediti da objekat prekine poslovanje ako Uprava povuče odobrenje ili, u slučaju uslovnog odobrenja, ako ne produži to odobrenje ili ne izda trajno odobrenje.

Ukidanje ili privremeno ukidanje registracije, odobrenja ili dozvole

Član 48

Ako u postupku službene kontrole utvrdi da nijesu ispunjeni jedan ili više propisanih uslova ovog zakona, zavisno o rizicima za javno zdravlje i zdravlje životinja, Uprava preuzima sljedeće:

1) privremeno ukidanje registracije, odobrenja ili dozvole, u skladu sa zakonom, ako uslovi za odobravanje ili rad objekta nijesu ispunjeni, a od subjekta se može očekivati da će otkloniti nedostatke u razumnom roku;

2) ukidanje registracije, odobrenja ili dozvole, u skladu sa zakonom, ako uslovi za odobravanje ili rad objekta nijesu više ispunjeni, a od subjekta se ne može očekivati da će otkloniti nedostatke u razumnom roku zbog razloga povezanih sa infrastrukturom objekta, sa ličnom sposobnošću subjekta ili zaposlenih pod nadzorom tog subjekta, ili postojanja ozbiljnih rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja koji zahtevaju značajnije usaglašavanje poslovanja u objektu, prije nego što subjekt može ponovo da podnese zahtev za odobrenje;

3) subjekt više ne obavlja poslovanje za koje je registrovan, odobren, odnosno za koje mu je izdata dozvola.

Registar objekata i subjekata

Član 49

(1) Registar objekata i subjekata koji su odobreni, registrovani ili kojima je izdata dozvola u skladu sa ovim zakonom vodi i ažurira Ministarstvo i objavljuje ih na svojoj internet stranici.

(2) Svakom odobrenom ili registriranom objektu ili subjektu dodeljuje se službeni broj, koji identifikuje objekt ili subjekat u zavisnosti od vrste poslovanja.

(3) Način vođenja registra, izgled registra i njegov sastav utvrđuje se propisom Ministarstva.

Vraćanje pošiljke

Član 50

(1) Nusproizvodi životinjskog porekla i dobijeni proizvodi koji su porijeklom iz Crne Gore i koji se vraćaju u Crnu Goru uslijed zabrane ulaska pošiljke u zemlju izvoza, moraju da ispunjavaju uslove za vraćanje pošiljke.

(2) Uslovi za vraćanje pošiljke porijeklom iz Crne Gore propisuje Ministarstvo.

XII. NADZOR

Sprovođenje nadzora

Član 51

(1) Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

(2) Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo preko poljoprivrednog inspektora i Uprava preko službenog veterinara.

Upravne mjere i radnje

Član 52

(1) Pored upravnih mjera i radnji utvrđenih zakonom kojim je uređen inspekcijski nadzor i službene kontrole, službeni veterinari, kada utvrde neusaglašenost sa zahtjevima utvrđenim ovim zakonom i drugim propisima, imaju i obavezu i ovlašćenja da:

- zabrane obavljanje djelatnosti u objektima koji nijesu odobreni za obavljanje djelatnosti (član 27);

- zabrane rad subjektima koji ne ispunjavaju propisane zahtjeve u pogledu lične higijene (član 28 stav 2 tačka 2);

- naredi subjektu u poslovanju nusproizvodima životinjskog porijekla da uspostave, primjenjuju i održavaju stalnu pisanu proceduru ili procedure zasnovane na principima analize opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka (HACCP) (član 32 stav 1);

- zabrane stavljanje na tržište nusproizvoda životinjskog porijekla za koje postoji sumnja da ne ispunjavaju zahtjeve za stavljanje na tržište utvrđene ovim zakonom (čl. 34 do 39);

- narede povlačenje nusproizvoda životinjskog porijekla koji ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim zakonom i sumnja se u njihovu bezbjednost (član 40);

- narede, po potrebi, sprovođenje ispitivanja gotovog proizvoda (član 43 stav 1 tačka 5);

- narede otklanjanje neusaglašenosti utvrđenih službenom kontrolom (član 47);

- preduzimaju i druge mjere u skladu sa zakonom.

(2) Službeni veterinari imaju pravo i obavezu da donesu usmeno rješenje za izvršenje određenih mjera u cilju predostrožnosti i hitnosti kada identifikovani rizik za zdravlje ljudi i zdravlje životinja tokom sprovođenja službene kontrole zahtijeva da se određena mjera preduzme odmah, bez odlaganja.

(3) Službeni veterinari u obavljanju službene kontrole imaju pravo i obavezu da narede izvršenje usmenog rješenja odmah i usmeno rješenje unose u zapisnik o izvršenom pregledu.

(4) Službeni veterinari moraju da čuvaju kao strogo povjerljiv identitet podnosioca inicijative kojom se ukazuje na povredu ovog zakona.

XIII. KAZNE NE ODREDBE

Član 53

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) ne prijave uginuće životinje ili leš životinje privrednom društvu iz člana 5 stav 2 ovog zakona ili pravnom i/ili fizičkom licu iz člana 5 stav 3 ovog zakona (član 6 stav 1);

2) bez nepotrebnog odlaganja ne sakupe, ne obilježe i ne prevoze nusproizvode životinjskog porijekla i dobijene proizvode pod uslovima koji sprečavaju pojavu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja (član 24 stav 1);

3) pošiljku nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda iz člana 24 stav 1 ovog zakona, tokom prevoza ne prati komercijalni dokument ili zdravstveni sertifikat koji najmanje sadrže podatke o porijeklu, mjestu isporuke, količini, opisu proizvoda i njihovom obilježavanju, osim u slučaju kada Uprava odobri prevoz stajnjaka između dvije tačke koje se nalaze na istom gazdinstvu ili između gazdinstva i korisnika stajnjaka na teritoriji Crne Gore bez komercijalnog dokumenta ili zdravstvenog sertifikata (član 24 stav 2);

4) komercijalni dokument i zdravstveni sertifikat koji prate nusproizvode životinjskog porijekla ili dobijene proizvode tokom prevoza ne sadrži barem podatke o porijeklu, odredištu i količini tih proizvoda i opis nusproizvoda ili dobijenih proizvoda i njihovih oznaka ako se ovim zakonom zahtijevaju takve oznake, a ako se nusproizvodi i dobijeni proizvodi prevoze unutar teritorije države, Uprava može dopustiti prenos podataka na neki drugi način (član 24 stav 3);

5) ne vode evidenciju o pošiljkama, komercijalnim dokumentima ili zdravstvenim sertifikatima, osim ako je odobren prevoz nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda bez komercijalnih dokumenata ili zdravstvenog sertifikata u skladu sa članom 24 stav 2 tačka 2 (član 25 stav 1);

6) ne uspostave sisteme i procedure za identifikovanje drugih

subjekata kojima su, njihovi nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi, isporučeni ili od kojih su oni bili snabdjeveni nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima (član 25 stav 2);

7) prije početka obavljanja djelatnosti, ne podnesu zahtjev za registraciju objekta ili djelatnosti za koje je ovim zakonom propisana registracija (član 26 stav 1);

8) započne poslovanje, a nije registrovan i upisan u Registar, odnosno ako objekat pod njegovom kontrolom nije registrovan u skladu sa ovim zakonom (član 26 stav 2);

9) ne dostavlja ažurirane podatke, uključujući i sve značajne promjene u poslovanju, kao što je zatvaranje bilo kog postojećeg objekta ili prestanak obavljanja poslovanja (član 26 stav 4);

10) objekti pod njihovom kontrolom nijesu odobreni od strane Uprave, gdje takvi objekti obavljaju jednu ili više djelatnosti propisanim članom 27 stav 1 ovog zakona (član 27 stav 1);

11) objekat nije odobren za rukovanje nusproizvodima životinjskog porijekla i/ili dobijenim proizvodima (član 27 stav 2);

12) za objekte za poslovanje nusproizvodima životinjskog porijekla ili dobijenim proizvodima pod njegovom kontrolom ne ispunjavaju uslove za objekte (član 28 stav 1);

13) za objekte pod svojom kontrolom u kojima obavlja aktivnosti iz člana 27 stav 1 tač. 1 i 8 ovog zakona ne obezbijedi da su izgrađeni na način kojim se omogućava njihovo efikasno čišćenje i dezinfekcija i da, kada je to potrebno, podovi omogućavaju oticanje tečnosti (član 28 stav 2 tačka 1);

14) za objekte pod svojom kontrolom u kojima obavlja aktivnosti iz člana 27 stav 1 tač. 1 i 8 ovog zakona ne obezbijedi da imaju uređen pristup odgovarajućim prostorijama za ličnu higijenu, kao što su toaleti, garderobe i umivaonici za zaposlene (član 28 stav 2 tačka 2);

15) za objekte pod svojom kontrolom u kojima obavlja aktivnosti iz člana 27 stav 1 tač. 1 i 8 ovog zakona ne obezbijedi da imaju odgovarajuća sredstva zaštite od štetočina, kao što su insekti, glodari i ptice (član 28 stav 3 tačka);

16) za objekte pod svojom kontrolom u kojima obavlja aktivnosti iz člana 27 stav 1 tač. 1 i 8 ovog zakona ne obezbijedi da se uređaji i oprema čuvaju u dobrom stanju i da se oprema za mjerenje redovno kalibriše (član 28 stav 2 tačka 4);

17) za objekte pod svojom kontrolom u kojima obavlja aktivnosti iz člana 27 stav 1 tač. 1 i 8 ovog zakona ne obezbijedi da postoje primjereni načini čišćenja i dezinfekcije kontejnera i vozila na licu mjesta kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije (član 28 stav 2 tačka 5);

18) lice koje radi u objektu iz člana 28 stav 1 ovog zakona, ne nosi primjerenu, čistu i, prema potrebi, zaštitnu odjeću (član 28 stav 3);

19) lice koje radi u nečistom dijelu ulazi u čisti dio, a da prethodno ne promijeni radnu odjeću i obuću ili ih ne dezinfikuje (član 28 stav 4 tačka 1);

20) opremu i mašine premještaju iz nečistog u čisti dio, a da se prethodno ne očiste i dezinfikuju (član 28 stav 4 tačka 2);

21) ne uvede proceduru u vezi sa kretanjem lica kako bi mogao nadzirati njihovo kretanje i opisati propisnu upotrebu opreme za čišćenje obuće i točkova vozila (član 28 stav 4 tačka 3);

22) u objektima koji obavljaju djelatnosti iz člana 27 stav 1 tačka 1 ovog zakona sa nusproizvodima životinjskog porijekla se ne postupa na način kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije (član 28 stav 5 tačka 1); 23) u objektima koji obavljaju djelatnosti iz člana 27 stav 1 tačka 1 ovog zakona, nusproizvode životinjskog porijekla ne prerade što prije i nakon prerade, dobijeni proizvodi se ne skladište na način kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije (član 28 stav 5 tačka 2);

24) u objektima koji obavljaju djelatnosti iz člana 27 stav 1 tačka 1 ovog zakona, tokom prerade nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, svaki dio nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda ne obradi na određenoj temperaturi u određenom trajanju uz sprečavanja rizika od ponovne kontaminacije (član 28 stav 5 tačka 3);

25) u objektima koji obavljaju djelatnosti iz člana 27 stav 1 tačka 1 ovog zakona, redovno ne provjeravaju primjenjive parametre, posebno temperaturu, pritisak, vrijeme, veličinu čestica, i to prema potrebi baždarenim uređajima (član 28 stav 5 tačka 4);

26) u objektima koji obavljaju djelatnosti iz člana 27 stav 1 tačka 1 ovog zakona, ne utvrdi i dokumentuje postupke čišćenja za sve djelove objekta ili pogona (član 28 stav 5 tačka 5);

27) obradu, preradu ili skladištenje nusproizvoda životinjskog porijekla u objektima koji su odobreni ili registrovani u skladu sa propisima bezbjednosti hrane, ne obavlja pod uslovima koji sprečavaju unakrsnu kontaminaciju i ako je potrebno, u za to određenom dijelu objekta (član 29 stav 1);

28) skladištenje, obrada ili prerada sirovina za proizvodnju želatina i kolagena koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi se ne obavljaju u objektima koji su posebno odobreni u skladu sa propisima o bezbjednosti hrane, pod uslovom da je spriječen rizik od prenosa bolesti odvajanjem tih sirovina od sirovina za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla (član 29 stav 2);

29) objekti za štavljenje iz kojih potiče sirovina za proizvodnju želatina i kolagena koji su namijenjeni za ishranu ljudi, a koji imaju posebnu dozvolu u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje hrana životinjskog porijekla, može sirovinu za proizvodnju želatina i kolagena koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi, skladištiti, obrađivati ili prerađivati u istom objektu, a da prenošenje rizika od zaraznih bolesti nije spriječeno odvajanjem te sirovine od sirovine za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla (član 29 stav 3);

30) ne uspostavi, primjenjuje i održava sopstvene provjere u objektima koji su pod njihovom kontrolom u cilju praćenja ispunjenosti odredaba ovog zakona (član 31 stav 1);

31) ne obezbjedi da, nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi, za koje postoji sumnja ili je utvrđeno da nijesu u skladu sa ovim zakonom, nijesu uklonjeni u skladu sa ovim zakonom (član 31 stav 2);

32) ne uspostavi, primjenjuje i održava stalnu pisanu proceduru ili procedure zasnovane na principima analize opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka (HACCP) (član 32 stav 1);

33) ne identifikuje bilo kakvu opasnost, koja mora da bude spriječena, eliminisana ili smanjena na prihvatljiv nivo i/ili ne identifikuje kritične kontrolne tačke u koraku ili koracima na kojima je kontrola od suštinskog značaja radi sprečavanja ili otklanjanja opasnosti ili njenog smanjenja na prihvatljiv nivo i/ili ne uspostavi granične vrijednosti na kontrolnim tačkama, koje odvajaju prihvatljivo od neprihvatljivog, radi sprečavanja, ili smanjenja identifikovanih opasnosti i/ili ne uspostavi i ne primijeni efikasnu proceduru za praćenje kritičnih kontrolnih tačaka i/ili ne uspostavi korektivne mjere kada praćenje pokazuje da kritična kontrolna tačka nije pod kontrolom i/ili ne uspostavi procedure, koje se vrše redovno, za provjeru da li su navedene mjere iz člana 32 stav 2 tač. 1 do 5 ovog zakona potpune i efikasne i/ili ne uspostavi dokumentaciju i evidencije, srazmjerne prirodi i veličini objekta, kojim se dokazuje efikasnost primjene mjera iz člana 32 stav 2 tač. 1 do 6 ovog zakona (član 32 stav 2 tač. 1 do 6);

34) u slučaju bilo kakvih promjena proizvoda, procesa ili faze proizvodnje, prerade, skladištenja ili distribucije, ne preispitaju svoje procedure i izvrše potrebne promjene (član 32 stav 3);

35) dobijene proizvode namijenjene za ishranu životinja iz uzgoja, osim krznašica, stave u promet i upotrijebe ako nijesu dobijeni od materijala Kategorije 3, osim materijala iz člana 13 stav 1 tač. 14, 15 i 16 ovog zakona i/ili nijesu sakupljeni ili prerađeni primjenom sterilizacije pod pritiskom ili pod uslovima za kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja i/ili ne potiču iz odobrenih ili registrovanih objekata (član 34 stav 1);

36) organska đubriva i oplemenjivače zemljišta stave u promet i upotrijebe ako nijesu dobijena od materijala Kategorije 2 ili Kategorije 3 i/ili nijesu sakupljeni ili prerađeni primjenom sterilizacije pod pritiskom ili pod posebnim uslovima za stavljanje u promet i upotrebu kojima se kontroliše rizik za javno zdravlje i zdravlje životinja i/ili ne potiču iz odobrenih ili registrovanih objekata i/ili nijesu u slučaju mesno-koštanog brašna od materijala Kategorije 2 i prerađenog proteina životinjskog porijekla, koji su ili organska đubriva i oplemenjivači zemljišta ili su u sastavu organskih đubriva i oplemenjivača zemljišta, pomiješani sa određenom supstancom u cilju isključenja kasnijeg korišćenja te mješavine za ishranu životinja i označeni u skladu sa ovim zakonom (član 35 stav 1);

37) dobijene proizvode iz člana 36 stav 1 ovog zakona stave u promet i upotrijebe ako potiču iz neregistrovanih ili neodobrenih objekata (član 36 stav 2);

38) stavlja u promet hranu za kućne ljubimce, ako proizvodi nijesu dobijeni od materijala Kategorije 3, osim materijala iz člana 13 stav 1 tač. 14, 15 i 16 ovog zakona i/ili od materijala Kategorije 1 iz člana 11 ovog zakona, samo ako je taj materijal uvezen ili je uvezena hrana za kućne ljubimce proizvedena od tog materijala u skladu sa uslovima propisanim ovim zakonom i/ili od materijala Kategorije 3 iz člana 13 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona, u slučaju sirove hrane za kućne ljubimce i/ili od dobijenih proizvoda proizvedenih od materijala Kategorije 3 i ako su nijesu obezbijedili kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja putem bezbjedne obrade u skladu sa članom 41 ovog zakona, ako odabirom bezbjednog porijekla u skladu sa članom 40 nije moguće obezbijediti dovoljnu kontrolu (član 38 stav 1);

39) ne potiču iz odobrenih objekata za proizvodnju hrane za kućne ljubimce (član 38 stav 2).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 2.000 eura.

XIV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 54

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Nastavak poslovanja objekata

Član 55

Objekti za nusproizvode životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi koji su do dana stupanja na snagu ovog zakona upisani u Registar objekata za nusproizvode životinjskog porijekla u skladu sa Zakonom o veterinarstvu („Službeni list CG”, br. 30/12, 48/15, 52/16, 143/18 i 92/25), smatraju se registrovanim i nastavljaju sa radom.

Nastavak poslovanja

Član 56

Do sastavljanja liste država ili djelova država iz kojih je dozvoljen uvoz ili provoz nusproizvoda životinjskog porijekla ili dobijenih proizvoda u skladu sa ovim zakonom, dozvoljen je njihov uvoz iz zemalja Evropske unije i zemalja iz kojih je do stupanja na snagu ovog zakona vršen uvoz, uz uslov da su nusproizvodi životinjskog porijekla ili dobijeni proizvodi bili u prometu bez ikakvih rizika za javno zdravlje.

Rok za osnivanje privrednog društva za obavljanje djelatnosti sakupljanja, prerade i odlaganja nusproizvoda životinjskog porijekla

Član 57

Vlada će osnovati privredno društvo za obavljanje djelatnosti iz člana 5 stav 2 ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odlaganje nusproizvoda životinjskog porijekla na stočnim grobljima, jamama, grobnicama i deponijama

Član 58

Odlaganje i zakopavanje nusproizvoda životinjskog porijekla na stočnim grobljima i jamama, grobnicama iz člana 22 stav 5 ovog zakona, i na određenim mjestima na deponijama dozvoljava se do početka primjene člana 5 ovog zakona.

Primjena pojedinih odredbi

Član 59

- (1) Odredbe čl. 5 i 6 ovog zakona primjenjivaće se od 1. juna 2027. godine.
- (2) Odredba člana 23 ovog zakona primjenjivaće se do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.
- (3) Odredba člana 50 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.
- (4) Uslovi za izvoz materijala Kategorije 1, materijala Kategorije 2 i dobijenih proizvoda utvrđenih propisom Ministarstva iz člana 46 stav 6 ovog zakona primjenjivaće se do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Prestanak važenja

Član 60

- (1) Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe čl. 97, 98, 102, 105 i 106 Zakona o veterinarstvu („Službeni list CG”, br. 30/12, 48/15, 52/16, 143/18 i 92/25) i Pravilnik o klasifikaciji i postupanju sa nusproizvodima životinjskog porijekla, higijensko i veterinarsko zdravstvenim uslovima za nusproizvode („Službeni list CG”, broj 8/20).
- (2) Danom početka primjene člana 5 ovog zakona prestaju da važe čl. 99, 100, 101, 103 i 104 Zakona o veterinarstvu („Službeni list CG”, br. 30/12, 48/15, 52/16, 143/18 i 92/25).

Stupanje na snagu

Član 61

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 12-2/26-1/11

EPA 903 XXVIII

Podgorica, 27. april 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.

1127.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

**UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O BEZBJEDNOSTI HRANE**

Proglašavam **Zakon o bezbjednosti hrane**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-785/2

Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

**ZAKON
O BEZBJEDNOSTI HRANE**

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Radi obezbjeđivanja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, životne sredine i interesa potrošača u vezi sa hranom uzimajući u obzir posebne razlike u ponudi hrane, uključujući tradicionalne proizvode uz istovremeno obezbjeđivanje efikasnog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta, ovim zakonom propisuju se uslovi za bezbjednost hrane i hrane za životinje, obaveze i odgovornosti subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje kao i druga pitanja od značaja za bezbjednost hrane i hrane za životinje.

Cilj

Član 2

Ovim zakonom se utvrđuju zajednička načela i odgovornosti, sredstva za pružanje snažne naučne baze, efikasni organizacioni aranžmani i postupci koji podupiru donošenje odluka u pitanjima bezbjednosti hrane i hrane za životinje.

Primjena

Član 3

- (1) Ovaj zakon primjenjuje se na sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane i hrane za životinje.
- (2) Ovaj zakon ne primjenjuje se na primarnu proizvodnju hrane u domaćinstvu za ličnu upotrebu ili za pripremu hrane u domaćinstvu, postupanje sa hranom ili njeno skladištenje za ličnu potrošnju.

Definicija hrane

Član 4

- (1) Hrana ili prehrambeni proizvod je svaka supstanca ili proizvod, prerađen, djelimično prerađen ili neprerađen koji je namijenjen za ishranu ljudi ili se može očekivati da će ga ljudi konzumirati.
- (2) Hrana obuhvata i piće, žvakaće gume i svaku drugu supstancu, uključujući i vodu koja se namjenski ugrađuje u hranu tokom njene proizvodnje, pripreme ili obrade i koja ispunjava na kontrolnim tačkama propisane vrijednosti parametara za vodu u skladu sa posebnim zakonom o obezbjeđivanju zdravstveno ispravne vode za ljudsku upotrebu.
- (3) Hrana ne obuhvata:
  - 1) hranu za životinje;
  - 2) žive životinje, osim ako su pripremljene za stavljanje na tržište za ishranu ljudi;
  - 3) bilje prije žetve, berbe ili sakupljanja;
  - 4) medicinske proizvode u skladu sa zakonom o lijekovima;
  - 5) kozmetičke proizvode u skladu sa zakonom o kozmetičkim proizvodima;
  - 6) duvan i duvanske proizvode u skladu sa zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda;
  - 7) narkotike ili psihotropne supstance u skladu sa Jedinственom Konvencijom Ujedinjenih nacija o narkoticima iz 1961. godine i Konvencijom Ujedinjenih nacija o psihotropnim supstancama iz 1971. godine;
  - 8) rezidue i kontaminente;
  - 9) medicinska sredstva u skladu sa zakonom o medicinskim sredstvima.

Značenje izraza

Član 5

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **propisi o hrani (food law)** su zakoni i drugi propisi koji uređuju pitanje hrane uopšteno, a naročito bezbjednost hrane i koji obuhvataju sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane kao i hrane za životinje koja se proizvodi ili kojom se hrane životinje za proizvodnju hrane;
- 2) **poslovanje hranom (food business)** je svako poslovanje hranom, profitabilno ili neprofitabilno, javno ili privatno, koje obuhvata bilo koju aktivnost povezanu sa bilo kojom fazom proizvodnje, prerade i distribucije hrane;
- 3) **subjekat u poslovanju hranom (food business operator)** je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koje je odgovorno za obezbjeđivanje ispunjavanja zahtjeva propisa o hrani u okviru poslovanja hranom pod njegovom kontrolom;
- 4) **hrana za životinje (feed or feedingstuff)** je svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo da je prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za ishranu životinja;
- 5) **poslovanje hranom za životinje (feed business)** je svako poslovanje hranom za životinje, profitabilno ili neprofitabilno, javno ili privatno, koje obuhvata bilo koju aktivnost proizvodnje, prerade, skladištenja, transporta ili distribucije hrane za životinje, uključujući i svakog proizvođača koji proizvodi, prerađuje ili skladišti hranu za životinje na sopstvenom gazdinstvu;
- 6) **subjekat u poslovanju hranom za životinje (feed business operator)** je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koje je odgovorno za obezbjeđivanje ispunjavanja zahtjeva propisa o hrani u okviru poslovanja hranom za životinje pod njegovom kontrolom;
- 7) **maloprodaja (retail)** je rukovanje odnosno postupanje hranom i/ili njena prerada i njeno skladištenje na mjestu prodaje ili isporuke krajnjem potrošaču a uključuje distributivne centre/terminale, snabdijevanje pripremljenom hranom (ketering), objekte javne ishrane

(fabričke kantine i pripremu ili snabdijevanje hranom u javnim ustanovama), restorane i slične objekte u kojima se poslužuje hrana, prodavnice, supermarkete i veleprodajne objekte;

- 8) **stavljanje na tržište (placing on the market)** je posjedovanje hrane ili hrane za životinje u svrhu prodaje, uključujući i ponude za prodaju ili svaki drugi oblik prenosa uz ili bez naknade, kao i prodaju, distribuciju i drugi oblik prenosa;
- 9) **rizik (risk)** je odnos/funkcija vjerovatnoće za nastajanje štetnog uticaja na zdravlje i težine tog uticaja koji nastupa kao posljedica opasnosti;
- 10) **analiza rizika (risk analysis)** je proces koji se sastoji od tri međusobno povezane komponente: procjene rizika, upravljanja rizikom i komunikacije o riziku;
- 11) **procjena rizika (risk assessment)** je naučno zasnovan proces koji se sastoji od četiri koraka: identifikacija opasnosti, karakterizacija opasnosti, procjena izloženosti i karakterizacija rizika;
- 12) **upravljanje rizikom (risk management)** je proces, različit od procjene rizika, koji podrazumijeva odmjerenje alternativa na nivou politika u konsultaciji sa zainteresiranim stranama, uzimajući u obzir procjenu rizika i druge legitimne faktore i po potrebi, odabir odgovarajućih opcija prevencije i kontrole;
- 13) **komunikacija o riziku (risk communication)** je interaktivna razmjena informacija i mišljenja kroz proces analize rizika, u vezi sa opasnostima i rizicima, faktorima povezanim sa rizikom i percepcije rizika, između procjenjivača rizika, lica koja upravljaju rizikom, potrošača, subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, akademske zajednice i drugih zainteresovanih strana, uključujući objašnjenje nalaza procjene rizika i osnova za upravljanje rizikom;
- 14) **opasnost (hazard)** je biološki, hemijski ili fizički agens u hrani ili hrani za životinje ili stanje hrane ili hrane za životinje koji može izazvati štetni uticaj na zdravlje;
- 15) **sljedljivost (traceability)** je mogućnost praćenja hrane, hrane za životinje, životinje koja se koristi za proizvodnju hrane, sirovina ili supstanci koje su namijenjene ugrađivanju ili se očekuje da će biti ugrađene u hranu ili hranu za životinje kroz sve faze proizvodnje, prerade i distribucije;
- 16) **faza proizvodnje, prerade i distribucije (stages of production, processing and distribution)** je svaka faza, uključujući unos, počevši od primarne proizvodnje hrane i zaključno sa njenim skladištenjem, prevozom, prodajom ili isporukom krajnjem potrošaču, odnosno gdje je primjenljivo, unos, proizvodnju, manufakturnu izradu, skladištenje, prevoz, distribuciju, prodaju i snabdijevanje hranom za životinje;
- 17) **primarna proizvodnja (primary production)** je proizvodnja i uzgoj primarnih proizvoda uključujući žetvu, berbu i ubiranje plodova, mužu i uzgoj životinja prije klanja, uključujući i lov, ribolov i sakupljanje divljih plodova i bilja;
- 18) **krajnji potrošač (final consumer)** je krajnji konzument hrane koji tu hranu ne koristi ni u jednoj fazi poslovanja hranom;
- 19) **objekat (establishment)** je bilo koja jedinica koja posluje hranom;
- 20) **službeni veterinar (official veterinarian)** je veterinar kojeg imenuje nadležni organ za bezbjednost hrane životinjskog porijekla, hrane za životinje (u daljem tekstu: nadležni organ) kao svog zaposlenog ili u nekom drugom svojstvu i koji ima odgovarajuće kvalifikacije za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa zakonom o službenim kontrolama i ovim zakonom;
- 21) **nadležni organ** je nadležni organ Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: nadležni organ) koji je odgovoran za obezbjeđivanje usaglašenosti sa zahtjevima utvrđenim ovim zakonom i propisima o hrani i koji je centralni organ i kontakt tačka sa Evropskom komisijom za oblast bezbjednosti hrane;

- 22) **hrana sa tradicionalnim karakteristikama** je hrana koja se u Crnoj Gori tradicionalno proizvodi i koja se:
- istorijski prepoznaje kao tradicionalni proizvod, ili
  - proizvodi primjenom tradicionalnih metoda i postupaka, u skladu sa proizvođačkom specifikacijom tokom cijelog proizvodnog procesa ili određene faze procesa proizvodnje, ili
  - štiti kao tradicionalni prehrambeni proizvod u skladu sa posebnim propisom koji uređuje oznake garantovano tradicionalnih specijaliteta.

II. NADLEŽNI ORGANI

Nadležni organi za bezbjednost hrane

Član 6

Poslove u oblasti bezbjednosti hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom, vrše:

- organ državne uprave nadležan za bezbjednost hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom (u daljem tekstu: Ministarstvo); i
- organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom (u daljem tekstu: nadležni organ).

Nadležnosti Ministarstva

Član 7

Ministarstvo:

- 1) donosi i predlaže politiku iz oblasti bezbjednosti hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom;
- 2) donosi propise o hrani;
- 3) donosi krizni plan, određuje učesnike u sprovođenju plana i utvrđuje organizaciju i način koordinacije pri sprovođenju kriznog plana.

Nadležnosti nadležnog organa

Član 8

(1) Nadležni organ je odgovoran za sprovođenje i izvršavanje upravnih i sa njima povezanih stručnih poslova koji se odnose na:

- 1) učešće u izradi propisa o hrani za izvršavanje ovog zakona i posebnog propisa o službenim kontrolama;
- 2) planiranje, izradu i koordinaciju programa monitoringa u skladu sa propisima o hrani;
- 3) izradu opšteg kriznog plana upravljanja kriznom situacijom u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje i zakonom o službenim kontrolama;
- 4) pripremu i sprovođenje opšteg kriznog plana upravljanja kriznom situacijom u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje i zakonom o službenim kontrolama;
- 5) sprovođenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom i zakonom o službenim kontrolama;
- 6) pripremu i koordinaciju u izradi Višegodišnjeg nacionalnog plana službenih kontrola (u daljem tekstu: VNPSK);
- 7) donošenje godišnjih planova kontrole iz oblasti bezbjednosti hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom u skladu sa zakonom o službenim kontrolama;
- 8) izradu godišnjih planova i višegodišnjih izvještaja o sprovođenju VNPSK u skladu sa zakonom o službenim kontrolama;

- 9) odobravanje objekata za obavljanje djelatnosti proizvodnje, prerade i distribucije hrane i hrane za životinje u skladu sa propisima o hrani;
  - 10) registraciju objekata za hranu, hranu za životinje, predmete i materijale koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom u skladu sa propisima o hrani;
  - 11) uspostavljanje i vođenje Centralnog registra odobrenih i registrovanih objekata;
  - 12) organizaciju, koordinaciju i učešće u vježbama simulacije krizne situacije u određenim vremenskim intervalima;
  - 13) organizaciju, koordinaciju i učešće u slučaju aktiviranja kriznog plana;
  - 14) određivanje kontakta tačaka za RASSF i druge sistema u skladu sa zakonom o službenim kontrolama;
  - 15) saradnju sa Evropskom komisijom; i
  - 16) vršenje drugih stručnih i upravnih poslova u skladu sa zakonom o službenim kontrolama u oblastima utvrđenim propisima o hrani.
- (2) Nadležni organ je centralni organ odgovoran za saradnju i komunikaciju sa Evropskom komisijom i drugim državama za oblast bezbjednosti hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom.

Član 9

(1) Radi obezbjeđivanja visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi i efikasnog preduzimanja mjera radi sprečavanja posljedica koje mogu biti izazvane hranom ili hranom za životinje Vlada će donijeti bliže propise o:

- patogenim mikroorganizmima, mikroorganizmima koji nisu patogeni i parazitima za koje je procjenom rizika utvrđen rizik za zdravlje ljudi, a koje sadrži hrana ili hrana za životinje i drugim posebnim mikrobiološkim kriterijumima;
- mjerama za sprečavanje trovanja ljudi hranom;
- mjerama za sprečavanje štetnog uticaja hrane na zdravlje ljudi i životinja kada je procjenom rizika utvrđeno da određena hrana ili hrana za životinje predstavlja rizik;
- kumulativnom toksičnom dejstvu koje potiče iz hrane ili hrane za životinje;
- hrani namijenjenoj pojedinim kategorijama potrošača sa posebnom zdravstvenom osjetljivošću i koja izaziva posljedice na zdravlje potrošača;
- stranim supstancama prisutnim u hrani i hrani za životinje ili za koje se sumnja da su prisutne u seriji i u ostatku serije hrane ili hrane za životinje;
- načinu sprečavanja stavljanja na tržište hrane i hrane za životinje koja nije prikladna za ishranu ljudi i životinja zbog sadržaja određenih kontaminanata;
- mjerama koje se preduzimaju za uklanjanje nedostataka radi uspostavljanja sistema bezbjednosti hrane i specifičnim zahtjevima za higijenu hrane i hrane za životinje u primarnoj proizvodnji ili nakon primarne proizvodnje;
- sprečavanju, uklanjanju ili smanjivanju rizika direktno ili indirektno preko životne sredine na prihvatljiv nivo, kojem su izloženi ljudi i životinje;
- uzročnicima koji mogu uzrokovati ozbiljna oboljenja kod ljudi konzumiranjem kontaminirane hrane ili hrane za životinje;
- mjerama za sprečavanje trihinele kod ljudi prilikom konzumiranja mesa domaćih svinja, divljih svinja, konja i drugih vrsta životinja koje su zaražene trihinelom i načinu uzorkovanja trupova i metodama za otkrivanje trihinele i određivanju statusa gazdinstva i uslove za uvoz mesa i drugih bolesti životinja koje se hranom prenose na ljude;
- uspostavljanju sledljivosti određene hrane ili hrane za životinje i mjerama za sprečavanje i upravljanje rizikom u skladu sa načelom predostrožnosti;
- zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice), sledljivost klica, sjemena namijenjenog proizvodnji klica i druge hrane;

- zahtjevima sljedljivosti za genetski modifikovanu hranu;
- načinu pokretanja postupaka i povlačenja hrane i hrane za životinje sa tržišta radi sprečavanja nepredviđenih nepovoljnih uticaja na zdravlje ljudi, zdravlje životinja ili okolinu, uključujući ekosisteme;
- zahtjevima za odsutnost ili smanjivanje prisutnosti glutena u hrani;
- zahtjevima za upotrebu u i na hrani, sastojaka hrane sa osobinama aroma;
- mjerama za sprečavanje i smanjivanje kontaminacije patulinom u sokovima od jabuke i soku od jabuke koji je sastojak drugih pića;
- načinu praćenja nivoa skrivenih (background levels) dioksina, dioksinima sličnim polihlorovanih bifenila (u daljem tekstu: PCB) i drugim PCB-a u hrani;
- određivanju maksimalno dozvoljenih količina kokcidiostatika ili histomonostatika u hrani koji su posljedica prenošenja tih supstanci u neciljanu hranu za životinje;
- otklanjanju potencijalnih opasnosti za zdravlje ljudi čiji uzrok može biti hrana i hrana za životinje.

(2) Ministarstvo propisuje bliže uslove za:

- hranu i hranu za životinje koja se uvozi ili podliježe jednom od carinskih postupaka (tranzit, carinsko skladištenje, unutrašnja proizvodnja, prerada pod carinskim nadzorom, privremeni uvoz);
- hranu koja služi za snabdijevanje posade i putnika u međunarodnim prevoznim sredstvima;
- hranu i hranu za životinje koja se naručuje poštom, telefonski ili putem interneta i isporučuje kupcu;
- hranu za životinje namijenjenu kućnim ljubimcima ili konjima i hranu koju nose putnici i posada međunarodnih prevoznih sredstava;
- pošiljke porijeklom iz Evropske unije koje se vraćaju iz neke treće zemlje;
- dokumentaciju koja mora pratiti pošiljke pri uzimanju uzoraka;
- obrasce sertifikata i uslove za izdavanje sertifikata određene hrane i hrane za životinje; i
- druge akte o mjerama za sprečavanje posljedica koje mogu biti izazvane hranom ili hranom za životinje.

III. PROPISI O HRANI, OPŠTA NAČELA, KOMUNIKACIJA O RIZIKU, TRANSPARENTNOST, OPŠTE OBAVEZE TRGOVINE HRANOM, OPŠTI ZAHTJEVI PROPISA O HRANI

Područje primjene propisa o hrani

Član 10

- (1) Zahtjevi utvrđeni u ovom poglavlju odnose se na sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane, kao i na hranu za proizvodne životinje koje proizvode hranu ili kojom se hrane te životinje.
- (2) Načela utvrđena u čl. 12 do 17 ovog zakona predstavljaju opšti okvir horizontalne prirode koji se treba slijediti pri preuzimanju mjera.

Opšti cilj

Član 11

- (1) Propisima o hrani obezbjeđuje se jedan ili više opštih ciljeva visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite interesa potrošača uključujući poštene prakse u trgovini hranom uzimajući u obzir tamo gdje je to moguće, zaštitu zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštitu životne sredine.
- (2) Propisi o hrani imaju za cilj obezbjeđivanje slobodnog kretanja hrane i hrane za životinje proizvedene ili stavljene na tržište u skladu sa opštim načelima i zahtjevima utvrđenim ovim poglavljem.

- (3) Tamo gdje postoje međunarodni standardi ili je njihovo definisanje neizbježno, uzeće se u obzir pri razvoju ili prilagođavanju propisa o hrani, osim ako takvi standardi ili relevantni djelovi ne bi bili neefikasno ili neprikladno sredstvo za ispunjavanje legitimnih ciljeva propisa o hrani ili ako postoji naučno opravdanje ili ako bi rezultirali drugačijim nivoom zaštite od one koja je utvrđena kao prikladna u Crnoj Gori.

Analiza rizika

Član 12

- (1) Radi postizanja opšteg cilja, visokog nivoa zaštite zdravlja i života ljudi, propisi o hrani se zasnivaju na analizi rizika osim u slučajevima kada to nije primjereno okolnostima ili prirodi mjere.
- (2) Procjena rizika zasniva se na dostupnim naučnim dokazima i obavlja se na nezavisan, objektivan i transparentan način.
- (3) Upravljanje rizikom uzima u obzir rezultate procjena rizika a posebno mišljenja Evropske agencije za bezbjednost hrane (European Food safety authorities - EFSA), druge faktore od značaja za predmetno pitanje i načelo predostrožnosti kada su zahtjevi iz člana 13 stav 1 ovog zakona od posebnog značaja, kako bi se postigli opšti ciljevi propisa o hrani utvrđeni u članu 11 ovog zakona.
- (4) Komunikacija o rizicima treba da obezbijedi ispunjavanje ciljeva i poštovanje opštih načela iz čl. 15 i 16 ovog zakona.
- (5) Procjenu rizika iz stava 2 ovog člana mogu da vrše naučno-istraživačke ustanove za bezbjednost hrane koje ispunjavaju uslove u pogledu stručnog kadra i koje ovlasti Ministarstvo.
- (6) Ako u Crnoj Gori ne postoje naučno-istraživačke ustanove koje ispunjavaju uslove iz stava 5 ovog člana nadležni organ može ovlastiti specijalizovanu instituciju države članice Evropske unije za procjenu rizika u hrani i hrani za životinje.
- (7) Ustanove iz stava 5 ovog člana:
  - 1) prikupljaju i analiziraju podatke radi karakterizacije i praćenja rizika koji imaju direktan ili indirektan uticaj na bezbjednost hrane ili hrane za životinje;
  - 2) daju stručne savjete i naučnu podršku za unaprjeđenje bezbjednosti hrane ili hrane za životinje;
  - 3) predlažu preduzimanje mjera za otklanjanje rizika od hrane ili hrane za životinje;
  - 4) sarađuju sa nadležnim državnim organima i nadležnim organom u oblasti razmjene informacija;
  - 5) daju predloge za obavještanje, učešće javnosti i edukaciju o značaju bezbjednosti hrane ili hrane za životinje;
  - 6) daju naučna mišljenja i pružaju naučnu i tehničku pomoć organima iz člana 6 ovog zakona u oblasti bezbjednosti hrane ili hrane za životinje, ishrane ljudi, stavljanja na tržište nove hrane, hrane za odojčad i malu djecu, hrane za posebne medicinske potrebe i hrane za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionoj dijeti, hrane za životinje za posebne nutritivne namjene i genetski modifikovane hrane i hrane za životinje, zdravlja i zaštite životinja i zdravlja bilja;
  - 7) daju inicijativu za izmjene propisa o bezbjednosti hrane i hrane za životinje;
  - 8) obavještauju nadležni organ iz člana 8 ovog zakona o rezultatima izvršene procjene rizika.
- (8) Bliže uslove u pogledu stručnog kadra iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Načelo predostrožnosti

Član 13

- (1) U posebnim okolnostima, kada se na osnovu procjene dostupnih informacija utvrdi mogućnost štetnog djelovanja na zdravlje, ali i dalje postoje naučne nedoumice, mogu se

preduzeti privremene mjere upravljanja rizikom potrebne za obezbjeđenje visokog nivoa zaštite zdravlja do pribavljanja novih, pouzdanijih naučnih informacija potrebnih za sveobuhvatnu procjenu rizika.

- (2) Mjere iz stava 1 ovog člana moraju biti proporcionalne i primjerene kako ne bi ograničavale trgovinu u mjeri većoj od potrebne, kako bi se postigao visoki nivo zaštite zdravlja, pri čemu se uzima u obzir tehnička i ekonomska izvodljivost i drugi opravdani faktori koji se smatraju naročito značajnim u razmatranom slučaju, a mjere se preispituju u razumnom vremenskom roku u zavisnosti od prirode utvrđenog rizika za život i zdravlje i vrste naučnih podataka potrebnih za razjašnjenje naučnih nedoumica i sprovođenje sveobuhvatne procjene rizika.

Zaštita interesa potrošača

Član 14

Cilj propisa o hrani je da se zaštite interesi potrošača i da se obezbijede uslovi da potrošači donose informisane odluke koje se odnose na hranu koju konzumiraju radi sprečavanja:

- 1) prevara ili prevencije obmanjujućih postupaka;
- 2) izmjena sastava hrane (falsifikovanje);
- 3) svih drugih postupaka koji mogu potrošače dovesti u zabludu.

Ciljevi komunikacije o riziku

Član 15

Uzimajući u obzir odgovarajuće uloge lica koja procjenjuju i lica koja upravljaju rizikom, komunikacija o riziku ima sljedeće ciljeve:

- 1) povećanje svijesti i razumijevanja o konkretnim pitanjima koja su predmet razmatranja, između ostalog i u slučaju razlika u naučnoj procjeni, tokom cijelog procesa analize rizika;
- 2) obezbjeđivanje dosljednosti, transparentnosti i jasnoće u formulisanju preporuka i odluka za upravljanje rizikom;
- 3) obezbjeđivanje solidne osnove uključujući, gdje je to primjereno i naučnu osnovu, za razumijevanje odluka o upravljanju rizikom;
- 4) poboljšanje sveukupne efikasnosti i djelotvornosti analize rizika;
- 5) podsticanje razumijevanja analize rizika u javnosti, uključujući zadatke i odgovornosti lica koja procjenjuju i lica koja upravljaju rizikom, kako bi se povećalo povjerenje u njen ishod;
- 6) obezbjeđivanje odgovarajućeg uključivanja potrošača, subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, akademske zajednice i svih ostalih zainteresovanih strana;
- 7) obezbjeđivanje odgovarajuće i transparentne razmjene informacija sa zainteresovanim stranama u vezi sa rizicima povezanim sa prehrambenim lancem;
- 8) obezbjeđivanje pružanja informacija potrošačima o strategijama sprečavanja rizika; i
- 9) doprinos borbi protiv širenja lažnih informacija i njihovih izvora.

Opšta načela komunikacije o riziku

Član 16

Uzimajući u obzir odgovarajuće uloge lica koje procjenjuju rizik i lica koja upravljaju rizikom, komunikacija o riziku zasniva se na sljedećim opštim načelima i mora:

- 1) da obezbijedi blagovremenu i interaktivnu razmjenu tačnih i svih primjerenih informacija sa svim zainteresovanim stranama, na osnovu načela transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti;

- 2) da pruži transparentne informacije u svakoj fazi procesa analize rizika, od formulisanja zahtjeva za naučnim savjetom do pružanja procjene rizika i donošenja odluka o upravljanju rizikom, uključujući informacije o tome kako su donesene odluke o upravljanju rizikom i koji su faktori uzeti u obzir;
- 3) da uzme u obzir percepciju rizika svih zainteresovanih strana;
- 4) da olakša razumijevanje i dijalog između svih zainteresovanih strana; i
- 5) da pruži jasnoću i dostupnost, uključujući i onim licima koja nijesu direktno uključena u proces ili nemaju naučno iskustvo, uz potpuno poštovanje primjenljivih zakonskih odredbi o povjerljivosti i zaštiti ličnih podataka.

Opšti plan za komunikaciju o riziku

Član 17

- (1) Opštim planom za komunikaciju o riziku podstiče se integrisani okvir za komunikaciju o riziku, kojeg su lica koja procjenjuju i lica koja upravljaju rizikom dužna da se pridržavaju na koherentan i sistematizovan način.
- (2) Opštim planom se:
  - 1) identifikuju ključni faktori koje treba uzeti u obzir pri razmatranju vrste i nivoa potrebnih aktivnosti za komunikaciju o riziku;
  - 2) identifikuju različite vrste i nivoi aktivnosti komunikacije o riziku, kao i odgovarajući glavni alati i kanali koji će se koristiti u svrhu komunikacije o riziku, uzimajući u obzir potrebe naročito značajnih ciljnih grupa;
  - 3) uspostavljaju odgovarajući mehanizmi koordinacije i saradnje radi jačanja koherentnosti komunikacije o riziku među licima koja procjenjuju i licima koja upravljaju rizikom; i
  - 4) uspostavljaju odgovarajući mehanizmi za obezbjeđivanje otvorenog dijaloga među potrošačima, subjektima u poslovanju hranom i hranom za životinje, akademskom zajednicom i svim drugim zainteresovanim stranama, kao i njihovo odgovarajuće uključivanje.
- (3) Opšti plan za komunikaciju o riziku iz stava 1 ovog člana radi postizanja ciljeva utvrđenih u članu 15 ovog zakona, u skladu sa opštim načelima utvrđenim u članu 16 ovog zakona donosi Ministarstvo.

Javne konsultacije

Član 18

Tokom pripreme, evaluacije i revizije propisa o hrani treba da se sprovede otvorene i transparentne javne konsultacije, direktno ili preko predstavničkih tijela odnosno zainteresovanih strana, osim kada hitnost pitanja ili situacija to ne dozvoljava.

Javne informacije

Član 19

Ako postoje razlozi za opravdanu sumnju da određena hrana ili hrana za životinje može predstavljati rizik po zdravlje ljudi ili životinja tada, u zavisnosti od prirode i ozbiljnosti rizika, nadležni organ preduzima odgovarajuće aktivnosti kako bi obavijestio javnost o prirodi, ozbiljnosti i obimu tog rizika za zdravlje i određuje, u najvećoj mogućoj mjeri hranu ili hranu za životinje ili vrstu hrane ili hrane za životinje, rizik koji ona može predstavljati i mjere koje se preduzimaju ili će biti preduzete kako bi se taj rizik spriječio, smanjio ili uklonio.

Unos hrane i hrane za životinje

Član 20

(1) Hrana i hrana za životinje koja se unosi radi stavljanja na tržište na teritoriju Crne Gore mora ispunjavati zahtjeve utvrđene propisima o hrani, odnosno zahtjeve koji su najmanje ekvivalentni zahtjevima utvrđenim propisima o hrani, ako posebnim ugovorom sa zemljom izvoznicom nije drugačije uređeno.

(2) Ekvivalentnim zahtjevima iz stava 1 ovog člana smatraju se zahtjevi za koje nadležni organ države izvoza na objektivan način dokaže da ispunjavaju isti ili viši nivo zaštite zdravlja ljudi u odnosu na nivo koji se zahtijeva ovim zakonom.

(3) Procjenu ekvivalentnosti zahtjeva iz stava 2 ovog člana na zahtjev zainteresovanog lica vrši nadležni organ.

Izvoz hrane i hrane za životinje

Član 21

(1) Hrana ili hrana za životinje koja se izvozi ili se unosi radi izvoza (re-export) mora ispunjavati zahtjeve utvrđene propisima o hrani, kao i zahtjeve zemlje uvoza ili zahtjeve utvrđene posebnim ugovorom sa zemljom uvoza.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, hrana ili hrana za životinje ako nije štetna po zdravlje ili bezbjedna, može se izvoziti ili unositi radi izvoza (re-export) sa teritorije Crne Gore, na osnovu saglasnosti nadležnih organa zemlje uvoza i ako su informisani o razlozima i okolnostima zbog kojih se ta hrana ili hrana za životinje ne može stavljati na tržište na teritoriji Crne Gore.

Međunarodni standardi

Član 22

Država Crna Gora se obavezuje u skladu sa međunarodnim standardima, da će:

- 1) doprinijeti razvoju međunarodnih tehničkih standarda za hranu i hranu za životinje, kao i sanitarnih i fitosanitarnih standarda;
- 2) podsticati koordinaciju rada na standardima za hranu i hranu za životinje koji sprovode međunarodne vladine i nevladine organizacije;
- 3) doprinijeti, gdje je to relevantno i primjereno, razvoju sporazuma o priznavanju ekvivalentnosti specifičnih mjera vezanih uz hranu i hranu za životinje;
- 4) dati posebnu pažnju posebnim razvojnim, finansijskim i trgovinskim potrebama zemalja u razvoju, s ciljem obezbjeđivanja da međunarodni standardi ne stvaraju nepotrebne prepreke izvozu iz zemalja u razvoju;
- 5) podsticati dosljednost između međunarodnih tehničkih standarda i propisa o hrani, istovremeno obezbjeđujući da se ne smanji visoki nivo zaštite koji se primjenjuje.

Zahtjevi za bezbjednost hrane

Član 23

- (1) Zabranjeno je stavljati na tržište hranu koja nije bezbjedna.
- (2) Hrana će se smatrati nebezbjednom ako se utvrdi:
  - 1) da je štetna za zdravlje;
  - 2) da nije prikladna za ishranu ljudi.
- (3) Pri utvrđivanju bezbjednosti hrane uzima se u obzir sljedeće:
  - 1) normalni uslovi konzumacije hrane i uslovi u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije;
  - 2) informacije dostupne potrošaču, uključujući informacije na oznakama i druge informacije o sprečavanju štetnih djelovanja određene hrane ili kategorije hrane na zdravlje ljudi.
- (4) Pri utvrđivanju da li je neka hrana štetna za zdravlje ljudi uzima se u obzir sljedeće:

- 1) ne samo mogući direktni i/ili kratkoročni i/ili dugoročni efekti te hrane na zdravlje lica koje je konzumira nego i na buduće generacije;
  - 2) mogući i kumulativni toksični efekti;
  - 3) posebna zdravstvena osjetljivost određenih kategorija potrošača u slučaju kada je hrana namijenjena toj kategoriji potrošača.
- (5) Prilikom utvrđivanja da li neka hrana nije prikladna za ishranu ljudi, treba uzeti u obzir je li ta hrana neprihvatljiva za ishranu ljudi za predviđenu upotrebu zbog moguće kontaminacije spoljašnjim uzročnikom ili na neki drugi način, ili zbog truljenja, kvarenja ili raspadanja.
- (6) Kada je nebezbedna hrana dio jedne proizvodne partije, serije (lota) ili pošiljke hrane iste vrste, po opisu i kategoriji, smatra se da je sva hrana iz te proizvodne partije, serije (lota) ili pošiljke takođe nebezbedna osim ako se na osnovu detaljne procjene ne utvrdi da nema dokaza da je ostatak partije, serije (lota) ili pošiljke nebezbedan.
- (7) Usaglašenost hrane sa posebnim propisom koji se primjenjuje na tu vrstu/kategoriju hrane, ne sprječava nadležni organ da preduzima odgovarajuće mjere za ograničavanje njenog stavljanja na tržište ili zahtjeva za njeno povlačenje sa tržišta, u slučaju kada postoje razlozi za sumnju da je, bez obzira na njenu usaglašenost, ta hrana nebezbedna.

Zahtjevi za bezbednost hrane za životinje

Član 24

- (1) Zabranjeno je stavljati na tržište i hraniti životinje za proizvodnju hrane hranom za životinje koja nije bezbedna.
- (2) Hrana za životinje će se smatrati nebezbednom za predviđenu namjenu ako:
  - 1) ima štetan uticaj na zdravlje ljudi ili životinja;
  - 2) čini hranu dobijenu od životinja za proizvodnju hrane nebezbednom za ishranu ljudi.
- (3) Kada je nebezbedna hrana za životinje dio jedne proizvodne partije, serije (lota) ili pošiljke hrane za životinje iste vrste, po opisu i kategoriji, smatra se da je sva hrana za životinje iz te proizvodne partije, serije (lota) ili pošiljke takođe nebezbedna, osim ako se na osnovu detaljne procjene nadležnog organa ne utvrdi da nema dokaza da ostatak partije, serije (lota) ili pošiljke ne ispunjava zahtjeve bezbednosti hrane za životinje.
- (4) Hrana za životinje koja je u skladu sa posebnim propisima kojima je definisana bezbednost hrane za životinje smatraće se bezbednom u onoj mjeri u kojoj se to odnosi na zahtjeve utvrđene tim posebnim propisima.
- (5) Usaglašenost hrane za životinje sa posebnim odredbama koje se na nju primjenjuju ne sprječava nadležni organ da preduzme odgovarajuće mjere za ograničavanje stavljanja na tržište te hrane za životinje ili da zahtjeva njeno povlačenje sa tržišta ako postoje razlozi za sumnju u bezbednost te hrane za životinje, bez obzira na njenu usaglašenost.

Prezentacija

Član 25

Označavanje, oglašavanje i prezentacija hrane ili hrane za životinje, uključujući njihov oblik, izgled ili pakovanje, korišćene materijale za pakovanje, način na koji je izrađena i okruženje u kojem je izložena i informacije koje su o njoj dostupne putem bilo kojeg medija ne smiju dovesti potrošače u zabludu.

Obaveze

Član 26

- (1) Subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije unutar poslovanja koje je pod njihovom kontrolom dužni su da obezbijede da hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve propisa o hrani koji su od posebnog

značaja za njihove aktivnosti i dužni su da provjere da li su ispunjeni ti propisani zahtjevi.

- (2) Nadležni organ mora da sprovodi propise o hrani, da prati i provjerava da li subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve propisa o hrani u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije.
- (3) Nadležni organ mora da uspostavi i održava sistem službene kontrole i drugih aktivnosti primjerene okolnostima, uključujući obavještanje javnosti o bezbjednosti hrane i hrane za životinje i riziku, o nadzoru bezbjednosti hrane i hrane za životinje i drugim aktivnostima praćenja (monitoringa) koje pokrivaju sve faze proizvodnje, prerade i distribucije.
- (4) Nadležni organ utvrđuje pravila o upravnim mjerama i radnjama i novčanim kaznama koje se primjenjuju pri kršenju/povredi propisa o hrani i hrani za životinje a koje moraju biti efektivne, srazmjerne i odvraćajuće.

Sljedljivost

Član 27

(1) Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da uspostavi sljedljivost u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane, hrane za životinje, životinja za proizvodnju hrane i/ili supstanci koje se namijenjene da se dodaju u hranu ili hranu za životinje ili se može očekivati da će se dodati u hranu ili hranu za životinje.

(2) Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da uspostavi sistem sljedljivosti i postupke na osnovu kojih može identifikovati svako lice od kojeg se snabdijeva hranom, hranom za životinje, životinjama za proizvodnju hrane i svakom drugom supstancom koja je namijenjena, ili se može očekivati da bude ugrađena u hranu ili hranu za životinje i/ili kojima je isporučio svoje proizvode.

(3) Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje iz stava 1 ovog člana dužan je da uspostavi sistem i postupke koji mu omogućavaju da na zahtjev nadležnog organa učini dostupnim sve informacije iz stava 2 ovog člana.

(4) Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da hranu ili hranu za životinje koja se stavlja na tržište ili je očekivano da će biti stavljena na tržište označi i identifikuje na odgovarajući način kako bi se omogućila sljedivost putem odgovarajuće dokumentacije ili drugih informacija u skladu sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim posebnim propisima.

(5) Bliža pravila za sljedivost hrane i hrane za životinje propisuje Ministarstvo.

Obaveze subjekata u poslovanju hranom

Član 28

- (1) Ako subjekat u poslovanju hranom smatra ili ima razloga da sumnja da hrana koju je uvezao, proizveo, preradio, obradio ili distribuirao ne ispunjava zahtjeve bezbjednosti hrane dužan je, da bez odlaganja, pokrene postupak povlačenja te hrane sa tržišta kada ta hrana više nije pod njegovom neposrednom kontrolom i dužan je da o tome obavijesti nadležni organ.
- (2) Ako je hrana iz stava 1 ovog člana, već došla do potrošača, subjekat u poslovanju hranom dužan je da odmah na efikasan način i tačno obavijesti potrošače o razlogu njenog povlačenja i, ako je potrebno, od potrošača traži povraćaj te hrane kojom su već snabdjeveni, ako druge mjere nijesu dovoljne za postizanje visokog nivoa zaštite zdravlja.
- (3) Subjekat u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost u maloprodaji ili distribuciji, koji nema direktnog uticaja na pakovanje, označavanje, bezbjednost hrane ili na cjelovitost hrane, u okviru svog poslovanja, dužan je da pokrene postupak povlačenja sa tržišta proizvoda koji ne ispunjavaju zahtjeve bezbjednosti hrane i da učestvuje u doprinosu bezbjednosti hrane tako što prosljeđuje odgovarajuće informacije za sljedivost hrane nadležnom organu i dužan je da

sarađuje u preduzimanju aktivnosti, zajedno sa proizvođačima, prerađivačima i/ili nadležnim organom.

- (4) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da bez odlaganja obavijesti nadležni organ ako smatra ili ima razloga da sumnja da hrana koju je stavio na tržište može biti štetna za zdravlje ljudi.
- (5) Subjekt u poslovanju hranom iz stava 4 ovog člana dužan je da bez odlaganja obavijesti nadležni organ o preduzetim aktivnostima za sprečavanje rizika za krajnjeg potrošača i da ne sprječava i ne obeshrabruje druga lica od saradnje sa nadležnim organom u slučaju kada to može spriječiti, smanjiti ili ukloniti rizik koji potiče od te hrane.
- (6) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da sarađuje sa nadležnim organom u aktivnostima koje se preduzimaju radi izbjegavanja ili smanjenja rizika koji potiče od hrane kojom on snabdijeva ili je snabdijevao tržište.

Obaveze subjekata u poslovanju hranom za životinje

Član 29

- (1) Ako subjekat u poslovanju hranom za životinje sumnja ili ima razloga da sumnja da hrana za životinje koju je uvezao, proizveo, preradio, manufakturno obradio ili distribuirao ne ispunjava zahtjeve za bezbjednost hrane za životinje dužan je da bez odlaganja, pokrene postupak povlačenja te hrane za životinje sa tržišta i dužan je da o tome obavijesti nadležni organ.
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana ili u slučaju iz člana 24 stav 3 ovog zakona, kada serija, lot ili pošiljka ne ispunjava zahtjeve za bezbjednost hrane za životinje dužan je da tu hranu za životinje uništi, osim ako nadležni organ ne odluči drugačije, pri čemu je dužan da odmah na efikasan način i tačno obavijesti potrošače o razlogu njenog povlačenja i, ako je potrebno, od potrošača traži povraćaj te hrane za životinje kojom su već snabdjeveni, ako druge mjere nijesu dovoljne za postizanje visokog nivoa zaštite zdravlja.
- (3) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost u maloprodaji ili distribuciji, koji nema direktnog uticaja na pakovanje, označavanje, bezbjednost hrane za životinje ili na cjelovitost hrane za životinje, u okviru svog poslovanja, dužan je da pokrene postupak povlačenja sa tržišta proizvoda koji ne ispunjavaju zahtjeve bezbjednosti hrane za životinje i da učestvuje u doprinosu bezbjednosti hrane za životinje, tako što prosljeđuje odgovarajuće informacije za sljedivost hrane za životinje nadležnom organu i dužan je da sarađuje u preduzimanju aktivnosti sa proizvođačima, prerađivačima i/ili nadležnim organom.
- (4) Subjekt u poslovanju hranom za životinje dužan je da bez odlaganja obavijesti nadležni organ ako smatra ili ima razloga da sumnja da hrana za životinje koju je stavio na tržište ne ispunjava zahtjeve bezbjednosti hrane za životinje i dužan je da odmah obavijesti nadležni organ o mjerama preduzetim za sprečavanje rizika koji potiče od upotrebe te hrane za životinje i da ne sprječava i ne obeshrabruje bilo koje drugo lice da sarađuje sa nadležnim organom u slučaju kada to može spriječiti, smanjiti ili ukloniti rizik koji potiče od te hrane za životinje.
- (5) Subjekt u poslovanju hranom za životinje dužan je da sarađuje sa nadležnim organom u aktivnostima koje se preduzimaju radi izbjegavanja ili smanjenja rizika koji potiče od hrane za životinje kojom on snabdijeva ili je snabdijevao tržište.

Odgovornost

Član 30

- (1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje odgovara za štetu koju je prouzrokovao hranom i/ili hranom za životinje u skladu sa zakonom o obligacionim odnosima.
- (2) Subjekt u poslovanju hranom i/ili hranom za životinje odgovora i za štetu, u skladu sa zakonom o obligacionim odnosima, ako informacije i podaci o hrani ili hrani za životinje koje

je učinio dostupnim potrošaču odnosno kupcu, ne odgovaraju karakteristikama hrane, odnosno hrane za životinje.

IV. MEĐUNARODNA SARADNJA I SISTEM ZA BRZO UZBUNJIVANJE, HITNE MJERE I UPRAVLJANJE KRIZNIM SITUACIJAMA

Saradnja

Član 31

Nadležni organ saraduje i učestvuje u mrežama kojima upravlja Evropska agencija za hranu (European Food Safety Authority EFSA) u područjima obuhvaćenim propisima o hrani i može biti uključen u listu nadležnih organa kojima EFSA može povjeriti određene zadatke, finansijski doprinos i osoblje.

Sistem brzog uzbunjivanja

Član 32

- (1) Sistem brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje (Rapid alert system for food and feed - RASFF) za obavještanje o direktnom ili indirektnom riziku za zdravlje ljudi koji potiče od hrane ili hrane za životinje uspostavlja se kao informativna mreža.
- (2) Sistem iz stava 1 ovog člana uspostavlja i vodi nadležni organ koji je kontakt tačka za razmjenu informacija sa RASFF.
- (3) Način uspostavljanja sistema iz stava 1 ovog člana, organe i organizacije nadležne za razmjenu informacija, bliži postupak razmjene i informacije koje se razmjenjuju utvrđuje se propisom Ministarstva.

Hitne mjere

Član 33

- (1) Kada se utvrdi da hrana ili hrana za životinje može da predstavlja ozbiljan rizik za zdravlje ljudi i životinja ili životnu sredinu i ako se rizik ne može spriječiti sprovođenjem odgovarajućih mjera, nadležni organ naređuje sprovođenje jedne ili više sljedećih mjera, u zavisnosti od ozbiljnosti rizika:
  - 1) ako je hrana ili hrana za životinje domaćeg porijekla:
    - privremenu zabranu stavljanja na tržište ili upotrebu hrane ili hrane za životinje;
    - posebne uslove za postupanje sa hranom ili hranom za životinje; ili
    - druge odgovarajuće privremene mjere;
  - 2) ako je hrana ili hrana za životinje iz uvoza:
    - privremenu zabranu uvoza hrane ili hrane za životinje iz države ili dijela države izvoznice ili države preko koje se vrši tranzit;
    - posebne mjere za postupanje sa hranom ili hranom za životinje; ili
    - druge odgovarajuće mjere.

(2) Nadležni organ u slučaju stavljanja na tržište hrane proizvedene u Crnoj Gori ili hrane koja se unosi u Crnu Goru ili koja je izvezena iz Crne Gore a koja može predstavljati rizik za zdravlje ljudi, zdravlje životinja ili za životnu sredinu obavještava druge zemlje koje mogu biti uključene.

Opšti plan upravljanja kriznom situacijom

Član 34

- (1) U slučaju da hrana ili hrana za životinje predstavlja direktan ili indirektan rizik po zdravlje ljudi, životinja ili životnu sredinu koji nije moguće spriječiti, ukloniti ili smanjiti na prihvatljiv nivo primjenom mjera utvrđenih propisima o hrani (u daljem tekstu: krizna situacija) primjenjuju se mjere utvrđene opštim kriznim planom upravljanja kriznom situacijom u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje (u daljem tekstu: Opšti krizni plan).

- (2) Nadležni organ izrađuje i sprovodi Opšti krizni plan iz stava 1 ovog člana u skladu sa ovim zakonom i zakonom o službenoj kontroli.
- (3) Nadležni organ izrađuje izmjene Opšteg kriznog plana iz stava 1 ovog člana na osnovu promjena nadležnih organa ili organizacija i na osnovu iskustava tokom njegove primjene.
- (4) Nadležni organ priprema i sprovodi Plan iz stava 1 ovog člana i organizuje vježbe simulacije za njegovo sprovođenje.
- (5) Opšti krizni plan donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

V. USLOVI ZA STAVLJANJE HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE NA TRŽIŠTE

Zahtjevi za higijenu hrane

Član 35

- (1) Subjekat u poslovanju hranom dužan je pri poslovanju hranom da ispunjava zahtjeve o higijeni hrane.
- (2) Zahtjeve za higijenu hrane iz stava 1 ovog člana propisuje Vlada.
- (3) Subjekat u poslovanju hranom dužan je da primjereno djelatnosti uspostavi i sprovodi opšte i posebne zahtjeve za higijenu hrane utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (4) Zahtjevi za higijenu hrane, utvrđeni propisom iz stava 2 ovog člana ne primjenjuju se na:
  - 1) primarnu proizvodnju hrane namijenjenu za sopstvenu upotrebu u domaćinstvu;
  - 2) pripremu, rukovanje ili skladištenje hrane namijenjene za sopstvenu potrošnju u domaćinstvu;
  - 3) subjekte u poslovanju hranom koji direktno snabdijevaju malim količinama primarnih proizvoda krajnjeg potrošača ili maloprodajne objekte na lokalnom tržištu koji snabdijevaju krajnjeg potrošača;
  - 4) objekte za sakupljanje ili obradu kože koji rukuju sirovinama za proizvodnju želatina ili kolagena.
- (5) Zahtjeve za higijenu objekata, prostorija i opreme u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda iz stava 4 tačka 3 ovog člana za ishranu ljudi, vrste primarnih proizvoda, kriterijume za određivanje malih količina i lokalnog tržišta propisuje Vlada.
- (6) Subjektu u poslovanju hranom koji ima mali obim proizvodnje, prerade i obrade proizvoda neživotinjskog porijekla i/ili koji koristi tradicionalne metode proizvodnje proizvoda neživotinjskog porijekla radi olakšanja poslovanja mogu se dozvoliti odstupanja u pogledu zahtjeva za izgradnju, uređenje i opremanje objekta, pri čemu se ne smiju dovesti u pitanje ciljevi povezani sa higijenom hrane.
- (7) Bliži uslovi za odstupanja od stava 6 ovog člana i člana 36 ovog zakona utvrđuju se propisom Vlade.

Analiza opasnosti i kritične kontrolne tačke

Član 36

- (1) Subjekat u poslovanju hranom dužan je da uspostavi, primjenjuje i kontinuirano održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane nakon primarne proizvodnje i pratećih djelatnosti.
- (2) Principi HACCP-a obuhvataju:
  - identifikaciju opasnosti koja se mora spriječiti, eliminisati ili smanjiti na prihvatljiv nivo;
  - identifikaciju kritičnih kontrolnih tačaka u fazama iz stava 1 ovog člana, kod kojih je kontrola od bitnog značaja radi sprečavanja, uklanjanja ili smanjivanja rizika na prihvatljiv nivo;
  - uspostavljanje graničnih vrijednosti na kritičnim kontrolnim tačkama, koje razdvajaju prihvatljivu od neprihvatljive vrijednosti, radi sprečavanja, eliminisanja ili smanjivanja rizika na prihvatljiv nivo;

- uspostavljanje i sprovođenje efikasnih sistema praćenja (monitoringa) kritičnih kontrolnih tačaka;
  - određivanje korektivnih mjera koje se preduzimaju kada sistem praćenja ukaže da kritična kontrolna tačka nije pod kontrolom;
  - određivanje postupaka, koji se redovno sprovode, radi provjere efikasnog funkcionisanja mjera iz al. 1 do 5 ovog stava;
  - evidentiranje i dokumentovanje, primjereno vrsti i obimu djelatnosti koja se obavlja, radi provjere efikasne primjene mjera iz al. 1 do 6 ovog stava.
- (3) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da prilikom izmjene proizvoda, procesa ili faze proizvodnje, izvrši i izmjene uspostavljenih postupaka.
- (4) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da:
- na zahtjev nadležnog organa dokaže usaglašenost uspostavljenih postupaka iz stava 1 ovog člana, primjereno vrsti djelatnosti i obimu djelatnosti;
  - obezbijedi hronološko i ažurno dokumentovanje aktivnosti preduzetih u okviru uspostavljenih postupaka; i
  - čuva dokumentaciju i evidencije.
- (5) Izuzetno od stava 1 ovog člana subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost u kojoj se ne mogu identifikovati kritične kontrolne tačke u pripremi, proizvodnji i preradi hrane dužan je da uspostavi dobru higijensku praksu.

Zahtjevi za mikrobiološke kriterijume za hranu

Član 37

- (1) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da na tržište stavlja samo hranu koja ispunjava propisane mikrobiološke kriterijume.
- (2) Mikrobiološke kriterijume iz stava 1 ovog člana za hranu, higijenu procesa bezbjednosti hrane, studijska ispitivanja hrane i način uzimanja uzoraka i ispitivanja propisuje Vlada.

Zahtjevi higijene za hranu životinjskog porijekla

Član 38

- (1) Subjekt u poslovanju hranom životinjskog porijekla dužan je da, pored zahtjeva iz čl. 35 i 36 ovog zakona ispunjava i posebne zahtjeve higijene za neprerađene i prerađene proizvode životinjskog porijekla.
- (2) Zahtjeve za higijenu hrane životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana propisuje Vlada.
- (3) Zahtjevi higijene hrane životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na:
- 1) primarnu proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla namijenjenu za ličnu upotrebu u domaćinstvu;
  - 2) pripremu, rukovanje ili skladištenje proizvoda životinjskog porijekla u domaćinstvu namijenjenih za ličnu upotrebu;
  - 3) subjekta u poslovanju hranom koji direktno snabdijeva malim količinama krajnjeg potrošača ili maloprodajne objekte na lokalnom tržištu koji snabdijevaju krajnjeg potrošača i to:
    - a) mesa živine i lagomorfa zaklanih na gazdinstvu;
    - b) lovne divljači ili mesa lovne divljači kojim lovci snabdijevaju krajnjeg potrošača.
- (4) Pored posebnih zahtjeva higijene za proizvode životinjskog porijekla primjenjuju se i propisi koji se odnose na zdravlje ljudi, životinja, dobrobit životinja, identifikaciju životinja i sljedljivost proizvoda životinjskog porijekla.
- (5) Zahtjeve za higijenu objekata, prostorija i opreme u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda iz člana 35 stav 4 tačka 3 i stava 3 tačka 3 ovog člana za ishranu ljudi, vrste primarnih proizvoda, kriterijume za određivanje malih količina i lokalnog tržišta propisuje Vlada.

- (6) Subjektu u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost u objektu koji ima mali obim proizvodnje, prerade i obrade proizvoda životinjskog porijekla i/ili koji koristi tradicionalne metode proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla ili koji se nalazi u području sa posebnim geografskim ograničenjima, radi olakšanja poslovanja mogu se dozvoliti odstupanja u pogledu zahtjeva za izgradnju, uređenje i opremanje objekta, pri čemu se ne smiju dovesti u pitanje ciljevi povezani sa higijenom hrane.
- (7) U cilju obezbjeđivanja lakšeg poslovanja u područjima u kojima postoje posebna geografska ograničenja, subjekat u poslovanju hranom koji obavlja preradu mlijeka i proizvodi sireve i proizvode od mlijeka (skorup i drugo) sa rokom zrenja dužim od 60 dana, mogu se dozvoliti odstupanja od zahtjeva, pri čemu se ne smiju dovesti u pitanje ciljevi povezani sa higijenom hrane i to:
  - 1) utvrđenih propisom iz stava 2 ovog člana u odnosu na zahtjeve koji se odnose na ukupan broj mikroorganizama i somatskih ćelija u sirovom mlijeku (kvalitet sirovog mlijeka); i
  - 2) zakonom o obezbjeđivanju zdravstveno ispravne vode za ljudsku upotrebu, u odnosu na obezbjeđivanje dovoljne količine vode koja se ispituje po najnižoj učestalosti radi utvrđivanja ispunjenosti zahtjeva utvrđenih tim zakonom.
- (8) Bliži uslovi za odstupanja iz čl. 35 i 36 ovog zakona i st. 6 i 7 ovog člana utvrđuju se propisom Vlade.

VI. MJERE O Odstupanjima i prilagođavanja zahtjevima higijene hrane

Objekti za proizvodnju hrane sa tradicionalnim karakteristikama

Član 39

- (1) U cilju obezbjeđivanja uslova za nastavak proizvodnje i očuvanja hrane sa tradicionalnim karakteristikama proizvedene primjenom tradicionalnog/ih postupka/aka tokom cijelog proizvodnog procesa ili određene/ih faze/a proizvodnog procesa, subjektu u poslovanju hranom dozvoljava se odstupanje od zahtjeva utvrđenih propisom iz člana 35 stav 2 ovog zakona, samo u pogledu zahtjeva za izgradnju, uređenje i opremanje objekta a koji uključuju prostorije u kojima su takvi proizvodi izloženi okruženju koje je neophodno za razvoj specifičnih karakteristika tog/ih proizvoda i vrstu materijala od kojih je izrađena prostorija i/ili površine i/ili oprema za proizvodnju proizvoda.
- (2) Pri proizvodnji proizvoda iz stava 1 ovog člana, nadležni organ može odobriti subjektu u poslovanju hranom odstupanja od zahtjeva utvrđenih propisom o higijeni hrane iz člana 35 stav 2 ovog zakona i to za:
  - 1) prostorije u kojima su proizvodi izloženi okruženju koje je neophodno za razvoj specifičnih karakteristika određenog tradicionalnog proizvoda, a koje mogu imati:
    - a) zidne površine, plafone (ili unutrašnje krovne konstrukcije) i vrata koje nijesu glatka, nepropustljiva, neupijajuća ili su izrađena od nerđajućeg materijala; ili
    - b) prirodne geološke zidove, plafone i podove.
  - 2) vrstu materijala od kojeg su izrađeni predmeti, pribor i oprema koji dolaze u kontakt sa hranom koji se koriste tokom proizvodnje, prerade ili pakovanja proizvoda.
- (3) Subjekat u poslovanju hranom koji želi da koristi mogućnost odstupanja iz st. 1 i 2 ovog člana podnosi nadležnom organu zahtjev za odstupanja od zahtjeva utvrđenih propisom o higijeni hrane iz člana 35 stav 2 ovog zakona za odobravanje proizvodnje hrane sa tradicionalnim karakteristikama proizvedene primjenom tradicionalnog/ih postupka/aka tokom cijelog proizvodnog procesa ili određene/ih faze/a proizvodnog procesa.
- (4) Uz zahtjev za odobravanje odstupanja iz stava 2 ovog člana subjekat dostavlja nadležnom organu dokumentaciju koja treba da sadrži najmanje sljedeće informacije:

- naziv proizvoda;
- geografsko porijeklo proizvoda;
- opis proizvoda, opis tehnološkog procesa proizvodnje, uslova skladištenja i zrenja;
- materijale, predmete, pribor i opremu koji se koriste za proizvodnju tog proizvoda;
- opis objekta ili prostorije/prostora za proizvodnju, skladištenje i zrenje;
- dokaze o istorijatu i tradicionalnim specifičnostima proizvoda i/ili proizvodnje;
- bilo koju drugu informaciju koju subjekat u poslovanju s hranom smatra važnom.

(5) Nadležni organ formira komisiju za pregled dostavljene dokumentacije i neposredni pregled svakog objekta pojedinačno, radi provjere i procjene informacija iz stava 4 ovog člana na osnovu kojeg donosi odluku o odobravanju proizvodnje određenog/ih proizvoda primjenom tradicionalnog postupka tokom proizvodnog procesa ili određene faze proizvodnog procesa.

(6) Subjekt u poslovanju hranom, kojem je nadležni organ odobrio odstupanja iz stava 2 ovog člana, dužan je da uspostavi efikasne postupke čišćenja i dezinfekcije prostorija i/ili opreme iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana i da učestalost njihovog izvođenja prilagodi aktivnostima, uzimajući u obzir njihovu specifičnu ambijentalnu floru.

(7) Subjekt u poslovanju hranom iz stava 2 ovog člana, dužan je da predmete, pribor i opremu iz stava 2 tačka 2 ovog člana redovno čisti i po potrebi dezinfikuje i verifikuje efikasnost ovih postupaka.

(8) Podaci iz odluke o odobrenju korišćenja mogućnosti odstupanja iz stava 2 ovog člana za proizvodnju određenog/ih proizvoda primjenom tradicionalnog postupka tokom proizvodnog procesa ili određene faze proizvodnog procesa iz stava 5 ovog člana, unose se u odobrenje za obavljanje djelatnosti koje se izdaje u skladu sa članom 44 ovog zakona i kao dodatna napomena u Registar odobrenih objekata u poslovanju hranom.

(9) Nadležni organ dostavlja Evropskoj komisiji Listu objekata iz stava 8 ovog člana, u roku od najduže 12 mjeseci nakon izdavanja odobrenja subjektu u poslovanju hranom koja sadrži sljedeće:

- 1) podatke o dozvoljenim odstupanjima;
- 2) kratak opis zahtjeva koji su prilagođeni;
- 3) opis hrane, objekta (prostorije/opreme); i
- 4) sve ostale odgovarajuće informacije kojima se potvrđuje usaglašenost bezbjednosti proizvoda proizvedenog primjenom tradicionalnih postupaka.

(10) Listu objekata iz stava 8 ovog člana nadležni organ objavljuje na svojoj internet stranici.

Zdravstvene i identifikacione oznake

Član 40

(1) Subjekt u poslovanju hranom ne smije stavljati na tržište hranu životinjskog porijekla koja ne potiče iz objekta za proizvodnju hrane životinjskog porijekla koji nije odobren u skladu sa članom 44 stav 13 ovog zakona i koja nije označena propisanom:

- zdravstvenom oznakom; i/ili
- identifikacionom oznakom.

(2) Subjekt u poslovanju hranom može stavljati identifikacionu oznaku na proizvod životinjskog porijekla samo ako je proizvod proizveden u odobrenim objektima za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla iz člana 44 ovog zakona.

Uklanjanje površinske kontaminacije

Član 41

(1) Subjekt u poslovanju hranom sa proizvoda životinjskog porijekla koji su površinski kontaminirani može da uklanja kontaminante samo vodom za piće, čistom vodom i supstancama koje su dozvoljene za smanjivanje površinske kontaminacije u skladu sa propisom iz stava 2 ovog člana.

(2) Vrste supstanci iz stava 1 ovog člana i način njihove primjene za smanjivanje površinske kontaminacije propisuje Vlada.

VII. REGISTRACIJA I ODOBRAVANJE OBJEKATA

Registar objekata

Član 42

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje i predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom dužan je da djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane ili hrane za životinje ili predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom obavlja samo u registrovanim odnosno odobrenim objektima.

(2) Objekti koji su registrovani odnosno odobreni upisuju se u Centralni registar registrovanih, odnosno odobrenih objekata (u daljem tekstu: Registar) koji vodi nadležni organ.

(3) Registar se objavljuje na internet stranici nadležnog organa.

(4) Način upisa i vođenja Registra propisuje Ministarstvo.

Registracija objekata

Član 43

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje ili predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti, dužan je da za objekat u kojem obavlja djelatnost koja podliježe registraciji podnese zahtjev za registraciju objekta nadležnom organu.

(2) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje ili predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom dužan je da saraduje sa nadležnim organom u skladu sa ovim zakonom.

(3) Nadležni organ na osnovu zahtjeva iz stava 1 ovog člana, donosi rješenje o registraciji objekta i upisu u Registar ako je uz zahtjev priložena dokumentacija iz stava 3 ovog člana.

(4) Vrste objekata u kojima se obavljaju djelatnosti koje podliježu registraciji, obrazac zahtjeva za registraciju i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev propisuje Ministarstvo.

Odobrovanje objekata

Član 44

(1) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje ne smije započeti obavljanje djelatnosti u objektu u kojem se obavlja djelatnost koja podliježe odobravanju, bez odobrenja za obavljanje djelatnosti u tom objektu (u daljem tekstu: odobrenje).

(2) Subjekt u poslovanju hranom ili hranom za životinje dužan je da prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti podnese nadležnom organu zahtjev za odobravanje objekta.

(3) Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana dostavlja se:

- skica objekta sa rasporedom prostorija;
- opis tehnološkog postupka, po potrebi;
- obim poslovanja za objekat malog obima proizvodnje, u skladu sa članom 38 st. 6 i 7 ovog zakona ili za objekat koji proizvodi hranu sa tradicionalnim karakteristikama, u skladu sa članom 39 ovog zakona.

(4) Dokaz o registraciji subjekta iz stava 2 ovog člana u Centralnom registru privrednih subjekata pribavlja nadležni organ po službenoj dužnosti.

(5) Nakon podnošenja urednog zahtjeva iz stava 3 ovog člana, nadležni organ obrazuje rješenjem komisiju za pregled objekta (u daljem tekstu: komisija), koju čine predstavnici nadležnog organa od kojih najmanje jedan član mora biti službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla, radi utvrđivanja ispunjenosti zahtjeva utvrđenih ovim zakonom.

(6) Nakon prvog neposrednog pregleda objekta i utvrđivanja ispunjenosti propisanih zahtjeva u pogledu infrastrukture, opreme i odgovarajuće dokumentacije o kontroli koju je uspostavio subjekat, za sprovođenje sistema samokontrole koji omogućava identifikaciju, procjenu i uspostavljanje kontrole nad opasnostima koje su važne za bezbjednost hrane i hrane za životinje (u daljnjem tekstu: HACCP), komisija iz stava 5 ovog člana, sačinjava zapisnik sa predlogom:

1) za izdavanje uslovnog odobrenja;

2) za odbijanje zahtjeva, u slučaju kada objekat ne ispunjava propisane zahtjeve iz ovog stava.

(7) Nadležni organ, na osnovu predloga:

1) iz stava 6 tačka 1 ovog člana donosi rješenje o uslovnom odobrenju na period od tri mjeseca i upisuje objekat u Registar odobrenih objekata; ili

2) na osnovu predloga iz stava 6 tačka 2 ovog člana donosi rješenje o odbijanju zahtjeva.

(8) Prilikom izdavanja odobrenja iz stava 7 tačka 1 ovog člana objektu koji posluje hranom životinjskog porijekla dodjeljuje se veterinarski kontrolni broj.

(9) Prije isteka roka iz rješenja o uslovnom odobrenju iz stava 7 tačka 1 ovog člana službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla vrši službenu kontrolu objekta u vrijeme obavljanja uslovno odobrene djelatnosti, kao i kontrolu sprovođenja uspostavljenih postupaka samokontrole zasnovanih na HACCP principima.

(10) Ako službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla tokom službene kontrole iz stava 9 ovog člana utvrdi da su ispunjeni svi propisani zahtjevi utvrđeni ovim zakonom, daje predlog Upravi za izdavanje rješenja o odobrenju objekta za obavljanje djelatnosti.

(11) Ako službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla tokom službene kontrole iz stava 9 ovog člana utvrdi da nijesu ispunjeni svi propisani zahtjevi utvrđeni ovim zakonom, daje predlog nadležnom organu za donošenje rješenja o brisanju objekta iz Registra.

(12) Izuzetno od stava 11 ovog člana, ako službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla tokom službene kontrole iz stava 9 ovog člana utvrdi da objekat ispunjava propisane zahtjeve o hrani i hrani za životinje u pogledu infrastrukture i opreme ali sistem sprovođenja postupaka samokontrole subjekta zasnovanih na HACCP principima nije u potpunosti prilagođen, daje predlog nadležnom organu za produženje uslovnog odobrenja, na period najduže do tri mjeseca, osim za brodove (brod fabrika i brod hladnjača) koji plove pod zastavom Crne Gore za koje se uslovno odobrenje izdaje na period do jedne godine.

(13) Ako službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla službenom kontrolom, prije isteka roka iz stava 12 ovog člana, utvrdi da su ispunjeni svi zahtjevi daje predlog nadležnom organu za izdavanje odobrenja na osnovu kojeg nadležni organ donosi rješenje za odobrenje obavljanja djelatnosti u objektu.

(14) Ako službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla službenom kontrolom, prije isteka roka iz stava 12 ovog člana utvrdi da i dalje nijesu ispunjeni zahtjevi, daje predlog nadležnom organu za brisanje objekta iz registra na osnovu kojeg nadležni organ donosi rješenje o brisanju objekta iz Registra odobrenih objekata.

(15) Subjekt u poslovanju hranom i hranom za životinje može obavljati djelatnost u skladu sa rješenjem iz stava 7 tačka 1 i st. 10, 12 i 13 ovog člana.

(16) Prilikom sprovođenja službenih kontrola, službeni veterinar (inspektor za hranu životinjskog porijekla) ili inspektor za hranu neživotinjskog porijekla provjerava i preispituje odobrenja objekata iz st. 10 i 13 ovog člana.

(17) Vrste objekata u kojima se obavljaju djelatnosti koje podliježu odobravanju, obrazac zahtjeva za odobravanje i bliži sadržaj dokumentacije koja se prilaže uz zahtjev propisuje Ministarstvo.

(18) Nadležni organ obavještava Evropsku komisiju i zemlje članice Evropske unije o odobrenim objektima.

Promjene podataka

Član 45

- (1) Subjekt u poslovanju hranom, hranom za životinje i predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom dužan je da podnese nadležnom organu zahtjev za promjenu podataka u odnosu na izdato rješenje o upisu odnosno o odobravanju djelatnosti objekta u Registar objekata iz člana 42 ovog zakona, najkasnije 30 dana od dana nastanka promjene.
- (2) Ako subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje ili predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom promjeni lokaciju objekta dužan je nadležnom organu podnijeti zahtjev za registraciju odnosno odobravanje objekta u skladu sa čl. 43 i 44 ovog zakona kao i zahtjev za brisanje objekta na prethodnoj adresi.

Brisanje iz Registra

Član 46

Objekat upisan u Registar iz člana 42 ovog zakona, briše se iz Registra na:

- zahtjev subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje ili predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom;
- osnovu rješenja inspektora o zabrani obavljanja djelatnosti u objektu zbog neispunjavanja propisanih uslova za obavljanje djelatnosti za koju je izdato rješenje o upisu odnosno odobravanju djelatnosti u Registar iz člana 42 ovog zakona;
- osnovu obavještenja subjekta u poslovanju hranom ili hranom za životinje ili predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom ili nadležnog inspektora da je prestalo obavljanje djelatnosti u objektu duže od šest mjeseci.

Uputstva i vodiči za dobru praksu

Član 47

- (1) Radi olakšanja poslovanja i postizanja zahtjeva za bezbjednost hrane utvrđenih propisima o hrani, udruženja subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje mogu sačinjavati vodiče za dobru higijensku praksu i primjenu principa HACCP-a.
- (2) Pri izradi vodiča iz stava 1 ovog člana za dobru praksu, udruženja subjekata u poslovanju hranom ili hranom za životinje:
  - ostvaruju saradnju sa nadležnim organom, udruženjima potrošača i drugim licima koja imaju interes prilikom primjene uputstava i vodiča;
  - uzimaju u obzir odgovarajuća pravila Codex Alimentarius;
  - mišljenja i obavještenja Evropske agencije za bezbjednost hrane; i
  - za primarnu proizvodnju i sa njom povezane prateće djelatnosti uzimaju u obzir uputstva o dobroj higijenskoj praksi za kontrolu opasnosti.
- (3) Na vodiče iz stava 1 ovog člana nadležni organ daje saglasnost ako su vodiči:
  - izrađeni u skladu sa stavom 2 ovog člana;
  - odgovarajući za sektore za koje su namijenjeni i ako se njima obezbjeđuje postizanje usaglašenosti sa zahtjevima za higijenu hrane ili hrane za životinje utvrđenim ovim zakonom.
- (4) Vodiči iz stava 1 ovog člana moraju se redovno revidirati radi usklađivanja sa propisima o hrani i novim saznanjima o rizicima u hrani ili životnoj sredini.

VIII. PRAVILA BEZBJEDNOSTI HRANE

Informisanje potrošača o hrani

Član 48

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane i koji stavlja na tržište hranu, dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve o informisanju potrošača o hrani propisuje Vlada.

Nutritivne i zdravstvene tvrdnje

Član 49

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane i koji stavlja na tržište hranu koja sadrži navode o zdravstvenim ili nutritivnim tvrdnjama dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za zdravstvene i nutritivne tvrdnje propisuje Vlada.

Oznake serije ili lota

Član 50

- (1) Serija ili lot je serija prodajnih jedinica hrane koja je proizvedena, prerađena ili pakovana pod jednakim uslovima.
- (2) Hrana se ne smije stavljati na tržište ako nije označena oznakom koja omogućava identifikaciju serije ili lota kojem hrana pripada.
- (3) Oznaku serije ili lota određuje i stavlja subjekt u poslovanju hranom koji proizvodi, prerađuje ili pakuje odnosno prepakuje hranu.
- (4) Oznake koje određuju seriju ili lot kojoj hrana pripada i način označavanja propisuje Ministarstvo.

Prehrambeni aditivi

Član 51

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije prehrambenih aditiva i koji stavlja na tržište prehrambene aditive ili koristi prehrambene aditive za proizvodnju, preradu ili obradu hrane dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za prehrambene aditive propisuje Vlada.

Prehrambeni enzimi

Član 52

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije prehrambenih enzima i koji stavlja na tržište prehrambene enzime ili koristi prehrambene enzime za proizvodnju, preradu ili obradu hrane, dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za prehrambene enzime propisuje Vlada.

Ekstrakcioni rastvarači

Član 53

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije ekstrakcionih rastvarača i koji stavlja na tržište ekstrakcione rastvarače ili koristi ekstrakcione rastvarače za proizvodnju, preradu ili obradu hrane dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za ekstrakcione rastvarače propisuje Vlada.

Prehrambene arome

Član 54

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije prehrambenih aroma i koji stavlja na tržište prehrambene arome ili koristi prehrambene arome za proizvodnju, preradu ili obradu hrane dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za prehrambene arome propisuje Vlada.

Materijali i predmeti koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom

Član 55

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije materijala i predmeta koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom i koji stavlja na tržište materijale i predmete koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za materijale i predmete koji dolaze u kontakt sa hranom propisuje Vlada.

Suplementi

Član 56

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije suplemenata i koji stavlja na tržište suplemente dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za suplemente propisuje Vlada.

Dodavanje vitamina, minerala i drugih supstanci hrani

Član 57

- (1) Subjekt u poslovanju hranom može hrani dodavati vitamine, minerale i druge supstance i staviti na tržište hranu sa vitaminima, mineralima i drugim supstancama samo u skladu sa zahtjevima utvrđenim propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Vrste i oblike vitamina, minerala i drugih supstanci koji se mogu dodavati hrani propisuje Vlada.

Hrana za odojčad i malu djecu, hrana za posebne medicinske potrebe i hrana za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionalnoj dijeti

Član 58

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane za odojčad i malu djecu, hrane za posebne medicinske potrebe i hrane za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionalnoj dijeti i koji stavlja na tržište hranu za odojčad i malu djecu, hranu za posebne medicinske potrebe i hranu za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionalnoj dijeti dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za hranu za odojčad i malu djecu, hranu za posebne medicinske potrebe i hranu za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionalnoj dijeti propisuje Vlada.

Brzo zamrznuta hrana

Član 59

- (1) Subjekt u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije brzo zamrznute hrane i koji stavlja na tržište brzo zamrznutu hranu dužan je da ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za brzo zamrznutu hranu propisuje Vlada.

Kontaminenti

Član 60

- (1) Subjekat u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane i koji stavlja na tržište hranu dužan je da obezbijedi da hrana koju stavlja na tržište ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Maksimalno dozvoljene količine kontaminenata u hrani propisuje Vlada.
- (3) Način uzimanja uzoraka i metode laboratorijskih ispitivanja i način praćenja kontaminenata propisuje Ministarstvo.

Nova hrana

Član 61

- (1) Subjekat u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije nove hrane i koji stavlja na tržište novu hranu, dužan je da obezbijedi da ta hrana ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za novu hranu propisuje Vlada.

Hrana ili sastojci hrane tretirani jonizujućim zračenjem

Član 62

- (1) Subjekat u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane ili sastojaka hrane tretirane jonizujućim zračenjem i koji stavlja na tržište hranu ili sastojke hrane tretirane jonizujućim zračenjem, dužan je da obezbijedi da ta hrana ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za hranu i sastojke hrane tretirane jonizujućim zračenjem propisuje Vlada.

Prirodna mineralna i izvorska voda

Član 63

- (1) Subjekat u poslovanju hranom koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije prirodne mineralne i izvorske vode i koji stavlja na tržište prirodnu mineralnu i izvorsku vodu, dužan je da obezbijedi da prirodna mineralna voda ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za prirodnu mineralnu i izvorsku vodu propisuje Vlada.

Genetski modifikovana hrana ili hrana za životinje

Član 64

- (1) Subjekat u poslovanju hranom koji stavlja na tržište genetski modifikovanu hranu ili hranu za životinje dužan je da obezbijedi da ta hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 3 ovog člana.
- (2) Zabranjeno je stavljati na tržište GMO za upotrebu u hrani ili genetski modifikovanoj hrani ako ne ispunjava uslove u skladu sa propisom iz stava 3 ovog člana.
- (3) Listu genetski modifikovane hrane ili hrane za životinje koja se može stavljati na tržište, način i uslove korišćenja i označavanja propisuje Vlada.

Posebni zahtjevi za stavljanje određene vrste hrane na tržište

Član 65

- (1) Subjekat u poslovanju hranom može stavljati na tržište Crne Gore određene vrste hrane odnosno suplemente, novu hranu i hranu sa nutritivnim i zdravstvenim tvrdnjama (u daljem tekstu: proizvod) koji je upisan u Registar proizvoda koje vodi nadležni organ.
- (2) Subjekat u poslovanju hranom iz stava 1 ovog člana dužan je da prije uvoza odnosno stavljanja na tržište proizvoda iz stava 1 ovog člana podnese nadležnom organu zahtjev sa propisanom dokumentacijom za izdavanje odobrenja o upisu proizvoda u Registar.

- (3) Obrazac za podnošenje zahtjeva, vrstu i sadržaj dokumentacije iz stava 2 ovog člana, postupak izdavanja stručnih mišljenja, odobrenja i način upisa u Registar utvrđuje se propisom Vlade.
- (4) Nadležni organ izdaje odobrenje o upisu proizvoda u Registar proizvoda iz stava 1 ovog člana.
- (5) Upis proizvoda u Registar proizvoda vrši se na period od pet godina.

IX. POSEBNA PRAVILA BEZBJEDNOSTI ZA HRANU ZA ŽIVOTINJE

Opšte obaveze

Član 66

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje dužan je da obezbijedi da se sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje, u okviru djelatnosti koju obavlja i koja je pod njegovom kontrolom, vrše u skladu sa propisima o hrani.
- (2) Držalac životinja koje se koriste za proizvodnju hrane dužan je da primjenjuje dobru praksu za ishranu tih životinja.
- (3) Dobra praksa za ishranu životinja utvrđuje se propisom Ministarstva.

Zahtjevi za higijenu hrane za životinje

Član 67

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje dužan je da sprovedi mjere radi ispunjavanja propisanih zahtjeva za higijenu hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje, počev od primarne proizvodnje hrane za životinje do stavljanja na tržište, prilikom ishrane životinja koje se koriste za proizvodnju hrane, kao i pri unosu i izvozu u skladu sa propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Bliže zahtjeve za higijenu hrane propisuje Vlada.
- (3) Zahtjevi za higijenu hrane za životinje utvrđeni propisom iz stava 2 ovog člana ne primjenjuju se na:
  - 1) proizvodnju hrane za životinje za potrebe sopstvenog domaćinstva:
    - za životinje koje se koriste za proizvodnju hrane za potrebe sopstvenog domaćinstva;
    - za životinje koje se ne uzgajaju za proizvodnju hrane;
  - 2) ishranu životinja koje se koriste za proizvodnju hrane za potrebe sopstvenog domaćinstva;
  - 3) ishranu životinja koje se ne uzgajaju za proizvodnju hrane;
  - 4) direktno snabdijevanje malim količinama hrane za životinje iz primarne proizvodnje od strane proizvođača na lokalnom nivou za upotrebu na lokalnim poljoprivrednim gazdinstvima; i
  - 5) maloprodaju hrane za kućne ljubimce.

Posebne obaveze

Član 68

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje dužan je da obezbijedi usaglašenost hrane za životinje sa posebnim mikrobiološkim kriterijumima za hranu za životinje i preduzima mjere i primjenjuje postupke kojima se garantuje bezbjednost hrane za životinje.
- (2) Subjekt u poslovanju hranom za životinje, uključujući i proizvođače hrane za životinje na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, dužan je da nabavlja i koristi hranu za životinje koja potiče iz objekata koji su registrovani i/ili odobreni u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Subjekt u poslovanju hranom za životinje u primarnoj proizvodnji hrane za životinje sa pratećim djelatnostima, dužan je da vodi evidenciju koja se odnosi na mjere za kontrolu opasnosti.

- (4) Subjekti u poslovanju hranom za životinje nakon primarne proizvodnje hrane za životinje, uključujući i trgovce koji hranu za životinje ne drže u svojim objektima, dužni su da vode evidenciju o proizvodnji, nabavci i prodaji hrane za životinje radi obezbjeđivanja sljedljivosti od prijema do isporuke, uključujući i izvoz.

Analiza opasnosti i kritične kontrolne tačke

Član 69

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje, osim primarne proizvodnje hrane za životinje sa pratećim djelatnostima, dužan je da uspostavi, primjenjuje i kontinuirano održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje.
- (2) Prilikom promjene proizvoda, procesa ili bilo koje faze proizvodnje, prerade, skladištenja i distribucije, subjekat koji posluje hranom za životinje dužan je da preispita uspostavljene postupke iz stava 1 ovog člana radi njihovog usaglašavanja sa nastalim promjenama.
- (3) Za primjenu postupaka zasnovanih na principima HACCP- a, subjekti u poslovanju hranom za životinje mogu primjenjivati vodiče dobre prakse zajedno sa vodičima o primjeni HACCP-a.

Stavljanje na tržište i korišćenje hrane za životinje

Član 70

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje i koji stavlja na tržište hranu za životinje, dužan je da obezbijedi da hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za stavljanje na tržište hrane za životinje propisuje Vlada.
- (3) Katalog hraniva, laboratorijske metode i način uzimanja uzoraka hrane za životinje i program monitoringa određenih nepoželjnih supstanci u hrani za životinje propisuje Ministarstvo.

Stavljanje na tržište hrane za životinje za posebne nutritivne namjene

Član 71

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje za posebne nutritivne namjene i koji stavlja na tržište hranu za životinje za posebne nutritivne namjene dužan je da obezbijedi da hrana za životinje za posebne nutritivne namjene ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za stavljanje na tržište hrane za životinje za posebne nutritivne namjene propisuje Vlada.

Označavanje, prezentovanje i pakovanje hrane za životinje

Član 72

- (1) Označavanje i prezentovanje hrane za životinje ne smije kupca, odnosno držaoca životinja dovesti u zabludu, posebno:
  - 1) u odnosu na namjenu korišćenja ili svojstava hrane za životinje, a naročito na prirodu, način obrade ili proizvodnje, osobine, sastav, količinu, rok trajanja, vrstu ili kategoriju životinja kojima je namijenjena;
  - 2) pripisivanjem nepostojećih efekata ili svojstava hrani za životinje ili isticanjem posebnih svojstava hrane za životinje kada hrana za životinje iste vrste posjeduje ta svojstva; ili
  - 3) u odnosu na označavanja sa katalogom hraniva i vodiča za dobru praksu označavanja pojedinih vrsta hrane za životinje.
- (2) Hraniva i krmne smješe koja se stavljaju na tržište moraju biti označene u skladu sa katalogom hraniva iz člana 70 stav 3 ovog zakona.

Tvrdnje

Član 73

- (1) Pri označavanju i prezentaciji hraniva i krmnih smješa, može se ukazati na prisutnost ili odsutnost pojedinih materija u hrani za životinje, na posebna nutritivna svojstva ili djelovanje ili na posebnu funkciju, pod uslovom da:
  - 1) su tvrdnje objektivne, da se mogu provjeriti i da ih korisnik hrane za životinje može razumjeti (držalac životinje);
  - 2) je tvrdnja naučno dokazana, bilo putem javno dostupnog naučnog dokaza ili putem dokumentovanog istraživanja subjekta u poslovanju hranom za životinje.
- (2) Tvrdnja iz stava 1 ovog člana mora biti dostupna u vrijeme stavljanja hrane za životinje na tržište.

Vodiči za dobru praksu označavanja

Član 74

- (1) Vodiči za dobru praksu označavanja mogu se izrađivati posebno za hranu za kućne ljubimce i za krmne smješe za životinje koje se koriste za proizvodnju hrane i krmne smješe za krznašice.
- (2) Korišćenje vodiča je dobrovoljno, a ako subjekat u poslovanju hranom za životinje korišćenje vodiča navodi na oznaci hrane za životinje, mora se pridržavati svih odredbi vodiča.
- (3) Na vodiče iz stava 1 ovog člana saglasnost daje nadležni organ.

Dodaci hrani za životinje

Član 75

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije dodataka hrani za životinje i koji stavlja na tržište dodatke hrani za životinje dužan je da obezbijedi da dodaci hrani za životinje ispunjavaju zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za dodatke hrani za životinje propisuje Vlada.

Nepoželjne supstance u hrani za životinje

Član 76

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje i koji stavlja na tržište hranu za životinje dužan je da obezbijedi da hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Maksimalno dozvoljene količine nepoželjnih supstanci u hrani za životinje propisuje Vlada.

Medicinirana hrana za životinje

Član 77

- (1) Subjekt u poslovanju hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije medicinirane hrane za životinje i koji stavlja na tržište mediciniranu hranu za životinje dužan je da obezbijedi da medicinirana hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz stava 2 ovog člana.
- (2) Zahtjeve za mediciniranu hranu za životinje propisuje Vlada.
- (3) Obrazac i sadržaj recepta za mediciniranu hranu za životinje, obrazac i sadržaj priloženog dokumenta za mediciniranu hranu za životinje propisuje Ministarstvo.

X. SLUŽBENA KONTROLA I NADZOR

Vršenje službene kontrole i nadzora

Član 78

- (1) Službenu kontrolu i inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, posebnog propisa o službenoj kontroli hrane i propisa donijetih na osnovu ovog zakona i zakona o službenoj kontroli hrane vrši nadležni organ preko službenih veterinar - inspektora za hranu životinjskog porijekla i inspektora za hranu neživotinjskog porijekla (u daljem tekstu: inspektori za hranu), graničnih službenih veterinar i graničnih fitosanitarnih inspektora u skladu sa zakonom.
- (2) Inspektor za hranu vrši službenu kontrolu i nadzor:
  - 1) Službeni veterinar - inspektor za hranu životinjskog porijekla sprovodi službenu kontrolu i nadzor:
    - registrovanih objekata za primarnu proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla, sa pratećim djelatnostima;
    - registrovanih objekata za preradu primarnih proizvoda životinjskog porijekla na poljoprivrednim gazdinstvima;
    - odobrenih objekata za preradu, proizvodnju i distribuciju proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla;
    - GMO hrane i hrane za životinje životinjskog porijekla.
  - 2) Inspektor za hranu neživotinjskog porijekla sprovodi službenu kontrolu i nadzor:
    - registrovanih objekata za primarnu proizvodnju proizvoda neživotinjskog porijekla, sa pratećim djelatnostima;
    - odobrenih objekata za preradu primarnih proizvoda neživotinjskog porijekla na poljoprivrednim gazdinstvima;
    - odobrenih objekata za preradu, proizvodnju i distribuciju proizvoda neživotinjskog porijekla;
    - GMO hrane i hrane za životinje neživotinjskog porijekla.
    - pošiljki hrane neživotinjskog porijekla koje se unose i koje ne podliježu pojačanim službenim kontrolama na mjestu puštanja u slobodan promet (carinska ispostava), skladištu, poslovnim prostorijama subjekta u poslovanju hranom;
    - pri izvozu pošiljki proizvoda neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla.

Uslovi za inspektore za hranu

Član 79

- (1) Pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonom o državnim službenicima i namještenicima, zdravlju i dobrobiti životinja, inspektori koji vrše službene kontrole hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom treba da:
  - 1) su obučeni za obavljanje odgovarajućih službenih kontrola;
  - 2) se kontinuirano stručno usavršavaju;
  - 3) posjeduju multidisciplinarnе sposobnosti saradnje.
- (2) Inspektori za hranu u zavisnosti od oblasti nadzora mogu biti lica sa završenim VII stepenom stručne spreme iz oblasti veterine, medicine, biologije, hemije, prehrambene tehnologije, poljoprivrednih nauka iz oblasti biljne proizvodnje i stočarstva koji, pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonom o državnim službenicima i namještenicima, imaju i položen stručni ispit za rad u organima državne uprave.
- (3) Obuku iz stava 1 tačka 1 ovog člana organizuje nadležni organ.

(4) Program i način sprovođenja obuke iz stava 1 tačka 1 ovog člana utvrđuje nadležni organ.

Obaveze i ovlašćenja inspektora

Član 80

U sprovođenju službenih kontrola inspektori iz člana 78 ovog zakona, pored obaveza i ovlašćenja utvrđenih zakonom o službenoj kontroli i zakonom o inspeksijskom nadzoru ukoliko odredbe nijesu u suprotnosti sa zakonom o službenim kontrolama i ovim zakonom, imaju prava i obaveze da:

- 1) sprovode službene kontrole;
- 2) uzimaju uzorke hrane i hrane za životinje;
- 3) vrše provjeru sljedljivosti hrane i hrane za životinje iz člana 27 stav 5 ovog zakona;
- 4) vrše provjeru kontrolnih sistema zasnovanih na HACCP principima koje su uspostavili subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje i dobijenih rezultata iz čl. 36 i 69 ovog zakona;
- 5) vrše kontrolu radi provjere ispunjenosti zahtjeva bezbjednosti hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom, utvrđenih sljedećim propisima o:
  - higijeni hrane iz člana 35 st. 2 i 5 ovog zakona;
  - mikrobiološkim kriterijumima za hranu iz člana 37 stav 2 ovog zakona;
  - posebnim zahtjevima higijene hrane životinjskog porijekla iz člana 38 st. 2, 5 i 8 ovog zakona;
  - zdravstvenim i identifikacionim oznakama iz člana 40 stav 2 ovog zakona;
  - smanjenju površinske kontaminacije iz člana 41 stav 2 ovog zakona;
  - registraciji objekata iz člana 43 stav 3 ovog zakona;
  - odobravanju objekata iz člana 44 stav 17 ovog zakona;
  - upotrebi vodiča za dobru higijensku praksu i primjenu principa HACCP-a iz člana 47 ovog zakona;
  - informisanju potrošača o hrani iz člana 48 stav 2 ovog zakona;
  - nutritivnim i zdravstvenim tvrdnjama iz člana 49 stav 2 ovog zakona;
  - oznakama serije ili lota iz člana 50 stav 4 ovog zakona;
  - prehrambenim aditivima iz člana 51 stav 2 ovog zakona;
  - prehrambenim enzimima iz člana 52 stav 2 ovog zakona;
  - ekstrakcionim rastvaračima iz člana 53 stav 2 ovog zakona;
  - prehrambenim aromama iz člana 54 stav 2 ovog zakona;
  - materijalima i predmetima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom iz člana 55 stav 2 ovog zakona;
  - suplementima iz člana 56 stav 2 ovog zakona;
  - dodavanju vitamina, minerala i drugih supstanci iz člana 57 stav 2 ovog zakona;
  - hrani za odojčad i malu djecu, hrani za posebne medicinske potrebe i hrani za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionoj dijeti iz člana 58 stav 2 ovog zakona;
  - brzo zamrznutoj hrani iz člana 59 stav 2 ovog zakona;
  - kontaminantima iz člana 60 stav 2 ovog zakona;
  - novoj hrani iz člana 61 stav 2 ovog zakona;
  - hrani ili sastojcima hrane tretiranim jonizujućim zračenjem iz člana 62 stav 2 ovog zakona;
  - prirodnoj mineralnoj i izvorskoj vodi iz člana 63 stav 2 ovog zakona;
  - genetski modifikovanoj hrani ili hrani za životinje iz člana 64 stav 3 ovog zakona;
  - posebnim zahtjevima za stavljanje određene vrste hrane na tržište iz člana 65 stav 3 ovog zakona;

- dobroj praksi za ishranu životinja iz člana 66 stav 3 ovog zakona;
- zahtjevima higijene hrane za životinje iz člana 67 stav 2 ovog zakona;
- stavljanju na tržište i korišćenju hrane za životinje iz člana 70 st. 2 i 3 ovog zakona;
- stavljanju na tržište hrane za životinje za posebne nutritivne namjene iz člana 71 stav 2 ovog zakona;
- označavanju, prezentovanju i pakovanju hrane za životinje iz člana 72 stav 2 ovog zakona;
- tvrdnjama iz člana 73 stav 2 ovog zakona;
- dodacima hrani za životinje iz člana 75 stav 2 ovog zakona;
- nepoželjnim supstancama u hrani za životinje iz člana 76 stav 2 ovog zakona;
- mediciniranoj hrani za životinje iz člana 77 st. 2 i 3 ovog zakona;
- i drugim propisima o hrani donijetim na osnovu ovog zakona, propisa o hrani i zakona o službenim kontrolama.

Upravne mjere i radnje

Član 81

U sprovođenju službenih kontrola inspektori iz člana 80 ovog zakona, pored upravnih mjera i radnji utvrđenih ovim zakonom, zakonom o službenoj kontroli hrane i zakonom o inspekcijском nadzoru imaju obaveze i ovlašćenja da:

- 1) narede mjere propisane zakonom o službenim kontrolama i posebnim propisima o hrani i hrani za životinje;
- 2) narede privremene mjere na osnovu načela predostrožnosti iz člana 13 ovog zakona;
- 3) narede povlačenje i/ili opoziv sa tržišta nebezbedne hrane ili hrane koja nije pogodna za ishranu ljudi u skladu sa članom 23 ovog zakona;
- 4) narede povlačenje i/ili opoziv sa tržišta nebezbedne hrane za životinje u skladu sa članom 24 ovog zakona;
- 5) narede uspostavljanje sljedljivosti u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane, hrane za životinje, životinja za proizvodnju hrane i/ili supstanci koje su namijenjene da se dodaju u hranu ili hranu za životinje ili se može očekivati da će se dodati u hranu ili hranu za životinje i druge mjere u skladu sa članom 27 ovog zakona;
- 6) narede efikasno i tačno obavješćavanje odnosno opoziv od svih korisnika hrane ako subjekat u poslovanju hranom ne postupi u skladu sa članom 28 ovog zakona;
- 7) narede efikasno i tačno obavješćavanje odnosno opoziv od svih korisnika hrane za životinje ako subjekat u poslovanju hranom za životinje ne postupi u skladu sa članom 29 ovog zakona;
- 8) narede sprovođenje mjera radi ispunjavanja zahtjeva higijene hrane u skladu sa članom 35 ovog zakona;
- 9) narede uspostavljanje, primjenu i kontinuirano održavanje postupaka zasnovanih na principima HACCP-a za hranu u skladu sa članom 36 ovog zakona;
- 10) narede sprovođenje mjera za mikrobiološke kriterijume za hranu utvrđenih članom 37 ovog zakona;
- 11) narede sprovođenje mjera radi ispunjavanja posebnih zahtjeva higijene za hranu životinjskog porijekla u skladu sa članom 38 ovog zakona;
- 12) narede uspostavljanje efikasnih postupaka čišćenja i dezinfekcije prostorija i opreme u skladu sa članom 39 ovog zakona;
- 13) narede propisano označavanje zdravstvenom i identifikacionom oznakom proizvoda životinjskog porijekla u skladu sa članom 40 ovog zakona;
- 14) narede uklanjanja površinske kontaminacije dozvoljenim supstancama u skladu sa članom 41 ovog zakona;

- 15) zabrane obavljanje djelatnosti u objektima koji nijesu upisani u registar registrovanih objekata u skladu sa članom 43 ovog zakona;
- 16) zabrane obavljanje djelatnosti u objektima koji nijesu odobreni za obavljanje djelatnosti u skladu sa članom 44 ovog zakona;
- 17) zabrane stavljanje na tržište hrane koja nije označena ili je na hrani oznaka koja ne sadrži sve propisane informacije o hrani u skladu sa članom 48 ovog zakona;
- 18) zabrane stavljanje na tržište hrane koja na oznaci sadrži nutritivne i zdravstvene tvrdnje suprotno zahtjevima utvrđenim članom 49 ovog zakona;
- 19) zabrane stavljanje na tržište hrane koja ne sadrži oznaku serije ili lota u skladu sa članom 50 ovog zakona;
- 20) zabrane stavljanje na tržište prehrambenih aditiva i hrane koja sadrži prehrambene aditive ili koriste prehrambene aditive suprotno zahtjevima utvrđenim članom 51 ovog zakona;
- 21) zabrane stavljanje na tržište prehrambenih enzima i hrane koja sadrži prehrambene enzime ili koriste prehrambene enzime suprotno zahtjevima utvrđenim članom 52 ovog zakona;
- 22) zabrane stavljanje na tržište ekstrakcionih rastvarača i hrane koja sadrži ekstrakcione rastvarače ili koriste ekstrakcione rastvarače suprotno zahtjevima utvrđenim članom 53 ovog zakona;
- 23) zabrane stavljanje na tržište prehrambenih aroma i hrane koja sadrži prehrambene arome ili koriste prehrambene arome suprotno zahtjevima utvrđenim članom 54 ovog zakona;
- 24) zabrane stavljanje na tržište materijala i predmeta koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom a koji ne ispunjavaju zahtjeve propisane članom 55 ovog zakona;
- 25) zabrane stavljanje na tržište suplemenata i hrane koja sadrži suplemente suprotno zahtjevima utvrđenim članom 56 ovog zakona;
- 26) zabrane stavljanje na tržište vitamina, minerala i drugih supstanci kao i hrane koja sadrži vitamine, minerale i druge supstance suprotno zahtjevima utvrđenim članom 57 ovog zakona;
- 27) zabrane stavljanje na tržište hrane za odojčad i malu djecu, hrane za posebne medicinske potrebe i hrane za zamjenu za cjelodnevnu ishranu pri redukcionoj dijeti koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 58 ovog zakona;
- 28) zabrane stavljanje na tržište brzo zamrznute hrane koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 59 ovog zakona;
- 29) zabrane stavljanje na tržište hrane koja sadrži kontaminente suprotno zahtjevima utvrđenim članom 60 ovog zakona;
- 30) zabrane stavljanje na tržište nove hrane koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 61 ovog zakona;
- 31) zabrane stavljanje na tržište hrane tretirane jonizujućim zračenjem koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 62 ovog zakona;
- 32) zabrane stavljanje na tržište prirodne mineralne i izvorske vode koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 63 ovog zakona;
- 33) zabrane stavljanje na tržište genetski modificovane hrane i hrane za životinje koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 64 ovog zakona;
- 34) zabrane stavljanje na tržište određene vrste hrane koja ne ispunjava zahtjeve propisane članom 65 ovog zakona;
- 35) naredbe sprovođenje mjera radi ispunjavanja zahtjeva higijene hrane za životinje u skladu sa članom 67 ovog zakona;
- 36) naredbe uspostavljanje, primjenu i kontinuirano održavanje postupaka zasnovanih na principima HACCP-a za hranu za životinje u skladu sa članom 69 ovog zakona;
- 37) zabrane stavljanje na tržište hrane za životinje koja ne ispunjava propisane zahtjeve utvrđene članom 70 ovog zakona;

- 38) zabrane stavljanje na tržište hrane za životinje za posebne nutritivne namjene koja ne ispunjava propisane zahtjeve utvrđene članom 71 ovog zakona;
- 39) zabrane stavljanje na tržište hrane za životinje koja nije označena ili je na hrani oznaka koja ne sadrži sve propisane informacije o hrani za životinje u skladu sa članom 72 ovog zakona;
- 40) zabrane stavljanje na tržište hrane za životinje koja na oznaci sadrži tvrdnje navedene suprotno zahtjevima utvrđenim članom 73 ovog zakona;
- 41) zabrane stavljanje na tržište dodataka hrani za životinje suprotno zahtjevima utvrđenim članom 75 ovog zakona;
- 42) zabrane stavljanje na tržište dodataka hrane za životinje koja sadrži nepoželjne supstance suprotno zahtjevima utvrđenim članom 76 ovog zakona;
- 43) zabrane stavljanje na tržište medicinirane hrane za životinje suprotno zahtjevima utvrđenim članom 77 ovog zakona;

XI. KAZNENE ODREDBE

Novčane kazne

Član 82

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne obezbijedi da, u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije unutar poslovanja koje je pod njihovom kontrolom, hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve propisa o hrani koji su od posebnog značaja za njihove aktivnosti i ne vrše provjere da li su ispunjeni ti propisani zahtjevi (član 26 stav 1);
- 2) ne uspostavi sljedljivost u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane, hrane za životinje, životinja za proizvodnju hrane i/ili supstanci koje su namijenjene da se dodaju u hranu ili hranu za životinje ili se može očekivati da će se dodati u hranu ili hranu za životinje (član 27 stav 1);
- 3) ne uspostavi sistem sljedljivosti i postupke na osnovu kojih se može identifikovati svako lice od kojeg se snabdijeva hranom, hranom za životinje, životinjama za proizvodnju hrane i svakom drugom supstancom koja je namijenjena, ili se može očekivati da bude ugrađena u hranu ili hranu za životinje i/ili kojima je isporučio svoje proizvode (član 27 stav 2);
- 4) ne uspostavi sistem i postupke koji mu omogućavaju da na zahtjev nadležnog organa učini dostupnim sve informacije iz člana 27 stav 2 ovog zakona (član 27 stav 3);
- 5) ne označi i ne identifikuje na odgovarajući način hranu ili hranu za životinje koja se stavlja na tržište ili je očekivano da će biti stavljena na tržište, kako bi se omogućila sljedivost putem odgovarajuće dokumentacije ili drugih informacija u skladu sa odgovarajućim zahtjevima utvrđenim posebnim propisima (član 27 stav 4);
- 6) bez odlaganja, ne pokrene postupak povlačenja hrane sa tržišta kada ta hrana više nije pod njegovom neposrednom kontrolom, a kada smatra ili ima razloga da sumnja da hrana koju je uvezao, proizveo, preradio, obradio ili distribuirao ne ispunjava zahtjeve bezbjednosti hrane, i o tome ne obavijesti nadležni organ (član 28 stav 1);
- 7) je hrana iz člana 28 stav 1 ovog zakona već došla do potrošača, ne obavijesti odmah, tačno i na efikasan način potrošače o razlogu njenog povlačenja i ako je to potrebno od potrošača ne zatraži povraćaj te hrane kojom su već snabdjeveni, ako druge mjere nijesu dovoljne za postizanje visokog nivoa zaštite zdravlja (član 28 stav 2);
- 8) u okviru svog poslovanja, ne pokrene postupak povlačenja sa tržišta proizvoda koji ne ispunjavaju zahtjeve bezbjednosti hrane i ne učestvuje u doprinosu bezbjednosti hrane tako što prosljeđuje odgovarajuće informacije za sljedivost hrane nadležnom organu i ne saraduje u preduzimanju aktivnosti, zajedno sa proizvođačima, prerađivačima i/ili nadležnim organom (član 28 stav 3);

- 9) bez odlaganja ne obavijesti nadležni organ ako smatra ili ima razloga da sumnja da hrana koju je stavio na tržište može biti štetna za zdravlje ljudi (član 28 stav 4);
- 10) bez odlaganja ne obavijesti nadležni organ o preduzetim aktivnostima za sprečavanje rizika za krajnjeg potrošača (član 28 stav 5);
- 11) sprečava i obeshrabruje druga lica od saradnje sa nadležnim organom u slučaju kada to može spriječiti, smanjiti ili ukloniti rizik koji potiče od te hrane (član 28 stav 5);
- 12) ne saraduje sa nadležnim organom u aktivnostima koje se preduzimaju radi izbjegavanja ili smanjenja rizika koji potiče od hrane kojom on snabdijeva ili je snabdijevao tržište (član 28 stav 6);
- 13) ne pokrene postupak povlačenja hrane za životinje sa tržišta, bez odlaganja, i o tome ne obavijesti nadležni organ, ako sumnja ili ima razloga da sumnja da hrana za životinje koju je uvezo, proizveo, preradio, manufakturno obradio ili distribuirao ne ispunjava zahtjeve za bezbjednost hrane za životinje (član 29 stav 1);
- 14) u slučaju iz člana 29 stav 1 ovog zakona ili u slučaju iz člana 24 stav 3 ovog zakona, kada serija, lot ili pošiljka ne ispunjava zahtjeve za bezbjednost hrane za životinje ne uništi tu hranu za životinje, osim ako nadležni organ ne odluči drugačije (član 29 stav 2);
- 15) u slučaju iz člana 29 stav 2 ovog zakona ne obavijesti potrošače tačno i na efikasan način o razlogu povlačenja hrane za životinje i, ako je potrebno, od potrošača ne traži povraćaj te hrane za životinje kojom su već snabdjeveni, ako druge mjere nijesu dovoljne za postizanje visokog nivoa zaštite zdravlja (član 29 stav 2);
- 16) ne pokrene postupak povlačenja sa tržišta proizvoda koji ne ispunjavaju zahtjeve bezbjednosti hrane za životinje iz maloprodaje ili distribucije i ne učestvuje u doprinosu bezbjednosti hrane za životinje tako što ne prosljeđuje odgovarajuće informacije za sljedivost hrane za životinje nadležnom organu (član 29 stav 3);
- 17) ne saraduje u preduzimanju aktivnosti, zajedno sa proizvođačima, prerađivačima i/ili nadležnim organom (član 29 stav 3);
- 18) ne obavijesti nadležni organ bez odlaganja, ako smatra ili ima razloga da sumnja da hrana za životinje koju je stavio na tržište ne ispunjava zahtjeve bezbjednosti hrane za životinje i odmah ne obavijesti nadležni organ o mjerama preduzetim za sprečavanje rizika koji potiče od upotrebe te hrane za životinje (član 29 stav 4);
- 19) sprečava i obeshrabruje bilo koje drugo lice da saraduje sa nadležnim organom u slučaju kada to može spriječiti, smanjiti ili ukloniti rizik koji potiče od te hrane za životinje (član 29 stav 4);
- 20) ne saraduje sa nadležnim organom u aktivnostima koje se preduzimaju radi izbjegavanja ili smanjenja rizika koji potiče od hrane za životinje kojom on snabdijeva ili je snabdijevao tržište (član 29 stav 5);
- 21) pri poslovanju hranom ne ispunjava zahtjeve o higijeni hrane (član 35 stav 1);
- 22) ne uspostavi i ne sprovodi opšte i posebne zahtjeve za higijenu hrane utvrđene propisom iz člana 35 stav 2 ovog zakona, primjereno djelatnosti (član 35 stav 3);
- 23) ne uspostavi, ne primjenjuje i kontinuirano ne održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane nakon primarne proizvodnje i pratećih djelatnosti (član 36 stav 1);
- 24) ne izvrši izmjene uspostavljenih postupaka prilikom izmjene proizvoda, procesa ili faze proizvodnje (član 36 stav 3);
- 25) ne dokaže usaglašenost uspostavljenih postupaka iz člana 36 stava 1 ovog zakona, primjereno vrsti djelatnosti i obimu djelatnosti na zahtjev nadležnog organa (član 36 stav 4 alineja 1);
- 26) ne obezbijedi hronološko i ažurno dokumentovanje aktivnosti preduzetih u okviru uspostavljenih postupaka (član 36 stav 4 alineja 2);
- 27) ne čuva dokumentaciju i evidencije (član 36 stav 4 alineja 3);

- 28) obavlja djelatnost u kojoj se ne mogu identifikovati kritične kontrolne tačke, u pripremi, proizvodnji i preradi hrane i ne uspostavi dobru higijensku praksu (član 36 stav 5);
- 29) stavlja na tržište hranu koja ne ispunjava propisane mikrobiološke kriterijume (član 37 stav 1);
- 30) ne ispunjava posebne zahtjeve higijene za neprerađene i prerađene proizvode životinjskog porijekla (član 38 stav 1);
- 31) stavi na tržište hranu životinjskog porijekla koja ne potiče iz objekta za proizvodnju hrane životinjskog porijekla koji nije odobren u skladu sa članom 44 stav 13 ovog zakona i koja nije označena propisanom zdravstvenom oznakom i/ili identifikacionom oznakom (član 40 stav 1);
- 32) ne obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i/ili distribucije hrane ili hrane za životinje ili predmeta i materijala koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom u registrovanim odnosno odobrenim objektima (član 42 stav 1);
- 33) ne podnese zahtjev nadležnom organu za registraciju objekta u kojem obavlja djelatnost koja podliježe registraciji prije otpočinjanja obavljanja djelatnosti (član 43 stav 1);
- 34) započne obavljanje djelatnosti u objektu u kojem se obavlja djelatnost koja podliježe odobravanju bez odobrenja za obavljanje djelatnosti u tom objektu (član 44 stav 1);
- 35) ne podnese zahtjev za promjenu podataka nadležnom organu u odnosu na izdato rješenje o upisu odnosno odobravanju djelatnosti objekta u Registar objekata iz člana 42 ovog zakona, najkasnije 30 dana od dana nastanka promjene (član 45 stav 1);
- 36) promijeni lokaciju objekta a ne podnese zahtjev nadležnom organu za registraciju odnosno odobravanje u skladu sa članom 43 odnosno 44 ovog zakona, kao i zahtjev za brisanje objekta na prethodnoj adresi (član 45 stav 2);
- 37) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 48 stav 2 ovog zakona;
- 38) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 49 stav 2 ovog zakona;
- 39) stavi na tržište hranu koja nije označena oznakom koja omogućava identifikaciju serije ili lota kojem hrana pripada (član 50 stav 2);
- 40) ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene propisom iz člana 51 stav 2 ovog zakona;
- 41) ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene propisom iz člana 52 stav 2 ovog zakona;
- 42) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 53 stav 2 ovog zakona;
- 43) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 54 stav 2 ovog zakona;
- 44) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 55 stav 2 ovog zakona;
- 45) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 56 stav 2 ovog zakona;
- 46) hrani dodaje vitamine, minerale i druge supstance i stavlja na tržište hranu sa vitaminima, mineralima i drugim supstancama suprotno zahtjevima utvrđenim propisom iz člana 57 stav 2 ovog zakona;
- 47) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 58 stav 2 ovog zakona;
- 48) ne ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 59 stav 2 ovog zakona;
- 49) ne obezbijedi da hrana koju stavi na tržište ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 60 stav 2 ovog zakona;
- 50) ne obezbijedi da nova hrana koju stavlja na tržište ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 61 stav 2 ovog zakona;
- 51) ne obezbijedi da hrana tretirana jonizujućim zračenjem koju stavlja na tržište ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 62 stav 2 ovog zakona;
- 52) ne obezbijedi da prirodna mineralna voda ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 63 stav 2 ovog zakona;
- 53) ne obezbijedi da genetski modifikovana hrana ili hrana za životinje koju stavlja na tržište ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 64 stav 2 ovog zakona;

- 54) ne podnese nadležnom organu zahtjev sa propisanom dokumentacijom za izdavanje odobrenja o upisu proizvoda u Registar prije uvoza odnosno stavljanja na tržište proizvoda iz člana 65 stav 1 ovog zakona (član 65 stav 2);
  - 55) ne obezbijedi da se sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje, u okviru djelatnosti koju obavlja i koja je pod njegovom kontrolom, vrše u skladu sa propisima o hrani (član 66 stav 1);
  - 56) ne sprovodi mjere, radi ispunjavanja propisanih zahtjeva za higijenu hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje, počev od primarne proizvodnje hrane za životinje do stavljanja na tržište, prilikom ishrane životinja koje se koriste za proizvodnju hrane, kao i pri uvozu i izvozu u skladu sa propisom iz člana 67 stav 2 ovog zakona (član 67 stav 1);
  - 57) ne obezbijedi usaglašenost hrane za životinje sa posebnim mikrobiološkim kriterijumima za hranu za životinje i ne preduzima mjere i ne primjenjuje postupke kojima se garantuje bezbjednost hrane za životinje (član 68 stav 1);
  - 58) ne nabavlja i ne koristi hranu za životinje koja potiče iz objekata koji su registrovani i/ili odobreni u skladu sa ovim zakonom (član 68 stav 2);
  - 59) ne vodi evidenciju koja se odnosi na mjere za kontrolu opasnosti (član 68 stav 3);
  - 60) ne vodi evidenciju o proizvodnji, nabavci i prodaji hrane za životinje, radi obezbjeđivanja sljedljivosti od prijema do isporuke, uključujući i izvoz (član 68 stav 4);
  - 61) ne uspostavi, ne primjenjuje i kontinuirano ne održava postupke zasnovane na principima HACCP-a u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje (član 69 stav 1);
  - 62) ne preispita uspostavljene postupke iz člana 69 stav 1 ovog zakona, prilikom promjene proizvoda, procesa ili bilo koje faze proizvodnje, prerade, skladištenja i distribucije radi njihovog usaglašavanja sa nastalim promjenama (član 69 stav 2);
  - 63) ne obezbijedi da hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 70 stav 2 ovog zakona (član 70 stav 1);
  - 64) ne obezbijedi da hrana za životinje za posebne nutritivne namjene ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 71 stav 2 ovog zakona (član 71 stav 1);
  - 65) hraniva i krmne smješe koje stavlja na tržište ne označi u skladu sa katalogom hraniva iz člana 70 stav 3 ovog zakona (član 72 stav 2);
  - 66) ne učini dostupnom tvrdnju iz člana 73 stav 1 ovog zakona u vrijeme stavljanja hrane za životinje na tržište (član 73 stav 2);
  - 67) ne obezbijedi da dodaci hrani za životinje ispunjavaju zahtjeve utvrđene propisom iz člana 75 stav 2 ovog zakona (član 75 stav 1);
  - 68) ne obezbijedi da hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 76 stav 2 ovog zakona (član 76 stav 1);
  - 69) ne obezbijedi da medicinirana hrana za životinje ispunjava zahtjeve utvrđene propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 77 stav 1).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 2.000 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 6.000 eura.

Ponovljeni prekršaj

Član 83

U slučaju ponovljenog prekršaja iz člana 82 ovog zakona subjektu u poslovanju hranom ili hranom za životinje ili predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom, osim novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti u trajanju od šest mjeseci.

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje propisa

Član 84

- (1) Propisi za sprovođenje ovog zakona i propisa o hrani donijet će se u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi donijeti na osnovu Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15) i Zakona o veterinarstvu („Službeni list CG”, broj 30/12), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Privremeno odobrenje

Član 85

- (1) Subjekti u poslovanju hranom čiji su objekti razvrstani u kategoriju III, na osnovu izvršene procjene stanja po zakonu o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15) a kojima su na osnovu izvještaja o procjeni stanja, zbog utvrđenih neusaglašenosti većeg obima, čije otklanjanje zahtijeva duži vremenski period i kojima su izdata rješenja o privremenom odobravanju obavljanja djelatnosti proizvodnje, prerade i distribucije hrane na osnovu Planova unaprijeđenja, dužni su da otklone neusaglašenosti u rokovima utvrđenim planom unaprijeđenja a najkasnije do 31. decembra 2030. godine.
- (2) Nadležni organ će oduzeti privremeno odobrenje iz stava 1 ovog člana odnosno zabraniti obavljanje djelatnosti u objektu ako se kontrolom utvrdi da subjekat u poslovanju hranom ne otklanja utvrđene neusaglašenosti u rokovima utvrđenim Planom unaprijeđenja.
- (3) Nadležni organ vrši praćenje sprovođenja unaprijeđenja u objektima iz stava 1 ovog člana.
- (4) Nadležni organ će zabraniti rad objektima iz stava 1 ovog člana ako ne otklone sve nepravilnosti u skladu sa Planom unaprijeđenja 31. decembra 2030. godine.

Usaglašavanje poslovanja

Član 86

- (1) Subjekti u poslovanju hranom za objekte, koji su odobreni i upisani u Registar odobrenih objekata na osnovu Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), koji tokom cijelog proizvodnog procesa ili određenih faza proizvodnog procesa primjenjuju tradicionalne postupke za proizvodnju hrane sa tradicionalnim karakteristikama dužni su da u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona podnesu zahtjev za odobravanje u skladu sa članom 39 ovog zakona.
- (2) Nakon prijema zahtjeva iz stava 2 ovog člana sprovodi se postupak u skladu sa članom 39 ovog zakona.
- (3) Subjekti u poslovanju hranom iz člana 65 ovog zakona, koji proizvode i/ili unose na teritoriju Crne Gore i stavljaju na tržište suplemente, novu hranu i hranu sa zdravstvenim i nutritivnim tvrdnjama dužni su da podnesu zahtjev sa propisanom dokumentacijom za izdavanje odobrenja o upisu proizvoda u Registar nadležnog organa u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu propisa iz člana 65 stav 3 ovog zakona.
- (4) Nakon prijema zahtjeva iz st. 3 ovog člana sprovodi se postupak u skladu sa propisom iz člana 65 stav 3 ovog zakona.
- (5) Odobrenje o upisu proizvoda u Registar iz člana 65 stav 1 ovog zakona, nadležni organ izdaje u roku od 6 mjeseci od dana prijema zahtjeva.
- (6) Nakon izdavanja odobrenja iz stava 5 ovog člana na tržište se, do isteka roka mogu stavljati ranije uvezeni ili proizvedeni proizvodi iz stava 1 ovog člana uz uslov da je potvrđena usaglašenost sa propisima o hrani.

(7) Subjekt u poslovanju predmetima i materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom, koji proizvode ili unose u Crnu Goru i stavlja na tržište predmete i materijale koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom dužan je da u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnese zahtjev za upis u registar registrovanih objekata iz člana 43 ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 87

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15).

Stupanje na snagu

Član 88

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 12-1/26-1/10

EPA 901 XXVIII

Podgorica, 27. april 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.

1128.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O SREDSTVIMA ZA ISHRANU BILJA

Proglašavam **Zakon o sredstvima za ishranu bilja**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-788/2

Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

ZAKON
O SREDSTVIMA ZA ISHRANU BILJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi za proizvodnju, stavljanje i/ili isporuku na tržište, razvrstavanje (klasifikacija) u funkcionalne kategorije, karakteristike, označavanje i primjena sredstava za ishranu bilja, kao i druga pitanja od značaja za proizvodnju, stavljanje na tržište i isporuku sredstava za ishranu bilja.

Primjena

Član 2

(1) Ovaj zakon se ne primjenjuje na:

- 1) nusproizvode životinjskog porijekla ili izvedene proizvode u skladu sa posebnim propisom koji uređuje nusproizvode životinjskog porijekla kada se stavljaju na tržište;
- 2) sredstva za zaštitu bilja koja obuhvata posebni propis koji uređuje sredstva za zaštitu bilja.

(2) Ovaj zakon ne isključuje primjenu posebnih propisa koji uređuju:

- 1) zaštitu životne sredine, a naročito zemljišta prilikom upotrebe kanalizacionog mulja u poljoprivredi;
- 2) uvođenje mjera za podsticanje unapređenja bezbjednosti i zdravlja radnika na radu;
- 3) zaštitu voda od zagađenja uzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih izvora;
- 4) oblast politike voda;
- 5) namjerno uvođenje genetski modifikovanih organizama u životnu sredinu;
- 6) higijenu hrane;

- 7) službene kontrole i druge službene aktivnosti;
- 8) najviši dozvoljeni nivoi određenih kontaminanata u hrani;
- 9) registraciju, evaluaciju, autorizaciju i ograničavanje hemikalija (REACH);
- 10) organsku proizvodnju i označavanje organskih proizvoda;
- 11) klasifikaciju, označavanje i pakovanje supstanci i smješa odnosno hemikalija;
- 12) stavljanje na tržište i upotrebu prekursora za eksplozive;
- 13) sprečavanje i upravljanje unošenjem i širenje invazivnih stranih vrsta;
- 14) zdravstvenu zaštitu bilja; i
- 15) smanjenje emisija određenih zagađivača atmosfere.

(3) EU đubriva koja su u skladu sa ovim zakonom mogu se stavljati na tržište Crne Gore i ne smije se ograničavati njihova dostupnost iz razloga koji se odnose na sastav, označavanje ili druge aspekte obuhvaćene ovim zakonom.

Značenje izraza

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) **sredstvo za ishranu bilja** (*fertilising product*) je supstanca, smješa, mikroorganizam ili bilo koji drugi materijal koji se primjenjuje ili je namijenjen upotrebi na bilju ili njihovoj rizosferi, ili na gljivama ili njihovoj mikosferi, ili koji je namijenjen da sačinjava rizosferu ili mikosferu, bilo samostalno ili pomiješan sa drugim materijalom, radi obezbjeđivanja bilja ili gljiva hranljivim elementima ili radi poboljšanja efikasnosti njihove ishrane;
- 2) **sredstvo za ishranu bilja EU** (*EU fertilising product*) je sredstvo za ishranu bilja propisano ovim zakonom koje ima oznaku CE kada se isporučuje na tržište;
- 3) **supstanca** (*substance*) je hemijski element i njegovi spojevi u prirodnom stanju ili dobijeni bilo kojim proizvodnim procesom, uključujući bilo koji aditiv neophodan za očuvanje stabilnosti i bilo koju nečistoću koja potiče iz proizvodnog procesa, isključujući bilo koji rastvarač koji se može odvojiti bez uticaja na stabilnost supstance ili promjenu sastava;
- 4) **mješavina** (*mixture*) je smješa ili rastvor sastavljen od dvije ili više supstanci;
- 5) **mikroorganizmi** (*micro-organisms*) su ćelijske ili nećelijske mikrobiološke jedinice, uključujući niže gljive i viruse, sposobni da se razmnožavaju ili da prenose genetski materijal;
- 6) **tečni oblik** (*liquid form*) je suspenzija ili rastvor, pri čemu je suspenzija dvofazna disperzija u kojoj su čvrste čestice suspendovane u tečnoj fazi, a rastvor je tečnost bez čvrstih čestica ili gel uključujući paste;
- 7) **čvrsti oblik** (*solid form*) karakteriše strukturalna čvrstoća i otpornost na promjene oblika ili zapremine, u kojem su atomi čvrsto vezani jedni za druge, bilo u pravilnoj geometrijskoj rešetki (kristalni čvrsti materijali) ili na nepravilni način (amorfni čvrsti materijali);
- 8) **procenat mase** (*% by mass*) je procenat mase cjelokupnog sredstva za ishranu bilja u obliku u kojem se isporučuje na tržište;
- 9) **isporuka na tržište** (*making available on the market*) je svaka isporuka sredstava za ishranu bilja za distribuciju (na veliko i malo), potrošnju ili upotrebu na tržištu Crne Gore u okviru obavljanja privredne djelatnosti, sa ili bez naknade;
- 10) **stavljanje na tržište** (*placing on the market*) je prva isporuka sredstava za ishranu bilja na tržište Crne Gore;
- 11) **proizvođač** (*manufacturer*) je privredno društvo ili preduzetnik koji proizvodi sredstvo za ishranu bilja ili za koga se sredstvo za ishranu bilja dizajnira ili proizvodi i koji to sredstvo stavlja na tržište pod svojim imenom ili žigom;
- 12) **ovlašćeni zastupnik** (*authorised representative*) je privredno društvo ili preduzetnik kojeg je proizvođač pisanim putem ovlastio da u njegovo ime obavlja određene zadatke;
- 13) **uvoznik** (*importer*) je privredno društvo ili preduzetnik koji uvozi i stavlja na tržište sredstvo za ishranu bilja iz drugih zemalja na tržište Crne Gore;

- 14) **distributer** (*distributor*) je privredno društvo ili preduzetnik u lancu snabdijevanja, osim proizvođača ili uvoznika, koji isporučuje na tržište sredstvo za ishranu bilja;
- 15) **ekonomski operateri** (*economic operators*) su proizvođači, ovlašteni zastupnici, uvoznici i distributeri;
- 16) **tehnička specifikacija** (*technical specification*) je dokument koji propisuje tehničke zahtjeve koje treba da ispunji sredstvo za ishranu bilja, proizvodni proces ili metode za uzorkovanje i analizu sredstva za ishranu bilja;
- 17) **harmonizovani standard** (*harmonised standard*) je harmonizovani standard u skladu sa posebnim propisom koji uređuje standarde;
- 18) **akreditacija** (*accreditation*) je potvrda koju izdaje nacionalno akreditaciono tijelo, da tijelo za ocjenu usklađenosti ispunjava zahtjeve utvrđene harmonizovanim standardima, gdje je primjenjivo, i druge dodatne zahtjeve, uključujući one utvrđene u relevantnim sektorskim šemama, za obavljanje određene aktivnosti ocjene usklađenosti;
- 19) **nacionalno akreditaciono tijelo** (*national accreditation body*) je nacionalno akreditaciono tijelo Crne Gore;
- 20) **ocjenjivanje usaglašenosti** (*conformity assessment*) je postupak kojim se utvrđuje da li sredstvo za ishranu bilja ispunjava zahtjeve u skladu sa ovim zakonom;
- 21) **tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti** (*conformity assessment body*) je tijelo koje obavlja aktivnosti ocjenjivanja usaglašenosti, uključujući ispitivanje, sertifikaciju i kontrolu;
- 22) **opoziv** (*recall*) je svaka mjera sa ciljem vraćanja sredstva za ishranu bilja, koje ne ispunjava propisane zahtjeve, a koje je već stavljeno na raspolaganje krajnjem korisniku;
- 23) **povlačenje** (*withdrawal*) je svaka mjera čiji je cilj da spriječi da sredstvo za ishranu bilja, koje ne ispunjava propisane zahtjeve, u lancu snabdijevanja bude isporučeno na tržište;
- 24) **oznaka CE** (*CE marking*) je oznaka kojom proizvođač označava da je sredstvo za ishranu bilja EU odnosno da je usaglašeno sa važećim zahtjevima harmonizovanog zakonodavstva Evropske unije.

II. FUNKCIONALNE KATEGORIJE SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA

Stavljanje na tržište sredstva za ishranu bilja

Član 4

(1) Sredstva za ishranu bilja mogu biti stavljena odnosno isporučena na tržište Crne Gore samo ako su u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

(2) Ako sredstva za ishranu bilja sadrže i sredstva za zaštitu bilja, na tržište i upotrebu sredstava za ishranu bilja primjenjuju se i propisi kojima se uređuju sredstva za zaštitu bilja.

(3) Ako sredstva za ishranu bilja sadrže i opasne materije, na tržište i upotrebu sredstava za ishranu bilja primjenjuju se i propisi kojima se uređuju opasne materije.

Uslovi za sredstva za ishranu bilja

Član 5

(1) Sredstva za ishranu bilja ne smiju predstavljati rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, opštu bezbjednost ili životnu sredinu i mogu se proizvoditi, stavljati odnosno isporučiti na tržište i primjenjivati u Crnoj Gori, pod uslovom da:

- 1) ispunjavaju uslove u pogledu razvrstavanja (klasifikacije) u relevantne funkcionalne kategorije (tipove) sredstava za ishranu bilja;
- 2) ispunjavaju uslove vezane na relevantnu kategoriju materijala ili kategoriju od kojih se sastoje (sirovina);
- 3) su označena na propisan način u skladu sa ovim zakonom i upisana u Registar sredstava za ishranu bilja (u daljem tekstu: Registar).

(2) Sredstva za ishranu bilja ne smiju da predstavljaju rizik za bezbjednost, zdravlje ljudi, životinja i bilja i životnu sredinu i za uslove koji nijesu navedeni u stavu 1 tač. 1 i 2 ovog člana.

(3) Organ uprave nadležan za poslove sredstava za ishranu bilja (u daljem tekstu: Uprava) donosi smjernice za proizvođače u pogledu uslova iz stava 1 tačka 3 ovog člana i nadzor tržišta sa jasnim informacijama i primjerima koji se odnose na vizuelni izgled oznake.

(4) Uslove, postupak i dokumentaciju za klasifikaciju (razvrstavanje) u funkcionalne kategorije (tipove), zahtjeve koji se odnose na razvrstavanje u odgovarajuće funkcionalne kategorije (tipove) đubriva, uslove vezane za kategoriju materijala od kojih se sastoje (sirovina) i način označavanja sredstava za ishranu bilja po funkcionalnim kategorijama (tipovima) iz stava 1 ovog člana, propisuje organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Funkcionalne kategorije

Član 6

(1) Sredstva za ishranu bilja se razvrstavaju na sljedeće funkcionalne kategorije (tipove):

- 1) đubrivo (*fertiliser*);
- 2) materijal za kalcifikaciju (*liming material*);
- 3) oplemenjivač zemljišta (*soil improver*);
- 4) uzgojni medij (*growing medium*);
- 5) inhibitor (*inhibitor*);
- 6) biljni biostimulator (*plant biostimulant*);
- 7) mješavina sredstava za ishranu bilja (*fertilising product blend*).

(2) Bliže detaljne funkcionalne kategorije (tipove) iz stava 1 ovog člana i razvrstavanje u funkcionalne kategorije sredstava za ishranu bilja, na nivou potkategorije sa zahtjevima, propisuje Ministarstvo.

Amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota

Član 7

(1) Amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota su mineralna đubriva, koja sadrže najmanje 28 % azota u obliku amonijum-nitrata.

(2) Amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota moraju biti u originalnom pakovanju.

(3) Amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota moraju, pored uslova propisanih ovim zakonom, ispunjavati i posebne tehničke i hemijske uslove u pogledu sadržaja nečistoća i drugih materija.

(4) Amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota mogu da sadrže neorganske i inertne materije.

(5) Sirovine koje se koriste u proizvodnji đubriva iz stava 1 ovog člana, ne smiju povećati osjetljivost na toplotu ili detonaciju.

(6) Prevoz amonijum-nitratnih đubriva visoke koncentracije azota vrši se u skladu sa propisima koji uređuju prevoz opasnih materija.

Proizvođač odnosno uvoznik amonijum-nitratnih đubriva visoke koncentracije azota

Član 8

(1) Proizvođač odnosno uvoznik amonijum-nitratnih đubriva visoke koncentracije azota koja se stavljaju na tržište, radi kontrole i mogućnosti praćenja amonijum-nitratnih đubriva visoke koncentracije azota na tržištu, dužan je da vodi evidenciju koja sadrži: naziv, sjedište proizvođača odnosno uvoznika i ime odgovornog lica u sjedištu u kojem se proizvode đubriva ili njihove osnovne komponente.

(2) Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se dok se amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota nalaze na tržištu, kao i pet godina nakon što proizvođač prestane da stavlja na tržište amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota.

(3) Način vođenja evidencije propisuje Ministarstvo.

Ispitivanje otpornosti na detonaciju

Član 9

(1) Prije stavljanja na tržište amonijum-nitratnih đubriva sa visokim sadržajem azota, proizvođač odnosno uvoznik mora da ima dokaz o izvršenom ispitivanju otpornosti na detonaciju.

(2) Uslove za amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota u pogledu karakteristika, graničnih vrijednosti, kao i metode za provjeru usklađenosti sa graničnim vrijednostima, otpornosti na detonacije, način skladištenja i rukovanja propisuje Ministarstvo.

Ograničenja i zabrane

Član 10

(1) Ako se naučnim i tehničkim saznanjima utvrdi da sredstvo za ishranu bilja predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu, iako zadovoljava uslove propisane ovim zakonom, Uprava može naložiti jednu ili više mjera, a naročito:

- 1) privremeno ili trajno zabraniti proizvodnju i isporuku na tržište; ili
- 2) utvrditi posebne uslove za proizvodnju, isporuku na tržište i primjenu tog sredstva za ishranu bilja.

(2) Način donošenja i sprovođenja mjera iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine i organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

III. SUBJEKTI U OBLASTI SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA OBAVEZE EKONOMSKIH OPERATERA

Obaveze proizvođača

Član 11

(1) Radi stavljanja sredstava za ishranu bilja na tržište, proizvođač je dužan da:

- 1) obezbijedi da su dizajnirani i proizvedeni u skladu sa ovim zakonom i propisom iz člana 5 stav 4 ovog zakona;
- 2) izradi tehničku dokumentaciju i sprovede odgovarajući postupak ocjenjivanja usklađenosti u skladu sa ovim zakonom ili da obezbijedi da ovaj postupak sprovodi drugo lice i o tome vodi evidenciju, a kada je usklađenost dokazana, proizvođač je dužan da sastavi izjavu o usklađenosti i da stavi propisanu oznaku;
- 3) čuva tehničku dokumentaciju i izjavu o usklađenosti proizvedenog sredstava za ishranu bilja pet godina nakon što je sredstvo za ishranu bilja, na koji se ti dokumenti odnose, stavljeno na tržište, a kopiju izjave o usklađenosti za zahtjev dužan je staviti na raspolaganje drugim ekonomskim operaterima;
- 4) obezbijedi i uspostavi procedure koje obezbjeđuju da sredstva za ishranu bilja iste proizvodne serije ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom, uzimajući u obzir i promjene u postupku proizvodnje ili promjene u usklađenim standardima, zajedničkim specifikacijama u skladu sa ovim zakonom ili drugim tehničkim specifikacijama na osnovu kojih se izjavljuje usklađenost ili preko kojih se usklađenost potvrđuje;
- 5) ako smatra osnovanim na osnovu prigovora, uzimajući u obzir promjene karakteristika sredstava za ishranu bilja ili rizike koje predstavlja, izvrši ispitivanje uzoraka sredstava za ishranu bilja na tržištu, istraži prigovore i, po potrebi, vodi knjigu žalbi i evidenciju

neusaglašenih i povučениh sa tržišta sredstava za ishranu bilja, a distributere da obavijestava o svakom praćenju;

- 6) obezbijedi da pakovanje sredstava za ishranu bilja, koje stavlja na tržište, ima naveden broj tipa, broj šarže (serije) ili druge elemente koji omogućavaju identifikaciju ili, ako se sredstvo za ishranu bilja isporučuje u rasutom stanju bez pakovanja, ovi podaci se navode na pratećoj dokumentaciji priloženoj uz sredstvo za ishranu bilja;
- 7) na pakovanju ili, ako se sredstvo za ishranu bilja isporučuje u rasutom stanju bez pakovanja, na pratećoj dokumentaciji priloženoj uz sredstvo za ishranu bilja, navede svoj naziv, registrovan trgovački naziv ili žig i poštansku adresu koja je jedinstvena tačka za kontaktiranje proizvođača, a podaci su na crnogorskom jeziku, jasni, razumljivi i čitljivi;
- 8) obezbijedi da uz sredstvo za ishranu bilja budu priloženi podaci u skladu sa članom 5 stav 1 tačka 3 i propisom iz člana 5 stav 4 ovog zakona i to:
  - a) ako se sredstvo za ishranu bilja isporučuje upakovano, podaci treba da se nalaze na oznaci/deklaraciji/etiketi koja je pričvršćena za pakovanje, a u slučaju nedostatka prostora za sve informacije (malo pakovanje), podaci se navode na posebnom dodatku koji prati to pakovanje, a dodatak se smatra sastavnim dijelom te oznake/deklaracije/etikete; ili
  - b) ako se sredstvo za ishranu bilja isporučuje u rasutom stanju bez pakovanja, svi podaci navode se na dodatku koji je dostupan radi kontrole kada se sredstvo za ishranu bilja stavlja na tržište na crnogorskom jeziku, jasni, razumljivi i čitljivi.

(2) Ako proizvođač sumnja ili ima razloga da sumnja da sredstvo za ishranu bilja koje je stavio na tržište nije u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona, dužan je da:

- odmah preduzme sve potrebne korektivne mjere kako bi se sredstvo za ishranu bilja uskladilo; ili

- povuče ili opozove sa tržišta takvo sredstvo za ishranu bilja.

(3) Za sredstvo za ishranu bilja iz stava 2 ovog člana, koje je stavljeno na tržište, a koje predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, za bezbjednost ili za životnu sredinu, proizvođač je dužan da odmah obavijesti Upravu, navodeći detalje o svakoj neusklađenosti i preduzetim korektivnim mjerama.

(4) Proizvođač je dužan da, na obrazložen zahtjev Uprave, dostavi sve informacije i dokumentaciju, u papirnoj odnosno elektronskoj formi, neophodnu za dokazivanje usaglašenosti sredstava za ishranu bilja sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu njega, na crnogorskom jeziku i dužan je da sarađuje sa Upravom, u svim mjerama preduzetim sa ciljem otklanjanja rizika koje predstavlja sredstvo za ishranu bilja stavljeno na tržište.

(5) Utvrđivanje zajedničkih specifikacija iz stava 1 tačka 4 ovog člana, u odnosu na zahtjeve iz člana 5 ovog zakona, propisuje Ministarstvo.

Obaveze ovlašćenog zastupnika

Član 12

(1) Proizvođač može na osnovu pisanog ovlašćenja imenovati ovlašćenog zastupnika (*authorised representative*).

(2) Dužnosti iz člana 11 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona koje se odnose na dizajn i proizvodnju sredstava za ishranu bilja, kao i obaveza pripreme tehničke dokumentacije ne odnose se na ovlašćenog zastupnika.

(3) Proizvođač ovlašćenjem određuje obaveze koje obavlja ovlašćeni zastupnik, a naročito obavezu:

- 1) čuvanja tehničke dokumentacije i stavljanja na raspolaganje fitosanitarnoj inspekciji u periodu od 5 godina nakon što je sredstvo za ishranu bilja obuhvaćeno tom dokumentacijom stavljeno na tržište;
- 2) da na obrazložen zahtjev Uprave dostavi sve informacije i dokumentaciju potrebnu za dokazivanje usaglašenosti sredstva za ishranu bilja;
- 3) da na zahtjev Uprave sarađuje u svim aktivnostima sa ciljem uklanjanja rizika povezanih sa sredstvima za ishranu bilja koja su predmet ovlašćenja.

Obaveze uvoznika

Član 13

(1) Uvoznik je dužan da stavlja na tržište samo sredstva za ishranu bilja koja su usklađena sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

(2) Prije stavljanja sredstava za ishranu bilja na tržište, uvoznik je dužan da obezbijedi da sredstvo za ishranu bilja sadrži informacije iz člana 5 stav 3 ovog zakona, a naročito da:

- 1) obezbijedi da je proizvođač sproveo odgovarajući postupak ocjenjivanja usaglašenosti;
- 2) provjeri da li je proizvođač izradio tehničku dokumentaciju, da li je uz sredstvo za ishranu bilja priložena potrebna dokumentacija i da li je proizvođač ispunio zahtjeve iz člana 11 stav 1 tač. 6 i 7 ovog zakona.

(3) Uvoznik ne smije stavljati na tržište sredstvo za ishranu bilja:

- 1) za koje sumnja ili ima razloga da sumnja da nije u skladu sa ovim zakonom, sve dok se ne sprovede usklađivanje; i
- 2) ako sredstvo za ishranu bilja predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, bezbjednost ili životnu sredinu, uvoznik je dužan da o tome hitno obavijesti proizvođača, Upravu i fitosanitarnu inspekciju.

(4) Uvoznik je dužan da obezbijedi da sredstvo za ishranu bilja ispunjava uslove iz člana 5 stav 1 tačka 3 ovog zakona, kao i da:

1) navede naziv, registrovan trgovački naziv ili registrovani žig i poštansku adresu za kontakt na pakovanju sredstava za ishranu bilja, a za sredstva za ishranu bilja koja se isporučuju u rasutom stanju ovi podaci se navode na dokumentu priloženom uz sredstvo za ishranu bilja, na crnogorskom jeziku;

2) obezbijedi da uz sredstvo za ishranu bilja budu priloženi podaci u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisom kojim se uređuje opšte i posebno označavanje sredstava za ishranu bilja:

a) ako se sredstvo za ishranu bilja isporučuje upakovano, podaci treba da se nalaze na etiketi (deklaraciji), koja je pričvršćena za pakovanje, a u slučaju nedostatka prostora za sve informacije na malom pakovanju, podaci se navode na posebnom dodatku koji se smatra sastavnim dijelom etikete (deklaracije); ili

b) ako se sredstvo za ishranu bilja isporučuje u rasutom stanju bez pakovanja, svi podaci navode se na dodatku koji je dostupan radi kontrole kada se sredstvo za ishranu bilja stavlja na tržište, na crnogorskom jeziku, jasni, razumljivi i čitljivi.

3) obezbijedi uslove skladištenja ili transporta na način da se ne ugrožava usklađenost sa propisanim zahtjevima za sredstva za ishranu bilja u skladu sa članom 5 stav 1 tač. 1 i 3 ovog zakona, sve dok je sredstvo za ishranu bilja pod njegovom odgovornošću;

4) ako smatra osnovanim na osnovu prigovora, a uzimajući u obzir promjene karakteristika sredstava za ishranu bilja ili rizike koje predstavlja, da izvrši ispitivanje uzoraka sredstava za ishranu bilja na tržištu, istraži žalbe i, po potrebi, vodi knjigu prigovora i evidenciju neusaglašenih i povučenih sa tržišta sredstava za ishranu bilja i obavještava distributere o svakom praćenju;

5) odmah preduzme sve potrebne korektivne mjere kako bi se sredstvo za ishranu bilja uskladilo ili, prema potrebi, povuklo sa tržišta ili opozvalo ako sumnja ili ima razloga da

sumnja da sredstvo za ishranu bilja koje je stavio na tržište nije u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona;

- 6) odmah obavijesti Upravu, navodeći detalje o svim nesuklađenostima i preduzetim korektivnim mjerama za sredstvo za ishranu bilja koje je stavljeno na tržište, a koje predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, za bezbjednost ili za životnu sredinu;
- 7) čuva tehničku dokumentaciju pet godina od stavljanja na tržište sredstva za ishranu bilja i stavi je na raspolaganje na zahtjev fitosanitarnoj inspekciji i/ili Upravi, a na zahtjev pravi kopiju EU deklaracije o usaglašenosti radi pristupačnosti drugim ekonomskim operaterima;
- 8) na obrazložen zahtjev Uprave dostavi sve informacije i dokumentaciju, u papirnoj i/ili elektronskoj formi koja je neophodna za dokazivanje usaglašenosti sredstava za ishranu bilja sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona, na crnogorskom jeziku i dužan je da saraduje sa Upravom, radi preduzimanja mjera za otklanjanje rizika koje predstavlja sredstvo za ishranu bilja stavljeno na tržište.

Obaveze distributera

Član 14

(1) Distributer je dužan da prilikom isporuke sredstava za ishranu bilja na tržište postupi u skladu sa zahtjevima propisanim ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

(2) Prije isporuke na tržište sredstava za ishranu bilja, distributer je dužan da provjeri da li ga prati potrebna dokumentacija, uključujući i informacije iz člana 11 stav 1 tačka 8 podtačka a ili člana 13 stav 4 tačka 2 ovog zakona na crnogorskom jeziku, i da li su proizvođač i uvoznik ispunili zahtjeve iz člana 11 stav 1 tačka 6 i člana 13 stav 4 tačka 1 ovog zakona.

(3) Distributer ne smije isporučivati na tržište sredstvo za ishranu bilja za koje se sumnja ili ima razloga za sumnju da nije u skladu sa članom 5 stav 1 tačka 1 i 3 ovog zakona, sve dok se ne sprovede usklađivanje sredstva za ishranu bilja, a ako sredstvo za ishranu bilja predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, bezbjednost ili životnu sredinu, distributer je dužan da o tome hitno obavijesti proizvođača, Upravu i fitosanitarnu inspekciju.

(4) Distributer je dužan da:

- 1) obezbijedi uslove skladištenja ili transporta na način koji ne ugrožava usklađenost sredstva za ishranu bilja sa zahtjevima propisanim ovim zakonom i posebnim propisima koji uređuju funkcionalne kategorije i opšte i posebno označavanje sredstava za ishranu bilja sve dok je sredstvo za ishranu bilja pod njegovom odgovornošću;
- 2) odmah preduzme sve potrebne korektivne mjere kako bi se sredstvo za ishranu bilja uskladilo ili, prema potrebi, povuklo sa tržišta ili opozvalo ako sumnja ili ima razloga da sumnja da sredstvo za ishranu bilja koje je isporučio na tržište nije u skladu sa ovim zakonom;
- 3) odmah obavijesti Upravu, navodeći detalje o nesuklađenosti i preduzetim korektivnim mjerama za sredstvo za ishranu bilja koje je isporučeno na tržište, a koje predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, za bezbjednost ili za životnu sredinu;
- 4) na obrazložen zahtjev Uprave dostavi sve informacije i dokumentaciju, u papirnoj i/ili elektronskoj formi, neophodnu za dokazivanje usaglašenosti sredstava za ishranu bilja sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona, na crnogorskom jeziku i dužan je da saraduje sa Upravom, u svim mjerama preduzetim sa ciljem otklanjanja rizika koje predstavlja sredstvo za ishranu bilja isporučeno na tržište.

Slučajevi u kojima se obaveze proizvođača primjenjuju na uvoznike i distributere

Član 15

(1) Proizvođačem u smislu ovog zakona smatra se uvoznik ili distributer koji stavlja na tržište sredstvo za ishranu bilja pod svojim nazivom ili žigom ili modifikuje sredstvo za ishranu bilja

koje je već stavljeno na tržište na način koji može uticati na usaglašenost propisanu ovim zakonom i propisima donijetih na osnovu ovog zakona.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, uvoznik ili distributer dužan je da ispuni uslove iz člana 11 ovog zakona.

Pakovanje i prepakivanje od strane uvoznika i distributera

Član 16

Izuzetno od člana 13 ovog zakona uvoznik ili distributer koji pakuje ili prepakuje sredstvo za ishranu bilja ne smatra se proizvođačem u skladu sa članom 11 ovog zakona, pod uslovom da ne utiče na usaglašenost sredstva za ishranu bilja propisanu ovim zakonom i propisima donijetih na osnovu ovog zakona i ako:

- 1) obezbijedi da je na pakovanju nakon riječi „pakovao” ili „prepakovao” naveden naziv, registrovani trgovački naziv ili registrovani žig i poštanska adresa; i
- 2) čuva originalne informacije iz člana 11 stav 1 tačka 8 i člana 13 stav 4 tačka 2 ovog zakona i stavi ih na raspolaganje na zahtjev fitosanitarnoj inspekciji, a tehnička dokumentacija se čuva pet godina od stavljanja na tržište sredstva za ishranu bilja.

Identifikacija ekonomskih operatera

Član 17

(1) Ekonomski operateri na zahtjev fitosanitarne inspekcije dostavljaju informacije o:

- 1) bilo kom drugom ekonomskom operateru koji ih je snabdijevao;
- 2) bilo kom drugom ekonomskom operateru kojeg su snabdijevali.

(2) Ekonomski operateri su dužni da informacije iz stava 1 ovog člana, čuvaju pet godina od stavljanja na tržište sredstva za ishranu bilja.

Notifikacija tijela ovlašćenih za obavljanje poslova ocjenjivanja usklađenosti

Član 18

(1) Ministarstvo notifikuje tijela ovlašćena za obavljanje poslova ocjenjivanja usklađenosti i prijavljivanje tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i za praćenje prijavljenih tijela u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuju tehnički zahtjevi za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti.

(2) EU đubriva koja su u skladu sa zajedničkim specifikacijama ili njihovim djelovima smatraće se usklađenim sa propisanim zahtjevima koji se odnose na razvrstavanje u odgovarajuće funkcionalne kategorije (tipove) đubriva, zahtjeve koji se odnose na kategoriju ili kategorije sastavnih materijala, zahtjeve i način označavanja đubriva i funkcionalnih kategorija (tipova) iz člana 5 stav 4 ovog zakona, obuhvaćenih tim zajedničkim specifikacijama ili njihovim djelovima.

(3) Ispitivanja radi provjere usklađenosti EU đubriva sa propisanim zahtjevima koji se odnose na razvrstavanje u odgovarajuće funkcionalne kategorije (tipove) đubriva, zahtjeve koji se odnose na kategoriju ili kategorije sastavnih materijala, zahtjeve i način označavanja đubriva i funkcionalnih kategorija (tipova) iz člana 5 stav 4 ovog zakona, koja su u skladu sa zajedničkim specifikacijama ili njihovim djelovima, smatraće se pouzdanim i ponovljivim u onoj mjeri u kojoj su ispitivanja obuhvaćena tim zajedničkim specifikacijama ili njihovim djelovima.

(4) Procedure za ocjenu usklađenosti propisuje Ministarstvo.

IV. PROIZVODNJA SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA

Registar proizvođača sredstava za ishranu bilja

Član 19

(1) Proizvođač sredstva za ishranu bilja iz čl. 11 i 15 ovog zakona je privredno društvo ili preduzetnik koji je upisan u Registar proizvođača sredstava za ishranu bilja (u daljem tekstu: Registar proizvođača).

(2) U Registar proizvođača može se upisati privredno društvo ili preduzetnik, ako:

- ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme;
- posjeduje saglasnost o procjeni uticaja na životnu sredinu.

(3) Ispunjenost uslova za upis u Registar proizvođača utvrđuje Uprava.

(4) Registar proizvođača vodi Uprava.

(5) Po žalbi na rješenje o ispunjenosti uslova iz stava 3 ovog člana, kao i na druge pojedinačne upravne akte koje, u skladu sa ovim zakonom, donosi Uprava, odlučuje Ministarstvo.

(6) Podaci iz Registra proizvođača su javni.

(7) Proizvođač je dužan da izvrši kontrolu proizvodnje svake šarže sredstava za ishranu bilja, radi provjere karakteristika, prije stavljanja na tržište.

(8) O izvršenoj kontroli proizvodnje iz stava 7 ovog člana proizvođač vodi knjigu evidencije.

(9) Proizvođač je dužan da Upravi dostavlja informacije o proizvodnji sredstava za ishranu bilja svakih šest mjeseci.

(10) Bliži sadržaj i način vođenja knjige evidencije iz stava 8 ovog člana i način dostavljanja informacija iz stava 9 ovog člana, bliže uslove u pogledu kadra i opreme, kao i sadržaj i način vođenja Registra proizvođača iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Pakovanje ili prepakivanje

Član 20

(1) Proizvođač iz člana 15 ovog zakona je privredno društvo ili preduzetnik koji vrši pakovanje ili prepakivanje, kao i modifikacije kojima mijenja karakteristike sredstava za ishranu bilja.

(2) Uvoznik ili distributer iz člana 16 ovog zakona je privredno društvo ili preduzetnik koji vrši pakovanje ili prepakivanje kojima ne mijenja karakteristike sredstava za ishranu bilja.

(3) Lica iz stava 2 ovog člana pakovanje ili prepakivanje mogu vršiti samo uz saglasnost proizvođača sredstava za ishranu bilja.

V. KARAKTERISTIKE, OZNAČAVANJE I STAVLJANJE I ISPORUKA NA TRŽIŠTE SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA

Karakteristike sredstava za ishranu bilja

Član 21

(1) Sredstva za ishranu bilja su odgovarajućih karakteristika ako imaju propisani sadržaj hraniva, kao i odgovarajuća hemijska, fizička, fiziološka i druga svojstva i koja ne sadrže i/ili ne prelaze propisane granične vrijednosti kontaminenata i patogena.

(2) Sredstva za ishranu bilja proizvode se od propisanih kategorija sirovina.

(3) Deklarisani sadržaj hranljivih materija, hemijske i fizičke osobine mogu odstupati od aktuelnih vrijednosti samo u skladu sa propisanim dozvoljenim odstupanjima.

(4) Zabranjena su odstupanja sadržaja hranljivih elemenata od propisanih minimalnih ili maksimalnih vrijednosti i sistematsko iskorišćavanje dozvoljenih propisanih odstupanja.

(5) Sredstva za ishranu bilja mogu biti stavljena na tržište ili isporučena na tržište, ako ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana, ako su označena na propisani način i pravilnom upotrebom ne ugrožavaju zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu.

(6) Sredstva za ishranu bilja koja ispunjavaju uslove za tržište na području Evropske Unije su "EU sredstva za ishranu bilja" (*EU fertilising products*) i označavaju se oznakom "CE".

(7) Bliže karakteristike kvaliteta za određene funkcionalne kategorije sredstava za ishranu bilja, izvor sirovina, granične vrijednosti kontaminanata i patogeni i dozvoljena odstupanja sadržaja hranljivih materija, te hemijska i fizička svojstva, propisuje Ministarstvo.

Označavanje

Član 22

(1) Sredstva za ishranu bilja moraju biti označena odnosno deklarirana/etiketirana.

(2) Označavanje sredstava za ishranu bilja iz stava 1 ovog člana vrši proizvođač ili uvoznik iz čl. 11 i 15 ovog zakona.

(3) Sredstva za ishranu bilja moraju odgovarati karakteristikama navedenim u oznakama odnosno deklaracijama/etiketama.

(4) Oznake odnosno deklaracije/etikete naročito sadrže sljedeće informacije:

- 1) naziv i sjedište proizvođača, odnosno uvoznika;
- 2) trgovačko ime sredstva za ishranu bilja;
- 3) oznaku "CE", za EU sredstva za ishranu bilja;
- 4) naziv i funkcionalnu kategoriju (tip) sredstva za ishranu bilja;
- 5) naziv glavnih upotrijebljenih sirovina za proizvodnju;
- 6) naziv, tip i deklarirani sadržaj hraniva;
- 7) naziv i sadržaj drugih materija koje sredstvo za ishranu bilja sadrži;
- 8) neto težinu, odnosno zapreminu sredstava za ishranu bilja;
- 9) uputstvo o načinu rukovanja i skladištenja sredstava za ishranu bilja;
- 10) uputstvo o uslovima za upotrebu sredstava za ishranu bilja.

(5) Sredstva za ishranu bilja koja se stavljaju na tržište u originalnom pakovanju moraju na vidnom mjestu imati oznaku/deklaraciju/etiketu utisnutu na ambalaži ili neodvojivo pričvršćenu.

(6) Ako je pakovanje zatvoreno plombom, na pakovanju mora biti unijet naziv i oznaka proizvođača koji je izvršio pakovanje.

(7) Oznaka/deklaracija/etiketa mora pratiti sredstva za ishranu bilja koja se nalaze na tržištu u rasutom stanju (rinfuza).

(8) Ambalaža, odnosno plomba moraju biti tako napravljene da prilikom otvaranja na njoj nastanu vidljive, nepopravljive promjene.

(9) Oznake odnosno deklaracije ili etikete moraju biti napisane jasno, čitljivo na crnogorskom jeziku i na način kojim se onemogućava njeno brisanje ili odstranjivanje.

(10) Oznake odnosno deklaracije ili etikete moraju biti odvojene od bilo kojih drugih neobaveznih informacija na pakovanjima.

(11) Sredstva za ishranu bilja mogu biti stavljena ili isporučena na tržište, ako je proizvođač obezbijedio uputstvo za upotrebu, skladištenje i opasnostima prilikom primjene i skladištenja.

(12) Proizvođač, distributer sredstava za ishranu bilja na veliko i malo i uvoznik sredstava za ishranu bilja odgovoran je za štetu koja nastane zbog pogrešne, netačne ili nepotpune deklaracije.

(13) Bliži sadržaj oznake odnosno deklaracije ili etikete, način označavanja i pakovanja sredstava za ishranu bilja za stavljanje i isporuku na tržištu propisuje Ministarstvo.

Ispitivanje sredstava za ishranu bilja

Član 23

(1) Ispitivanje sredstava za ishranu bilja i sirovina za njihovu proizvodnju, radi utvrđivanja hemijskih i fizičkih osobina i bioloških vrijednosti, mogu obavljati akreditovane laboratorije, odnosno ovlašćene ustanove koje imaju akreditovanu laboratoriju.

(2) Ispitivanje radi produženja roka upotrebe sredstava za ishranu bilja vrši akreditovana laboratorija.

(3) Metode ispitivanja i uzorkovanje za utvrđivanje karakteristika sredstava za ishranu bilja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Registar sredstava za ishranu bilja

Član 24

(1) Sredstva za ishranu bilja koja se proizvode ili uvoze u Crnu Goru, mogu se stavljati na tržište samo ako imaju odobrenje, odnosno rješenje o registraciji iz člana 29 ovog zakona i ako su upisana u Registar.

(2) Upis u Registar vrši se na osnovu zahtjeva.

(3) Uz zahtjev, proizvođač, odnosno uvoznik dostavlja oznaku/deklaraciju/etiketu i uputstvo za upotrebu sredstva za ishranu bilja na crnogorskom jeziku.

(4) Ispunjenost uslova za upis u Registar utvrđuje rješenjem Uprava.

(5) Registar vodi Uprava.

(6) Podaci iz Registra su javni.

(7) Sredstva za ishranu bilja upisana u registar upisuju se na Listu sredstava za ishranu bilja koja se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“.

(8) Bliže uslove za upis u Registar, sadržaj i način vođenja Registra, sadržaj zahtjeva i Liste sredstava za ishranu bilja propisuje Ministarstvo.

Sredstva za ishranu bilja koja se ne upisuju u Registar

Član 25

(1) U Registar se ne upisuju:

1) sredstva za ishranu bilja koja su namijenjena izvozu;

2) sredstva za ishranu bilja koja se proizvode prema zahtjevu inostranog kupca;

3) sredstva za ishranu bilja koja se koriste u naučno-istraživačke svrhe;

4) sredstva za ishranu bilja (probna proizvodnja ili ostatak od izvoza), koja se u određenoj količini i na određeno vrijeme stavljaju na tržište Crne Gore.

(2) Sredstva za ishranu bilja iz stava 1 tačka 4 ovog člana mogu se staviti na tržište na osnovu odobrenja Uprave.

(3) Za sredstva za ishranu bilja iz stava 1 tačka 4 ovog člana proizvođač, odnosno uvoznik dužan je da Upravi dostavi zahtjev sa potrebnom dokumentacijom za dobijanje odobrenja.

(4) Sredstva za ishranu bilja iz stava 1 tačka 4 ovog člana moraju ispunjavati uslove iz člana 21 st. 1 i 2 ovog zakona i moraju na ambalaži imati odštampanu (utisnutu) oznaku: „Proizvedeno prema proizvođačkoj specifikaciji“ i ispunjavati uslove navedene u proizvođačkoj specifikaciji.

(5) Sadržinu zahtjeva i potrebnu dokumentaciju iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Naučno-istraživačke svrhe

Član 26

(1) Ustanove koje su registrovane za obavljanje naučno-istraživačke djelatnosti mogu, radi naučnih istraživanja i ispitivanja novih sredstava za ishranu bilja, na osnovu odobrenja Uprave, uvoziti i upotrebljavati uzorke sredstava za ishranu bilja, koja ne ispunjavaju propisane uslove.

(2) Uz zahtjev za dobijanje odobrenja iz stava 1 ovog člana prilažu se podaci o:

- nazivu i sjedištu ustanove;

- vrsti i količini sredstava za ishranu bilja koja se namjeravaju upotrijebiti;
- svrhu istraživanja;
- području istraživanja;
- načinu i vremenu istraživanja;
- licenci.

(3) Odobrenje iz stava 1 ovog člana rješnjem izdaje Uprava.

(4) Evidenciju o izdatim odobrenjima iz stava 2 ovog člana vodi Uprava.

(5) Bliže uslove i sadržaj zahtjeva za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Knjiga evidencije

Član 27

(1) Proizvođač, odnosno uvoznik sredstava za ishranu bilja dužan je da vodi knjigu evidencije o sredstvima za ishranu bilja koja je stavio i/ili isporučio na tržište.

(2) Proizvođač, odnosno uvoznik sredstava za ishranu bilja dužan je, do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, dostaviti Upravi informacije o stavljanju i/ili isporučivanju na tržište sredstava za ishranu bilja.

(3) Knjiga evidencije iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

1) naziv i sjedište proizvođača, odnosno uvoznika sredstava za ishranu bilja;

2) broj rješenja o upisu u Registar proizvođača, odnosno uvoznika sredstava za ishranu bilja;

3) funkcionalnu kategoriju (tip) i količinu sredstava za ishranu bilja stavljenih na tržište;

4) način stavljanja na tržište (uvoz, izvoz, distribucija na veliko i malo, zalihe).

(4) Obrazac i način vođenja knjige evidencije iz stava 1 ovog člana, kao i način dostavljanja informacija iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Načela dobre poljoprivredne prakse i Komisija za sredstva za ishranu bilja

Član 28

(1) Sredstva za ishranu bilja koriste se u skladu sa načelima dobre poljoprivredne prakse, što podrazumijeva primjenu određene funkcionalne kategorije (tipa) sredstva za ishranu bilja u skladu sa: potrebama bilja, svojstvima zemljišta, klimatskim karakteristikama, uslovima sjetve i sadnje.

(2) Praćenje primjene sredstava za ishranu bilja, u skladu sa načelima održivog razvoja, i davanje stručnih mišljenja, učešće u registraciji sredstava za ishranu bilja i predloga u ovoj oblasti vrši Komisija za sredstva za ishranu bilja koju obrazuje Ministarstvo.

(3) Članovi komisije iz stava 2 ovog člana imenuju se iz redova naučnika i stručnjaka iz oblasti biljne proizvodnje, ishrane bilja, agrohemijske, pedologije i drugih stručnih radnika od značaja za oblast sredstava za ishranu bilja.

(4) Sredstva za ishranu bilja i sirovine kojima je istekao rok upotrebe moraju se evidentirati i neškodljivo ukloniti na propisan način.

(5) Neškodljivo uklanjanje sredstava za ishranu bilja i sirovina vrši se i u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine.

(6) Smjernice za uklanjanje sredstava za ishranu bilja i sirovina donosi Uprava.

(7) Načela dobre poljoprivredne prakse, detaljna uputstva za primjenu sredstava za ishranu bilja u skladu sa stavom 1 ovog člana, programe akcija i mjera za ugrožene zone propisuje Ministarstvo.

Rješenje o registraciji za stavljanje na tržište sredstava za ishranu bilja

Član 29

(1) Prije stavljanja na tržište sredstava za ishranu bilja u Crnoj Gori, proizvođač ili uvoznik je dužan da pribavi odobrenje odnosno rješenje o registraciji za stavljanje na tržište sredstava za ishranu bilja od Uprave.

(2) Uz zahtjev za dobijanje odobrenja iz stava 1 ovog člana proizvođač ili uvoznik dostavlja informacije o:

- 1) proizvođaču ili uvozniku (naziv, sjedište, ime, adresa, PIB, šifra djelatnosti i druge kontakt informacije);
- 2) odgovornom licu (ime i prezime, adresa, JMB, školska sprema i kontakt informacije);
- 3) funkcionalnoj kategoriji (tipu) i nazivu sredstva za ishranu bilja koje se stavlja na tržište i dokumentaciju o:
  - a) registraciji sredstva za ishranu bilja od nadležnog organa države u kojoj je sredstvo proizvedeno;
  - b) karakteristikama sredstva za ishranu bilja po propisanoj metodologiji, od akreditovane laboratorije u skladu sa članom 23 ovog zakona;
- 4) oznaci, deklaraciji ili etiketi i uputstvu za upotrebu, čiji je sadržaj propisan i štampan na crnogorskom jeziku.

(3) Prilikom podnošenja zahtjeva za dobijanje odobrenja o registraciji za stavljanje na tržište sredstava za ishranu bilja plaća se naknada u visini stvarnih troškova izdavanja odobrenja koje propisuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Rok važenja rješenja o registraciji

Član 30

(1) Ispunjenost uslova iz člana 29 ovog zakona, utvrđuje Uprava i izdaje odobrenje odnosno rješenje o registraciji za stavljanje na tržište sredstva za ishranu bilja.

(2) Odobrenje iz stava 1 ovog člana se izdaje na period od 10 godina.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, u zavisnosti od karakteristika pojedinih sredstava za ishranu bilja, Uprava može odrediti kraći rok važenja odobrenja.

(4) Po isteku važenja odobrenja za stavljanje na tržište, sredstva za ishranu bilja podliježu ponovnom ispitivanju radi obnove odobrenja.

(5) Ako je za određeno sredstvo za ishranu bilja prestalo da važi odobrenje za stavljanje na tržište, a neutrošenim količinama nije istekao rok upotrebe označen na deklaraciji odnosno etiketi, te količine mogu se isporučiti na tržište još šest mjeseci od dana isteka odobrenja.

Registar distributera na veliko

Član 31

(1) Isporuku na tržište sredstava za ishranu bilja na veliko može obavljati distributer koji je privredno društvo ili preduzetnik, upisan u Registar distributera sredstava za ishranu bilja na veliko (u daljem tekstu: Registar distributera na veliko), ako:

- 1) ima u stalnom radnom odnosu zaposleno lice sa najmanje završenim IV stepenom srednje poljoprivredne škole ili sa srednjom školskom spremom hemijskog smjera, koje je odgovorno za poslove: nabavke, isporuke na tržište, skladištenja i izdavanja sredstava za ishranu bilja;
- 2) ima skladište odgovarajućeg kapaciteta za smještaj sredstava za ishranu bilja, u vlasništvu ili zakupu;
- 3) ne mijenja sastav sredstava za ishranu bilja.

(2) Registar distributera na veliko vodi Uprava.

(3) Upis u Registar distributera na veliko se vrši na osnovu zahtjeva.

(4) Ispunjenost uslova za upis u Registar distributera na veliko utvrđuje Uprava.

(5) Podaci iz Registra distributera na veliko su javni.

(6) Lice iz stava 1 ovog člana dužno je da sredstva za ishranu bilja, koja su registrovana u Crnoj Gori, isporučuje isključivo licima upisanim u Registar distributera za ishranu bilja na malo (u daljem tekstu: Registar distributera na malo).

(7) Uslove koje moraju ispunjavati skladišta, kao i uslove skladištenja, čuvanja i rukovanja sredstvima za ishranu bilja u cilju očuvanja karakteristika, sadržaj, oblik i način vođenja Registra distributera na veliko i način podnošenja zahtjeva za upis u Registar distributera na veliko propisuje Ministarstvo.

Registar distributera na malo

Član 32

(1) Isporuku na tržište sredstava za ishranu bilja na malo može obavljati distributer koji je privredno društvo ili preduzetnik, upisan u Registar distributera na malo, ako:

- 1) ima u stalnom radnom odnosu zaposleno lice sa najmanje završenim IV stepenom srednje poljoprivredne škole ili sa srednjom školskom spremom hemijskog smjera, koje je odgovorno za poslove nabavke, smještaja i izdavanja sredstava za ishranu bilja;
- 2) na prodajnom mjestu ima posebno odvojen dio sa nadstrešnicom sa paletama ili prostoriju za smještaj velikih pakovanja sredstava za ishranu bilja (preko 5 kg, odnosno litara), koji obezbjeđuju održavanje karakteristika i pravilno i bezbjedno rukovanje;
- 3) na prodajnom mjestu ima posebno odvojen dio ili prostoriju za prodaju malih pakovanja sredstava za ishranu bilja (do 5 kg, odnosno litara).

(2) Isporuka na tržište malih pakovanja sredstava za ishranu bilja (supstrata, zemlje za cvijeće i drugih sredstava za ishranu ukrasnog bilja, pakovanja do 5 kg, odnosno litara), može da vrši privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik u prodajnim objektima, odnosno cvjećarama i drugim objektima upisanim u evidenciju kod Uprave i koje ima zaposleno odgovorno lice za nabavku, smještaj i izdavanje sredstava za ishranu bilja i ima završen IV nivo, (podnivo IV1) nacionalnog okvira kvalifikacije iz sektora poljoprivrede ili drugog sektora.

(3) Registar distributera na malo vodi Uprava.

(4) Upis u Registar distributera na malo vrši se na osnovu zahtjeva.

(5) Ispunjenost uslova za upis u Registar distributera na malo utvrđuje Uprava.

(6) Podaci iz Registra distributera na malo su javni.

(7) Uslove koje moraju da ispunjavaju prodajna mjesta za isporuku sredstava za ishranu bilja na malo, uslove čuvanja i rukovanja sredstvima za ishranu bilja, sadržaj, način podnošenja zahtjeva za upis u Registar distributera na malo i oblik i način vođenja Registra distributera na malo propisuje Ministarstvo.

Isporuka sredstava za ishranu bilja u rasutom stanju

Član 33

Isporuka sredstava za ishranu bilja u rasutom stanju, osim amonijum nitrata sa visokom koncentracijom azota, može se vršiti samo između proizvođača ili uvoznika sredstva za ishranu bilja i primarnog poljoprivrednog proizvođača kao krajnjeg korisnika, uz odobrenje Uprave.

VI. UVOZ SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA

Registar uvoznika

Član 34

(1) Uvoz i stavljanje na tržište sredstava za ishranu bilja koja su registrovana u Crnoj Gori može obavljati uvoznik koji je privredno društvo ili preduzetnik, upisan u Registar uvoznika sredstava za ishranu bilja (u daljem tekstu: Registar uvoznika), ako:

- 1) ima u stalnom radnom odnosu zaposleno lice sa najmanje završenim IV stepenom srednje poljoprivredne škole ili sa srednjom školskom spremom hemijskog smjera, koje je odgovorno za poslove nabavke, stavljanje na tržište, smještaj i izdavanje sredstava za ishranu bilja;
- 2) ima carinsko skladište odgovarajućeg kapaciteta za smještaj sredstava za ishranu bilja, u vlasništvu ili zakupu;
- 3) ne mijenja sastav sredstava za ishranu bilja.

(2) Registar uvoznika vodi Uprava.

(3) Upis u Registar uvoznika se vrši na osnovu zahtjeva.

(4) Ispunjenost uslova za upis u Registar uvoznika utvrđuje Uprava.

(5) Podaci iz Registra uvoznika na veliko su javni.

(6) Lice iz stava 1 ovog člana dužno je da uvezena sredstva za ishranu bilja, koja su registrovana u Crnoj Gori, isporučuje isključivo licima upisanim u Registar distributera na veliko.

(7) Uslove koje moraju ispunjavati carinska skladišta, kao i uslove skladištenja, čuvanja i rukovanja sredstvima za ishranu bilja u cilju očuvanja karakteristika, sadržaj, oblik i način vođenja Registra uvoznika i način podnošenja zahtjeva za upis u Registar uvoznika propisuje Ministarstvo.

Prvo stavljanje na tržište

Član 35

Prije prvog stavljanja na tržište sredstava za ishranu bilja u Crnoj Gori, uvoznik, odnosno distributer je dužan da pribavi odobrenje odnosno rješenje o registraciji sredstva za ishranu bilja iz čl. 29 i 30 ovog zakona.

Uvoz sirovina za proizvodnju sredstava za ishranu bilja

Član 36

(1) Uvoz sirovina za proizvodnju sredstava za ishranu bilja može se vršiti samo za potrebe proizvodnje sredstava za ishranu bilja koja su upisana u Registar i za potrebe iz člana 25 stav 1 tačka 2 ovog zakona.

(2) Uvoz sirovina za proizvodnju sredstava za ishranu bilja vrši se samo za potrebe proizvođača upisanih u Registar proizvođača.

Izuzetak od uzorkovanja

Član 37

Uzorkovanje i kontrolu karakteristika nije potrebno vršiti za sirovine: amonijak, sumpornu kiselinu, fosfornu kiselinu i sirove fosfate.

Uvoz sredstava za ishranu bilja i sirovina

Član 38

(1) Uvoz sredstava za ishranu bilja i sirovina može se obavljati samo preko graničnih prelaza na kojima je uspostavljen carinski i fitosanitarni inspeksijski nadzor.

(2) Carinski postupak ne može otpočeti prije nego što se obavi fitosanitarni pregled, osim tranzitnog postupka i postupka carinskog skladištenja.

(3) Ako pošiljka sredstava za ishranu bilja ili sirovina (u daljem tekstu: pošiljka) pristigne na granični prelaz na kojem nije organizovana fitosanitarna inspekcija, organi carinske službe uputiće pošiljku na najbliži granični prelaz na kojem je organizovana fitosanitarna inspekcija.

(4) Listu graničnih prelaza iz stava 1 ovog člana određuje Ministarstvo.

Najava pošiljke

Član 39

(1) Uvoznici su dužni da Upravi - fitosanitarnom inspektoru, u propisanom roku, podnesu prijavu o prispjeću pošiljke na granični prelaz na propisanom obrascu.

(2) Pošiljke po prispjeću na granični prelaz podliježu fitosanitarnom pregledu u cilju provjere karakteristika sredstava za ishranu bilja.

(3) Fitosanitarni pregled iz stava 2 ovog člana je provjera koja može da obuhvata:

1) pregled dokumentacije (*documentary check*) odnosno pregled prateće dokumentacije, uključujući i dokumenta komercijalne prirode, a koja u slučaju uvoza i premještanja prate pošiljku;

2) identifikacioni pregled (*identity check*) je vizuelni pregled kojim se verifikuje da li sadržaj i oznake pošiljke, uključujući i oznake, pečate i vrstu prevoznog sredstva, odgovaraju podacima navedenim u pratećoj dokumentaciji;

3) fizički pregled (*physical check*) je provjera sredstva za ishranu bilja, po potrebi uzimanjem uzoraka za analizu, kao i bilo koju drugu provjeru neophodnu radi verifikacije usaglašenosti sa ovim zakonom.

(4) Uvoznik ili carinski zastupnik dužan je da:

1) fitosanitarnom inspektoru na propisanom obrascu najavi prispjeće pošiljke i podnese zahtjev za pregled pošiljke;

2) omogući sve potrebne uslove za obavljanje fitosanitarnog pregleda;

3) sprovede sve naložene mjere od strane fitosanitarnog inspektora.

(5) Obrazac prijave iz stava 1 ovog člana i zahtjeva za pregled iz stava 4 tačka 1 ovog člana iz propisuje Ministarstvo.

(6) Visinu naknade za vršenje pregleda iz stava 3 ovog člana propisuje Vlada.

Fizički pregled pošiljke sredstva za ishranu bilja pri uvozu

Član 40

(1) U postupku fizičkog pregleda pošiljke sredstva za ishranu bilja pri uvozu fitosanitarni inspektor po potrebi uzima uzorak radi verifikacije usaglašenosti sa ovim zakonom, kao i kada postoji sumnja da pošiljka ne odgovara propisanim karakteristikama.

(2) Prilikom prispjeća pošiljke na granični prelaz fitosanitarni inspektor vrši samo pregled dokumentacije, i upućuje pošiljku u carinsko skladište, gdje se vrši identifikacioni i fizički pregled pošiljke i po potrebi uzorkovanje.

(3) Uzete uzorke, o trošku uvoznika, upućuje akreditovanoj laboratoriji radi provjere kategorije (tipa) sredstva za ishranu bilja i deklarisanog sadržaja hranljivih elemenata te kontaminenata i po potrebi patogena.

(4) Organi carinske službe ne mogu cariniti niti upućivati na carinjenje u druge carinarnice pošiljke dok se ne izvrši fitosanitarni pregled.

(5) U slučaju uzimanja uzoraka sredstava za ishranu bilja fitosanitarni inspektor uzorak dostavlja na laboratorijska ispitivanja laboratoriji radi provjere hemijskih i fizičkih osobina.

(6) Ako su rezultati pregleda i/ili laboratorijskih ispitivanja, u skladu sa propisanim uslovima fitosanitarni inspektor rješenjem odobrava uvoz pošiljke.

(7) Ako rezultati pregleda, odnosno laboratorijskih ispitivanja, nijesu u skladu sa propisanim uslovima fitosanitarni inspektor rješenjem zabranjuje uvoz pošiljke i naređuje njeno vraćanje ili drugu odgovarajuću mjeru.

(8) Način pregleda pošiljki pri uvozu, uzimanja uzoraka i metode uzorkovanja, veličinu uzorka iz st. 1, 2 i 3 ovog člana i bliži postupak iz člana 31 stav 1 ovog zakona propisuje Ministarstvo.

Baza podataka o sredstvima za ishranu bilja

Član 41

(1) Uprava ustanovljava bazu podataka o sredstvima za ishranu bilja radi ažuriranja podataka, analize, planiranja i praćenja efekata preduzetih mjera u skladu sa ovim zakonom.

(2) U bazu podataka unose se podaci o proizvodnji, distribuciji na veliko i malo, uvozu, tipovima đubriva i dr.

(3) Podaci iz baze podataka mogu se koristiti, na osnovu zahtjeva, u naučno-istraživačke svrhe i izradu studija na osnovu odobrenja Uprave.

(4) Radi praćenja proizvodnje, stavljanja i isporuke na tržište, uvoza, karakteristika i primjene sredstava za ishranu bilja, Uprava uspostavlja informacioni sistem.

(5) Bliži sadržaj baze podataka i način vođenja baze podataka i način uspostavljanja informacionog sistema, propisuje Ministarstvo.

Takse i naknade

Član 42

(1) Sredstva za sprovođenje monitoringa za ispitivanja sredstava za ishranu bilja obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore.

(2) Proizvođač, distributer, odnosno uvoznik plaća administrativnu taksu za:

1) klasifikaciju sredstava za ishranu bilja u određenu vrstu i tip u postupku upisa sredstava za ishranu bilja u Registar, obnove upisa i promjene podataka upisanih u Registar;

2) provjeru ispunjenosti uslova za upis u Registre i promjenu podataka upisanih u Registar distributera i uvoznika;

3) pregled i uzorkovanje uzoraka sredstava za ishranu bilja uzetih u postupku kontrole proizvodnje, uvoza, prometa i primjene sredstava za ishranu bilja.

(3) Sredstva ostvarena od taksi iz stava 2 ovog člana prihod su Budžeta Crne Gore.

(4) Podnosilac zahtjeva plaća administrativnu taksu za izdavanje rješenja i to:

1) upis u registre, obnove upisa i promjene podataka upisanih u registre u skladu sa ovim zakonom;

2) brisanje iz registara u skladu sa ovim zakonom;

3) stavljanje u promet sredstava za ishranu bilja u određenoj količini i na određeno vrijeme;

4) uvoz i korišćenje sredstava za ishranu bilja za potrebe ogleda;

5) uvoz pošiljke.

(5) Sredstva iz stava 4 ovog člana podnosilac zahtjeva uplaćuje na odgovarajući račun za uplatu javnih prihoda Budžeta Crne Gore.

VII. NADZOR

Inspeksijski nadzor

Član 43

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Uprava preko fitosanitarnih inspektora, u skladu sa zakonom koji uređuje nadzor nad tržištem i usaglašenost proizvoda i zakonom o inspeksijskom nadzoru ako nije u suprotnosti sa zakonom koji uređuje nadzor nad tržištem i usaglašenost proizvoda.

Ovlašćenja fitosanitarnog inspektora

Član 44

Fitosanitarni inspektor vrši inspekcijski nadzor, naročito u odnosu na:

- 1) ispunjenost uslova za upis u propisane registre;
- 2) vođenje propisanih evidencija;
- 3) ispunjenost uslova za proizvodnju, stavljanje na tržište, isporučivanje na tržište i upotrebu sredstava za ishranu bilja;
- 4) označavanje sredstava za ishranu bilja;
- 5) proizvodnju, stavljanje na tržište i isporučivanje na tržište sredstava za ishranu bilja i sirovina za njihovu proizvodnju.

Upravne mjere i radnje

Član 45

Pored upravnih mjera i radnji propisanih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, fitosanitarni inspektor, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, obavezan je da preduzima i sledeće upravne mjere i radnje:

- 1) zabrani proizvodnju sredstava za ishranu bilja, ako proizvođač nije upisan ili je brisan iz Registra proizvođača;
- 2) zabrani stavljanje na tržište i isporuku na tržištu sredstava za ishranu bilja koja se proizvode u Crnoj Gori ili se uvoze u Crnu Goru, ako nijesu upisana u Registar;
- 3) zabrani stavljanje na tržište i isporuku na tržištu sredstava za ishranu bilja iz člana 25 stav 1 tačka 4 bez odobrenja Uprave;
- 4) zabrani stavljanje na tržište i isporuku na tržištu sredstava za ishranu bilja, ako proizvođač ili uvoznik, prije (prvog) stavljanja na tržište, ne pribavi odobrenje/ rješenje Uprave;
- 5) zabrani upotrebu oznake „CE“, ako sredstvo za ishranu bilja ne ispunjava propisane uslove za tu oznaku;
- 6) zabrani isporuku na tržištu sredstava za ishranu bilja, ako karakteristike ne odgovaraju deklaraciji;
- 7) zabrani privrednom društvu ili preduzetniku obavljanje djelatnosti, ako ne uskladi svoje poslovanje, odnosno ne otkloni nedostatke u pogledu uslova propisanih ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona;
- 8) zabrani uvoz i naredi vraćanje pošiljke pošiljaocu, ako rezultati ispitivanja nijesu u skladu sa propisanim i deklariranim sadržajem;
- 9) oduzme i uništi sredstva za ishranu bilja koja se proizvode, uvoze, stavljaju na tržište, isporučuju na tržištu i primjenjuju suprotno ovom zakonu.

Postupanje u slučaju utvrdene neusaglašenosti

Član 46

(1) Ako fitosanitarna inspekcija ima dovoljno razloga da sumnja da sredstvo za ishranu bilja predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu, izvršiće provjeru ispunjava li sredstvo za ishranu bilja sve propisane zahtjeve u skladu sa ovim zakonom, a ekonomski operateri dužni su da sarađuju sa fitosanitarnom inspekcijom.

(2) Ako fitosanitarna inspekcija tokom postupka iz stava 1 ovog člana utvrdi da sredstvo za ishranu bilja nije usklađeno sa odredbama ovog zakona, od relevantnog ekonomskog operatera će bez odlaganja narediti preduzimanje odgovarajućih korektivnih mjera, uz određivanje razumnog roka za otklanjanje nepravilnosti koji je srazmjeran prirodni rizika, kako bi se sredstvo za ishranu bilja uskladilo sa propisanim zahtjevima, povuklo sa tržišta ili opozvalo.

(3) Ako fitosanitarna inspekcija sumnja da neusaglašenost nije ograničena samo na područje Crne Gore, o tome obavještava upravu koja vrši notifikaciju drugim državama i obavještava ih o rezultatima provjera i mjerama koje su zahtijevane od ekonomskih operatera.

(4) Ekonomski operater obezbjeđuje sprovođenje odgovarajućih korektivnih mjera za sredstvo za ishranu bilja koje je isporučio na tržište Crne Gore.

(5) Ako relevantni ekonomski operater ne preduzme naređene odgovarajuće korektivne mjere u roku iz stava 2 ovog člana, fitosanitarna inspekcija preduzima privremene mjere zabrane ili ograničenja isporuke na tržište sredstva za ishranu bilja u Crnoj Gori, odnosno povlačenje ili opoziv sredstva za ishranu bilja sa tržišta.

(6) Fitosanitarna inspekcija o mjerama bez odlaganja obavještava upravu radi notifikacije i obavještavanja drugih država.

(7) Informacije o neusaglašenosti i mjerama iz stava 5 ovog člana obuhvataju sve dostupne pojedinosti, naročito informacije nužne za identifikaciju neusklađenog sredstva za ishranu bilja, njegovo porijeklo, vrstu neusklađenosti i povezanog rizika, vrstu i trajanje preduzetih mjera, kao i argumente relevantnoga ekonomskog operatera.

(8) U informacijama iz stava 7 ovog člana fitosanitarna inspekcija naročito navodi razloge neusklađenosti posljedica, a naročito da li:

- 1) sredstvo za ishranu bilja ne ispunjava propisane zahtjeve u skladu sa ovim zakonom;
- 2) su nedostaci u usklađenim normama;
- 3) su nedostaci u zajedničkim specifikacijama.

Usklađena sredstva za ishranu bilja koja predstavljaju rizik

Član 47

(1) Ako fitosanitarna inspekcija nakon procedure u skladu sa članom 46 st. 4 i 5 ovog zakona utvrdi da sredstvo za ishranu bilja, i ako je u skladu sa ovim zakonom, predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu, od relevantnog ekonomskog operatera bez odlaganja zahtijeva da, u određenom razumnom roku i srazmjerno prirodi rizika, preduzme sve odgovarajuće mjere kako bi obezbijedilo da sredstvo za ishranu bilja nakon isporuke na tržište više ne predstavlja rizik, ili da povuče to sredstvo za ishranu bilja sa tržišta ili opozove.

(2) Ekonomski operater dužan je da obezbijedi odnosno da preduzme sve korektivne mjere za sredstvo za ishranu bilja koje je isporučio na tržište Crne Gore.

(3) Fitosanitarna inspekcija o tome odmah obavještava upravu koja notifikuje odnosno obavještava drugu državu, a obavještenje uključuje sve dostupne pojedinosti, a naročito informacije potrebne za identifikaciju sredstva za ishranu bilja, porijeklo i lanac snabdijevanja, vrstu rizika, kao i vrstu i trajanje preduzetih mjera.

Formalna neusklađenost

Član 48

(1) Fitosanitarna inspekcija će relevantnom ekonomskom operateru narediti otklanjanje formalne neusklađenosti ako u pogledu sredstva za ishranu utvrdi da:

- 1) je oznaka stavljena suprotno odredbama posebnog propisa koji uređuje nadzor tržišta i ocjenu usaglašenosti;
- 2) je identifikacioni broj prijavljenog tijela naveden suprotno odredbama ovog zakona;
- 3) izjava o usklađenosti nije sastavljena ili nije ispravna;
- 4) je tehnička dokumentacija nedostupna je ili je nepotpuna;
- 5) informacije iz člana 11 stav 1 tačka 5 ili člana 13 stav 4 tačka 1 ovog zakona nedostaju, netačne su ili nepotpune;
- 6) nijesu ispunjeni drugi administrativni zahtjevi iz čl. 11 ili 13 ovog zakona.

(2) Ako se neusklađenost iz stava 1 ovog člana nastavi, fitosanitarna inspekcija naređuje sve odgovarajuće mjere ograničenja ili zabrane da to sredstvo za ishranu bilja ne bude isporučeno na tržište ili ga opoziva ili povlači sa tržišta.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Član 49

- (1) Novčanom kaznom od 700 eura do 25.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) proizvode, stavi odnosno isporuči na tržište i primjenjuje sredstvo za ishranu bilja koje nije u skladu sa članom 5 st. 1 i 2 ovog zakona;
  - 2) radi stavljanja sredstava za ishranu bilja na tržište ne postupi u skladu sa članom 11 stav 1 ovog zakona;
  - 3) stavlja na tržište sredstva za ishranu bilja suprotno članu 13 ovog zakona;
  - 4) isporučuje sredstava za ishranu bilja na tržište suprotno članu 14 ovog zakona;
  - 5) kao uvoznik ili distributer koji pakuje ili prepakuje sredstvo za ishranu bilja ne obezbijedi da je na pakovanju nakon riječi „pakovao” ili „prepakovao” naveden naziv, registrovani trgovački naziv ili registrovani žig i poštanska adresa (član 16 stav 1 tačka 1);
  - 6) kao uvoznik ili distributer koji pakuje ili prepakuje sredstvo za ishranu bilja ne čuva originalne informacije i ne stavi na raspolaganje na zahtjev fitosanitarnoj inspekciji (član 16 stav 1 tačka 2);
  - 7) proizvodi sredstva za ishranu bilja a nije upisan u Registar proizvođača (član 19 stav 1);
  - 8) kao proizvođač ili uvoznik iz čl. 11 i 15 ovog zakona sredstva za ishranu bilja ne označava odnosno deklariše/etiketira (član 22 stav 2);
  - 9) sredstva za ishranu bilja koja se proizvode ili uvoze u Crnu Goru stavlja na tržište a nema odobrenje, odnosno rješenje o registraciji iz člana 29 ovog zakona i ako nijesu upisana u Registar (član 24 stav 1);
  - 10) uvozi i upotrebljava uzorke sredstava za ishranu bilja, koja ne ispunjavaju propisane uslove bez odobrenja Uprave, odnosno ako ih ne koristi isključivo radi naučnih istraživanja i ispitivanja (član 26 stav 1);
  - 11) ne vodi knjigu evidencije o sredstvima za ishranu bilja koja je stavio i/ili isporučio na tržište (član 27 stav 1);
  - 12) koristi sredstva za ishranu bilja suprotno načelima dobre poljoprivredne prakse (član 28 stav 1);
  - 13) vrši isporuku na tržište sredstava za ishranu bilja na veliko a nije upisan u Registar distributera veliko (član 31 stav 1);
  - 14) vrši isporuku na tržište sredstava za ishranu bilja na malo a nije upisan u Registar distributera na malo (član 32 stav 1);
  - 15) uvozi i stavlja na tržište sredstava za ishranu bilja koja su registrovana u Crnoj Gori a nije upisan u Registar uvoznika (član 34 stav 1);

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura do 3.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 8.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, pored novčane kazne, privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu i preduzetniku, može se izreći i zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti u trajanju od jednog do šest mjeseci.

Član 50

(1) Novčanom kaznom od 600 eura do 22.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne čuva tehničku dokumentaciju i ne stavi je na raspolaganje fitosanitarnoj inspekciji u periodu od 5 godina nakon što je sredstvo za ishranu bilja obuhvaćeno tom dokumentacijom stavljeno na tržište (član 12 stav 3 tačka 1);

- 2) ne saraduje u svim aktivnostima sa ciljem uklanjanja rizika povezanih sa sredstvima za ishranu bilja koja su predmet ovlašćenja (član 12 stav 3 tačka 3);
  - 3) pakuje ili prepakuje sredstava za ishranu bilja bez saglasnost proizvođača (član 20 stav 3);
  - 4) deklaracija (etiketa) ne prati sredstva za ishranu bilja koja su isporučena na tržište u (rinfuzi) rasutom stanju (član 22 stav 7);
  - 5) isporuči na tržište sredstava za ishranu bilja za koja proizvođač nije obezbijedio uputstvo za upotrebu, skladištenje i opasnostima prilikom primjene i skladištenja (član 22 stav 11);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 50 eura do 2.500 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 200 eura do 7.000 eura.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akt

Član 51

(1) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Do donošenja podzakonskih akata na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primjenjivaće se podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list RCG“, broj 48/07 i „Službeni list CG“, br. 76/08, 30/17 i 43/18), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Obavljanje djelatnosti od strane naučno-istraživačkih institucija ovlašćenih do stupanja na snagu ovog zakona

Član 52

Naučno-istraživačke ustanove u oblasti sredstava za ishranu bilja koje su ovlašćene za ispitivanja sredstava za ishranu bilja do stupanja na snagu ovog zakona, obavljaće ispitivanja do 1. januara 2027. godine.

Usklađivanje poslovanja

Član 53

Ekonomski operateri koji se bave proizvodnjom, stavljanjem ili isporukom na tržište, kao i uvozom sredstava za ishranu bilja dužni su da usklade poslovanje sa ovim zakonom u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovog zakona.

Upisivanje u registar sredstava registrovanih prema ranijem zakonu

Član 54

Sredstva za ishranu bilja koja su registrovana prema Zakonu o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list RCG“, broj 48/07 i „Službeni list CG“, br. 76/08, 30/17 i 43/18) upisaće se u Registar u skladu sa ovim zakonom.

Prestanak važenja

Član 55

Stupanjem na snagu ovoga zakona prestaje da važi Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list RCG“, broj 48/07 i „Službeni list CG“, br. 76/08, 30/17 i 43/18).

Stupanje na snagu

Član 56

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 12-3/26-1/9

EPA 899 XXVIII

Podgorica, 27. april 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.

1129.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

**UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O ŠUMAMA**

Proglašavam **Zakon o dopuni Zakona o šumama**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-784/2
Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

**ZAKON
O DOPUNI ZAKONA O ŠUMAMA**

Član 1

U Zakonu o šumama („Službeni list CG”, br. 77/24 i 92/25), poslije člana 97b dodaje se novi član koji glasi:

„Obavljanje stručnih poslova u šumarstvu

Član 97c

Obavljanje upravnih i sa njima povezanih stručnih poslova u šumarstvu iz člana 73a stav 2 tač. 1 do 10 ovog zakona vršiće organ uprave do 31. decembra 2026. godine.”

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 27-10/26-1/4
EPA 978 XXVIII
Podgorica, 27. april 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva
Predsjednik,
Andrija Mandić, s.r.

1130.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O VISOKOM
OBRAZOVANJU

Proglašavam **Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o visokom obrazovanju**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-783/2
Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 Ustava Crne Gore i Amandmana IV stav 1 na Ustav Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

ZAKON
O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O VISOKOM
OBRAZOVANJU

Član 1

U Zakonu o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, broj 121/25) član 100 mijenja se i glasi:

„Upis na postdiplomske specijalističke akademske studije vrši se na konkurentskoj osnovi u skladu sa rezultatima postignutim na osnovnim akademskim studijama obima najmanje 180 ECTS i prijemnom ispitu u skladu sa ovim zakonom i statutom ustanove.

Upis na postdiplomske specijalističke primijenjene studije vrši se na konkurentskoj osnovi u skladu sa rezultatima postignutim na osnovnim primijenjenim studijama obima najmanje 180 ECTS i prijemnom ispitu u skladu sa ovim zakonom i statutom ustanove.

Upis na postdiplomske akademske master studije vrši se na konkurentskoj osnovi u skladu sa rezultatima postignutim na osnovnim akademskim studijama obima najmanje 180 ECTS, odnosno 240 ECTS i prijemnom ispitu u skladu sa ovim zakonom i statutom ustanove.

Upis na postdiplomske primijenjene master studije vrši se na konkurentskoj osnovi u skladu sa rezultatima postignutim na osnovnim primijenjenim studijama obima najmanje 180 ECTS, odnosno 240 ECTS i prijemnom ispitu u skladu sa ovim zakonom i statutom ustanove.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, upis na postdiplomske akademske master studije nakon završenih postdiplomskih specijalističkih akademskih studija obima 60 ECTS, vrši se na konkurentskoj osnovi u skladu sa rezultatima postignutim na osnovnim akademskim i postdiplomskim akademskim specijalističkim studijama u skladu sa ovim zakonom i statutom ustanove.

Izuzetno od stava 4 ovog člana, upis na postdiplomske primijenjene master studije nakon završenih postdiplomskih specijalističkih primijenjenih studija obima 60 ECTS, vrši se na konkurentskoj osnovi u skladu sa rezultatima postignutim na osnovnim primijenjenim i postdiplomskim primijenjenim specijalističkim studijama u skladu sa ovim zakonom i statutom ustanove.

Biiže uslove i kriterijume za upis na studije iz st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana i način njihovog vrednovanja, sadržaj i način polaganja prijemnog ispita, kao i način utvrđivanja nivoa usaglašenosti studijskih programa osnovnih studija za upis u prvu godinu postdiplomskih studija, uređuju se aktom ustanove.”

Član 2

Poslije člana 172 dodaju se dva nova člana koja glase:

„Status zatečenih studenata master studija

Član 172a

Studentu koji je do dana stupanja na snagu Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG“, broj 122/25) upisao master studijski program obima 120 ECTS, ustanova će, na zahtjev studenta izdati diplomu postdiplomskih specijalističkih studija ako je taj student ostvario 60 ECTS sa prve godine master studija.

Diploma iz stava 1 ovog člana je javna isprava i ekvivalentna je diplomi o stečenom VIII podnivou nacionalnog okvira kvalifikacija.

Pravo lica koje je završilo master studije

Član 172b

Licu koje je završilo master studijski program u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju („Službeni list CG“, br. 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 47/19, 72/19, 74/20, 104/21, 86/22, 125/23, 33/24 i 88/24), ustanova će, na zahtjev lica izdati diplomu postdiplomskih specijalističkih studija ukoliko mu je to potrebno za ostvarivanje prava na rad.

Diploma iz stava 1 ovog člana je javna isprava i ekvivalentna je diplomi o stečenom VIII podnivou nacionalnog okvira kvalifikacija.”

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 26-1/26-1/8

EPA: 871 XXVIII

Podgorica, 27. aprila 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.

1131.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
SPREČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Proglašavam **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine.

Broj: 01-009/26-782/2
Podgorica, 30. april 2026. godine

Predsjednik Crne Gore
Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 27. aprila 2026. godine, donijela je

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SPREČAVANJU PRANJA NOVCA I
FINANSIRANJA TERORIZMA

Član 1

U Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni list CG”, br. 110/23, 65/24, 24/25 i 41/25) u članu 3 stav 1 tačka 1 poslije alineje 2 veznik „ili” briše se i dodaje nova alineja koja glasi:

„- za finansiranje putovanja fizičkih lica u svrhu izvršenja, planiranja, pripreme ili učešća u terorističkim aktima, ili radi pružanja ili pohađanja obuke za izvršenje terorističkog akta, ili”.

Član 2

U članu 4 stav 2 tačka 2 alineja 6 zarez na kraju rečenice briše se i dodaju riječi: „ako upravlja sredstvima kredita,”.

U tački 13 alineja 12 riječi: „umjetničkih predmeta” zamjenjuju se riječima: „kulturnih dobara”, a poslije riječi: „i proizvoda od dragocjenih metala i dragog kamenja,” dodaju se riječi: „ručnim satovima i satovima,”.

U alineji 13 riječi: „umjetničkih predmeta” zamjenjuju se riječima: „kulturnih dobara” a riječi: “umjetničkim predmetima” zamjenjuju se riječima: “kulturnim dobrima”.

Tačka 14 mijenja se i glasi:

„14) osnivači i operatori slobodne zone, kao i lučki operatori u okviru slobodne zone.“

Član 3

U članu 6 stav 1 tačka 5 mijenja se i glasi:

„**5) finansijski sektor** u smislu ovog zakona su obveznici iz člana 4 stav 2 tač. 1 do 9 i tačka 12; Poslije tačke 5 dodaje se nova tačka koja glasi:

„**5a) nefinansijski sektor** u smislu ovog zakona su obveznici iz člana 4 stav 2 tač. 10, 11, 13 i 14 i st. 3 i 4 ovog zakona;”.

Tačka 6 mijenja se i glasi:

„**6) klijent** je domaće ili strano pravno lice, privredno društvo, preduzetnik, fizičko lice, trust, drugo lice, odnosno sa njim izjednačeni subjekat kojem obveznik pruža usluge u okviru svoje profesionalne djelatnosti, ili sa kojim uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakciju;”.

Poslije tačke 18 dodaje se nova tačka koja glasi:

„**18a) platna transakcija** je uplata, isplata ili prenos novčanih sredstava, inicirana od platioca, u njegovo ime ili od primaoca plaćanja, bez obzira na obaveze između platioca i primaoca plaćanja;”.

Poslije tačke 21 dodaje se nova tačka koja glasi:

„**21a) sumnjivo poslovanje** je skup transakcija (koje pojedinačno nisu sumnjive transakcije) ili aktivnosti koje sprovodi klijent u vezi sa novčanim sredstvima ili drugom imovinom, za koje obveznik, analizom svih relevantnih činjenica uključujući karakteristike klijenta i njegovog poslovanja, veličinu i vrstu transakcije ili aktivnosti, povezanost između nekoliko transakcija ili aktivnosti, porijeklo, odredište ili upotrebu sredstava ili bilo koju drugu okolnost poznatu obvezniku, uključujući i usklađenost transakcije ili aktivnosti sa poslovanjem klijenta i uključujući profil rizičnosti, ima razloge za sumnju da predstavljaju imovinsku korist stečenu kriminalnom djelatnošću ili da su povezane sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma, bez obzira na njihov iznos;”.

Poslije tačke 26 dodaje se nova tačka koja glasi:

„**26a) fizički prenosiva sredstva plaćanja** jesu gotov novac, hartije od vrijednosti na donosioca, čekovi, mjenice i druga fizički prenosiva sredstva plaćanja, plativa na donosioca;”.

Tačka 27 mijenja se i glasi:

„**27) novac (novčana sredstva)** je gotov novac (novčanice i kovani novac, domaći i strani), sredstva na računima i elektronski novac;”.

Tačka 31 mijenja se i glasi:

„**31) prenos novčanih sredstava** je bilo koja transakcija koja se najmanje jednim dijelom izvršava elektronskim putem od strane pružaoca platnih usluga u ime platioca, sa ciljem da ta novčana sredstva budu dostupna primaocu plaćanja kod pružaoca platnih usluga, bez obzira na to da li su platilac ili primalac plaćanja isto lice i da li su pružalac platnih usluga platioca i pružalac platnih usluga primaoca plaćanja isto lice, uključujući platnu transakciju koja se izvršava:

- kreditnim transferom u smislu zakona kojim se uređuje platni promet;

- novčanom pošiljkom, platnom uslugom pri kojoj se primaju novčana sredstva od platioca, bez otvaranja računa za plaćanje na ime platioca ili primaoca plaćanja, isključivo radi prenosa odgovarajućeg iznosa sredstava primaocu plaćanja ili drugom pružaocu platnih usluga koji djeluje za primaoca plaćanja i/ili se ta sredstva primaju za primaoca plaćanja i stavljaju na raspolaganje tom primaocu plaćanja;

- korišćenjem platne kartice, platnog instrumenta koji služi za raspolaganje elektronskim novcem, mobilnog telefona ili bilo kojeg drugog elektronskog ili informatičkog uređaja sa sličnim obilježjima;

- direktnim zaduženjem u smislu zakona kojim se uređuje platni promet;”.

Tačka 33 mijenja se i glasi:

„**33) poslovni odnos** je poslovni, profesionalni ili komercijalni odnos koji je u vezi sa profesionalnim aktivnostima obveznika uspostavljen između obveznika i klijenta, uključujući slučajeve kada se taj odnos uspostavlja bez pisanog ugovora, a za koji se u trenutku uspostavljanja očekuje da će imati element ponavljanja ili biti trajnog karaktera, kao i:

- registracija klijenta za učešće u sistemu priređivanja igara na sreću,

- zaključivanje ugovora o kupovini investicionih jedinica i/ili udjela u investicionom fondu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje investicionih fondova,
- zaključivanje ugovora o pružanju investicionih i/ili pomoćnih usluga, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala;”.

Tačka 35 mijenja se i glasi:

„**35) viši rukovodilac** je fizičko lice koje je član organa upravljanja obveznika, kao i fizičko lice koje obavlja izvršnu funkciju i koje za to upravljanje odgovara organu upravljanja, kao i zaposleni koji posjeduje dovoljno znanja o izloženosti obveznika riziku od pranja novca i finansiranja terorizma i koji ima ovlašćenja koja mu omogućavaju donošenje odluka koje utiču na izloženost obveznika riziku;”.

Tačka 41 mijenja se i glasi:

„**41) Trust** je pravni aranžman u kojem osnivač (settlor) prenosi imovinu upravniku trasta (trustee), koji tom imovinom upravlja u korist jednog ili više korisnika trasta (beneficiaries), pri čemu nad upravljanjem može postojati lice sa ovlašćenjima nadzora ili kontrole (protector ili zaštitnik trasta);”.

Poslije tačke 41 dodaju se dvije nove tačke koje glase:

„**41a) Pravni aranžman** podrazumijeva: trust osnovan izričitom izjavom, drugo lice, odnosno sa njim izjednačeni subjekt stranog prava (aranžman slične strukture ili funkcije trustu, uključujući fiduciju i određene vrste aranžmana Treuhand i fideicomiso);

41b) Upravnik trasta (Trustee) je lice koje je pravni vlasnik imovine trasta, upravlja imovinom trasta, izvršava transakcije, potpisuje ugovore, predstavlja trust prema trećim licima, imenuje svoje zastupnike ili ovlašćena lica, imenuje diskrecione korisnike;”.

U tački 66 riječi: „zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor” zamjenjuju se riječima: „zakonom”.

U tački 68 poslije riječi „primaoca” veznik „i” zamjenjuje se veznikom „ili”.

Član 4

U članu 7 stav 3 tačka na kraju rečenice briše se, a poslije riječi “potrebi” dodaju se riječi: “,a naročito u slučaju identifikovanja novih rizika proizašlih iz uvođenja novih proizvoda, usluga, poslovnih praksi ili distributivnih kanala, uključujući razvoj novih tehnologija.”.

Član 5

U članu 11 poslije tačke 10 dodaje se nova tačka koja glasi:

„10a) uspostavi i održava tehničke uslove za korišćenje internet aplikacije finansijsko-obavještajne jedinice, uključujući dostavljanje javnih ključeva kvalifikovanih sertifikata, u skladu sa aktom iz člana 66 stav 15 ovog zakona;”;

Stav 2 mijenja se i glasi:

„Pored mjera i radnji iz stava 1 ovog člana, obveznik finansijskog sektora koji ima kolegijalni organ upravljanja dužan je da imenuje jednog člana tog organa koji je odgovoran za praćenje usklađenosti poslovanja sa ovim zakonom, a naročito za:

- uspostavljanje unutrašnje politike, procedure i mehanizma unutrašnje kontrole i osiguravanje da su oni u skladu sa procijenjenim rizikom poslovanja obveznika;

- obezbjeđivanje adekvatnih ljudskih, tehničkih i materijalnih resursa neophodnih za efikasno funkcionisanje sistema sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kroz donošenje odgovarajućih odluka;

- analizu o značajnim nedostacima u sistemu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i preduzimanje mjera za njihovo hitno otklanjanje, o čemu redovno izvještava organ upravljanja;

- pružanje podrške i savjetovanje organa upravljanja pri donošenju odluka koje utiču na izloženost obveznika riziku;

- osiguravanje nezavisnosti funkcije unutrašnje revizije i razmatranje njenih nalaza u dijelu koji se odnosi na sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.”.

Član 6

U članu 17 stav 1 poslije tačke 2 dodaje se nova tačka koja glasi:

„2a) utvrdi da li je klijent, zastupnik klijenta ili stvarni vlasnik klijenta politički eksponirano lice u skladu sa ovim zakonom;”

Stav 4 mijenja se i glasi:

„Prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja povremenih transakcija, obveznik je dužan da utvrdi svrhu i namjeru prirode poslovnog odnosa odnosno transakcije, i u tom smislu obveznik je dužan da, u skladu sa procijenjenim rizikom, pribavi informacije o:

- 1) svrsi zaključivanja i prirodi poslovnog odnosa ili povremene transakcije;
- 2) iznosu sredstava, vrijednosti imovine ili obimu transakcije;
- 3) izvoru sredstava koja se koriste u poslovnom odnosu ili transakciji;
- 4) odredištu sredstava, u zavisnosti od vrste transakcije;
- 5) trajanju poslovnog odnosa; i
- 6) usklađenosti poslovanja sa svrhom zaključivanja poslovnog odnosa.”.

Član 7

Član 18 mijenja se i glasi:

„Mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta obveznik je dužan da sprovodi:

- 1) prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom;
- 2) prilikom vršenja povremenih transakcija u iznosu od 10.000 eura ili više, bez obzira na to da li se radi o jednoj ili više povezanih transakcija;
- 3) prilikom vršenja povremenih transakcija u gotovom novcu u iznosu od 3.000 eura ili više, a manjem od 10.000 eura, bez obzira da li se vrši u jednoj ili više povezanih transakcija;
- 4) prilikom svake povremene transakcije kojom se vrši prenos novčanih sredstava u iznosu od 1.000 eura ili više, bez obzira da li se radi o jednoj ili više povezanih transakcija u smislu čl. 35 do 38 ovog zakona;
- 5) kad postoji sumnja u tačnost ili vjerodostojnost pribavljenih podataka o identitetu klijenta ili stvarnog vlasnika klijenta;
- 6) kad u vezi transakcije, klijenta, sredstava ili imovine postoje razlozi za sumnju ili osnovi sumnje da imovina potiče iz kriminalne djelatnosti ili se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, bez obzira na iznos transakcije;
- 7) prema fizičkim i pravnim licima koja trguju robom, prilikom izvršenja povremenih transakcija u iznosu od 10.000 eura ili više, bez obzira da li se radi o jednoj ili više povezanih transakcija;
- 8) prilikom uplate uloga u iznosu od 20 eura ili više, kod izvršenja jedne ili više povezanih transakcija, kad je obveznik priređivač igara na sreću;
- 9) prilikom svake povremene transakcije koja predstavlja prenos kriptoimovine u vrijednosti od 1.000 eura ili više, bez obzira da li se radi o jednoj ili više povezanih transakcija.

Obveznik je dužan da mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta periodično sprovodi i u odnosu na klijente sa kojima već ima uspostavljene poslovne odnose na osnovu procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma ili kad se promijene određene okolnosti u odnosu na klijenta ili kad je obveznik na osnovu bilo kakve pravne obaveze dužan da tokom relevantne kalendarske godine ostvaruje kontakt sa klijentom radi provjere svih relevantnih informacija povezanih sa stvarnim vlasnikom klijenta ili ako je obveznik to bio dužan da učini u skladu sa propisom kojim se uređuje poreska administracija.

Ako obveznik, pored postojećeg poslovnog odnosa, zaključi dodatni poslovni odnos sa klijentom ili na osnovu postojećeg poslovnog odnosa izvrši transakciju iz stava 1 tač. 2, 3, 7, 8 i 9 ovog člana, obveznik je dužan da provjeri ažurnost postojećih podataka i pribavi samo one podatke i dokumentaciju koji nedostaju, koji su u međuvremenu promijenjeni ili čiji je rok važenja istekao.

Obveznik ne može zahtijevati od klijenta ponovno dostavljanje podataka i dokumentacije koju već posjeduje u elektronskoj ili papirnoj formi, pod uslovom da su ti podaci i dalje važeći, i da se podaci u njima poklapaju sa trenutnim podacima o klijentu.

Obveznik je dužan da prilikom sprovođenja mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta u svim slučajevima iz stava 1 ovog člana pribavi podatke iz člana 17 st. 1 i 2 ovog zakona.

Sadržaj i vrsta podataka koji se pribavljaju i evidentiraju prilikom sprovođenja mjera i radnji iz člana 17 st. 1 i 2 ovog zakona, su propisani članom 117 ovog zakona.

Izuzetno od st. 1 do 6 ovog člana, ako obveznik ima razloge za sumnju u pranje novca ili finansiranje terorizma i opravdano vjeruje da će sprovođenje mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta inicirati dojavu klijentu, obveznik nije dužan da sprovede mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, već da o tome, bez odlaganja, obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu.

Obveznik je dužan da klijentu pruži informacije o svrsi obrade podataka koje pribavlja prilikom sprovođenja mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Prilikom sprovođenja mjera iz stava 1 ovog člana, osim lica sa kojim se uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakcija, klijentom se smatraju i:

- dobavljač robe, kod obveznika iz člana 4 stav 2 tačka 13 al. 10 do 13 ovog zakona;
- obje strane u transakciji, kod obveznika iz člana 4 stav 2 tačka 13 al. 5, 8 i 9, tačka 14 i kod obveznika iz člana 4 st. 3 i 4 ovog zakona.””

Član 8

U članu 19 stav 1 riječi: „tač. 1, 2 i 3” zamjenjuju se riječima: „tač. 1 do 3”.

U stavu 2 riječi: „tač. 1 i 2” zamjenjuju se riječima: „tač. 1, 2 i 2a”.

Član 9

U članu 20 stav 1 riječi: „tač. 1, 2 i 3” zamjenjuju se riječima: „tač. 1 do 3”, a riječi „tač. 2, 3, 6, 7 i 8” zamjenjuju se riječima: „tač. 2, 3, 4, 7, 8 i 9”.

Član 10

Poslije člana 20 dodaje se novi član koji glasi:

„Sprovođenje mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta kod posredovanja u prometu nepokretnosti

Član 20a

Izuzetno od člana 20 stav 1 ovog zakona, obveznik koji vrši poslove posredovanja u prometu i zakupu nepokretnosti, dužan je da mjere iz člana 17 stav 1 tač. 1 do 3 ovog zakona sprovede nakon što prodavac ili zakupodavac prihvati ponudu, a najkasnije prije izvršenja transakcije ili prenosa imovine.”.

Član 11

U članu 22 stav 4 riječi: „iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 6 i 7” zamjenjuju se riječima: “iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 4, 6 i 7, kao i st. 2 do 6”.

U stavu 7 poslije riječi: “dodatne provjere” dodaju se riječi: „iz nezavisnih vjerodostojnih i pouzdanih izvora”.

Poslije stava 11 dodaje se novi stav koji glasi:

„Obveznik ne smije izvršiti provjeru podataka klijenta iz stava 1 ovog člana, njegovog zakonskog zastupnika, odnosno ovlaštenog lica posredstvom finansijsko-obavještajne jedinice, uvidom u CRS ako u momentu provjere nema na uvid originalnu ličnu ispravu klijenta iz stava 1 ovog člana, njegovog zakonskog zastupnika, odnosno ovlaštenog lica.”

Dosadašnji stav 12 postaje stav 13.

Član 12

U članu 23 stav 3 riječi: „iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 6 i 7” zamjenjuju se riječima: „iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 4, 6 i 7, kao i st. 2 do 6”.

U stavu 4 riječi: „stav 1 tač. 2, 3, 6 i 7” zamjenjuju se riječima: „stav 1 tač. 2 i 3”, tačka na kraju rečenice briše se i dodaju se riječi: „,prosljeđivanjem identifikacionog broja klijenta u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska identifikacija i elektronski potpis.

U stavu 8 alineja 2 riječi: „iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 6 i 7” zamjenjuju se riječima: „iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 4, 6 i 7, kao i st. 2 do 6”.

Član 13

U članu 24 stav 7 riječi: „iz člana 117 stav 1 tač. 2, 3, 6 i 7” zamjenjuju se riječima: „iz člana 117 stav 1 tač. 2 do 7, kao i st. 2 do 6”.

U stavu 8 riječi: „o preduzetniku, odnosno fizičkom” brišu se, a riječi: „iz člana 117 stav 1 tač. 2 i 3” zamjenjuju se riječima: „iz člana 117 stav 1 tač. 2 odnosno 3”.

U stavu 20 poslije riječi: „sa fotografijom preuzetom” dodaju se riječi: „elektronskim čitanjem podataka”.

Član 14

U članu 24a stav 1 poslije riječi: „sa fotografijom preuzetom” dodaju se riječi: „elektronskim čitanjem podataka”.

Član 15

U članu 24b poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Analizu rizika iz stava 1 ovog člana obveznik je dužan da izradi u roku od osam dana od dana dobijanja odobrenja iz člana 25 ovog zakona.”

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Obveznik je dužan da ispuni uslov iz stava 2 ovog člana prije uvođenja sprovođenja postupka identifikacije elektronskim putem ili video-elektronske identifikacije.”

Dosadašnji st. 2, 3 i 4 postaju st. 3, 4 i 5.

Član 16

U članu 25 poslije stava 7 dodaje se novi stav koji glasi:

„Na predlog nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona rukovodilac finansijsko-obavještajne jedinice može donijeti rješenje o ukidanju rješenja o odobrenju sprovođenja identifikacije elektronskim putem, odnosno video-elektronske identifikacije.”

U stavu 8 riječi: „stava 7” zamjenjuju se riječima: „st. 7 i 8”.

U stavu 9 riječi: „tač. 1, 3, 4 i 7” brišu se.

Dosadašnji st. 8 do 12 postaju st. 9 do 13.

Član 17

U članu 26 stav 5 mijenja se i glasi:

„Kad vrši uvid u registre iz stava 2 ovog člana, obveznik je dužan da izvod iz tih registara sačuva u elektronskoj formi ili da ih odštampa i označi datum i vrijeme i ime i prezime lica koje je izvršilo uvid na istima.”

U stavu 7 tačka na kraju rečenice briše se i dodaju se riječi: “iz nezavisnih vjerodostojnih i pouzdanih izvora.”.

Član 18

U članu 27 stav 1 poslije riječi: „sa članom 22” dodaje se zarez i riječi: „23 odnosno 24”.

Član 19

Član 28 mijenja se i glasi:

„Ako, u ime zastupnika klijenta koji je pravno lice ili privredno društvo i svih direktora tog pravnog lica, odnosno privrednog društva, poslovni odnos zasniva ili transakciju vrši ovlašćeno lice, obveznik vrši identifikaciju tog ovlašćenog lica u skladu sa članom 22, 23 odnosno 24 ovog zakona.

Obveznik je dužan da pribavi podatke o zastupniku i svim direktorima pravnog lica ili privrednog društva iz člana 117 stav 1 tačka 3 ovog zakona.

Obveznik je dužan da u postupku utvrđivanja i provjere ovlašćenja za zastupanje lica iz stava 1 ovog člana pribavi ta ovlašćenja (punomoćja), i zadrži ih u svojoj dokumentaciji.

Ako obveznik raspolaže ažuriranim podacima o zastupnicima i direktorima iz stava 2 ovog člana, nije dužan da ponovo pribavlja podatke o njima.”

Član 20

Član 29 mijenja se i glasi:

„Ako je klijent trust, drugo lice, odnosno sa njim izjednačeni subjekt stranog prava obveznik je dužan da:

1) izvrši identifikaciju i pribavi podatke o upravniku trasta i to:

- pravni oblik trasta, akt o osnivanju trasta;

- o imovini koja se drži u trustu ili kojom se putem njega upravlja, podaci o imovini kojom se treba upravljati u kontekstu poslovnog odnosa ili povremene transakcije,

- adrese (sjedišta, mjesta iz kojeg se upravlja, prebivališta, boravišta), PIB, ovlašćenja kojim se uređuje i pravno obavezuje trust,

2) ako je upravnik trasta fizičko lice, izvrši njegovu identifikaciju u skladu sa članom 22, 23 odnosno 24 ovog zakona;

3) izvrši identifikaciju zastupnika ili ovlašćenog lica upravnika trasta u skladu čl. 27 i 28 ovog zakona;

4) pribavi podatke za osnivače, zaštitnike trasta, korisnike ili grupe korisnika uključujući one čije je ime poznato, one koji su birani od strane upravnika trasta (diskrecioni korisnici), buduće korisnike već određene ili određive (korisnici koji još nisu aktivni), i druga fizička lica koja neposredno ili posredno vrše krajnju kontrolu nad trustom, u skladu sa članom 117 ovog zakona.

Podatke iz stava 1 tačka 1 ovog člana obveznik pribavlja uvidom u izvod iz Registra trustova ili drugog odgovarajućeg javnog registra ili javno dostupnih relevantnih baza podataka, kao i uvidom u original ili ovjerenu fotokopiju isprave iz sudskog, poslovnog ili drugog javnog registra koja ne smije biti starija od tri mjeseca i vrši provjeru tih podataka.

Ako obveznik, prilikom identifikacije klijenta iz stava 1 ovog člana, posumnja u istinitost dobijenih podataka ili vjerodostojnost isprava i druge dokumentacije iz koje su pribavljeni podaci, dužan je da preduzme dodatne provjere iz nezavisnih vjerodostojnih i pouzdanih izvora, kao i da od upravnika trasta (ako je fizičko lice) odnosno zastupnika ili ovlašćenog lica upravnika trasta, pribavi pisanu izjavu o istinitosti tih podataka.

Upravnik trasta odnosno zastupnik ili ovlašćeno lice upravnika trasta dužan je da prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa obveznikom ili prilikom obavljanja povremene transakcije iz člana 18 stav 1 tač. 2, 3, 7 i 9 ovog zakona, obavijesti obveznika da postupa u tom svojstvu u trustu, kao i da pruži informacije iz stava 1 tačka 4 ovog člana.

Upravnik trasta dužan je da tačnu i ažurnu evidenciju koja sadrži podatke propisane članom 117 st. 1 i 3 ovog zakona koji se odnose na osnivače, zaštitnike trasta, korisnike ili grupe korisnika uključujući one čije je ime poznato, one koji su birani od strane upravnika trasta (diskrecioni korisnici), buduće korisnike već određene ili određive (korisnici koji još nisu aktivni), i druga fizička lica koja neposredno ili posredno vrše krajnju kontrolu nad trastom, kao i podatke, ako ih ima, o zastupnicima, ovlaštenim licima, investicionim savjetnicima ili menadžerima, računovođama i poreskim savjetnicima.

Evidenciju iz stava 5 ovog člana upravnik trasta dužan je da čuva najmanje pet godina nakon prestanka njegovog angažovanja u trastu.

Upravnik trasta je dužan da osigura da su podaci iz stava 5 ovog člana tačni i ažurni.

Upravnik trasta je dužan da omogući neposredan elektronski pristup podacima iz stava 5 ovog člana finansijsko-obavještajnoj jedinici i organu uprave nadležnom za naplatu poreza, u slučaju da u ime trasta, drugog lica ili sa njim izjednačenog subjekta stranog prava ulazi u bilo kakav vid poslovnog odnosa ili sticanja nepokretnosti u Crnoj Gori.”

Član 21

U članu 31 stav 1 riječi: „tač. 1, 2 i 3” zamjenjuju se riječima: „tač. 1 do 3”.

U stavu 2 poslije riječi „biti” dodaju se riječi: „obveznik i to:”.

Poslije tačke 6 dodaju se četiri nove tačke koje glase:

„6a) Pošta Crne Gore;

6b) notar;

6c) pružaoci usluga povezanih sa kriptoimovinom;

6d) računovođe;”

Poslije stava 4 dodaju se dva nova koja glase:

„Izuzetno od st. 2 i 5 ovog člana u slučaju kada obveznik za postupak sprovođenja video-elektronske identifikacije, može angažovati lice koje ima pouzdane algoritme za provjeru identiteta klijenta na osnovu video zapisa klijenta, upoređivanjem fotografije preuzete u tom video zapisu sa fotografijom preuzetom elektronskim čitanjem podataka iz elektronske lične isprave klijenta, koje ima sjedište u zemlji Evropske unije, odnosno države koja ima iste standarde za sprovođenje mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma kao što su standardi utvrđeni ovim zakonom, odnosno pravom Evropske unije, i čije usluge koristi najmanje jedna kreditna institucija sa sjedištem u Evropskoj uniji odnosno države koja ima iste standarde za sprovođenje mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma kao što su standardi utvrđeni ovim zakonom, odnosno pravom Evropske unije.

Lice iz stava 4 ovog člana ne smije zadržavati lične podatke klijenta.”

Dosadašnji st. 5 i 6 postaju st. 7 i 8.

Član 22

U članu 35 stav 1 poslije riječi: „dužan je da” dodaju se riječi: „prilikom pružanja platnih usluga prenosa novčanih sredstava,”.

Član 23

U članu 40 stav 1 riječi: „tač. 1, 2 i 3” zamjenjuju se riječima: „tač. 1 do 3”;

Član 24

U članu 40b stav 2 alineja 3 i stav 3 riječi: „za vođenje kaznene evidencije” brišu se.

Član 25

Član 41 mijenja se i glasi:

„Stvarni vlasnik je fizičko lice koje suštinski posjeduje ili vrši stvarnu kontrolu nad pravnim licem, privrednim društvom, trustom, drugim licem, odnosno sa njim izjednačenim subjektom stranog prava, odnosno fizičko lice u čije ime, odnosno za čiji račun se vrši transakcija ili uspostavlja poslovni odnos.

Stvarnim vlasnikom pravnog lica, odnosno privrednog društva, u smislu ovog zakona, smatra se fizičko lice koje:

1) je neposredno ili posredno, imalac najmanje 25% učešća u akcijama, pravu glasa ili drugim pravima u pravnom licu ili privrednom društvu uključujući pravo na udio u dobiti, drugim internim resursima ili likvidacionom bilansu; ili

2) neposredno ili posredno ima odlučujući uticaj na poslovanje i donošenje odluka u pravnom licu, odnosno privrednom društvu kroz vlasnički udio; ili

3) kontroliše pravno lice ili privredno društvo drugim sredstvima.

U slučaju kad je imalac najmanje 25% učešća u akcijama, pravu glasa ili drugim pravima u pravnom licu, privrednom društvu odnosno trustu, drugom licu odnosno sa njim izjednačenim subjektom stranog prava, pravno lice, privredno društvo ili trust, drugo lice odnosno sa njim izjednačenim subjektom stranog prava, kod utvrđivanja stvarnog vlasnika treba uzeti u obzir specifičnu strukturu akcionara, uključujući i to da li neko fizičko lice na drugi način vrši kontrolu nad akcionarom.

Fizičko lice koje solidarno i neograničeno odgovara za potraživanja i druge obaveze ortačkog društva ili drugog pravnog lica ili privrednog društva smatra se stvarnim vlasnikom tog pravnog lica odnosno privrednog društva, bez obzira na procenat njegovog učešća u akcijama ili prava glasa u tom pravnom licu odnosno privrednom društvu.

Stvarni vlasnik po osnovu kontrole pravnog lica odnosno privrednog društva drugim sredstvima utvrđuje se nezavisno i istovremeno od utvrđivanja stvarnog vlasnika iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana.

Smatra se da lice u svakom slučaju kontroliše pravno lice odnosno privredno društvo drugim sredstvima ako ima:

- većinu prava glasa, bez obzira kako ih dijele fizička lica koja nastupaju zajednički;
- pravo imenovanja ili razrješenja većine članova uprave (članovi odbora direktora, nadzornog odbora, upravnog odbora ili slični funkcioneri);
- pravo veta ili druga relevantna prava odlučivanja povezana sa vlasništvom nad pravim licem odnosno privrednim društvom;
- pravo donošenja odluka o raspodjeli dobiti ili promjeni imovine u okviru pravnog lica odnosno privrednog društva.

Kontrola pravnog lica odnosno privrednog društva drugim sredstvima, u zavisnosti od oblika organizovanja pravnog lica odnosno privrednog društva, može uključivati, ali ne ograničava, i mogućnost prava odlučivanja po osnovu:

- formalnih ili neformalnih sporazuma sa vlasnicima ili pravim licem odnosno privrednim društvom, odredbi statuta, ugovora o partnerstvu, sindikalnih ugovora ili sličnih dokumenata ili sporazuma, u zavisnosti od specifičnih karakteristika pravnog lica odnosno privrednog društva;
- odnosa među članovima porodice;
- korišćenja formalnih aranžmana sa imenovanim predstavnicima ili neformalnih aranžmana sa imenovanim predstavnicima.

Ako nakon preduzimanja svih mjera za utvrđivanje stvarnog vlasnika iz st. 2 i 3 ovog člana, nijedno fizičko lice nije utvrđeno kao stvarni vlasnik, onda se stvarnim vlasnikom pravnog lica odnosno privrednog društva smatraju sva lica na upravljačkim pozicijama u tom pravnom licu ili privrednom društvu.

Stvarni vlasnik udruženja, nevladine organizacije, ustanove, političke partije, vjerske zajednice, umjetničke organizacije, komore, sindikata, udruženja poslodavaca ili drugog poslovnog subjekta je svako fizičko lice koje ima kontrolnu ulogu u upravljanju imovinom tog subjekta.

Ako nakon preduzimanja svih mjera za utvrđivanje stvarnog vlasnika u skladu sa stavom 9 ovog člana, nijedno fizičko lice nije utvrđeno kao stvarni vlasnik, stvarni vlasnik udruženja, nevladine organizacije, ustanove, političke partije, vjerske zajednice, umjetničke organizacije, komore, sindikata, udruženja poslodavaca ili drugog poslovnog subjekta je svako fizičko lice ovlašćeno za zastupanje tog subjekta.

Stvarnim vlasnikom trasta, drugog lica, odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava, smatra se:

- 1) osnivač trasta;
- 2) upravnik trasta;
- 3) zaštitnik trasta ili drugo lice koje zastupa interese korisnika imovine stečene iz trasta;
- 4) korisnik imovine stečene iz upravljanja imovinom, budući korisnici kada su već određeni ili mogu biti određeni, korisnici koji nijesu određeni kada se identifikuje kategorija korisnika i njene opšte karakteristike a korisnici iz te kategorije smatraju se stvarnim vlasnicima čim budu identifikovani ili određeni;
- 5) svako drugo lice koje na drugi način, neposredno ili posredno, kontroliše imovinu trasta, uključujući sva druga fizička lica koja ostvaruju krajnju kontrolu nad trustom putem neposrednog ili posrednog vlasništva ili drugim sredstvima, uključujući lanac kontrole ili vlasništva.

Kada su lica iz stava 11 tač. 1 do 5 ovog člana pravna lica, privredna društva ili trust, drugo lice, odnosno sa njim izjednačeni subjekt stranog prava, stvarno vlasništvo se utvrđuje uzimajući u obzir specifičnu strukturu vlasništva, uključujući da li neko fizičko lice ostvaruje kontrolu putem drugih sredstava nad vlasnikom.

Stvarnim vlasnikom fondacije smatra se fizičko lice koje:

- 1) je osnivač fondacije;
- 2) je član organa upravljanja fondacije;
- 3) je član nadzornog organa fondacije;
- 4) je korisnik ili kategorija korisnika;
- 5) direktno ili indirektno kontroliše fondaciju.

Ako je osnivač fondacije, član organa upravljanja fondacije ili član nadzornog organa fondacije pravno lice, privredno društvo ili aranžman, stvarni vlasnici tog pravnog lica, privrednog društva ili aranžmana su stvarni vlasnici fondacije.

Ako fizičko lice koje je korisnik fondacije nije utvrđeno, utvrđuje se kategorija korisnika u čijem je glavnom interesu fondacija osnovana ili za čiji interes radi, kako bi se korisnici iz prethodno utvrđene kategorije utvrdili kao stvarni vlasnici čim se identifikuju ili odrede.”.

Član 26

U članu 42 stav 1 riječi: „subjektima, njihovim stvarnim vlasnicima i kategoriji lica sa interesom za uspostavljanje trasta, drugog lica, odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava iz člana 44 ovog zakona” zamjenjuje se sa riječima: „klijentima i njihovim stvarnim vlasnicima.”

Stav 2 mijenja se i glasi:

„Podatke iz stava 1 ovog člana obveznik može pribaviti uvidom u registar iz čl. 43 i 43a ovog zakona, CRPS ili drugi odgovarajući javni registar, kao i uvidom u sudski, poslovni ili drugi javni registar u koji je upisano strano pravno lice ili privredno društvo, pri čemu je dužan da izvod iz tog registra sačuva u elektronskoj formi ili da ga odštampa i označi datum i vrijeme i ime i prezime lica koje je izvršilo uvid na istom.”

Stav 4 mijenja se i glasi:

„Ako prilikom provjere podataka o stvarnom vlasniku u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana, obveznik utvrdi da postoji razlika u podacima dužan je da zahtijeva od klijenta da ispravi podatke u registru u roku od osam dana, a ako klijent ne postupi u zadatom roku onda je obveznik dužan da bez odlaganja dostavi finansijsko-obavještajnoj jedinici i organu uprave nadležnom za naplatu poreza podatke koji se razlikuju i podatke o licima za koje obveznik smatra da su stvarni vlasnici klijenta.”.

Član 27

U članu 43 stav 3 poslije riječi: „privredno društvo,“ dodaju se riječi: „dio stranog privrednog društva,“.

Poslije stava 8 dodaju se dva nova stava koja glase:

„Subjekti iz stava 3 ovog člana dužni su da odrede najmanje jedno fizičko lice koje je zaposleno kod subjekta i koje ima prebivalište ili stalni boravak u Crnoj Gori ili privredno društvo koje je obveznik po članu 4 stav 2 tačka 13 alineja 2 i stav 3 ovog zakona registrovano u Crnoj Gori koje je ovlašćeno za unos podataka u Registar stvarnih vlasnika, koje je dužno da finansijsko-obavještajnoj jedinici, nadležnim organima iz člana 96 stav 1 ovog zakona i nadzornim organima iz člana 131 stav 1 ovog zakona, pruži sve dostupne informacije o stvarnom vlasništvu, i koje je dužno da finansijsko-obavještajnoj jedinici, nadležnim organima iz člana 96 stav 1 ovog zakona i nadzornim organima iz člana 131 stav 1 ovog zakona pruži pomoć u dobijanju dodatnih podataka i informacija o stvarnim vlasnicima na njihov zahtjev.

Upravnik trasta iz člana 43a stav 7 ovog zakona dužan je da finansijsko-obavještajnoj jedinici, nadležnim organima iz člana 96 stav 1 ovog zakona i nadzornim organima iz člana 131 stav 1 ovog zakona, na njihov zahtjev, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana dobijanja zahtjeva, dostavi sve informacije o trastu, stvarnom vlasništvu trasta i sredstvima trasta koja vodi ili kojima upravlja.”.

Član 28

Član 43a mijenja se i glasi:

„Registar trastova je elektronska baza podataka u kojoj se vode i čuvaju podaci o trastovima, drugim licima, odnosno sa njim izjednačenim subjektima stranog prava.

Registar trastova vodi organ uprave nadležan za naplatu poreza.

Registar trastova sadrži podatke iz člana 44 stav 1 tačka 3 ovog zakona.

Podaci o trastu, drugom licu odnosno sa njim izjednačenim subjektom stranog prava, u registar iz stava 1 ovog člana upisuju se kada upravnik trasta ulazi u poslovni odnos ili stiče nepokretnosti u ime trasta u roku od pet dana od dana zaključivanja poslovnog odnosa, odnosno sticanja nepokretnosti.

Zahtjev za upis u Registar trastova organu uprave nadležnom za naplatu poreza dužno je da podnese lice sa kojim je upravnik trasta ušao u poslovni odnos, odnosno notar kad upravnik trasta stiče nepokretnosti za račun trasta, u roku od pet dana od dana kad je to lice ušlo u poslovni odnos, odnosno dana sačinjavanja notarskog akta u vezi sa sticanjem nepokretnosti.

Za trast, drugo lice, odnosno sa njim izjednačeni subjekt stranog prava, se nakon upisa u Registar trastova vrši i upis u Registar stvarnih vlasnika.

Upis trasta, drugog lica, odnosno sa njim izjednačenim subjektom stranog prava u Registar stvarnih vlasnika dužan je da izvrši upravnik trasta u roku od osam dana od dana zaključivanja poslovnog odnosa, odnosno dana sticanja nepokretnosti.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, ako upravnik trasta ima prebivalište ili sjedište u više drugih država, ili ako u ime trasta, drugog lica odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava, stiče nepokretnosti u više drugih država ili uspostavlja višestruke poslovne odnose u više drugih država, potvrda kao dokaz o registraciji ili izvod sa informacijama o stvarnom vlasništvu koje se čuvaju u registru u jednoj od drugih država može se smatrati dovoljnim dokazom o ispunjavanju obaveze upisa u Registar stvarnih vlasnika.”.

Član 29

Član 44 mijenja se i glasi:

„Registar stvarnih vlasnika sadrži sljedeće podatke:

1) podatke o subjektu iz člana 43 stav 3 ovog zakona, i to:

- naziv, adresu, sjedište, adresu mjesta obavljanja djelatnosti ako se razlikuje od sjedišta, matični broj ili drugi identifikacioni broj, poreski identifikacioni broj (u daljem tekstu: PIB), datum registracije i datum brisanja iz CRPS, odnosno registra poreskih obveznika,

- podatak o statusu,
- oblik organizovanja,
- šifre djelatnosti,

- podatke o zastupniku, punomoćniku ili ovlašćenom licu (ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, adresa prebivališta ili boravišta, PIB, državljanstvo),

- podatke o fizičkom licu koje je registrovano kao član organa upravljanja (ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, adresa prebivališta ili boravišta, PIB, državljanstvo),

- visinu osnovnog (registrovanog) kapitala,

- podatke o članovima, odnosno osnivačima i procentu njihovog udjela, odnosno broju i procentu njihovih akcija (ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, adresa prebivališta ili boravišta, PIB, državljanstvo, vlasnički udio - procenat akcija ili procenat učešća u kapitalu ili podatke o procentu neposrednog ili posrednog raspolaganja imovinom ili podatke o procentu prihoda korisnika od imovine kojom upravlja ili udio u imovini pravnog lica ili drugog subjekta stranog prava),

- grafički prikaz vlasničke strukture, opis vlasničke strukture uključujući nazive i PIB-ove pojedinačnih subjekata koji su dio te vlasničke strukture, opis odnosa među njima uključujući podatak o tome koliki je njihov vlasnički udio, ako obveznik ima složenu vlasničku strukturu,

- adresu za prijem pošte,
- adresu za prijem elektronske pošte,
- brojeve računa u kreditnim institucijama,
- skeniranu dokumentaciju kojom se dokazuju unijeti podaci;

2) podatke o stvarnom vlasniku, i to:

- ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum i mjesto rođenja, adresa prebivališta ili boravišta, PIB, državljanstvo, vrsta, broj i država izdavanja identifikacionog dokumenta,

- podatke o vlasničkom udjelu (procenat akcija ili procenat učešća u kapitalu ili podatke o procentu neposrednog ili posrednog raspolaganja imovinom ili podatke o procentu prihoda korisnika od imovine kojom upravlja ili udio u imovini pravnog lica ili drugog subjekta stranog prava) ili drugoj vrsti kontrole (podatak da li ima odlučujući uticaj u upravljanju imovinom, da li posredno obezbjeđuje sredstva ili je obezbijedio sredstva ili ima odlučujući uticaj na donošenje odluka ili ima kontrolni položaj u upravljanju),

- datum sticanja vlasničkog udjela ili druge vrste kontrole,

- datum registracije, datum promjene, odnosno datum ažuriranja i brisanja stvarnog vlasnika iz Registra stvarnih vlasnika,

- skeniranu dokumentaciju kojom se dokazuju unijeti podaci;

3) podaci o stvarnom vlasniku trasta, drugog lica, odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava i to podatke o:

- osnivaču trasta,
- upravniku trasta,
- zaštitniku trasta,
- korisnicima sredstava trasta,
- korisnicima koji imaju interes za uspostavljanje trasta,
- licima koja neposredno ili posredno kontrolišu imovinu trasta.

Ako je lice iz stava 1 tačka 3 ovog člana fizičko lice sadržina podatka je: ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum i mjesto rođenja, adresa prebivališta ili boravišta, PIB, državljanstvo, vrsta, broj i država izdavanja identifikacionog dokumenta, a ako je pravno lice sadržina podatka je: naziv, adresa, sjedište, adresa mjesta obavljanja djelatnosti ako se razlikuje od sjedišta, matični broj ili drugi identifikacioni broj, PIB, datum registracije i datum brisanja iz CRPS, odnosno registra poreskih obveznika.

Sadržina podataka iz stava 1 tač. 1 i 2 ili 3 ovog člana sadržana je u izvodu iz Registra stvarnih vlasnika koji izdaje organ uprave nadležan za poslove poreza.”.

Član 30

U članu 45 tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) podaci o stvarnom vlasniku trasta, drugog lica odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava iz člana 44 stav 1 tačka 3 ovog zakona.”

Član 31

U članu 47 stav 3 mijenja se i glasi:

„Obveznici imaju neposredan elektronski pristup podacima sadržanim u članu 44 stav 1 ovog zakona radi utvrđivanja stvarnog vlasnika.”.

Član 32

Poslije člana 48 dodaje se novi član koji glasi:

„Međunarodna razmjena podataka o stvarnim vlasnicima

Član 48a

Organ uprave nadležan za naplatu poreza dužan je da Registar stvarnih vlasnika i Registar trastova poveže sa Evropskom centralnom platformom preko sistema za povezivanje registara, kao i da obezbijedi dostupnost podataka i dokumentacije iz Registra stvarnih vlasnika i Registra trastova pet godina nakon brisanja registrovanog subjekta iz ovih registara.”.

Član 33

U članu 49 stav 1 riječi: „iz člana 117 stav 1 tač. 6 i 7” zamjenjuju se riječima: „iz člana 117 stav 1 tač. 1, 2, 3, 6 i 7”.

U stavu 2 tačka 4 poslije riječi: „provjeravanje izvora” dodaju se riječi: „i odredišta”.

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Provjeru podataka u CRS-u u smislu stava 4 ovog člana obveznik isključivo vrši za svoje klijente.”;

U stavu 7 riječi: „šest mjeseci” zamjenjuju se riječima: „godinu dana”, a riječi: „duža od dvije godine” zamjenjuju se riječima: „duža od pet godina”.

Dosadašnji st. 5, 6 i 7 posataju st. 6, 7 i 8.

Član 34

U članu 50 stav 1 al. 1 i 2 i stavu 3 riječi: „18 stav 1 tač. 2, 3, 5 i/ili 6” zamjenjuju se riječima: „18 stav 1 tač. 2, 3, 4, 6, 7 i/ili 9”.

Član 35

U članu 53b u nazivu poslije riječi „rizika” dodaju se riječi: „u vezi sa transakcijama sa adresom vlastitog hostinga”.

Član 36

U članu 54 stav 5 mijenja se i glasi:

„Članovima uže porodice lica iz st. 2 i 3 ovog člana smatraju se bračni ili vanbračni supružnik, partner u zajednici života lica istog pola, roditelji, djeca i njihovi bračni ili vanbračni supružnici ili partneri u zajednici istog pola.”.

Član 37

U članu 55 poslije stava 4 dodaju se dva nova stava koja glase:

„Politički eksponirano lice iz člana 54 st. 1 i 2 ovog zakona dužno je da bez odlaganja, a najkasnije u roku od osam dana od dana imenovanja, izvrši upis tačnih i potpunih podataka za sebe i lica iz člana 54 stav 4 ovog zakona u Registar politički eksponiranih lica.

Prilikom vršenja nadzora o upisu podatka u Registar politički eksponiranih lica Agencija za sprečavanje korupcije provjerava da li je politički eksponirano lice postupilo u skladu sa stavom 5 ovog člana, kao i da li su unijeti potpuni i tačni podaci.”

Dosadašnji stav 5 postaje stav 7.

Član 38

Član 60 mijenja se i glasi:

„Listu visoko-rizičnih trećih država utvrđuje finansijsko-obavještajna jedinica.

Lista iz stava 1 ovog člana obavezno sadrži sve države koje objavljuje međuvladino tijelo osnovano radi razvoja i unapređenja politika za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i finansiranje širenja oružja za masovno uništenje (radna grupa za finansijsku akciju-FATF).

Finansijsko-obavještajna jedinica može listu iz stava 1 ovog člana proširiti sa trećim državama za koje finansijsko-obavještajna jedinica zaključi da u nedovoljnoj mjeri primijenjuju standarde za sprovođenje mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma kao što su standardi utvrđeni ovim zakonom, odnosno pravom Evropske unije, kao i sa državama koje su sadržane u listi visoko-rizičnih trećih država Evropske unije.

Finansijsko-obavještajna jedinica može da zahtijeva od obveznika primjenu kontramjera prema trećim državama koje su srazmjerne rizicima i to:

- kada to zahtijeva FATF;

- i nezavisno od zahtjeva FATF-a ukoliko smatra da ta treća država ima slabosti u sistemu za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma koji ugrožavaju Crnu Goru.

Listu iz stava 1 ovog člana finansijsko-obavještajna jedinica objavljuje na svojoj internet stranici.”.

Član 39

U članu 61 stav 1 riječi: „stav 1 tač. 1, 2, 3 i 6” zamjenjuju se riječima: „stav 1 tač. 1, 2, 3, 4 i 7”.

U tački 1 tačka-zarez na kraju rečenice briše se, a dodaje se zarez i riječi: „ali ne kasnije od osam dana od dana kada je taj poslovni odnos uspostavljen;”.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Kod primjene mjera iz stava 1 ovog člana obveznik je dužan da redovno prati i provjerava postoje li i dalje uslovi za primjenu pojednostavljenih mjera.”.

Poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Obveznik je dužan da izradi interni akt kojim propisuje uslove pod kojima se mogu pružiti usluge ili izvršiti transakcije, primjenom pojednostavljenih mjera koje treba da uključe ograničenja vezana za iznos, broj ili vrstu transakcija koje se mogu izvršiti kako bi se osiguralo da su iste u skladu sa očekivanim standardima za konkretni poslovni odnos.”.

Dosadašnji st. 2 i 3 postaju st. 3 i 4.

Član 40

U članu 63 stav 1 poslije riječi: „anonimni račun,” dodaju se riječi: „anonimni račun kriptoimovine,”.

Član 41

Član 65 mijenja se i glasi:

„Pravna lica, privredna društva, preduzetnici i fizička lica, ne smiju primiti uplatu ili obaviti plaćanje ili isplatu dobitka u gotovom novcu u iznosu od 10.000 eura ili više.

Ograničenje iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju ako se uplata ili plaćanje vrši u dvije ili više povezanih transakcija u ukupnom iznosu od 10.000 eura ili više, uključujući i poslove zajma.

Uplata, odnosno plaćanje u iznosu iz st. 1 i 2 ovog člana mora se izvršiti uplatom ili prenosom na transakcioni račun otvoren kod kreditne institucije u Crnoj Gori.

Nadzor nad licima iz stava 1 ovog člana koja nijesu obveznici u smislu ovog zakona vrši organ uprave nadležan za naplatu poreza.

Obaveze iz st. 1, 2 i 3 ovog člana ne odnose se na deponovanje sredstava kod kreditnih institucija i drugih pružalaca platnih usluga.

Izuzetno od stava 5 ovog člana kreditne institucije i drugi pružaoci platnih usluga sprovode ograničenje upotrebe gotovine iz ovog člana u odnosu na obveznike:

- iz člana 4 stav 2 tačka 13 al. 6 i 9 ovog zakona ne dozvoljavajući uplatu pazara po osnovu prometa nepokretnosti, izuzev u slučaju ako je cijena predmetne nepokretnosti niža od 10.000 eura,
- iz člana 4 stav 2 tačka 13 al. 10 do 13 ovog zakona, ne dozvoljavajući uplatu pazara ako je iznos pojedinačne fakture 10.000 eura i više.”.

Član 42

Poslije člana 65 dodaje se novi član koji glasi:

„Ograničenja u poslovanju sa nepokretnostima

Član 65a

Izvršavanje transakcija po osnovu ugovora odnosno predugovora o kupoprodaji nepokretnosti, kao i drugih pravnih poslova kojima se stiče ili prenosi pravo svojine ili drugo stvarno pravo na nepokretnosti, kada je cijena predmetne nepokretnosti 10.000 eura ili više, u slučaju izvršavanja platne transakcije, može se realizovati samo ako najmanje jedan učesnik u pravnom poslu izvršava platnu transakciju za predmetni posao u korist ili sa transakcionog računa otvorenog kod kreditne institucije u Crnoj Gori.

Obveznik iz člana 4 stav 4 ovog zakona dužan je da odbije sačinjavanje i ovjeru notarskog zapisa kojim se omogućava izbjegavanje korišćenja nacionalnog platnog sistema Crne Gore u vezi sa stavom 1 ovog člana.

Ukoliko je transakcija plaćanja po osnovu ugovora odnosno predugovora o kupoprodaji nepokretnosti, kao i drugih pravnih poslova kojima se stiče ili prenosi pravo svojine ili drugo stvarno pravo na nepokretnosti, izvršena prije ovjere pravnog posla, notar je dužan da pribavi dokaz o realizaciji transakcije plaćanja.

Sama izjava o realizaciji transakcije, učesnika u poslu, ne može se smatrati dokazom.”.

Član 43

Član 66 mijenja se i glasi:

„Obveznik je dužan da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri radna dana od dana izvršenja transakcije, odnosno dana saznanja da je transakcija izvršena za:

- svaku bezgotovinsku transakciju u iznosu od 100.000 eura ili više;
- za svaku gotovinsku transakciju prilikom vršenja povremenih transakcija u iznosu od 3.000 eura ili više, a manjem od 10.000 eura, ako je obveznik iz člana 4 stav 2 tač. 12 i 13 al. 3, 4 i 8 ovog zakona;

- za svaku gotovinsku transakciju u iznosu od 10.000 eura ili više ako je obveznik kreditna institucija, i drugi pružaoci platnih usluga;

- za svaku transakciju u iznosu od 2.000 eura ili više ako je obveznik iz člana 4 stav 2 tačka 10 ovog zakona;

Izuzetno od stava 1 alineja 1 ovog člana, obveznik iz člana 4 stav 2 tačka 13 al. 5, 10, 11, 12 i 13 ovog zakona dužan je da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku bezgotovinsku transakciju u iznosu od 20.000 eura ili više, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri radna dana od dana izvršenja transakcije.

Obveznik je dužan da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku transakciju u iznosu od 20.000 eura ili više, a koja se vrši na računima pravnih i fizičkih lica u visoko-rizičnim trećim državama ili ako takva transakcija uključuje visoko-rizične treće države, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana izvršenja transakcije, odnosno dana saznanja da je transakcija izvršena.

Obveznik iz člana 4 stav 4 ovog zakona dužan je da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku transakciju, odnosno sticanje prava na osnovu predugovora, ugovora u vezi nepokretnosti čija je vrijednost 15.000 eura ili više, kao i ugovora, odnosno izjave ili bilo kojeg akta o zajmu čija je vrijednost 10.000 eura ili više, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana zaključenja tog pravnog posla.

Pored podataka iz stava 4 ovog člana, obveznik iz člana 4 stav 4 ovog zakona dužan je da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi i fotokopiju ugovora u elektronskoj formi, a za ugovore kod kojih se za realizaciju koristi gotov novac fotokopiju izjave fizičkog lica koje je kupac o porijeklu tog novca, kao i dokaz iz člana 65a stav 3 ovog zakona.

Obveznik je dužan da zadrži od izvršenja sumnjive transakcije, bez obzira na iznos, do donošenja naredbe iz člana 93 ovog zakona i da o tome, bez odlaganja, obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu i dostavi joj podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 i stav 8 ovog zakona.

Obveznik je dužan da podatke iz stava 6 ovog člana dostavi finansijsko-obavještajnoj jedinici prije izvršenja transakcija i navede rok u kojem transakcije treba da se izvrše.

Ako obveznik zbog prirode transakcija ili drugih opravdanih razloga ne može da postupi u skladu sa stavom 6 ovog člana, dužan je da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 i stav 8 ovog zakona, bez odlaganja, a najkasnije sljedećeg radnog dana od dana izvršenja transakcije, odnosno dana saznanja da je transakcija izvršena.

Prilikom dostavljanja podataka na način iz stava 8 ovog člana, obveznik je dužan da dostavi obrazloženje koje sadrži razloge zbog kojih nije postupio u skladu sa stavom 6 ovog člana.

Obveznik je dužan da, bez odlaganja, finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 i stav 8 ovog zakona u svim slučajevima sumnjivog poslovanja odnosno u vezi sa novčanim sredstvima ili drugom imovinom za koju zna ili ima razloge za sumnju da predstavljaju imovinsku korist stečenu kriminalnom djelatnošću ili da su povezana sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.

Ako klijent zatraži savjet u vezi pranja novca ili finansiranja terorizma, obveznik je dužan da o tome obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu, bez odlaganja.

Obveznik je dužan da obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu o svakom uvidu u podatke, informacije i dokumentaciju koji nadzorni organ iz člana 131 stav 1 ovog zakona izvrši kod obveznika, najkasnije u roku od tri radna dana od izvršenog uvida.

Obveznik je dužan da podatke iz st. 1 do 6 i stava 10 ovog člana, obrazloženje iz stava 9 ovog člana i obavještenja iz st. 11 i 12 ovog člana dostavi finansijsko-obavještajnoj jedinici elektronskim putem i te podatke, obrazloženje i obavještenja potpiše kvalifikovanim elektronskim potpisom u skladu sa zakonom kojim se uređuju elektronska identifikacija i elektronski potpis.

Podatke iz st. 6 i 10 ovog člana obveznik može finansijsko-obavještajnoj jedinici saopštiti i usmeno, preko telefona ili na drugi dostupan način, ali je dužan da te podatke dostavi i u skladu sa stavom 13 ovog člana, najkasnije sljedećeg radnog dana od dana saopštavanja.

Bliži način dostavljanja podataka iz st. 1 do 6 i stava 10 ovog člana, obrazloženja iz stava 9 ovog člana i obavještenja iz st. 11 i 12 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Podatke iz st. 1 do 5 ovog člana finansijsko-obavještajna jedinica prikuplja i koristi u obavještajne svrhe i analizira po potrebi i shodno procijenjenom riziku, u svrhu otkrivanja pranja novca, finansiranja terorizma ili sa njima povezanih predikatnih krivičnih djela.”

Član 44

Član 67 mijenja se i glasi:

„Izuzetno od člana 66 stav 6 ovog zakona, obveznik iz člana 4 stav 3 ovog zakona nije dužan da finansijsko-obavještajnoj jedinici dostavi podatke o klijentu i spise konkretnih predmeta u postupcima pružanja pravne pomoći i zastupanja klijenta pred nadležnim sudom.

Obveznik iz člana 4 stav 3 ovog zakona dužan je da odredi ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa članom 69 stav 1 ovog zakona u slučaju ako obavlja poslove iz člana 4 stav 3 ovog zakona.

Ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma iz stava 2 ovog člana nije dužno da ispuni uslove propisane članom 70 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona.”

Član 45

U članu 69 st. 4 i 5 riječi: „četiri ili manje” zamjenjuju se riječima: „šest ili manje”.

Poslije stava 6 dodaju se dva nova stava koja glase:

„Izuzetno od stava 5 ovog člana kod obveznika nefinansijskog sektora koji ima više od šest zaposlenih poslove ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma može, uz prethodnu pisanu saglasnost finansijsko-obavještajne jedinice, da vrši i direktor, ako ispunjava uslove iz člana 70 ovog zakona.

Na odluku iz stava 7 ovog člana obveznik može pokrenuti upravni spor.”

Dosadašnji stav 7 postaje stav 9.

Član 46

U članu 70 stav 2 mijenja se i glasi:

„Lice koje je određeno za ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili zamjenika ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma kod jednog obveznika finansijskog sektora ne može biti određeno za ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili zamjenika ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma kod drugog obveznika.”;

Poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„U opravdanim okolnostima kod obveznika nefinasijskog sektora, lice koje je određeno za ovlašteno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili zamjenika ovlaštenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma kod jednog obveznika može biti određeno za ovlašteno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili zamjenika ovlaštenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma kod jednog dodatnog obveznika nefinasijskog sektora.”

U stavu 3 riječi: „izuzetno do stava 2” zamjenjuju se riječima: „izuzetno od st. 2 i 3”.

Dosadašnji stav 3 postaje stav 4.

Član 47

U članu 71 poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Rukovodilac finansijsko-obavještajne jedinice u zavisnosti od broja kandidata može formirati istovremeno više od jedne komisije.”

U stavu 5 riječ: „do” briše se;

Dosadašnji st. 4, 5, 6 i 7 postaju st. 5, 6, 7 i 8.

Član 48

U članu 72 stav 2 tačka 2 mijenja se i glasi:

„2) dostavi uvjerenje, potvrdu ili drugi akt nadležnog organa kojom se dokazuje ugled u smislu člana 40r ovog zakona; i”.

U tački 3 riječi: „završilo obuku” brišu se.

Član 49

U članu 73 stav 1 tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) ako je prestao da ispunjava uslove u pogledu ugleda u smislu člana 40r ovog zakona;”.

Tačka 5 mijenja se i glasi:

„5) u slučaju nesavjesnog vršenja poslova.“

Tačka 6 briše se.

Član 50

U članu 74 stav 1 riječi: „stav 1 tačka 6” zamjenjuju se riječima „stav 1 tačka 5”.

Član 51

U članu 76 stav 4 mijenja se i glasi:

„Ako je obveznik finansijskog sektora veliko ili srednje pravno lice, ovlašteno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno njegov zamjenik funkcionalno i organizaciono je odvojeno od drugih organizacionih djelova obveznika.”

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Veliko ili srednje pravno lice iz stava 4 ovog člana je pravno lice u smislu zakona kojim se uređuje računovodstvo.”

Član 52

U članu 90 stav 4 riječ „osam” zamjenjuju se riječima: „pet radnih”.

U stavu 6 poslije riječi: „ovog člana” dodaju se riječi: „ali ne duže od pet radnih dana”.

U stavu 7 riječi: „putem internet aplikacije koja se nalazi na portalu informacionog sistema finansijsko-obavještajne jedinice,” brišu se.

Član 53

U članu 95 stav 1 riječi: „rok u kojem je dužan da je o tome obavještava o svim i dostavlja tražene podatke.” zamjenjuje se riječima: „rok u kojem je obveznik dužan da obavještava finansijsko-obavještajnu jedinicu o svim transakcijama i dostavlja tražene podatke.”

Stav 2 mijenja se i glasi:

„Obveznik je dužan da kontinuirano praćenje sprovede konspirativno i bez obavještavanja klijenta o istom.”

U stavu 3 poslije riječi „posla” dodaje se zarez i riječi: „za transakcije preko 1.000 eura za fizičko lice odnosno preko 3.000 eura za pravno lice.”.

Član 54

Član 111 mijenja se i glasi:

„Organ uprave nadležan za poslove carina dužan je da finansijsko-obavještajnoj jedinici omogućiti neposredan elektronski pristup podacima o:

- prenosu preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja čiji je iznos, odnosno vrijednost 10.000 eura ili više, najkasnije u roku od tri dana od dana tog prenosa;

- prenošenju preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja, čiji je iznos, odnosno vrijednost 10.000 eura ili više, koje nije bilo prijavljeno ili je bilo lažno prijavljeno, odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana tog prenosa;

- prenošenju ili pokušaju prenošenja fizički prenosivih sredstava plaćanja bez obzira na iznos, ako u vezi sa tim prenošenjem ili pokušajem prenošenja postoje razlozi za sumnju da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana tog prenošenja ili pokušaja prenošenja.

Prenos preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja vrši se od strane putnika, putem pošte, kargo pošiljki ili na drugi način.”

Član 55

Poslije člana 111 dodaje se novi član koji glasi:

„Privremeno zadržavanje fizički prenosivih sredstava plaćanja

Član 111a

Organ uprave nadležan za poslove carina dužan je da u vršenju nadzora nad prenosom preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja, bez obzira na način prenosa (od strane putnika, putem pošte ili kargo pošiljki) i visinu iznosa odnosno vrijednost, privremeno zadrži fizički prenosiva sredstva plaćanja ukoliko postoje razlozi za sumnju u pranje novca ili finansiranje terorizma.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, organ uprave za poslove carina je dužan da od lica koje vrši prenos, zatraži i prikupi dodatne podatke o porijeklu fizički prenosivih sredstava plaćanja.

O privremenom zadržavanju fizički prenosivih sredstava plaćanja iz stava 1 ovog člana organ uprave nadležan za poslove carina izdaje potvrdu.

Organ uprave nadležan za poslove carina je dužan da o privremeno zadržanim fizički prenosivim sredstvima plaćanja iz stava 1 ovog člana, bez odlaganja obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu.

Rok zadržavanja fizički prenosivih sredstva plaćanja iz stava 1 ovog člana, određuje se u skladu sa članom 93 ovog zakona.

Bliži način privremenog zadržavanja, čuvanja i deponovanja i eventualnog povrata fizički prenosivih sredstava plaćanja iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove finansija.”.

Član 56

U članu 113 stav 1 poslije riječi „računa” veznik „i” briše se, a poslije riječi „sefova” dodaju se zarez i riječi: „kao i kreditnog registra”.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Osim podataka iz stava 1 ovog člana za podatke iz kreditnog registra finansijsko-obavještajna jedinica, ima neposredan elektronski pristup podacima: iznos kredita, broj rata kredita i iznos ostatka kredita.”

Dosadašnji stav 2 postaje stav 3.

Član 57

U članu 117 stav 1 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) za pravno lice: naziv, sjedište (adresa i grad, odnosno opština za pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori, a za pravno lice sa sjedištem u drugoj državi država, adresa i grad), adresu mjesta obavljanja djelatnosti ako se razlikuje od sjedišta (adresa, grad, odnosno opština za pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori, a za pravno lice sa sjedištem u drugoj državi država, adresa i grad), matični broj, podatak da li je rezident ili nerezident, razlog poslovnog odnosa (uspostavljanje poslovnog odnosa, vršenje transakcije, pokušaj vršenja transakcije, zakup sefa, pristup sefu, ugovarač osiguranja, korisnik osiguranja, prodavac, kupac), broj telefona i e-mail adresu”;

U tački 3 poslije riječi: „eksponirano lice” dodaju se riječi: „osnov po kojem je lice politički eksponirano lice (na osnovu funkcije, člana uže porodice, bližeg saradnika)”.

Poslije tačke 4 dodaje se nova tačka koja glasi:

„4a) podaci iz člana 42 stav 11 i člana 44 ovog zakona;”.

Tačka 7 mijenja se i glasi:

„7) podatke o transakciji: datum i vrijeme izvršenja transakcije, iznos transakcije u eurima, iznosi transakcija po valutama, broj naloga transakcije, polise ili ugovora, u zavisnosti od vrste obveznika, podatak da li je transakcija izvršena u potpunosti ili djelimično, podatak o vrsti transakcije (gotovinska, bezgotovinska ili kriptoimovina), podatak o tipu transakcije (redovna, sumnjiva, neuobičajena ili složena), podatke o kreditnoj instituciji platioca i primaoca plaćanja (vrsta i broj računa, matični broj, naziv i država sjedišta), podatak o vrsti transakcije (uplata ili isplata), podatak o načinu izvršenja transakcije u zavisnosti od vrste obveznika (gotovinski, bezgotovinski, već realizovano, u ratama, tržišni ili netržišni), podatak o svrsi i namjeni transakcije i naziv filijale obveznika koja vrši transakciju, podatak o depozit adresi kriptoimovine pošiljaoca kriptoimovine i podatak o depozit adresi kriptoimovine korisnika kriptoimovine”.

Član 58

Član 118 mijenja se i glasi:

„Organ uprave nadležan za poslove carina vodi:

1) evidenciju o prenosu ili pokušaju prenosa preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja, u iznosu, odnosno vrijednosti od 10.000 eura ili više, koja su prijavljena, neprijavljena ili lažno prijavljena;

2) evidenciju o prenosu preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja, bez obzira na iznos, ako postoje razlozi za sumnju ili osnovi sumnje da imovina potiče iz kriminalne djelatnosti ili da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma;

3) evidenciju o uvozu/izvozu aparata za brojanje novca;

4) evidenciju o uvozu/izvozu automata za igre na sreću i samouslužnih terminala u smislu zakona kojim se uređuju igre na sreću;

5) evidenciju o uvozu/izvozu motornih vozila fakturisane vrijednosti od 100.000 eura i više.”

Član 59

Član 119 mijenja se i glasi:

„Evidencija o prenosu ili pokušaju prenosa preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja, u iznosu, odnosno vrijednosti od 10.000 eura ili više, koje je prijavljeno, neprijavljeno ili lažno prijavljeno sadrži sljedeće podatke:

1) za fizičko lice koje prenosi ili pokušava da prenese preko državne granice fizički prenosiva sredstva plaćanja: ime i prezime, jedinstveni matični broj, adresu i grad prebivališta, odnosno boravišta, državljanstvo, vrstu, broj, državu izdavanja i datum prestanka važenja lične isprave;

2) za pravno, odnosno fizičko lice za koje se prenosi preko državne granice fizički prenosiva sredstva plaćanja: naziv, sjedište (adresa i grad, odnosno opština za pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori, a za pravna lica sa sjedištem u drugoj državi država), matični broj i PIB pravnog lica, odnosno ime i prezime, jedinstveni matični broj, adresu i grad prebivališta, odnosno boravišta i državljanstvo fizičkog lica;

3) za pravno, odnosno fizičko lice kome su namijenjena fizički prenosiva sredstva plaćanja: naziv, sjedište (adresa i grad, odnosno opština za pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori, a za pravna lica sa sjedištem u drugoj državi država), matični broj i PIB pravnog lica, odnosno ime i prezime, jedinstveni matični broj, adresu i grad prebivališta, odnosno boravišta i državljanstvo fizičkog lica;

4) iznos, valutu i podatak o vrsti, izvoru i namjeni fizički prenosivih sredstava plaćanja koja se prenose ili se pokušavaju prenijeti preko državne granice;

5) podatke o fizički prenosivim sredstvima plaćanja koja se prenose ili se pokušavaju prenijeti preko državne granice: podatak o vrsti fizički prenosivih sredstava plaćanja (gotov novac, hartije od vrijednosti na donosioca, čekovi, mjenice i druga fizički prenosiva sredstva plaćanja, plativa na donosioca), podatke o hartijama od vrijednosti na donosioca (simbol, tip i status hartije od vrijednosti, jedinstvena identifikaciona oznaka finansijskog instrumenta u skladu sa standardom ISO 6166 - ISIN), podatke o čekovima i mjenici (serijski broj, datum i mjesto izdavanja), u zavisnosti od dostupnosti podataka;

6) naziv graničnog prelaza na kojem je izvršen prenos ili pokušani prenos fizički prenosivih sredstava plaćanja, preko državne granice, datum i vrijeme prenosa ili pokušaja prenosa fizički prenosivih sredstava plaćanja preko državne granice, podatak da li se radi o ulasku ili izlasku iz Crne Gore i naziv države iz koje se prenos ili u koju se prenos vrši;

7) podatak da li je prenos fizički prenosivih sredstava plaćanja bio prijavljen, neprijavljen ili lažno prijavljen organu uprave nadležnom za poslove carina;

8) podaci o pošiljaocu u slučaju prenosa poštom, kargom ili na drugi način: ime i prezime, jedinstveni matični broj, adresa i grad prebivališta, odnosno boravišta, naziv, sjedište (adresa, grad/opština, država), matični broj i PIB (za pravno lice);

9) podaci o primaocu u slučaju prenosa poštom, kargom ili na drugi način: ime i prezime, jedinstveni matični broj, adresa i grad prebivališta, odnosno boravišta, naziv, sjedište (adresa, grad/opština, država), matični broj i PIB (za pravno lice), datum prijema pošiljke;

10) podaci o prevozniku/kurirskoj službi u slučaju prenosa poštom, kargom ili na drugi način: naziv, sjedište, matični broj i PIB;

11) identifikacioni podaci o samoj pošiljci u slučaju prenosa poštom, kargom ili na drugi način: broj tovarnog lista, broj konosmana ili drugi jedinstveni identifikacioni broj pošiljke, datum i mjesto prijema pošiljke, kao i država porijekla i država odredišta imovine;

12) podatak o sadržaju pošiljke u slučaju prenosa poštom, kargom ili na drugi način: vrsta, količina odnosno vrijednost;

13) podatak o tome da li je u slučaju prenosa poštom, kargom ili na drugi način, sadržaj pošiljke (gotov novac, hartije od vrijednosti na donosioca, čekovi, mjenice i druga fizički prenosiva sredstva plaćanja) prijavljen organu uprave nadležnom za poslove carina.

Evidencija o prenosu preko državne granice fizički prenosivih sredstava plaćanja, bez obzira na iznos, odnosno vrijednost, ako postoje razlozi za sumnju ili osnovi sumnje da imovina potiče iz kriminalne djelatnosti ili da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, sadrži podatke iz stava 1 tač. 1 do 13 ovog člana, podatke o indikatorima za prepoznavanje sumnjivih klijenata koji postoje u odnosu na konkretan slučaj i podatak da li je transakcija zadržana od izvršenja.

Evidencija o uvozu/izvozu aparata za brojanje novca i evidencija o uvozu/izvozu automata za igre na sreću i samouslužnih terminala sadrži sljedeće podatke: datum deklaracije, PIB izvoznika, naziv izvoznika, PIB uvoznika, naziv uvoznika, država otpreme/izvoza, država porijekla, trgovački naziv robe, serijski broj robe, mjesto pariteta, PIB zastupnika, naziv zastupnika, vrijednost robe, količina robe, carinska vrijednost robe, statistička vrijednost robe.

Evidencija o uvozu/izvozu motornih vozila sadrži sljedeće podatke: datum deklaracije, PIB izvoznika, naziv izvoznika, PIB uvoznika, naziv uvoznika, država otpreme/izvoza, država porijekla, trgovački naziv robe, marka, model, godina proizvodnje, broj šasije, mjesto pariteta, PIB zastupnika, naziv zastupnika, vrijednost robe, carinska vrijednost robe, statistička vrijednost robe.”.

Član 60

U članu 123 stav 1 poslije riječi: „ovog zakona” dodaje se zarez i riječi: „odnosno člana 66 ovog zakona,”.

U tački 1 poslije riječi „transakciji” dodaje se zarez i riječi: „kao i bilo koji akt,”.

Član 61

U članu 124 stav 1 poslije riječi: „ne odnosi se na obveznike,” dodaju se riječi: „njihove zaposlene, članove organa upravljanja, nadzornih ili drugih poslovnih organa, odnosno druga lica kojima su dostupni ili bili dostupni podaci iz člana 117 st. 1 do 11 ovog zakona,”.

Član 62

U članu 125 poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Obveznik je dužan da preduzme neophodne mjere kako bi osigurao da odluke ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma odnosno zamjenika ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, ne budu ugrožene komercijalnim interesima obveznika i da ti interesi neopravdano ne utiču na ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma odnosno zamjenika ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.”

Poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Stav 3 ovog člana ne primjenjuje se u slučaju kada obveznik ima samo jednog zaposlenog.”

Dosadašnji stav 2 postaje stav 3.

Član 63

U članu 127 stav 1 poslije riječi „transakcije” dodaju se riječi: „odbijanja uspostavljanja poslovnog odnosa, odbijanja izvršenja povremene transakcije,”.

Član 64

U članu 131 stav 4 riječ „sedam” zamjenjuje se brojem „14”.

U stavu 5 alineja 1 poslije riječi: „odredi rok“ dodaju se riječi: „od osam radnih dana“.

Na kraju stava 11 tačka se briše i dodaju riječi: „bez odlaganja.”

Poslije stava 14 dodaju se dva nova stava koji glase:

„Obveznici su dužni da na zahtjev nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona dostave, u elektronskoj formi, tačne i potpune podatke na osnovu kojih se vrši sektorska procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva.

Bliži način dostavljanja i sadržaj podataka, kao i način dostavljanja zahtjeva iz stava 15 ovog člana propisuje Ministarstvo.”.

Član 65

U članu 131a stav 2 riječi: „kreditna institucija ili finansijska institucija” zamjenjuju se riječima: „finansijskog sektora”.

Član 66

Član 132 mijenja se i glasi:

„Nadzor

Član 132

Nadzorni organi iz člana 131 stav 1 ovog zakona vrše neposredan i posredan nadzor nad primjenom ovog zakona.

Nadzorni organi iz člana 131 stav 1 ovog zakona obezbjeđuju odgovarajuće finansijske, kadrovske i tehničke resurse za vršenje nadzora u skladu sa ovim zakonom.

Nadzorni organi iz člana 131 stav 1 ovog zakona internim aktima određuju odgovarajuće radno iskustvo i znanje za službenike nadzora.

Službenik nadzora ne može biti lice koje je pravosnažno osuđivano za krivična djela koje ga čine nedostojnim za obavljanje poslova u skladu sa ovim zakonom.

O vršenju nadzora iz stava 1 ovog člana službenik nadzora sačinjava zapisnik, odnosno izvještaj.

Prilikom vršenja nadzora, službenik nadzora ne smije otkriti obvezniku da je nadzor iniciran od strane finansijsko-obavještajne jedinice, i ne smije otkriti obvezniku da u postupku nadzora koristi podatke i izvještaje koje je dobio od finansijsko-obavještajne jedinice.”.

Član 67

Poslije člana 132 dodaju se dva nova člana koji glase:

„Član 132a

Neposredni nadzor

Neposredan nadzor se sprovodi na osnovu plana nadzora nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona koji se sačinjava na godišnjem nivou i predstavlja poslovnu tajnu.

Na postupak neposrednog nadzora shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje inspeksijski nadzor, odnosno zakona kojima se uređuju nadležnosti nadzornih organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona.

Prilikom vršenja nadzora iz stava 1 ovog člana službenik nadzora se legitimiše službenom legitimacijom i značkom, odnosno ovlašćenjem.

Neposredan nadzor pokreće se u službenim prostorijama obveznika, a sprovodi se uvidom u dokumentaciju i evidencije koje je obveznik dužan da ima u skladu sa ovim zakonom, poslovne knjige, drugu dokumentaciju i informacioni sistem obveznika.

O vršenju nadzora iz stava 1 ovog člana službenik nadzora sačinjava zapisnik na licu mjesta, koji potpisuju on i obveznik.

Ako obveznik odbije da potpiše zapisnik iz stava 5 ovog člana, službenik nadzora je dužan da razloge odbijanja, odnosno odbijanje potpisivanja zapisnika, konstatuje u zapisniku.

Odbijanje potpisivanja zapisnika iz stava 5 ovog člana ne zadržava dalje postupanje službenika nadzora u skladu sa zakonom.

Izuzetno, ako zbog obima i složenosti inspeksijskog nadzora, njegove prirode i okolnosti, nije moguće sačiniti zapisnik u skladu sa stavom 5 ovog člana, zapisnik se sačinjava u službenim prostorijama nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona, u roku od 14 dana od dana izvršenog neposrednog nadzora.

U slučaju iz st. 5 i 8 ovog člana, obvezniku se uručuje, odnosno dostavlja primjerak zapisnika.

Kada se zapisnik sačinjava u službenim prostorijama nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona zapisnik potpisuje službenik nadzora i primjerak zapisnika dostavlja obvezniku i određuje mu rok za izjašnjenje koji ne može biti kraći od tri dana od dana dostavljanja zapisnika.

Ako obveznik u ostavljenom roku ne dostavi izjašnjenje na zapisnik iz stava 10 ovog člana, smatra se da je saglasan sa utvrđenim činjeničnim stanjem.

Posredni nadzor

Član 132b

Posredni nadzor sprovodi se kontrolom podataka, informacija i dokumentacije koju obveznici dostavljaju nadležnim nadzornim organima iz člana 131 stav 1 ovog zakona na njihov zahtjev ili im ih čine elektronski dostupnim, odnosno analizom izvještaja i podataka koje obveznici dostavljaju u skladu sa zakonom, ili podacima koje im dostavi finansijsko-obavještajna jedinica.

Nadzorom iz stava 1 ovog člana, naročito se utvrđuje izvršenje obaveza u skladu sa ovim zakonom i to iz: člana 12 stav 1 alineja 1, člana 12 st. 2 do 5, člana 14 st. 1, 2 i 4, člana 17 stav 5, člana 58 stav 3, člana 66 st. 12 i 13, člana 69 st. 1 i 9, člana 76 stav 2, člana 78 st. 1 i 3, člana 80 st. 1 i 2, člana 83 stav 1, člana 90 st. 4 i 5, člana 127 stav 4 i člana 131 stav 15 ovog zakona.

Obveznik je dužan, da na zahtjev iz stava 1 ovog člana nadležnom nadzornom organu iz člana 131 stav 1 ovog zakona, dostavi tačne i potpune podatke, informacije i dokumentaciju koji su neophodni za vršenje nadzora odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana dostavljanja zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

Ako prilikom posrednog nadzora, službenik nadzora utvrdi da obveznik nije izvršio obavezu u skladu sa ovim zakonom, upozoriće pisanim putem obveznika da izvrši obavezu, u roku od osam radnih dana od dana dostavljanja ovog upozorenja.

Upozorenje iz stava 4 ovog člana sadrži detaljan opis utvrđenih činjenica, odnosno opis nedostataka, nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju obveznika.

Ako obveznik ne postupi u skladu sa stavom 4 ovog člana, ili ako ne dostavi dokaze koji pobijaju utvrđene nepravilnosti u roku iz stava 4 ovoga člana, službenik nadzora nadzornog organa nefinansijskog sektora iz člana 131 stav 1 ovog zakona obvezniku izdaje prekršajni nalog.

Nadzorni organ nefinansijskog sektora iz člana 131 stav 1 ovog zakona dostavlja obvezniku obavještenje gdje se prekršajni nalog iz stava 6 ovog člana nalazi i da ga mora preuzeti u roku od osam dana, uz pouku da takav prekršajni nalog postaje konačan i izvršan po isteku osmog dana od dana prijema obavještenja iz ovog stava, ukoliko obveznik u tom roku ne podnese zahtjev za sudsko odlučivanje.

O vršenju nadzora iz stava 1 ovog člana nadzorni organ sačinjava izvještaj i isti dostavlja obvezniku.

Protiv izvještaja iz stava 8 ovog člana može se pokrenuti upravi spor.”

Član 68

Član 137 mijenja se i glasi:

„Novčanom kaznom u iznosu od 8.000 eura do 80.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) ne uspostavi odgovarajući informacioni sistem, ako je obveznik kreditna institucija ili druga finansijska institucija (član 11 stav 1 tačka 3);

2) ne uspostavi ili ne održava tehničke uslove za korišćenje internet aplikacije finansijsko-obavještajne jedinice, ili ne dostavi javne ključeve kvalifikovanih sertifikata, u skladu sa aktom iz člana 66 stav 15 ovog zakona (član 11 stav 1 tačka 10a);

3) u roku od 60 dana od dana osnivanja, odnosno početka obavljanja djelatnosti ne izradi interni akt o analizi rizika u kojem identifikuje i procjenjuje rizike uzimajući u obzir faktore rizika pojedinog klijenta, grupe klijenata, države ili geografskog područja, poslovnog odnosa, transakcije ili proizvoda, usluga ili distributivnih kanala koji se mogu upotrijebiti u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma i redovno ga, a najmanje jednom godišnje ne ažurira, i ne čuva u skladu sa ovim zakonom (član 12 stav 1 alineja 1);

4) ne procijeni rizik od pranja novca i finansiranja terorizma u odnosu na novi proizvod, uslugu ili distributivni kanal koji pruža u okviru svoje djelatnosti, novu poslovnu praksu, kao i načine pružanja novih proizvoda, usluga ili distributivnih kanala i to prije njihovog uvođenja (član 16 stav 1);

5) ne preduzme dodatne mjere radi ublažavanja rizika i upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma iz člana 16 st. 1 i 2 ovog zakona, na osnovu ažurirane analize rizika (član 16 stav 3);

6) ne provjeri da li lice koje nastupa u ime klijenta ima pravo na zastupanje ili je ovlašćeno od klijenta i ne izvrši identifikaciju lica koje nastupa u ime klijenta u skladu sa ovim zakonom (član 17 stav 2);

7) prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja povremenih transakcija, ne utvrdi svrhu i namjeru prirode poslovnog odnosa odnosno transakcije ili ne pribavi informacije propisane članom 17 stav 4 ovog zakona (član 17 stav 4);

8) ne sprovede mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta kad postoji sumnja u tačnost ili vjerodostojnost pribavljenih podataka o identitetu klijenta ili stvarnog vlasnika klijenta (član 18 stav 1 tačka 5);

9) ne sprovede mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta kad u vezi transakcije, klijenta, sredstava ili imovine postoje razlozi za sumnju ili osnovi sumnje da imovina potiče iz kriminalne djelatnosti ili se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, bez obzira na iznos transakcije (član 18 stav 1 tačka 6);

10) ne sprovede mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta prema fizičkim i pravnim licima koja trguju robom, prilikom izvršenja povremenih transakcija u iznosu od 10.000 eura ili više, bez obzira da li se radi o jednoj ili više povezanih transakcija (član 18 stav 1 tačka 7);

11) ne sprovede mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta prilikom uplate uloga u iznosu od 20 eura ili više, kod izvršenja jedne ili više povezanih transakcija, kad je obveznik priređivač igara na sreću (član 18 stav 1 tačka 8);

12) ne sprovede mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta prilikom svake povremene transakcije koja predstavlja prenos kriptoimovine u vrijednosti od 1.000 eura ili više, bez obzira da li se radi o jednoj ili više povezanih transakcija (član 18 stav 1 tačka 9);

13) ne provjeri ažurnost postojećih podataka i ne pribavi samo one podatke i dokumentaciju koji nedostaju, koji su u međuvremenu promijenjeni ili čiji je rok važenja istekao (član 18 stav 3);

14) ne sprovede mjere iz člana 17 stav 1 tač. 1 do 3 ovog zakona, uključujući identifikaciju lica iz člana 27 i 28 ovog zakona prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom (član 19 stav 1);

15) izvrši transakciju iz člana 18 stav 1 tač. 2, 3, 4, 7, 8 i 9 ovog zakona, a da prethodno nije sproveo propisane mjere iz člana 17 stav 1 tač. 1 do 3 ovog zakona (član 20);

16) ne izvrši provjeru identiteta korisnika, odnosno stvarnog vlasnika polise životnog osiguranja (član 21 stav 2);

17) kod prenosa prava iz polise životnog osiguranja na treće lice, djelimično ili u cjelosti, ne izvrši identifikaciju novog korisnika, odnosno stvarnog vlasnika u vrijeme izvršenja prenosa prava (član 21 stav 4);

18) ne izvrši identifikaciju zakonskog zastupnika ili ovlašćenog lica klijenta u skladu sa članom 22 st. 1 do 5 ovog zakona i ne pribavi podatke o tom licu iz člana 117 stav 1 tačka 3 ovog zakona (član 22 stav 6 alineja 1);

19) ne pribavi i ne provjeri iz pisanog ovlaštenja u originalu ili ovjerene fotokopije tog ovlaštenja podatke o klijentu iz člana 117 stav 1 tačka 3 ovog zakona (član 22 stav 6 al. 2 i 3);

20) ne preduzme dodatne mjere provjere iz nezavisnih vjerodostojnih i pouzdanih izvora i ne pribavi pisanu izjavu o istinitosti podataka pribavljenih prilikom identifikacije klijenta, njegovog zakonskog zastupnika odnosno ovlaštenog lica, ako posumnja u istinitost pribavljenih podataka ili vjerodostojnost isprava ili druge dokumentacije (član 22 stav 7);

21) uspostavi poslovni odnos, odnosno izvrši transakciju, a utvrdio je da se podaci iz lične isprave razlikuju od podataka u CRS (član 22 stav 9);

22) izvrši provjeru podataka klijenta iz člana 22 stav 1 ovog zakona, njegovog zakonskog zastupnika, odnosno ovlaštenog lica posredstvom finansijsko-obavještajne jedinice uvidom u CRS a u momentu provjere nema na uvid originalnu ličnu ispravu klijenta iz člana 22 stav 1 ovog zakona, njegovog zakonskog zastupnika, odnosno ovlaštenog lica (član 22 stav 12);

23) izvrši identifikaciju klijenta suprotno odredbama člana 23 ovog zakona;

24) izvrši video-elektronsku identifikaciju suprotno odredbama člana 24 ovog zakona;

25) ne izvrši identifikaciju klijenta koji je pravno lice ili privredno društvo u skladu sa čl. 19 i 20 ovog zakona (član 26 stav 1);

26) postupi suprotno članu 26 stav 7 ovog zakona;

27) ne pribavi podatke o svim direktorima pravnog lica ili privrednog društva iz člana 117 stav 1 tačka 3 ovog zakona (član 27 stav 2);

28) u postupku utvrđivanja i provjere ovlaštenja za zastupanje zastupnika i svih direktora iz člana 27 stav 2 ovog zakona ne pribavi ovlaštenje i ne zadrži ga u svojoj dokumentaciji (član 27 stav 3);

29) u postupku identifikacije ovlaštenog lica pravnog lica i privrednog društva ne pribavi podatke o zastupniku i svim direktorima u čije ime nastupa ovlašteno lice u skladu sa članom 28 stav 2 ovog zakona;

30) ne pribavi ovlaštenja o zastupanju lica iz člana 28 stav 1 ovog zakona i ne zadrži ih u svojoj dokumentaciji (član 28 stav 3);

31) ne izvrši identifikaciju ili ne pribavi podatke o upravniku trasta (član 29 stav 1 tač. 1 i 2);

32) ne izvrši identifikaciju zastupnika ili ovlaštenog lica upravnika trasta u skladu sa čl. 27 i 28 ovog zakona (član 29 stav 1 tačka 3);

33) ne pribavi podatke za osnivače, zaštitnike trasta, korisnike ili grupe korisnika uključujući one čije je ime poznato, one koji su birani od strane upravnika trasta (diskrecioni korisnici), buduće korisnike već određene ili odredive (korisnici koji još nisu aktivni), i druga fizička lica koja neposredno ili posredno vrše krajnju kontrolu nad trastom, u skladu sa članom 117 ovog zakona (član 29 stav 1 tačka 4);

34) ne preduzme dodatne provjere iz nezavisnih vjerodostojnih i pouzdanih izvora, kao i da od upravnika trasta (ako je fizičko lice) odnosno zastupnika ili ovlaštenog lica upravnika trasta, ne pribavi pisanu izjavu o istinitosti tih podataka (član 29 stav 3);

35) upravnik trasta ne vodi tačnu i ažurnu evidenciju koja sadrži podatke propisane članom 117 stav 1 i 3 ovog zakona koji se odnose na osnivače, zaštitnike trasta, korisnike ili grupe korisnika uključujući one čije je ime poznato, one koji su birani od strane upravnika trasta (diskrecioni korisnici), buduće korisnike već određene ili odredive (korisnici koji još nisu aktivni), i druga fizička lica koja neposredno ili posredno vrše krajnju kontrolu nad trastom, kao i podatke, ako ih ima, o zastupnicima, ovlaštenim licima, investicionim savjetnicima ili menadžerima, računovođama i poreskim savjetnicima (član 29 stav 5);

36) upravnik trasta evidenciju iz člana 29 stav 5 ovog zakona ne čuva pet godina nakon prestanka njegovog angažovanja u trastu (član 29 stav 6);

37) upravnik trasta ne osigura da su podaci iz člana 29 stav 5 ovog zakona tačni (član 29 stav 7);

38) upravnik trasta ne omogući neposredan elektronski pristup podacima iz stava 5 ovog člana finansijsko-obavještajnoj jedinici i organu uprave nadležnom za naplatu poreza, u slučaju da u ime trasta, drugog lica ili sa njim izjednačenog subjekta stranog prava ulazi u bilo kakav vid poslovnog odnosa ili sticanja nepokretnosti u Crnoj Gori (član 29 stav 8);

39) ne izvrši identifikaciju klijenta, u skladu sa ovim zakonom, prilikom ulaska klijenta u prostorije u kojima se priređuju posebne igre na sreću u kazinu (član 30 stav 1 tačka 1);

40) ne izvrši identifikaciju klijenta, u skladu sa ovim zakonom, prilikom svakog pristupa sefu zakupca sefa ili njegovog zastupnika, odnosno lica koje on ovlasti (član 30 stav 1 tačka 2);

41) u postupku identifikacije klijenta iz člana 30 stav 1 tačka 1 ovog zakona ne pribavi fotokopiju lične isprave tog lica u skladu sa članom 22 stav 3 ovog zakona, kao i pisanu izjavu kojom klijent pod materijalnom i krivičnom odgovornošću izjavljuje da u igrama na sreću u kazinu učestvuje za svoj račun i u svoje ime (član 30 stav 2);

42) prije povjeravanja sprovođenja mjera iz člana 31 stav 1 ovog zakona trećem licu, ne utvrdi da je poslovanje tog lica u skladu sa zahtjevima koji se odnose na sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma predmet redovnog nadzora na način utvrđen ovim zakonom ili odgovarajućim propisom druge države, kao i ako nema uspostavljene mehanizme za ispunjavanje obaveze primjene mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, koji su na nivou mjera propisanih ovim zakonom ili strože i da u vezi preduzetih mjera vodi evidencije na način propisan ovim zakonom (član 31 stav 3);

43) povjeri sprovođenje mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta trećem licu, a to lice je kvazi (fiktivna) banka ili anonimno društvo ili je iz visoko-rizične treće države (član 32);

44) ako treće lice ne sprovodi pravilno mjere sprovođenja mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta (član 31 stav 5);

45) procijeni da postoji sumnja u vjerodostojnost sprovedenih mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta od strane trećeg lica, odnosno u istinitost pribavljenih podataka i dokumentacije o klijentu, a neposredno ne sprovede te mjere (član 34 stav 1);

46) ne prikupi podatke o platiocu i primaocu plaćanja i ne unese ih u obrazac platnog naloga ili elektronsku poruku koji prate prenos novčanih sredstava od platioca do primaoca plaćanja (član 35 stav 1);

47) ne provjeri tačnost prikupljenih podataka o platiocu u skladu sa čl. 22, 23, 24, 26, 27 i 28 ovog zakona, prije prenosa novčanih sredstava (član 35 stav 7);

48) ne provjeri da li su podaci o platiocu i primaocu plaćanja unijeti u obrazac platnog naloga ili elektronsku poruku koji prate prenos novčanih sredstava u skladu sa članom 35 ovog zakona (član 36 stav 1);

49) ne odbije buduće prenose novčanih sredstava ili ne ograniči ili ne prekine poslovnu saradnju sa pružaocem platnih usluga platioca, ako pružalac platnih usluga platioca učestalo ne dostavlja tačne i potpune podatke u skladu sa članom 35 ovog zakona (član 37 stav 4);

50) ne obavjesti Centralnu banku Crne Gore o pružaocu platnih usluga platioca koji učestalo ne dostavlja tačne i potpune podatke u skladu sa članom 35 ovog zakona i o mjerama koje je preduzeo prema tom licu u skladu sa članom 37 st. 3 i 4 ovog zakona (član 37 stav 5);

51) ne utvrdi da li nedostatak tačnih i potpunih podataka iz člana 35 ovog zakona predstavlja razloge za sumnju u pranje novca ili finansiranje terorizma i ako utvrdi da taj nedostatak predstavlja razloge za sumnju ne obavjesti o tome finansijsko-obavještajnu jedinicu u skladu sa članom 66 st. 6, 8 i 10 ovog zakona (član 37 stav 6);

52) ne postupi u skladu sa članom 37 st. 2 do 7 ovog zakona, kad obrazac platnog naloga ili elektronska poruka koji prate prenos novčanih sredstava ne sadrži tačne i potpune podatke iz člana 35 ovog zakona (član 38 stav 3);

53) ne obezbijedi podatke o pošiljaocu i korisniku kriptoimovine prilikom prenosa kriptoimovine (član 40f stav 1);

54) u slučaju da se prenos kriptovalute ne registruje na mreži pomoću tehnologije distribuiranog zapisa (DLT) ili slične tehnologije i nije izvršen na račun kriptovalute pošiljaoca ni sa tog računa, ne obezbijedi da je uz prenos kriptovalute priložena jedinstvena identifikaciona oznaka transakcije (član 40f stav 4);

55) ne dostavi podatke iz člana 40f st. 2 i 3 ovog zakona drugom pružaocu usluga povezanih s kriptovalutinom pošiljaoca prije, istovremeno ili paralelno sa izvršenjem transakcije sa kriptovalutinom i na način kojim se obezbjeđuje zaštita tih podataka u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti (član 40f stav 6);

56) ne pribavi i čuva podatke iz člana 40f st. 2 i 3 ovog zakona i ne obezbijedi da se prenos kriptovalute može pojedinačno identifikovati u slučaju prenosa kriptovalute na adresu sa vlastitim hostingom (član 40f stav 7);

57) prije prenosa kriptovalute ne provjeri tačnost podataka o pošiljaocu i korisniku kriptovalute iz člana 40f st. 2 i 3 ovog zakona na osnovu dokumenata, podataka ili informacija iz pouzdanog i nezavisnog izvora (član 40f stav 9);

58) dozvoli pokretanje ili izvrši prenos kriptovalute, ako nijesu ispunjeni uslovi propisani članom 40f st. 1 do 10 ovog zakona (član 40f stav 11);

59) ne sprovodi djelotvorne postupke, uključujući, prema potrebi, praćenje tokom ili nakon prenosa kriptovalute, kako bi utvrdio da li su podaci o pošiljaocu i korisniku kriptovalute iz člana 40f st. 2, 3 i 4 ovog zakona uključeni u prenos kriptovalute ili u zbirne fajlove za prenos, ili se dostavljaju naknadno (član 40h stav 1);

60) ne pribavi i ne čuva podatke iz člana 40f st. 2, 3 i 4 ovog zakona i ne obezbjeđuje da se prenos kriptovalute može pojedinačno identifikovati u slučaju prenosa kriptovalute sa adrese sa vlastitim hostingom (član 40h stav 2);

61) pored mjera iz člana 53c ovog zakona ne preduzima odgovarajuće mjere za procjenu da li je ta adresa u vlasništvu ili pod kontrolom korisnika kriptovalute u slučaju prenosa u iznosu višem od 1.000 eura sa adrese sa vlastitim hostingom (član 40h stav 3);

62) ne provjeri tačnost podataka o korisniku kriptovalute iz člana 40f stav 3 ovog zakona na osnovu dokumenata, podataka ili informacija iz pouzdanog i nezavisnog izvora, prije dostupnosti kriptovalute korisniku kriptovalute (član 40h stav 4);

63) ne sprovodi djelotvorne postupke zasnovane na procjeni rizika, uključujući mjere iz člana 17 ovog zakona, kako bi utvrdio da li treba izvršiti, odbiti, vratiti ili suspendovati prenos kriptovalute za koji nedostaju traženi ili potpuni podaci o pošiljaocu i korisniku kriptovalute i ne preduzima odgovarajuće dalje mjere (član 40i stav 1);

64) ne odbije prenos ili ne vrati prenesenu kriptovalutinu na račun pošiljaoca ili ne zahtijeva tražene podatke o pošiljaocu i korisniku kriptovalute prije nego što kriptovalutina postane dostupna korisniku kriptovalute ako utvrdi da podaci iz člana 40f st. 2, 3 i 4 ili člana 40g ovog zakona nedostaju ili su nepotpuni (član 40i stav 2);

65) ne postupi u skladu sa članom 40i stav 3 tač. 1 i 2 ovog zakona ako pružalac usluga povezanih sa kriptovalutinom pošiljaoca učestalo ne dostavlja tražene podatke o pošiljaocu ili korisniku kriptovalute;

66) ne obavijesti nadležni nadzorni organ o pružaocu usluga povezanih sa kriptovalutinom pošiljaoca koji učestalo ne dostavlja tačne i potpune podatke u skladu sa članom 40i ovog zakona, kao i mjerama koje je prema tom pružaocu usluga preduzeo u skladu sa članom 40i st. 1, 2 i 3 ovog zakona (član 40i stav 4);

67) ne utvrdi da li nedostatak tačnih i potpunih podataka iz člana 40i ovog zakona predstavlja razloge za sumnju u pranje novca ili finansiranje terorizma i ako utvrdi da taj nedostatak predstavlja razloge za sumnju, o tome ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu u skladu sa ovim zakonom (član 40j);

68) ne obezbijedi da se svi primljeni podaci o pošiljaocu i korisniku kriptovalute, koje je potrebno dostaviti uz prenos kriptovalute, dostave uz prenos kriptovalute (član 40k stav 1);

69) ne vodi i ne čuva evidenciju podataka iz člana 40k stav 1 ovog zakona i na njihov zahtjev ne omogući uvid u tu evidenciju nadležnim organima (član 40k stav 2);

70) ne sprovodi djelotvorne postupke, uključujući, po potrebi, praćenje nakon ili tokom prenosa kriptovalute, kako bi utvrdio da li su podaci o pošiljaocu ili korisniku iz člana 40f stav 2 tač. 1, 3 i 4 ovog zakona i člana 40f stav 3 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona, dostavljeni prethodno, istovremeno ili paralelno sa prenosom kriptovalute ili prenosom kriptovalute putem zbirnih fajlova, uključujući i slučajeve kada se prenos obavlja sa ili na adresu sa vlastitim hostingom (član 40l stav 1);

71) ne uspostavlja djelotvorne postupke zasnovane na procjeni rizika, uključujući mjere iz člana 17 ovog zakona, kako bi utvrdio da li treba izvršiti, odbiti, vratiti ili suspendovati prenos kriptovalute za koji nedostaju traženi i potpuni podaci o pošiljaocu i korisniku kriptovalute i preduzeo odgovarajuće mjere (član 40m stav 1);

72) na osnovu procjene rizika i bez nepotrebnog odlaganja ne postupi u skladu sa članom 40m stav 2 tač. 1 i 2 ovog zakona ako prilikom prijema prenosa kriptovalute, utvrdi da podaci iz člana 40f stav 2 tač. 1, 3 i 4 i stav 3 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona ili člana 40g stav 1 ovog zakona nedostaju ili su nepotpuni;

73) ne postupi u skladu sa članom 40m stav 3 tač. 1 i 2 ovog zakona ako pružalac usluga povezanih sa kriptovalutom učestalo ne dostavlja tražene podatke o pošiljaocu ili korisniku kriptovalute;

74) ne obavijesti nadležni nadzorni organ o pružaocu usluga povezanih sa kriptovalutom koji učestalo ne dostavlja tačne i potpune podatke, kao i o mjerama koje je preduzeo u skladu sa članom 40m st. 1, 2 i 3 ovog zakona (član 40m stav 4);

75) ne utvrdi da li nedostatak tačnih i potpunih podataka iz člana 40m ovog zakona prilikom prenosa kriptovalute ili sa tim povezane transakcije predstavlja razloge za sumnju u pranje novca ili finansiranje terorizma i ako utvrdi da taj nedostatak predstavlja razloge za sumnju, o tome ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu u skladu sa ovim zakonom (član 40n);

76) u potpunosti i bez odlaganja, uključujući i putem jedinstvene kontaktne tačke iz člana 62 stav 8 ovog zakona, ne dostavlja podatke prikupljene u skladu sa ovim zakonom na zahtjev nadležnih organa i nadležnih nadzornih organa (član 40p stav 1);

77) ne utvrdi stvarnog vlasnika pravnog lica, privrednog društva, trasta, drugog lica, odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava pribavljanjem podataka iz člana 44 ovog zakona (član 42 stav 1);

78) u postupku utvrđivanja stvarnog vlasnika ne pribavi dokumentaciju na osnovu koje je moguće utvrditi vlasničku strukturu i kontrolnog člana klijenta i podatke o stvarnom vlasniku (član 42 stav 6);

79) ne pribavi fotokopiju lične isprave stvarnog vlasnika u skladu sa članom 22 stav 3 ovog zakona (član 42 stav 8);

80) ne pribavi pisanu izjavu o istinitosti podataka od zastupnika ili ovlašćenog lica klijenta ako prilikom prikupljanja podataka iz člana 42 st. 2, 3, 5, 6 i 7 ovog zakona posumnja u istinitost dobijenih podataka ili vjerodostojnost isprava i druge dokumentacije iz koje su pribavljeni podaci (član 42 stav 9);

81) ne vodi evidencije o preduzetim mjerama radi utvrđivanja stvarnog vlasnika iz člana 42 stav 1 ovog zakona (član 42 stav 11);

82) ne unese u Registar stvarnih vlasnika propisane podatke o stvarnim vlasnicima i promjenama stvarnih vlasnika u roku od osam dana od dana upisa u CRPS ili registar poreskih obveznika, odnosno u roku od osam dana od promjene podataka o stvarnom vlasniku (član 43 stav 3);

83) ne izvrši provjeru i potvrdi tačnost svojih podataka u Registru stvarnih vlasnika jednom godišnje, a najkasnije do 31. marta tekuće godine (član 43 stav 5);

84) ne odredi najmanje jedno fizičko lice koje je zaposleno kod obveznika i koje ima prebivalište ili stalni boravak u Crnoj Gori ili privredno društvo koje je obveznik po članu 4 stav 2 tačka 13 alineja 2 i stav 3 ovog zakona i koje je registrovano u Crnoj Gori (član 43 stav 9);

85) ako upravnik trasta finansijko-obavještajnoj jedinici, nadležnim organima iz člana 96 stav 1 ovog zakona i nadzornim organima iz člana 131 stav 1 ovog zakona, na njihov zahtjev, bez odlaganja a najkasnije u roku od tri dana od dana dobijanja zahtjeva, ne dostavi sve informacije o trastu, stvarnom vlasništvu trasta i sredstvima trasta koja vodi ili kojima upravlja (član 43 stav 10);

86) ako nije izvršio upis u Registar trastova u roku od pet dana od dana kada je ušao u poslovni odnos sa upravnikom trasta (član 43a stav 5);

87) upravnik trasta ako ne izvrši upis u Registar stvarnih vlasnika u roku od 25 dana od dana zaključivanja poslovnog odnosa, odnosno dana sticanja nepokretnosti (član 43a stav 7)

88) na zahtjev organa uprave nadležnog za naplatu poreza ne dostavi dokumentaciju na osnovu koje je moguće utvrditi vlasničku strukturu i kontrolnog člana klijenta i ne prikupi podatke o stvarnom vlasniku (član 48 stav 3);

89) ne postupi po nalogu iz člana 48 stav 4 ovog zakona, u roku od tri dana od dana dobijanja tog naloga (član 48 stav 5);

90) ne sprovodi mjere praćenja poslovnog odnosa klijenta, uključujući i kontrolu transakcija i praćenje izvora sredstava kojima klijent posluje (član 49 stav 1);

91) ne sprovodi mjere iz člana 49 stav 2 ovog zakona;

92) ne obezbijedi i ne prilagodi obim i dinamiku sprovođenja mjera iz člana 49 stav 1 ovog zakona riziku od pranja novca i finansiranja terorizma kojem je obveznik izložen prilikom vršenja pojedinog posla, odnosno poslovanja sa klijentom (član 49 stav 3);

93) izvrši provjeru podataka u CRS za fizičko lice koje nije njegov klijent (član 49 stav 5);

94) ne obezbijedi da dinamika praćenja poslovnog odnosa klijenta višeg rizika ne bude duža od godina dana, a za klijenta nižeg rizika duža od pet godina (član 49 stav 7);

95) ne izvrši kontrolu klijenta najmanje jednom godišnje, a najkasnije nakon isteka jedne godine od posljednje kontrole, a klijent je strano pravno lice ili pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori u kojem je učešće stranog kapitala najmanje 25%, a koji kod obveznika vrši transakcije iz člana 18 stav 1 tač. 2, 3, 4, 6, 7 i/ili 9 ovog zakona (član 50 stav 1);

96) ne pozove klijenta radi provjere svih relevantnih informacija kad utvrdi razliku u podacima (član 50 stav 6);

97) ne sprovede produbljene mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta kad je utvrđen viši rizik od pranja novca i finansiranja terorizma u smjernicama o analizi rizika iz člana 12 stav 5 ovog zakona (član 52 stav 1 tačka 7);

98) ne sprovede produbljene mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta u slučajevima kad je u skladu sa Nacionalnom procjenom rizika utvrđen viši rizik od pranja novca i finansiranja terorizma (član 52 stav 1 tačka 8);

99) ne sprovede produbljene mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenta i u drugim slučajevima kad procijeni da u vezi sa klijentom, grupom klijenata, državom ili geografskim područjem, poslovnim odnosom, transakcijom, proizvodom, uslugom i distributivnim kanalom postoji ili bi mogao postojati viši rizik od pranja novca i finansiranja terorizma (član 52 stav 2);

100) prilikom uspostavljanja korespondentnog odnosa koji uključuje izvršavanje plaćanja sa kreditnom institucijom ili drugom finansijskom institucijom koja ima sjedište van Crne Gore, a koja je respondent, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne preduzme dodatne mjere iz člana 53 stav 1 tač. 1 do 9 ovog zakona;

101) prije uspostavljanja korespondentnog odnosa sa respondentom ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca za uspostavljanje tog poslovnog odnosa (član 53 stav 2);

102) ne uredi ugovorom svoju odgovornost i odgovornost respondenta prilikom zaključenja korespondentnog odnosa (član 53 stav 3);

103) ne preispita i ne izmijeni i, ako je to potrebno, ne prekine korespondentni odnos sa kreditnom institucijom ili drugom finansijskom institucijom koja je respondent u visoko-rizičnoj trećoj državi (član 53 stav 6);

104) uspostavi ili nastavi korespondentni odnos sa kreditnom institucijom ili drugom finansijskom institucijom koja ima sjedište van Crne Gore, a da prethodno nije preduzeo mjere, odnosno neku od mjera iz člana 53 st. 1 do 4 ovog zakona (član 53 stav 7 tačka 1);

105) uspostavi ili nastavi korespondentni odnos sa kreditnom institucijom ili drugom finansijskom institucijom koja ima sjedište van Crne Gore, ako kreditna institucija ili druga finansijska institucija nema uspostavljene kontrole sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili ne primjenjuje zakone i druge propise iz oblasti sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma (član 53 stav 7 tačka 2);

106) uspostavi ili nastavi korespondentni odnos sa kreditnom institucijom ili drugom finansijskom institucijom koja ima sjedište van Crne Gore, ako kreditna institucija ili druga finansijska institucija posluje kao kvazi (fiktivna) banka, odnosno ako uspostavlja ili održava korespondentne ili druge poslovne odnose i vrši transakcije sa kvazi (fiktivnim) bankama (član 53 stav 7 tačka 3);

107) ne utvrdi i ne procijeni rizik od pranja novca i finansiranja terorizma povezan sa prenosima kriptoimovine usmjerenim na adresu sa vlastitim hostingom ili koje potiču sa te adrese i da za te potrebe ne uspostavi interne politike, postupke i kontrole (član 53b stav 1);

108) ne primjenjuje neku od mjera za ublažavanje rizika koje odgovaraju utvrđenim rizicima (član 53b st. 2 i 3);

109) ne utvrdi da li respondent ima dozvolu za rad ili je registrovan (član 53c stav 1 tačka 1);

110) ne prikupi dovoljno informacija o respondentu za potpuno razumijevanje prirode njegovog poslovanja i ne procijeni reputaciju respondenta i kvalitet nadzora njegovog poslovanja na osnovu javno dostupnih informacija (član 53c stav 1 tačka 2);

111) ne procijeni kontrolu respondenta u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma (član 53c stav 1 tačka 3);

112) ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca prije uspostavljanja novog korespondentnog odnosa (član 53c stav 1 tačka 4);

113) ne dokumentuje odgovornosti svake strane u korespondentnom odnosu (član 53c stav 1 tačka 5);

114) se ne uvjeri, u vezi sa prolaznim računima kriptoimovine, da je respondent provjerio identitet i sproveo produbljene mjere poznavanja i praćenja poslovanja klijenata koji imaju direktan pristup računima korespondenta, kao i da na zahtjev korespondentu može dostaviti relevantne podatke o tim mjerama (član 53c stav 1 tačka 6);

115) ne dokumentuje odluku o prekidu korespondentnih odnosa zbog razloga povezanih sa politikom sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma (član 53c stav 2);

116) ne ažurira redovno informacije o sprovođenju produbljenih mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta u vezi sa korespondentnim odnosom ili kad se pojave novi rizici u vezi sa respondentom (član 53c stav 3);

117) prije zasnivanja poslovnog odnosa sa klijentom ne provjeri u Registru iz člana 55 ovog zakona da li je klijent, njegov zakonski zastupnik, ovlašćeno lice ili stvarni vlasnik klijenta politički eksponirano lice (član 54 stav 1);

118) prilikom sprovođenja produbljenih mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, odnosno njegovog stvarnog vlasnika koji je politički eksponirano lice, pored mjera iz člana 17 ovog zakona ne preduzme adekvatne mjere i ne utvrdi porijeklo imovine i sredstava koja su uključena u poslovni odnos ili transakciju sa tim klijentom (član 56 stav 1 tačka 1);

119) prilikom sprovođenja produbljenih mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, odnosno njegovog stvarnog vlasnika koji je politički eksponirano lice, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne utvrdi da li je klijent koji je politički eksponirano lice stvarni vlasnik pravnog lica, privrednog društva, trasta, drugog lica, odnosno sa njim izjednačenog subjekta stranog prava, odnosno fizičkog lica sa sjedištem u drugoj državi u čije ime se uspostavlja poslovni odnos, izvršava transakcija ili druga aktivnost klijenta (član 56 stav 1 tačka 3);

120) prilikom sprovođenja produbljenih mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, odnosno njegovog stvarnog vlasnika koji je politički eksponirano lice, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, nakon uspostavljanja poslovnog odnosa sa posebnom pažnjom ne prati transakcije i druge poslovne aktivnosti koje kod obveznika obavlja politički eksponirano lice, odnosno klijent čiji je stvarni vlasnik politički eksponirano lice (član 56 stav 1 tačka 4);

121) prilikom pružanja kastodi usluga klijentu, pored mjera iz člana 17 ovog zakona ne preduzme adekvatne mjere i ne utvrdi porijeklo imovine i sredstava koja su uključena u poslovni odnos ili transakciju sa tim klijentom (član 57 stav 1 tačka 1);

122) prilikom pružanja kastodi usluga klijentu, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa tim klijentom, a ako je poslovni odnos već uspostavljen ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca za nastavljnje poslovnog odnosa (član 57 stav 1 tačka 2);

123) prilikom pružanja kastodi usluga klijentu, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne utvrdi da li klijent zaključuje ugovor o obavljanju kastodi poslova u svoje ime i za svoj račun ili se radi o potkastodiju (član 57 stav 1 tačka 3);

124) prilikom pružanja kastodi usluga klijentu, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, prilikom svake transakcije ne utvrdi za čiji je račun potkastodi izvršio transakciju (član 57 stav 1 tačka 4);

125) ne može da izvrši mjere iz člana 57 stav 1 ovog zakona, a uspostavi poslovni odnos, odnosno ne raskine već uspostavljeni odnos (član 57 stav 2);

126) u slučaju složenih i neuobičajeno velikih transakcija, kao i transakcija koje se realizuju na neuobičajeni način ili koje nemaju očiglednu ekonomsku opravdanost ili pravnu svrhu ili odstupaju od uobičajenog ili očekivanog poslovanja klijenta, za koje se nije moglo procijeniti da li su sumnjive transakcije, pored mjera iz člana 17 ovog zakona ne preduzme mjere iz člana 58 stav 1 ovog zakona;

127) u slučaju uspostavljanja poslovnog odnosa ili vršenja transakcija sa licem iz visoko-rizične treće države ili kad je visoko-rizična treća država uključena u transakciju, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne preduzme i dodatne mjere iz člana 58 stav 1 ovog zakona (član 59 stav 1 tačka 1);

128) nakon uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom iz visoko-rizične treće države ne sprovede pojačano praćenje poslovnog odnosa i transakcija koje vrši taj klijent (član 59 stav 2);

129) ne prati redovno i ne provjerava postoje li i dalje uslovi za primjenu pojednostavljenih mjera (član 61 stav 2);

130) za klijenta otvori ili vodi anonimni račun, anonimni račun kryptoimovine, anonimni sef, štednu knjižicu ili račune hartija od vrijednosti na šifru ili donosioca ili pruža drugu uslugu ili proizvod kojima se, neposredno ili posredno, omogućava prikrivanje identiteta klijenta (član 63);

131) posluje kao kvazi (fiktivna) banka (član 64 stav 1);

132) uspostavlja ili održava korespondentni odnos sa kreditnom institucijom koja posluje ili bi mogla poslovati kao kvazi (fiktivna) banka ili sa drugom kreditnom institucijom za koju je poznato da dozvoljava korišćenje svojih računa kvazi (fiktivnim) bankama (član 64 stav 2);

133) primi uplatu ili obavi plaćanje ili isplatu dobitka u gotovom novcu u iznosu od 10.000 eura ili više, odnosno u slučaju ako se uplata ili plaćanje vrši u dvije ili više povezanih transakcija u ukupnom iznosu od 10.000 eura ili više (član 65 st. 1 i 2);

134) ne sprovede ograničenje upotrebe gotovine iz člana 66 ovog zakona (član 65 stav 6);

135) finansijsko-obavještajnoj jedinici bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri radna dana od dana izvršenja transakcije, odnosno dana saznanja da je transakcija izvršena, ne dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku bezgotovinsku transakciju u iznosu od 100.000 eura ili više, za svaku gotovinsku transakciju prilikom vršenja povremenih transakcija u iznosu od 3.000 eura ili više, a manjem od 10.000 eura, ako je obveznik iz člana 4 stav 2 tač. 12 i 13 al. 3, 4 i 8 ovog zakona i za svaku gotovinsku transakciju u iznosu od 15.000 eura ili više ako je obveznik kreditna institucija i drugi pružaoci platnih usluga, odnosno za svaku transakciju u iznosu od 2.000 eura ili više ako je obveznik iz člana 4 stav 2 tačka 10 ovog zakona (član 66 stav 1);

136) finansijsko-obavještajnoj jedinici, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri radna dana od dana izvršenja transakcije, ne dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku bezgotovinsku transakciju u iznosu od 20.000 eura ili više (član 66 stav 2);

137) finansijsko-obavještajnoj jedinici, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana izvršenja transakcije, odnosno od dana saznanja da je transakcija izvršena, ne dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku transakciju u iznosu od 20.000 eura ili više koja se vrši na računima pravnih i fizičkih lica u visoko-rizičnim trećim državama, ili ako takva transakcija uključuje visoko-rizične treće države (član 66 stav 3);

138) ne zadrži od izvršenja sumnjive transakcije, bez obzira na iznos, do donošenja naredbe iz člana 93 ovog zakona, i o tome bez odlaganja ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu i ne dostavi joj podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 i stav 8 ovog zakona (član 66 stav 6);

139) finansijsko-obavještajnoj jedinici ne dostavi podatke iz člana 66 stav 6 ovog zakona prije izvršenja transakcija i ne navede rok u kojem transakcije treba da se izvrše (član 66 stav 7);

140) finansijsko-obavještajnoj jedinici, bez odlaganja, a najkasnije sljedećeg radnog dana od dana izvršenja transakcije, odnosno dana saznanja da je transakcija izvršena, ne dostavi podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 i stav 8 ovog zakona kad zbog prirode transakcija ili drugih opravdanih razloga ne može da postupi u skladu sa članom 66 stav 6 ovog zakona (član 66 stav 8);

141) prilikom dostavljanja podataka na način iz člana 66 stav 8 ovog zakona ne dostavi obrazloženje koje sadrži razloge zbog kojih nije postupio u skladu sa članom 66 stav 6 ovog zakona (član 66 stav 9);

142) bez odlaganja finansijsko-obavještajnoj jedinici ne dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 i stav 8 ovog zakona u svim slučajevima sumnjivog poslovanja odnosno u vezi sa novčanim sredstvima ili drugom imovinom za koju zna ili ima razloge za sumnju da predstavljaju imovinsku korist stečenu kriminalnom djelatnošću ili da su povezana sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma (član 66 stav 10);

143) bez odlaganja ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu da je klijent tražio savjet u vezi pranja novca ili finansiranja terorizma (član 66 stav 11);

144) ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu, najkasnije u roku od tri radna dana od izvršenog uvida, o svakom uvidu u podatke, informacije i dokumentaciju koji izvrši nadzorni organ iz člana 131 stav 1 ovog zakona (član 66 stav 12);

145) ne dostavi finansijsko-obavještajnoj jedinici podatke, obrazloženje i obavještenja na način propisan članom 66 stav 13 ovog zakona;

146) ovlašćenom licu za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ne obezbijedi propisane uslove (član 77 stav 1);

147) finansijsko-obavještajnoj jedinici na njen zahtjev, bez odlaganja, a najkasnije u roku od pet dana od dana prijema zahtjeva, ne dostavi tačne i potpune podatke, informacije i dokumentaciju kojima raspolaže (član 90 stav 4);

148) finansijsko-obavještajnoj jedinici, na zahtjev označen oznakom „HITNO“, ne dostavi podatke, informacije i dokumentaciju bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od prijema tog zahtjeva (član 90 stav 5);

149) ne dostavi podatke, informacije i dokumentaciju iz člana 90 stav 1 ovog zakona finansijsko-obavještajnoj jedinici na način propisan aktom iz člana 66 stav 15 ovog zakona (član 90 stav 7);

150) bez odlaganja ne preduzme mjere u skladu sa članom 93 st. 1 i 4 ovog zakona (član 93 stav 5);

151) ne postupi po zahtjevu iz člana 95 stav 1 ovog zakona;

152) obavijesti klijenta ili kompromituje podatak da je finansijsko-obavještajna jedinica zahtijevala kontinuirano praćenje finansijskog poslovanja klijenta (član 95 stav 2);

153) finansijsko-obavještajnoj jedinici ne dostavi podatke prije izvršenja transakcije ili zaključenja posla, za transakcije preko 1.000 eura za fizičko lice odnosno preko 3.000 eura za pravno lice (član 95 stav 3);

154) finansijsko-obavještajnoj jedinici ne dostavi podatke bez odlaganja, a najkasnije sljedećeg radnog dana od dana izvršenja transakcije ili zaključenja posla, kad zbog prirode transakcije, odnosno posla ili drugih opravdanih razloga ne može da postupi u skladu sa članom 95 stav 3 ovog zakona i ne obrazloži detaljno razloge zbog kojih nije postupio u skladu sa članom 95 stav 3 ovog zakona (član 95 st. 4 i 5);

155) bez odlaganja ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu ako prilikom izvršavanja poslova iz svoje djelatnosti otkrije činjenice koje upućuju na moguću povezanost sa pranjem novca i sa njim povezanim predikatnim krivičnim djelima ili finansiranjem terorizma (član 114 stav 1);

156) na zahtjev finansijsko-obavještajne jedinice ne dostavi podatke, informacije ili dokumentaciju koja upućuje na moguću povezanost sa pranjem novca i sa njim povezanim predikatnim krivičnim djelima ili finansiranjem terorizma, u skladu sa zakonom (član 114 stav 2);

157) ne vodi evidencije iz člana 116 stav 1 ovog zakona;

158) ne vodi evidencije iz člana 116 stav 1 ovog zakona na način koji će obezbijediti rekonstrukciju pojedinačnih transakcija, uključujući i iznose i valutu, koje bi mogle da se koriste u postupku otkrivanja kriminalnih aktivnosti klijenata (član 116 stav 2);

159) evidencije koje vodi u skladu sa zakonom ne sadrže podatke propisane članom 117 ovog zakona;

160) klijentu ili trećem licu otkrije podatke iz člana 123 stav 1 tač. 1 do 4 ovog zakona (član 123 stav 1);

161) ne preduzme neophodne mjere kako bi zaštitio ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i druge zaposlene koji sprovode odredbe ovog zakona od prijetnji i drugih nepovoljnih, odnosno diskriminatorskih radnji usmjerenih na njihov fizički, odnosno psihički integritet (član 125 stav 1);

162) ne preduzme neophodne mjere kako bi osigurao da odluke ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma odnosno zamjenika ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, ne budu ugrožene komercijalnim interesima obveznika i da ti interesi neopravdano ne utiču na ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma odnosno zamjenika ovlašćenog lica za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (član 125 stav 2);

163) ne uspostavi odgovarajuće procedure, uz prethodno mišljenje nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona, kojima će urediti način prijavljivanja povreda odredaba ovog zakona od strane zaposlenih, preko posebnog i anonimnog kanala u skladu sa prirodom i veličinom tog obveznika (član 125 stav 3);

164) lične podatke koje dobije u skladu sa ovim zakonom, koristi za namjenu za koju se ti podaci ne obrađuju i obrađuje ih u komercijalne svrhe (član 126 stav 1);

165) podatke, informacije i dokumentaciju pribavljene u skladu sa ovim zakonom, podatke o identifikacionom broju svakog računa klijenta, podatke i dokumentaciju o elektronskom prenosu novca, dokumentaciju o poslovnoj korespondenciji i izvještaje ne čuva pet godina nakon prestanka poslovnog odnosa klijenta, izvršene povremene transakcije, odbijanja uspostavljanja poslovnog odnosa, odbijanja izvršenja povremene transakcije, ulaska klijenta u kazino i prostorije u kojima se priređuju druge igre na sreću ili pristupa sefu, osim ako posebnim zakonom nije propisan duži period čuvanja ili ako ne produži čuvanje po zahtjevu finansijsko-obavještajne jedinice, nadležnog organa iz člana 96 stav 1 ovog zakona ili nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona (član 127 st. 1, 2 i 3);

166) podatke i prateću dokumentaciju o ovlašćenom licu za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno njegovom zamjeniku, stručnom osposobljavanju i usavršavanju zaposlenih u oblasti sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma i sprovođenju mjera unutrašnje kontrole i revizije ne čuva četiri godine od prestanka važenja licence, odnosno izvršenog stručnog osposobljavanja i usavršavanja i izvršene unutrašnje kontrole i revizije (član 127 stav 4);

167) podatke, informacije i dokumentaciju iz člana 127 st. 1 i 2 ovog zakona ne dostavi nadzornom organu iz člana 131 stav 1 ovog zakona, ako prestane da postoji, a koji ima obavezu da ih čuva pet godina od dana prijema (član 127 stav 5);

168) ne dostavi, najkasnije u roku od osam dana od dana dostavljanja zahtjeva, tačne i potpune podatke, informacije i dokumentaciju koji su neophodni za vršenje nadzora na zahtjev nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona (član 132b stav 3).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se obveznik iz člana 4 stav 2 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona novčanom kaznom u iznosu od 10.000 eura do 80.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i član uprave ili drugo odgovorno lice u pravnom licu, fizičko lice, fizičko lice koje obavlja djelatnost i notar novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 8.000 eura.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, član kolegijalnog organa upravljanja koji je odgovoran za sprovođenje ovog zakona, u slučaju izricanja kazne obvezniku shodno članu 131a stav 2 ovog zakona, kazniće se u iznosu od šest bruto mjesečnih zarada odnosno naknada do 12 bruto mjesečnih zarada odnosno naknada koje je to lice ostvarilo u mjesecu koji prethodi mjesecu u kom je izrečena kazna iz člana 131a stav 2 ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 20.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se izreći zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti pravnom licu, preduzetniku, odgovornom licu u pravnom licu i fizičkom licu u trajanju do šest mjeseci.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 2 i 157 ovog člana zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnosi i policijski službenik finansijsko-obavještajne jedinice.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana koje su izvršile kreditne institucije i druge finansijske institucije, prekršajni postupak ne može se pokrenuti ako protekne četiri godine od dana kad je prekršaj izvršen.”.

Član 69

Poslije člana 137 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 137a

Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 eura do 40.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) ima kolegijalni organ upravljanja, a ne imenuje jednog člana tog organa koji je odgovoran za sprovođenje ovog zakona (član 11 stav 2);

2) analiza rizika ne sadrži i procjenu mjera, radnji i postupaka koje obveznik preduzima za sprečavanje i otkrivanje pranja novca ili finansiranja terorizma (član 12 stav 2);

3) analiza rizika ne obuhvata najmanje analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u odnosu na cjelokupno poslovanje obveznika i analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma za svaku grupu ili vrstu klijenta, poslovnog odnosa, usluge koju obveznik pruža klijentu u okviru svoje djelatnosti, odnosno transakcije (član 12 stav 3);

4) analiza rizika nije sačinjena u pisanoj i elektronskoj formi i/ili nije srazmjerna veličini obveznika, kao i prirodi i obimu njegovog poslovanja (član 12 stav 4);

5) analizu rizika nije pripremio na osnovu smjernica za analizu rizika koje utvrđuje nadležni nadzorni organ iz člana 131 stav 1 ovog zakona, u skladu sa propisom iz člana 15 ovog zakona i Nacionalnom procjenom rizika (član 12 stav 5);

6) u roku od tri dana od dana prijema zahtjeva od nadležnog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona ne dostavi analizu rizika (član 12 stav 8);

7) ne uspostavi sistem upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa članom 14 stav 1 ovog zakona;

8) politike, kontrole i procedure iz člana 14 stav 1 tačka 2 ovog zakona nijesu srazmjerne obimu i prirodi djelatnosti obveznika, veličini i vrsti klijenta sa kojim posluje, kao i vrsti proizvoda, odnosno usluge koju pruža (član 14 stav 2);

9) ne utvrdi interne politike, kontrole i procedure u skladu sa članom 14 stav 4 ovog zakona;

10) internim aktima ne uredi procedure za sprovođenje mjera iz člana 17 st. 1 i 2 ovog zakona (član 17 stav 5);

11) na zahtjev nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona, ne dostavi ili dostavi neodgovarajuće analize, dokumenta i druge informacije kojima dokazuje da su sprovedene mjere u skladu sa utvrđenim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma (član 17 stav 6);

12) ne obavijesti finansijsko-obavještajnu jedinicu da ne može da sprovede jednu ili više mjera iz člana 17 stav 1 ovog zakona (član 17 stav 7);

13) ne pribavi podatke iz člana 17 st. 1 i 2 ovog zakona (član 18 stav 5);

14) uspostavi poslovni odnos sa klijentom ili ako je poslovni odnos uspostavljen ne raskine taj poslovni odnos ako ne može da sprovede mjere iz člana 19 stav 1 ovog zakona (član 19 stav 2);

15) uspostavi poslovni odnos sa klijentom ili ako je poslovni odnos uspostavljen ne raskine taj poslovni odnos ako ocijeni da ne može efikasno upravljati rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma u vezi sa tim klijentom (član 19 stav 4);

16) ne donese interni akt kojim uređuje procedure odbijanja uspostavljanja poslovnog odnosa ili raskida već uspostavljenog poslovnog odnosa iz člana 19 st. 3 i 4 ovog zakona (član 19 stav 6);

17) u postupku identifikacije klijenta iz člana 22 stav 1 ovog zakona ne pribavi fotokopiju lične isprave i ne upiše datum, vrijeme i ime i prezime lica koje je izvršilo uvid u fotokopiju isprave i tu fotokopiju i prikupljene podatke ne čuva u skladu sa ovim zakonom (član 22 stav 3);

18) nakon izvršene identifikacije u evidenciju iz člana 117 stav 1 ovog zakona ne unese podatak o načinu na koji je izvršena identifikacija klijenta (član 22 stav 10, član 23 stav 9 i član 24 stav 18);

19) u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja iz člana 25 stav 6 ovog zakona, internim aktima ne uredi bliži način sprovođenja video-elektronske identifikacije (član 24 stav 19);

20) ne čuva video zapis koji je nastao u postupku provjere iz člana 24a stav 1 ovog zakona u skladu sa ovim zakonom (član 24a stav 5);

21) ne izradi analizu rizika sistema i rješenja koje koristi za postupak sprovođenja identifikacije elektronskim putem i video-elektronske identifikacije u roku od 8 dana od dana dobijanja odobrenja iz člana 25 ovog zakona (član 24b st. 1 i 2);

22) ne koristi sigurne komunikacijske kanale za interakciju sa klijentom tokom postupka identifikacije elektronskim putem i video-elektronske identifikacije korišćenjem sigurnih protokola i kriptografskih algoritama u skladu sa najboljim praksama i industrijom u svrhu zaštite povjerljivosti, cjelovitosti, dostupnosti i zaštite podataka, kao i u svrhu sajber bezbjednosti (član 24b stav 3);

23) ne prati kontinuirano rješenje iz člana 24b stav 1 ovog zakona kako bi se uvjerio da je funkcionalnost tog rješenja u skladu sa ovim zakonom i aktima iz člana 24 ovog zakona (član 24b stav 4);

24) ne upravlja utvrđenim rizicima iz člana 24b stav 1 ovog zakona (član 24b stav 5);

25) otpočne postupak sprovođenja identifikacije elektronskim putem ili video-elektronske identifikacije prije nego je izradio analizu rizika iz člana 24b stav 1 ovog zakona (član 24b stav 6);

26) sprovodi identifikaciju elektronskim putem, odnosno video-elektronsku identifikaciju klijenta koji je fizičko lice, preduzetnik ili fizičko lice koje obavlja djelatnost, njegovog zakonskog zastupnika i ovlašćenog lica, a ne posjeduje odobrenje za sprovođenje identifikacije elektronskim putem, odnosno video-elektronske identifikacije (član 25 stav 1);

27) pribavi podatke iz člana 26 stav 1 ovog zakona uvidom u ispravu stariju od tri mjeseca od datuma izdavanja (član 26 stav 3);

28) ne obavijesti obveznika da postupa kao upravnik trasta odnosno zastupnik ili ovlašćeno lice upravnika trasta i ne pruži informacije iz člana 29 stav 1 ovog zakona (član 29 stav 4);

29) internim aktom ne uredi procedure o prihvatanju identifikacije klijenta i stvarnog vlasnika klijenta preko trećeg lica (član 34 stav 2);

30) ne uredi internim aktom procedure za provjeru potpunosti podataka prikupljenih u skladu sa članom 35 st. 2 do 8 ovog zakona (član 35 stav 11);

31) ne provjeri tačnost prikupljenih podataka iz člana 36 st. 2 i 3 ovog zakona u skladu sa čl. 22, 23, 24, 26, 27 i 28 ovog zakona (član 36);

32) ne uvodi djelotvorne postupke kojima se utvrđuje da li su u razmjeni poruka ili u sistemu plaćanja i namirenja koji se upotrebljavaju za izvršenje prenosa novčanih sredstava, polja koja se odnose na podatke o platiocu i primaocu plaćanja popunjena slovima, brojevima i simbolima dozvoljena u skladu sa pravilima tog sistema (član 36 stav 5);

33) ne sačini interni akt o postupanju, uključujući, prema potrebi, ex-post praćenje ili praćenje u stvarnom vremenu, u slučaju da obrazac platnog naloga ili elektronska poruka koji prate prenos novčanih sredstava ne sadrži tačne i potpune podatke iz člana 35 ovog zakona (član 37 stav 1);

34) ne upozori pružaoca platnih usluga platioca da učestalo ne dostavlja tačne i potpune podatke u skladu sa članom 35 ovog zakona i ne odredi rok u kojem je potrebno da pružalac platnih usluga platioca svoje postupanje uskladi sa ovim zakonom (član 37 stav 3);

35) ne obezbijedi da svi podaci o platiocu i primaocu plaćanja budu sačuvani u obrascu platnog naloga ili elektronskoj poruci koji prate prenos novčanih sredstava (član 38 stav 1);

36) ne sačini interni akt o postupanju uključujući, prema potrebi, ex-post praćenje ili praćenje u stvarnom vremenu, u slučaju da obrazac platnog naloga ili elektronska poruka koji prate prenos novčanih sredstava ne sadrži tačne i potpune podatke iz člana 35 ovog zakona (član 38 stav 2);

37) ne sačuva u elektronskoj formi ili ne odštampa izvod iz registra iz člana 42 stav 2 ovog zakona i ne označi datum i vrijeme i ime i prezime lica koje je izvršilo uvid;

38) ako ne zahtijeva od klijenta da ispravi podatke u registru u roku od 8 dana, ili kada klijent ne postupi u zadatom roku ako bez odlaganja ne dostavi finansijsko-obavještajnoj jedinici i organu uprave nadležnom za naplatu poreza podatke koji se razlikuju i podatke o licima za koje obveznik smatra da su stvarni vlasnici klijenta (član 42 stav 4);

39) provjeru podataka o stvarnom vlasniku ne sprovede u skladu sa članom 42 stav 7 ovog zakona;

40) prilikom kontrole stranog pravnog lica, ne pribavi dodatne podatke iz člana 50 stav 3 tač. 1 i 2 ovog zakona;

41) prilikom sprovođenja produbljenih mjera poznavanja i praćenja poslovanja klijenta, odnosno njegovog stvarnog vlasnika koji je politički eksponirano lice, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom ili pisanu saglasnost višeg rukovodioca za nastavljanje poslovnog odnosa ako je poslovni odnos sa klijentom već uspostavljen (član 56 stav 1 tačka 2);

42) u skladu sa smjernicama iz člana 12 stav 5 ovog zakona ne uredi internim aktom procedure koje su zasnovane na analizi rizika koje primjenjuje u vezi sa identifikacijom klijenta koji je politički eksponirano lice ili utvrđivanjem stvarnog vlasnika klijenta koji je politički eksponirano lice, kao i prilikom praćenja poslovanja tog klijenta i stvarnog vlasnika (član 56 stav 2);

43) ne sprovede odgovarajuće mjere radi utvrđivanja da li su korisnici životnog osiguranja ili životnog osiguranja povezanog sa investicionim jedinicama i stvarni vlasnici korisnika politički eksponirana lica najkasnije u vrijeme isplate polise osiguranja ili potpunog ili djelimičnog prenosa polise (član 56a st. 1 i 2);

44) u slučaju višeg rizika, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne preduzme dodatne mjere (član 56a stav 3);

45) ne sprovodi dodatne mjere iz člana 56a stav 3 i u odnosu na članove uže porodice i bliže saradnike lica iz člana 54 st. 2 i 3 ovog zakona (član 56a stav 4);

46) na zahtjev finansijsko-obavještajne jedinice ili nadležnog nadzornog organa iz člana 131 stav 1 ovog zakona ne učini dostupnim rezultate analize iz člana 58 stav 1 tačka 6 ovog zakona (član 58 stav 2);

47) internim aktom ne utvrdi kriterijume za prepoznavanje transakcija iz člana 58 stav 1 ovog zakona (član 58 stav 3);

48) u slučaju uspostavljanja poslovnog odnosa ili vršenja transakcija sa licima iz visokorizičnih trećih država ili kad je visoko-rizična treća država uključena u transakciju, pored mjera iz člana 17 ovog zakona, ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca prije uspostavljanja poslovnog odnosa, a ako je poslovni odnos već uspostavljen ne pribavi pisanu saglasnost višeg rukovodioca za nastavljanje poslovnog odnosa (član 59 stav 1 tačka 2);

49) ne sprovodi mjere iz člana 59 st. 1 i 2 ovog zakona u skladu sa procjenom rizika od pranja novca i finansiranja terorizma koja je utvrđena u analizi rizika (član 59 stav 3);

50) u odnosu na klijenta kod kojeg se utvrdi da postoji niži rizik od pranja novca i finansiranja terorizma ne sprovodi mjere praćenja poslovnog odnosa i kontrole transakcija u obimu koji je odredio u skladu sa članom 61 stav 1 tačka 3 ovog zakona (član 61 stav 4);

51) ne izradi interni akt kojim propisuje uslove pod kojima se mogu pružiti usluge ili izvršiti transakcije, primjenom pojednostavljenih mjera koje treba da uključe ograničenja vezana za iznos, broj ili vrstu transakcija koje se mogu izvršiti kako bi se osiguralo da su iste u skladu sa očekivanim standardima za konkretni poslovni odnos (član 61 stav 5);

52) ne obezbijedi da se mjere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma, utvrđene ovim zakonom, u istom obimu sprovode i u poslovnim jedinicama ili društvima u većinskom vlasništvu obveznika koja imaju sjedište u drugoj državi koja je država članica Evropske unije, odnosno država koja ima iste standarde za sprovođenje mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma kao što su standardi utvrđeni ovim zakonom, odnosno pravom Evropske unije (član 62 stav 1);

53) ne odredi jedinstvenu kontakt tačku u Crnoj Gori koja će u njihovo ime obezbijediti usklađenost sa pravilima za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i kako bi se nadležnom nadzornom organu olakšalo obavljanje nadzora, naročito pružanjem dokumenata i informacija na zahtjev nadležnog organa (član 62 stav 8);

54) u roku od 60 dana od dana osnivanja, odnosno početka obavljanja djelatnosti ne odredi ovlašćeno lice za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i najmanje jednog zamjenika tog lica (član 69 stav 1);

55) ne dostavi finansijsko-obavještajnoj jedinici obavještenja iz člana 69 st. 1, 2 i 6 ovog zakona (član 69 stav 9);

56) ne dostavi izvještaj iz člana 76 stav 1 tačka 12 ovog zakona, nadležnom nadzornom organu iz člana 131 stav 1 ovog zakona na njegov zahtjev, u roku od tri dana od dana prijema tog zahtjeva (član 76 stav 2);

57) ne obezbijedi redovno stručno osposobljavanje i usavršavanje u oblasti sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma svih zaposlenih koji učestvuju u oblasti sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika (član 78 stav 1);

58) ne pripremi program stručnog osposobljavanja i usavršavanja iz člana 78 stav 1 ovog zakona do kraja prvog kvartala tekuće godine za tu godinu (član 78 stav 3);

59) ne naloži i ne kontroliše primjenu pravila iz člana 79 st. 1 i 2 ovog zakona u poslovnim jedinicama i društvima u većinskom vlasništvu obveznika sa sjedištem u drugim državama (član 79 stav 3);

60) ne obezbijedi redovnu unutrašnju kontrolu i reviziju sprovođenja politika, kontrola i procedura za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno vršenje poslova sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma, u skladu sa utvrđenim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma u analizi rizika (član 80 stav 1);

61) ne organizuje nezavisnu internu reviziju u čijem djelokrugu rada je redovna procjena adekvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma kad zakon kojim se uređuje djelatnost obveznika propisuje obavezu postojanja nezavisne interne revizije (član 80 stav 2);

62) ne koristi liste indikatora iz čl. 82 i 83 ovog zakona prilikom utvrđivanja razloga za sumnju da imovina potiče iz kriminalne djelatnosti ili da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma i drugih okolnosti u vezi te sumnje (član 81);

63) ne izradi sopstvenu listu indikatora za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija (član 83 stav 1);

64) finansijsko-obavještajnoj jedinici, na način propisan aktom iz člana 66 stav 15 ovog zakona, ne dostavi tražene podatke, informacije i dokumentaciju (član 91 stav 2);

65) ne dostavlja kvartalno finansijsko-obavještajnoj jedinici elektronskim putem podatke o svakom zbirnom kastodi računu, kreditnoj instituciji ili drugoj finansijskoj instituciji kod koje je taj kastodi račun otvoren, kao i o broju transakcija i ukupnom prometu po tom zbirnom kastodi računu (član 114 stav 3);

66) na zahtjev nadležnog nadzornog organa ne dostavi u roku od 8 dana od dana prijema zahtjeva u elektronskoj formi, tačne i potpune podatke na osnovu kojih se vrši sektorska procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma (član 131 stav 14).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se obveznik iz člana 4 stav 2 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona novčanom kaznom u iznosu od 10.000 eura do 80.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i član uprave ili drugo odgovorno lice u pravnom licu, fizičko lice, fizičko lice koje obavlja djelatnost i notar novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 12.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se izreći zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti pravnom licu, preduzetniku, odgovornom licu u pravnom licu i fizičkom licu u trajanju do šest mjeseci.

Za prekršaj iz stava 1 tačka 56 ovog člana zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnosi i policijski službenik finansijsko-obavještajne jedinice.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana koje su izvršile kreditne institucije i druge finansijske institucije, prekršajni postupak ne može se pokrenuti ako protekne četiri godine od dana kad je prekršaj izvršen.

Član 70

Član 138 mijenja se i glasi:

„Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 eura do 8.000 eura kazniće se za prekršaj notar, ako:

- 1) ne izvrši upis trasta u Registar trastova u roku od pet dana od dana kada je sačinio notarski akt u vezi sticanja nepokretnosti za račun trasta (član 43a stav 5);
- 2) sačini i ovjeri notarski zapis kojim se omogućava izbjegavanje korišćenja nacionalnog platnog sistema Crne Gore u vezi sa članom 65a stav 1 ovog zakona (član 65a stav 2);
- 3) ne pribavi dokaz o realizaciji transakcije plaćanja po osnovu ugovora odnosno predugovora o kupoprodaji nepokretnosti, kao i drugih pravnih poslova kojima se stiče ili prenosi pravo svojine ili drugo stvarno pravo na nepokretnosti, izvršena prije ovjere pravnog posla (član 65a stav 3);
- 4) finansijsko-obavještajnoj jedinici, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana zaključenja pravnog posla, ne dostavi tačne i potpune podatke o mjerama poznavanja i praćenja poslovanja klijenta iz člana 117 st. 1 do 6 ovog zakona za svaku transakciju, odnosno sticanje prava na osnovu predugovora, ugovora u vezi nepokretnosti čija je vrijednost 15.000 eura ili više, kao i ugovora, odnosno izjave ili bilo kojeg akta o zajmu čija je vrijednost 10.000 eura ili više (član 66 stav 4);
- 5) finansijsko-obavještajnoj jedinici, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana zaključenja pravnog posla, ne dostavi fotokopiju ugovora u elektronskoj formi, odnosno fotokopiju izjave fizičkog lica koje je kupac o porijeklu novca za ugovore kod kojih se za realizaciju koristi gotov novac, kao i dokaz iz člana 65a stav 3 (član 66 stav 5).”

Član 71

Član 138a mijenja se i glasi:

„Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 eura do 8.000 eura kazniće se za prekršaj fizičko lice stvarni vlasnik subjekta ako subjektu iz člana 43 stav 3 ovog zakona ne dostavi podatke iz člana 44 stav 1 tačka 2 al. 1, 2 i 4 ovog zakona radi unosa tih podataka u Registar stvarnih vlasnika (član 43 stav 6).

Novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 1.000 eura kazniće se za prekršaj politički eksponirano lice iz člana 54 st. 1 i 2 ovog zakona ako bez odlaganja a najkasnije u roku od osam dana od dana imenovanja ne izvrši upis tačnih i potpunih podataka za sebe i lica iz člana 54 stav 4 ovog zakona u Registar politički eksponiranih lica (član 55 stav 5).

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 8.000 eura kazniće se za prekršaj fizičko lice koje primi uplatu ili obavi plaćanje u gotovom novcu u iznosu od 10.000 eura ili više, odnosno u slučaju ako se uplata ili plaćanje vrši u dvije ili više povezanih transakcija u ukupnom iznosu od 10.000 eura ili više (član 65 st. 1 i 2).”

Član 72

U članu 139 poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Podzakonski akt iz člana 111a stav 6 donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.”

Član 73

U članu 144 stav 1 riječi: „12 mjeseci” zamjenjuju se riječima: „24 mjeseca”.

Član 74

U članu 146 poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Obveznici su dužni da interni akt iz člana 61 stav 5 ovog zakona donesu u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.”

Član 75

U članu 146a poslije riječi: „odredbe člana” dodaju se riječi: „48a”.

Član 76

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 04-3/26-1/8

EPA 948 XXVIII

Podgorica, 27. april 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.

1132.

Na osnovu člana 8 stav 3 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja („Službeni list CG”, broj 39/26), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

**PRAVILNIK
O SADRŽAJU LISTI ŠTETNIH ORGANIZAMA I BILJA, BILJNIH PROIZVODA I
DRUGIH OBJEKATA I MJERA***

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se sadržaj listi koje se odnose na karantinski štetne organizme, regulisane nekarantinski štetne organizme, bilje, biljne proizvode i druge objekte i mjere kako bi se rizici od tih štetnih organizama smanjili na prihvatljiv nivo.

Sadržaj listi

Član 2

(1) Lista I sadrži izraze sa njihovim značenjima, u skladu sa posebnim propisima koji uređuju sjemenski i sadni material.

(2) Lista II sadrži karantinski štetne organizme za teritoriju Crne Gore i to:

1) karantinski štetne organizme za koje nije poznato da se pojavljuju na teritoriji Crne Gore i koji su navedeni u dijelu A Liste II;

2) karantinski štetne organizme za koje je poznato da se pojavljuju na teritoriji Crne Gore i koji su navedeni u dijelu B Liste II.

(3) Lista III sadrži zaštićene zone i karantinski štetne organizme za zaštićene zone.

(4) Lista IV sadrži regulisane nekarantinski štetne organizme i određeno bilje za sjetvu i sadnju sa kategorijama i pragovima (thresholds) koji predstavljaju dozvoljeni procenat prisustva štetnog organizma i iznad kojih je propisana zabrana unošenja i premještanja unutar Crne Gore.

(5) Lista V sadrži mjere za sprečavanje prisustva regulisanih nekarantinski štetnih organizama na određenom bilju za sjetvu i sadnju.

(6) Lista VI sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte čije je unošenje u Crnu Goru zabranjeno i države ili određena područja država, na koje se zabrana primjenjuje

(7) Lista VII sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte porijeklom iz određenih država sa posebnim zahtjevima za njihovo unošenje u Crnu Goru,

(8) Lista VIII sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte, porijeklom iz Crne Gore sa posebnim zahtjevima za njihovo premještanje.

(9) Lista IX sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte čije je unošenje zabranjeno u određene zaštićene zone Evropske unije.

(10) Lista X sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte sa posebnim zahtjevima za unošenje i premještanje u određene zaštićene zone Evropske unije.

(11) Lista XI sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte, uključujući države njihovog porijekla ili otpremanja, za koje se zahtijeva fitosanitarni sertifikat prilikom unošenja u Crnu Goru i to:

1) dio A;

2) dio B; i

3) dio C koji je lista bilja na koju se primjenjuje izuzetak od obaveznog fitosanitarnog sertifikata.

(12) Lista XII sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte za koje se zahtijeva fitosertifikat za unošenje u zaštićene zone iz određenih država njihovog porijekla ili otpremanja.

(13) Lista XIII sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte za koje se zahtijeva biljni pasoš za njihovo premještanje na teritoriji Crne Gore.

(14) Lista XIV sadrži bilje, biljne proizvode i druge objekte, za čije se unošenje i premještanje u određena zaštićena područja izdaje biljni pasoš koji nosi oznaku „PZ”.

Stupanje na snagu

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”, a primjenjivaće se od 1. septembra 2026. godine.

* U ovaj Pravilnik djelimično su prenijeti čl. 1-18 Implementirajuće Regulative Evropske Komisije (EU) 2019/2072 od 28. novembra 2019 o utvrđivanju jedinstvenih uslova za sprovođenje Regulative (EU) 2016/2031 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu zaštitnih mjera protiv organizama štetnih za bilje i o stavljanju van snage Regulative Komisije (EZ) br. 690/2008 i izmjeni Implementirajuće Regulative Komisije (EU) 2018/2019

Broj: 04-309/26-5665/3

Podgorica, 24. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

1133.

Na osnovu člana 7 stav 15 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja („Službeni list CG”, br. 39/26), člana 75 stav 4 Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15), člana 59 Zakona o sadnom materijalu („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15), člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21), člana 31 Zakona o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list RCG”, broj 48/07 i „Službeni list CG”, br. 76/08, 30/17 i 43/18) i člana 11 stav 1 Zakona o genetički modifikovanim organizmima („Službeni list CG”, broj 22/08), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

PROGRAM FITOSANITARNIH MJERA ZA 2026. GODINU

1. Ovim programom utvrđuju se mjere za: vršenje poslova od javnog interesa za zdravstvenu zaštitu bilja; sjemenski materijal poljoprivrednog bilja; sadni materijal; sredstva za zaštitu bilja; održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja; sredstva za ishranu bilja; GMO; biljne genetičke resurse; laboratorijska ispitivanja; nosioce poslova i način vršenja poslova sa planom upotrebe finansijskih sredstava i uslovima za sprovođenje mjera utvrđenih zakonima. Sredstva za izvršenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu (u daljem tekstu: Program) potrebna su u iznosu od 190.705,00€. Zakonom o budžetu Crne Gore za 2026. godinu („Službeni list CG”, broj 159/25) i Uredbom o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2026. godinu – Agrobudžet („Službeni list CG”, broj 48/26), opredijeljena su Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (funkcionalna klasifikacija 41107) Program Poljoprivrede (16002), Potprogram Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi (programski kod 16 002 005), Aktivnost Program fitosanitarnih mjera (programski kod 16 002 005 004) na poziciji 4149 - Ostale usluge u iznosu od 172.416,36€ i na poziciji 413-2 rashodi za material - Materijal za zdravstvenu zaštitu bilja za potrebe sprovođenja Programa fitosanitarnih mjera, iznos 6.000,00€. Ukupno predviđena sredstva Zakonom o budžetu Crne Gore za 2026. godinu („Službeni list CG”, broj 159/25) su 178.416,36€. Evidentna su nedostajuća sredstva u iznosu od 18.288,64€.

Nedostajuća sredstva Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će obezbijediti na način što će izvršiti preusmjeravanje raspoloživih sredstava u okviru organa, čime se obezbjeđuju sredstva za realizaciju ovog Programa u iznosu od 190.705,00€.

Troškovi iskazani po pojedinim programima predstavljaju projektovane vrijednosti, a organ uprave nadležan za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava) može u toku izvršenja programa vršiti izmjenu namjene sredstava i sredstva preusmjeravati sa jednog programa na drugi, do visine ukupnih sredstava, a u slučaju da Biotehnički fakultet/Fitosanitarna laboratorija ili druge laboratorije nijesu u mogućnosti da sprovedu pojedine nadzore i/ili laboratorijske analize iz ovog Programa, uzorci se u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja i drugim zakonima iz Programa šalju u ovlašćene laboratorije drugih država. Službenu kontrolu i po potrebi uzorkovanje vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa. Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 4.

Za izvršenje programa odgovorna je Uprava.

PROGRAMI	
Program 1	Program zdravstvene zaštite bilja
Komponenta 1.1	Nadzori nad prioriternim i drugim karantinski štetnim organizmima
Komponenta 1.2	Edukacija
Komponenta 1.3	Hitne fitosanitarne mjere

Program 2	Program praćenja prometa i registracije sredstava za zaštitu i ishranu bilja i održiva upotreba pesticida
Komponenta 2.1	Registracija sredstava za zaštitu bilja
Komponenta 2.2	Program / monitoring službenih kontrola prometa sredstava za zaštitu bilja
Komponenta 2.3	Program realizacije specijalističkog kursa za profesionalne korisnike pesticida
Komponenta 2.4	Program realizacije periodičnih pregleda uređaja za upotrebu pesticida
Komponenta 2.5	Program post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja – monitoring formulacija
Komponenta 2.6	Program post-registracijske kontrola sredstava za zaštitu bilja - rezistentnost
Komponenta 2.7	Monitoring održive upotrebe pesticida na gazdinstvima
Komponenta 2.8	Program integralne zaštite bilja – citrusi
Komponenta 2.9	Program primjene načela integralne zaštite bilja i načela dobre poljoprivredne prakse
Komponenta 2.10	Program unapređenja sistema za postupanja i upravljanja otpadom odnosno postupanja sa ambalažom nakon upotrebe pesticida
Komponenta 2.11	Monitoring uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu - vode, ptice, pčele, ribe i zemljišta
Komponenta 2.12	Monitoring karakteristika sredstava za ishranu bilja
Komponenta 2.13	Izvještajno prognozni programi
Komponenta 2.14	Edukacije
Komponenta 2.15	Hitne mjere
Program 3	Program kontrolnih ispitivanja prometa i sertifikacije sjemenskog i sadnog materijala i biljni genetički resursi
Komponenta 3.1	Sjemenska proizvodnja krompira
Komponenta 3.2	Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala
Komponenta 3.3	Program kontrolnog ispitivanja sadnog materijala
Komponenta 3.4	Program kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala
Komponenta 3.5	Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala na GMO
Komponenta 3.6	Program biljnih genetičkih resursa
Komponenta 3.7	Program kontrolnih laboratorijskih ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala koja se ne mogu predvidjeti
Komponenta 3.8	Edukacije
Program 4	Materijali za posebne namjene (klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije)
Program 5	Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa

PROGRAM 1 PROGRAM ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BILJA

Cilj: Stabilno zdravstveno stanje bilja na teritoriji Crne Gore, sprječavanje unošenja, blagovremeno otkrivanje, suzbijanje pojave i širenja i iskorjenjavanje štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, pravovremeno, pravilno, uspješno i racionalno sprovođenje fitosanitarnih mjera u praksi, sprječavanje ili umanjivanje gubitaka prinosa u biljnoj proizvodnji i stvaranje preduslova za očuvanje zdravlja bilja kao ključnog faktora za održivu i konkurentnu poljoprivredu, ali i zaštitu životne sredine.

Programom su definisane aktivnosti kao što su nadzori nad prioritetnim i drugim karantinski štetnim organizmima, edukacije i hitne fitosanitarne mjere čime se stvaraju preduslovi za usaglašavanje

oblasti zdravstvene zaštite bilja sa EU zahtjevima. Značajna aktivnost se odnosi na dobijanje i održavanje zdravstvenog statusa teritorije Crne Gore za karantinski štetne organizme na osnovu kojih Crna Gora može izdavati međunarodna uvjerenja o zdravstvenom stanju bilja za izvoz (fitosanitarni sertifikati).

Pravni osnov: Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja („Službeni list CG”, broj 39/26) i godišnji plan službenih kontrola.

Nadležnosti:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja: načelnik, Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora/glavni fitosanitarni inspektor.

Ovlašćene institucije za sprovođenje:

Biotehnički fakultet: dekan - Fitosanitarna laboratorija sa pripadajućim laboratorijama za ispitivanje štetnih organizama i odgovornim licima/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

Pružaoци usluga u oblasti zdravstvene zaštite bilja.

AKTIVNOSTI:

KOMPONENTA 1.1: NADZORI NAD PRIORITETNIM I DRUGIM KARANTINSKI ŠTETNIM ORGANIZMIMA

Nadzori se sprovode tokom određenih vremenskih perioda na osnovu rizika pri čemu se provjerava prisustvo znakova ili simptoma karantinski štetnog organizma, uključujući prioritetne štetne organizme. Nadzori se dizajniraju u odnosu na:

- rizik od pojave štetnog organizma na području obuhvaćenom nadzorom;
- vršenje najmanje vizuelnih pregleda, i po potrebi, uzorkovanja radi testiranja;
- na svim odgovarajućim lokacijama, a uključuje se i prostor, vozila, mašine i ambalažu koje koriste profesionalni i drugi subjekti;
- pouzdana naučna i tehnička načela i
- odgovarajuće vrijeme uzimajući u obzir mogućnost otkrivanja određenog štetnog organizma;
- druge propisane aktivnosti u skladu sa obavezama i odgovarajućim propisima usklađenim sa EU, procedurama Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) i standardima Međunarodne konvencije o zaštiti bilja (IPPC).

U skladu sa “Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Republike Crne Gore”, Crna Gora je u obavezi da vrši izvještavanje Evropske komisije o statusu štetnih organizama.

Odgovorna lica ovlašćene laboratorije po potrebi vrše edukaciju lica uključenih u nadzor. Sastavni dio izvještaja za nadzor su pregledi i uzorci iz uvoza. Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju, jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 dostavlja se fitosanitarnom inspektor koji je izvršio uzorkovanje i Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja.

1.1.1. Nadzor *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (krompirove cistolike nematode)

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25)¹.

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

¹ U ove liste prenijeta je Regulativa Komisije (EU) 2019/2072 sa svim izmjenama i dopunama do 1. Aprila 2026.

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja *Globodera pallida* (Stone) Behrens i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens ("Službeni list CG", br. 23/24 i 42/25)².

Cilj nadzora:

Nadzor *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (krompirove cistolike nematode) vrši se radi potvrde statusa da je Crne Gora "slobodna od" ovih štetnih organizama, kao i ranog otkrivanja pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja krompirovih cistolikih nematoda uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (Pest survey card on *Globodera pallida* and *Globodera rostochiensis*):

[Globodera rostochiensis and G. pallida \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

Uzorkovanje:

Nadzor se sprovodi u skladu sa Pest survey card on *Globodera rostochiensis* and *Globodera pallida* European Food Safety Authority (EFSA)³ obaveznim uzimanjem uzoraka zemljišta od strane fitosanitarne inspekcije, radi vršenja laboratorijske analize na prisustvo krompirovih cistolikih nematoda *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis*.

Nadzor obuhvata⁴:

1. uzorkovanje zemljišta sa parcela za proizvodnju sjemenskog krompira (100%) u periodu prije sjetve;
2. uzorkovanje zemljišta sa parcela za proizvodnju merkantilnog krompira (0,5%), u periodu:
-prije sjetve ili;
-poslije vizuelnog pregleda korijena sa mjesta gdje su vidljivi simptomi ili;
-u toku ili neposredno nakon vađenja krompira, zajedno sa krtolama;
3. uzorkovanje zemljišta sa parcela za proizvodnju određenog bilja za sadnju (biljke domaćini) vrsta navedenih u Prilogu 1 Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja *Globodera pallida* (Stone) Behrens i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens ("Službeni list CG", broj 23/2024 i 42/2025). Uzorkovanje se vrši ukoliko registrovani proizvođači prijave proizvodnju vrsta bilja iz Priloga 1 Pravilnika, Odsjeku za sjeme i sadni materijal pod uslovom da se gaji na otvorenom i u kontaktu sa zemljom;
4. uzorkovanje krtola sjemenskog i merkantilnog krompira iz uvoza u skladu sa analizom rizika.

Uzorkovanje zemljišta sa parcela za proizvodnju sjemenskog i merkantilnog krompira vrši na osnovu instrukcije za fitosanitarne inspektore, radi sprovođenja laboratorijskih ispitivanja.

U okviru postupka sertifikacije sjemenskog krompira laboratorijska ispitivanja za *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* su uslov dalje proizvodnje i postupka sertifikacije.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Parcele za proizvodnju sjemenskog krompira - uzorkovanje zemljišta 100%	90	
Parcele za proizvodnju merkantilnog krompira – uzorkovanje zemljišta 0,5%	20	

² U Pravilnik prenijete su: Implementirajuća Regulatorna Komisije (EU) 2022/1192 od 11 jula 2022 o uspostavljanju mjera eradikacije isprječavanja širenja *Globodera pallida* (Stone) Behrens i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens i Implementirajuća Regulatorna Komisije (EU) 2024/2060

³ Pest survey card on *Globodera rostochiensis* and *Globodera pallida* European Food Safety Authority (EFSA);

⁴ za programe nadzora štetnih organizama krompira broj uzoraka je potvrđen audit misijom DG(SANTE) 2019-6741;

<p>Parcele biljaka domaćina odnosno određenog bilja za sadnju u skladu sa Prilogom 1 Pravilnika** sa akcentom na sledeće vrste bilja sa izuzetkom bilja koje se ne gaji u Crnoj Gori: <i>Solanum lycopersicum</i> L. <i>Solanum melongena</i> L. <i>Allium porrum</i> L. <i>Asparagus officinalis</i> L. <i>Brassica</i> spp. <i>Capsicum</i> spp. <i>Fragaria</i> L.</p> <p>Uzorkovanje se vrši ukoliko registrovani proizvođači prijave proizvodnju vrsta bilja iz Priloga 1 Pravilnika, Odsjeku za sjeme i sadni materijal pod uslovom da se gaji na otvorenom i u kontaktu sa zemljom.</p>	10***	
Uvoz merkantilnog ili sjemenskog krompira	po službenoj dužnosti*	
Ukupno		6.000,00€

*troškove laboratorijskih ispitivanja plaća uvoznik;

** Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja *Globodera pallida* (Stone) Behrens i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens ("Službeni list CG", broj 23/2024 i 42/2025);

***Uslovno uzorkovanje: Uzorkovanje se vrši ukoliko registrovani proizvođači prijave proizvodnju vrsta bilja iz Priloga 1 Pravilnika, Odsjeku za sjeme i sadni materijal pod uslovom da se gaji na otvorenom i u kontaktu sa zemljom.

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori prilikom uzorkovanja popunjavaju Obrazac 1 iz priloga programa, sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama ekstrakcije krompirovih cistolikih nematoda, koje su propisane Prilogom 3 Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja *Globodera pallida* (Stone) Behrens i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens ("Službeni list CG", br. 23/24 i 42/25).

U slučaju laboratorijske potvrde navedenih štetnih organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektor koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

Završni izvještaj treba da sadrži i podatke o izvršenim ispitivanjima uzoraka iz uvoza (krtole sjemenskog i merkantilnog krompira).

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet, dekan – Fitosanitarna laboratorija – odgovorno lice: dr Igor Pajović/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.2. Nadzor *Synchytrium endobioticum* (Potato Wart Disease)

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja *Synchytrium endobioticum* (Schilbersky) ("Službeni list CG", br. 77/23 i 48/25)⁴.

Cilj nadzora:

Nadzor *Synchytrium endobioticum* (Potato Wart Disease) vrši se radi potvrde statusa da je **Crne Gora "slobodna od"** ovog štetnog organizama, kao i ranog otkrivanja pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja štetnog organizma.

Obim nadzora:

Nadzor *Synchytrium endobioticum* (Potato Wart Disease) vrši se u proizvodnji merkantilnog i sjemenskog krompira uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Synchytrium endobioticum* (Pest survey card on *Synchytrium endobioticum*):

Synchytrium endobioticum

Dodatno, za sjemenski krompir vrši se vizuelni pregled usjeva sjemenskog krompira u toku vegetacije, kao i vizuelni pregled i uzimanje uzoraka u skladištima u okviru stručne kontrole nad proizvodnjom u dijelu provjere zdravstvenog stanja prilikom sertifikacije sjemenskog krompira.

Faktori rizika:

Uslovi zemljišta su potencijalni faktor rizika imajući u vidu da bolesti pogoduje vlažno zemljište i relativno niske temperature zemljišta. Parcele na kojima se zadržava voda su prioritet za preglede.

Uzorci za vizuelne preglede obavezno se uzimaju iz područja na kojem je bilo utvrđeno prisustvo *S. endobioticum*.

Prilikom uvoza treba obratiti pažnju na status države i područja porijekla u odnosu na *S. endobioticum*.

Uzorkovanje:

Nadzor se sprovodi u skladu sa Pest survey card on *Synchytrium endobioticum* European Food Safety Authority (EFSA) obaveznim uzimanjem uzoraka od strane fitosanitarne inspekcije, radi vizuelnog pregleda na prisustvo simptoma *Synchytrium endobioticum*.

S obzirom da Crna Gora ima status „slobodna od *Synchytrium endobioticum*” nadzor obuhvata preglede i po potrebi uzorkovanje krtola krompira (sjemenski, merkantilni kod registrovanih i neregistrovanih proizvođača) od strane fitosanitarne inspekcije za vrijeme vađenja krtola, krtola u skladištima, kao i pregled otpada prilikom dorade krtola.

U slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma uzima se uzorak radi laboratorijskog ispitivanja za koja su obezbijedena finansijska sredstva Komponenta 1.3 Hitne fitosanitarne mjere u skladu sa ovim Programom, kao i iz budžetskih rezervi po potrebi. Vizuelni pregled i uzorkovanje se vrši na osnovu instrukcije.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Sjemenski krompir u toku vađenja	po službenoj dužnosti u okviru sertifikacije i postupka stručne kontrole	
Sjemenski krompir u skladištu uključujući otpad prilikom dorade		
Merkantilni krompir u toku vađenja	Uzorak za vizuelni pregled je uzorak koji sadrži 200 krtola koje fitosanitarni inspektori izdvajaju za vizuelni pregled na prisustvo baktrija <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter sepedonicus</i>	0,00
Merkantilni i sjemenski krompir u skladištu uključujući otpad prilikom dorade		
Uvoz merkantilnog ili sjemenskog krompira	po službenoj dužnosti ¹	0,00
Ukupno		0,00
¹ uzorci iz uvoza koje nakon vizuelnog pregleda u slučaju sumnje šalje fitosanitarni inspektor u laboratoriju radi laboratorijskog ispitivanja.		

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Fitosanitarni inspektori, u slučaju sumnje i uzorkovanja za laboratorijske analize popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora čija kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja. Dodatno, nakon završenog uzorkovanja fitosanitarni inspektor Upravi dostavlja za svoje područje nadzora sljedeću popunjenu tabelu:

Kategorija krompira	Ukupno područje uzgoja (ha)	Vizuelni pregled krtola					Laboratorijsko ispitivanje					Ostale informacije	
		Broj uzoraka	Broj partija	Veličina uzorka	period uzorkovanja	Br. sumnji		Broj uzoraka	Veličina uzorka	Vrsta testa	Broj pozitivnih rezultata		
						Uzorci	Partije				Uzorci		Partije
sjemeniski													
Merkantilni i za preradu Ostalo													

Obaveze ovlaštene laboratorije:

Ukoliko fitosanitarni inspektor pošalje uzorke sa sumnjom na prisustvo štetnog organizma *Synchytrium endobioticum*, odgovorno lice vrši laboratorijska ispitivanja u skladu metodama koje su propisane u Prilogu 1 Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja *Synchytrium endobioticum* (Schilbersky) ("Službeni list CG", br. 77/23 i 48/25).

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 ovog programa dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektor koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 ovog programa iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

Završni izvještaj treba da sadrži i podatke o izvršenim ispitivanjima uzoraka iz uvoza (krtole sjemenskog i merkantilnog krompira).

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlaštena institucija:

Biotehnički fakultet dekan – Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Nedeljko Latinović, prof. dr Jelena Latinović/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.3 Nadzor *Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter sepedonicus*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, iskorjenjivanje i sprečavanje širenja štetnog organizma *Ralstonia solanacearum* (Smith 1896) Yabuuchi et al. 1996 emend. Safni et al. 2014 ("Službeni list CG", br. 68/23 i 19/25)⁵.

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, iskorjenjivanje i sprečavanje širenja štetnog organizma *Clavibacter sepedonicus* (Spieckermann & Kotthoff 1914.), Nouioui et al. 2018. ("Službeni list CG", br. 68/23 i 19/25)⁶.

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi potvrde statusa da je Crne Gora "slobodna od" štetnog organizama *Ralstonia solanacearum*, kao i ranog otkrivanja njegove pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja na krtolama sjemenskog i merkantilnog krompira (*Solanum tuberosum* L.), uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Ralstonia solanacearum* (Pest survey card on *Ralstonia solanacearum*): <https://storymaps.arcgis.com/stories/ffcd83892cde402a824b0698a7e29195>

Nadzor se vrši radi potvrde statusa da je Crne Gora "slobodna od" štetnog organizama *Clavibacter sepedonicus*, kao i ranog otkrivanja njegove pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja na krtolama sjemenskog i merkantilnog krompira (*Solanum tuberosum* L.), uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Clavibacter sepedonicus* (Pest survey card on *Clavibacter sepedonicus*):

[Clavibacter sepedonicus \(arcgis.com\)](https://storymaps.arcgis.com/stories/ffcd83892cde402a824b0698a7e29195)

Broj uzoraka je potvrđen audit misijom DG(SANTE) 2019-6741.

Obim nadzora:

Ralstonia solanacearum

Nadzor se vrši u proizvodnji merkantilnog i sjemenskog krompira. Dodatno za sjemenski krompir vrši se u okviru stručne kontrole nad proizvodnjom sjemenskog krompira u dijelu provjere zdravstvenog stanja (vizuelni pregledi i uzorkovanje) prilikom sertifikacije sjemenskog krompira.

Nadzor obuhvata i vizuelni pregled i uzorkovanje biljaka paradajza, najmanje zasada na mjestu proizvodnje biljaka namijenjenih presađivanju (rasad), kao i uzorkovanje samoniklih biljaka domaćinima iz familije *Solanaceae*, površinskih voda i tekućeg otpada.

Clavibacter sepedonicus

Nadzor se vrši u proizvodnji merkantilnog i sjemenskog krompira. Dodatno za sjemenski krompir vrši se u okviru stručne kontrole nad proizvodnjom sjemenskog krompira u dijelu provjere zdravstvenog stanja (vizuelni pregledi i uzorkovanje) prilikom sertifikacije sjemenskog krompira.

Vizuelni pregledi:

Fitosanitarni inspektori vrše vizuelne preglede proizvodnog zasada merkantilnog krompira, kada je moguće vizuelno prepoznati simptome zaraze štetnim organizmom i vizuelni pregled rezanih krtola kada je taj pregled prikladan za otkrivanje simptoma zaraze štetnim organizmom;

Uzorkovanje:

Fitosanitarni inspektori vrše uzorkovanje na osnovu instrukcije.

Procjena:

---

⁵ U ovaj Pravilnik prenešena je Implementirajuća Regulativa Evropske Komisije (EU) 2022/1193 od 11. jula 2022. godine o utvrđivanju mjera za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja štetnog organizma *Ralstonia solanacearum* (Smith 1896) Yabuuchi et al. 1996 emend. Safni et al. 2014;

⁶ U ovaj Pravilnik prenešena je Implementirajuća Regulativa Evropske Komisije (EU) 2022/1194 od 11. jula 2022. godine o utvrđivanju mjera za iskorjenjivanje i sprečavanje širenja štetnog organizma *Clavibacter sepedonicus* (Spieckermann & Kotthoff 1914.), Nouioui et al. 2018. u skladu sa Implementirajućom Regulativom Evropske Komisije (EU) 2022/1194;

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Sjemenski krompir iz skladišta <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter sepedonicus</i>	50 ¹	50x150,00€=7.500,00€
Merkantilni krompir iz skladišta (50% kod registrovanih i 50% kod neregistrovanih proizvođača) <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter sepedonicus</i> ili iz uzorkovanje iz proizvodnog zasada, što je moguće kasnije između sušenja cime i vađenja krtola;	45 ²	45x150,00€=6.750,00€
Biljke domaćini: biljke paradajza (<i>Solanum lycopersicum</i>) <i>Ralstonia solanacearum</i>	10	10x75,00=750,00€
Biljke domaćini: biljke samonikle biljke iz familije <i>Solanaceae</i> , a naročito <i>Solanum dulcamara</i> i <i>Solanum nigrum</i> <i>Ralstonia solanacearum</i>	10	10x75,00=750,00€
Voda: za navodnjavanje, za prskanje ili otpadne vode tokom industrijske prerade ili pakovanja ³ <i>Ralstonia solanacearum</i>	10	10x75,00=750,00€
Uvoz merkantilnog ili sjemenskog krompira <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter sepedonicus</i>	po službenoj dužnosti ⁴ najmanje 10	⁵
Ukupno		16.500,00€
<p>¹ ovo su uzorci koji pristižu u laboratoriju i radi laboratorijskog ispitivanja na <i>Clavibacter sepedonicus</i>;</p> <p>² ovo su uzorci koji pristižu u laboratoriju i radi laboratorijskog ispitivanja na <i>Clavibacter sepedonicus</i>;</p> <p>³ napomena: u Crnoj Gori je 2022. godine prvi put registrovan jedan objekat za preradu krompira;</p> <p>⁴ ovo su uzorci iz uvoza koje nakon vizuelnog pregleda šalje fitosanitarni inspektor u laboratoriju radi laboratorijskog ispitivanja na latentne zaraze;</p> <p>⁵troškove snose uvoznici;</p> <p>Napomena: Preraspodjela broja uzoraka krtola krompira može se vršiti u slučaju da je smanjena proizvodnja sjemenskog krompira, što znači nakon završenog uzorkovanja svakog lota sjemenskog krompira, preostali uzorci se mogu uzeti iz skladišta merkantilnog krompira.</p>		

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori prilikom uzorkovanja za laboratorijske analize popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora a kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog uzorkovanja za vizuelni pregled Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu, kao i zbirne izvještaje na obrascima navedenih pravilnika.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama iz Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, iskorjenjivanje i sprečavanje širenja štetnog organizma *Ralstonia solanacearum* (Smith 1896) Yabuuchi et al. 1996 emend. Safni et al. 2014 ("Službeni list CG", br. 68/23 i 19/25) i EPPO standardima.

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama iz Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, iskorjenjivanje i sprečavanje širenja štetnog organizma *Clavibacter sepedonicus* (Spieckermann & Kotthoff 1914.), Nouioui et al. 2018. ("Službeni list CG", br. 68/23 i 19/25) i EPPO standardima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 ovog programa dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektoru koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 ovog programa iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

Završni izvještaj treba da sadrži i podatke o izvršenim ispitivanjima uzoraka iz uvoza (krtole sjemenskog i merkantilnog krompira).

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Nedeljko Latinović, prof. dr Jelena Latinović/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.4. Nadzor *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix papa* sp. n., *Epitrix subcrinita* (Lec.) i *Epitrix tuberis* (Gentner) ("Službeni list CG", br. 17/17 i 35/18)⁷.

Cilj nadzora:

⁷ U ovaj pravilnik prenesene su: Odluka Komisije 2012/270/EU od 16. maja 2012., u pogledu hitnih mjera za sprečavanje unošenja i širenja organizama *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) i *Epitrix tuberis* (Gentner) i Odluka Komisije (EU) 2014/679 od 25. septembra 2014. o izmjeni Implementirajuće Odluke 2012/270/EU u pogledu vremena njene primjene i u pogledu premještanja u objekte za pakovanje krtola kromira porijeklom iz obilježenih područja radi sprečavanja širenja u Uniju organizama *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) i *Epitrix tuberis* (Gentner)/ Odluka Komisije (EU) 2016/1359 od 8. avgusta 2016. o izmjeni Provedbene odluke 2012/270/EU u pogledu hitnih mjera za sprečavanje unošenja u Uniju organizama *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) i *Epitrix tuberis* (Gentner) i njihovog širenja unutar Unije.

Nadzor se vrši radi potvrde statusa da je Crne Gora “slobodna od” ovog štetnog organizama, kao i ranog otkrivanja pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix papa* sp. n., *Epitrix subcrinita* (Lec.) i *Epitrix tuberis* (Gentner). Za vizuelne preglede, takođe se koriste naučne i tehničke informacije navedene u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita* i *Epitrix tuberis* (Pest survey card on *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita* and *Epitrix tuberis*): [Epitrix cucumeris, E. papa, E. subcrinita and E. tuberis \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor se vrši:

- 1) vizuelnim vegetacijskim pregledima merkantilnog krompira na prisustvo sitnih rupica na listovima koje pričinjavaju imaga i kečeranjem usjeva radi eventualnog hvatanja imaga od strane odgovornog lica Fitosanitarne laboratorije – Laboratorije za entomologiju. Za vizuelne preglede, takođe se koriste naučne i tehničke informacije navedene u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita* i *Epitrix tuberis* (Pest survey card on *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita* and *Epitrix tuberis*);
- 2) vizuelnim pregledima od strane fitosanitarnih inspektora na prisustvo oštećenja koje pričinjavaju larve buvača: krtola merkantilnog krompira kod registrovanih i neregistrovanih proizvođača i krtola sjemenskog krompira kod registrovanih proizvođača. Ovi pregledi se vrše u skladištu i/ili prilikom vađenja krtola krompira sa parcela. Fitosanitarni inspektori u slučaju sumnje na prisustvo buvača uzorkuju krtole krompira radi laboratorijskog ispitivanja za koja su obezbijedena finansijska sredstva Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa ili budžetskih rezervi.
- 3) vizuelnim vegetacijskim pregledima sjemenskog krompira i pregledima i uzorkovanju u skladištima u sklopu stručne kontrole.

Uzorkovanje:

Fitosanitarna inspekcija u slučaju sumnje vrši uzorkovanje krtola sjemenskog i merkantilnog krompira. Uzorkovanje se vrši na osnovu instrukcije.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Sjemenski krompir u toku vađenja	po službenoj dužnosti u sklopu stručne kontrole nad sjemenskim krompirom	
Sjemenski krompir u skladištu uključujući otpad prilikom dorade		
Merkantilni krompir u toku vađenja	Uzorak za vizuelni pregled je uzorak koji sadrži 200 krtola koje fitosanitarni inspektori izdvajaju za vizuelni pregled na prisustvo bakterija <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter sepedonicus</i>	0,00
Merkantilni i sjemenski krompir u skladištu uključujući otpad prilikom dorade		
Uvoz merkantilnog ili sjemenskog krompira	po službenoj dužnosti ¹	
Vizuelni pregledi merkantilnog krompira u vegetaciji	odgovorno lice laboratorije	2.500,00€
Ukupno		2.500,00€
¹ uzorci iz uvoza koje nakon vizuelnog pregleda u slučaju sumnje šalju fitosanitarni inspektori za laboratorijska ispitivanja, troškove snose uvoznici;		

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja **izvještaj** na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Fitosanitarni inspektori u slučaju sumnje i slanja uzorka za laboratorijske analize popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora čija kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 ovog programa dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektor koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja. Završni izvještaj treba da sadrži i podatke o izvršenim ispitivanjima uzoraka iz uvoza (krtole sjemenskog i merkantilnog krompira).

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Snježana Hrnčić, prof. dr Sanja Radonjić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.5. Nadzor *Bursaphelenchus xylophilus*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritarnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za iskorjenjivanje i suzbijanje borove nematode *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et.al. ("Službeni list CG", br. 12/14 i 68/18)⁸.

⁸ ovaj pravilnik prenešena je:

Odluka Komisije 2012/535/EU od 26. septembra 2012. godine (Commission Implementing Decision of 26 September 2012 on emergene measures to prevent the spread within the Union of *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. (the pine wood nematode) (notified under document C(2012) 6543) (2012/535/EU) i Odluka Komisije (EU) 2017/427 od 8. marta 2017. o izmjeni Odluke 2012/535/EU u pogledu mjera za sprečavanje širenja unutar Unije *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. (borove nematode) i Odluka Komisije (EU) 2018/618 od 19. aprila 2018. o izmjeni Odluke 2012/535/EU u pogledu mjera za sprečavanje širenja unutar Unije štetnog organizma *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. (borove nematode)

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi potvrde statusa da je Crne Gora “slobodna od” ovog štetnog organizama, kao i ranog otkrivanja pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja borove nematode *Bursaphelenchus xylophilus*.

Obim nadzora:

Nadzor borove nematode podrazumijeva sakupljanje i laboratorijska ispitivanja uzoraka osjetljivog bilja, drveta i kore, kao i vektora borove nematode (insekti roda *Monochamus*), uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Bursaphelenchus xylophilus* (Pest survey card on *Bursaphelenchus xylophilus*):

[Bursaphelenchus xylophilus \(arcgis.com\)](http://Bursaphelenchus%20xylophilus%20(arcgis.com))

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
1. osjetljivo bilje u područjima pogođenim požarima ili olujama, odnosno generalno na oslabljenim stablima	100	6.000,00€
2. oblice i drugi djelovi nastali sječenjem drveta ili prirodnim ostacima nastalim uticajem biotskih faktora, stablima u parkovima i drugim mjestima van šumskog područja, kao i u neposrednoj blizini graničnih prelaza		
3. drveni materijal za pakovanje u skladištima uvoznika određenih roba porijeklom iz Kine, Portugalije, Španije, SAD i druge		
4. drvoprerađivački kapaciteti, kao i aktivnosti vezane za eksploataciju šuma.		
5. 20 uzoraka vektora borove nematode (insekti roda <i>Monochamus</i>)		
UKUPNO		6.000,00€

Odgovorno lice Fitosanitarne laboratorije – Laboratorije za nematologiju uzima uzorke iz tač. 1, 2, 4 i 5. Fitosanitarne inspekcije uzorkuje i dostavlja u nematološku laboratoriju 20 uzoraka iz tačke 3.

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori prilikom uzorkovanja popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora a kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 ovog programa dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektoru koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 ovog programa iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

Sastavni dio izvještaja za nadzor predstavljaju i uzorci drveta koje uzima fitosanitarna inspekcija prilikom fitosanitarnog pregleda drvenog materijala za pakovanje koji se uvozi, a porijeklom je iz vanevropskih zemalja radi laboratorijskih ispitivanja na prisustvo borove nematode.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet, dekan, Fitosanitarna laboratorija dr Igor Pajović odgovorno lice/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.6. Nadzor *Fusarium circinatum*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25)⁹.

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Fusarium circinatum* Nirenberg & O'Donnell ("Službeni list CG", broj 27/21)⁹.

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi sprječavanja unošenja i širenja štetnog organizma *Fusarium circinatum*.

Obim nadzora:

Nadzor se vrši na sadnom materijalu roda *Pinus* L. i vrste *Pseudotsuga menziesii*, uključujući sjeme i šišarke, namijenjene razmnožavanju, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Fusarium circinatum* Nirenberg & O'Donnell (Pest survey card on *Fusarium circinatum* Nirenberg & O'Donnell): [Fusarium circinatum \(arcgis.com\)](https://www.arcgis.com)

Uzorkovanje:

Fitosanitarne preglede i uzorkovanje vrši odgovorno lice Fitosanitarne laboratorije - Laboratorija za mikologiju (u rasadnicima, šumskim sastojinama, parkovima, okućnicama i drugim površinama, najmanje dva puta godišnje u periodu od maja do oktobra). Za vizuelne preglede, takođe se koriste naučne i tehničke informacije navedene u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad štetnim organizmom *Fusarium circinatum* (Pest survey card on *Fusarium circinatum*).

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
sadni materijal roda <i>Pinus</i> L. i vrste <i>Pseudotsuga menziesii</i> , uključujući sjeme i šišarke, namijenjene razmnožavanju.	25	3.500,00€
	UKUPNO	3.500,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarna inspekcija prilikom fitosanitarnog pregleda na uvozu bilja roda *Pinus* L. i vrste *Pseudotsuga menziesii* uključujući sjeme i šišarke, namijenjene razmnožavanju uzima uzorke radi laboratorijskih ispitivanja na prisustvo *Fusarium circinatum* koja su sastavni dio izvještaja za nadzor.

⁹ U ove liste prenijeta je Regulativa Komisije (EU) 2019/2072 od 28. novembra 2019. o utvrđivanju uslova za sprovođenje Regulative (EU) 2016/2031 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu zaštitnih mjera protiv organizama štetnih za bilje.

Obaveze ovlaštene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 ovog programa dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektor koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlaštena institucija:

Biotehnički fakultet, dekan, Fitosanitarna laboratorija dr Jelena Lazarević - odgovorno lice/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.7. Nadzor *Anoplophora chinensis*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25)¹⁰.

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (Forster) ("Službeni list CG", broj 37/26)¹⁰.

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi potvrde statusa da je Crne Gora "slobodna od" ovog štetnog organizama, kao i ranog otkrivanja radi sprječavanja unošenja i širenja *Anoplophora chinensis* (Forster), uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Anoplophora chinensis* (Forster) (Pest survey card on *Anoplophora chinensis* (Forster)): [Anoplophora chinensis \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Obim nadzora:

Fitosanitarna inspekcija, a po potrebi i šumarska inspekcija vrši zdravstvene preglede biljaka domaćina.

Nadzor se vrši na biljkama domaćinima:

- a) na osnovu stepena odgovarajućeg fitosanitarnog rizika;
- b) na otvorenom, u rasadnicima, vrtnim i trgovačkim centrima, na prirodnim i urbanim područjima i drugim relevantnim mjestima po potrebi;
- c) u odgovarajuće doba godine s obzirom na mogućnost otkrivanja štetnog organizma, uzimajući u obzir biologiju tog štetnog organizma, prisustvo i biologiju domaćina kao i naučne i tehničke

---

¹⁰ U ove liste prenijeta je Regulativa Komisije (EU) 2019/2072 od 28. novembra 2019. o utvrđivanju uslova za sprovođenje Regulative (EU) 2016/2031 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu zaštitnih mjera protiv organizama štetnih za bilje.

informacije navedene u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (*Pest Survey Card on Anoplophora chinensis*).

Nadzor se sastoji od:

- a) vizuelnog pregleda biljaka domaćina; i
- b) po potrebi, prikupljanja uzoraka i testiranja bilja za sadnju.

Nadzor vrši fitosanitarna inspekcija, a po potrebi i šumarska inspekcija.

Zdravstvene preglede u rasadnicima, vrtnim i trgovačkim centrima u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja i ista su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Anoplophora chinensis*, bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Zdravstvene preglede u urbanim sredinama u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše javne komunalne službe/zelenila i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja koja su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Anoplophora chinensis*, bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Sastavni dio izvještaja su i izvještaji o izvršenim laboratorijskim analizama uzorka uzetih iz uvoza. Fitosanitarni inspektori su dužni da vrše 100% fizički pregled svih biljaka domaćina *Anoplophora chinensis* uz upotrebu Atlasa biljaka domaćina i flajer za *Anoplophora chinensis*.

Uzorkovanje:

U slučaju sumnje fitosanitarna, a po potrebi i šumarska inspekcija, dostavlja uzorke laboratoriji za entomologiju za čije su analize obezbijedena finansijska sredstva Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa iz budžetskih rezervi.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Biljke domaćini na otvorenom, u rasadnicima, vrtnim centrima i njihova neposredna okolina zbog rizika od širenja štetnog organzma, trgovačkim centrima, na prirodnim i urbanim područjima i drugim relevantnim mjestima po potrebi	u slučaju sumnje	0,00€
UKUPNO		0,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Izveštavanje fitosanitarnog inspektora:

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Fitosanitarni inspektori prilikom slanja uzoraka u laboratoriju popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao

dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora a kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima. U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja pojedinačni Obrascu 2 dio 1 i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić; prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.8. Nadzor *Anoplophora glabripennis*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioriternih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky) (Službeni list CG", broj 44/26)¹¹;

Naredba o mjerama za sprečavanje unošenja štetnih organizama na bilje, biljne proizvode i objekte pod nadzorom koji se prenose drvenim materijalom za pakovanje porijeklom iz Kine, Bjelorusije i Indije (Službeni list CG", broj 85/25)¹²;

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši na određenom bilju radi sprječavanja unošenja i širenja *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky), uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky) (Pest survey card on *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky)): [Anoplophora glabripennis \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor vrši fitosanitarna, a po potrebi i šumarska inspekcija na:

- određenom bilju i biljkama domaćinima i njihovoj okolini;
- drvenom materijalu za pakovanje u skladištima uvoznika određenih roba porijeklom iz Kine, Bjelorusija, Indije (kamen, mermer i slično); i
- okolini mjesta prerade drveta.

¹¹ U ovaj Pravilnik prenjeta je Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2025/1952;

¹² U ovu naredbu prenjeta je Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2024/288.

Uzorkovanje:

Fitosanitarna inspekcija vrši vizuelne preglede biljaka domaćina i drvenog materijala za pakovanje na osnovu instrukcije koja je pripremljena u skladu sa naučnim saznanjima preuzetim iz Pest survey card on *Anoplophora glabripennis* (EFSA).

U slučaju sumnje fitosanitarna i šumarska inspekcija dostavlja uzorke laboratoriji za entomologiju za čije su analize obezbijedena finansijska sredstva Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa iz budžetskih rezervi.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
-drveni materijal za pakovanje u skladištima uvoznika određenih roba porijeklom iz Kine, Bjelorusija, Indije (kamen, mermer i sl.); i -biljke domaćini u njihovoj okolini; -okolina mjesta prerade drveta.	u slučaju sumnje	0,00€
UKUPNO		0,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Fitosanitarni inspektori prilikom slanja uzoraka u laboratoriju popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora čija kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Zdravstvene preglede u rasadnicima, vrtnim i trgovačkim centrima u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja i ista su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky), bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Zdravstvene preglede u urbanim sredinama u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše javne komunalne službe/zelenila i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja koja su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky), bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima. U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja pojedinačni Obrascu 2 dio 1 i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić; prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.9. Nadzor *Xylella fastidiosa*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja bakterije *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) ("Službeni list CG", br. 58/25 i 1/26)¹³.

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi sprječavanja unošenja i širenja štetnog organizma *Xylella fastidiosa* (Well and Raju) nad određenim biljem, a naročito *Olea europea*, *Nerium oleander*, *Coffea* sp., *Polygala myrtifolia*, *Prunus* sp. (*P. dulcis*, *P. avium*), *Myrtus communis*, *Laurus nobilis* L., *Westringia fruticosa*, *Westringia glabra* L., *Lavandula angustifolia*, *Lavandula stoechas*, *Vitis vinifera*, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Xylella fastidiosa* (Well and Raju) (Pest survey card on *Xylella fastidiosa* (Well and Raju)):

[Xylella fastidiosa \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Nadzor vrši se vizuelnim pregledom sa uzorkovanjem bilja namijenjenog sadnji, u skladu sa Međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere ISPM 31 smjernicama za statistički pouzdane nadzore *Xylella fastidiosa* Evropske agencije za bezbjednost hrane (u daljem tekstu: EFSA smjernice), zasnovane na riziku, tako da plan nadzora i način uzorkovanja omogućava da se sa barem 80% pouzdanosti utvrdi nivo prisustva zaraženog bilja od 1%, u skladu sa Pravilnikom o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja bakterije *Xylella fastidiosa* (Wells et al.)

---

¹³Pravilnik je usaglašen sa Regulativom Komisije (EU) 2020/1201 od 14. avgusta 2020. godine o mjerama za sprečavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njegovog širenja unutar Unije i Regulativom Komisije (EU) 2021/1688 od 20 Septembra 2021 koja dopunjuje Regulativu (EU) 2020/1201 koja se odnosi na listu biljaka domaćina i određenog bilja i testova za identifikaciju *Xylella fastidiosa* i Implementirajuća Regulativa Komisije (EU) 2025/2231 od 3. novembra 2025. o izmjeni Implementirajuće Regulative (EU) 2020/1201 u pogledu liste zaraženih područja na kojima se primjenjuju mjere za sprečavanje širenja organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.)

("Službeni list CG", br. 121/21 i 9/22). Za izradu nadzora i izračunavanje broja uzoraka za nadzor *Xylella fastidiosa* korišćen je standard za uzorkovanje ISPM 31.

Obim nadzora:

Program nadzora *Xylella fastidiosa* obuhvata vizuelne preglede u skladu sa propisom i instrukcijom: određenog sadnog materijala u vrtim centrima i rasadnicima; određenog bilja u proizvodnim zasadima i na javnim površinama; određenog bilja u blizini mjesta unošenja i duž najfrekventnijih magistralnih puteva u skladu sa rizikom, kao i uzorkovanje u slučaju sumnje radi laboratorijskih analiza.

Uzorkovanje:

Fitosanitarni preglede i uzorkovanje određenog bilja vrše fitosanitarni inspektori na osnovu instrukcije koja je pripremljena uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Xylella fastidiosa* (Well and Raju) (Pest survey card on *Xylella fastidiosa* (Well and Raju)). Vizuelni pregledi biljaka na otvorenom polju vrše se tokom vegetacije, a optimalnim se smatra period od kraja proljeća do početka jeseni, a biljke u zaštićenom prostoru mogu se pregledati tokom cijele godine, u zavisnosti od vrste bilja i ciklusa proizvodnje. Fitosanitarni inspektori u slučaju sumnje uzimaju uzorak radi slanja na laboratorijske analize.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
<i>Olea europea</i> , <i>Nerium oleander</i> , <i>Coffea</i> sp., <i>Polygala myrtifolia</i> , <i>Prunus</i> sp. (<i>P. dulcis</i> , <i>P. avium</i>), <i>Myrtus communis</i> , <i>Laurus nobilis</i> L., <i>Westringia fruticosa</i> , <i>Westringia glabra</i> L., <i>Lavandula angustifolia</i> , <i>Lavandula stoechas</i> , <i>Vitis vinifera</i> i drugo određeno bilje domaćini.	100*	100x100,00€=10.000,00€
	Ukupno	10.000,00€

*inspekcija dostavlja onoliki broj uzoraka koji obezbjeđuje upotrebu punog kapacitea u skladu sa metodom za ispitivanje;

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori prilikom uzorkovanja za laboratorijske analize popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora a kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Nakon završenog uzorkovanja i vizuelnih pregleda fitosanitarni inspektor dostavlja Upravi izvještaj (tabelarni prikaz podataka) koji sadrži sljedeće podatke:

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice: doc. dr Tatjana Perović/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.10. Nadzor *Aleurocanthus spiniferus* u obilježenim područjima

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25)¹⁴;

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za suzbijanje štetnog organizma *Aleurocanthus spiniferus* (Quaintance) u obilježenim područjima ("Službeni list CG", br. 48/23, 101/23 i 18/26)¹⁴.

Cilj nadzora:

Nadzor *Aleurocanthus spiniferus* vrši se u cilju suzbijanja štetnog u obilježenim područjima uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Aleurocanthus spiniferus* (Pest survey card on *Aleurocanthus spiniferus*):

[Aleurocanthus spiniferus, A. woglumi and A. citriperdus \(arccgis.com\)](http://aleurocanthus.spiniferus.com)

Obim nadzora:

Aleurocanthus spiniferus Quaintance je polifagna štetočina. U ekonomskom smislu najznačajniji domaćini su citrusi, a napada i vinovu lozu, krušku, japansku jabuku, vrste *Rosa* spp. i druge biljke. Na području Mediterana predstavlja veliki rizik za proizvodnju citrusa.

S obzirom da je prisustvo ovog štetnog organizma potvrđeno na crnogorskom primorju, na lokalitetima u Bokokotorskom zalivu, na području Bara, Ulcinja i Podgorice nadzor se sprovodi u obilježenim područjima u cilju sprečavanja daljeg širenja štetnog organizma.

Uzorkovanje:

Zdravstvene preglede i uzorkovanje vrši odgovorno lice.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Nadzor nad domaćini su citrusi, a napada i vinovu lozu, krušku, japansku jabuku, vrste <i>Rosa</i> spp. i druge biljke	odgovorno lice laboratorije	2.000,00€
	Ukupno	2.000,00€

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Odgovorno lice, nakon izvršenih pregleda, u slučaju uzorkovanja dostavlja Upravi i rezultate laboratorijskih analiza - pojedinačni izvještaj za svaki uzeti uzorak na Obrascu 2 dio 1 iz Priloga, kao

¹⁴U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuće Regulative (EU) 2022/1927 sa izmjenama do 2. Februara 2026.

i zbirni izvještaj o rezultatima nadzora na teritoriji opštine Ulcinj upisujući relevantne podatke na Obrascu 3 iz Priloga ovog programa.

U slučaju utvrđenog prisustva štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Sastavni dio ovog nadzora su i rezultati vizuelnih pregleda Fitosanitarnih inspektora na lokalitetima u Bokokotorskom zalivu, na području Bara, Ulcinja i Podgorice, o čemu se Upravi dostavlja pojedinačni izvještaj o vizuelnim pregledima na Obrascu 1 iz Priloga i zbirni izvještaj o rezultatima nadzora ovog programa.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić; prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.11. Nadzor *Anthonomus eugenii* i *Neoleucinodes elegantalis*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Cilj nadzora:

Nadzor *Anthonomus eugenii* i *Neoleucinodes elegantalis* vrši se u cilju potvrde statusa Crne Gore kao zemlje „slobodne od“ ovih štetnih organizama, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Anthonomus eugenii* (Pest survey card on *Anthonomus eugenii*):

[Anthonomus eugenii \(arccgis.com\)](http://Anthonomus_eugenii_(arccgis.com))

Uzorkovanje:

Zdravstvene preglede i uzorkovanje za laboratorijske analize vrši odgovorno lice.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Glavne biljke domaćini štetnog organizma <i>Neoleucinodes elegantalis</i> : -paprika / <i>Capsicum annuum</i> , C. <i>frutescens</i> -plavi patlidžan / <i>Solanum melongena</i> -paradajz / <i>Solanum lycopersicum</i> . Biljke domaćini štetnog organizma <i>Anthonomus eugenii</i> : -paprika / <i>Capsicum annuum</i> , C. <i>frutescens</i> ; -plavi patlidžan / <i>Solanum melongena</i> ;	po analizi rizika i procjeni odgovornog lica laboratorije u skladu sa prijavom programa	5.500,00€

-drugo bilje iz familije <i>Solanaceae</i> , uključujući paradajz, petuniju, duvan, daturu kojima se hrane odrasli insekti.		
	UKUPNO	5.500,00€

Obaveze ovlaštene laboratorije:

Odgovorno lice, nakon izvršenih vizuelnih pregleda i laboratorijskih analiza Upravi dostavlja zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlaštena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Snježana Hrnčić, prof dr. Sanja Radonjić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.12. Nadzor *Aromia bungii*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Aromia bungii* (Faldermann) ("Službeni list CG", broj 40/26)¹⁵.

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi sprječavanja unošenja i širenja štetnog organizma *Aromia bungii*, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Aromia bungii* (Pest survey card on *Aromia bungii*): [Aromia bungii \(arcmis.com\)](http://arcmis.com)

Obim nadzora:

A. bungii je štetni organizam vrsta iz roda *Prunus* prije svega breskve i kajsije, potom šljive, trešnje i ukrasnih vrsta *Prunus*-a osim vrste *Prunus laurocerasus* L. Pored *Prunus*-a može napadati vrste iz 11 familija. Nadzor obuhvata vizuelne preglede sadnog materijala u rasadnicima i distributivnim centrima na prisustvo štetnog organizma *Aromia bungii* i znakova njegovog prisustva.

Značajan rizik od unošenja *A. bungii* predstavlja drveni materijal za pakovanje, drvo i proizvodi od drveta *Prunus* vrsta.

Uzorkovanje:

U slučaju sumnje fitosanitarna inspekcija dostavlja uzorke laboratoriji za entomologiju za čije su analize obezbijedena finansijska sredstva Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa iz budžetskih rezervi.

¹⁵ U ovaj Pravilnik prenjeta je Implementirajuća Regulatorna Evropske Komisije (EU) 2025/2520

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Bilje za sadnju rod <i>Prunus</i> prije svega breskve i kajsije, potom šljive, trešnje i ukrasnih vrsta <i>Prunus</i> -a osim vrste <i>Prunus laurocerasus</i> L. Pored <i>Prunus</i> -a može napadati vrste iz 11 familija	Vizuelni pregledi sadnog materijala u rasadnicima i distributivnim centrima, javnim površinama i zasadima u slučaju sumnje uzorak se šalje u entomološku laboratoriju	0,00€
DMP u skladu sa planom kontrole	u slučaju sumnje uzorak se šalje u entomološku laboratoriju	
UKUPNO		0,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Fitosanitarni inspektori prilikom pregleda drvenog materijala za pakovanje u skladištima uvoznika propisanih roba i pregleda okoline tih mjesta, kao i okoline mjesta prerade drveta, vrše preglede na prisustvo štetnog organizma *Aromia bungii* i znakova njegovog prisustva.

Fitosanitarni inspektori prilikom slanja uzoraka u laboratoriju popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora i kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlaštene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima. U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja pojedinačni na Obrascu 2 dio 1 i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Snježana Hrnčić, prof. dr Sanja Radonjić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.13. Nadzor *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence dorée) i monitoring vektora *Scaphoideus titanus*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za suzbijanje štetnog organizma fitoplazme Grapevine flavescence dorée u obilježenim područjima ("Službeni list CG", br. 105/25 i 1/26)¹⁶.

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi sprječavanja unošenja i širenja štetnog organizma *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence dorée) i *Scaphoideus titanus*, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence dorée) i *Scaphoideus titanus* (Pest survey card on *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence dorée) i *Scaphoideus titanus*):

[Flavescence dorée phytoplasma and Scaphoideus titanus \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence dorée) sprovodi se uzimanjem uzoraka u slučaju prisustva simptoma na vinovoj lozi i obuhvata uzorkovanje van obilježenog područja.

Monitoring vektora cikade *Scaphoideus titanus* obuhvata praćenje prisustva (postavljanjem žutih ljepljivih ploča), rasprostranjenosti i brojnosti u vinogradima radi preporuke proizvođačima o mjerama suzbijanja. Žute ljepljive ploče su nabavljene u okviru GiZ projekta.

Uzorkovanje: ¹⁶

Uzorkovanje vrši odgovorno lice entomološke laboratorije. **Uzeti uzorci biljnog materijala vinove loze** dostavljaju se na laboratorijsku analizu, a ukoliko ne budu postojali laboratorijski kapacitet u Crnoj Gori, uzorci se šalju u ovlašćenu laboratoriju druge države, pod uslovom da je ovlašćena od strane nadležnog organa za zdravstvenu zaštitu bilja.

Za troškove laboratorijskog ispitivanja uzoraka obezbijedena su finansijska sredstva **Komponentom 1.3.1 Hitne mjere u obilježenom području *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence doree)**, ovog Programa. Projektovani broj uzoraka biljnog materijala: 30 van obilježenog područja.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
-----------------	---------------------------	------------------------

¹⁶U ovaj pravilnik prenjeta je: Implementirajuća Regulatorna Komisije (EU) 2022/1630 od 21. septembra 2022. o utvrđivanju mjera za sprječavanje širenja fitoplazme zlatnog žutila vinove loze na određenim obilježenim područjima (Commission Implementing Regulation (EU) 2022/1630 of 21 September 2022 establishing measures for the containment of Grapevine flavescence dorée phytoplasma within certain demarcated areas) i Implementirajuća Regulatorna Komisije (EU) 2025-358 od 21. februara 2025 o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2022/1630 u pogledu liste obilježenih područja za sprječavanje širenja fitoplazme zlatne žutice vinove loze (Commission Implementing Regulation (EU) 2025/358 of 21 February 2025 amending Implementing Regulation (EU) 2022-1630 as regards the list of demarcated areas for containment of Grapevine flavescence dorée phytoplasma)

<p>Candidatus <i>Phytoplasma vitis</i> (Flavescence dorée) sprovodi se uzimanjem uzoraka u slučaju prisustva simptoma na vinovoj lozi i obuhvata uzorkovanje van obilježenog područja. Monitoring vektora cikade <i>Scaphoideus titanus</i> obuhvata praćenje prisustva (postavljanjem žutih ljepljivih ploča), rasprostranjenosti i brojnosti u vinogradima radi preporuke proizvođačima o mjerama suzbijanja.</p>	<p>30 uzoraka po analizi rizika i procjeni odgovornog lica laboratorije</p>	<p>7.000,00€</p>
UKUPNO		7.000,00€

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Prilikom uzimanja uzoraka za laboratorijsku analizu popunjava Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Odgovorno lice vrši monitoring vektora radi obavještanja i davanja preporuka proizvođačima o preparatima i terminima hemijskih tretmana.

Odgovorno lice, nakon izvršenih terenskih i laboratorijskih aktivnosti Upravi dostavlja izvještaj po Obrascu 2 dio 1. Odgovorno lice dostavlja i zbirni izvještaj iz Obrasca 2 dio 2 Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.14. Nadzor *Agrilus planipennis*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Agrilus planipennis* (Fairmaire)* ("Službeni list CG", broj 85/25)¹⁷¹⁷.

Cilj nadzora:

¹⁷ U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuća Regulativa Evropske Komisije (EU) 2024/434 od 5. februara 2024. o utvrđivanju mjera za sprečavanje odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Agrilus planipennis* Fairmaire na području Evropske Unije

Nadzor se vrši radi potvrde statusa da je Crne Gora “slobodna od” štetnog organizama *Agrilus planipennis* (Fairmaire), kao i ranog otkrivanja radi sprječavanja unošenja i širenja, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad *Agrilus planipennis* (Fairmaire) (Pest survey card on *Agrilus planipennis* (Fairmaire)):

Pest survey card on *Agrilus planipennis*

Obim nadzora:

Nadzor sprovode nad biljkama domaćina, uzimajući u obzir fitosanitarni rizik:

- a) na otvorenom, na prirodnim i urbanim područjima, stajalištima duž glavnih puteva, željeznicama i drugim putevima transporta, kao i u rasadnicima, vrtnim centrima, trgovačkim centrima za prodaju određenog bilja, drveta i kore, pilanama za tvrdo drvo, i drugim odgovarajućim mjestima;
- b) u odgovarajuće doba godine s obzirom na mogućnost otkrivanja štetnog organizma, uzimajući u obzir biologiju tog štetnog organizma, prisustvo i biologiju određenog bilja, kao i naučne i tehničke informacije navedene u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor štetnog organizma.

Nadzor obuhvata vizuelni pregled biljaka domaćina, a slučaju sumnje, uzorkovanje i testiranje bilja za sadnju, određenog drveta, uključujući rezane grane i drveni materijal za pakovanje. Gdje je odgovarajuće vrši se postavljanje klopki za štetni organizam, što može uključivati upotrebu lovnih stabala.

Zdravstvene preglede u rasadnicima, vrtnim i trgovačkim centrima u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja i ista su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Agrilus planipennis*, bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Zdravstvene preglede u urbanim sredinama u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše javne komunalne službe/zelenila i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja koja su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Agrilus planipennis*, bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Uzorkovanje:

U slučaju sumnje fitosanitarna, a po potrebi i šumarska inspekcija, dostavlja uzorke laboratoriji za entomologiju za čije su analize obezbijedena finansijska sredstva Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa iz budžetskih rezervi.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Biljke domaćini na otvorenom, na prirodnim i urbanim područjima, stajalištima duž glavnih puteva, željeznicama i drugim putevima transporta, kao i u rasadnicima, vrtnim/trgovačkim centrima za prodaju određenog bilja, drveta i kore (uključujući i neposrednu okolinu zbog rizika od širenja), pilanama za tvrdo drvo u skladu sa rizikom.	u slučaju sumnje	0,00€
	UKUPNO	0,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektor nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavlja izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Fitosanitarni inspektori prilikom slanja uzoraka u laboratoriju popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora i kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlaštene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima. U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja pojedinačni na Obrascu 2 dio 1 i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlaštena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić; prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.15. Nadzor voćnih muva iz familija *Tephritidae*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Cilj nadzora:

Nadzor nad neevropskim vrstama iz familije *Tephritidae* (non-European) se vrši radi potvrđivanja statusa da je Crna Gora slobodna od ovih štetnih organizama i u cilju ispunjavanja fitosanitarnih zahtijeva prilikom izvoza određenih vrsta plodova, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad: *Surveillance of non-EU Tephritidae in the EU* (Pest survey card on Surveillance of non-EU Tephritidae in the EU, *Anastrepha ludens*, *Bactrocera zonata*, *Bactrocera dorsalis*, *Rhagoletis fausta*, *Rhagoletis pomonella*, *Ceratitidis rosa* and *C. quilicii*):

[Surveillance of non-EU Tephritidae in the EU \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Anastrepha ludens \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Bactrocera zonata \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Bactrocera dorsalis \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Rhagoletis fausta \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Rhagoletis pomonella \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor obuhvata utvrđivanje prisustva voćnih muva *Anastrepha ludens* (Loew); *Bactrocera zonata* (Saunders); *Rhagoletis pomonella* (Walsh); *Rhagoletis cingulata* (Loew); *Rhagoletis completa* Cresson; *Bactrocera dorsalis*, *Ceratitis rosa* and *C. quilicii*.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
u distributivnim centrima, pijacama i voćnim zasadima Postavljanje i očitavanje klopki sa atraktantima i žutih ljepljivih ploča vrši odgovorno lice.	po analizi rizika i procjeni odgovornog lica entomološke laboratorije u skladu sa prijavom programa	4.000,00€
UKUPNO		4.000,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori uzimaju uzorke, sa simptomima, plodova osjetljivih vrsta voća iz uvoza radi laboratorijskih analiza u skladu sa instrukcijom koja je pripremljena u skladu sa naučnim saznanjima preuzetim iz Pest survey card (EFSA).

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Odgovorno lice, nakon izvršenih terenskih i laboratorijskih aktivnosti Upravi dostavlja izvještaj. Odgovorno lice dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera. Za praćenje voćnih muva *Rhagoletis cingulate*, *Rhagoletis pomonella* i *Rhagoletis completa* koriste se žute ljepljive ploče koje su nabavljene u okviru GIZ projekta, dok se za praćenje *Bactrocera zonata* i *Bactrocera dorsalis* koriste Jackson klopke sa atraktantima takođe nabavljene u okviru GIZ projekta, a za ostale nabavku vrši Uprava iz Programa 4.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.16. Nadzor *Spodoptera frugiperda* (Smith)

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioriternih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Spodoptera frugiperda* ("Službeni list CG", broj 13/24)¹⁸.

Cilj nadzora:

Nadzor *Spodoptera frugiperda* se vrši radi otkrivanja pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja štetnog organizma, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad: *Spodoptera frugiperda* (Pest survey card on *Spodoptera frugiperda*): [Spodoptera frugiperda \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor se vrši na određenom bilju - plodovima bilja *Capsium L.*, *Momordica L.*, *Solanum aethiopicum L.*, *Solanum macrocarpon L.* i *Solanum melongena L.* i bilju vrsta *Zea mays L.*, *Asparagus officinalis L.*, *Chrysanthemum L.*, *Dianthus L.* i *Pelargonium l.*, osim sjemena; i drugim biljkama domaćinima u skladu sa propisom.

Nadzor se sprovodi na osnovu rizika radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma na biljkama domaćinima, u odgovarajuće vrijeme tokom godine, na osnovu naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici za nadzor štetnog organizma *Spodoptera frugiperda* (EFSA Pest Survey Card on *Spodoptera frugiperda*).

Nadzor se vrši:

- u proizvodnim jedinicama, proizvodnji bilja *Zea mays L.*, *Capsium L.* i *Solanum melongena L.* postavljanjem i očitavanjem feromonskih klopki od strane odgovornog lica entomološke laboratorije;
- u carinskim skladištima, rasadnicima, vrtnim centrima i maloprodajnim objektima pregledom "određenog bilja" i biljaka domaćina od strane fitosanitarne inspekcije;

Nadzor se sastoji od:

- a) upotrebe feromonskih klopki,
- b) vizuelnog pregleda "određenog bilja" i biljaka domaćina i u slučaju sumnje na infestaciju štetnim organizmom, uzorkovanja i identifikacije.

Obaveze ovlašćene institucije:

Odgovorno lice vrši vizuelne preglede u proizvodnji paprike, plavog patlidžana i kukuruza, postavlja i očitava feromonske klopke za praćenje štetnog organizma o čemu Upravi dostavlja zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
Vizuelni pregledi u proizvodnji paprike, plavog patlidžana i kukuruza, postavlja i očitava feromonske klopke za praćenje štetnog organizma	po analizi rizika i procjeni odgovornog lica entomološke laboratorije u skladu sa prijavom programa	4.000,00€
Ukupno		4.000,00€

¹⁸ U ovaj Pravilnik prenijeta je Implementirajuća Regulativa Evropske Komisije (EU) 2023/1134 od 8. juna 2023. o mjerama za sprečavanje unošenja organizma *Spodoptera frugiperda* (Smith) na područje Unije, njegovog odomaćivanja i širenja unutar područja Unije

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori vrše zdravstvene vizuelne preglede na određenom bilju i biljkama domaćinima prilikom uvoza pošiljki porijeklom iz vanevropskih država. Vizuelni zdravstveni pregledi navedenih plodova i uzorkovanje biljnog materijala se vrši u skladu sa instrukcijom koja je pripremljena u skladu sa naučnim saznanjima preuzetim iz Pest survey card on *Spodoptera frugiperda* (EFSA). Fitosanitarni inspektori u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma uzorkuju biljni materijal radi laboratorijskog ispitivanja.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Snježana Hrnčić, prof. dr Sanja Radonjić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.17. Nadzor *Tecia solanivora* (TECASO)**Pravni osnov:**

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Cilj nadzora:

Nadzor vrši se radi otkrivanja pojave odnosno prisustva i sprječavanja unošenja *Tecia solanivora*, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad: *Tecia solanivora* (Pest survey card on *Tecia solanivora*):

[Tecia solanivora \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor se vrši vizuelnim pregledima od strane fitosanitarnih inspektora na prisustvo oštećenja koje pričinjavaju larve moljca: krtola merkantilnog krompira kod registrovanih i neregistrovanih proizvođača i krtola sjemenskog krompira kod registrovanih proizvođača. Ovi pregledi se vrše u skladištu i/ili prilikom vađenja krtola krompira sa parcela. Fitosanitarni inspektori u slučaju sumnje na prisustvo moljca uzorkuju krtole krompira radi laboratorijskog ispitivanja za koja su obezbijedena finansijska sredstva Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa iz budžetskih rezervi.

U sklopu stručne kontrole vrše se vizuelni pregledi krtola sjemenskog krompira na prisustvo štetnog organizma *Tecia solanivora*, uzorkovanih u skladištima.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
krtola merkantilnog krompira kod registrovanih i neregistrovanih proizvođača i krtola sjemenskog krompira kod registrovanih proizvođača	u slučaju sumnje	0,00€
UKUPNO		0,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori prilikom vršenja nadzora nad štetnim organizmima *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter sepedonicus* i *Epitrix* vrstama, vrše vizuelni pregled krtola krompira i radi blagovremenog uočavanja znakova prisustva štetnog organizma *Tecia solanivora*. U slučaju sumnje na njegovo prisustvo, uzoke šalju u entomološku laboratoriju. Fitosanitarni inspektori, takođe uzimaju uzorke napadnutih krtola krompira iz uvoza radi laboratorijskih analiza. Radi efikasnijeg vršenja nadzora, za preglede i uzorkovanje koristiti instrukcije. Za vizuelne preglede, takođe se koriste naučne i tehničke informacije navedene u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad štetnim organizmom *Tecia solanivora* (Pest survey card on *Tecia solanivora*).

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja izvještaj. Odgovorno lice dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima. U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizma ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Snježana Hrnčić, prof. dr Sanja Radonjić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.18. Nadzor *Popillia japonica*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Popillia japonica* Newman ("Službeni list CG", br. 111/24 i 19/26)^{19, 19}

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi sprječavanja unošenja štetnog organizma.

Popillia japonica je prioritetni štetni organizam tj. ima najozbiljniji potencijalni ekonomski i socijalni uticaj, kao i uticaj na životnu sredinu.

Nadzor se vrši radi sprječavanja unošenja štetnog organizma, u skladu sa preporukama i informacijama iz EFSA kartice - Pest survey card on *Popillia japonica* na osnovu kojih je sačinjena instrukcija za fitosanitarne inspektore: [Popillia japonica \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

---

¹⁹ U ovaj Pravilnik prenesena je Implementirajuća Uredba Komisije (EU) 2023/1584 od 1. avgusta 2023. o mjerama za sprečavanje odomaćivanja i širenja štetnog organizma *Popillia japonica* Newman i o mjerama za iskorjenjivanje i obuzdavanje štetnog organizma unutar određenih obilježenih područja teritorije Unije i Implementirajuća Regulativa (EU) 2025/1313 od 3. jula 2025. o izmjeni Implementirajuće Regulative (EU) 2023/1584 u pogledu liste obilježenih područja za suzbijanje širenja (obuzdavanje) štetnog organizma *Popillia japonica* Newman u Italiji.

Obim nadzora:

Popillia japonica je visoko polifagna vrsta, imaga se hrane velikim brojem gajenih i divljih biljnih vrsta.

Prema podacima iz Portugalije nađena je na: *Acer spp.*, *Asparagus officinalis*, *Glycine max*, *Malus spp.*, *Medicago sativa*, *Phaseolus vulgaris*, *Populus spp.*, *Prunus spp.*, *Quercus spp.*, *Rosa spp.*, *Rubus spp.*, *Tilia spp.*, *Ulmus procera*, *Vitis spp.* and *Zea mays*.

Prema podacima iz Italije/Lombardije nađena je na: *Vitis vinifera*, *Vitis spp.*, *Corylus spp.*, *Vaccinium spp.*, *Rubus spp.*, *Ribes nigrum*, *Aronia arbutifolia*, *Prunus avium*, *Prunus spp.*, *Actinidia arguta*, *Actinidia chinensis*, *Humulus spp.*, *Zea mays*, *Glycine max*, *Rosa spp.*, *Malus spp.*, *Tilia spp.*, *Betula spp.*, *Crataegus spp.*, *Hibiscus spp.*, *Wisteria spp.*, *Parthenocissus spp.*, *Oenothera spp.*, *Reynoutria japonica*, *Salix spp.*, *Urtica spp.*, *Convolvulus spp.*, *Rumex spp.*, *Hypericum perforatum*, *Lythrum salicaria*, *Alnus spp.*, *Ulmus spp.*, *Carpinus spp.*, *Artemisia spp.*, *Morus spp.*, *Rumex spp.*, *Pyrus spp.* ***Vitis spp.*, *Prunus spp.*, *Zea mays*, *Glycine max* i *Rosa spp.*** su prioritetni domaćini za nadzor radi detekcije, u području gdje nije prisutan štetni organizam.

Nadzor se vrši postavljanjem i očitavanjem klopki za hvatanje imaga i vizuelnim pregledom - utvrđivanjem prisustva imaga na biljkama domaćinima ili utvrđivanjem znakova ishrane imaga (na lišću, cvjetovima ili plodovima) u vrtnim centrima i rasadnicima, koji su rizične lokacije, uključujući okolinu tih lokacija.

Faktori rizika:

Mjesta unošenja biljaka domaćina, vrtni centri i rasadnici su rizične lokacije, uključujući okolinu tih lokacija. Površine sa velikim travnjacima, kao najatraktivnija mjesta ovipozicije za ženke, se smatraju rizičnim područjima.

Aerodromi su obično okruženi velikim travnjacima ili osjetljivim biljkama, pa su rizični u smislu oba faktora.

Obaveze ovlaštene institucije:

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlaštena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
biljne vrste iz rodova: <i>Acer</i> , <i>Aesculus</i> , <i>Betula</i> , <i>Castanea</i> , <i>Juglans</i> , <i>Malus</i> , <i>Platanus</i> , <i>Populus</i> , <i>Prunus</i> , <i>Rosa</i> , <i>Rubus</i> , <i>Salix</i> , <i>Tilia</i> , <i>Ulmus</i> , <i>Vitis</i> i <i>Zea</i> .	po analizi rizika i procjeni odgovornog lica entomološke laboratorije u skladu sa prijavom programa	3.500,00€
UKUPNO		3.500,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori vrše zdravstvene vizuelne preglede prilikom uvoza određenog bilja definisanog Pravilnikom o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Popillia japonica*

Newman ("Službeni list CG", broj 111/24), a naročito biljnih vrsta iz rodova: *Acer*, *Aesculus*, *Betula*, *Castanea*, *Juglans*, *Malus*, *Platanus*, *Populus*, *Prunus*, *Rosa*, *Rubus*, *Salix*, *Tilia*, *Ulmus*, *Vitis* i *Zea*, imajući u vidu prisustvo štetnog organizma u zemljama iz kojih se uvozi, kao i prilikom kontrole registrovanih subjekata.

Fitosanitarni inspektori prilikom pregleda vinograda radi uzorkovanja lišća vinove loze za laboratorijske analize na *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence doree), vrše preglede na prisustvo štetnog organizma *Popillia japonica* i znakova njegovog prisustva (ishrane na lišću loze).

Fitosanitarni inspektori vrše zdravstvene preglede određenog bilja u rasadnicima, vrtnim i trgovačkim centrima i nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu vrste i količini bilja, kao i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Zdravstvene preglede u rasadnicima, vrtnim i trgovačkim centrima u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja i ista su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Popillia japonica*, bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji.

Zdravstvene preglede u urbanim sredinama u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja vrše javne komunalne službe/zelenila i njihova lica odgovorna za zdravlje bilja koja su dužna da, ukoliko primjete bilo kakve simptome koji ukazuju na prisustvo *Popillia japonica*, bez odlaganja prijaviti fitosanitarnoj inspekciji. Odgovorna lica nakon izvršenog vizuelnog pregleda Upravi - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja dostavljaju izvještaj na Obrascu 1 iz Priloga ovog programa, koji sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija prof. dr Snježana Hrnčić, prof. dr Sanja Radonjić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.19. Nadzor *Thaumatotibia leucotreta*

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Cilj nadzora:

Nadzor se vrši radi potvrđivanja statusa da je Crna Gora slobodna od štetnog organizma, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad:

Thaumatotibia leucotreta (arcgis.com)

Obim nadzora:

Nadzor se vrši u proizvodnji na biljnim vrstama: *Citrus* spp., *Capsicum* spp., *Vitis* spp., kao i u vrtnim centrima i rasadnicima.

Osim navedenih, značajni domaćini su: *Prunus persica*, *Phaseolus* spp., *Punica granatum*, *Zea mays*, *Gossypium* spp., *Persea americana*, *Psidium guajava*, *Mangifera indica*, *Rosa* spp., *Solanum melongena*, *Quercus robur* and *Olea europaea*.

Obaveze ovlašćene institucije:

Odgovorno lice vrši vizuelne preglede, postavlja i očitava feromonske klopke za praćenje štetnog organizma o čemu Upravi dostavlja zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
biljne vrste: <i>Citrus</i> spp., <i>Capsicum</i> spp., <i>Zea mays</i> , <i>Vitis</i> spp., <i>Prunus persica</i> , <i>Phaseolus</i> spp. i <i>Punica granatum</i> .	po analizi rizika i procjeni odgovornog lica entomološke laboratorije u skladu sa prijavom programa	3.500,00€
UKUPNO		3.500,00€

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori vrše zdravstvene vizuelne preglede sljedećih plodova prilikom uvoza: narandža, mandarina, grejpfrut, paprika, breskva, nektarina, nar. U plodovima limuna i limete gusjenica ne može završiti svoj razvoj te se ove vrste ne smatraju domaćinima. Fitosanitarni inspektori uzorkuju plodove sa sumnjom na prisustvo štetnog organizma radi laboratorijskih analiza. Pregled plodova i uzorkovanje se vrši u skladu sa instrukcijom.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.20. Nadzor *Phyllosticta citricarpa***Pravni osnov:**

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Phyllosticta citricarpa* (McAlpine) Van der Aa ("Službeni list CG", broj 119/22)²⁰;

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioriternih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Cilj nadzora:

Nadzor vrši se radi sprječavanja unošenja i širenja štetnog organizma *Phyllosticta citricarpa*, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad: *Phyllosticta citricarpa* (Pest survey card on *Phyllosticta citricarpa*):

[Phyllosticta citricarpa \(arcgis.com\)](http://Phyllosticta.citricarpa(arcgis.com))

Obim nadzora:

Program nadzora *Phyllosticta citricarpa* obuhvata vizuelne preglede i uzorkovanje plodova, listova i grančica bilja *Citrus* L., *Fortynella* Swingle, *Poncirus* Raf. i njihovih hibrida u proizvodnim

²⁰ Pravilnik je usklajđen sa Regulativom Komisije (EU) 2022/632 od 13. aprila 2022. o utvrđivanju privremenih mjera za navedene plodove porijeklom iz Argentine, Brazila, Južne Afrike, Urugvaja i Zimbabvea radi sprečavanja unošenja u Uniju i širenja unutar Unije štetnog organizma *Phyllosticta citricarpa* (McAlpine) Van der Aa

zasadima, skladištima i pakirnicama, vrtnim centrima i rasadnicima i javnim površinama u skladu sa rizikom.

Uzorkovanje:

Fitosanitarni pregledi i uzorkovanje plodova, a u slučaju sumnje listova i grančica, bilja *Citrus L.*, *Fortynella Swingle*, *Poncirus Raf.* i njihovih hibrida vrše fitosanitarni inspektori u skladu sa instrukcijom.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
<i>Citrus L.</i> , <i>Fortynella Swingle</i> , <i>Poncirus Raf.</i> i njihovih hibrida*	po analizi rizika i procjeni odgovornog lica laboratorije u skladu sa prijavom programa	
Ukupno		5.000,00€

*inspekcija dostavlja onoliko broj uzoraka koji obezbjeđuje upotrebu punog kapacitea u skladu sa cijenom metode za ispitivanje;

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Fitosanitarni inspektori prilikom uzorkovanja za laboratorijske analize popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora i kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Odgovorno lice uspostavlja molekularnu metodu za detekciju štetnog organizma u skladu sa dijagnostičkim protokolom PM 7/017 (3) *Phyllosticta citricarpa* (formerly *Guignardia citricarpa*). Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu biljnog materijala jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na propisanom obrascu dostavlja, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju, fitosanitarnom inspektorima koji je izvršio uzorkovanje i Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja pojedinačni izvještaj na Obrascu 2 dio 1 i zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizma ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice dr Jelena Lazarević/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.21. Nadzor *Ceratocystis platani*

Pravni osnov:

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Ceratocystis platani* (J.M. Walter) Engelbr. & T.C. Harr.* ("Službeni list CG", broj 6/25)²¹

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26);

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Cilj nadzora:

Nadzor vrši se radi sprječavanja unošenja i širenja štetnog organizma *Ceratocystis platani*, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad: *Ceratocystis platani* (Pest survey card on *Ceratocystis platani*):

Ceratocystis platani (arcgis.com)

Obim nadzora:

Program nadzora *Ceratocystis platani* obuhvata vizuelne preglede i uzorkovanje bilje roda *Platanus* L u vrtnim centrima i rasadnicima, javnim površinama, lokacijama gdje se uvezeno drvo ili drveni proizvodi od bilja *Platanus*, skladište ili transportuju: pilane, objekti za pakovanje, skladišta u skladu sa rizikom.

Uzorkovanje:

Fitosanitarne preglede i uzorkovanje bilja roda *Platanus*, vrši odgovorno lice.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovane finansije
Bilje roda <i>Platanus</i>	
Ukupno	3.000,00€

Obaveze odgovornog lica:

Odgovorno lice prilikom uzorkovanja za laboratorijske analize popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora čija kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Odgovorno lice vrši morfološku identifikaciju štetnog organizma u skladu sa dijagnostičkim protokolom PM 7/14 (2) *Ceratocystis platani*.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu biljnog materijala jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 dostavlja, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju, Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja.

²¹U ovaj Pravilnik djelimično je prenijeta Implementirajuća Uredba Komisije (EU) 2022/1629 od 21. septembra 2022. o utvrđivanju mjera za obuzdavanje širenja fitopatogene gljive *Ceratocystis platani* (J.M. Walter) Engelbr. & T.C. Harr. u obilježenim područjima i Implementirajuća Uredba Komisije (EU) 2024/594 od 20. februara 2024. o izmjeni Implementirajuće Uredbe Komisije (EU) 2022/1629 u pogledu liste obilježenih područja za sprečavanje širenja štetnog organizma *Ceratocystis platani* (J.M. Walter) Engelbr. & T.C. Harr.

Odgovorno lice, nakon izvršenih laboratorijskih analiza Upravi dostavlja zbirni izvještaj na Obrascu 2 dio 2 iz Priloga ovog programa sa podacima o analiziranim uzorcima i rezultatima laboratorijskih ispitivanja.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice dr Jelena Lazarević/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.22. Nadzor nad određenim prioritetnim štetnim organizama prilikom uvoza

Pravni osnov:

Liste štetnih organizama bila, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 37/25).

Liste štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom ("Službeni list CG", broj 41/26).

Lista prioritetnih štetnih organizama ("Službeni list CG", broj 29/26).

Cilj nadzora:

Prilikom kontrole uvoza fitosanitarni inspektori vrše zdravstveni pregled pošiljki bilja u cilju utvrđivanja sledećih prioritetnih štetnih organizama: *Agrilus anxius*, *Bactericera cockerelli* (Sulc.), *Conotrachelus nenuphar* (Herbst) i *Dendrolimus sibiricus* Tschetverikov, uz korišćenje naučnih i tehničkih informacija za vrste roba kojima se prenose i rasprostranjenost ovih štetnih organizama navedenih u EFSA Kartici sa informacijama za nadzor nad:

[Agrilus anxius \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Bactericera cockerelli \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Conotrachelus nenuphar \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

[Dendrolimus sibiricus \(arcgis.com\)](http://arcgis.com)

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj uzoraka	Projektovane finansije
vrste roba po instrukciji kojima se prenose: <i>Agrilus anxius</i> , <i>Bactericera cockerelli</i> (Sulc.), <i>Conotrachelus nenuphar</i> (Herbst) i <i>Dendrolimus sibiricus</i> Tschetverikov	u slučaju sumnje	0,00€
UKUPNO		0,00€

Fitosanitarni inspektori vrše vizuelne preglede i u slučaju sumnje na prisustvo navedenih prioritetnih štetnih organizama uzorke – insekte (imaga, larve i druge simptome) šalju radi laboratorijskog ispitivanja, a troškovi padaju na teret uvoznika.

Obaveze ovlašćene laboratorije:

Laboratorijska ispitivanja vrše se u skladu sa metodama EPPO dijagnostičkim postupcima.

U slučaju laboratorijske potvrde navedenog štetnog organizama ovlašćena laboratorija obavještava hitno Upravu i fitosanitarnog inspektora u cilju preduzimanja mjera.

Za svaku izvršenu laboratorijsku analizu jedan primjerak pojedinačnog Izvještaja o izvršenom laboratorijskom ispitivanju na Obrascu 2 dio 1 dostavlja se Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja, a drugi fitosanitarnom inspektoru koji je izvršio uzorkovanje, u najkraćem mogućem roku nakon pristizanja uzoraka u laboratoriju.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija odgovorno lice prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Snježana Hrnčić/Nacionalna referentna fitosanitarna laboratorija.

1.1.23. Program službenih kontrola ispunjavanja propisanih uslova radi upisa subjekta u odgovarajući registar u Upravi i provjeru već registrovanih subjekata

Kontrola objekata na terenu vrši se u cilju provjere ispunjavanja propisanih uslova radi upisa subjekta u odgovarajući registar u Upravi i provjeru već registrovanih subjekata.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj	Projektovane finansije
provjere ispunjavanja propisanih uslova radi upisa subjekta u odgovarajući registar u Upravi i provjeru već registrovanih subjekata	najmanje jednom godišnje	0,00€
UKUPNO		0,00€

1.1.24 Kontrola objekata za tretiranje i označavanje drvenog materijala za pakovanje prije registracije subjekata

Kontrola obuhvata provjeru ispunjavanja uslova objekata prije registracije subjekata koji su podnijeli zahtjev za tretiranje i označavanje drvenog materijala za pakovanje, u skladu sa Pravilnikom o fitosanitarnim mjerama za drveni materijal za pakovanje u međunarodnom prometu ("Službeni list CG", broj 4/10). Kada Upravi subjekt podnese zahtjev za tretiranje i/ili označavanje drvenog materijala za pakovanje, Uprava kopiju istog dostavlja odgovornom licu Biotehničkog fakulteta doc. dr Milić Čuroviću radi provjere ispunjavanja uslova u objektu u skladu sa Pravilnikom o fitosanitarnim mjerama za drveni materijal za pakovanje u međunarodnom prometu ("Službeni list CG", broj 4/10).

Izvještavanje odgovornog lica:

Odgovorno lice, nakon izvršenih terenskih aktivnosti kontrole objekata, Upravi dostavlja izvještaj o ispunjenosti propisanih uslova za tretiranje i označavanje drvenog materijala za pakovanje u skladu sa Pravilnikom o fitosanitarnim mjerama za drveni materijal za pakovanje u međunarodnom prometu ("Službeni list CG", broj 4/10).

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani broj	Projektovane finansije
registrovani subjekti za tretiranje i označavanje drvenog materijala za pakovanje	zavisi od broja podnosioca zahtjeva	*
UKUPNO		*

*S obzirom da kontrola ispunjavanja uslova objekta zavise od podnošenja zahtjeva subjekta Upravi, projektovane finansije u iznosu od 200 eura za jedan objekat obezbijedena su Komponentom 1.3 Hitne fitosanitarne mjere, ovog Programa iz budžetskih rezervi.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija:

Biotehnički fakultet dekan dr Igor Pajović – odgovorno lice doc. dr Milić Čurović.

KOMPONENTA 1.2 EDUKACIJE

U cilju efikasnijeg sprovođenja Programa fitosanitarnih mjera vrši se edukaciju lica uključenih u nadzor (fitosanitarna inspekcija, proizvođači, uvoznici, ovlašćeni pružalac usluga i drugo). Uprava organizuje edukativne radionice u skladu sa posebnim Programom obuke:

Redni broj	Naziv obuke
1.	Stručno osposobljavanje lica za izdavanje biljnih pasoša: edukacija odgovornih lica za zdravstvenu kontrolu bilja i priprema za ispit.
2.	Obuka fitosanitarnih inspektora u cilju implementacije Programa zdravstvene zaštite bilja - Komponenta 1.1 Nadzori nad prioritenim i drugim karantinski štetnim organizmima.
3.	Ostale obuke u skladu sa ukazanim potrebama.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Procjena:

Sprovodilac obuka	Ciljna grupa	Projektovani broj radionica	Projektovane finansije
Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja, odgovorna lica uključena u nadzor	Fitosanitarna inspekcija, proizvođači i uvoznici ovlašćeni za izdavanje biljnih pasoša i druga lica zavisno od teme obuke.	Najmanje 10	0,00€
UKUPNO			0,00€

Komponenta 1.2.1 Podrška organizaciji javne izložbe pod nazivom „skriveni junaci šuma“

Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore, u saradnji sa partnerskim institucijama, realizuje naučnoistraživački projekat „Biodiverzitet gljiva kao indikator zdravstvenog stanja šuma pod pritiskom klimatskih promjena“, koji finansira Ministarstvo prosvjete i nauke i inovacija. U okviru projekta realizovaće se javna izložba pod nazivom „Skriveni junaci šuma“. Izložba će biti organizovana u Kuslevovoj kući, prestižnoj galeriji Glavnog grada Podgorice, u periodu od 28. septembra do 16. oktobra 2026. godine.

Cilj izložbe je da ukaže na značaj šuma, funkciju gljiva u šumama, kao i na značaj gljiva za očuvanje šuma. Izložba je edukativno - popularnog karaktera, namenjena širokom krugu korisnika, a posebno

mladima. Takođe promovise značaj nauke u društvu. U sklopu izložbe biće organizovani prateći programi koji treba dodatno da naglase i istaknu značaj šuma, kao što su naučna tribina i predavanja domaćih i stranih predavača, kao i radionice za rad sa djecom i mladima.

Procjena:

R.br.	Opis	Projektovane finansije
1.	Podrška organizaciji javne izložbe pod nazivom „Skriveni junaci šuma“ (tehnička podrška u organizovanju izložbe i naučne tribine; izrada i štampa promotivnog i edukativnog materijala)	1.000,00
UKUPNO		1.000,00

1.3 HITNE FITOSANITARNE MJERE

Hitne fitosanitarne mjere obuhvataju praćenje pojave, kao i predlog mjera za suzbijanje štetnih organizama, procjenu mogućih šteta na bilju, biljnim proizvodima i objektima pod nadzorom, vršenje laboratorijskih ispitivanja uzetih uzoraka, kao i nabavku nedostajuće laboratorijske opreme i hemikalija, pravovremeno obavještavanje putem medija, savjeta i objavljivanja stručnih publikacija o pojavi, širenju i načinu suzbijanja štetnih organizama, instrukcija i vodiča za hitne fitosanitarne mjere, troškove međunarodne saradnje i druge poslove. Naknada šteta se vrši u cilju smanjenja obima gubitaka na poljoprivrednim kulturama u skladu sa zakonom.

U svrhu brzog reagovanja u situacijama neočekivane i iznenadne pojave štetnih organizama, koja se ne može predvidjeti i koja zahtijeva neodložno sprovođenje hitnih fitosanitarnih mjera, radi zaštite zdravlja bilja i sprječavanje nastanka većih ekonomskih šteta, izvršiće se hitna nabavka potrebne opreme i materijala, odgovarajuće stručne aktivnosti na terenu, kao i usluge laboratorijskih ispitivanja. Sprovođenje ovih aktivnosti zavisice od situacije i zahtjeva u trenutku iznenadne situacije, po uputstvima, nalogima i/ili rješenjima direktora Uprave.

Hitne fitosanitarne mjere obuhvataju praćenje pojave, kao i predlog mjera za suzbijanje štetnih organizama, procjenu mogućih šteta na bilju, biljnim proizvodima i objektima pod nadzorom, vršenje laboratorijskih ispitivanja uzetih uzoraka, kao i nabavku nedostajuće laboratorijske opreme i hemikalija, pravovremeno obavještavanje putem medija, savjeta i objavljivanja stručnih publikacija o pojavi, širenju i načinu suzbijanja štetnih organizama, instrukcija i vodiča za sprovođenje hitnih fitosanitarnih mjera, troškove međunarodne saradnje i druge poslove.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka: savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

1.3.1 Hitne mjere – Nadzor u obilježenim područjima *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence doree)

Naredba o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, širenja i iskorjenjivanje fitoplazme Grapevine flavescence doree ("Službeni list CG", broj 26/25);

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za suzbijanje štetnog organizma Grapevine Flavescence doree u obilježenim područjima ("Službeni list CG", br. 105/25 i 1/26).

Nakon utvrđenog prisustva štetnog organizma *Candidatus Phytoplasma vitis* (Flavescence doree) na vinovoj lozi 2021. godine, uspostavljeno je obilježeno područje u Godinju, opština Bar. Novi nalazi štetnog organizma potvrđeni su 2023. godine u obilježenom području u lokaliteu Gluhi Do, Bar na osnovu čega je prošireno obilježeno područje.

Obilježeno područje Godinje (br. 04-309/21-UPI-5030/2 od 28.09.2023.) UKIDA SE i prestaje sprovođenje mjera na lokalitetu Godinje, jer na osnovu rezultata nadzora, tokom dvije godine nakon posljednjeg nalaza štetnog organizma fitoplazme Candidatus Phytoplasma vitis u vinovoj lozi nije utvrđeno ponovo njegovo prisustvo u tom obilježenom području.

Rješenjem broj 04-309/21-UPI-5030/7 od 15.12.2025. godine UKIDA SE OBILJEŽENO PODRUČJE i prestaje sprovođenje mjera na lokalitetim Gluhi Do, jer na osnovu rezultata nadzora, tokom dvije godine nakon posljednjeg nalaza štetnog organizma fitoplazme Candidatus Phytoplasma vitis u vinovoj lozi nije utvrđeno ponovno njegovo prisustvo u tom obilježenom području. Ovim Rješenjem stavlja se van snage rješenje br. 04-309/21-UPI-5030/6 od 8.01.2025. godine.

Zbog novog pozitivnog nalaza 2024. godine, u lokalitetu Mataguži, Zeta, obilježava se područje Zeta (Rješenje br. 04-309/21-UPI-5030/4 od 15.08.2024. godine.)

<https://www.gov.me/clanak/obiljezena-podrucja-candidatus-phytoplasma-vitis>

Obilježeno područje sastoji se od zaraženog i sigurnosnog područja.

U obilježenom području vrši se:

1. intenzivno praćenje simptoma u zasadima vinove loze u zaraženom području sa uzorkovanjem lišća u slučaju uočavanja simptoma;
2. intenzivno praćenje simptoma u zasadima vinove loze u sigurnosnom području sa uzorkovanjem lišća u slučaju uočavanja simptoma;
3. praćenje vektora pomoću žutih ljepljivih ploča u obilježenom području;
4. laboratorijske analize uzoraka bilja.

U obilježenom području Mataguži, GPS kordinate: N 42.3249978, E 19.2833742, u kojem je 14. 08. 2024. godine potvrđeno prisustvo štetnog organizma fitoplazme Candidatus Phytoplasma vitis koja prouzrokuje zlatnu žuticu vinove loze Grapevine flavescence dorée (Izveštaj Univerziteta u Novom sadu, Poljoprivredni fakultet, Laboratorija za biološka ispitivanja i pesticide, Republika Srbija, br. 04-309/21-UPI-5030/) na jednom čokotu vinove loze (*Vitis vinifera*), nastavlje se sprovođenje fitosanitarnih mjera u obilježenom području tokom 2026. godine u skladu sa Naredbom o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, širenja i iskorjenjivanje fitoplazme Grapevine flavescence dorée* („Sl. list CG,, br. 26/25): vizuelni pregledi biljaka vinove loze na simptome fitoplazme i uzorkovanje simptomatičnog lišća vinove loze.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj uzoraka	Projektovane finansije
1.	Fitosanitarni inspektori uzimaju uzorke biljnog materijala u slučaju prisustva simptoma na vinovoj lozi, u obilježenom području.	120	120x50,00€=6.000,00€
2.	Fitosanitarni inspektori uzimaju uzorke biljnog materijala u slučaju prisustva simptoma na vinovoj lozi, van obilježenog područja.	70	70x50,00€=3.500,00€
3.	Uzorci iz Komponente 1.1.13 za koje se obezbjeđuju finansijska sredstva ovom Komponentom 1.4.1.	30	30x50,00€=1.500,00€
UKUPNO		220	11.000,00

Obaveze fitosanitarne inspekcije:

Redni broj 1 i 2: Fitosanitarni inspektori uzimaju 120 uzoraka biljnog materijala u slučaju prisustva simptoma na vinovoj lozi, u obilježenom području. Fitosanitarni inspektori popunjavaju Obrazac 1 iz priloga ovog programa sa podacima o pregledima, uzetim uzorcima, mjestu i datumu vršenja pregleda i uzorkovanja, nazivu biljne vrste, sorte i količini materijala, GPS koordinatama i fotografije kao dokaz. Primjerak ostaje kod inspektora i kopija se dostavlja Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja u najkraćem mogućem roku nakon uzorkovanja.

Redni broj 3: Uzorci iz Komponente 1.1.13

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka; savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

1.3.2 Hitne mjere

U slučaju sumnje na prisustvo štetnih organizama na bilju, u svrhu brzog reagovanja u situacijama neočekivane i iznenadne pojave štetnih organizama, koja se ne može predvidjeti, radi zaštite zdravlja bilja i sprječavanje nastanka većih ekonomskih šteta, izvršice se uzorkovanje i laboratorijsko ispitivanje uzoraka.

U okviru ove komponente programa opredijeljena su i finansijska sredstva za laboratorijske analize:

- za uzorke biljnog materijala sa opravdanom sumnjom o prisustvu štetnog organizma: *Synchytrium endobioticum*;
- iznenadni pronalazak štetnog organizma: *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita* i *Epitrix tuberis*, *Anoplophora chinensis*, *Anoplophora glabripennis*, *Aromia bungii*, *Tecia solanivora* (TECASO), *Agrilus planipennis* i drugi štetni organizmi u skladu sa ovim Programom.

R.br.	Opis	Broj uzoraka	Projektovane finansije
1.	uzorke u slučaju prisustva simptoma	u slučaju sumnje	
UKUPNO			5.475,00

KOMPONENTA 1.3.3 Nadoknada za vrijednost uzetog uzorka

Nadoknada za vrijednost uzetog uzorka pripada neregistrovanim (malim) proizvođačima, ispod 1.000m² i registrovanim proizvođačima. Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu za vrijednost uzetog uzorka, isti se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik nadležnog inspektora o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

Finansijska sredstva za nadoknada za vrijednost uzetog uzorka predviđena su komponentom programa: Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa.

REZIME PROGRAMA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BILJA

Period realizacije Programa zdravstvene zaštite bilja: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – **99.475,00.**

Način kontrole: Administrativnu kontrolu i po potrebi terensku vrši:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora; Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja - načelnik odsjeka; savjetnici; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori, u skladu sa usvojenim procedurama za upravljanje Programom fitosanitarnih mjera.

Dodatno, Uprava/ Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja vrši i informisanje javnosti o svim aktivnostima u skladu sa ovim Programom putem medija i internet stranice Uprave.

Nosioci posla:

- ovlašćene ustanove
- pružaoci usluga;
- držaoci bilja;
- fitosanitarna inspekcija.

Izveštaj treba da sadrži sljedeće podatke: naziv mjesta i datum izvođenja fitosanitarnog pregleda (mjere), ime vlasnika/držaoca bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom, potvrdu o uzetim uzorcima, fotografije i rezultate ispitivanja. Dodatno o vizuelnom pregledu treba da sadrži podatke o mjestu i datumu vršenja pregleda, nazivu sorte i količini sadnog materijala ili veličini zasada, GPS koordinate i fotografije kao dokaz o izvršenom pregledu.

Nosioci poslova:

- blagovremeno obavještavaju i izvještavaju Upravu – Fitosanitarni sektor - Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja o izvođenju programa po naznačenim fazama u skladu sa prijavom programa i o izvršenim poslovima u cilju vršenja administrativne kontrole obavljenog posla.
- odgovorni za pravovremenost, efekte i sprovođenje programa, dostavljaju Upravi – Fitosanitarnom sektoru - Odsjeku za zdravstvenu zaštitu bilja izvještaje o sprovedenim mjerama.

Način plaćanja:

Na osnovu zaključenog ugovora, čiji sastavni dio su cijene pregleda, laboratorijskih ispitivanja i po potrebi drugih usluga, plaćanje se vrši po ispostavljenoj fakturi.

Dio do maksimalno 30% od planiranog iznosa može se uplatiti avansno za pripremu ispitnih kapaciteta potrebnih za laboratorijska ispitivanja na osnovu:

- dostavljenje popunjenje prijave sa svim potrebnim podacima u skladu sa Obrascem 3 ovog programa programa sa navedenim troškovima terena i laboratorijskih ispitivanja;
- svaki program mora da ima najmanje dva nosioca i to: odgovorno lice u skladu sa ovim programom i tehničko lice koje će biti nosilac aktivnosti.

Avansna uplata sredstava vrši se na osnovu opravdanog zahtjeva, a avansno uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava.

Nepravilne i neuredne fakture i izvještaji, kao i fakture i izvještaji bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

Finansijski rizik: U slučaju utvrđivanja prisustva karantinski štetnog organizma iz Komponenti programa biće potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva iz budžetskih rezervi.

U slučaju da držaoci bilja zahtijevaju nadoknadu za vrijednost uzetog uzorka ista se nadoknađuje iz odgovarajućih programa.

Finansijski plan:

Komponente	Vrijednost
	€
1.1 Nadzori nad prioritentnim i drugim karantinski štetnim organizmima	82.000,00
1.1.1 Nadzor <i>Globodera pallida</i> i <i>Globodera rostochiensis</i> (krompirove cistolike nematode)	6.000,00
1.1.2 Nadzor <i>Synchytrium endobioticum</i> (Potato Wart Disease)	0,00
1.1.3 Nadzor <i>Ralstonia solanacearum</i> i <i>Clavibacter sepedonicus</i>	16.500,00
1.1.4 Nadzor <i>Epitrix cucumeris</i> , <i>Epitrix papa</i> , <i>Epitrix subcrinita</i> , <i>Epitrix tuberis</i>	2.500,00
1.1.5 Nadzor <i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	6.000,00
1.1.6 Nadzor <i>Fusarium circinatum</i>	3.500,00
1.1.7 Nadzor <i>Anoplophora chinensis</i>	0,00

1.1.8 Nadzor <i>Anoplophora glabripennis</i>	0,00
1.1.9 Nadzor <i>Xylella fastidiosa</i>	10.000,00
1.1.10 Nadzor <i>Aleurocanthus spiniferus</i> u obilježenim područjima	2.000,00
1.1.11 Nadzor <i>Neoleucinodes elegantalis</i> i <i>Anthonomus eugeni</i>	5.500,00
1.1.12 Nadzor <i>Aromia bungii</i>	0,00
1.1.13 Nadzor Candidatus <i>Phytoplasma vitis</i> (Flavescence dorée) i monitoring vektora <i>Scaphoideus titanus</i>	7.000,00
1.1.14 Nadzor <i>Agrilus planipennis</i>	0,00
1.1.15 Nadzor voćnih muva iz familija <i>Tephritidae</i>	4.000,00
1.1.16 Nadzor <i>Spodoptera frugiperda</i> (Smith)	4.000,00
1.1.17 Nadzor <i>Tecia solanivora</i> (TECASO)	0,00
1.1.18. Nadzor <i>Popilia japonica</i>	3.500,00
1.1.19. Nadzor <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	3.500,00
1.1.20. Nadzor <i>Phyllosticta citricarpa</i>	5.000,00
1.1.21. Nadzor <i>Ceratocystis platani</i>	3.000,00
1.1.22 Nadzor nad određenim prioritetnim štetnim organizama prilikom uvoza	0,00
1.1.23. Program službenih kontrola ispunjavanja propisanih uslova radi upisa subjekta u odgovarajući registar u Upravi i provjeru već registrovanih subjekata	0,00
1.1.24 Kontrola objekata za tretiranje i označavanje drvenog materijala za pakovanje prije registracije subjekata	0,00
1.2 Edukacije	1.000,00
Komponenta 1.2.1 Podrška organizaciji javne izložbe pod nazivom „skriveni junaci šuma“	1.000,00
1.3 Hitne fitosanitarne mjere	16.475,00
1.3.1 Hitne mjere - Nadzor u obilježenim područjima Candidatus <i>Phytoplasma vitis</i> (Flavescence doree)	11.000,00
1.3.2 Hitne mjere	5.475,00
1.3.3 Nadoknada za vrijednost uzetog uzorka	
UKUPNO	99.475,00

PROGRAM 2 PROGRAM PRAĆENJA PROMETA I REGISTRACIJE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU I ISHRANU BILJA I ODRŽIVA UPOTREBA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Cilj: Program se sprovodi radi smanjenja rizika i mogućih negativnih efekata sredstava za zaštitu i ishranu bilja na zdravlje ljudi, bilja, životinja i životnu sredinu kroz sprovođenje obuka odnosno specijalističkog kursa, edukacija i kroz sprovođenje odgovarajućih monitoringa kao što je monitoring uređaja za upotrebu pesticida, monitoring prometa sredstava za zaštitu bilja, monitoring održive upotrebe pesticida na gazdinstvima. Program podržava i postupak registracije i postregistracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja – monitoring formulacija i rezistentnost, i podrška je realizaciji Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja uz promovisanje integralne zaštite bilja, ako i kroz realizaciju Programa monitoringa unaprjeđenja sistema za postupanje i upravljanje otpadom odnosno za postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida, kroz monitoring uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu – vode, ptice, pčele, ribe i zemljišta i izvještajno prognozne programe.

Pravni osnov: Zakon o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. Do 2026. godine („Službeni list

CG”, broj 115/21), Zakon o sredstvima za ishranu bilja (“Službeni list CG”, br. 48/07, 76/08, 73/10, 30/17 i 43/18), Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15) i godišnji plan službenih kontrola.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnica odsjeka; Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

- ovlašćene laboratorije za vršenje poslova u oblasti sredstava za zaštitu i ishranu bilja: Centar za ekotoksikološka ispitivanja d.o.o. (CETI);
- ovlašćene naučne i visoko školske ustanove iz oblasti zaštite bilja, sredstva za zaštitu i ishranu bilja: Biotehnički fakultet, Univerzitet Crne Gore;
- ovlašćene institucije za vršenje poslova u oblasti kontrole uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja: Inovaciono Preduzetnički Centar Tehnopolis d.o.o.;

AKTIVNOSTI:

KOMPONENTA 2.1: REGISTRACIJA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Monitoring podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju **Cilja 5.1 U prometu i upotrebi samo registrovani pesticidi: posebni Cilj 5.1.1 inteziviranje sprovođenja postupka registracije ili priznavanja registracije pesticida.**

U skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja u promet se mogu stavljati samo pesticidi čije su aktivne supstance odobrene i koje se nalaze na Listi aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja i koji su registrovani za promet na teritoriji Crne Gore, pod uslovom da su klasifikovani odnosno razvrstani, pakovani, označeni i ako ih prati etiketa i uputstvo za upotrebu. Lista aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja se redovno ažurira i usklađena je sa evropskom listom i objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“. S obzirom na činjenicu da Crna Gora nema proizvodnju pesticida, u Crnoj Gori uspostavljen je sistem priznavanja registracije pesticida u skladu sa Pravilnikom o priznavanju registracije sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 50/14) koji propisuje sadržaj zahtjeva za registraciju, bliže uslove i način priznavanja registracije, dodjelu jedinstvenog registracionog broja i procjenu uporedivosti prilika i klimatskih uslova, način dostavljanja i sadržaj dokumentacije za priznavanje registracije, bliži sadržaj rješenja o registraciji i visinu naknade za registraciju sredstava za zaštitu bilja.

Nakon objave javnog poziva svi proizvođači, uvoznici i distributeri sredstava za zaštitu bilja intezivirali su podnošenje zahtjeva za registraciju sredstava za zaštitu bilja radi sprovođenja administrativnih procedura u postupku registracije (2017. godine). Zainteresovanim stranama je određen period od dvije godine kako bi se blagovremeno podnijeli zahtjevi za registraciju sredstava za zaštitu bilja koja se plasiraju na tržište Crne Gore.

Zahtjevi za registraciju podnose se Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove na propisanom obrascu i uz propisanu dokumentaciju u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja (“Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14) i Pravilnikom o priznavanju registracije sredstava za zaštitu bilja (“Službeni list CG”, broj 50/14).

U skladu sa ranije donešenim odlukama sredstva za zaštitu bilja se od 30. 9. 2021. godine uvoze samo ukoliko su registrovana u Crnoj Gori.

Pregled broja ukupno podnešenih zahtjeva za registraciju:

Br.	Datum	Broj ukupno podnešenih zahtjeva
1.	31.12.2022.	104
2.	31.12.2023.	134
3.	31.12.2024.	149
4.	31.12.2025.	163

Troškove registracije snosi podnosilac zahtjeva odnosno inostrani proizvođač pesticida koji propisanu taksu uplaćuje na posebne račune (za inostrano plaćanje). Program podržava rad Komisije na postupku registracije pesticida u skladu sa odlukama Vlade i posebnim propisima, a radi realizacije plaćanja naknade članovima komisije (od prethodno uplaćenih sredstava inostranog proizvođača pesticida), procjena je da će u 2026. biti registrovano **25** proizvoda. Plaćanje Komisije se vrši u skladu sa članom 20 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, Pravilnikom o priznavanju registracije sredstava za zaštitu bilja ("Službeni list CG", broj 50/14), Zaključkom Vlade br: 07-2401 od 20. juna 2019.godine i rješenjem za Komisiju za sredstva za zaštitu bilja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede br. 05-313/22-180/1.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj registrovanih sredstava za zaštitu bilja	Projektovane finansije
1.	plaćanje Komisije za sredstva za zaštitu bilja	minimum 25	
UKUPNO			8.750,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstava za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici.

Komisija za sredstva za zaštitu bilja: rješenje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede br. 05-313/22-180/1.

KOMPONENTA 2.2: PROGRAM / MONITORING SLUŽBENIH KONTROLA PROMETA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Monitoring podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG", broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.2 Unaprijeđeni uslovi za promet pesticida i realizaciju višegodišnjeg i godišnjeg Plana službenih kontrola.

Monitoring se planira posebnim Programom koji se objavljuje u Službenom listu Crne Gore, u skladu sa analizom rizika, na osnovu dosadašnjih dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem unaprijeđivanje uslova za promet pesticida odnosno stanja u prometu pesticida u objektima za promet sredstava za zaštitu bilja u pogledu prostora, kadra i opreme kroz kontrole na licu mjesta i primjenu kontrolne liste.

U Crnoj Gori na dan 31. 12. 2025. godine u registar je upisano 8 uvoznika i 76 veleprodajnih/maloprodajnih objekata odnosno distributera za promet pesticida na malo.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj registrovanih objekata	Projektovane finansije
1.	realizacija Programa monitoringa prometa sredstava za zaštitu bilja	8 uvoznika	0,00

		76 veleprodajnih/maloprodajnih objekata	
UKUPNO			0,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

KOMPONENTA 2.3: PROGRAM REALIZACIJE SPECIJALISTIČKOG KURSA ZA PROFESIONALNE KORISNIKE PESTICIDA

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju **Cilja 5.3 Edukovana administracija, inspektori, distributeri, savjetodavaci i lica koja koriste pesticide.**

U skladu sa: članom 6 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14); Pravilnikom o programu specijalističkog kursa za sredstva za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 35/15); Pravilnikom o načinu izdavanja i izgledu legitimacije za profesionalno korišćenje sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 67/15) i Pravilnikom o uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše edukaciju lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 28/16) sprovodi se:

2.3.a specijalistički kurs za osposobljavanje profesionalnih korisnika sredstava za zaštitu bilja;

2.3.b specijalistički kurs za osposobljavanje lica odgovornih za promet sredstava za zaštitu bilja.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj registrovanih održanih kurseva	Projektovane finansije
1.	Realizacija Programa specijalističkog kursa za sredstva za zaštitu bilja	za lica odgovornih za promet sredstava za zaštitu bilja (2.3.a) minimum jedna obuka;	0,00
		za profesionalne korisnike sredstava za zaštitu bilja (2.3.b) minimum 7 obuka;	5.000,00
UKUPNO			5.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje specijalističkog kursa:

1. Za lica odgovorna za promet sredstava za zaštitu bilja (2.3.a): ovlašćena pravna lica iz oblasti sredstva za zaštitu bilja za specijalistički kurs za osposobljavanje lica odgovornih za promet sredstava za zaštitu bilja: Univerzitet Crne Gore - Biotehnički fakultet dekan i Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane, Univerzitet Donja Gorica.

2. Za profesionalne korisnike sredstava za zaštitu bilja (2.3.b): uz saradnju ovlašćene institucije za vršenje poslova u oblasti kontrole uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja: Inovaciono Preduzetnički Centar Tehnopolis doo i Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori.

KOMPONENTA 2.4: PROGRAM REALIZACIJE PERIODIČNIH PREGLEDA UREĐAJA ZA UPOTREBU PESTICIDA

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to **realizaciju Cilja 5.4 Uspostavljen i unaprijeđen sistem za uređaje za primjenu pesticida.**

Kontrola uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja podrazumijeva primjenu pravila za provjeru tehničke ispravnosti uređaja čime se obezbjeđuje ispunjavanje ekoloških zahtjeva i na najmanju moguću mjeru smanjuju štetni uticaji na zdravlje ljudi, bilja, životinja i životnu sredinu koji bi mogli prouzrokovati neispravni uređaji i u cilju uspostavljanja sistema redovnih pregleda uređaja koji su već u upotrebi.

Programom monitoringa uređaja za upotrebu pesticida određuju se vršioци, broj uređaja i kontrolne liste za uređaje za upotrebu pesticida. Cilj Programa je provjera tehničke ispravnosti i funkcionalnosti uređaja za upotrebu pesticida i provjera pojedinačnih radnih djelova tih uređaja, kao i procjena rizika po rukovaoca, ali i radnu i životnu sredinu. Programom su određeni prioriteti u skladu sa dostupnim podacima o broju uređaja za upotrebu pesticida i dobijenih rezultata na osnovu programa iz prethodnih godina, a program ne obuhvata ručne ili leđne motorne prskalice (bez barometra), kao i druge slične uređaje. Prioriteti su definisani, u skladu sa analizom rizika, na osnovu dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stvarnog uređaja za upotrebu pesticida kroz upotrebu kontrolnih lista.

Monitoring se sprovodi radi: unaprjeđenja bezbjednosti radnika koji koriste uređaje za upotrebu pesticida, kao i drugih lica koja ulaze na tretirane površine ili se nalaze u blizini istih, smanjenja potencijalnih rizika od zagađenja životne sredine i radi efikasnije kontrole štetnih organizama.

Promjene na uređajima za upotrebu pesticida mogu da dovedu do navedenih rizika, pa ih je potrebno provjeravati u cilju utvrđivanja nepravilnosti, radi njihovog otklanjanja i sprovođenja pravovremenih mjera u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu. Monitoring se planira posebnim Programom monitoringa uređaja za upotrebu pesticida koji se objavljuje u Službenom listu Crne Gore i podrazumijeva terenske obilaske i provjeru uređaja kod 40 registrovanih poljoprivrednih proizvođača, popis uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja uključujući djelove potrebne za rad uređaja (rasprskivač, manometar, filteri, sita, oprema za čišćenje rezervoara) i provjeru njihovog rada.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj	Projektovane finansije
1.	realizacija Programa monitoringa uređaja za upotrebu pesticida	– pregledanih i sertifikovanih uređaja minimum 40; – održanih edukacija minimum 2;	6.500,00
UKUPNO			6.500,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori.

Ovlašćene institucije za vršenje poslova u oblasti kontrole uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja: Inovaciono Preduzetnički Centar Tehnopolis d.o.o. odgovorna lica: diplomirani inženjer Slavica Milić i diplomirani inženjer Boban Backović.

KOMPONENTA 2.5: PROGRAM POST-REGISTRACIJSKE KONTROLE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA – MONITORING FORMULACIJA

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to **realizaciju Cilja 5.1.2 Monitoring postregistracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja**.

U skladu sa propisima za registraciju sredstava za zaštitu bilja, formulacije sredstva koje se stavljaju na tržište treba da odgovaraju formulaciji navedenoj na rješenju o registraciji. Promjene temperature, uslovi skladištenja, ambalaža i ostali faktori mogu uticati na kvalitet i svojstva sredstava za zaštitu bilja. Svaka promjena može: uticati na efikasnost sredstva za zaštitu bilja ili predstavljati opasnost za ljude, životinje, bilje ili životnu sredinu. Postregistracijska kontrola sredstava za zaštitu bilja predstavlja važnu komponentu u procesu registracije, prometa i upotrebe sredstva za zaštitu bilja. Objaviće se posebni **Program post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja – monitoring formulacija** koji omogućava praćenje sredstava za zaštitu bilja nakon izvršene registracije i sprovodi se radi kontrole dejstva i upotrebe na teritoriji Crne Gore.

Sredstva za zaštitu bilja koja se nalaze u prometu treba da ispunjavaju uslove u skladu sa etiketom i rješenjem o registraciji (sadržaj i količina aktivne supstance).

Program obuhvata uzorkovanje registrovanih sredstava za zaštitu bilja i laboratorijska ispitivanja.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj uzetih uzoraka	Projektovane finansije
1.	laboratorijske analize pesticida po Programu	10	3.000,00
UKUPNO			3.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

Ovlašćena pravna lica za vršenje laboratorijskih ispitivanja iz oblasti sredstava za zaštitu bilja: Centar za ekotoksikološka ispitivanja (CETI).

KOMPONENTA 2.6: PROGRAM POST-REGISTRACIJSKE KONTROLE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA - REZISTENTNOST

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to **realizaciju Cilja 5.1.2 Monitoring postregistracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja**.

Dio post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja je praćenje rezistentnosti pojedinih štetnih organizama na aktivne supstance koje se nalaze u sredstvima za zaštitu bilja. Pojava rezistentnosti je uobičajena i do nje uglavnom dolazi zbog prekomjerne upotrebe sredstava za zaštitu bilja i korišćenja veće doze od propisane. Ukoliko dođe do pojave rezistentnosti štetni organizam postaje otporan prema aktivnoj supstanci i sredstvo za zaštitu bilja gubi efikasnost. Veoma je važno pratiti pojavu rezistentnosti štetnih organizama na pojedina sredstva za zaštitu bilja, a na kulturama na kojima se najviše primjenjuju radi sprovođenja antirezistentne strategije u programima zaštite. Pojava rezistentnosti može se usporiti, a i spriječiti, primjenom preparata sa različitim mehanizmom djelovanja.

Procjena:

R.br.	Opis	Projektovane finansije
1.	praćenje rezistentnosti na određenim kulturama i za određene pesticide po prijavi za program	1.000,00
UKUPNO		1.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori.

Ovlašćeno pravno lica za oblast sredstava za zaštitu bilja: Biotehnički fakultet dekan dr Igor Pajović - odgovorno lice prof. dr Nedeljko Latinović.

KOMPONENTA 2.7: MONITORING ODRŽIVE UPOTREBE PESTICIDA NA GAZDINSTVIMA

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to **realizaciju Cilja 5.3.8 Program monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima**.

Bezbjednost korisnika sredstava za zaštitu bilja (poljoprivrednih proizvođača i njihovih radnika) važan su dio održive i pravilne upotrebe pesticida kroz primjenu preventivnih mjera zaštite i pravilno rukovanje. Korisnici često ne poštuju bezbjedonosne, zaštitne i higijenske mjere, naročito kada je u pitanju skladištenje sredstava za zaštitu bilja. Pravilno skladištenje, pravilna primjena i rukovanje pesticidima je osnova bezbjednosti.

Svaka promjena uslova u objektima za skladištenje u odnosu na propisane uslove treba da bude evidentirana i otklonjena jer može dovesti do promjena u pesticidu što može direktno uticati na njihovu efikasnost ali imati uticaj i na zdravlje ljudi, bilja (fitotoksičnost) i životnu sredinu.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovođenja pravovremenih aktivnosti u radi otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Objavljuje se posebni Program monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima radi praćenja transporta, skladištenja, pripreme za upotrebu, vođenja evidencija i rezidua pesticida kroz primjenu kontrolne liste.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj pregleda na gazdinstvima	Projektovane finansije
1.	realizacija Programa monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima.	minimum 300	0,00
UKUPNO			0,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

KOMPONENTA 2.8: PROGRAM INTEGRALNE ZAŠTITE BILJA – CITRUSI (revizija)

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG", broj 115/21) i to realizaciju **Cilja 5.5 Promovisanje i primjena načela integralne zaštite bilja i načela dobre poljoprivredne prakse odnosno 5.5.1 izrada pravila za integralnu zaštitu bilja po biljnim vrstama.**

Integralna zaštita bilja vrši se racionalnom upotrebom kombinacije bioloških, biotehnoških, hemijskih i drugih mjera za uzgoj bilja, uz ograničenu upotrebu sredstava za zaštitu bilja, neophodnih za održavanje populacije štetnih organizama na nivou koji ne izaziva ekonomski neprihvatljivu štetu ili gubitak. Integralna zaštita bilja obuhvata mjere zaštite bilja, kroz smanjenu upotrebu sredstava za zaštitu bilja uz prednost primjene nehemijskih metoda zaštite bilja, koje se zasnivaju na agronomskim tehnikama ili fizičkim, mehaničkim ili biološkim metodama suzbijanja štetnih organizama. Prilikom smanjene upotrebe sredstava za zaštitu bilja koriste se ona sredstva za zaštitu bilja, koja imaju najmanji rizik za zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Integralna zaštita bilja obuhvata:

1) sprječavanje i/ili suzbijanje štetnih organizama primjenom:

-plodoreda (gdje je primjenjivo);

-odgovarajućih postupaka uzgoja (suzbijanje korova prije ponovne sjetve ili sadnje bez dodatne obrade zemljišta, rokove i gustoću sjetve, predusjeve, konzervativnu obradu zemljišta, orezivanje i direktnu sjetvu);

-rezistentnih i/ili tolerantnih sorti i standardnog/sertifikovanog sjemena i sadnog materijala, gdje je to moguće;

-uravnoteženog đubrenja, đubrenje krečnim đubrivima, kao i postupaka navodnjavanja i/ili drenaže;

-higijenskih mjera (redovno čišćenje mašina i opreme) radi sprječavanja širenja štetnih organizama;

-zaštite i stimulisanjem korisnih organizama (odgovarajućim mjerama zaštite bilja ili korišćenjem ekološke infrastrukture unutar i van uzgojnih i proizvodnih površina);

2) nadzor nad štetnim organizmima metodama i instrumentima koje uključuju praćenje na terenu, upozorenja, prognoze i ranu dijagnostiku, kao i stručne savjete;

3) donošenje odluke o primjeni mjere zaštite na osnovu rezultata praćenja bilja, a odluka i prag primjene mjere zaštite bilja je naučno zasnovan, s tim što se prije tretiranja štetnih organizama uzima u obzir nivo primjenjenih mjera zaštite koje su utvrđene za pojedine regije, specifična područja, gajene kulture i posebne klimatske uslove;

4) primjenu održivih bioloških, fizičkih i drugih nehemijskih metoda koje imaju prednost u odnosu na hemijske metode, ako se njima postiže zadovoljavajuća zaštita od štetnog organizma;

5) primjenu sredstava za zaštitu bilja koja su specifičnija za ciljnu vrstu i koja imaju najmanji uticaj na zdravlje ljudi, neciljane organizme i na životnu sredinu.

Upotreba sredstava za zaštitu bilja treba da se svede na najmanju moguću mjeru, pri čemu nivo rizika treba da bude prihvatljiv za vegetaciju i ne smije povećavati rizik za razvoj rezistentnosti u populaciji štetnih organizama i to:

- smanjenjem količina;

- smanjenjem učestalosti primjene ili parcijalnom primjenom.

Rizik se može smanjiti primjenom mjera protiv stvaranja rezistentnosti (otpornosti), radi zadržavanja efikasnosti sredstava za zaštitu bilja.

Mjere, obuhvataju upotrebu različitih sredstava za zaštitu bilja sa različitim načinima djelovanja.

Program integralne zaštite bilja obuhvata pripremu i objavljivanje smjernica za integralnu zaštitu najmanje jedne kulture koje su usklađene sa propisima o sredstvima za zaštitu bilja, o zaštiti životne sredine i o dobroj poljoprivrednoj praksi.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj programa	Projektovane finansije
1.	Program integralne zaštite bilja – citrusi	– 1 program – 1 edukacija	2.000,00
UKUPNO			2.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti zdravstvene zaštite bilja – fitofarmacija²²; Biotehnički fakultet dekan dr Igor Pajović - odgovorno lice prof. dr Nedeljko Latinović i prof. dr Snježana Hrnčić.

KOMPONENTA 2.9: PROGRAM PRIMJENE NAČELA INTEGRALNE ZAŠTITE BILJA I NAČELA DOBRE POLJOPRIVREDNE PRAKSE

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju **Cilja 5.5 Promovisanje i primjena načela integralne zaštite bilja i načela dobre poljoprivredne prakse**

Integralna zaštita bilja obuhvata mjere zaštite bilja, kroz smanjenu upotrebu sredstava za zaštitu bilja uz prednost primjene nehemijskih metoda zaštite bilja, koje se zasnivaju na agronomskim tehnikama ili fizičkim, mehaničkim ili biološkim metodama suzbijanja štetnih organizama. Prilikom smanjene upotrebe sredstava za zaštitu bilja koriste se ona sredstva za zaštitu bilja, koja imaju najmanji rizik za zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Jedan od ključnih prioriteta Evropske komisije je poboljšanje zdravlja i kvaliteta života budućih generacija obezbjeđujući svjež vazduh, čistu vodu, zdravo zemljište i biodiverzitet, zdravu, bezbjednu i dostupnu hranu. S tim u vezi, Evropska komisija je objavila dokument Farm to Fork Strategy kojim planira smanjenje upotrebe pesticida i povećanje udjela organske proizvodnje u ukupnoj poljoprivredi do 2030. godine.

U Crnoj Gori od svih sredstava za zaštitu bilja koja se upotrebljavaju najveću primjenu imaju fungicidi, zbog toga smanjenje njihove upotrebe i njihova zamjena sa biološkim metodama suzbijanja gljiva predstavlja jedan od ciljeva u održive upotrebe pesticida koji može dati vidljive rezultate.

U toku 2025. godine sprovedeno više laboratorijskih ispitivanja procjene efikasnosti biofungicida u Crnoj Gori kombinovanjem različitih in vitro i in planta testova. Takođe sprovedena su in planta testiranja u terenskim uslovima u cilju dobijanja što relevantnijih podataka. Istraživanja su bila usmjerena na proučavanje antagonističkog potencijala različitih biofungicida i lokalno izolovanih korisnih mikroorganizama, prema nekim od najznačajnijih patogena prouzrokovaca bolesti na: vinovoj lozi, jagodi, maslini, begoniji i muškati.

Tokom 2026. godine planirano je kontinuirano testiranje svih proučavanih izolata u cilju uspostavljanja nehemijskih metoda zaštite bilja dajući prednost biološkim metodama pri suzbijanju štetnih organizama kroz in planta oglede u terenskim uslovima. Od posebnog je značaja da se u izbor i primjenu sredstava uključe i drugi korisni mikroorganizmi izolovani u Crnoj Gori, koji predstavljaju vrijedan potencijal za dalja istraživanja u ovoj oblasti. Takođe, planirano je proširenje ispitivanja na druge patogene, kao i uključivanje novih gajenih i ukrasnih biljnih vrsta.

²² Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

Adekvatno savjetovanje o načinu i vremenu primjene sredstava za zaštitu bilja i drugih mjera zaštite predstavlja značajan mehanizam u smanjenju ukupne količine primjene pesticida. Jedan od načina kako smanjiti upotrebu pesticida je integralna zaštita bilja.

Podrška uspostavljanju savremenih tehnologija zaštite bilja odnosi se na uvođenje i promociju inovativnih pristupa u primjeni sredstava za zaštitu bilja, sa posebnim fokusom na preciznu aplikaciju pesticida. Planirane aktivnosti obuhvataju demonstraciju i pilot-primjenu tretiranja uz upotrebu robotskih sistema. Praćenje stanja usjeva i optimizacija tretmana vrši se putem dronova. Takođe, komponenta uključuje organizovanje stručnih obuka za korisnike, kao i aktivnosti promocije i informisanja javnosti putem medija, stručnih publikacija i informativnih brošura o prednostima ovakvih tehnologija. Cilj ove komponente je unapređenje efikasnosti primjene pesticida, smanjenje njihove ukupne potrošnje, kao i smanjenje rizika po zdravlje ljudi i životnu sredinu, uz istovremeno jačanje kapaciteta korisnika za primjenu savremenih tehnologija.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj	Projektovane finansije
1.	realizacija Programa primjene načela integralne zaštite bilja i načela dobre poljoprivredne prakse	– podrška uspostavljanja bioloških metoda zaštite bilja; – podrška uspostavljanju savremenih tehnologija zaštite bilja;	2.000,00 1.000,00
UKUPNO			3.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori.

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti zdravstvene zaštite bilja – fitofarmacija²³: Biotehnički fakultet dekan dr Igor Pajović – odgovorna lica prof. dr Nedeljko Latinović.

KOMPONENTA 2.10: PROGRAM UNAPREĐENJA SISTEMA ZA POSTUPANJA I UPRAVLJANJA OTPADOM ODNOSNO POSTUPANJA SA AMBALAŽOM NAKON UPOTREBE PESTICIDA

Komponenta podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.9 Smanjenje negativnog uticaja otpada koji nastaje upotrebom pesticida na životnu sredinu odnosno 5.9.4 uspostavljanje službenih kontrola lica koja koriste pesticide u smislu kontrole postupanja sa otpadom koji nastaje upotrebom sredstava za zaštitu bilja.

Zajedno sa sredstvima za zaštitu bilja, na tržište dopijeva i ambalaža koja nakon upotrebe sredstva za zaštitu bilja postaje otpad. Ambalaža ima važnu ulogu u bezbjednoj isporuci i upotrebi sredstava za zaštitu bilja, ali nakon upotrebe treba obezbijediti efikasan sistem zbrinjavanja ovog ambalažnog otpada u svim fazama, uključujući adekvatno sakupljanje, transport, skladištenje i tretman. Poljoprivrednici imaju veoma važnu ulogu jer treba adekvatno da isperu ambalažu, čuvaju je i predaju licu ovlašćenom za zbrinjavanje opasnog otpada. Bezbjednost korisnika sredstava za zaštitu bilja (poljoprivrednih proizvođača i njihovih radnika), kao i očuvanje životne sredine važan su dio održive

²³ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

i pravilne upotrebe pesticida koji se ogleda kroz primjenu preventivnih mjera zaštite, pravilnog rukovanja, ali i pravilnog odlaganja otpada koji nastaje upotrebom pesticida. Korisnici često ne poštuju bezbjedonosne, zaštitne i higijenske mjere, naročito kada je u pitanju ispiranje ambalaže nakon upotrebe pesticida i njeno odlaganje. Pravilno postupanje je osnova bezbjednosti i zaštite životne sredine.

Radi edukacije objavljuje se posebni Program monitoringa unapređenje sistema za postupanja i upravljanja otpadom odnosno postupanja sa ambalažom nakon upotrebe pesticida kroz primjenu kontrolne liste.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj pregleda na gazdinstvima	Projektovane finansije
1.	realizacija Program monitoringa unapređenje sistema za postupanja i upravljanja otpadom	minimum 300	0,00
UKUPNO			0,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

KOMPONETA 2.11: MONITORING UTICAJA UPOTREBE PESTICIDA NA ŽIVOTNU SREDINU – VODE, PTICE, PČELE, RIBE I ZEMLJIŠTA

Komponenta podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG", broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.8 Smanjenje rizika od upotrebe pesticida na životnu sredinu odnosno – vode, ptice, pčele, ribe i zemljišta.

Sredstva za zaštitu bilja ne smiju se upotrebljavati na način koji bi prouzrokovao zagađenje stambenih, privrednih i drugih objekata u kojima borave ljudi i životinje, kao i zagađenje voda i okolnih zemljišta.

Uticaj upotrebe pesticida na životnu sredinu je jedna od aktivnosti utvrđena Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja, ali i propisima koji uređuju vode, ptice, pčele, ribe i zemljišta, zaštitu prirode i otpad i druge aktivnosti utvrđene posebnim propisima, a koji imaju direktnu ili indirektnu vezu sa upotrebom pesticida.

Zagađenja se odnose na moguće izvore: nepravilna priprema, curenje ili isticanje, primjena sredstava za zaštitu bilja, nepravilno ispiranja ambalaže (prosipanje tokom pripreme), čišćenja ili na nepropisno odlaganje preostale količine radnog rastvora.

Monitoring se sprovodi u skladu sa posebnim monitoringom radi prikupljanja podataka o zagađenjima izazvanih pesticidima i izradi godišnjeg izvještaja o zagađenjima izazvanih pesticidima.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj uzoraka	Projektovane finansije
1.	praćenje u skladu sa analizom rizika	do predviđenog iznosa	1.000,00
UKUPNO			1.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori.

KOMPONENTA 2.12: MONITORING KARAKTERISTIKA SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA

Na tržištu Crne Gore mogu se stavljati samo sredstva za ishranu bilja koja su određenih karakteristika odnosno treba da imaju određeni najmanji sadržaj hraniva, kao i odgovarajuća hemijska, fizička, fiziološka i druga svojstva i moraju odgovarati karakteristikama navedenim u deklaraciji. Sredstva za ishranu bilja mogu biti u prometu, ako ispunjavaju uslove, ako su označena na propisani način i ako pravilnom upotrebom ne ugrožavaju zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu.

Radi praćenja prometa, uvoza, karakteristika i primjene sredstava za ishranu bilja sprovodi se monitoring koji podrazumijeva ispitivanje sredstava za ishranu bilja radi utvrđivanja hemijskih i fizičkih osobina i bioloških vrijednosti i sprovodi se u skladu sa posebnim Programom monitoringa karakteristika sredstava za ishranu bilja. Ispitivanje mogu obavljati ovlaštena pravna lica za vršenje laboratorijskih ispitivanja iz oblasti sredstava za ishranu bilja.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj uzoraka	Projektovane finansije
1.	praćenje u skladu sa Programom monitoringa karakteristika sredstava za ishranu bilja	do predviđenog iznosa	1.000,00
UKUPNO			1.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Ovlaštena pravna lica za vršenje laboratorijskih ispitivanja iz oblasti sredstava za ishranu bilja: Centar za ekotoksikološka ispitivanja (CETI).

KOMPONENTA 2.13 IZVJEŠTAJNO PROGNOZNI PROGRAMI

Komponenta podržava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to **realizaciju Cilja 5.6 Uspostavljeni uslovi za primjenu pesticida na osnovu prognoze pojave štetnih organizama: 5.6.1. formiranje izvještajno-prognozne službe i 5.6.2. primjena pesticida na osnovu prognoze pojave i podataka o praćenju štetnih organizama.**

U 2026. godini sprovodiće se pilot projekat za uspostavljanje Izvještajno prognoznih poslova kroz 3 programa radi blagovremenog upozoravanja držaoca bilja o pojavi štetnih organizama i davanja preporuka za njihovo suzbijanje na važnim kulturama koje se gaje u Crnoj Gori:

2.13.1 Izvještajno prognozni program: *Drosophila suzukii*

2.13.2 Izvještajno prognozni program: *Bactrocera oleae* (muva masline)

2.13.3 Izvještajno prognozni program: *Ceratitis capitata* (voćna muva)

Izvještajno prognozni programi se sprovode u skladu sa posebnim programima radi blagovremenog upozoravanja držaoca bilja o pojavi štetnih organizama i davanja preporuka za njihovo suzbijanje.

Programi se sprovode kroz: praćenje pojedinih štetnih organizama; zdravstvene preglede bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom; prikupljanje uzoraka; laboratorijska ispitivanja i druge aktivnosti koje doprinose praćenju zdravstvenog stanja bilja, kao i utvrđivanju statusa pojedinih štetnih organizama na teritoriji Crne Gore.

2.13.1 Izvještajno prognozni program: *Drosophila suzukii*

Drosophila suzukii je veoma polifagna štetočina, a posebno vrsta čiji plodovi imaju tanku pokožicu ploda (malina, kupina, borovnica, jagoda, trešnja, višnja, breskva, nektarina, kajsija, šljiva, aktinidija, japanska jabuka, smokva i grožđe).

Praćenje zdravstvenog stanja bilja se vrši u proizvodnim zasadima maline u sjevernom region. Imajući u vidu nalaze *Drosophila suzukii* na području podgoričkog i crmničkog subregiona monitoringom će biti obuhvaćeni i vinogradi.

Zdravstvene preglede i ispitivanje uzoraka vrši odgovorno lice.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani nadzor	Projektovane finansije
biljne vrste: <i>Citrus</i> spp., <i>Capsicum</i> spp., <i>Zea mays</i> , <i>Vitis</i> spp., <i>Prunus persica</i> , <i>Phaseolus</i> spp. i <i>Punica granatum</i> .	odgovorno lice laboratorije	2.000,00€
UKUPNO		2.000,00€

Izvještavanje odgovornog lica:

Odgovorno lice, nakon izvršenih terenskih i laboratorijskih aktivnosti Upravi dostavlja izvještaj sa preporukama proizvođačima o mjerama suzbijanja. Odgovorno lice dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija²⁴: Biotehnički fakultet dekan, Fitosanitarna laboratorija prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Snježana Hrnčić.

2.13.2 Izvještajno prognozni program: *Bactrocera oleae* (muva masline)

Program obuhvata praćenje dinamike populacije muve masline postavljanjem klopki i uzorkovanjem plodova u proizvodnim zasadima maslina radi davanja preporuke proizvođačima o mjerama suzbijanja.

Zdravstvene preglede i ispitivanje uzoraka vrši odgovorno lice.

Izvještavanje odgovornog lica:

Odgovorno lice, nakon izvršenih terenskih i laboratorijskih aktivnosti Upravi dostavlja izvještaj radi davanja preporuke proizvođačima o mjerama suzbijanja. Odgovorno lice dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

²⁴ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani nadzor	Projektovane finansije
praćenje dinamike populacije muve masline postavljanjem klopki i uzorkovanjem plodova u proizvodnim zasadima maslina radi davanja preporuke proizvođačima o mjerama suzbijanja. Zdravstvene preglede i ispitivanje uzoraka.	odgovorno lice laboratorije	7.000,00€
UKUPNO		7.000,00€

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

Ovlašćena institucija²⁵: Biotehnički fakultet dekan dr Igor Pajović – Fitosanitarna laboratorija prof. dr Snježana Hrnčić, doc. dr Tatjana Perović.

2.13.3 Izvještajno prognozni program: <i>Ceratitis capitata</i> (voćna muva)

Program obuhvata praćenje dinamike populacije voćne muve postavljanjem klopki i uzorkovanjem plodova u proizvodnim zasadima citrusa i davanje preporuka proizvođačima o mjerama suzbijanja. Zdravstvene preglede i ispitivanje uzoraka vrši odgovorno lice.

Izvještavanje odgovornog lica:

Odgovorno lice, nakon izvršenih terenskih i laboratorijskih aktivnosti Upravi dostavlja izvještaj radi davanja preporuke proizvođačima o mjerama suzbijanja. Odgovorno lice dostavlja i zbirni izvještaj na Obrascu 2 iz Priloga ovog programa sa propisanim podacima.

Procjena:

Objekat nadzora	Projektovani nadzor	Projektovane finansije
praćenje dinamike populacije voćne muve postavljanjem klopki i uzorkovanjem plodova u proizvodnim zasadima citrusa i davanje preporuka proizvođačima o mjerama suzbijanja. Zdravstvene preglede i ispitivanje uzoraka vrši odgovorno lice.	odgovorno lice laboratorije	5.000,00€
UKUPNO		5.000,00€

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

²⁵ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

Ovlašćena institucija²⁶: Biotehnički fakultet dekan dr Igor Pajović – Fitosanitarna laboratorija prof. dr Sanja Radonjić, prof. dr Snježana Hrnčić.

KOMPONENTA 2.14 EDUKACIJE

Komponenta podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.6 **Edukovana administracija, inspektori, distributeri, savjetodavci i lica koja koriste pesticide.**

Uprava organizuju edukativne radionice u skladu sa posebnim Programom obuke:

R. br.	Naziv obuke
1.	Edukacija administracije
2.	Edukacija inspektora
3.	Edukacija distributera
4.	Edukacija savjetodavaca
5.	Edukacija lica koja koriste pesticide
6.	Ostale obuke u skladu sa ukazanim potrebama

Procjena:

R.br.	Opis	Broj obuka	Projektovane finansije
1.	Realizacija Program obuke	minimum 10	0,00
UKUPNO			0,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik; savjetnici i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

KOMPONENTA 2.15 HITNE MJERE

U slučaju utvrđenog prisustva rezidua pesticida višeg od propisanog i u svrhu brzog reagovanja u situacijama neočekivane pojave, koja se ne može predvidjeti, radi zaštite zdravlja ljudi i sprječavanja stavljanja u promet nebezbedne hrane, kao i nastanka većih šteta koje mogu nastati usljed nepravilne upotrebe pesticida, izvršice se uzorkovanje i laboratorijska ispitivanja uzetih uzoraka.

Procjena:

R.br.	Opis	Projektovane finansije
1.	uzorci	
UKUPNO		8.500,00

REZIME PROGRAMA PRAĆENJA PROMETA I REGISTRACIJE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU I ISHRANU BILJA

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - **53.750,00€.**

Način kontrole: Administrativnu kontrolu vrši Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja: načelnik;

²⁶ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

savjetnici: i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. u skladu sa usvojenim procedurama za upravljanje Programom fitosanitarnih mjera.

Dodatno, **Uprava/ Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja** vrši i **informisanje javnosti o svim aktivnostima** u skladu sa ovim Programom putem medija i internet stranice Uprave.

Nosioci posla:

-ovlašćene ustanove za vršenje laboratorijskih ispitivanja u oblasti bezbjednosti hrane, sredstava za zaštitu bilja i voda;

-naučne i visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti oblasti bezbjednosti hrane, sredstava za zaštitu bilja i voda;

-ovlašćene visoko školske ustanove iz oblasti zaštite bilja (fitofarmacija);

-ovlašćene institucije za vršenje poslova u oblasti kontrole uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja: Inovaciono Preduzetnički Centar Tehnopolis d.o.o.;

-fitosanitarna inspekcija, veterinarska inspekcija i inspekcija za hranu, inspekcija za vode;

-ovlašćena pravna lica za vršenje laboratorijskih ispitivanja iz oblasti sredstava za zaštitu bilja: Centar za ekotoksikološka ispitivanja (CETI) i druge definisane institucije.

Nosioci posla blagovremeno obavještavaju i izvještavaju Upravu – Fitosanitarni sektor – Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja o izvođenju programa po naznačenim fazama u skladu sa posebnim programima i o izvršenim poslovima, o izvođenju godišnjeg plana kontrole u skladu sa rokovima u cilju vršenja administrativne kontrole obavljenog posla.

Izveštaj treba da sadrži sljedeće podatke: naziv mjesta i datum izvođenja mjere, ime vlasnika/držaoca bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom, potvrdu o uzetim uzorcima i rezultate ispitivanja.

Nosioci posla vlasniku/držaocu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom izdaju potvrdu o uzetim uzorcima koja je data u Prilogu, koji je sastavni dio ovog programa.

Potvrda se izdaje u dva primjerka od kojih jedan ostaje kod subjekta poslovanja hranom, a drugi primjerak zadržava nosilac posla.

Nosioci posla su odgovorni za pravovremenost, efekte i sprovođenje programa.

Način plaćanja: Na osnovu zaključenog ugovora, čiji sastavni dio su cijene laboratorijskih ispitivanja gdje je to primjenjivo, plaćanje se vrši po ispostavljenoj fakturi za obavljeni posao, dijelom se može vršiti avansno plaćanje do 30% za pripremu ispitnih kapaciteta na osnovu dostavljenog izvještaja/zahitjeva Upravi – Fitosanitarni sektor – Odsjek za promet i registraciju sredstva za zaštitu i ishranu bilja.

Avansna uplata sredstava vrši se na osnovu opravdanog zahtjeva, a avansno uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava. Nepravilne i neuredne fakture i izvještaji, kao i fakture i izvještaji bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

Finansijski rizik: U slučaju utvrđivanja nepravilnosti iz pojedinih Komponenti programa biće potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva, kao i u slučaju da se zahtijeva nadoknada za vrijednost uzetog uzorka.

Finansijski plan:

Komponente	Vrijednost €
2.1 Registracija sredstava za zaštitu bilja	8.750,00
2.2 Program / monitoring službenih kontrola prometa sredstava za zaštitu bilja	0,00
2.3 Program realizacije specijalističkog kursa za profesionalne korisnike pesticida	5.000,00
2.4 Program realizacije periodičnih pregleda uređaja za upotrebu pesticida	6.500,00

2.5 Program post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja - monitoring formulacija	3.000,00
2.6 Post-registracijska kontrola sredstava za zaštitu bilja - rezistentnost	1.000,00
2.7 Monitoring održive upotrebe pesticida na gazdinstvima	0,00
2.8 Integralna zaštita bilja – citrusi (revizija)	2.000,00
2.9 Program primjene načela integralne zaštite bilja i načela dobre poljoprivredne prakse	3.000,00
2.10 Program unapređenja sistema za postupanja i upravljanja otpadom odnosno postupanja sa ambalažom nakon upotrebe pesticida	0,00
2.11 Monitoring uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu - vode, ptice, pčele, ribe i zemljišta	1.000,00
2.12 Monitoring karakteristika sredstava za ishranu bilja	1.000,00
2.13 Izvještajno prognozni programi	14.000,00
2.14 Edukacije	0,00
2.16 Hitne mjere	8.500,00
UKUPNO	53.750,00

PROGRAM 3
PROGRAM KONTROLNIH ISPITIVANJA PROMETA I SERTIFIKACIJE
SJEMENSKOG I SADNOG MATERIJALA I BILJNI GENETIČKI RESURSI

Cilj: Razvoj domaće proizvodnje sjemenskog i sadnog materijala kroz postupak sertifikacije, je izuzetno važan preduslov za održivost poljoprivredne proizvodnje voća, povrća, žitarica, vinove loze, ukrasnog i drugog bilja u Crnoj Gori. Sertifikacija obezbijeduje kvalitetni polazni, domaći, rasad, sjemenski i sadni materijal za proizvodnju biljnih kultura koje se tradicionalno gaje u Crnoj Gori. Ovo je preduslov sigurne proizvodnje bilja, a utiče i na poboljšanje ekonomskog položaja proizvođača, obezbijeduje konkurentnost domaće proizvodnje povrća, voća, vinove loze, ukrasnog bilja, kao i raspoloživost i blagovremenu dostupnost sjemenskog i sadnog materijala. Ovaj Program indirektno utiče i na smanjenje zavisnost Crne Gore od uvoza sjemenskog i sadnog materijala, ali na smanjenje uvoza konzumnih kategorija biljnih proizvoda uz očuvanje biljnih genetičkih resursa i kontroli GMO.

Pravni osnov: Zakon o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 61/11 i 48/15), Zakon o sadnom materijalu ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 61/11 i 48/15), Zakon o genetički modifikovanim organizmima ("Službeni list CG", broj 22/08), Zakon o zaštiti biljnih sorti ("Službeni list RCG", br. 48/07 i "Službeni list CG", br. 48/08), Zakon o potvrđivanju međunarodnog ugovora o biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu ("Službeni list CG - Međunarodni ugovori", broj 3/10) i godišnji plan službenih kontrola.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

ovlašćene laboratorije i visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, biljne genetičke resurse i GMO.

AKTIVNOSTI:

KOMPONENTA 3.1: SJEMENSKA PROIZVODNJA KROMPIRA

Proizvodnjom sjemenskog materijala krompira može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik odnosno proizvođač, koji je upisan u Registar proizvođača sjemenskog materijala, kao i privredna društva, odnosno druga pravna lica ili preduzetnici i fizička lica, na osnovu zaključenog ugovora o saradnji sa registrovanim proizvođačem, a sjemenski materijal krompira proizveden u toj saradnji smatra se proizvodnjom registrovanog proizvođača.

Proizvodnja sjemenskog materijala krompira podliježe obaveznoj stručnoj kontroli u skladu sa Zakonom o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 61/11 i 48/15) i Pravilnikom o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala krompira ("Službeni list CG", broj 8/15).

Sertifikacija je postupak priznavanja proizvodnje sjemenskog materijala nakon sprovedene stručne kontrole. Stručnom kontrolom nad proizvodnjom sjemenskog materijala krompira utvrđuje se: porijeklo upotrijebljenog sjemena, vrsta, sorta i kategorija, autentičnost i čistoća vrste i sorte, prostorna izolacija, zdravstveno stanje, prisustvo korova, opšte stanje i razvoj, predusjev, primjena agrotehničkih mjera i očekivani prinos naturalnog sjemena i drugi parametri sertifikacione šeme.

Stručna kontrola vrši se na osnovu prijave za vršenje stručne kontrole, koja se najkasnije 15 dana nakon sadnje sjemenskog krompira dostavlja Odsjeku za sertifikaciju i promet sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse.

Stručna kontrola koju vrši ovlašćeno pravno lice nad proizvodnjom sjemenskog krompira obuhvata: pregled dokumentacije, uzorkovanje i vizuelni pregled na mjestu proizvodnje.

U okviru zdravstvenih pregleda treba obratiti naročitu pažnju na simptome prisustva štetnih organizama: *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Synchytrium endobioticum*, *Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter sepedonicus*, *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis* i druge propisane zdravstvene uslove.

Stručna kontrola sjemenskog krompira usjeva obuhvata četiri pregleda u toku vegetacionog perioda na mjestu proizvodnje i to:

- prvi pregled** se obavlja kada je biljka visoka 15-20 cm;
- drugi pregled** se obavlja u fenofazi punog cvjetanja;
- treći pregled** služi za određivanje procesa desikacije;
- četvrti pregled** se vrši prije faze vađenja krompira odnosno sedam do deset dana nakon desikacije usjeva (uništenja cime), kada se ujedno uzimaju i uzorci za postkontrolu (virusi).

Prvim pregledom utvrđuje se:

- lokacija, nadmorska visina i veličina parcele za uzgoj sjemenskog krompira, sa GPS koordinatama;
- porijeklo upotrijebljenog sjemenskog krompira i njegova kategorija;
- zdravstveno stanje;
- kontrola predusjeva;
- zakorovljenost;
- sortna čistoća;
- opšte stanje i ujednačenost odnosno razvoj usjeva;
- prisustvo samoniklih biljaka;
- prostorna izolacija;
- primijenjene agrotehničkih mjera;
- procenat praznih mjesta.

Drugim pregledom se utvrđuje konačno stanje u pogledu:

- sortne čistoće;
- ujednačenost usjeva;

- obaveznih mjera uklanjanja ili tretiranja biljaka;
- zdravstvenog stanja usjeva;
- ocjene zdravstvenog stanja okolnih usjeva;
- uslova za prostornu izolaciju.

Trećim pregledom se utvrđuje:

- datum desikacije;
- zdravstveno stanje.

Četvrtim pregledom se ocjenjuje:

- efikasnost desikacije;
- zdravstveno stanje prilikom vađenja krtola i u skladištu;
- očekivani prinos, količina proizvedenog naturalnog sjemena i procjena prinosa doradenog sjemenskog krompira.

Usjev sjemenskog krompira ne certifikuje se ako se utvrdi da:

- ne ispunjava propisane zdravstvene uslove;
- nije proizveden u propisanom visinskom rejonu;
- ima primjesa drugih sorti krompira više od utvrđenog procenta;
- nije ispoštovana prostorna izolacija;
- je zakorovljenost veća od propisane;
- je usjev ocijenjen kao neujednačen;
- je predusjev bio krompir (posmatraju se čeverogodišnji period).

Na osnovu izvršene stručne kontrole i dostavljenog izvještaja, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse izdaje sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva i priznavanju kategorije sjemena, čime proizvođač stiče pravo na doradu sertifikovanog sjemena i na izdavanje etikete u cilju stavljanja u promet sertifikovanog sjemenskog materijala krompira koji ispunjava propisane norme. Dosljedna primjena svih mjera obezbijediće proizvodnju kvalitetnog sjemena krompira domaćeg porijekla, uz obezbijeden stručni i zdravstveni nadzor.

Procijenjeno je da će se proizvodnja sjemenskog krompira odvijati na površini od **80 ha**, za sprovođenje stručne kontrole (290 €/ha) na ovim površinama neophodna su sredstva u iznosu od 23.200,00 €, **od čega je 40% (9.280,00€) učešće Uprave – Fitosanitarni sektor**, a 60% (13.920,00€) učešće proizvođača.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.1	Sjemenska proizvodnja krompira: Procijenjeno je da će se proizvodnja sjemenskog krompira odvijati na površini od 80 ha , za sprovođenje stručne kontrole (290 €/ha) na ovim površinama neophodna su sredstva u iznosu od 23.200,00 €, od čega je 40% (9.280,00€) učešće Uprave – Fitosanitarni sektor , a 60% (13.920,00€) učešće proizvođača.	9.280,00
UKUPNO		9.280,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Službenu kontrolu vrše nadležni fitosanitarni inspektori po područnim jedinicama iz Priloga 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova stručne kontrole i laboratorijskih ispitivanja u oblasti sjemenskog materijala i zdravstvene zaštite bilja²⁷: Biotehnički fakultet dekan, odgovorno lice prof. dr Zoran Jovović.

KOMPONENTA 3.2: PROGRAM KONTROLNOG ISPITIVANJA SJEMENSKOG MATERIJALA

Kontrolna ispitivanja sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja obuhvataju: laboratorijska ispitivanja kvaliteta sjemenskog materijala koji je prošao postupak sertifikacije odnosno postupak priznavanja kategorije sjemenskog materijala nakon sprovedene stručne kontrole u skladu sa **posebnim Programom kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala.**

Kontrolna ispitivanja vrše se na dostavljenim uzorcima sjemenskog materijala iz prometa, a u skladu sa planom uzorkovanja po posebnom Programu kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala i godišnjeg Plana službenih kontrola.

Kontrolna ispitivanja sjemena su dodatna provjera sistema sertifikacije, a ujedno i kvaliteta sjemenskog materijala koji se nalazi u prometu. Ovo je naročito važno jer od momenta proizvodnje do prodaje protekne duži vremenski period u toku kojeg može doći do negativnih promjena parametara kvaliteta.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.2	Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala	3.500,00
	UKUPNO	3.500,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova stručne kontrole i laboratorijskih ispitivanja u oblasti sjemenskog materijala i zdravstvene zaštite bilja²⁸: Biotehnički fakultet: dekan i odgovorno lice prof. dr Zoran Jovović.

KOMPONENTA 3.3: PROGRAM KONTROLNOG ISPITIVANJA SADNOG MATERIJALA

Kontrolna ispitivanja sadnog materijala obuhvataju: laboratorijska ispitivanja kvaliteta sadnog materijala koji je prošao postupak sertifikacije odnosno postupak priznavanja kategorije sadnog materijala nakon sprovedene stručne kontrole u skladu sa posebnim **Programom kontrolnog ispitivanja sadnog materijala.**

Kontrolna ispitivanja vrše se na dostavljenim uzorcima sadnog materijala iz prometa, a u skladu sa planom uzorkovanja po posebnom Programu kontrolnog ispitivanja sadnog materijala i godišnjeg Plana službenih kontrola.

²⁷ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

²⁸ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.4	Program kontrolnog ispitivanja sadnog materijala	3.500,00
UKUPNO		3.500,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova stručne kontrole i laboratorijskih ispitivanja u oblasti sadnog materijala i zdravstvene zaštite bilja²⁹: Biotehnički fakultet: dekan i odgovorno lice dr Miroslav Čizmović.

KOMPONENTA 3.4 PROGRAM KONTROLNOG ISPITIVANJA MATIČNIH STABALA SADNOG MATERIJALA

Kontrolna ispitivanja matičnih biljaka (stabala) koje su prijavljene za odabir, a koje su namijenjene za razmnožavanje sprovode se u skladu sa posebnim **Programom kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala**.

Održavanje kvalitetnih i zdravstveno ispravnih matičnih biljaka (stabala) je veoma važno za poljoprivrednu proizvodnju jer pruža sigurnost u proizvodnji sadnog materijala koji se koristi za zasnivanje zasada.

Kontrolna ispitivanja matičnih biljaka (stabala) sadnog materijala doprinose kontroli kvaliteta što je preduslov za dobijanje kvalitetnog sadnog materijala.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.5	Program kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala	8.700,00
UKUPNO		8.700,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova stručne kontrole i laboratorijskih ispitivanja u oblasti sadnog materijala i zdravstvene zaštite bilja³⁰: Biotehnički fakultet: dekan i odgovorno lice dr Miroslav Čizmović.

²⁹ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

³⁰ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

KOMPONENTA 3.5: PROGRAM KONTROLNOG ISPITIVANJA SJEMENSKOG MATERIJALA NA GMO

Budući da se GMO može predstavljati opasnost po biodiverzitet i zdravlje ljudi i životinja, ovaj program omogućava uspostavljanje i primjenu sistema kojim se osiguravaju i sprovode odgovarajuće mjere zaštite vezanih za njihovu upotrebu, namjerno uvođenje u životnu sredinu i stavljanje GMO-a ili proizvoda koji sadrže GMO na tržište u oblasti reproduktivnog GM biljnog materijala. Laboratorijska ispitivanja se sprovode u skladu sa posebnim Programom kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala na GMO i Planom službenih kontrola.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.5	Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala na GMO	1.500,00
	UKUPNO	1.500,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene laboratorije za ispitivanja u oblasti GMO.

KOMPONENTA 3.6: PROGRAM BILJNIH GENETIČKIH RESURSA

Očuvanje genetičkih resursa u biljnoj proizvodnji vrši se inventarizacijom, in situ i ex situ konzervacijom, proučavanjima, kao i formiranjem kolekcija i registara i sličnih aktivnosti koje doprinose cilju njihovog očuvanja.

Genetički resursi za hranu i poljoprivredu (agrobiodiverzitet) predstavljaju jednu od najznačajnijih komponenti ukupnog biodiverziteta.

Očuvanje biološkog diverziteta je veoma važno za poljoprivrednu proizvodnju jer pruža sigurnost u proizvodnji hrane kroz: identifikaciju i inventarizaciju genetičkih resursa na terenu; podršku farmerima za uzgoj genetičkih resursa poljoprivrednog bilja; prikupljanje materijala i genetička proučavanja, karakterizaciju i formiranje genetičkog registra, formiranje kolekcija i slično, kao i čuvanje kolekcija, publikovanje i razmjena naučnih rezultata, uključivanje u međunarodne organizacije.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.6	Program biljnih genetičkih resursa	4.000,00
	UKUPNO	4.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja (banka biljnih gena)³¹: Biotehnički fakultet: dekan i odgovorno lice prof. dr Zoran Jovović.

KOMPONENTA 3.7 PROGRAM MJERA ZA LABORATORIJSKA ISPITIVANJA SADNOG I SJEMENSKOG MATERIJALA KOJA SE NE MOGU PREDVIDJETI

U slučaju potrebe za laboratorijskim ispitivanjima sadnog i sjemenskog materijala koja se ne mogu predvidjeti niti planirati i radi brzog reagovanja u ovakvim situacijama radi obezbjeđenja funkcionisanja uspostavljenog sistema sertifikacije sadnog i sjemenskog materijala, kao i radi sprječavanja stavljanja u promet sjemenskog i sadnog materijala koji ne ispunjava propisane zahtjeve i nastanka većih šteta koje mogu nastati usljed njihove upotrebe, izvršiće se uzorkovanje i laboratorijska ispitivanja uzetih uzoraka. U slučaju da se zahtijeva nadoknada za vrijednost uzetog uzorka ista se nadoknađuje iz ove Komponente.

Procjena:

Br.	Opis	Projektovane finansije
3.8	Program mjera za laboratorijska ispitivanja sadnog i sjemenskog materijala koja se ne mogu predvidjeti	1.000,00
UKUPNO		1.000,00

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja (banka biljnih gena)³²: Biotehnički fakultet: dekan i odgovorno lice prof. dr Zoran Jovović i dr Miroslav Čizmović.

KOMPONENTA 3.8 EDUKACIJE

Komponenta podržava realizaciju **Posebni programa za sjemenski i sadni materijal.**

Uprava organizuju edukativne radionice:

R. br.	Naziv obuke
1.	Edukacija proizvođača sjemenskog i sadnog materijala
2.	Edukacija uvoznika/ lica koja vrše promet na malo/veliko sjemenskog i sadnog materijala
3.	Ostale obuke u skladu sa ukazanim potrebama

Procjena:

R.br.	Opis	Broj obuka	Projektovane finansije
1.	realizacija Program obuke	minimum 10	0,00
UKUPNO			0,00

³¹ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

³² Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje:

Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnica i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori. Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama dat je u Prilogu 1 ovog programa.

Uključene institucije:

Ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja (banka biljnih gena)³³: Biotehnički fakultet: dekan i odgovorno lice prof. dr Zoran Jovović i dr Miroslav Čizmović.

REZIME PROGRAMA KONTROLNIH ISPITIVANJA PROIZVODNJE SJEMENSKOG I SADNOG MATERIJALA I BILJNI GENETIČKI RESURSI

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - **31.480,00€**.

Način kontrole: Administrativnu kontrolu izvršavanja poslova vrši **Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora, Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse: načelnik i i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju: pomoćnik direktora i fitosanitarni inspektori**, u skladu sa usvojenim procedurama za upravljanje Programom fitosanitarnih mjera.

Dodatno, **Uprava/ Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse** u skladu sa ovim Programom putem medija i internet stranice Uprave.

Nosioci posla:

-ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, biljne genetičke resurse i GMO;
-fitosanitarna inspekcija.

Nosioci posla blagovremeno obavještavaju i izvještavaju Odsjek o izvođenju programa po naznačenim fazama u skladu sa prijavom i o izvršenim poslovima u cilju vršenja administrativne kontrole obavljenog posla.

Izvještaj treba da sadrži sljedeće podatke: naziv mjesta, datum izvođenja mjere, ime vlasnika bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom, potvrdu o uzetim uzorcima, fotografije i rezultate ispitivanja.

Nosioci poslova vlasniku bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom izdaju potvrdu o uzetim uzorcima koja je data u Prilogu ovog programa.

Potvrda se izdaje u dva primjerka od kojih jedan ostaje kod subjekta kod kojeg se sprovodi program odnosno monitoring ili kontrolna ispitivanja, a drugi primjerak zadržava nosilac posla.

Način plaćanja: Na osnovu zaključenog ugovora, čiji sastavni dio su cijene laboratorijskih ispitivanja gdje je to primjenjivo, plaćanje se vrši po ispostavljenoj fakturi, dijelom avansno do 30% za pripremu ispitnih kapaciteta na osnovu dostavljenog izvještaja Upravi – Fitosanitarni sektor – Odsjek za sertifikaciju sjemena i sadnog materijala, zaštitu biljnih sorti, GMO i biljne genetičke resurse za obavljeni posao. Avansna uplata sredstava može se vršiti na osnovu opravdanog zahtjeva,

---

³³ Nakon objave Programa u Službenom listu Crne Gore, ovlašćena pravna lica podnose prijave programa na Obrascu 5.

a avansno uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava.

Nepravilne i neuredne fakture i izvještaji, kao i fakture i izvještaji bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

Finansijski rizik: U slučaju utvrđivanja nepravilnosti iz Komponenti programa 3.2 i 3.3 koristiti će se sredstva iz Komponente 3.7 do visine ukupno procijenjenih sredstava, a nakon iscrpljivanja istih biće potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva.

U slučaju da se zahtijeva nadoknada za vrijednost uzetog uzorka ista se nadoknađuje iz Komponente 3.7. U slučaju da za komponente dođe do odstupanja odnosno povećanja projektovanih površina finansijska sredstva se proporcionalno umanjuju do visine predviđenih sredstava po pojedinim komponentama.

Finansijski plan:

Kompnente	Vrijednost €
3.1 Sjemenska proizvodnja krompira: Procijenjeno je da će se proizvodnja sjemenskog krompira odvijati na površini od 80 ha , za sprovođenje stručne kontrole (290 €/ha) na ovim površinama neophodna su sredstva u iznosu od 23.200,00 €, od čega je 40% (9.280,00€) učešće Uprave – Fitosanitarni sektor , a 60% (13.920,00€) učešće proizvođača.	9.280,00
3.2 Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala	3.500,00
3.3 Program kontrolnog ispitivanja sadnog materijala	3.500,00
3.4 Program kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala	8.700,00
3.5 Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala na GMO	1.500,00
3.6 Program biljnih genetičkih resursa	4.000,00
3.7 Program mjera za laboratorijska ispitivanja sadnog i sjemenskog materijala koja se ne mogu predvidjeti	1.000,00
3.8 Edukacije	0,00
UKUPNO	31.480,00

PROGRAM 4
MATERIJALI ZA POSEBNE NAMJENE
(KLOPKE, EX TEMPORE TESTOVI ZA ŠTETNE ORGANIZME, HEMIKALIJE,
MAMCI)

Cilj: Obezbijeđivanje implementacije Programa fitosanitarnih mjera

Odgovorna institucija: Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora;

Aktivnosti:

Program uključuje obezbijevanje stalne rezerve neophodnih materijala: klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije, mamci i drugi potrebni materijali i oprema, radi blagovremenog izvršavanja Programa fitosanitarnih mjera i ispunjavanja već preuzetih mjera definisanih programom, a naročito u odnosu na hitne fitosanitarne mjere i krizne situacije čiji se obim i vrijeme ispitivanja ne može predvidjeti - obezbijevanje kontinuiranog i nesmetanog obavljanja programa u smislu pravovremenog uzimanja uzoraka, terenskih obilazaka (nedostajući materijal, gorivo i drugi operativni troškovi) i ostalih poslova iz nadležnosti Uprave – Fitosanitarnog sektora.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje: Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora,

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 6.000,00 €.

Način plaćanja: Na osnovu zahtjeva, zaključenog ugovora, po rješenju, po ispostavljenoj fakturi, dostavljenom izvještaju Upravi – Fitosanitarnom sektoru za obavljene posao gdje je to primjenjivo. Uplata sredstava vrši se na osnovu opravdanog zahtjeva, a uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava. Nepravilne i neuredne fakture, kao i fakture bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

Finansijski rizik: U slučaju nepredvidive situacije biće potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva.

Finansijski plan:

Komponente	Vrijednost
4.1 Materijali za posebne namjene (klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije, mamci)	6.000,00

PROGRAM 5

TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA

Cilj: Obezbijeđivanje implementacije Programa fitosanitarnih mjera

Odgovorna institucija: Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora,

Nosilac posla: Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora;

Aktivnosti:

Sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera uključuje i ispunjavanje već preuzetih brojnih međunarodnih obaveza IPPC, EPPO, UPOV, ECPGR, WTO, implementaciju Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, implementaciju Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika sa Opštim akcionim planom i Posebnim akcionim planom za suzbijanje i iskorjenjivanje klasične kuge svinja, pregovora sa Evropskom unijom, sprovođenje fitosanitarne politike i mjera definisanih ovim programom koji pored institucionalne, zahtijevaju i znatnu finansijsku podršku. Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji ima za posljedicu uvođenje novina u svakodnevnu praksu, što je uslov za implementaciju niza mjera fitosanitarne politike koje nameću potrebu dodatnog osposobljavanja i angažovanja ljudskih resursa.

Brojni zadaci u oblasti harmonizacije zakonodavstva sa Acquis communautaire EU, a posebno u kvalitetnoj primjeni nove zakonske regulative, zahtjevi za sprovođenja projekata nameću dodatne finansijske obaveze koje se ne mogu predvidjeti.

Ovi procesi i reforme traže saradnju sa najširim krugom korisnika, a program ima višestruku namjenu: -sprovođenje obaveza u EU integracijama: Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, implementaciju Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika sa Opštim akcionim planom i Posebnim akcionim planom za suzbijanje i iskorjenjivanje klasične kuge svinja, pregovarački proces sa EU i drugih preuzetih obaveza kroz stalna ili povremena radna tijela i komisije, kao i za dodatne troškove harmonizacije zakonodavstva sa Acquis EU, usluge prevođenja, stručne redakture i dr.; saradnja sa međunarodnim organizacijama

od značaja za razvoj fitosanitarnog sektora i realizacija međunarodnih projekata u fitosanitarnom sektoru;

-angažovanje stručnjaka iz oblasti infomatike za uspostavljanje IT sistema iz zemlje i inostranstva i aktivnosti u tijelima koje su predviđene zakonima i prenešenim nadležnostima;

-jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta: obuka, podršku kreativnim kadrovima i modernizacija i nabavku nove opreme, podršku procesima akreditacije, informatičku podršku i dr.;

- naknada za dodatni rad zaposlenim licima iz Fitosanitarnog sektora u radnim tijelima koje su predviđene zakonima ili uredbama, a prepoznaju se kao dodatna prenešena nadležnost u skladu sa Uredbom o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta pretpristupne pomoći Evropske unije (IPARD II program) (Službeni list CG, br. 16/16, 4/17 11/18 i 46/19) i Memorandum o saradnji između Uprave i Ministarstva poljoprivrede kojim se reguliše način saradnje, koordinacije i razmjene informacije u cilju efikasne implementacije IPARD II programa sa utvrđenim Aneksima koji su sastavni dio memoranduma), kao i drugim radnim tijelima za izvršavanje poslova koji nijesu u nadležnosti uprave, u skladu sa propisom o zaradama državnih službenika (prekovremeni rad);

-u slučaju zahtijeva za nadoknadu za vrijednost uzetog uzorka ista se nadoknađuje iz ovog programa;

-obezbijedivanje kontinuiranog i nesmetanog obavljanja programa u smislu pravovremenog uzimanja uzoraka, terenskih obilazaka (nedostajući materijal, gorivo, dostavljanje uzoraka i drugi operativni troškovi) i ostalih poslova iz nadležnosti Uprave – Fitosanitarnog sektora;

-za uzimanje, pakovanje i transport uzoraka i izradu prateće dokumentacije (obrazaca zapisnika, uputa, traka, oznaka i sl.) neophodno je obezbijediti odgovarajuću opremu kako bi se u laboratoriju isporučio uzorak podesan/prihvatljiv za laboratorijska ispitivanja i dobijanja vjerodostojnih rezultata u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera i Uputstvom za uzimanje službenih uzoraka i sprovođenje programa;

-odnos sa javnošću (štampanje promotivnih materijala, flajera i sl.) u sprovođenju fitosanitarne politike i predstavljanju procesa pristupanja EU.

Odgovornost za pravovremenost, efekte i sprovođenje: Uprava: direktor; Fitosanitarni sektor: pomoćnik direktora,

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore

Način plaćanja: Na osnovu zahtjeva, zaključenog ugovora, po rješenju, po ispostavljenoj fakturi, dostavljenom izvještaju za obavljeni posao.

Uplata sredstava vrši se na osnovu opravdanog zahtjeva, a uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava.

Nepravilne i neuredne fakture, kao i fakture bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

SPROVOĐENJE PROGRAMA, PRAĆENJE I KONTROLA

2. Uprava – Fitosanitarni sektor vrši administrativnu kontrolu nad realizacijom Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu kroz praćenje i kontrolu načina izvršavanja mjera, rokova, broja uzoraka, vođenja evidencije i načina obavještavanja o preduzetim mjerama, u toku sprovođenja ili naknadno, provjerom vjerodostojnosti dostavljene dokumentacije, na terenu, kod držaoca bilja kod kojih su izvršene mjere iz programa.

Pojedine mjere iz ovog programa (poslovi od javnog interesa), sprovode se na osnovu ugovora između Uprave – Fitosanitarnog sektora i vršioca javnih poslova, u skladu sa posebnim zakonima, kojima se bliže uređuje oblast, metode i uslovi pod kojima se vrše javna ovlašćenja, evidencije, prava, obaveze i odgovornosti vršioca javnih poslova i dr.

Subjekti koji sprovode mjere iz ovog programa moraju voditi propisane evidencije, registre i baze podataka u skladu sa zakonima i propisima donesenim na osnovu zakona.

STRUČNE KOMISIJE I EKIPE

3. Za sprovođenje pojedinih mjera iz ovog programa mogu se u određenim slučajevima formirati stručne komisije (hitne mjere: zdravstvena zaštita bilja/sinhronizacija rada na suzbijanju štetnih organizama, bezbjednost hrane, registraciju sredstava za zaštitu bilja i slično).

Takođe, komisija se formira i za utvrđivanje visine naknade štete uništenog ili na drugi način uklonjenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata pod nadzorom u skladu sa zakonom.

Predviđena je izrada planova suzbijanja određenih štetnih organizama, analize rizika, kriznih planova, vodiča i uputstava za sprovođenje mjera iz ovog programa, angažovanje eminentnih predavača iz zemlje i inostranstva u cilju edukacije i praćenja savremenih trendova iz fitosanitarne oblasti, troškovi međunarodne saradnje, kao i jačanje administrativnih kapaciteta same uprave.

NAKNADA ZA ŠTETE UNIŠTENOG ILI NA DRUGI NAČIN UKLONJENOG BILJA, BILJNIH PROIZVODA I DRUGIH OBJEKATA POD NADZOROM

4. Za uništeno ili na drugi način uklonjeno bilje, biljne proizvode i druge objekte pod nadzorom usljed izvršenja naređenih fitosanitarnih mjera, držaocu bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata pod nadzorom pripada naknada štete u skladu sa zakonom, na osnovu procjene stručne komisije.

NAKNADA ZA UZETE UZORKE

5. Neregistrovanim (malim) proizvođačima, ispod 1.000m² i registrovanim proizvođačima pripada naknada za vrijednost uzetog uzorka.

Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu za vrijednost uzetog uzorka, isti se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik nadležnog inspektora o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

6. Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 04-309/26-7039/1

Podgorica, 24. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Prilog 1**Pregled nadležnih fitosanitarnih inspektora za sprovođenje Programa fitosanitarnih mjera za 2026. godinu po područnim jedinicama**

R.B.	Ime i prezime	
1.	Danijela Gojković	FI Podgorica
2.	Slavko Pejović	FI Podgorica
3.	Jovana Jovanović	FI Podgorica
4.	Darja Kraljević	FI Podgorica
5.	Tanja Džankić Bajagić	FI Podgorica
6.	Miloš Remiković	FI Podgorica
7.	Dalibor Ščekić	FI Berane
8.	Panto Bojčić	FI Berane
9.	Igor Damjanović	FI Berane
10.	Nebojša Zekić	FI Rožaje
11.	Valentina Jovanović	FI Herceg Novi
12.	Stana Delibašić	FI Kotor
13.	Vukadin Bakić	FI Bijelo Polje
14.	Gordana Rakonjac	FI Bijelo Polje
15.	Danira Mustajbašić	FI Bijelo Polje
16.	Šefik Kalač	FI Bar
17.	Željka Obradović	FI Bar
18.	Velinka Čaćić	FI Pljevlja
19.	Milica Čupić	FI Nikšić
20.	Saveta Perović	FI Nikšić

IZVJEŠTAJ O PREGLEDU U OKVIRU NADZORA:

(broj komponente i naučni naziv

štetnog organizma)

Ime i prezime fitosanitarnog inspektora	
--	--

Podaci o subjektu i bilju

Naziv/ime i prezime profesionalnog ili drugog subjekta: _____ Opština: _____ Lokalitet/katastarska parcela: _____	GPS Kordinate:
Mjesto nadzora: otvoreni prostor: ☐ polje (obrađivo, pašnjak) ☐ voćnjak/vinograd ☐ rasadnik ☐ privatne baste ☐ javne površine ☐ zaštićeno područje ☐ spontana flora na područjima koja nisu zaštićena područja ☐ ostalo (vrtni centar, trgovačke lokacije na kojima se upotrebljava drveni materijal za pakovanje, drvna industrija, močvarna područja, mreža navodnjavanja i odvodnjavanja) zatvoreni prostor: ☐ plastenik/staklenik ☐ privatna površina, osim staklenika ☐ javna površina, osim staklenika ☐ ostalo (vrtni centar, trgovačke lokacije na kojima se upotrebljava drveni materijal za pakovanje, drvna industrija)	Biljna vrsta/rod: _____ _____ Biljni materijal/roba: _____ _____ (bilje, plodovi, sjeme, zemlja, materijal za pakovanje, drvo, vektor, voda ili dr.)

Podaci o pregledu:

Datum:	Ukupna proizvodna površina ili druga relevantna mjerna jedinica (broj biljaka ili dr.): _____ _____ _____ Pregledana proizvodna površina (ha) ili druga relevantna mjerna jedinica (broj biljaka ili dr.): _____ _____	Rezultat vizuelnog pregleda: ☐ bez simptoma ☐ ima simptoma Opis simptoma i zdravstvenog stanja mjesta proizvodnje: _____ _____ _____
---------------	--	--

Podaci o uzorkovanju za laboratorijske analize:

Izvršeno uzorkovanje radi laboratorijske analize:	
☐ da	Broj naloga: _____
☐ ne	
Opis uzorka: _____ (<i>bilje, plodovi, sjeme, zemlja, materijal za pakovanje, drvo, vektor, voda ili dr.</i>)	
Količina uzorka: _____	Broj uzorka: _____
Fotografije:	

Obrazac 2 Dio 1

Podaci o laboratoriji (naziv i adresa i drugi podaci)

IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA LABORATORIJSKOG ISPITIVANJA

Vrsta ispitivanja	
Jedinstvena identifikaciona oznaka	
Datum izdavanja izvještaja	

PODACI O PODNOSIOCU ZAHTJEVA I KORISNIKU USLUGE	
Naziv podnosioca zahtjeva	
Broj i datum zahtjeva/naloga/ugovora	
Broj uzorka	
Naziv korisnika usluge	

PODACI O UZORKU	
Datum dostavljanja uzorka	
Vrsta/naziv uzorka	
Broj dostavljenih uzoraka	
Zahtijevano ispitivanje	
Zemlja porijekla	
Mjesto uzimanja uzorka	
Datum početka ispitivanja	
Datum završetka ispitivanja	

DIJAGNOSTIČKA METODA

Ime i prezime odgovornog lica

MP

Izjava:

1. Rezultati ispitivanja se odnose samo na ispitivani uzorak.
2. Izvještaj o ispitivanju se može umnožavati isključivo kao cjelina.

REZULTAT LABORATORIJSKOG ISPITIVANJA:

--

STRUČNO MIŠLJENJE

Na osnovu rezultata izvršenih laboratorijskih ispitivanja i stručnog razmatranja utvrđeno je da ispitivani uzorak

Vrsta/naziv uzorka	
Broj protokola uzorka	

ODGOVARA / NE ODGOVARA
propisanim uslovima

___ zbog

_____.

DRUGE ZNAČAJNE INFORMACIJE:

Uzorak uništen:

--

Odgovorno stručno lice:
laboratorije:

Rukovodilac

MP

1. Opis obilježnog područja												
Naziv	Datum											
2. Početna veličina obilježnog područja (ha)												
3. Ažurirana veličina obilježnog područja (ha)												
4. Pristup												
5. Zona												
Opis	Broj											
6. Mjesta nadzora												
7. Rizična područja identifikovana												
8. Rizična područja kontrolisana												
9. Biljni materijal/roba												
10. Lista bilja domaćina												
11. Vrijeme												
12. Detalji nadzora												
A) Broj vizuelnih pregleda												
B) Ukupan broj uzoraka												
C) Tip klopki ili drugih alternativnih metoda (mreže za hvatanje i sl.)												
D) Broj klopki ili drugih metoda za hvatanje												
E) Broj mjesta sa klopkama, kada je različit od podataka iz tačke D.												
F) Tip testa (mikroskopska identifikacija, PCR, ELISA i sl.)												
G) Ukupan broj testova												
H) Druge mjere (psi, dronovi, kampanje podizanja svijesti i sl.)												
I) Broj drugih mjera												
A	B	C	D	E	F	G	H	I	13. Broj uzoraka sa simptomima analizirani:			
i)	ii)	iii)	iv)					i) Ukupno				
								ii) Pozitivni				
								iii) Negativni				
								iv) nedeterminisani				
								13. Broj asimptomatičnih uzoraka analizirani:				
								i) Ukupno				
								ii) Pozitivni				
								iii) Negativni				
								iv) nedeterminisani				
Broj	Datum	14. Notifikacioni broj										
15. Komentari												

2.1	Odgovorno lice za izvršenje:	
	Ime i prezime:	
	Matični broj:	
	Naučno zvanje:	
	Organizacija:	
	Adresa:	
	Telefon:	
	Fax:	
	E-mail:	
2.2	Podnosilac prijave programa (organizacija):	
	Naziv:	
	Adresa:	
	Telefon:	
	Fax:	
	E-mail:	
	PIB:	
2.3	Druge organizacije učesnici u realizaciji programa:	
	Naziv:	
	Adresa:	
	Telefon:	
	Fax:	
	E-mail:	
	PIB:	

OBAVEZAN SADRŽAJ PRIJAVE
----

1. UVOD

2. STATUS ŠTETNOG ORGANIZMA

- ✓ CG:
- ✓ EU:
- ✓ EPPO:

3. PROPISI

- ✓ Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja („Sl. list CG” br. 39/2026);
- ✓ Pravilnik o .....

4. OPIS PROGRAMA

- plan aktivnosti
- opis dijagnostičke metode

Tabela 1: Planirana dinamika aktivnosti

Faza	Aktivnost	Mjesec											
		FE B	MA R	AP R	MA J	JU N	JU L	AU G	SE P	OK T	NO V	DE C	
1													
2													

5. Tabela 2: Učesnici u realizaciji programa: (uključujući i tehnička lica)

Ime i prezime	Organizacija (ukoliko je zaposlen)	Matični broj	Zvanje	Planirani broj sati/dana/mjeseci

6. CILJ I OČEKIVANI REZULTATI PROGRAMA**7. PREDLOŽENA FINANSIJSKA SREDSTVA****Tabela 3: Predložena finansijska sredstva**

Faza	Aktivnost	Vrsta troškova*	Iznos u €
Ukupno troškova za fazu u €:			
UKUPNI TROŠKOVI FAZA			
UKUPNI TROŠKOVI PROGRAMA			

*vrste troškova:

- sredstva za rad:** oprema, amortizacija;
- predmet rada:** gorivo, klopke, nabavka ambalaže, reagensa ili hemikalija, potrošni materijal i sl.;
- troškovi rada:** honorar, dnevnica, efektivno radno vrijeme, plaćanje po učinku, vršenje laboratorijskih testiranja, obrada rezultata;
- troškovi tuđih usluga:** štampanje flajera, superanaliza, potvrda identifikacije i sl.;
- visina režijskih troškova: u organizaciji podnosioca programa (broj pod kojim je zavedena odluka odnosno izjava o visini režijskih troškova)**

8. Izjava odgovornog lica i broj pod kojim je zavedena o namjenskom korišćenju sredstava prema navodima u prijavi programa.

Sredstva će biti namjenski korišćena prema navodima u prijavi Programa, što potvrđuju svojeručnim potpisom.

odgovorno lice za sprovođenje Programa	dekan Biotehničkog fakulteta
MP	
<p>NAPOMENE:</p> <p>U cilju prihvatanja prijava neophodno je u potpunosti detaljno popuniti prijavu i razraditi svaki trošak zasebno sa predviđenim pripadajućim iznosima vodeći računa da isti ne premašuju stvarne troškove.</p> <p>Periodični izvještaji dostavljaju se nakon svakog izlaska na teren ili nakon djelimično izvršenih određenih aktivnosti.</p> <p>Završni izvještaj sa predlogom mjera dostavlja se upravi do kraja decembra tekuće godine.</p> <p>Odgovorna lica dužna su da prilikom izlaska na teren telefonskim putem informišu lokalnog fitosanitarnog inspektora radi eventualnog zajedničkog odlaska na teren.</p> <p>Fitosanitarni inspektor dužan je da prisustvuje najmanje jednom u toku nadzora ili monitoringa što potvrđuje zapisnikom o kontroli sprovođenja nadzora i monitoringa.</p>	